institvt memòria d'estvdis catalans

CVRS

2000-2001

memòria

CVRS 2000-2001

This One
FG2U-6FZ-6WRX

i

memòria

e

2000-2001

c

Disseny d'Enric Satué

© Institut d'Estudis Catalans
Carrer del Carme, 47
08001 Barcelona

Compost per Víctor Igual, SL
Carrer de Còrsega, 237, baixos
08036 Barcelona

Imprès a Limpergraf
Polígon industrial Can Salvatella
Carrer de Mogoda, 29-31
08210 Barberà del Vallès

Dipòsit Legal: B. 47110-2001

índex

11 Presentació

---

13 I. Inauguració del curs
13 Discurs del president de l'Institut d'Estudis Catalans
17 Lliçó inaugural
17 Contaminació orgànica i efectes estrogènics en les aigües residuals, *per Damià Barceló i Cullerés*

---

31 II. Òrgans de govern
31 El Ple
31 Consell Permanent
32 Consells de Govern de les seccions
32 Secció Històrico-Arqueològica
32 Secció de Ciències Biològiques
33 Secció de Ciències i Tecnologia
33 Secció Filològica
33 Secció de Filosofia i Ciències Socials
33 Presidents de les societats filials
36 Estructura funcional
37 Estructura administrativa

---

39 III. Memòria econòmica

---

55 IV. Activitat institucional
55 Secretaria per a Afers Institucionals
56 Servei de Relacions Exteriors de l'Institut d'Estudis Catalans (SEREIEC)
62 Seus, delegacions i entitats adherides
64 Convenis de col·laboració
65 Representació en institucions, òrgans de recerca i altres entitats i en jurats de premis
75 Intervencions institucionals
75 Visitants il·lustres
75 Assistència a actes, visites i missions institucionals

80 Discursos institucionals
91 Premis i distincions

93 **V. El Ple**
93 Resum de les sessions plenàries i dels debats
101 Declaracions institucionals
103 Els membres
103 Semblances d'antics membres
103 Francesc de Borja Moll i Casasnovas, *per Aina Moll i Marquès*
119 Joan Sardà i Dexeus, *per Antoni Serra i Ramoneda*
124 Alexandre Galí i Coll, *per Josep González-Agàpito*
125 Nous membres
125 Secció de Ciències i Tecnologia
125 Josep Enric Llebot Rabagliati
127 Pilar Bayer i Isant
130 Membres emèrits
130 Joaquim Molas i Batllori
131 Albert Jané i Riera
132 Necrologies
132 Ramon Aramon i Serra
157 Josep Roca-Pons
168 Marc-Aureli Vila i Comaposada
169 Directori de membres
169 Membres numeraris i emèrits
171 Membres corresponents

173 **VI. Les seccions**
173 Secció Històrico-Arqueològica
173 Crònica
176 Membres
181 Secció de Ciències Biològiques
181 Crònica
185 Membres
188 Secció de Ciències i Tecnologia
188 Crònica

190 Membres
194 Secció Filològica
194 Crònica
197 Membres
201 Secció de Filosofia i Ciències Socials
201 Crònica
203 Membres

207 **VII. Activitat de recerca**
207 Comissió d'Investigació
208 Secretaria Científica
212 Realització
212 Programes de recerca
212 Secció Històrico-Arqueològica
212 Arnau de Vilanova, obres traduïdes al grec
212 Banc de dades de monedes catalanes
213 Catalunya Carolíngia
213 Centre d'Art Romànic Català (ARCAT)
219 Corpus d'argenteria catalana medieval: l'obrador de Girona
220 Corpus de manuscrits il·luminats medievals de Catalunya (CMIMC)
221 Corpus documental de les relacions internacionals de Catalunya i de la Corona d'Aragó
224 Corpus Inscriptionum Latinarum
225 Corpus Vitrearum Medii Aevi (CVMA)
225 Estudi del paisatge arqueològic antic a la Cossetània oriental
227 Fonts municipals per a l'estudi de l'abastament frumentari de les ciutats catalanes a la baixa edat mitjana
229 La cova de l'Arbreda i els altres jaciments paleolítics de Serinyà (el Pla de l'Estany)
230 Recerca arqueològica a Guissona
231 Repertori de manuscrits catalans del segle xvi (1474-1620)
232 Repertori dels catàlegs d'exposicions col·lectives d'art a Barcelona (fins a l'any 1939)
233 Tabula Imperii Romani (TIR) - Forma Orbis Romani (FOR)
235 Secció de Ciències Biològiques
235 Aspectes poblacionals i genètics rellevants per al desenvolupament de la biologia de la conservació a Catalunya

238 Banc de recursos biològics per a l'estudi de la diversitat en humans i altres primats
240 Centre Català de la Nutrició de l'IEC
242 Diccionari de les Ciències Ambientals
244 Estudi comparatiu-evolutiu de les espècies d'interès biològic i pesquer a la costa catalana
244 Estudis sobre la reproducció de paneroles, plaga de les nostres àrees urbanes
245 Flora i cartografia de les plantes i la vegetació
245 Flora i cartografia de briòfits
246 Cartografia de la distribució de les plantes vasculars als Països Catalans (ORCA)
248 Cartografia de la vegetació de Catalunya
250 Biodiversitat micològica de Catalunya
255 Implicacions de la tolerància central a la miastènia *gravis*
259 Secció de Ciències i Tecnologia
259 Grup de Física de les Radiacions
260 Grup de Física Matemàtica
262 Grup de Treball d'Història de la Ciència
265 La Farga Catalana
266 Secció Filològica
266 Atles Lingüístic del Domini Català
267 Caracterització experimental i descriptiva de les tendències del català dialectal (1997-2000)
270 Diccionari del Català Contemporani (DCC) - Diccionari descriptiu de la llengua catalana
273 Diccionari de la llengua catalana de l'Institut (DIEC). Segona edició
275 Glossarium Mediae Latinitatis Cataloniae (ab anno DCC usque ad annun MCXXXI)
275 Gramàtica Catalana
277 Informatització del *Diccionari català-valencià-balear* (DCVB)
278 Observatori de Neologia
280 PatRom: contribució a l'elaboració del diccionari d'antroponímia catalana: normalització de materials
281 Portal de Dades Lingüístiques
285 Secció de Filosofia i Ciències Socials
285 Arxiu de Textos Catalans Antics

286 Missió de recerca de manuscrits d'obres o d'autors catalans fora de Catalunya
288 Diccionari Jurídic Català
290 L'educació durant el segle XIX a Catalunya, les Illes Balears i València
290 La integració dels immigrants a Catalunya. El cas de les dones immigrants en els serveis de proximitat
291 Les cartes portolanes medievals
294 Centres de recerca
294 Centre de Recerca Matemàtica
305 Laboratori d'Estudis Geofísics Eduard Fontserè
311 Assessorament
311 Reports de la recerca a Catalunya
313 Promoció
313 Premis i borses d'estudi
321 Difusió
321 Societats filials
321 Amics de l'Art Romànic
326 Associació Catalana de Ciències de l'Alimentació
328 Associació Catalana de Sociologia
335 Institució Catalana d'Estudis Agraris
342 Institució Catalana d'Història Natural
351 Societat Catalana d'Economia
353 Societat Catalana d'Estudis Clàssics
355 Societat Catalana d'Estudis Hebraics
357 Societat Catalana d'Estudis Històrics
359 Societat Catalana d'Estudis Jurídics
362 Societat Catalana d'Estudis Litúrgics
364 Societat Catalana d'Estudis Numismàtics
370 Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica
377 Societat Catalana d'Ordenació del Territori
381 Societat Catalana de Biologia
400 Societat Catalana de Comunicació
404 Societat Catalana de Filosofia
408 Societat Catalana de Física
415 Societat Catalana de Geografia
422 Societat Catalana de Llengua i Literatura
424 Societat Catalana de Matemàtiques
429 Societat Catalana de Musicologia

431 Societat Catalana de Pedagogia
432 Societat Catalana de Química
437 Societat Catalana de Tecnologia
439 Jornades Científiques de l'IEC

445 **VIII. Fundacions**
445 Fundació Ferran Sunyer i Balaguer
447 Fundació Mercè Rodoreda

451 **IX. Publicacions**

459 **X. Fons d'Art**

Presentació

El llibre que el lector té a les mans conté un resum de la vida corporativa de l'Institut d'Estudis Catalans i de les activitats realitzades durant el curs 2000-2001 en compliment de la seva missió estatutària.

Pel que fa a l'activitat corporativa, aquesta MEMÒRIA aporta informació sobre la composició actual de l'Institut i dels seus òrgans de govern, sobre les seves relacions institucionals, sobre els diferents assumptes tractats en les reunions del Ple, que n'és l'òrgan de govern, i en les reunions de les diferents seccions, sobre els actes més importants duts a terme al llarg del curs i sobre els premis i les borses d'estudi atorgats.

Durant aquest curs, l'Institut ha elegit dos nous membres numeraris: el senyor Josep Enric Llebot Rabagliati, de la Secció de Ciències i Tecnologia, i la senyora Pilar Bayer i Isant, de la Secció de Ciències i Tecnologia. En aquest mateix període, l'Institut ha hagut de lamentar la defunció del membre emèrit, el senyor Marc-Aureli Vila i Comaposada, de la Secció de Filosofia i Ciències Socials. Així, el Ple és constituït, en acabar aquest curs, per noranta-sis membres numeraris, quaranta-quatre membres emèrits i els vint-i-cinc presidents de les societats filials. El nombre de membres corresponents és cinquanta-set.

En els plens, a més de les qüestions que s'hi debaten normalment, s'han continuat presentant semblances de membres antics de l'Institut. Aquest curs s'han recordat les personalitats de Francesc de Borja Moll i Casasnovas, de Joan Sardà i Dexeus i d'Alexandre Galí i Coll.

Pel que fa al *Cartell de premis*, l'Institut ha lliurat aquest curs quinze premis, nou premis per a estudiants i quatre borses d'estudi. D'altra banda, l'Institut ha enviat representants als jurats dels Premis Nacionals del Ministeri d'Educació i Cultura de Madrid, i el nostre president ha format part del jurat dels Premis Nacionals atorgats per la Generalitat de Catalunya.

En l'àmbit de la recerca, aquest any s'han celebrat les jornades científiques següents: *A cavall del 2000*, *Els catalans a la Mediterrània oriental a l'edat mitjana*, *Els premis Nobel de l'any 2000*, *De fronteres i mil·lennis: la Franja, any 2001* i *L'aigua i el medi*. Pel que fa als *Reports de la recerca a Catalunya*, han aparegut els treballs corresponents a les àrees següents: *Arquitectura i urbanisme*, *Veterinària*, *Literatura catalana* i *Psicologia*.

Pel que fa a les publicacions, aquest curs han sortit a la llum setanta-cinc monografies, vint-i-sis obres periò-

diques i cinc treballs en col·laboració amb altres institucions.

Durant el 2001 cal remarcar, d'una banda, la inauguració de la seu de l'IEC a Castelló de la Plana, el dia 7 de juny i, de l'altra, la celebració, amb motiu de l'acabament de les obres de restauració i rehabilitació de la Casa de Convalescència de l'Institut, d'un dinar dels membres i els treballadors de l'Institut, el 29 de setembre, així com l'acte oficial d'inauguració de la seu restaurada, el 17 d'octubre.

I. Inauguració del curs

El dia 20 de setembre de 2000 tingué lloc, a la Sala Prat de la Riba de l'Institut d'Estudis Catalans, la sessió inaugural del curs 2000-2001.

El discurs reglamentari fou a càrrec de l'Il·lm. Sr. Damià Barceló i Cullerés, membre de la Secció de Ciències i Tecnologia, i dugué per títol *Contaminació orgànica i efectes estrogènics en les aigües residuals*. L'acte comptà també amb un discurs del president de l'Institut, Excm. Sr. Manuel Castellet, i amb un parlament del president del Parlament de Catalunya, M. Hble. Sr. Joan Rigol. Així mateix, el secretari general de l'Institut, Il·lm. Sr. Carles Miralles, féu una lectura del resum de la *Memòria* del curs 1999-2000.

Durant la sessió inaugural del curs la soprano Olga Guerrero, acompanyada del guitarrista Víctor Ruset, interpretà les peces *Ai Margarida* i *L'oreneta* del cicle «Sis cançons de carrer», poemes de Josep Maria de Sagarra i música d'Enric Morera (1865-1942).

Discurs del president de l'Institut d'Estudis Catalans

L'Institut d'Estudis Catalans, que no sabé (o no pogué) reaccionar adequadament durant aquells anys preciosos de la transició a la democràcia —després de quaranta anys de persecució, d'ostracisme o, com a màxim de semitolerància—, féu un salt qualitatiu, per la reforma estatutària, i quantitatiu, per l'increment substancial del nombre de membres i l'impuls donat a les seves societats científiques, a finals de la dècada dels vuitanta. Dotze anys després, què pensa i què espera de l'Institut la societat de llengua catalana? Què volia dir Josep Faulí quan, fa un parell de mesos, afirmava al diari *Avui* que tenim un Institut d'Estudis Catalans adequat per al segle XXI?

Plantejar-se aquestes preguntes i intentar donar-hi resposta són qüestions que tenen ple sentit quan l'Institut, malgrat la seva modernització, malgrat la seva nova dinàmica, malgrat la seva presència en els sectors més actius de la societat, encara és vist per alguns ciutadans, i per altres als quals hem atorgat responsabilitats polítiques, com una institució el prestigi de la qual els pot fer ombra. Ombra, perquè, en establir com a únics límits de la seva capacitat d'actuació el rigor científic, l'Institut actua amb eficàcia i amb independència, sense sotmetre's al dictat ni dels grans ni dels petits grups de pressió. Allò que mou l'Institut d'Estudis Catalans és única-

ment la voluntat de servei a la comunitat de llengua catalana, segons les directrius marcades pel Reial decret de 1976, on fou reconegut oficialment pels Estatuts de l'any 1988 aprovats per la Generalitat de Catalunya, en ésser-li transferides les competències en matèria d'institucions acadèmiques i, aquí a Catalunya, per la Llei del Parlament de l'any 1991, que li atorga l'autoritat lingüística. Una voluntat de servei que es manifesta com a acadèmia de la llengua catalana, com a institut de catalanística —en el sentit més actual del terme— i com a institució promotora, coordinadora i realitzadora d'estudis i investigacions, que assessora, quan escau, els poders públics i les institucions.

Un Institut d'Estudis Catalans amb voluntat de servei no només als ciutadans de Barcelona, no només als de Catalunya, sinó a tota la societat del nostre àmbit lingüístic. Per això obrí, la tardor passada, una delegació a la ciutat de Perpinyà; per això ha signat convenis de col·laboració amb la Generalitat de Catalunya, amb l'Ajuntament de l'Alguer i, recentment, amb el Govern de les Illes Balears, comunitat en la qual ben aviat tindrà unes dependències; per això, si no hi ha entrebancs, espera signar sengles convenis amb el Govern d'Andorra i amb el d'Aragó i està establint llaços de col·laboració amb institucions del País Valencià, que li permetran tenir aquesta tardor una presència física a Castelló. Però aquestes actuacions no poden quedar només impreses en el paper; cal omplir-les de contingut, cal donar sentit a aquests desigs de participació, cal materialitzar-les en realitzacions concretes. I aquí és on, a vegades, a alguns els cou. No podríem tenir un Institut que s'estigués quiet, que no actués i que només hi posés el nom? Jo crec que això és, precisament, allò que no hauríem de tolerar. La restauració i rehabilitació de la seu de l'Institut a Barcelona, d'aquest edifici on som, que ara s'està acabant de completar, ha estat un complement de la renovació conceptual i humana, d'idees, de persones i de realitzacions de l'Institut.

El *Diccionari de la llengua catalana*, el *Diccionari manual de la llengua catalana*, que serà publicat a finals d'any, la nova *Gramàtica*, que sortirà a la llum l'any que ve, el «Corpus textual informatitzat de la llengua catalana», totalment operatiu des de fa tres anys, i un futur diccionari descriptiu, l'*Atles lingüístic del domini català*, el Portal de Dades Lingüístiques (amb totes les bases de dades lexicogràfiques de l'Institut a Internet), els documents de la *Catalunya carolíngia*, el «Corpus Vitrearum Medii Aevi», l'«Art Romànic Català», l'*Arxiu de Textos Catalans Antics*, la represa de la revista *Estudis Romànics*, el recent *Debat sobre Humanitats*, la «Flora i cartografia de les plantes i la vegetació», la revista *Contributions to Science*, el Centre de Recerca Matemàtica, els *Reports de la*

recerca a Catalunya, la sèrie de «Jornades Científiques», el Consell Supervisor del TERMCAT, el *Nomenclàtor* de topònims de Catalunya, les conferències sobre «Cultura i comunicació» a Castelló, per citar alguns dels treballs actuals més significatius, són una mostra de les contribucions de l'Institut al nostre patrimoni cultural i científic. I també la recent creació d'una Secretaria per a Afers Institucionals i la del Servei de Relacions Exteriors de l'IEC —que engloba els serveis d'assessorament, de correcció i de consultes i el Fòrum d'Estandardització, entre d'altres—, ens han de donar més capacitat d'intercomunicació i de presència a tots els Països Catalans i a tota la comunitat científica i cultural, especialment entre aquells sectors que tenen una vinculació professional amb la llengua: ensenyants, editors, correctors, assessors lingüístics, mitjans de comunicació...

Una varietat temàtica, com poden veure, que fa possible que l'any passat, per exemple, en aquest mateix acte, parléssim de llengua i que avui, en canvi, el senyor Damià Barceló ens hagi il·lustrat amb una conferència excel·lent sobre temes vinculats a la química. Gràcies, amic Barceló.

Les activitats i les publicacions de la Institució Catalana d'Història Natural, o de la Societat Catalana de Llengua i Literatura, o de la de Biologia, o de la de Matemàtiques (especialment en aquest Any Mundial de les Matemàtiques), o de la d'Ordenació del Territori, o de la d'Estudis Numismàtics, o de la d'Estudis Històrics, o de qualsevol de les vint-i-cinc societats científiques de l'Institut (que agrupen gairebé nou mil estudiosos i investigadors), donen cohesió i prestigi a la nostra comunitat científica i cultural.

Tal com deia Jean-Claude Pecker a *Academies, Research Councils and Universities: Their role in modern Europe*, en les democràcies actuals no és suficient que les institucions acadèmiques, i les acadèmies en particular, convencin els poders públics o les elits científiques, cal convèncer el conjunt de la societat, a la qual, a través d'accions directes o de mecanismes indirectes, s'ha de retre comptes de les actuacions i del rendiment del diner públic. Això és el que vol fer, i el que fa, l'Institut d'Estudis Catalans. Per això ens plau especialment comptar avui, en la presidència d'aquesta sessió inaugural de curs, amb el president del Parlament de Catalunya, el Molt Honorable Senyor Joan Rigol, a qui públicament vull agrair el suport que sempre ens ha donat, personalment i institucionalment. Per això, per aquesta voluntat de rendir comptes de la qual els parlava, esperem poder comparèixer ben aviat davant la Comissió de Política Cultural del Parlament, com ja ho férem l'any 1996.

Si l'Institut s'estén al conjunt de les terres de llengua i cultura catalanes,

si el Parlament de Catalunya torna a atorgar aquest any a l'Institut, després d'un llarg període de restriccions, la mateixa subvenció que ja rebia l'any 1995 —la qual cosa ens omple de satisfacció i d'agraïment—, deu ésser que, efectivament, tornem a tenir l'Institut d'Estudis Catalans que el nostre país necessita, un Institut preparat per a afrontar la complexitat d'aquest món cada cop més interconnectat, un Institut adequat per al segle xxi. Tinguem visió de futur, visió d'un país que malda per ésser un país normal, amb una cultura pròpia, amb una política científica pròpia, no subsidiàries, amb un Institut d'Estudis Catalans fort i reconegut socialment. No hauríem o, millor dit, no hem de permetre que ningú ens pugui aplicar aquella màxima de Plini: «desdenyant el que tenim a mà, anem darrere el que és lluny».

Per a aquest curs que ara comencem l'Institut d'Estudis Catalans s'ha fixat uns objectius clars i ambiciosos. De forma immediata, l'acabament de les obres de restauració i rehabilitació d'aquest magnífic edifici del segle xvii, que havia arribat a un nivell de deteriorament notable, i la consolidació de les estructures i les infraestructures de treball. Un edifici que acollirà ja el mes que ve un reduït però important fons d'art, fruit de les donacions dels més destacats artistes plàstics dels Països Catalans. En el camp més estrictament cultural i científic, la publicació d'un diccionari manual de la llengua, l'acabament de la *Gramàtica* i dels treballs de la segona edició del diccionari normatiu, l'inici de la informatització del *Diccionari català-valencià-balear* d'Alcover i Moll, la publicació del cinquè, i darrer, volum del «Corpus Vitrearum Medii Aevi», les jornades sobre patrimoni documental amb els instituts d'estudis locals de les Illes Balears, recentment entitats adherides a l'Institut, la consolidació de la delegació de Perpinyà i l'obertura de seus a Palma i a Castelló. Un programa, repeteixo, ambiciós, que podrem dur a terme, n'estic segur, amb el suport de tots els governs dels territoris de parla catalana i amb l'esforç i la participació de tots els membres de l'Institut i de les seves societats científiques.

La identitat nacional d'un país s'enforteix amb un grau més gran de sobirania, amb un finançament més adequat, amb una presència internacional més forta; però, també, amb un enfortiment de les institucions més carismàtiques. El Govern de l'Estat ens n'està donant exemples, potenciant la Real Academia Española o dotant generosament la Biblioteca Nacional; són signes enfortidors del nacionalisme espanyol. Els parlaments i els governs dels diferents territoris de llengua catalana, i la Generalitat de Catalunya la primera (Govern i Parlament), haurien de manifestar obertament què esperen de l'Institut d'Estudis Catalans, quin paper volen que l'Institut tingui en el nostre redreça-

ment nacional, haurien de potenciar el seu paper a la nostra societat i facilitar i estimular, amb els mitjans humans i materials adequats, que l'Institut pugui dur a terme la seva tasca amb dignitat i eficàcia. Així enfortirem la nostra pròpia identitat i podrem participar plenament, sense córrer riscos innecessaris, en l'actual procés de globalització. Estic segur que aquesta és la voluntat dels nostres governs i molt particularment la del Parlament de Catalunya.

Lliçó inaugural

Contaminació orgànica i efectes estrogènics en les aigües residuals, per Damià Barceló i Cullerés

1. Aigües residuals: introducció i directrius de la Unió Europea

Les aigües residuals poden ésser classificades en *urbanes*, o generades en l'àmbit domèstic pels nuclis de població, i en *industrials*, o generades per l'activitat de la indústria. De tota manera, la corresponent Directriu europea 91/271/EEC [1] que recentment ha estat revisada per donar la Directriu 98/15/EC [2], que regula aquest tipus d'aigües, matisa aquesta definició i, quan parla d'*aigües residuals urbanes*, inclou un ampli ventall de tipus d'aigües residuals, per tal com es refereix tant a aigües residuals domèstiques —és a dir, les generades exclusivament en els nuclis de població sense tenir en compte descàrregues industrials— com a les barreges d'aigües domèstiques amb aigües residuals industrials i/o aigües de pluja.

En cas que les aigües residuals urbanes no hagin estat suficientment tractades, aleshores poden tenir lloc diversos efectes adversos sobre la salut humana i sobre el medi ambient, tals com:

— Abocaments de nitrogen com a nitrogen orgànic, amoniacal, nitrits i nitrats, provinents majoritàriament d'aigües domèstiques i sobretot de l'activitat agrícola. Els nitrats d'aquest origen representen un problema important de salut pública perquè contaminen els aqüífers necessaris per a l'abastament d'aigua de beguda [3]. Aquest no és pròpiament un problema de l'activitat industrial o domèstica, sinó del sector agrícola, especialment a causa de la contaminació d'adobs i purins de porc. Els nitrats també són una de les principals causes d'eutrofització i provoquen el creixement excessiu d'algues. A més, el nitrogen amoniacal és particularment tòxic per a la fauna aquàtica.

— Abocaments de fòsfor que provoquen casos d'eutrofització, tot i que els nivells han baixat a causa de les restriccions en els detergents.

— Reducció de la quantitat d'oxigen a l'aigua a conseqüència de la descomposició de la matèria orgànica present en les aigües residuals. Aquest fet posa en perill d'asfíxia diverses espècies aquàtiques, a més de provocar la ruptura de l'equilibri ecològic de l'aigua.

— Abocaments de microorganismes patògens d'origen fecal (bacteris, virus, paràsits), provinents de les aigües residuals urbanes, amb el conseqüent risc de contaminació dels abastaments d'aigua de beguda.

— Abocaments de substàncies perilloses, tòxiques i bioacumulables (compostos químics, metalls pesants, hidrocarburs, etc.) d'origen industrial i/o domèstic (detergents, pintures, dissolvents, etc.), que suposen un risc potencial important, tant per a la vida aquàtica com per a la salut humana. Aquestes descàrregues, les regula la Directriu comunitària 76/464/EEC, que requereix als estats membre el control de cent trenta-dues substàncies perilloses. Aquesta Directriu és coneguda també com «la de la llista negra» [3].

— Efectes adversos de les aigües residuals en àrees especialment protegides per la Directriu 92/43/EEC, sobre la conservació d'hàbitats naturals, fauna salvatge i flora [4].

— Pèrdua de valor en termes d'aspecte i atractiu per als turistes de zones costaneres contaminades per aigües residuals i que es troben regulades parcialment en la Directriu d'aigües de bany 76/160/EEC.

*

En aquesta presentació em centraré en els contaminants orgànics presents en les aigües residuals, que estan inclosos parcialment en la llista de substàncies perilloses que cal controlar segons la Directriu 76/464/EEC. Aquests contaminants orgànics formen part del «còctel» de contaminants presents en les aigües residuals. Ens fixarem, en una primera part, en la problemàtica dels contaminants orgànics presents en les aigües residuals i en el tractament que han de rebre, i, en una segona part, els efectes estrogènics d'alguns d'aquests contaminants presents en aquestes aigües residuals.

Aquesta dissertació també ha de servir per insistir, un cop més, en la falta de sensibilitat de l'Estat espanyol i d'alguns altres estats de la Unió Europea pel que fa al tema de les diferents directrius europees sobre l'aigua.

Un recent informe fet públic per la Unió Europea aquest any 2000 indica que la Comissió Europea ha notificat a l'Estat espanyol la insuficiència en les mesures d'implementació de diferents

directrius relatives al tema de l'aigua; en concret, l'esmentat document es refereix a les directrius 76/464/EEC i 91/271/EEC.

2. Tractament d'aigües residuals

Els efluents industrials contenen compostos orgànics d'origen natural i antropogènic que comporten uns valors de carboni orgànic dissolt entre 100 i 3.000 mg/L. Entre el 80 % i el 95 % d'aquest valor correspon a compostos orgànics polars, iònics i altament solubles, que, en la major part dels casos, no s'arriben a caracteritzar completament [6]. Aquesta elevada càrrega orgànica present en les aigües residuals es veu alleujada gràcies a l'eficàcia de les plantes de tractament d'aigües residuals. Així, per exemple, s'ha observat que les aigües residuals provinents d'indústries del sector de l'adob de pells amb valors de carboni orgànic dissolt de 1.500 mg/L en mostres no tractades baixaven a valors de 600 i 300 mg/L després de passar els corresponents tractaments anaeròbic i aeròbic, respectivament [7].

Als països europeus, el tractament de les aigües residuals municipals ha millorat considerablement en els darrers deu o quinze anys. Com a conseqüència, la major part de la població està connectada a plantes de tractament d'aigües residuals i el nivell de tractament és diferent segons la zona. Així doncs, a l'Europa de l'est i del sud, s'ha observat un canvi dels tractaments primaris (mecànics) pels secundaris (biològics). D'altra banda, a l'Europa del nord i de l'oest, s'han introduït tractaments terciaris, normalment amb eliminació de nutrients [8]. L'evolució dels tractaments de les estacions depuradores d'aigües residuals arreu d'Europa es presenta en forma gràfica a la figura 1.

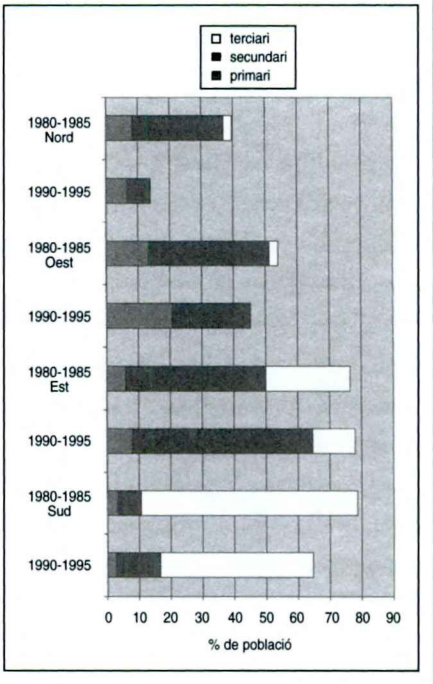

FIGURA 1. Evolució dels tractaments d'aigües residuals arreu d'Europa entre 1980-1985 i 1990-1995 [9].

Malgrat l'eliminació d'una gran part dels contaminants a través del procés de tractament de les aigües, els compostos més polars i amb baixa biodegradabilitat romanen presents en els efluents.

A més, dins d'aquest percentatge també s'inclouen productes de degradació que poden ser més tòxics que els contaminants originals.

A causa de la complexitat que representa determinar la composició de la contaminació orgànica present en els aigües residuals, es fa necessària la caracterització química tant de les aigües sense tractar com dels efluents de les plantes depuradores. Això representa la utilització de tècniques analítiques modernes i avançades que ens han de permetre tenir una aproximació més real sobre la possible pol·lució dels vessaments sobretot industrials i del tractament més adequat, així com de l'eficàcia d'aquest tractament. Un primer grup de contaminants estan inclosos en l'anomenada «llista negra» (Directriu 76/464/CEE), que conté cent trenta-dues substàncies catalogades com a perilloses, com per exemple bifenils policlorats (PCB), clorotoluens, cloropropans, alguns compostos organofosforats com plaguicides o bé tributilfosfats, clorofenols i hidrocarburs aromàtics policíclics (PAH) [9]. No obstant això, el 1996 la Unió Europea va establir una nova directriu, anomenada Control Integrat de Prevenció de la Pol·lució (IPPC) [10], que amplia el marge de contaminants que cal vigilar als abocadors i efluents industrials. Aquesta Directriu fa referència a un gran ventall de sectors industrials, com el de la indústria del paper i la cel·lulosa, el de les refineries i el de la indústria tèxtil, entre d'altres. L'esmentada Directriu estableix que totes les substàncies vessades pels diferents sectors industrials han d'ésser controlades i incloses en una nova «llista negra» ampliada. Així doncs, només la utilització de tècniques analítiques avançades, com la cromatografia líquida combinada amb l'espectrometria de masses, han de permetre el desenvolupament de noves estratègies de vigilància per a la determinació d'aquests contaminants presents en aigües residuals i que no es poden identificar quan s'utilitzen els mètodes de rutina. Per això, molts dels contaminants orgànics presents en els abocaments industrials, com els de més caràcter polar o soluble en aigua, no s'identifiquen. Per tant, es fa evident que cal la implementació de procediments d'anàlisi adequats i suficientment avançats per a la determinació d'aquesta gran varietat de compostos contaminants.

Un dels problemes que hi ha en el tractament d'aigües residuals urbanes, d'acord amb la definició de la Unió Europea, és que l'actual legislació permet la descàrrega d'aigües d'origen industrial en els col·lectors municipals. Atès que les indústries tenen unes activitats molt diverses i el nombre de productes químics que utilitzen és també molt variat, aquestes aigües residuals adquireixen, en alguns casos, una complexitat important. A més, els tractaments de les aigües resi-

duals de diferents empreses pot ésser molt variat, des de tenir instal·lacions de depuració d'aigua molt sofisticades fins a disposar de tractaments molts simples que no aconsegueixen depurar una gran part d'aquestes mescles complexes de contaminants.

A continuació, passarem revista a una selecció d'indústries que contaminen les aigües residuals, així com als productes químics identificats en aquestes aigües. Les indústries que tractarem amb més detall són les del tèxtil i les d'adobar pells, ja que més endavant donarem exemples d'aquestes aigües en l'àrea catalana i d'altres parts d'Europa. Així mateix, veurem que alguns dels productes que estan permesos en les diferents indústries són els responsables de l'estrogenicitat observada tant aquí, a Catalunya, com a d'altres llocs d'Europa.

3. Contaminants orgànics en aigües residuals d'origen industrial

Les aigües residuals de la indústria tèxtil tenen una gran complexitat, sobretot les dels sector tèxtil de tints i acabats. Això és degut a la mateixa naturalesa de la contaminació incorporada durant el procés de fabricació i també a la gran variabilitat que presenta. En general, val a dir que hi ha una gran quantitat de substàncies químiques que s'apliquen durant el procés de fabricació, sobretot tints i additius de processament. No ens referim als residus de tipus genèric, com poden ésser sals, greixos emulsionants o sòlids en suspensió, sinó que el nostre interès se centra en els contaminants orgànics que es detecten en aquestes aigües residuals.

Aquestes aigües contenen un ampli marge de compostos orgànics, predominantment polars, emprats com a productes auxiliars en la producció. En concret, algunes de les substàncies crítiques que constitueixen l'origen de la pol·lució provocada pels efluents de la indústria tèxtil són [11]: productes de degradació de tensioactius policarboxilats, diversos tints azoics, l'àcid *m*-nitrobenzè sulfònic, amines aromàtiques amb àcids sulfònics, i productes de condensació de formaldehid i àcids sulfònics, entre d'altres.

Dins d'aquest grup de compostos orgànics persistents destaca la presència dels tints, ja que representen una font d'amines carcinògenes i dels derivats de tensioactius a causa del gran volum d'ús d'aquests productes, tant industrialment com en l'àmbit domèstic. Aquest darrer grup de contaminants és objecte d'estudi i atenció en aquesta presentació, ja que, en el vessament d'aigües residuals d'indústries tèxtils al medi receptor, hom ha pogut detectar la presència d'aquestes contaminants; en concret, els alcohols etoxilats, nonilfenols etoxilats, compostos aromàtics sulfonats i diferents pro-

ductes de degradació de tensioactius, com ara derivats alquilfenòlics (per exemple, carboxilats de nonilfenol mono- i dietoxilat, o bé nonilfenol) [12-14]. Alguns d'aquests productes, com el nonilfenol i d'altres derivats de tensioactius no iònics, estan considerats com a disruptors endocrins. De fet, aquests productes es vessen al medi a través dels efluents de les indústries tèxtils —amb diferents tipus de tractament—, van directament al clavegueram i, quan arriben a les plantes de tractament d'aigües residuals, o bé no es degraden del tot o bé es converteixen en alguns d'aquests productes de transformació, com el nonilfenol, que són estrogènics. (Els efectes estrogènics es discutiran en la part final d'aquesta conferència, mentre que en aquesta part només indicarem les fonts de contaminació d'origen industrial que arriben a les plantes de depuració d'aigües residuals.)

És important conèixer quins són els productes industrials que s'estan utilitzant en els diferents processos industrials, ja que alguns d'aquests productes, com per exemple els tensioactius de tipus nonilfenol polietoxilat, no són permesos per a usos domèstics, però sí que ho són per a usos industrials. És a dir, que la legislació és molt més estricta pel que fa als tensioactius per a usos domèstics, que no pas en el cas d'usos industrials, en què és més permissible.

En molts casos, però, les aigües residuals d'origen domèstic i les industrials es barregen, de manera que tenim mescles de compostos que són més tòxics, com els d'ús industrial, que cal depurar en les estacions de depuració d'aigües residuals. Això fa que molts d'aquests productes d'origen industrial que són més tòxics no s'acabin de depurar bé i es transformin, en alguns casos, en compostos encara més tòxics, i que, per tant, provoquin un problema mediambiental en el medi receptor, que és, en general, el riu que rep les aigües tractades de les diferents depuradores. En aquest presentació donaré dades de diferents aigües residuals d'indústries tèxtils de la rodalia de Barcelona i de Porto, a Portugal [12].

El segon exemple correspon a l'aigua residual provinent de la indústria d'adobar pells. Les operacions que es donen en la indústria d'adobar pells, i que normalment produeixen vessaments, es poden dividir en dos grans blocs: adob i operacions humides.

Els productes orgànics emprats en l'etapa d'adob i que són potencialment presents a les aigües residuals, inclouen agents sintètics d'adob, com els polifenols sulfonats; tensioactius aniònics i no iònics, com els diferents alcohols i nonilfenols polietoxialts, i agents preservants, com els derivats de benzotiazol, entre d'altres [7].

Aquí també ens trobem, com el cas de les indústries tèxtils, que el grup

de contaminants importants que poden produir efectes tòxics en el medi aquàtic inclou compostos aromàtics, productes de degradació i, en general, substàncies polars i de baixa biodegradabilitat. Una fracció significativa d'aquest darrer grup està integrada pels derivats dels alquilfenols polietoxilats emprats en l'etapa de desgreixatge, a causa de llur eficàcia en aquesta tasca i baix cost econòmic. Aquests tensioactius, com en el cas de la indústria tèxtil, no es poden utilitzar en usos domèstics, ja que és un ús reservat estrictament a l'àmbit industrial. Aquests productes van a parar el medi receptor d'una manera similar al cas dels compostos de la indústria tèxtil, de manera que tenim compostos, com els nonilfenoletoxilats, que es degraden en nonilfenol, compost que ja hem esmentat anteriorment en considerar els abocaments propis de la indústria tèxtil. Com en el cas de la indústria tèxtil, en el cas d'efluents de la indústria d'adobar pells s'han analitzat diferents aigües residuals a Catalunya i a d'altres llocs d'Europa, i s'hi han observat uns problemes similars [12].

4. Contaminants orgànics en les aigües residuals de diferents depuradores de Catalunya

Durant els darrers anys hom ha anat desenvolupant diferents tècniques analítiques que han permès caracteritzar tant les aigües residuals com els fangs de diferents depuradores de Catalunya, com ara les de Montornès, Igualada, Ripoll, la Llagosta i Manresa, entre d'altres [15-20].

L'objectiu d'aquest estudi es va centrar en el projecte europeu conegut com a *Waste Water Cluster*. Aquest projecte inclou un conjunt de cinc projectes de recerca finançats per la Unió Europea que han de permetre caracteritzar més bé les aigües residuals d'Europa i han de permetre trobar els mecanismes de vigilància per controlar tant les descàrregues industrials com l'eficàcia de les plantes de tractament d'aigües residuals i llur impacte en el medi receptor.

Aquest estudi s'està fent amb la col·laboració de diferents empreses del sector, com ara Aigües de Barcelona, l'Administració catalana i l'Agència Catalana de l'Aigua. Dins de l'estudi hom ha pogut analitzar les aigües residuals que aboquen algunes empreses del sector tèxtil i d'adobar pells. Les anàlisis dels fangs de les depuradores han permès determinar quins compostos hi queden atrapats i si aquests compostos tenen a veure amb el tipus d'abocaments que s'hi fan i si es poden relacionar amb els diferents processos de transformació que tenen lloc en les depuradores.

Els resultats d'aquests estudis, que es presenten en aquesta lliçó inaugural, són bastant concloents. Hom ha observat que, en el cas d'abocaments de de-

puradores d'origen urbà únicament, on l'impacte industrial és escàs, no s'observen compostos orgànics que puguin ésser tòxics. Aquest seria el cas de la depuradora de Ripoll.

Tanmateix, quan tenim abocaments industrials, com en el cas d'Igualada, aleshores apareixen una sèrie de problemes en la depuració de les aigües residuals. En primer lloc, hem de dir que molts dels compostos d'origen industrial, com el cas dels detergents del tipus nonilfenol polietoxilat, queden dràsticament reduïts o pràcticament eliminats en molts dels casos quan les aigües residuals s'aboquen a les depuradores urbanes. Però, al mateix temps, tenim la formació del nonilfenol, derivat dels nonilfenols polietoxilats, que es forma a causa de la degradació dels compostos originals.

Aquest fenomen és conegut i s'ha detectat de manera continuada. Així, en la majoria dels casos, les mostres d'aigües residuals a l'entrada de la depuradora tenen baixes concentracions de nonilfenol i elevades de nonilfenols polietoxilats. En canvi, a la sortida de la depuradora, les concentracions de nonilfenol polietoxilat són pràcticament negligibles, mentre que les de nonilfenol són més importants, de manera que poden arribar a valors del centenar de parts per bilió en el pitjor dels casos.

Si, al mateix temps, estudiem els fangs d'aquestes depuradores —que normalment corresponen al tractament de les aigües residuals d'aproximadament un mes—, podem observar un fenomen similar, de manera que contenen concentracions de nonilfenol elevades, en alguns casos, fins a sis-centes parts per bilió. Cal tenir en compte que els detergents de tipus no iònic, com els nonilfenols polietoxilats i els alcohols polietoxilats, són els que més s'utilitzen; segons dades del 1997, se'n van consumir a Europa 800.000 tones [21].

Al mateix temps, aquests fangs contenen d'altres productes orgànics típics en la depuració d'aigües residuals, com els detergents aniònics, o propis de l'ús domèstic, tals com els sulfonats lineals d'aquilbenzè, coneguts per la sigla LAS. Aquests detergents són els que s'utilitzen rutinàriament en les feines domèstiques, i se'n varen consumir, a Europa Occidental, 400.000 tones l'any 1997 [21]. Aquests LAS es degraden en bona part a les plantes de depuració, però una altra part important queda atrapada als fangs de les depuradores.

En resum, val a dir que, si comparem les dades de contaminats orgànics presents en els efluents industrials amb les dels que s'aboquen al clavegueram i després ho comparem amb els valors que s'obtenen després del tractament, veurem que els nivells de contaminants han baixat dràsticament. És a dir, ha tingut lloc una depuració de les aigües.

Ens trobem, però, sobretot en el cas d'abocaments d'origen industrial —com els del tèxtil i la pell, on s'utilitzen detergents del tipus nolifenol polietoxilat—, amb dos problemes. El primer és que, a causa de la utilització de detergents industrials, s'ha format nonilfenol. Aquest compost és tòxic i estrogènic, i, a més, a partir d'aquest any, serà regulat en la nova llista de trenta-dos compostos que formen part la nova directiva marc de l'aigua.

El segon problema amb què ens trobem són els fangs de depuradora: aquests acumulen gran quantitat de compostos orgànics, i, en aquest cas, les concentracions de nonilfenol poden arribar a ésser bastant elevades. Atès que la legislació actual permet que un fang que tingui un contingut baix en metalls i microorganismes patògens es pugi reutilitzar per a agricultura, la qüestió és la següent: què fem amb els fangs que tenen un baix contingut de metalls tòxics i s'utilitzen per a l'agricultura sense saber si contenen compostos com el nonilfenol en quantitats apreciables?

Aquesta és una pregunta que mereix resposta, i que caldrà aclarir durant els propers anys, sobretot pel que fa a la reutilització de fangs de depuradora per a ús agrícola. Estudis fets en altres països, com els de Suïssa [22] i el Canadà [23], indiquen resultats similars en els fangs de depuradora pel que fa a composició dels productes de degradació dels diferents tensioactius utilitzats.

Un cop fetes aquests observacions de la composició química dels fangs de depuradora i de les aigües residuals a diferents indrets de Catalunya, es va procedir a realitzar un altre estudi que tingués en compte els efectes d'aquests compostos en els rius —o medi receptor—, és a dir, el lloc on van a parar les aigües residuals de depuradora. Això forma part de la darrera part d'aquesta dissertació.

5. Efectes estrogènics en les aigües residuals i superficials a Catalunya

En els darrers anys s'ha posat en evidència que moltes substàncies sintetitzades per l'home, així com d'altres d'origen natural, eren capaces d'alterar el funcionament normal del sistema endocrí dels éssers vius [24]. Dins del gran nombre de substàncies a les quals s'atribueixen aquests propietats, hi ha diversos estrògens i progestògens, tant naturals com sintètics, així com derivats dels detergents no iònics, com el nonilfenol, que en la primera part d'aquesta dissertació hem esmentat tant, ja que formen part important de la composició dels efluents industrials.

Una mesura àmpliament acceptada de l'estrogenicitat és la determinació de la vitel·logenina (VTG) en el

plasma del peix mascle [25]. La VTG és un precursor del rovell de l'ou. La síntesi de VTG en el peix femella es troba regulada pels nivells d'estradiol que circulen pel plasma; en el peix mascle, a conseqüència de la presència de substàncies mimètiques de l'estradiol, la VTG també es pot arribar a sintetitzar, de manera que n'augmenti perillosament el nivell en el plasma. Aquesta síntesi de VTG en els mascles es fa a costa de disminuir el nivell de proteïnes vitals o els lípids. Les conseqüències d'aquesta síntesi de VTG en els mascles són fatals, com per exemple la inhibició del creixement dels testicles i l'augment de la intersexualitat en diferents espècies de peixos; un dels casos més estudiats ha estat el de la truita. En aquest sentit, la VTG es pot considerar un biomarcador de l'exposició a estrògens. Els estudis pioners a Europa es varen dur a terme a Anglaterra [25-27] i a Alemanya [28], on es va observar una relació entre els augments de la VTG en el peix mascle, bàsicament truites, i la contaminació deguda a compostos derivats dels detergents no iònics, com el nonilfenol, així com a compostos estrogènics utilitzats com a anticonceptius, com l'estradiol.

En l'estudi que vam realitzar a Catalunya l'any 1999 [18], que fins ara és el primer fet a l'Estat espanyol sobre aquest tema, es varen analitzar aigües d'entrada i sortida de diferents depuradores situades als rius Anoia (depuradores de Calaf, Piera i Igualada) i Cardener (Manresa), i així mateix es va recollir aigua superficial en tres punts d'ambdós rius, un dels quals localitzat abans de les depuradores i els altres dos, després d'aquestes, en diferents punts. Aquests punts de presa de mostres d'aigua eren importants, ja que en aquests punts es van recollir mostres de carpes (*Cyprinus carpio*), que és l'espècie més abundant. Aquestes mostres es varen recollir entre un i deu quilòmetres, i tot depenia d'on es trobessin carpes. Les diferents mostres analitzades varen indicar concentracions importants de detergents del tipus nonilfenol polietoxilat així com dels diferents productes de degradació, com el nonilfenol. Aquestes concentracions varen arribar, en el pitjor dels casos, fins a valors superiors a cinc-centes parts per bilió de nonilfenol, mentre que en la majoria dels casos se situaven entre quaranta i cent setanta parts per bilió. Els valors de nonilfenol varen ésser sempre superiors en les mostres analitzades després de les depuradores i aquests valors varen concordar amb els de VTG.

A la figura 2 podem observar que la presència de VTG en el plasma de les carpes mascle va posar en evidència una inducció de la síntesi d'aquesta proteïna en diferents trams del riu, i és més important en el punt de presa de mostra immediatament després de la depuradora.

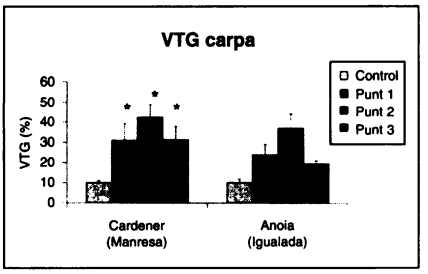

FIGURA 2. Inducció de la síntesi de vitel·logenina (VTG) en mascles de carpa (*Cyprinus carpio*) en diferents punts dels rius Anoia i Cardener. Els valors obtinguts amb el control corresponen a carpes mascles que no han estat exposades a disruptors endocrins. El punt 1 correspon a l'indret de presa de mostra localitzat abans de la depuradora (entre 1.5 i 5 km) i els punts 2 i 3 corresponen als indrets de presa de mostra localitzats després de la depuradora, que poden variar entre 4 i 27 km.

De les observacions fetes en la figura 2, podem veure que el perfil de resposta observat en els tres punts del riu ha estat similar. A més, es va posar de manifest que hi ha una certa correlació entre els valors de nonilfenol determinat en els diferents punts i l'augment de VTG. De fet, no és sorprenent que s'hagin observat aquests increments de VTG amb els valors de nonilfenol trobat, ja que normalment es considera que, a partir de cent parts per bilió, el nonilfenol ja produeix augment de la VTG en peixos mascles. En algunes de les mostres analitzades en els rius catalans, els valors d'aquests derivats de detergents no iònics eren superiors als que es troben descrits i que produeixen efectes. Val a dir que aquest estudi es un dels pocs que s'han realitzat utilitzant la carpa com a organisme, ja que la major part d'estudis s'han fet amb truites (*Oncorhynchus mykiss*).

6. Conclusions i solucions

És evident que ara resulta fàcil relacionar aquesta darrera part amb la primera part d'aquesta conferència. El que sí que podem dir és que els efectes observats d'estrogenicitat en les carpes estudiades es correlacionen molt bé amb els dels detergents no iònics. En les zones estudiades es fa evident que hi ha indústries tèxtils i d'adobar pells, i que aquests productes s'estan utilitzant; per tant, el que sí que es pot afirmar és que una bona part dels efectes observats es deu a les descàrregues industrials en els rius estudiats, descàrregues que tenen lloc a través de les depuradores. Això és evident perquè aquests productes no estan permesos per a ús domèstic dins la Unió Europea. No cal, per això, descartar d'altres tipus d'activitat industrials que utilitzen aquests productes com a detergents.

Per tal de solucionar aquest problema, hi ha diverses opcions, de les quals parlarem tot seguit.

És evident que, avui, el que es vol és un creixement sostenible, i que les activitats industrials han de conviure amb una millora mediambiental. El fet

que hi hagi tota una sèrie d'indústries que envien les aigües residuals amb compostos que afecten el medi ambient —en aquest cas, amb efectes estrogènics— ha de tenir solució. Una resposta a aquest problema ha estat donada per països nòrdics, com Suècia i Dinamarca; en aquest cas, les indústries altament contaminants, com les d'adobar pells, ja no utilitzen detergents no iònics, sinó que fan servir d'altres tipus de detergents que no tenen aquests efectes. Això s'ha estès, durant els darrers anys, a tota mena d'indústries. És a dir, malgrat que la Unió Europea encara permet utilitzar aquests productes per a usos industrials, ja hi ha països que s'han avançat a una possible futura normativa en aquest sentit.

Aquesta solució no ha tingut efecte al nostre país, pel fet que els detergents no iònics són molt més econòmics que els que es proposen, com els que es fan servir per a usos domèstics. És a dir, hi ha un problema de costos.

Un altra solució podria ésser realitzar tractaments específics en les aigües residuals de les diferents indústries, per tal d'eliminar els diferents detergents i d'altres productes tòxics que puguin tenir efectes nocius per al medi ambient. És evident que aquesta solució no és la millor, però permetria resoldre una part del problema.

I la darrera solució, que seria una combinació de les dues abans proposades, seria canviar els processos industrials per millorar-los i mirar d'utilitzar els compostos químics necessaris que produeixin menys efectes nocius per al medi ambient, juntament amb un tractament adequat de les seves aigües residuals.

Val a dir que el problema de la contaminació per efluents industrials és un tema prioritari en diferents àrees de la Unió Europea i que cal trobar mecanismes per tal que aquest problema es resolgui; per exemple, introduint processos de millora dels efluents industrials a curt i llarg termini que estarien dirigits per plataformes conjuntes entre les administracions, els industrials i altres sectors de la societat, com són el món cientificotecnològic i les organitzacions no governamentals. Això és el que succeeix a Alemanya i d'altres països de la Unió Europea.

Mentre no siguem capaços d'afrontar aquest problema d'una manera directa i conjunta entre els diferents sectors de la societat, no hi haurà una solució immediata i satisfactòria a la contaminació orgànica amb efectes estrogènics en les aigües residuals dels nostres rius.

Referències

[1] Directriu 91/271/EEC, *Official Journal of the European Communities*, L135 (30 maig 1991).

[2] Directriu 98/15/EC, *Official Journal of the European Communities*. L67 (7 març 1998).

[3] Directriu 91/676/EEC, *Official Journal of the European Communities*, L375 (31 desembre 1991).

[4] Directriu 76/464/EEC, *Official Journal of the European Communities*, L129 (18 maig 1976).

[5] Directriu 92/43/EEC, *Official Journal of the European Communities*, L206 (22 juliol 1992).

[6] L. D. Betowski, D. S. Kendall, C. M. Pace i J. R. Donnelly. *Environ. Sci. Technol.*, 30 (1996), p. 3.558-3.564.

[7] T. Reemtsma i M. Jekel. *Water Res.*, 31 (1997), p. 1.035-1.046.

[8] D. Stanners i P. Bourdeau (ed.), *Europe's Environment: The Second Assessment*, Copenhagen, European Environmental Agency, 1998.

[9] S. Lacorte, I. Guiffrad, D. Fraisse i D. Barceló, *Anal. Chem.*, 72 (2000), p. 1.430.

[10] Directriu 96/61/EC, *Official Journal of the European Communities*, L257 (10 octubre 1996), p. 26-40.

[11] M. Jekel, «Wastewater treatment in the textile industry», a *Proceedings of the Seminar: Treatment of wastewaters from textile processing*, Berlín, Technische Universität Berlin, 1997.

[12] M. Castillo, M. C. Alonso, J. Riu i D. Barceló, *Environ. Sci. Technol.*, 33 (1999), p. 1.300.

[13] T. L. Potter, K. Simmons, J. Wu, M. Sánchez-Olvera, P. Kostecki i E. Calabrese, *Environ. Sci. Technol.*, 33 (1999), p. 113-118.

[14] H. B. Lee i T. E. Peart, *Anal. Chem.*, 67 (1995), p. 1.976-1.980.

[15] M. Castillo i D. Barceló, *Anal Chem.*, 71 (1999), p. 3.769.

[16] M. Castillo, E. Martínez, L. Tirapu, A. Ginebreda i D. Barceló, *The Analyst*, en premsa.

[17] M. Petrovic i D. Barceló, *Anal Chem.*, en premsa.

[18] M. Solé, M. J. López de Alda, M. Castillo, C. Porte, K. Ladegaard-Pedersen i D. Barceló, *Environ. Sci. Technol.*, en premsa.

[19] M. Farré, A. Oubiña, M. P. Marco, A. Ginebreda, L. Tirapu i D. Barceló, *Environ. Sci. Technol.*, 33 (1999), p. 3.898.

[20] M. Petrovic i D. Barceló, *Journal A. O. A. C. Intl.*, en premsa.

[21] *Anaerobic Degradation of Surfactants, Scientific Review*, 1999, ERASM.

[22] M. Ahel, W. Giger i M. Koch, *Water Res.*, 28 (1994), p. 1.131.

[23] E. R. Bennet i Ch. D. Metcalfe, *Environ. Toxicol. Chem.*, 19 (2000), p. 784.

[24] T. Colborn, F. vom Saal i A. M. Soto, *Environ. Health Perspect.*, 101 (1993), p. 378.

[25] J. P. Sumpter i S. Jobling, *Environ. Health Perspect.*, 103 (1995), p. 173.

[26] S. Jobling i J. P. Sumpter, *Aquatic Toxicol.*, 27 (1993), p. 361.

[27] J. E. Harries *et al.*, *Environ. Toxicol. Chem.*, 16 (1997), p. 534.

[28] P. D. Hansen *et al.*, *Trends Anal. Chem.*, 17 (1998), p. 448.

II. Òrgans de govern

El Ple

El Ple és l'òrgan sobirà de l'Institut d'Estudis Catalans. És constituït pels membres numeraris, els emèrits i els presidents de les societats filials.

Els membres formen les seccions, que, des del 25 de setembre de 1989, són les cinc següents: Secció Històrico-Arqueològica, Secció de Ciències Biològiques, Secció de Ciències i Tecnologia, Secció Filològica i Secció de Filosofia i Ciències Socials (vegeu l'apartat v).

Consell Permanent

El Consell Permanent actua per delegació del Ple i exerceix el govern de la corporació.

A començament del curs 2000-2001, el Consell era format per:

President:	Manuel Castellet i Solanas
Vicepresident:	Antoni Serra i Ramoneda
Tresorer:	Josep Egozcue i Cuixart
Secretari general:	Carles Miralles i Solà
Presidents de les seccions:	Albert Balcells i González
	(Secció Històrico-Arqueològica)
	Mercè Durfort i Coll
	(Secció de Ciències Biològiques)
	Manuel Ribas i Piera
	(Secció de Ciències i Tecnologia)
	Joan A. Argenter i Giralt
	(Secció Filològica)
	Joan Vilà i Valentí
	(Secció de Filosofia i Ciències Socials)

A final del curs 2000-2001, el Consell era format per:

President:	Manuel Castellet i Solanas
Vicepresident:	Josep Carreras i Barnés
Tresorer:	Josep Egozcue i Cuixart
Secretari general:	Carles Miralles i Solà
Presidents de les seccions:	Albert Balcells i González
	(Secció Històrico-Arqueològica)
	Màrius Foz i Sala
	(Secció de Ciències Biològiques)
	Manuel Ribas i Piera
	(Secció de Ciències i Tecnologia)
	Joan A. Argenter i Giralt
	(Secció Filològica)
	Joan Vilà i Valentí
	(Secció de Filosofia i Ciències Socials)

Consells de Govern de les seccions

Secció Històrico-Arqueològica

		A partir del 25.5.2001
President:	Albert Balcells i González	Albert Balcells i González
Vicepresident/a:	Manuel Mundó i Marcet	M. Teresa Ferrer i Mallol
Tresorer:	Xavier Barral i Altet	Josep Massot i Muntaner
Secretària/ari:	M. Teresa Ferrer i Mallol	Antoni Riera i Melis

Secció de Ciències Biològiques

		A partir de l'11.12.2000
Presidenta/ent:	Mercè Durfort i Coll	Màrius Foz i Sala
Vicepresident:	Francesc González i Sastre	Francesc González i Sastre
Tresorer:	Joandomènec Ros i Aragonès	Joaquim Gosálbez i Noguera
Secretari:	Xavier Bellés i Ros	Jordi Lleonart i Aliberas

Secció de Ciències i Tecnologia

President:	Manuel Ribas i Piera
Vicepresident:	Joaquim Casal i Fàbrega
Tresorer:	Joan Girbau i Badó
Secretari:	Salvador Alegret i Sanromà

Secció Filològica

President:	Joan A. Argenter i Giralt
Vicepresident:	Joaquim Mallafrè i Gavaldà
Tresorer:	Vicent Pitarch i Almela
Secretari:	Isidor Marí i Mayans

Secció de Filosofia i Ciències Socials

President:	Joan Vilà i Valentí
Vicepresident:	Pere Lluís Font
Tresorer:	Josep M. Terricabras i Nogueras
Secretari:	Josep González-Agàpito i Granell

Presidents de les societats filials

Amics de l'Art Romànic

Presidenta: M. Teresa Matas i Blanxart

Associació Catalana de Ciències de l'Alimentació

Presidenta: Mercè Centrich i Sureda

Associació Catalana de Sociologia

President: Carles Prats i Maeso

Institució Catalana d'Estudis Agraris

President: Joan Pere Vilà i Hors

Institució Catalana d'Història Natural

President: Jordi Sargatal i Vicens

Societat Catalana d'Economia

President: Josep Jané i Solà. A partir del dia 1 de maig de 2001, el president és el senyor Pere Puig i Bastard

Societat Catalana d'Estudis Clàssics

President: Jaume Pòrtulas i Ambrós

Societat Catalana d'Estudis Hebraics

President: Eduard Feliu i Mabres

Societat Catalana d'Estudis Històrics

President: Gaspar Feliu i Montfort

Societat Catalana d'Estudis Jurídics

President: Josep M. Mas i Solench

Societat Catalana d'Estudis Litúrgics

President: Alexandre Olivar i Daydí

Societat Catalana d'Estudis Numismàtics

President: Miquel Crusafont i Sabater

Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica

President: Antoni Roca i Rosell

Societat Catalana d'Ordenació del Territori

President: Ricard Pié i Ninot

Societat Catalana de Biologia

President: Pere Puigdomènech i Rosell

Societat Catalana de Comunicació

President: Josep M. Martí i Martí

Societat Catalana de Filosofia

President: Jordi Sales i Coderch. A partir del dia 25 d'abril de 2001, el president és el senyor Dídac Ramírez i Sarrió

Societat Catalana de Física

President: Antoni Giró i Roca

Societat Catalana de Geografia

Presidenta: Maria Dolors Garcia Ramon

Societat Catalana de Llengua i Literatura

President: August Bover i Font

Societat Catalana de Matemàtiques

President: Sebastià Xambó i Descamps

Societat Catalana de Musicologia

President: Romà Escalas i Llimona

Societat Catalana de Pedagogia

President: Jordi Galí i Herrera

Societat Catalana de Química

Presidenta: Pilar González i Duarte

Societat Catalana de Tecnologia

President: Estanislau Tomàs i Morera

Estructura funcional

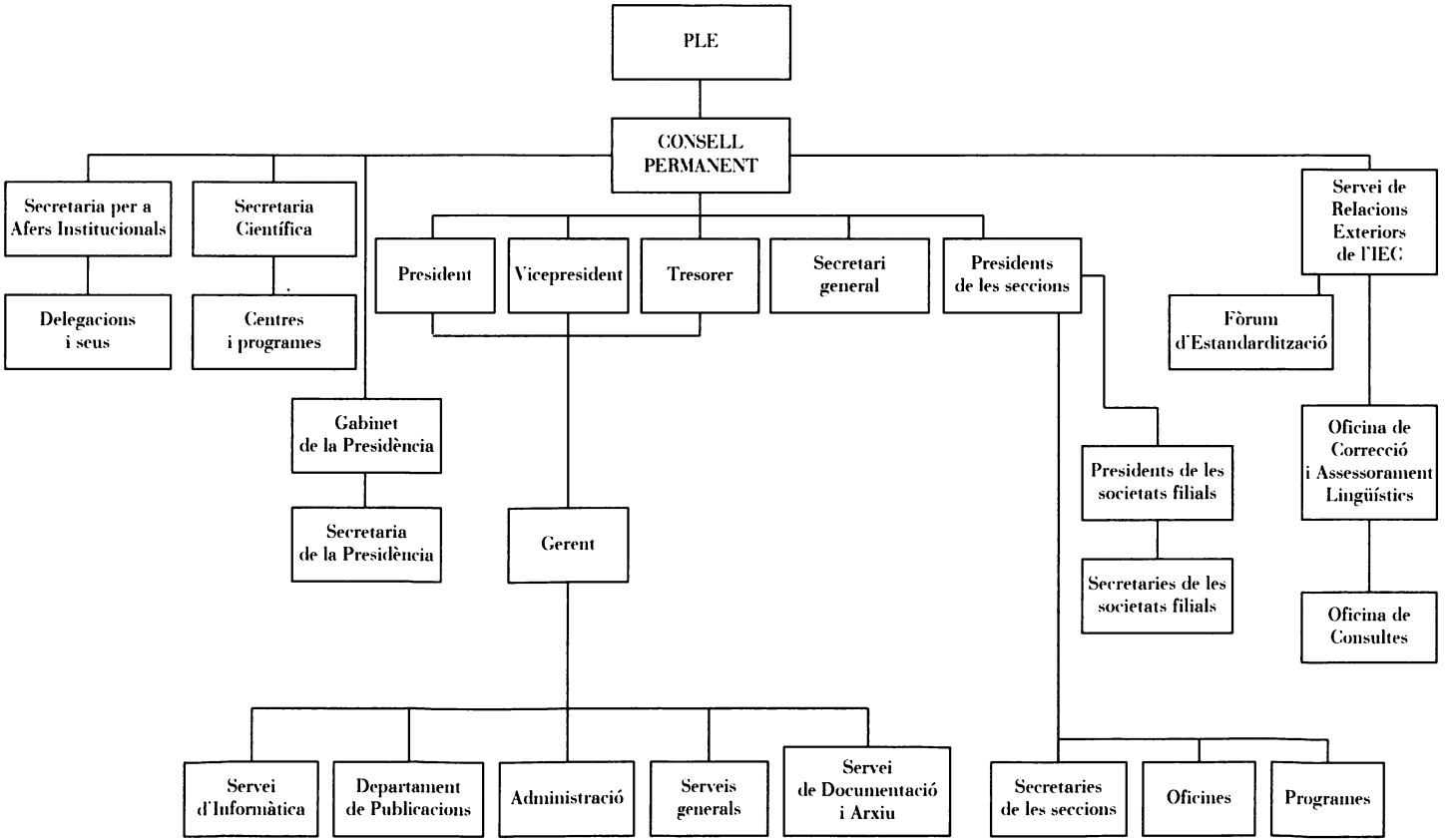

Estructura administrativa

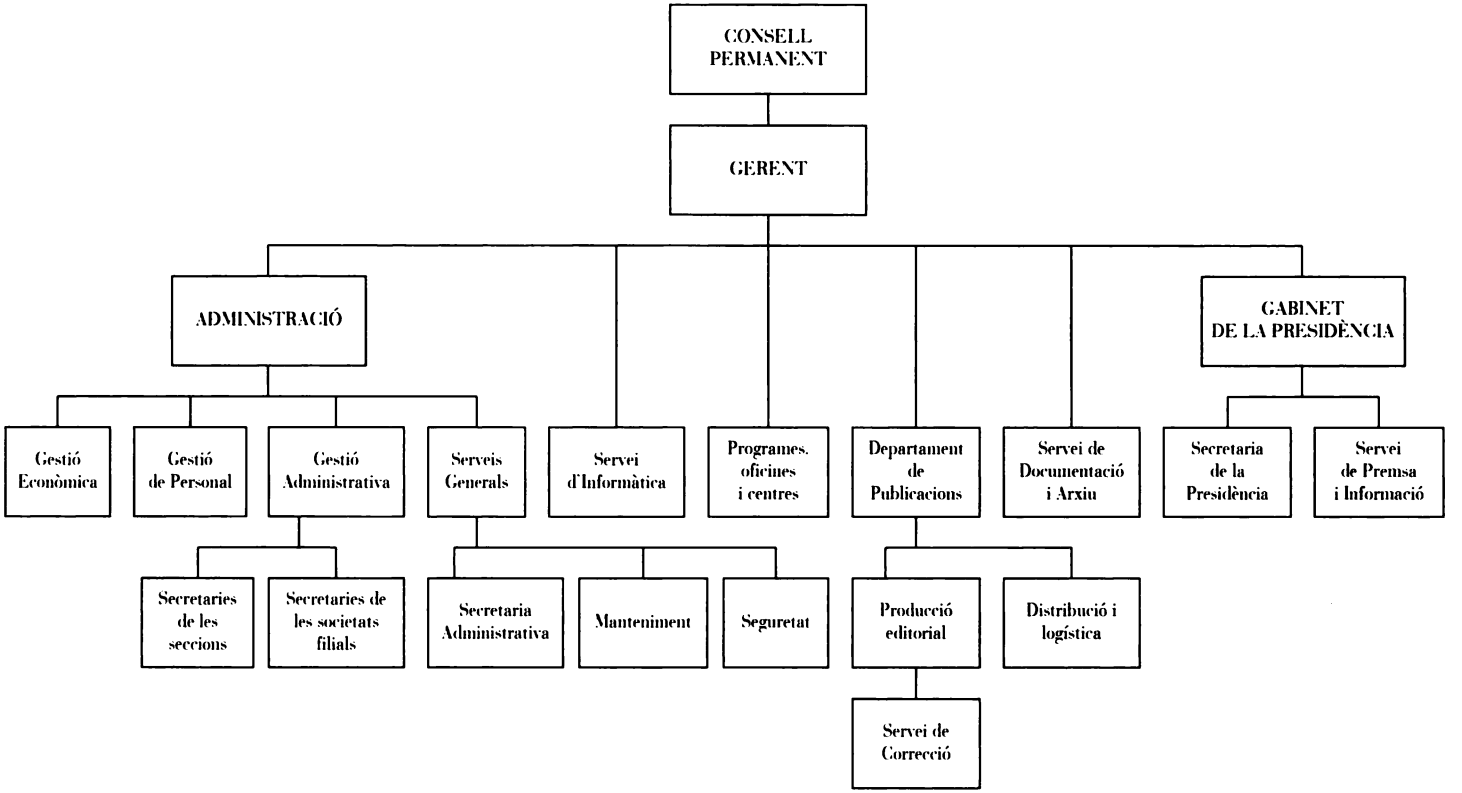

III. Memòria econòmica

1. Bases de presentació dels comptes anuals

Imatge fidel: els estats financers han estat preparats a partir dels registres comptables i d'acord amb les disposicions emanades del Pla General de Comptabilitat (RD1943/1990), a fi de mostrar la imatge fidel del patrimoni, de la situació financera i dels resultats de l'Institut, així com del resultat de la liquidació del pressupost.

b) Comparació de la informació: no s'han produït modificacions estructurals importants que impedeixin la comparació entre els estats financers del 31 de desembre de 2000 i els del 31 de desembre de 1999.

c) Els ingressos de disposició afectada són aquells ingressos finalistes, és a dir, que financen una activitat concreta i determinada. De manera anàloga, les despeses de disposició afectada són aquelles que corresponen a una activitat finançada amb ingressos de disposició afectada. En aquests casos la magnitud de la despesa s'ha de correspondre, exactament, amb la de l'ingrés.

d) Els ingressos de lliure disposició es comptabilitzen d'acord amb la pràctica habitual, dins l'exercici en què es meriten. Corresponen a les aportacions d'entitats públiques i privades i als ingressos propis. El repartiment de les despeses, a càrrec d'aquests ingressos, és el que aprova el Ple de l'IEC.

2. Ingressos i despeses de l'exercici

Ingressos: els ingressos concedits l'any 2000 van ser de 1.004.662.307 pessetes, la qual cosa representa un increment d'un 1 % respecte dels pressupostats i un decrement d'un 7,64 % respecte dels de l'any anterior, que van ser de 1.087.760.766 pessetes.

Pel que fa a la classificació dels ingressos:

— Els de lliure disposició han estat de 684.930.519 pessetes, la qual cosa representa un increment d'un 6,04 % respecte dels de l'any anterior. Cal destacar els ingressos de la Generalitat de Catalunya, per import de 466.457.673 pessetes, els quals suposen un increment d'un 9,94 % respecte de l'any anterior; els del Ministeri d'Educació, Cultura i Esports, per import de 156.159.907 pessetes, que representen un decrement d'un 3,74 % respecte de l'any 1999; els de les diputacions provincials, per import de 14.500.000 pessetes (un 6,45 % menys que l'any 1999); els d'altres institucions, per va-

lor de 25.371.800 pessetes (un 95,22 % més que l'any anterior, com a conseqüència de l'aportació de "la Caixa" per a l'edició del *Diccionari manual de la llengua catalana*), i els ingressos propis (venda de llibres, drets d'autor i llegats), per valor de 22.441.139 pessetes, que representen un 27,42 % menys que l'any 1999, ja que aquest any es va rebre un llegat.

— Els de disposició afectada han estat de 319.731.788 pessetes. La Generalitat de Catalunya va aportar 140.850.344 pessetes; el Ministeri d'Educació, Cultura i Esports, 51.825.000 pessetes; les diputacions provincials, 2.500.000 pessetes; la Unió Europea, 88.907.368 pessetes; altres institucions públiques i privades, 20.992.867 pessetes, i els ingressos propis, 14.656.209 pessetes.

Despeses: l'import de les despeses totals de l'exercici ha estat de 965.344.237 pessetes, més 33.090.215 pessetes de romanent negatiu de l'any anterior (5.560.525 pessetes a càrrec dels ingressos de lliure disposició i 27.529.690 pessetes a càrrec dels ingressos de disposició afectada); un 10,92 % menys que les de l'any 1999.

Pel que fa a la classificació de les despeses:

— Les que van a càrrec dels ingressos de lliure disposició han estat de 689.636.210 pessetes, més 5.560.525 pessetes de romanent negatiu de l'any anterior, la qual cosa representa un increment d'un 7,36 % respecte de l'any 1999. Pel que fa als capítols, el de despeses institucionals ha estat de 119.699.327 pessetes (amb un increment d'un 19,32 % respecte de l'any 1999); el de despeses de les seccions, de 215.427.299 pessetes (amb un increment d'un 11,40 % respecte de l'any anterior); el de les societats filials, de 40.813.624 pessetes; el de les fundacions i llegats, de 3.000.000 pessetes; el de les despeses d'estructura, de 274.489.532 pessetes, i les inversions, 36.206.428 pessetes. Pel que fa a les variacions percentuals d'aquests últims capítols són poc significatives respecte de l'any 1999.

— Les que van a càrrec dels ingressos de disposició afectada han estat de 275.708.027 pessetes, i representa un augment d'un 7,01 % respecte de l'any 1999, més 27.529.690 pessetes de romanent negatiu de l'any anterior. La causa d'aquest romanent negatiu és de la partida d'inversions, en concret, la del dipòsit de llibres per a la qual hi ha una subvenció del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya per a l'any 2001. Pel que fa al desglossament per capítols, les despeses més importants són les que corresponen als programes de les seccions, amb 222.678.612 pessetes, que representen un 2,72 % més que l'any 1999, i a les de societats filials, per valor de 28.796.217 pessetes, que representen un 15,16 % més respecte de l'any anterior.

Resultat de l'exercici: l'excedent global de l'exercici ha estat de 6.227.855 pessetes, dels quals 16.494.071 són positius i corresponen als ingressos de disposició afecta-

da i 10.266.216 són negatius i corresponen als ingressos de lliure disposició, els quals han estat absorbits en el pressupost de l'any 2001.

3. Normes de valoració

Actiu immobilitzat: els béns compresos en la immobilitat material es valoren al preu d'adquisició. Se'n dedueixen les amortitzacions practicades, que s'estableixen sistemàticament, d'acord amb la vida útil dels béns.

— Existències: són les corresponents a l'edició de llibres.

— Subvencions: les d'explotació s'imputen íntegrament al resultat de l'exercici en què es meriten, i en les de capital es comptabilitza la part estimada de les subvencions que hom suposa que serveix per a finançar l'immobilitzat.

4. Actiu immobilitzat

Immobilitzat immaterial

	Saldo de 31/12/2000
Aplicacions informàtiques	89.428.550
TOTAL	89.428.550

Immobilitzat material

	Saldo de 31/12/2000
Terrenys i construccions	1.618.248.494
Instal·lacions tècniques i maquinària	368.685.698
Immobilitzat de projectes	153.998.828
TOTAL	2.140.933.020

Resum d'ingressos de l'1.1.2000 al 31.12.2000

		De lliure disposició		*De disposició afectada*	
1. Ingressos institucionals			662.489.380		305.075.579
1.1. Generalitat de Catalunya		466.457.673		140.850.344	
— Departament d'Universitats. Recerca i Societat de la Informació	400.000.000				
— Comissió Interdepartamental de Recerca i Innovació Tecnològica (CIRIT)	64.500.000		99.728.391		
— Direcció General de Recerca					
— Departament de Cultura	1.557.673		30.928.391		
— Departament de Justícia	400.000				
— Departament de Medi Ambient			2.974.138		
— Departament de Política Territorial i Obres Públiques			7.219.424		
1.2. Estat espanyol		156.159.907		51.825.000	
— Ministeri d'Educació. Cultura i Esports	156.100.000		51.825.000		
— Seguretat Social	59.907				
1.3. Diputacions	14.500.000	14.500.000	2.500.000	2.500.000	
1.4. Unió Europea				88.907.368	88.907.368
1.5. Institucions privades	25.371.800	25.371.800	20.992.867	20.992.867	

2. Ingressos propis		22.441.139	14.656.209
2.1. Venda de llibres	6.979.195	1.579.140	
2.2 *Diccionari de la llengua catalana*	8.012.292		
2.3 Llegats i fundacions	317.129	3.959.551	
2.4. Ingressos diversos	7.132.523	9.117.518	
Total d'ingressos per al 2001		684.930.519	319.731.788

Liquidació de despeses de l'1.1.2000 al 31.12.2000

		De lliure disposició		*De disposició afectada*	
1. Despeses institucionals			119.699.327		3.500.000
1.1.	Despeses de membres	25.250.590			
1.2.	Cartell de premis i borses d'estudi	8.539.997		3.500.000	
1.3.	Actes acadèmics	10.489.902			
1.4.	Secretaria Científica	36.380.412			
1.5.	Publicacions generals	14.867.554			
1.6.	Servei de Premsa	6.732.660			
1.7.	Desplaçaments i dietes	2.351.422			
1.8.	Remuneracions del personal	13.451.052			
1.9.	Conveni amb la Universitat Autònoma de Barcelona	1.635.738			
2. Seccions de l'IEC			215.427.299		222.678.613
2.1.	Secció Històrico-Arqueològica	38.533.973		7.171.778	
2.1.1.	Programes	26.871.992		1.414.230	
2.1.1.1.	Repertori de manuscrits catalans (segle XVI)	3.130.759			
2.1.1.2.	Corpus documental de les relacions internacionals de la Corona d'Aragó	2.390.000			
2.1.1.3.	Tabula Imperii Romani - Forma Orbis Romani	2.867.097			
2.1.1.4.	Corpus Vitraerum Medii Aevi	5.582.162			
2.1.1.5.	Estudi del paisatge arqueològic antic a la Cossetània oriental			1.414.230	
2.1.1.6.	Centre d'Art Romànic Català	8.496.136			
2.1.1.7.	Catalunya Carolíngia	4.405.838			
2.1.2.	Publicacions, recerca i despeses generals	7.971.046		5.757.548	

2.1.3.	Altres despeses generals	3.690.935	
2.2.	Secció de Ciències Biològiques	30.082.579	2.154.873
2.2.1.	Programes	20.763.433	2.099.647
2.2.1.1.	Clàssics de la Ciència	1.098.306	
2.2.1.2.	La ciència en la història dels Països Catalans	3.502.754	
2.2.1.3.	Flora i cartografia de les plantes i la vegetació	12.564.373	
	Cartografia de briòfits	3.860.000	
	Flora i cartografia dels Països Catalans	4.544.674	
	Corologia de la flora als Països Catalans	2.659.699	
	Biodiversitat micològica	1.500.000	
2.2.1.4.	CREAF (Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals)	400.000	2.099.647
2.2.1.5.	Centre Català de la Nutrició	1.500.000	
2.2.1.6.	Estudi biològic de l'almesquera a Catalunya	1.698.000	
2.2.2.	Publicacions, recerca i despeses generals	7.802.636	55.226
2.2.3.	Altres despeses generals	1.516.510	
2.3.	Secció de Ciències i Tecnologia	16.278.584	62.795.852
2.3.1.	Programes	4.601.061	
2.3.1.1.	Clàssics de la Ciència	1.098.306	
2.3.1.2.	La ciència en la història dels Països Catalans	3.502.755	
2.3.2.	Centres	2.000.000	62.708.300
2.3.2.1.	Laboratori d'Estudis Geofísics Eduard Fontserè	2.000.000	6.419.908
2.3.2.2.	Centre de Recerca Matemàtica		56.288.392
2.3.3.	Publicacions, recerca i despeses generals	7.996.267	87.552
2.3.4.	Altres despeses generals	1.681.256	
2.4.	Secció Filològica	111.326.894	150.556.110
2.4.1.	Programes	5.895.983	102.069.658
2.4.1.1.	Patronymica Romanica (PatRom)	3.000.000	
2.4.1.2.	Diccionari del Català Contemporani (DCC)		93.066.115

Liquidació de despeses de l'1.1.2000 al 31.12.2000 (continuació)

		De lliure disposició	*De disposició afectada*
2.4.1.3.	Atles Lingüístic del Domini Català (ALDC)		8.836.461
2.4.1.4.	Caracterització experimental i descriptiva de les tendències fonètiques	1.917.945	167.082
2.4.1.5.	Estudis Romànics	978.038	
2.4.2.	Centres	81.748.109	45.025.073
2.4.2.1.	Oficines Lexicogràfiques	51.680.428	
2.4.2.2.	Diccionari Manual de la Llengua Catalana	8.564.295	243.129
2.4.2.3.	Oficina de Consultes	5.541.755	
2.4.2.4.	Oficina d'Onomàstica	5.651.141	10.020.652
2.4.2.5.	Portal de Dades Lingüístiques		12.200.072
2.4.2.6.	Oficina de Gramàtica	10.310.490	
2.4.2.7.	SIMPLE (Semantic Information for Muntifunctional Plurilingual Lexica)		3.338.209
2.4.2.8.	CREL (Centre de Referència en Enginyeria Lingüística)		19.223.011
2.4.3.	Publicacions, recerca i despeses generals	8.289.353	3.461.379
2.4.4.	Altres despeses generals	15.393.449	
2.5.	Secció de Filosofia i Ciències Socials	19.205.269	
2.5.1.	Programes	8.470.502	
2.5.1.1.	Diccionari Jurídic Català	3.000.000	
2.5.1.2.	Arxiu de Textos Catalans Antics (ATCA)	4.370.502	
2.5.1.3.	Diccionari de les Ciències Ambientals	1.100.000	
2.5.2.	Publicacions, recerca i despeses generals	8.005.683	
2.5.3.	Altres despeses generals	2.729.084	

3. Societats filials			40.813.624		28.796.217
3.1.	Publicacions	15.952.671		2.004.415	
3.2.	Activitats científiques	11.410.112		17.155.575	
3.3.	Secretaries de les societats	13.450.841		9.636.227	
4. Fundacions i llegats			3.000.000		3.617.460
4.1.	Fundació Mercè Rodoreda			3.617.460	
4.2.	Llegat Pompeu Fabra	3.000.000			
5. Despeses d'estructura			274.489.532		
5.1.	Administració general	185.237.836			
5.1.1.	Remuneracions del personal	68.118.455			
5.1.2.	Despeses d'immobles	64.041.213			
5.1.3.	Despeses de béns corrents i serveis	53.078.168			
5.2.	Serveis comuns	89.251.696			
5.2.1.	Servei d'Informàtica	40.000.445			
5.2.2.	Servei de Correcció	26.023.754			
5.2.3.	Servei de Documentació i Arxiu	9.526.131			
5.2.4.	Departament de Publicacions	13.701.366			
6. Inversions		36.206.428	36.206.428	17.115.737	17.115.737
7. Romanent del 1999		5.560.525	5.560.525	27.529.690	27.529.690
Total de despeses per al 2001			695.196.735		303.237.717

Pressupost d'ingressos per a l'any 2001

		De lliure disposició		*De disposició afectada*	
1. Ingressos institucionals			700.383.400		279.807.382
1.1. Generalitat de Catalunya		480.900.000		153.256.782	
— Departament per a Universitats. Recerca i Societat de la Informació	420.000.000		12.128.391		
— Comissió Interdepartamental de Recerca i Innovació Tecnològica (CIRIT)	58.500.000		100.300.000		
— Direcció General de Recerca	2.000.000				
— Departament de Cultura			34.928.391		
— Departament de Justícia	400.000				
— Departament de Política Territorial i Obres Públiques			5.900.000		
1.2. Govern de les Illes Balears	5.000.000	5.000.000	9.000.000	9.000.000	
1.3. Govern d'Andorra			2.500.000	2.500.000	
1.4. Estat espanyol		195.000.000		54.500.000	
— Ministeri d'Educació. Cultura i Esports	195.000.000		54.500.000		
1.5. Diputacions	14.500.000	14.500.000			
1.6. Ajuntament de Barcelona			9.000.000	9.000.000	

1.7. Unió Europea				25.000.000	25.000.000	
1.8. Institucions privades	4.983.400	4.983.400		26.550.600	26.550.600	
2. Ingressos propis			28.476.153			13.225.000
2.1. Venda de llibres		7.000.000			1.000.000	
2.2. *Diccionari de la llengua catalana*		15.500.000				
2.3. Llegats i fundacions		1.000.000			5.500.000	
2.4. Ingressos diversos		4.976.153			6.725.000	
Total d'ingressos per al 2001			728.859.553			293.032.382

Pressupost de despeses per a l'any 2001

		De lliure disposició		*De disposició afectada*	
1. Despeses institucionals			143.613.220		3.600.000
1.1.	Despeses de membres	5.600.000			
1.2.	Actes acadèmics	5.000.000			
1.3.	Secretaria General	13.240.000		3.600.000	
1.4.	Secretaria Científica	44.440.000			
1.5.	Secretaria per a Afers Institucionals	13.013.220			
1.6.	Servei de Relacions Exteriors	21.020.000			
1.7.	Servei de Premsa	6.600.000			
1.8.	Publicacions generals	6.500.000			
1.9.	Desplaçaments i dietes	3.000.000			
1.10.	Remuneracions del personal	22.800.000			
1.11.	Conveni amb la Universitat Autònoma de Barcelona	2.400.000			
2. Seccions de l'IEC			217.566.333		244.484.097
2.1.	Secció Històrico-Arqueològica	45.930.333		11.600.000	
2.1.1.	Programes	32.930.333		11.600.000	
2.1.1.1.	Repertori de manuscrits catalans (segle XVI)	3.600.000			
2.1.1.2.	Corpus documental de les relacions internacionals de la Corona d'Aragó	3.900.000			
2.1.1.3.	Tabula Imperii Romani - Forma Orbis Romani	3.000.000			
2.1.1.4.	Corpus Vitraerum Medii Aevi	5.088.000			
2.1.1.5.	Centre d'Art Romànic Català	9.400.000		10.000.000	

2.1.1.6.	Catalunya Carolíngia	6.942.333	
2.1.1.7.	Patrimoni Arqueològic	1.000.000	1.600.000
2.1.2.	Publicacions, recerca i despeses generals	8.000.000	
2.1.3.	Altres despeses generals	5.000.000	
2.2.	Secció de Ciències Biològiques	29.161.000	2.100.000
2.2.1.	Programes	18.061.000	2.100.000
2.2.1.1.	Clàssics de la Ciència	600.000	
2.2.1.2.	La ciència en la història dels Països Catalans	2.000.000	
2.2.1.3.	Flora i cartografia de les plantes i la vegetació	13.511.000	
	Cartografia de briòfits	3.861.000	
	Flora i cartografia dels Països Catalans	4.600.000	
	Corologia de la flora als Països Catalans	3.050.000	
	Biodiversitat micològica	2.000.000	
2.2.1.4.	CREAF	400.000	2.100.000
2.2.1.5.	Centre Català de la Nutrició	1.500.000	
2.2.1.6.	*Contributions to Science*	50.000	
2.2.2.	Publicacions. recerca i despeses generals	8.000.000	
2.2.3.	Altres despeses generals	3.100.000	
2.3.	Secció de Ciències i Tecnologia	15.775.000	56.600.000
2.3.1.	Programes	2.650.000	
2.3.1.1.	Clàssics de la Ciència	600.000	
2.3.1.2.	La ciència en la història dels Països Catalans	2.000.000	
2.3.1.3.	*Contributions to Science*	50.000	
2.3.2.	Centres	2.000.000	56.600.000
2.3.2.1.	Laboratori d'Estudis Geofísics Eduard Fontserè	2.000.000	6.300.000
2.3.2.2.	Centre de Recerca Matemàtica		50.300.000
2.3.3.	Publicacions. recerca i despeses generals	8.000.000	
2.3.4.	Altres despeses generals	3.125.000	

Pressupost de despeses per a l'any 2001 (continuació)

		De lliure disposició	*De disposició afectada*
2.4.	Secció Filològica	109.550.000	174.184.097
2.4.1.	Programes	3.700.000	138.184.097
2.4.1.1.	Patronymica Romanica (PatRom)	3.000.000	
2.4.1.2.	Diccionari del Català Contemporani (DCC)		98.574.697
2.4.1.3.	Atles Lingüístic del Domini Català (ALDC)		8.850.600
2.4.1.4.	Caracterització experimental i descriptiva de les tendències fonètiques		
2.4.1.5.	Estudis Romànics	700.000	
2.4.1.6.	Diccionari Català-Valencià-Balear		27.958.800
2.4.1.7.	Portal de Dades Lingüístiques		2.800.000
2.4.2.	Centres	71.250.000	36.000.000
2.4.2.1.	Oficines Lexicogràfiques	54.150.000	
2.4.2.2.	Oficina d'Onomàstica	10.200.000	
2.4.2.3.	Oficina de Gramàtica	6.900.000	
2.4.2.4.	CREL		36.000.000
2.4.3.	Publicacions. recerca i despeses generals	8.000.000	
2.4.4.	Altres despeses generals	26.600.000	
2.5.	Secció de Filosofia i Ciències Socials	17.150.000	
2.5.1.	Programes	5.000.000	
2.5.1.1.	Arxiu de Textos Catalans Antics (ATCA)	5.000.000	
2.5.2.	Publicacions. recerca i despeses generals	8.000.000	
2.5.3.	Altres despeses generals	4.150.000	

3. Societats filials			51.700.000		7.725.000
3.1.	Publicacions	25.000.000			
3.2.	Activitats científiques	13.000.000			
3.3.	Secretaries de les societats	13.700.000		7.725.000	
4. Fundacions i llegats			3.000.000		5.500.000
4.1.	Fundació Mercè Rodoreda			5.000.000	
4.2.	Llegat Pompeu Fabra	3.000.000		500.000	
5. Despeses d'estructura			272.980.000		
5.1.	Administració general	182.830.000			
5.1.1.	Remuneracions del personal	82.400.000			
5.1.2.	Despeses d'immobles	52.830.000			
5.1.3.	Despeses de béns corrents i serveis	47.600.000			
5.2.	Serveis comuns	90.150.000			
5.2.1.	Servei d'Informàtica	49.000.000			
5.2.2.	Servei de Publicacions	28.800.000			
5.2.3.	Servei de Documentació i Arxiu	12.350.000			
6. Inversions		39.000.000	39.000.000	38.000.000	38.000.000
7. Romanent del 2000		1.000.000	1.000.000		
Total de despeses per al 2001			728.859.553		299.309.097

IV. Activitat institucional

Secretaria per a Afers Institucionals

Secretari: Ramon Sistac i Vicén

La Secretaria per a Afers Institucionals (SAI) fou creada pel Consell Permanent el 16 de març de 2000 com a servei de suport a la Presidència per a la coordinació de les diferents seus i delegacions territorials i per a les relacions amb les diferents administracions de l'àmbit territorial de l'IEC.

D'ençà de la seva creació, la Secretaria per a Afers Institucionals ha dut a terme la tasca de consolidació i dinamització de la delegació de Perpinyà i la de creació de la seu de Castelló de la Plana; s'ha encarregat de les relacions amb la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana; ha coordinat les activitats derivades del desenvolupament del conveni de col·laboració entre l'IEC i el Govern Balear; ha mantingut contactes amb el Govern d'Aragó i amb el del Principat d'Andorra, per tal de preparar diversos convenis, i ha realitzat, en col·laboració amb la Secretaria Científica, les jornades *Homenatge als nostres pobles i a la seua gent. Segon cicle de conferències al nord del País Valencià* i *De fronteres i mil·lennis: la Franja, any 2001*, amb la participació, en ambdós casos, de diverses administracions i entitats culturals d'àmbit local i provincial. També treballa en aquests moments, en la preparació de les jornades *Homenatge als nostres pobles i a la seua gent. Primer cicle de conferències al sud del País Valencià*, que se celebraran l'octubre de 2001.

La Secretaria per a Afers Institucionals, dependent del Consell Permanent i de la Presidència, ha estat encapçalada durant aquest període per la doctora Josepa Bru i Bistuer i, d'ençà del mes de maig de 2001, pel doctor Ramon Sistac i Vicén, membre de la Secció Filològica.

Servei de Relacions Exteriors de l'Institut d'Estudis Catalans (SEREIEC)

Director: Joan Martí i Castell

Durant el curs 2000-2001, el Servei de Relacions Exteriors de l'Institut d'Estudis Catalans (SEREIEC) ha dut a terme les activitats que s'especifiquen a continuació.

1. Organització i gestió del SEREIEC

Les tasques que té encomanades el SEREIEC amb vista a la cohesió de les seccions i les societats filials de l'Institut s'han iniciat amb dues reunions de treball conjuntes amb els delegats de cadascuna de les seccions, tingudes els dies 18 de gener i 17 de maig, respectivament. En la segona reunió, els delegats han formulat propostes de col·laboració, que s'aniran posant en pràctica a mesura que sigui possible.

2. Activitats de divulgació

La informació difosa en les activitats de divulgació pública que ha dut a terme el SEREIEC durant aquest curs han estat fonamentalment de tres classes: sobre l'Institut, sobre el SEREIEC i sobre el diccionari normatiu.

Quant a la difusió pública de l'IEC, el dia 16 de novembre, en les jornades de portes obertes de l'Institut, amb motiu de la Setmana de la Ciència, el director del SEREIEC va fer una exposició oral sobre la història d'aquesta institució.

Pel que fa a la difusió pública del web de l'IEC, s'ha redactat un article de presentació del nou disseny, que regeix des del dia 17 d'abril de 2001, per a la revista *Llengua Nacional*, que sortirà publicat durant la tardor del 2001.

Pel que fa a la difusió pública del SEREIEC, el director en va fer una presentació el dia 5 de setembre en les sessions del Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes celebrat a París. Amb el text d'aquesta presentació es va preparar un article titulat «El Servei de Relacions Exteriors de l'Institut d'Estudis Catalans (SEREIEC)», que fou lliurat el dia 8 de gener i que serà publicat pròximament en la revista *Llengua & Literatura*, de la Societat Catalana de Llengua i Literatura.

S'han dut a terme també dues presentacions breus del SEREIEC, a càrrec de Josep M. Mestres, cap de l'Oficina de Correcció i Assessorament Lingüístics (OCAL): una, realitzada el 19 de gener,

amb motiu del Fòrum de Correcció organitzat per L'Aula d'Ampersand, de Barcelona, i l'altra, en la mateixa data, amb motiu del diploma de postgrau Llengua Catalana: Estàndards, Correcció i Planificació, organitzat per la Universitat de Girona.

Finalment, quant al diccionari normatiu, el SEREIEC aprofita les visites guiades a la Casa de Convalescència per a difondre'n les característiques i la història. En aquest sentit, Roser Vernet, responsable de l'Oficina de Consultes (OC), fa una exposició sobre la gènesi i el contingut del diccionari normatiu als grups de visitants que ho han demanat prèviament. Per a preparar l'exposició sobre el diccionari, hom va comptar amb l'assessorament de Carolina Santamaria, lingüista de les Oficines Lexicogràfiques, que facilità al SEREIEC els materials elaborats per les Oficines amb aquesta finalitat.

3. Col·laboracions en els mitjans de comunicació

La participació del SEREIEC en els mitjans de comunicació s'ha concretat en col·laboracions escrites publicades en les revistes universitàries de difusió gratuïta *Medicampus*, que és quinzenal, i *Món Empresarial*, que és mensual.

Fins ara s'han publicat divuit articles de divulgació lingüística general a la revista *Medicampus* i cinc de terminologia econòmica i empresarial a *Món Empresarial*.

4. Activitats relacionades amb l'assessorament lingüístic

La principal activitat relacionada amb l'assessorament lingüístic durant aquest període ha estat l'atenció diària de les consultes rebudes per l'OC, a cura de Roser Vernet.

Les consultes adreçades a l'OC han estat rebudes per telèfon, per carta, per fax i, sobretot, mitjançant el correu electrònic. Segons les diferents classificacions establertes, se'n desprenen les dades estadístiques següents:

a) S'han rebut i processat 377 consultes, 197 de les quals han originat una fitxa de recerca complexa per a poder-ne fer el seguiment i resoldre-les.

b) S'han elaborat 10 estudis i informes (3 d'adreçats a la Comissió de Lexicografia, 4 a les Oficines Lexicogràfiques i 3 a la Comissió de Gramàtica).

c) Dels 377 usuaris, un 17,6 % són correctors, assessors, tècnics lingüístics, traductors, escriptors, etc.; un altre 26 % aproximadament són particulars (corresponen majoritàriament a les consultes classificades sense fitxa de recerca); un 11,3 % són serveis lingüístics institucionals i universitaris; un 10,2 % són usuaris interns de l'IEC (personal dels diferents serveis de la Secció Filològica i

de l'IEC en general); un 18,5 % són persones relacionades amb el sector de l'ensenyament (estudiants, professors d'escoles, d'instituts, etc.); un 7,8 % són empreses o associacions diverses, i un 4,2 % són institucions diverses (ajuntaments, diputacions, departaments de la Generalitat, col·legis professionals, etc.).

d) Pel que fa a la procedència geogràfica, la major part de les consultes s'han rebut dels Països Catalans, però també se n'han rebut de la resta de l'Estat espanyol, d'Europa en general, dels Estats Units d'Amèrica, de l'Argentina (3) i de Mèxic (2).

e) Pel que fa a la classificació temàtica, hi ha hagut 137 consultes de lèxic i terminologia, 60 de morfosintaxi, 31 d'onomàstica i toponímia, 30 d'ortografia, 24 de convencions gràfiques, 10 sobre criteris de traducció, 8 de fonètica i 4 de fraseologia i refranys. La resta són de temes relacionats amb sociolingüística, pragmàtica, història de la llengua, o informació general i sobre el DIEC.

Durant aquest període, l'OC ha tramès als serveis lingüístics de la Generalitat de Catalunya un resum dels acords lingüístics més importants presos per la Secció Filològica entre els mesos de setembre de 1999 i juliol de 2000.

Una altra tasca important dins el SEREIEC relacionada amb l'assessorament lingüístic és l'establiment de criteris per a la redacció, la correcció i l'edició de textos. En aquesta línia, cal destacar l'actualització del dossier *Criteris de distribució tipogràfica de les parts dels llibres de 17 × 24 cm de format (quart perllongat)*, que va arribar a la versió 10 el dia 1 de novembre (les tres darreres, a càrrec de l'OCAL), i també l'elaboració d'un primer lliurament de criteris, enllestits el dia 16 de gener, per a la composició de les referències bibliogràfiques de recursos electrònics.

El 14 de desembre, el SEREIEC va aprovar el Programa de control de qualitat de determinades publicacions de l'IEC, especialment les publicacions normatives de la Secció Filològica, que es va posar en marxa el dia 8 de gener amb el control de dinou publicacions, que en aquests moments són vint-i-cinc. En relació amb aquest programa, els dies 29 de gener i 5 de febrer, es van revisar, respectivament, els originals i les proves d'impremta dels volums I i II de la *Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana* (controls de qualitat previs núm. CQ-2001/06 i CQ-2001/07).

Una vegada acabats els estudis de viabilitat econòmica i de fabricació del tipòmetre de l'Institut d'Estudis Catalans, la Presidència de l'Institut ha aprovat el projecte presentat pel cap de l'OCAL, el 25 de gener de 2001, per a la confecció d'aquest instrument bàsic per als correctors, els tipògrafs i els editors de casa nostra. Es preveu que es podrà disposar d'aquest regle dins el primer trimestre del curs vinent.

Ha estat redactat i presentat a la Presidència de l'Institut l'*Avantprojecte de redacció del llibre d'estil de l'Institut d'Estudis Catalans*. En aquest avantprojecte es distingeixen dos tipus de llibre d'estil: l'institucional i l'editorial.

Pel que fa a l'assessorament referent a publicacions de l'Institut, s'ha revisat el text definitiu dels Estatuts de l'IEC, una vegada aprovat l'articulat pel Ple; s'ha tingut una reunió amb Sergi Garcia, corrector extern de l'Institut, per a resoldre dubtes de criteri i disposició de la traducció al català del *Compendi de nomenclatura analítica: Regles definitives 1997*, de la IUPAC, i s'ha revisat el disseny definitiu de l'edició del *Diccionari menorquí, espanyol, francès i llatí*, d'Antoni Febrer i Cardona, a cura de Maria Paredes.

Del mes de febrer al mes de maig de 2001, l'OCAL ha prestat suport al Portal de Dades Lingüístiques de l'Institut, que és a cura de M. Teresa Cabré, membre de la Secció Filològica, especialment pel que fa al disseny i la revisió lingüística dels textos que han de figurar en la pàgina web d'aquest portal.

5. Activitats relacionades amb la correcció de textos

Les principals activitats relacionades amb la correcció de textos han estat dedicades al traspàs gradual, esdevingut entre el 2 de novembre i el 31 de desembre de 2000, de les funcions de coordinació de la correcció i la traducció externes i de la correcció de documents interns a Sílvia López, com a responsable del Servei de Correcció de l'IEC, i també per a la unificació de criteris de correcció. Així mateix, el dia 12 de gener, es va tancar, conjuntament amb la nova correctora, l'exercici del Servei de Correcció corresponent a l'any 2000.

Excepcionalment, el cap de l'OCAL revisa directament algun text a petició de l'estament interessat, generalment procedent del Gabinet de la Presidència o de la Secció Filològica.

6. Activitats relacionades amb la docència

Durant aquest període s'ha dut a terme la primera edició del Curs de formació avançada per a correctors de textos (CFACT), que s'ha desenvolupat entre el 10 d'octubre i el 8 de febrer i que ha estat a càrrec de Josep M. Mestres i Sílvia López, sota la direcció de Joan Martí i Castell. En la sessió inaugural del CFACT, tinguda el dia 10 d'octubre, van intervenir, ultra els professors del curs, Manuel Castellet, president de l'IEC, Joan Martí i Castell, director del SEREIEC, i Albert Jané, membre de la Secció Filològica, que en dictà la lliçó inaugural, titulada *L'ús i la norma*.

Una altra activitat docent molt important ha estat l'organització i la rea-

lització del curs titulat *Les llengües i les cultures en el procés de globalització de la societat de la informació*, organitzat pel SEREIEC i el Centre Ernest Lluch de Barcelona de la Universitat Menéndez Pelayo, que ha tingut lloc al Centre de Cultura Contemporània de Barcelona els dies 12 i 13 de juliol de 2001. També hi han col·laborat altres institucions oficials, com ara l'Ajuntament i la Diputació de Barcelona, la Universitat de Barcelona i la Universitat Autònoma de Barcelona.

La direcció del curs ha estat a cura de Joan Martí i Castell, i hi ha actuat de secretari científic Josep M. Mestres. Hi han intervingut, com a professors, les personalitats següents: Aureli Argemí, Antoni Farrés, Gabriel Ferraté, Ester Franquesa, Llorenç Huguet, Josep Gifreu, David Jou, Joan Majó, Fèlix Martí, Joan Martí i Castell, Vicent Partal, Sebastià Serrano, Josep M. Terricabras i Jesús Tuson. La cloenda ha estat a càrrec d'Encarna Roca.

En aquest període, el SEREIEC ha fet el seguiment de l'aplicació del conveni signat el dia 26 de juny de 2000 per l'Institut i la Universitat Autònoma de Barcelona per a la realització de pràctiques de correcció de Montserrat Rodà, com a alumna del curs de postgrau titulat *Correcció i qualitat lingüística*.

Així mateix, amb vista al curs vinent, s'han presentat dues propostes d'organització conjunta de postgraus i mestratges amb universitats dels Països Catalans.

7. Activitats relacionades amb el Fòrum d'Estandardització

Després d'unes breus proves internes per a assegurar el funcionament correcte del programari del Fòrum d'Estandardització (FOREST), que té el suport tècnic del Centre de Supercomputació de Catalunya i del Servei d'Informàtica de l'IEC, el dia 21 de maig Isidor Marí, moderador del FOREST, el presentà als mitjans de comunicació, i el dia 17 d'abril es posà en marxa oficialment.

En el moment de començar, els temes que s'han posat a la consideració dels especialistes han estat *Els circumstancials de temps* i *Observacions sobre les preposicions* per *i* per a.

Al final del curs hi havia 133 persones inscrites, s'havien rebut 14 comentaris o opinions sobre els temes plantejats i els subscriptors havien proposat 2 temes nous per al debat.

8. Activitats relacionades amb programes o actes organitzats per les seccions de l'Institut

Secció Filològica

El SEREIEC col·labora estretament amb la Secció Filològica en l'organització de les II Jornades per a la Cooperació en l'Estandardització Lingüística, coordinades per Joaquim Mallafrè i Josep M.

Mestres, que han de tenir lloc a la seu de l'Institut els dies 29 i 30 de novembre de 2001. Enguany tractaran sobre *Traducció i llengua estàndard.*

Secció de Ciències Biològiques

S'han tingut diverses reunions i entrevistes amb Lluís Garcia i Sevilla, membre de la Secció de Ciències Biològiques, amb vista a la col·laboració del SEREIEC en determinats projectes relacionats amb l'àmbit de la psicologia. La col·laboració del SEREIEC podria consistir en la coordinació de determinades tasques i en la revisió o la supervisió lingüístiques del resultat del programa de recerca.

Institució Catalana d'Estudis Agraris

El SEREIEC col·labora amb la Institució Catalana d'Estudis Agraris en l'organització de les Jornades sobre Elaboració i la Presentació de Treballs Científics i Tècnics, que tindran lloc a la seu de l'Institut durant la propera tardor. Aquestes Jornades comptaran amb la participació de diversos especialistes en el món de la redacció i de la correcció de textos tècnics i científics.

9. Activitats relacionades amb l'organització de concursos

El SEREIEC s'ha encarregat d'organitzar, a petició de l'empresa Medicampus SL, el 1 Premi de Narrativa Breu Montserrat Roig, adreçat a tots els estudiants de les universitats dels Països Catalans. Enguany, el jurat del premi ha estat format pels escriptors i membres de la Secció Filològica, Jaume Cabré, Jordi Sarsanedas i Josep Vallverdú.

D'altra banda, el SEREIEC ha col·laborat en la quarta edició d'*El Croncurs* que organitzen l'Associació Voluntariat Lingüístic i els serveis lingüístics universitaris catalans juntament amb l'empresa Medicampus SL.

Seus, delegacions i entitats adherides

El domicili de l'Institut d'Estudis Catalans i de totes les seves societats filials és a l'antiga Casa de Convalescència, situada al núm. 47 del carrer del Carme de Barcelona, on tenen la seu principal.

A més d'aquest domicili, l'IEC té una delegació a Perpinyà, que fou la primera seu fora de l'Estat espanyol i que es creà arran d'un conveni de cooperació signat entre la Universitat de Perpinyà i l'IEC. La Universitat va fer un reconeixement oficial i explícit de l'autoritat de l'Institut d'Estudis Catalans en matèria lingüística: l'Institut reconeixia que la Universitat de Perpinyà és l'autoritat acadèmica territorial per al domini català situat a l'Estat francès.

El dia 4 de maig de 2001 l'Institut signà amb la Universitat de Lleida un conveni pel qual aquesta Universitat posarà a disposició de la Delegació Territorial un espai situat a l'edifici Centre de Cultures Estudi-General-Biblioteca del 700 Aniversari, que està construint al nou Campus Universitari Cappont, al marge esquerre del riu Segre.

Finalment, el dia 7 de juny de 2001, l'IEC obrí una seu a Castelló de la Plana, un espai dins del Centre Municipal de Cultura.

Delegació de Perpinyà

La delegació de Perpinyà ha posat en marxa el projecte de corpus textual de la Catalunya Nord, d'una importància cultural i historiogràfica indiscutible, que serà alhora una tasca fonamentadora del paper de l'Institut en l'afermament de la identitat cultural de la Catalunya Nord. És un projecte de grans dimensions, ja que des del punt de vista cronològic abasta des del 1474 (implantació de la impremta) fins ara i perquè abraça una multiplicitat de fons documentals sobre temes també molt diversos.

El projecte serà coordinat per Eulàlia Miralles, supervisat per la doctora Eulàlia Duran, membre de la Secció Històrico-Arqueològica, i tindrà l'assessorament de Miquela Valls i Pep Vila. En el període de preparació tractarà d'establir l'abast del corpus, formalitzar el model de fitxa i determinar el programa informàtic més adequat a les necessitats del projecte. És previst que la part cultural del projecte s'acabi durant el curs 2001-2002.

Seu de Castelló

La seu de Castelló està preparant el primer cicle de conferències al sud del País

Valencià *Homenatge als nostres pobles i a la seua gent*, que es farà del 17 al 29 d'octubre de 2001.

Aquest cicle de conferències és organitzat per l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) amb la col·laboració de l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana (IIFV), i tindrà lloc a sis poblacions de la província d'Alacant en homenatge a altres tantes personalitats insignes d'aquestes poblacions. Amb aquest cicle es vol retre homenatge a persones com l'almirall i historiador alacantí Julio Guillén i Tato, l'escriptor castallut Enric Valor, l'historiador elxà Pere Ibarra, el capellà missioner xabià Antoni Llidó, l'historiador i eclesiàstic denier Roc Chabàs, l'arqueòleg alcoià Camil Visedo i el mecenes cultural barceloní Jordi Farrero. A través d'aquests homenatges, es pretén fer un reconeixement públic de la tasca científica i cultural desenvolupada per persones que van treballar al marge de la universitat, alhora que es pretén mostrar l'interès d'institucions com l'IEC o l'IIFV, que continuen escampant la llavor de la ciència en contacte directe amb els pobles i la gent. També col·laboren en el cicle la Diputació d'Alacant, els ajuntaments de Castalla, Alcoi, Alacant, Elx, Xàbia i Dénia, l'Institut d'Estudis Comarcals de la Marina Alta i l'Associació Cultural Antoni Llidó.

La coordinació del cicle serà a càrrec del professor Brauli Montoya, de la Universitat d'Alacant.

Entitats adherides

El president de l'IEC, acompanyat del secretari general, senyor Carles Miralles, i del senyor Lluís Garcia i Sevilla, membre de la Secció de Ciències Biològiques, tingué, el dia 27 de març de 2000, una reunió a Palma amb els representants dels instituts d'estudis locals: Institut d'Estudis Eivissencs, Institut Menorquí d'Estudis, Institut d'Estudis Baleàrics i la Societat Arqueològica Lul·liana, per trobar una forma d'articulació de la presència de l'IEC a les Illes. Els instituts manifestaren la voluntat d'incorporar-se com a entitats adherides de l'IEC (article 72 del Reglament de règim interior de l'IEC), i es decidí establir un programa comú d'activitats per a un període de dos anys sobre un tema únic i organitzar una jornada cada sis mesos, que tindria lloc rotatòriament en una de les illes.

Després d'aquesta reunió, els instituts d'estudis locals adreçaren la petició formal d'esdevenir entitats adherides de l'IEC, la qual cosa fou sotmesa al Ple del dia 19 de juny de 2000, que l'aprovà per una àmplia majoria.

Els instituts d'estudis locals començaren, doncs, a treballar conjuntament en una sèrie de reunions promogudes per la Secretaria per a Afers Institucionals i es fixà com a tema de treball el «Patrimoni documental de les Illes Balears».

Convenis de col·laboració

Durant el curs 2000-2001, l'Institut d'Estudis Catalans ha establert els convenis de col·laboració següents:

• Dins del marc del conveni establert entre la Generalitat de Catalunya i l'Institut d'Estudis Catalans el 24 d'abril de 1996, el 28 de setembre de 2000 l'Institut signà amb la Comissió Interdepartamental de Recerca i Innovació Tecnològica el conveni per a desenvolupar accions del programa de foment general del III Pla de Recerca a Catalunya.

• El 10 d'octubre de 2000, l'Institut d'Estudis Catalans signà un conveni amb l'Ajuntament de Barcelona pel qual l'Ajuntament, per mitjà de l'Institut Municipal del Paisatge Urbà i Qualitat de Vida, es comprometia a gestionar els patrocinis per a finançar part de les obres de restauració i rehabilitació de la Casa de Convalescència.

• Dins el protocol bàsic de col·laboració per a la realització de les activitats del programa «Cataluña Hoy», suscrit entre el Círculo de Bellas Artes de Madrid i la Generalitat de Catalunya, el 22 de març de 2001 el president de l'Institut i president de la Fundació Mercè Rodoreda signà un conveni amb el Círculo de Bellas Artes de Madrid i la Presidència de la Generalitat de Catalunya per a la realització de l'exposició sobre l'obra literària de Mercè Rodoreda durant el mes d'abril de l'any 2002.

• Dins del marc del conveni establert entre l'Institut d'Estudis Catalans i la Biblioteca de Catalunya el 29 de setembre de 1995, el 7 de maig de 2001 l'Institut signà amb la Biblioteca un conveni per mitjà del qual establia la cessió en dipòsit de l'ús del fons bibliogràfic Carles Riba i Clementina Arderiu. Aquest fons fou lliurat pels fills de Carles Riba a l'Institut d'Estudis Catalans, amb data 5 de març de 1984. Aquest fons es mantindrà com a col·lecció tancada i accessible als estudiosos. La Biblioteca hi aplicarà els criteris d'accés, preservació i conservació, i n'editarà un catàleg.

Representació en institucions, òrgans de recerca i altres entitats i en jurats de premis

Representants en institucions

Institucions d'àmbit internacional

Associació Internacional de Ciències Històriques	Eulàlia Duran i Grau
Associació Internacional de Professors de Llengua Catalana (AIPLC)	*Comissió Gestora* August Bover i Font Isidor Marí i Mayans Vicent Pitarch i Almela
Centre d'Estudis Catalans de la Universitat de París-Sorbona (París IV)	*Consell d'Administració* Manuel Castellet i Solanas (membre nat)
Unió Acadèmica Internacional (UAI)	*Delegats* Manuel Mundó i Marcet (titular) Josep Guitart i Duran (adjunt)

Institucions d'àmbit estatal

Biblioteca Nacional de Madrid	*Reial Patronat* Manuel Castellet i Solanas (membre nat)
Comité Español del Corpus Vasorum Antiquorum	Pere de Palol i Salellas
Fundación Germán Sánchez Ruipérez	*Patronat Institucional i d'Honor* Carles Miralles i Solà

Museo Arqueológico de Madrid	*Reial Patronat* Marc Mayer i Olivé

Institucions d'àmbit català

Biblioteca de Catalunya	*Consell Rector* *Vicepresident segon* Manuel Castellet i Solanas (membre nat) *Vocals* Manuel Mundó i Marcet Joan Vilà i Valentí
Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals (CREAF)	*Consell de Direcció* Xavier Bellés i Ros *Patronat* Manuel Castellet i Solanas (membre nat) Joandomènec Ros i Aragonès
Comissió Assessora de Llenguatge Administratiu (CALA) de la Direcció General de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya	*Vicepresident primer* Isidor Marí i Mayans
Comissió Catalana de Relacions amb la UNESCO	Manuel Castellet i Solanas
Comissió Commemorativa del 150è Aniversari del Naixement d'Antoni Gaudí (1852-1926)	*Vocal* Xavier Barral i Altet

Comissió Commemorativa del Centenari de la Mort de Jacint Verdaguer (1902-2002)	Manuel Castellet i Solanas
Comissió d'Assessorament i Seguiment del Pla de la Recerca de Catalunya	Josep Enric Llebot Rabagliati
Comissió d'Urbanisme de Catalunya del Departament de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat de Catalunya	Joan Vilà i Valentí
Comissió de Delimitació Territorial del Departament de Governació de la Generalitat de Catalunya	Ricard Pié i Ninot
Comissió de Seguiment del Conveni entre el Govern de les Illes Balears i l'Institut d'Estudis Catalans	*Membres nats* Carles Miralles i Solà Joan A. Argenter i Giralt Josep Enric Llebot Rabagliati
Comissió de Seguiment del Conveni entre la Generalitat de Catalunya i l'Institut d'Estudis Catalans	*Membres nats* Manuel Castellet i Solanas Josep Egozcue i Cuixart Carles Miralles i Solà
Comissió de Toponímia de Catalunya del Departament de Cultura	*Vicepresident* Josep Moran i Ocerinjauregui (membre nat) *Vocal* Joan Anton Rabella i Ribas

Consell Assessor de l'Àrea Protegida de les Illes Medes	Miquel Zabala i Limousin (delegat a Antoni Garcia i Rubies)
Consell Assessor de les Comunitats Catalanes de l'Exterior del Departament de Governació i Relacions Institucionals de la Generalitat de Catalunya	August Bover i Font
Consell Assessor per al Desenvolupament Sostenible de Catalunya	Manuel Castellet i Solanas
Consell de Caça de Catalunya del Servei de Protecció i Gestió de la Fauna de la Direcció General del Medi Natural del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat de Catalunya	Joaquim Gosálbez i Noguera
Consell de Pesca Continental del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat de Catalunya	Jordi Lleonart i Aliberas
Consell de Protecció de la Natura del Departament de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya	Oriol de Bolòs i Capdevila Ramon Folch i Guillèn Lluís Paluzié i Mir Oriol Riba i Arderiu Josep Vigo i Bonada
Consell Escolar de Catalunya del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya	Josep M. Terricabras i Nogueras

Consell Interuniversitari de Catalunya	Manuel Castellet i Solanas (membre nat)
Consell Social de la Llengua Catalana de la Generalitat de Catalunya	*Vicepresident* Manuel Castellet i Solanas (nat) *Vocal* Antoni M. Badia i Margarit
Consorci del Centre de Terminologia (TERMCAT)	*Consell de Direcció* Manuel Castellet i Solanas Joan A. Argenter i Giralt *Consell Supervisor* Maria Bozzo i Duran Joan Martí i Castell Jaume Vernet i Llobet
Consorci del Parc de Collserola	*Consell Consultiu* Oriol de Bolòs i Capdevila
Corporació Catalana de Ràdio i Televisió (CCRTV)	*Consell Assessor* *Vocals* Carles Miralles i Solà Miquel de Moragas i Spà Pere Lluís Font
Gabinet d'Onomàstica (Toponímia i Antroponímia) de la Universitat de les Illes Balears	*Consell Assessor* Isidor Marí i Mayans
Institució de les Lletres Catalanes	*Consell Assessor* Joaquim Molas i Batllori
Institut de Recerca i Tecnologia Agroalimentàries (IRTA)	*Consell Assessor* Vacant

Junta de Museus de Catalunya	*Ple* *Vocal* Pere de Palol i Salellas
Junta de Residus del Departament de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya	*Consell Assessor* David Serrat i Congost
Laboratori General d'Assaigs i Investigacions de la Generalitat de Catalunya	*Consell Assessor* Francesc Gacia i Escapa
Museu de Mineralogia Mollfulleda d'Arenys de Mar	*Patronat* Oriol Riba i Arderiu
Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici	*Patronat* Xavier Llimona i Pagès Joandomènec Ros i Aragonès (suplent)
Parc Natural del Cadí-Moixeró	*Junta Rectora* Joaquim Gosálbez i Noguera Xavier Bellés i Ros (suplent)
Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa del Departament de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya	*Junta de Protecció* Josep M. Mallarach i Carrera Oriol Riba i Arderiu Lluís Paluzié i Mir
Parc Natural dels Aiguamolls de l'Empordà	*Junta de Protecció* Francesc Giró i Amigó Jaume Porta i Casanelles (delegat a Antoni Palau) Jordi Sargatal i Vicens

Patronat de la Casa Museu Prat de la Riba	*Vocal* Albert Balcells i González
Patronat del Castell de Cardona	Manuel Mundó i Marcet
Patronat del Monestir de Poblet	Manuel Castellet i Solanas (membre nat)
Patronat del Monestir de Santes Creus	*Patronat* Joan-F. Cabestany i Fort
Patronat Siurana	Marc-Aureli Vila i Comaposada († 4.06.2001) Vacant
Seu Vella de Lleida	*Patronat* Joan-F. Cabestany i Fort
Universitat Catalana d'Estiu	*Patronat* Manuel Castellet i Solanas

Patronats de fundacions

Fundació Ferran Sunyer i Balaguer	*Patronat* *Membres nats* Manuel Castellet i Solanas Carles Miralles i Solà Manuel Ribas i Piera Sebastià Xambó i Descamps
Fundació Llorenç Villalonga de l'Ajuntament de Binissalem	Joaquim Molas i Batllori

Fundació Mercè Rodoreda	*Membres nats* Manuel Castellet i Solanas Antoni Serra i Ramoneda (a partir del dia 22 de maig de 2001, Josep Carreras i Barnés) Josep Egozcue i Cuixart Carles Miralles i Solà Albert Balcells i González Mercè Durfort i Coll (a partir del dia 1 de gener de 2001, Màrius Foz i Sala) Manuel Ribas i Piera Joan A. Argenter i Giralt Joan Vilà i Valentí *Membres electius* Joaquim Molas i Batllori Jordi Sarsanedas i Vives Joan Triadú i Font
Fundació Noguera	*President del Patronat* Josep M. Puig i Salellas
Fundació Pau Casals	Manuel Castellet i Solanas (membre nat)
Fundació Pere Coromines d'Estudis Filosòfics, Històrics, Literaris i d'Investigació Lingüística	Manuel Castellet i Solanas
Fundació Privada Femarec	Manuel Castellet i Solanas (membre nat)
Fundació Universitat Oberta de Catalunya	*Conseller* Manuel Castellet i Solanas

Caixes d'estalvis

Caixa d'Estalvis de Sabadell	*Consellers* Francesc Serra i Mestres Joaquim Rafel i Fontanals (suplent)
Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona	*Consell General* Joan A. Argenter i Giralt
Comissió d'Estudis de la Caixa d'Estalvis de Sabadell	Manuel Castellet i Solanas (representant nat)
Federació d'Organitzacions Catalanes Internacionalment Reconegudes (FOCIR)	Salvador Alegret i Sanromà

Representants en jurats de premis

Premis d'àmbit català

Premis Nacionals de Cultura
(convocats per la Generalitat de Catalunya)
Manuel Castellet i Solanas

Premis CIRIT per Fomentar l'Esperit Científic del Jovent
Mercè Durfort i Coll

Premis Crítica Serra d'Or
Manuel Castellet i Solanas

Premis d'àmbit estatal

Premios Nacionales 2001
(convocats pel Ministeri d'Educació, Cultura i Esports)

Premio Nacional de las Letras Españolas
Joaquim Molas i Batllori

Premio Nacional de Literatura
(poesia)
David Jou i Mirabent

Premio Nacional de Literatura
(narrativa)
Isidor Cònsul i Giribet

Premio Nacional de Literatura
(assaig)
Carles Miralles i Solà

Premio Nacional de Literatura
(literatura dramàtica)
Josep M. Benet i Jornet

Premio Nacional de Literatura Infantil y Juvenil
Lídia Pons i Griera

Premio Nacional de Traducción
Joaquim Mallafrè i Gavaldà

Intervencions institucionals

Visitants il·lustres

Durant el curs 2000-2001, l'Institut d'Estudis Catalans ha rebut els visitants il·lustres següents:

- Joan Rigol, president del Parlament de Catalunya, que presidí l'acte inaugural del curs 2000-2001. 21 de setembre de 2000.
- Jordi Pujol, president de la Generalitat de Catalunya; Joan Rigol, president del Parlament de Catalunya; Joan Clos, alcalde de Barcelona; Damià Pons, conseller d'Educació i Cultura del Govern de les Illes Balears; Estanislau Sangrà, ministre de Finances del Govern d'Andorra; Pedro Lapetra, director general d'Acció Cultural del Govern de la comunitat autònoma d'Aragó, i Claude Cansouline, conseller general i president de la Comissió d'Afers Socials del Consell General dels Pirineus Orientals, que assistiren a l'acte d'inauguració de la seu de l'IEC restaurada. 17 d'octubre de 2000.
- Luis Alberto de Cuenca, secretari d'Estat de Cultura. 24 d'octubre de 2000.
- Josep M. Canals i Soler, abat de Montserrat. 14 de març de 2001.
- Miquel Roca, que presentà l'*Informe sobre la revisió del model d'organització territorial de Catalunya*. 16 de març de 2001.
- Artur Mas, conseller en cap de la Generalitat de Catalunya, que presidí l'acte de lliurament dels premis i borses d'estudi corresponents a la LXX convocatòria. 24 d'abril de 2001.
- Jordi Vilajoana, conseller de Cultura, que assistí a l'acte de cessió del fons bibliogràfic Riba-Arderiu a la Biblioteca de Catalunya. 7 de maig de 2001.
- Josep-Delfí Guàrdia, conseller de Justícia de la Generalitat de Catalunya, que clausurà el Curs de dret civil català. 15 de maig de 2001.
- Carme-Laura Gil, consellera d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya, que presidí l'acte de presentació del *Diccionari manual de la llengua catalana* i assistí a l'acte de presentació de la col·lecció «Clàssics de la Ciència». 9 de maig i 20 de juny de 2001.

Assistència a actes, visites i missions institucionals

- Assistència a l'acte de lliurament del Premi Carlemany de novel·la, que atorga el Ministeri de Turisme i Cultura del Govern d'Andorra. 15 de setembre de 2000.
- Assistència del secretari general a la reunió dinar del Patronat Institucional i d'Honor de la Fundació Germán Sánchez Ruipérez, celebrada a Madrid. 20 de setembre de 2000.

- Presidència de l'obertura a Palma de les jornades *A cavall del 2000*, organitzades conjuntament per l'Institut d'Estudis Catalans, la Fundació Caixa de Sabadell i l'Obra Social i Cultural «Sa Nostra». 4 d'octubre de 2000.
- Assistència a l'acte de presentació del llibre *Estamariu. Respostes al qüestionari de Francisco de Zamora*, organitzat per l'Ajuntament d'Estamariu. 6 d'octubre de 2000.
- Assistència a la reunió de la ponència 9, que duu per títol *El repte cultural i lingüístic dels catalans. La llengua i la cultura catalanes davant la pressió de les grans cultures mundials i de l'oci*, en una nova fase de debat en el marc de les jornades *Catalunya, demà*. 9 d'octubre de 2000.
- Assistència a l'acte d'homenatge a Lluís Companys, organitzat per Esquerra Republicana de Catalunya, al castell de Montjuïc. 14 d'octubre de 2000.
- Assistència a l'acte de descobriment de la placa en homenatge a Lluís Companys a l'Ajuntament de Barcelona i a l'acte organitzat per la Generalitat de Catalunya, el Parlament de Catalunya i l'Ajuntament de Barcelona. 16 d'octubre de 2000.
- Assistència a l'acte conjunt d'inauguració del curs de les acadèmies amb seu a Catalunya, celebrat a la seu de la Reial Acadèmia de Bones Lletres. 24 d'octubre de 2000.
- Assistència a l'acte de presentació del *Diplomatari Borja*, al Paraninf de la Universitat de València. 28 d'octubre de 2000.
- Assistència, a València, a l'acte de lliurament dels Premis Octubre. 28 d'octubre de 2000.
- Presidència de l'obertura del Setzè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana, sota la presidència del senyor Màrius Foz, membre de l'Institut. 28 d'octubre de 2000.
- Assistència del secretari general a una reunió amb els actuals estadants de l'antic Hospital de la Santa Creu i Sant Pau per a la realització de diversos actes culturals coincidint amb l'exposició «Hospital de la Santa Creu i Sant Pau de Barcelona. 600 anys d'història», el novembre de 2001. 14 de novembre de 2000.
- Assistència del senyor Josep Guitart, en representació del president, a l'acte d'inauguració del Museu Arqueològic de Guissona. 18 de novembre de 2000.
- Assistència a la sessió informativa de presentació de la Institució Catalana de Recerca i Estudis Avançats (ICREA). 5 de desembre de 2000.
- Assistència a la recepció que, amb motiu del 22è aniversari de la Constitució espanyola, ofereix el president de la Generalitat de Catalunya. 5 de desembre de 2000.
- Assistència del president de la Secció Filològica, en representació de l'Institut, a l'acte de presentació a Oviedo del *Diccionariu de la llingua asturiana*. 13 de desembre de 2000.

- Assistència a la Nit de la Cultura a Palma. 15 de desembre de 2000.
- Assistència a Sant Sadurní d'Anoia a l'acte d'inauguració de l'Any Puig i Cadafalch. 9 de gener de 2001.
- Assistència a l'acte de lliurament dels Premis Ciutat de Palma, que atorga l'Ajuntament de Palma. 20 de gener de 2001.
- Assistència del secretari general a l'acte d'atorgament del XXI Premi de les Lletres Catalanes Ramon Llull. 25 de gener de 2001.
- Assistència del president de l'IEC i del president de la Secció Filològica, a Manacor, a l'acte de lliurament dels Reconeixement de Mèrits de la ciutat als senyors Josep Massot i Marià Villangómez, membre numerari i membre corresponent, respectivament, de la Secció Filològica. 2 de febrer de 2001.
- Assistència del president de l'IEC i del president de la Secció Filològica, a Manacor, a l'acte de presentació de la *Lletra de convit 2001*. 3 de febrer de 2001.
- Assistència del president de la Secció Filològica, en nom de l'Institut, a l'acte de presentació de l'Eurocongrés al Parlament de Catalunya. 9 de febrer de 2001.
- Presentació de l'Institut al Rotary Club de Terrassa. 27 de febrer de 2001.
- Assistència, a la Fundació Caixa de Sabadell, a l'acte d'inauguració del cicle de conferències *Models matemàtics en la ciència i en la societat*, organitzat pel Centre de Recerca Matemàtica de l'IEC. 7 de març de 2001.
- Compareixença davant la Comissió de Política Cultural del Parlament de Catalunya. 5 d'abril de 2001.
- Assistència del president de l'IEC i del president de la Secció Filològica a la inauguració a València del Congrés Internacional de Toponímia i Onomàstica Catalanes, organitzat per la Universitat de València. 18 d'abril de 2001.
- Assistència als actes amb motiu de la diada de Sant Jordi al Palau de la Generalitat de Catalunya. 23 d'abril de 2001.
- Assistència a la recepció que, en ocasió del lliurament del Premi Cervantes, oferiren els reis d'Espanya al Palau Reial de Madrid. 23 d'abril de 2001.
- Entrevista amb el secretari general de l'Associació de Professors d'Ensenyament Públic de Catalunya, senyor Josep Alsina. 26 d'abril de 2001.
- Assistència del secretari general, en representació del president, a la conferència homenatge *Duran i Sanpere i la salvaguarda dels arxius catalans durant la Guerra Civil*, organitzada pel Museu d'Història de Catalunya. 26 d'abril de 2001.
- Assistència del president de la Secció de Ciències Biològiques, en representació del president, a l'acte de lliurament del Premi de la Reial Acadèmia de Farmàcia. 3 de maig de 2001.

- Assistència a l'acte organitzat pel Col·legi de Notaris de Catalunya per a presentar la *Miscel·lània Lluís Figa i Faura*. 9 de maig de 2001.
- Assistència a la inauguració de l'exposició «Cataluña, tierra de acogida», que va tenir lloc a Madrid, en el marc del programa «Cataluña Hoy». 10 de maig de 2001.
- Assistència a l'acte de lliurament del Premi Internacional Catalunya 2001 de la Generalitat de Catalunya. 10 de maig de 2001.
- Assistència del president de la Secció Filològica, en representació del president, a la taula rodona *La norma en la diversidad lingüística*, en el marc de les Jornades sobre Diversitat i Convivència Lingüística en la Unió Europea. Una visió des d'Euskadi, organitzades a Sant Sebastià pel Consejo Vasco del Movimiento Europeo. 31 de maig de 2001.
- Assistència d'una representació de membres del Consell Permanent a l'acte de proclamació i lliurament del Premi d'Honor de les Lletres Catalanes 2001, organitzat per Òmnium Cultural. 31 de maig de 2001.
- Assistència al Vendrell a l'acte d'inauguració de la Vil·la Casals, Museu Pau Casals. 2 de juny de 2001.
- Reunió a Madrid amb el senyor Ramon Marimon, secretari d'estat de Política Científica i Tecnològica. 6 de juny de 2001.
- Inauguració de la seu de l'Institut d'Estudis Catalans de Castelló de la Plana. 7 de juny de 2001.
- Assistència a l'acte d'investidura com a doctor *honoris causa* per la Universitat de València del senyor Emili Giralt, antic president de l'IEC. 8 de juny de 2001.
- Lliurament a la Universitat de Tunis d'un equipament informàtic procedent del concurs Math Quiz 2000, organitzat pel Centre de Recerca Matemàtica. Realitzen l'entrega de l'equip el president de l'IEC i el director de la Fundació Ferran Sunyer i Balaguer. 11 de juny de 2001.
- Recepció oficial, amb la presidenta del Congrés dels Diputats, senyora Luisa Fernanda Rudi, d'una delegació de l'Institut integrada pel president, el vicepresident, el director del SEREIEC i el senyor Albert Hauf. 18 de juny de 2001.
- Assistència del president i del director del SEREIEC a la recepció que ofereix el president del Parlament de Catalunya, senyor Joan Rigol, en ocasió de la visita a Barcelona del director de la UNESCO. Intercanvien amb ell punts de vista sobre la Càtedra UNESCO recentment sol·licitada per l'Institut. 19 de juny de 2001.
- Presentació a l'Institut de la col·lecció «Clàssics de la Ciència», dirigida per l'Institut i coeditada per l'IEC, Editorial Pòrtic i Eumo Editorial, amb l'assistència de la consellera d'Ensenyament, senyora Carme-Laura Gil. 20 de juny de 2001.

- Entrevista amb el director general de la Fundació "la Caixa", senyor Lluís Monreal. 26 de juny de 2001.
- Presentació a l'Institut del *Directori de les societats filials*. 26 de juny de 2001.
- Lliurament de diplomes de la segona edició del Màster *Matemàtiques per als Instruments Financers*, organitzat pel Centre de Recerca Matemàtica. Entreguen els diplomes el president de l'IEC i el de la Borsa de Barcelona. 27 de juny de 2001.
- El president anuncia per carta als patrons de la Fundació Universitat Catalana d'Estiu i a la directora general de Dret i Entitats Jurídiques la seva renúncia com a president de la Fundació. 29 de juny de 2001.
- Assistència del president, el secretari científic i els senyors Josep Guitart i Narcís Soler, a Tossa de Mar, a la presentació del llibre *Les excavacions de 1985-1989 i 1992 a la vil·la romana dels Ametllers, Tossa (Selva)*. 30 de juny de 2001.
- Inauguració d'un espai sobre l'Institut al Museu d'Història de Catalunya. 5 de juliol de 2001.
- Presentació, a càrrec del president de l'Institut, del llibre *Público y privado en la normalización lingüística. Cuatro estudios sobre derechos lingüísticos*, d'Antoni Milian, al Palau de la Generalitat de Catalunya. 12 de juliol de 2001.
- Reunió sopar del president, acompanyat del vicepresident, el secretari general, el president de la Secció Filològica i el director del SEREIEC, amb el president de la Generalitat de Catalunya, senyor Jordi Pujol, al Palau de la Generalitat. 12 de juliol de 2001.
- Assistència a l'acte de presentació del Departament de Lingüística de l'Aranès, primera secció de l'Institut d'Estudis Aranesi, a l'església de Sant Joan d'Arties. 21 de juliol de 2001.

Discurs pronunciat pel president de l'Institut d'Estudis Catalans durant l'acte d'inauguració de les obres de restauració de la Casa de Convalescència, 17 d'octubre de 2000.

Fa gairebé exactament cinc anys, en l'acte de presentació del *Diccionari de la llengua catalana*, l'endemà de la meva presa de possessió com a president de l'Institut d'Estudis Catalans, davant d'un públic nombrós i selecte, vaig pronunciar les paraules que ara els llegiré: «Les velles fórmules no serveixen: la lleialtat profunda de l'Institut d'Estudis Catalans no pot ser la de fer allò que feia l'any 1907, sinó d'aplicar els designis fundacionals a la realitat d'un segle després. Per fer-ho cal pensar menys en mèrits que en serveis i, sobretot, molt menys en la història que en l'actualitat i el futur».

Aquest és el camí que vam emprendre. Aquest és el camí que ha permès generar la confiança necessària dels governants i les administracions —locals, autonòmiques, estatals, europees—, que no ha d'ésser sinó el reflex de la confiança generada en la societat. Una confiança a la qual l'Institut d'Estudis Catalans ha sabut correspondre, posant-se a l'altura del lloc destacat que li correspon en el mapa cientificocultural del nostre àmbit lingüístic, amb la llengua al capdavant, com a eix central de l'activitat, amb la incidència que aquests temes tenen en el conjunt de la societat, però també, i no en menor grau d'importància, amb la història, l'arqueologia, l'art, la filosofia, les ciències socials, les ciències experimentals, les matemàtiques, la tecnologia, etcètera. És a dir, cobrint tot l'espectre de la ciència i la cultura per mitjà dels membres numeraris i emèrits de les cinc seccions de l'Institut d'Estudis Catalans i dels de les vint-i-cinc societats de l'Institut, que agrupen una bona part dels estudiosos i investigadors dels nostres països.

Al mateix temps, però, l'Institut d'Estudis Catalans, donant resposta a la pregunta que Jean-Claude Pecker plantejava fa vuit anys sobre el paper que han de tenir avui les institucions acadèmiques, actua com a assessor dels poders públics, com a creador d'opinió, promou i coordina projectes innovadors i interdisciplinaris, i estimula la recerca en la llengua que ens és pròpia.

Però retorno a les paraules que he dit fa un moment. Tot això ha estat possible perquè els polítics, els governants, les administracions públiques, les institucions privades, és a dir, el conjunt de la societat, reconeix la tasca de l'Institut d'Estudis Catalans, i hi diposita la

seva confiança alhora que respecta la independència que és clar que ha de tenir. Gràcies a aquestes actuacions estem configurant una societat, la nostra, més rica culturalment, més rica científicament, més rica socialment, més rica humanísticament.

No és d'estranyar, doncs, que l'any 1997 l'Institut signés un conveni de reconeixement i col·laboració amb l'Ajuntament de l'Alguer i que, aquest mateix any, s'hi hagi desplaçat la Secció Filològica per celebrar-hi unes jornades de treball. No és d'estranyar que l'any 1998 l'Institut presentés a Andorra una exposició en ocasió del norantè aniversari de la institució o que el Govern andorrà participi en la informatització del *Diccionari català-valencià-balear*, com hi participa el Govern de les Illes Balears, amb el qual signàrem aquest estiu passat un conveni de reconeixement i de cooperació que enfortirà encara més les activitats de l'Institut a les Balears, sempre amb esperit de col·laboració amb la Universitat i els instituts d'estudis locals. No ha d'estranyar, doncs, tampoc, la presència de l'Institut a diverses ciutats del País Valencià, especialment els dos cicles de conferències a Castelló, amb el patrocini de l'Ajuntament de la ciutat i de la Diputació, i la propera obertura d'unes dependències. Com tampoc ha d'estranyar l'obertura, ara farà aviat un any, d'una delegació de l'Institut d'Estudis Catalans a Perpinyà i la vinculació amb la comunitat d'Aragó, amb el Govern de la qual volem establir llaços de col·laboració que enforteixin la nostra ja manifesta presència, com en les Jornades de la Secció Filològica a Calaceit i Fraga.

És segurament innecessari, però seria injust si no l'esmentés, parlar del suport material i polític de la Generalitat de Catalunya, país en el qual, per raons històriques, però també demogràfiques i materials, l'Institut d'Estudis Catalans té la seva seu i duu a terme un volum més gran d'activitat.

Aquesta realitat és la que portà el president del Govern de les Illes Balears a pronunciar en aquesta mateixa sala, ara fa un any —abans de la seva restauració—, aquestes belles, sentides paraules: «Permeteu-me», deia, «que no em senti, de cap manera, un convidat. Es convida un que s'estima, però que és de fora casa. I jo som aquí com un de casa, de la gran casa comuna d'aquesta realitat històrica, cultural i científica que formen tots els pobles que tenen com a pròpia la llengua catalana».

Em satisfà que tots vostès, tots, se sentin a l'Institut d'Estudis Catalans a casa seva.

Per què els he explicat tot això en un acte que és d'inauguració d'un edifici —la nostra seu— acabat de restaurar i rehabilitar? Perquè aquesta restauració que avui inaugurem, important en ella mateixa tant pel valor arquitectònic d'aquesta Casa de Convalescència de Sant

Pau de l'antic Hospital de la Santa Creu, com per la magnitud de l'obra, com per la institució que l'edifici acull, aquesta restauració s'ha d'entendre també com un complement de la renovació conceptual i humana, d'idees, de persones i de realitzacions de l'Institut.

I així crec que ho han entès totes aquelles institucions i entitats que generosament han volgut patrocinar aquesta restauració: el Govern de la Generalitat de Catalunya —a través dels departaments de Cultura i d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació—, el Govern de l'Estat espanyol —per mitjà de l'1 % cultural del Ministeri de Foment, conjuntament amb el Ministeri d'Educació, Cultura i Esports—, l'Ajuntament de Barcelona, no ho oblidem, propietari de l'edifici, que l'Institut té cedit en ús —directament des de l'alcaldia i també a través de l'Institut Municipal del Paisatge Urbà i de la Qualitat de Vida—, la Fundación Caja Madrid —subvenció gestionada per l'Agència de Patrocini i Mecenatge—, la Caixa Catalunya, la Fundación ENDESA, Closa Alegret —l'empresa constructora—, Tau Ceràmica —que gentilment ha restaurat l'abundant i valuosa ceràmica valenciana de l'edifici— i la Caixa de Sabadell, amb la qual col·laborem en tantes activitats. A tots ells el més sincer i profund reconeixement i agraïment de l'Institut d'Estudis Catalans.

No s'acaba aquí el capítol d'agraïments, sortosament. L'Institut d'Estudis Catalans, que sempre ha estat una institució austera —per concepte, però també massa vegades per necessitat— ha volgut que en aquest edifici tots gaudíssim d'una mostra representativa dels més destacats artistes plàstics de les terres de llengua catalana. Amb l'ajuda dels donants, hem aconseguit crear un reduït però selecte fons d'art contemporani, amb la voluntat no solament de disposar d'un patrimoni cultural significatiu, sinó de reconeixement a la creació artística en els nostres països. Moltes gràcies, doncs, també, a Andreu Alfaro, Frederic Amat, Eduard Arranz-Bravo, Rafael Bartolozzi, Joan Brossa, Francesc d'A. Casademont, Narcís Comadira, Domènec Corbella, Modest Cuixart, Manuel Cusachs, Pilar Dolz, Judit Gaset, Maria Girona, Josep Grau-Garriga, Montserrat Gudiol, Josep Guinovart, Joan Hernández Pijuan, Antoni Llena, Javier Mariscal, Ignasi Mundó, Joan Paton, Albert Ràfols-Casamada, Carme Riera, Joan Riera Ferrari, Josep M. Riera i Aragó, Rosa Serra, Josep Serra Llimona, Josep M. Subirachs, Jean-Louis Vila, Joan-Pere Viladecans i Marta Vilarasau.

Abans d'acabar, m'hauran de permetre que els digui que, durant el procés de restauració i rehabilitació d'aquest edifici que avui ens acull, no tot han estat flors i violes. Tres anys d'avantprojecte, projecte, negociacions amb Patrimoni de la Generalitat de Catalunya i de l'Ajuntament de Barcelona, mo-

dificacions al projecte, elaboració d'un pressupost realista, cerca del finançament i tot el que vostès ja s'imaginen. I després dos anys de soroll, pols, màquines, trasllats provisionals, més soroll i més pols, sense, però, deixar de treballar, sense renunciar a res, ni els que dirigim l'Institut, ni els membres, ni els treballadors que, estoicament, han aguantat totes les molèsties.

Aquest camí de cinc anys, també ha estat sembrat de dificultats i d'obstacles posats per aquells que no creien en el projecte i per alguns que, segurament, no creuen en aquest Institut d'Estudis Catalans que afronta amb convicció els reptes d'aquest tombant de segle. Però gràcies a tots aquells, de dins i de fora, que han cregut en aquesta renovació conceptual, i material, que els he esmentat, ens n'hem pogut sortir. A més de les entitats i institucions que ja he enumerat, deixin que recordi el Consell Permanent, tots els membres de totes les seccions, tots els socis de totes les societats, tots els treballadors de la casa, els que més assíduament n'han sofert les conseqüències més molestes; i no hem d'oblidar, coronant la llista, l'arquitecte que ha dirigit l'obra, el senyor Àngel Valdés, i el seu equip. A tots ells, moltes gràcies, perquè ha estat per l'ajut i la col·laboració de tots que podem oferir avui a la societat un Institut d'Estudis Catalans plenament adequat per al segle xxi.

Acabo, com he començat, amb una cita, extreta de les paraules de Josep Puig i Cadafalch, aleshores president de l'Institut, el dia 30 de març de l'any 1931, en l'acte de lliurament de l'Hospital de la Santa Creu a l'Institut d'Estudis Catalans i Biblioteca de Catalunya, i perdonin el meu agosarament i immodèstia. Deia Puig i Cadafalch: «Hom veu com [...] aquest Palau dels Convalescents, que sembla la traducció catalana d'un palau de Gènova, torna a llur primitiu esplendor. La plaça amb els seus pòrtics coberts de volta, amb les claus altes sostingudes pels braços dels arcs [...]. Un hort, ple de flors com els que es representen en els llibres de les hores i ens els retaules, hi naixerà. [...] La seva sumptuositat solemnial ens obligarà a una major severitat i a un més gran respecte en la nostra tasca». Aquest és, senyores i senyors, també ara, setanta anys després, el nostre compromís. A l'Institut no escatimem el treball per recobrar el primitiu esplendor, tal com aquest edifici ha tornat al seu.

Discurs pronunciat pel president de l'Institut d'Estudis Catalans durant l'acte de lliurament de premis, 24 d'abril de 2001

Per setantena vegada lliurem avui els premis que, any rere any, atorga l'Institut d'Estudis Catalans en ocasió de la festivitat de Sant Jordi, patró, també, de l'Institut.

Només alguna vegada —per circumstàncies doloroses per al nostre país i per a la llengua i la cultura catalanes— l'Institut no pogué complir aquest deure que s'autoimposà ja l'any 1915. L'escenari de l'acte ha anat canviant amb el pas del temps: primer, a l'actual Palau de la Generalitat de Catalunya, aleshores seu de la Diputació de Barcelona, on l'Institut s'instal·là des de la seva creació; després, malauradament per un període massa breu, en aquest mateix edifici, cedit per l'Ajuntament de Barcelona; posteriorment, en cases particulars, entre les quals destaca, al carrer de Provença, la de Puig i Cadafalch, que fou president de l'Institut durant llargs períodes; als anys seixanta i setanta, al Palau Dalmases, on Òmnium Cultural donà gentilment aixopluc a l'Institut. Finalment, l'Institut d'Estudis Catalans retornà a aquest edifici, tot i que les condicions de treball i d'actuació pública no s'han adequat a les necessitats d'una institució capdavantera com aquesta fins els dos darrers anys. Podem dir, doncs, que aquest d'avui —un cop restaurada la Casa de Convalescència que ens acull i, especialment, aquesta sala dedicada a honorar el creador de l'Institut, Enric Prat de la Riba— és el primer acte de lliurament de premis que l'Institut pot celebrar en plenitud de condicions.

La convocatòria anual de premis es fonamenta en una múltiple intencionalitat: d'una banda, estimular l'ús normalitzat de la nostra llengua en tots els àmbits científics i culturals, però també incentivar l'estudi i la recerca dels nostre patrimoni cultural, humanístic, científic i tecnològic i donar a conèixer a la comunitat internacional l'existència d'una identitat, d'una cultura, d'una ciència, d'una llengua pròpies.

És per això que l'Institut adequa periòdicament aquest *Cartell de premis* a la realitat sociocultural de cada moment. Amb aquesta voluntat, aquest any —amb la inestimable col·laboració i el patrocini de la Fundació Caixa de Sabadell, el president de la qual ens acompanya— l'Institut d'Estudis Catalans atorga per primera vegada el Premi de Medi Ambient a un investigador de les terres catalanes que s'ha distingit especialment per les seves contribucions a la qualitat del medi físic. També, amb aquest desig manifestat públicament per l'Institut d'una presència més activa en tots els territoris de l'àmbit lingüístic català, en la convocatòria de premis per a

l'any que ve, que tots vostès podran recollir a la sortida d'aquest acte, s'instauren quatre noves borses d'estudis per a investigadors o estudiosos del País Valencià, les Illes Balears, la Catalunya Nord i la resta del domini lingüístic, és a dir, Andorra, la Franja i l'Alguer.

Responem així a una demanda de la societat catalanoparlant, explicitada no només pels col·lectius que treballen en llengua catalana, o que usen aquesta llengua que no ha estat mai imposada a ningú, sinó també per les institucions acadèmiques i administratives dels diversos països, com es fa palès en els convenis signats amb l'Ajuntament de l'Alguer i amb el Govern de les Illes Balears, amb la creació de la delegació de Perpinyà, amb els convenis en curs de preparació amb els governs d'Andorra i d'Aragó i amb el ressò popular que han tingut els cicles de conferències organitzats al nord del País Valencià, una comunitat en la qual el mes de juny vinent l'Institut d'Estudis Catalans obrirà una nova seu, concretament a la ciutat de Castelló de la Plana, d'acord amb la voluntat de la Diputació Provincial i l'Ajuntament de la ciutat.

L'Institut d'Estudis Catalans s'obre, doncs, clarament a tots els països catalans, responent no només a allò que estableix el Reial decret de reconeixement oficial i als seus propis Estatuts —que estableixen que l'àmbit d'actuació de l'Institut s'estén a les terres de llengua i cultura catalanes—, sinó també a la voluntat manifestada per amplis sectors de la societat d'aquestes terres. Reprenem així els designis fundacionals de Prat de la Riba, quan, en nomenar els membres dels primers anys de l'Institut, no es limità a personalitats del Principat de Catalunya.

És en la condició de corporació acadèmica, científica i cultural que l'Institut d'Estudis Catalans pot arribar allà on, a vegades, les limitacions politico-administratives dificulten una via de cooperació. I això ho fem amb l'aquiescència de la societat catalana i del Govern de la Generalitat de Catalunya —que avui ens honora amb la presència del seu conseller en cap, presidint aquesta acte.

L'Institut d'Estudis Catalans no és administració, ni catalana ni de cap altre dels territoris; però és país. I com a tal estem al servei de la societat de tot l'àmbit lingüístic català i també al dels legítims representants de cadascun dels territoris administratius. És per a dur endavant aquesta tasca que l'Institut necessita especialment el suport del Govern de Catalunya, dic, del Govern com a tal i, per tant, però no únicament, de cada Departament. I el necessitem econòmicament, és clar, però també, i no és menys important, en les negociacions amb el Govern de l'Estat espanyol —que passen per moments molt difícils— i amb el finançament de les obres de restauració i rehabilitació, ja finalitzades,

d'aquest magnífic edifici del segle XVII que ens acull (encara ens manca un 12 % del pressupost per poder fer front a totes les despeses) i donant-nos suport en les nostres actuacions a Catalunya i fora de Catalunya en qualitat d'acadèmia de la llengua catalana, institut de catalanística, promotors i coordinadors d'estudis i investigacions i assessors dels poders públics i institucions.

No vull acabar les meves paraules sense referir-me altre cop als premis i als premiats. El fet que s'hagin presentat 148 obres als premis de l'Institut, més totes aquelles corresponents als premis convocats per les nostres societats, avala l'interès dels investigadors per la convocatòria i ens estimula a seguir en el camí que durant aquests darrers anys ens hem anat marcant. La meva felicitació especial, en nom propi i en el de la institució, a tots els guardonats. L'alt nivell dels treballs presentats ha fet especialment difícil la tasca dels diferents jurats, als quals agraeixo la seva inestimable col·laboració. I a Modest Prats, que, en representació de tots els guardonats, com a guanyador, conjuntament amb Josep M. Nadal, del Premi Prat de la Riba, ens ha delectat amb les seves paraules. A tots el meu agraïment i felicitació.

L'Institut d'Estudis Catalans no defraudarà, com creiem que no defrauda ara, a tots aquells, persones i institucions, que dipositen en nosaltres la seva confiança. Amb aquesta voluntat de servei, l'Institut incrementarà en els propers mesos el nombre d'acadèmics numeraris —d'acord amb els nous Estatuts aprovats recentment—, la qual cosa ens ha de permetre representar millor l'elit científica i cultural dels nostres països.

Discurs pronunciat pel president de l'Institut d'Estudis Catalans durant l'acte d'obertura de la seu de l'Institut d'Estudis Catalans a Castelló de la Plana, 7 de juny de 2001

Permetin-me que comenci aquesta intervenció fent meves les paraules que pronuncià a la seu de l'Institut d'Estudis Catalans a Barcelona el president del Govern de les Illes Balears en l'acte d'inauguració del curs passat. Deia: «[...] que no em senti de cap manera un convidat en aquest acte. Es convida un que s'estima, però que és de fora casa. I jo som aquí com un de casa, de la gran casa comuna d'aquesta realitat històrica, cultural i científica que formen tots els pobles que tenen com a pròpia la llengua catalana».

L'Institut d'Estudis Catalans se sent al País Valencià, i concretament avui a Castelló de la Plana, a casa, en aquesta casa comuna de la llengua i la cultura que compartim les diverses terres de llengua catalana. No som, ni per història ni per voluntat, uns nouvinguts. Formem part d'una mateixa tradició, d'una mateixa llengua, d'una mateixa cultura i en aquesta condició volem ésser rebuts, volem ésser presents a Castelló.

Part d'una tradició, d'una llengua, d'una cultura plurals, respectuoses amb cada un dels territoris que les componen, respectuoses amb les diverses modalitats, totes igualment valuoses, totes igualment reconegudes, totes igualment estimades.

El Reial decret 3118 de l'any 1976, de reconeixement oficial de l'Institut d'Estudis Catalans, el defineix com una «corporació acadèmica, científica i cultural que té per objectiu l'alta recerca científica i, principalment, la de tots els elements de la cultura catalana»; estableix textualment que «el seu àmbit d'actuació s'estendrà a les terres de llengua i cultura catalanes», i atorga a l'Institut competències i responsabilitats en l'estudi i la fixació del lèxic i les normes gramaticals de la llengua, a més del conreu de les ciències i les humanitats en tots els camps.

Les dificultats, tant d'estructura, com econòmiques, com de composició de les seves seccions, no permeteren que l'Institut d'Estudis Catalans dugués a terme de manera immediata els objectius per als quals se'l reconeixia oficialment, després de gairebé quaranta anys de persecució, semitolerància o tolerància, segons que ens acostàvem a l'inici de la darrera transició democràtica.

Aquell mandat inicial d'Enric Prat de la Riba de «rigor científic, catalanitat i obertura a l'exterior», reimpulsat pel Reial decret esmentat, és el que ens ha permès aquests darrers anys tenir una presència real en tot l'àmbit d'actuació de l'Institut, una tasca que ha es-

tat possible per mitjà de dos tipus d'accions: unes estatutàries i unes altres, fruit de la nova dinàmica d'activitats.

D'una banda, les reformes estatutàries de 1997 i d'aquest mateix any 2001, que estableixen com a finalitats fonamentals:

a) Tenir cura de l'estudi de la llengua catalana, establir-ne la normativa i vetllar perquè el procés de normalització d'aquesta llengua sigui coherent arreu del seu àmbit lingüístic.

b) Contribuir a la planificació, la coordinació i la realització de la recerca en les diferents àrees de la ciència i la tecnologia.

c) Impulsar, amb les activitats que li són pròpies, el progrés i el desenvolupament generals de la societat i realitzar, quan escaigui, tasques d'assessorament dels poders públics i altres institucions.

Unes reformes que, considerant irrenunciable la idea d'unitat de la llengua, reconeixen i valoren les seves diverses i enriquidores modalitats i denominacions. Unes reformes que ens permeten, mantenint una seu operacional principal, obrir altres seus fora de Barcelona. Com avui ho fem a Castelló de la Plana.

D'altra banda, aquesta presència de l'Institut ha estat possible gràcies a un seguit d'actuacions en el conjunt del País Valencià, i concretament en terres castellonenques, amb el suport inestimable de les institucions acadèmiques i administratives pròpies. Vull destacar aquí el cicle «Cultura i comunicació», organitzat conjuntament amb la Universitat Jaume I i l'Ajuntament de Castelló de la Plana, i el cicle de conferències al nord del País Valencià, del qual avui hem presentat la publicació, titulat *Homenatge als nostres pobles i a la seua gent*, patrocinat per la Diputació Provincial de Castelló i els ajuntaments de Vinaròs, la Pobla Tornesa, Benassal i la Vall d'Uixó. A tots ells, i als seus màxims responsables, el nostre agraïment per aquesta inestimable col·laboració.

No és fruit de l'atzar que avui obrim aquesta seu a Castelló de la Plana, en un local cedit per l'Ajuntament de la ciutat; una seu modesta però de gran significació i simbolisme. Qui no recorda aquelles paraules d'Azorín quan, referint-se a l'embranzida cultural castellonenca dels anys vint i trenta, afirmava que «el meridià cultural del País Valencià passava per Castelló»? Foren aquells els anys en què la vida cultural descansava en dos perns fonamentals: l'Ateneu de Castelló i la Societat Castellonenca de Cultura, amb l'impuls d'homes com Gaetà Huguet, Salvador Guinot (primer president de la Societat, l'any 1919), Lluís Revest (secretari), Ricard Carreras, Àngel Sánchez Gozalbo o Josep Pascual Tirado, per citar-ne només els més significatius.

Precisament, fou la Societat Castellonenca de Cultura l'element clau en l'establiment de les anomenades *Normes de Castelló*, la codificació fabriana ratificada pel conjunt d'intel·lectuals i d'entitats culturals valencianes, el desembre de 1932, una de les grans fites culturals de tot el segle xx. A alguns dels noms ja esmentats, cal afegir-hi els d'Adolf Pizcueta i Carles Salvador. Lluís Revest va definir la metodologia i la filosofia implícita en termes nítids: «l'únic sistema ortogràfic viable dels proposats fins a l'hora d'ara són les *Normes* de l'Institut [d'Estudis Catalans]», i en idèntica direcció es manifestava el president Salvador Guinot, en signar l'any 1931 en nom de tota la Castellonenca, la darrera crida *Per la nostra llengua*: «[...] creiem que res més pràctic i beneficiós pot ésser que acceptar les *Normes* de l'Institut [d'Estudis Catalans]».

Les aportacions d'il·lustres valencians i castellonencs a la llengua catalana, a la nostra llengua comuna, no es limiten a allò que he esmentat. El president de la Secció Filològica ens ha il·lustrat amb la contribució decidida i decisiva de tants i tants valencians, de tants i tants castellonencs, en el *Diccionari català-valencià-balear* d'Antoni Maria Alcover i Francesc de Borja Moll. Un diccionari que l'Institut d'Estudis Catalans està informatitzant i, d'acord amb els editors, posarà a la xarxa, a l'abast de tothom, amb la participació, documentada ja en aquests moments, del Govern de les Illes Balears, de la Generalitat de Catalunya i del Govern d'Andorra. Des d'aquí faig una crida il·lusionada a la Generalitat Valenciana i a les administracions castellonenques perquè ens brindin el seu suport en aquesta tasca tan important per a la llengua i les seves diverses modalitats.

Vull insistir en el fet que ens sentim a casa, no només per tot allò que he esmentat fins ara, i en particular per la bona col·laboració amb la Diputació Provincial i amb l'Ajuntament de la ciutat, sinó també pels estrets lligams que ens uneixen amb entitats i empreses castellonenques: l'Associació Cultural Alambor, que cada any homenatja alguns castellonencs il·lustres, l'Agrupació Borrianenca de Cultura, que ha tingut la gentilesa de nomenar l'Institut d'Estudis Catalans Síndic d'Honor de l'any 2001, i l'empresa Tau, que ha restaurat amb una dedicació extraordinària la ceràmica valenciana del segle xvii de la seu principal de l'Institut d'Estudis Catalans a Barcelona, la Casa de Convalescència de l'antic Hospital de la Santa Creu. És obvi esmentar la Universitat Jaume I, amb la qual col·laborem en diverses iniciatives culturals i científiques; la més immediata, el mes de juliol vinent, és un curs intensiu avançat en matemàtiques finançat per la Comunitat Europea.

Però una institució com l'Institut d'Estudis Catalans es configura essencialment pels seus membres, pels seus acadèmics, entre els quals hi ha una selecta representació de científics i lingüistes del País Valencià. Permetin-me que els anomeni: Manuel Ardit (historiador), Francesc Asensi (pediatra), Josep Lluís Blasco (filòsof), Germà Colón (filòleg), Antoni Ferrando (filòleg), Alfred Giner-Sorolla (bioquímic), Albert Hauf (mediavalista), Ramon Lapiedra (físic), Joan Francesc Mira (antropòleg cultural), Juli Peretó (bioquímic), Manuel Pérez Saldanya (filòleg), Vicent Pitarch (sociolingüista), Vicent Rosselló (geògraf) i Carles Solà (enginyer químic). La recent reforma estatutària permet ampliar el nombre de membres numeraris de cada secció, de 21 a 28, i estableix explícitament que «la composició de cada secció cal que tingui en compte la realitat diversa de l'àmbit lingüístic català». Sens dubte, en els anys vinents, la representació territorial tendirà a l'equilibri, que només han de marcar les realitats sociocultural i demogràfica.

Avui, dia 7 de juny del 2001, el Consell Permanent de l'Institut d'Estudis Catalans s'ha reunit per primera vegada a la seu de Castelló i ha volgut prendre alguns acords que afecten especialment el País Valencià, com són: la participació en la creació d'una Fundació Carles Salvador, amb l'Ajuntament de Benassal i la família de Carles Salvador, a fi de garantir la conservació i l'ús del llegat del mestre; l'organització la propera tardor d'un cicle de conferències al sud del País Valencià *Homenatge als nostres pobles i a la seua gent*, concretament a Alacant, Alcoi, Castalla, Dénia, Elx i Xàbia, i la presentació, el mes d'octubre, a la ciutat de València, del primer volum de l'obra *La ciència en la història dels Països Catalans*, en la qual col·laboren molts historiadors valencians.

Fem avui, doncs, un pas important per a la consolidació d'una col·laboració estreta entre l'Institut d'Estudis Catalans i el conjunt de la societat que ens acull. Volem que aquesta seu que avui obrim sigui un nucli generador d'una dinàmica de cooperació, creadora de sinergies que ens permetin fer més rendibles els esforços humans, en cerca de tot allò que configura les nostres identitats per poder potenciar-ho. Insisteixo, oferim la nostra col·laboració desinteressada i demano a totes les institucions i entitats, acadèmiques, administratives, empresarials, públiques o privades, la seva complicitat.

Premis i distincions

L'Institut d'Estudis Catalans ha estat nomenat Síndic d'Honor per l'Agrupació Borrianenca de Cultura (País Valencià) corresponent a l'any 2001. 10 de gener de 2001.

La Fundació Gaetà Huguet de Castelló ha nomenat el president de l'Institut d'Estudis Catalans Valencià de l'Any. Aquest guardó s'atorga a entitats o a persones que defensen la llengua. Al president de l'IEC, se li reconeix la iniciativa d'inaugurar una seu al País Valencià el mes de maig passat.

La Generalitat de Catalunya va concedir la Placa Narcís Monturiol al Centre de Recerca Matemàtica de l'Institut al mèrit científic i tecnològic. 30 de novembre de 2000.

V. El Ple

Resum de les sessions plenàries i dels debats

Durant el curs 2000-2001, el Ple es reuní set vegades. A continuació, presentem un breu resum de cada sessió.

Ple del dia 23 d'octubre de 2000 (ordinari)

— Informe de la Secció Històrico-Arqueològica
— Semblança

Hi assisteixen 38 membres i 2 presidents de societats filials.

El president expressa, en nom de tot el Ple, el condol per la mort dels membres, senyors Ramon Aramon (17.07.2000) i Josep Roca-Pons (28.08.2000).

El president informa del conveni de col·laboració amb el Govern Balear, pel qual aquest reconeix formalment, per primera vegada, l'IEC com a autoritat en matèria lingüística.

El president esmenta la publicació en el diari *Arui* d'un suplement monogràfic extraordinari sobre l'Institut, en ocasió de la Diada de l'11 de setembre.

El president fa referència a la sessió inaugural del curs 2000-2001, el passat mes de setembre, i a l'acte d'inauguració de la seu de l'Institut restaurada el proppassat dia 17.

El president explica els principals motius de la reforma dels Estatuts. Són els següents: recollir el Reial decret de 1976; introduir la possibilitat d'obrir seus; assegurar que l'Institut estigui representat per membres de tots els territoris de llengua catalana; definir el nom de les societats filials, i establir la durada dels càrrecs. També indica com s'ha desenvolupat tot el procés, que es va iniciar amb la redacció d'un avantprojecte per part de la senyora Encarna Roca i del senyor Josep Egozcue. Una comissió constituïda per aquestes dues persones, pel secretari general, per la delegada del president a les societats filials i per un representant de cadascuna de les cinc seccions va redactar, el 27 de setembre, una proposta de text per a la reforma dels Estatuts que recull algunes de les idees inicials i proposa el calendari i el procediment d'actuació. Aquest text ha estat enviat a tots els membres a fi que s'hi poguessin fer esmenes individualment, col·lectiva o per mitjà de les seccions.

El president de la Secció Històrico-Arqueològica, senyor Albert Balcells, detalla el conjunt de fets i activitats que la Secció ha desenvolupat d'ençà que presentà el darrer informe.

El senyor Joaquim Molas exposa la semblança d'Antoni Rubió i Lluch, primer president de l'Institut d'Estudis Catalans.

En el torn obert de paraules, es produeix un debat, iniciat pel senyor Josep González-Agàpito, sobre la classificació de revistes per matèries continguda en la proposta d'un sistema d'avaluació de la recerca en humanitats i ciències socials elaborada pel Consell d'Avaluació Cientificotècnica (CONACIT) de la CIRIT. Alguns membres intervenen per demanar la revisió dels mecanismes d'avaluació, ja que els consideren inadequats.

Ple del dia 18 de desembre de 2000 (ordinari)

— Informe de la Secció de Ciències Biològiques
— Aprovació del pressupost

Hi assisteixen 46 membres i 9 presidents de societats filials.

El president destaca del seu informe: la visita a l'IEC del secretari d'Estat de Cultura, senyor Luis Alberto Cuenca; l'acte en record del senyor Ramon Aramon (30.10.00); la concessió de la Medalla Narcís Monturiol de la Generalitat de Catalunya als membres, senyors Ricard Guerrero, Joaquim Molas i Josep M. Terricabras, i la Placa Narcís Monturiol al Centre de Recerca Matemàtica; les Jornades Científiques *Els catalans a la mediterrània oriental*; el lliurament del premi de la Fundació Catalana per a la Recerca al senyor Pere Puigdomènech, president de la Societat Catalana de Biologia; l'acord del Consell Permanent d'aprovar el document «Projectes de recerca presentats per les seccions de l'Institut d'Estudis Catalans», contra el qual un grup de membres ha presentat un recurs, perquè considera que vulnera els Estatuts; les jornades de portes obertes de l'IEC; el debat en el Ple sobre cultura; el cicle de conferències «Els Premis Nobel de l'any 2000»; l'adhesió de l'IEC a la *Lletra de convit 2001*, promoguda per la Universitat de les Illes Balears per al reconeixement i l'ús de la llengua catalana, en el marc de l'Any Mossèn Alcover, i, finalment, la publicació del *Diccionari manual de la llengua catalana*.

La presidenta de la Secció de Ciències Biològiques, senyora Mercè Durfort, amb el suport de diapositives, detalla el conjunt de fets i activitats que la Secció ha desenvolupat d'ençà que presentà el darrer informe.

El Ple aprova el pressupost d'ingressos i despeses per a l'any 2001 (vegeu l'apartat III. «Memòria econòmica»).

Pel que fa al projecte de reforma dels Estatuts, el president informa que el mes de gener està prevista la votació de l'articulat i el mes de febrer, la votació de la totalitat.

Ple del dia 22 de gener de 2001 (extraordinari)

— Votació de l'articulat del nou text dels Estatuts de l'IEC, elaborat per la Comissió encarregada

Hi assisteixen 75 membres i 12 presidents de societats filials.

El president recorda com s'ha desenvolupat el procés de reforma dels Estatuts i explica que algunes esmenes presentades ja han estat incorporades al text proposat per la Comissió i les que la ponència va considerar incompatibles amb aquest text es porten avui a votació.

Després de la lectura que el secretari general fa del procediment aprovat pel Consell Permanent, es realitza la votació de les esmenes a l'articulat del text de la Comissió.

El president acaba la reunió assenyalant que l'aprovació dels articles ha servit per configurar el text de conjunt, que es votarà en el Ple del mes de febrer, i valorant molt positivament l'alta participació dels membres.

Ple del dia 19 de febrer de 2001 (ordinari)

— Algunes qüestions tècniques, relatives al text dels Estatuts de l'IEC, que el Ple ha de conèixer i, eventualment, resoldre abans de la seva votació
— Informe de la Secció de Ciències i Tecnologia
— Semblança
— Liquidació del pressupost

Hi assisteixen 55 membres i 11 presidents de societats filials.

El president destaca del seu informe: la designació de l'IEC com a Síndic d'Honor per l'Agrupació Borrianenca de Cultura; el segon cicle de conferències al nord del País

Valencià *Homenatge als nostres pobles i a la seua gent*, organitzat per l'IEC i la Diputació de Castelló; la convocatòria del *LXXI Cartell de premis i borses d'estudi* corresponent a l'any 2002; l'assistència, juntament amb el president de la Secció Filològica, a dos actes a Manacor: el primer, d'homenatge de la ciutat als senyors Josep Massot i Marià Villangómez (02.02.01), i el segon, de presentació de la *Lletra de convit 2001* (22.03.01), i, finalment, la publicació dels llibres *Vitralls medievals de Catalunya* i *De foc i de seda: Àlbum biogràfic de Mercè Rodoreda*.

El president informa de la recomanació feta per la Direcció General de Dret i Entitats Jurídiques del Departament de Justícia, fruit d'una consulta prèvia que ell mateix va creure oportú de fer abans de la votació del text dels Estatuts de suprimir la referència que fa un dels articles aprovats el dia 22.01.01 a les denominacions territorials de la llengua, atès que considera que les explicacions interpretatives és millor que apareguin en el preàmbul, on, de fet, ja s'al·ludeix al «[...] reconeixement que fan de la llengua catalana els estatuts d'autonomia de Catalunya, les Illes Balears i la Comunitat Valenciana, en aquest cas amb la denominació històrica de *valencià*». Després de produir-se un debat sobre aquesta qüestió, se sotmet a votació, a proposta del president, l'esmentada recomanació del Departament de Justícia, que és aprovada per la majoria dels membres. També s'acorda modificar la redacció del preàmbul per tal d'incorporar-hi una menció a la comunitat autònoma d'Aragó. Un cop resolts aquests aspectes tècnics, es podrà procedir en el proper Ple a la votació global del text per a la reforma dels Estatuts.

El president de la Secció de Ciències i Tecnologia, senyor Manuel Ribas i Piera, detalla el conjunt de fets i activitats que la Secció ha desenvolupat d'ençà que presentà el darrer informe.

La senyora Aina Moll, membre de la Secció Filològica, exposa la semblança del senyor Francesc de B. Moll i Casasnovas.

S'aprova la liquidació del pressupost de l'any 2000.

El Ple ratifica les nominacions següents, acordades pel Consell Permanent: el senyor Albert Balcells, representant del l'IEC al Patronat de la Casa Museu Prat de la Riba; el senyor Antoni Garcia i Rubies, suplent del representant de l'IEC al Consell Assessor de l'Àrea Protegida de les Illes Medes, i el senyor Joaquim Rafel, representant de l'IEC a l'Assemblea General de la Caixa de Sabadell.

El secretari general comunica que l'Institut ha signat amb el Govern de la Generalitat i el Govern de les Illes Balears el conveni específic per a la informatització del *Diccionari català-valencià-balear* d'Alcover i Moll.

Ple del dia 2 d'abril de 2001 (ordinari)

— Votació del text per a la reforma dels Estatuts
— Semblança
— Adjudicació dels premis i borses d'estudi
— Procés d'adequació del Reglament als Estatuts
— Calendari d'eleccions a la Presidència
— Report de les activitats de la Secció Filològica
— Presentació de nous membres
— Presentació de la Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana

Hi assisteixen 58 membres i 11 presidents de societats filials.

El president destaca del seu informe: les entrevistes amb el conseller en cap de la Generalitat de Catalunya, senyor Artur Mas, i amb el conseller de Cultura, senyor Jordi Vilajoana; la cloenda del cicle de conferències al nord del País València i les gestions dutes a terme per preparar-ne un altre al sud del País Valencià; la visita a l'Institut de l'abat de Montserrat, pare Josep M. Canals i Soler; l'entrevista amb el secretari general del PSPV-PSOE per tractar de la constitució de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, i l'acte de presentació de la *Lletra de convit 2001*, en el marc de l'Any Mossèn Alcover.

El senyor Antoni Serra i Ramoneda, membre de la Secció de Filosofia i Ciències Socials, exposa la semblança del senyor Joan Sardà i Dexeus.

El Ple adjudica, a proposta de les ponències corresponents, els premis i les borses d'estudi del *LXX Cartell*.

Es procedeix a votar el text per a la reforma dels Estatuts, amb el resultat següent: 100 vots a favor, 14 vots en contra, 6 vots en blanc i 1 vot nul. En conseqüència, el secretari general proclama aprovats els nous Estatuts.

El Ple atén la petició de les seccions de Filosofia i Ciències Socials, de Ciències Biològiques i Filològica i de la Societat Catalana de Matemàtiques d'adequar primer el Reglament de règim interior als nous Estatuts i després celebrar les eleccions a la Presidència. El Ple insta l'equip de Govern a posar en marxa aquest procés d'adequació tan bon punt els Estatuts apareguin publicats en el *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*.

El president de la Secció Filològica, senyor Joan A. Argenter, detalla el conjunt de fets i activitats que la Secció ha desenvolupat d'ençà que presentà el darrer informe.

El senyor Joan Girbau presenta la candidatura de la senyora Pilar Bayer i Isant, i el senyor David Jou, la del senyor Josep Enric Llebot Rabagliati com a nous membres de l'Institut, adscrits a la Secció de Ciències i Tecnologia.

El senyor Josep González-Agàpito fa la presentació de la Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana, que ha sol·licitat ingressar a l'IEC com a societat filial.

El president comenta el dictamen elaborat per la Comissió constituïda, en aplicació de la disposició addicional del Reglament de règim interior, per a estudiar el recurs presentat contra l'acord del Consell Permanent d'aprovar el document sobre els projectes de recerca presentats per les seccions de l'IEC. Segons el dictamen, l'acord s'ajusta als Estatuts. El Consell Permanent va encarregar a la Comissió d'Investigació d'elaborar una proposta completa de funcionament, de conformitat amb les normes ja aprovades o assumides pel Consell Permanent i amb les indicacions i suggeriments del dictamen.

Ple del dia 14 de maig de 2001 (extraordinari)

— Debat sobre Universitats

Assisteixen al Ple 31 membres i 6 presidents de societats filials.

El secretari general fa la introducció al *Debat sobre Universitats* i a continuació dóna pas a les dues intervencions dels ponents, els senyors Carles Solà i Ferrando, que parla sobre l'avantprojecte de la Llei Orgànica d'Universitats d'una manera general, i Josep M. Puig i Salellas, que centra el seu discurs especialment en els aspectes d'aquest avantprojecte que corresponen al govern de la universitat. Després s'inicia un debat entre els assistents.

En el torn de paraules intervenen, a més dels ponents, els membres de l'Institut Albert Balcells, Heribert Barrera, Josep Carreras, Manuel Castellet, Mercè Durfort, Lluís Garcia i Sevilla, Josep González-Agàpito, Francesc González i Sastre, Josep Moran, Encarna Roca i Joan Vilà i Valentí.

Es produeix un debat sobre la conveniència de crear una comissió que elabori un document en què s'expressi l'opinió i la posició de l'Institut davant l'avantprojecte de Llei i, finalment, el Ple acorda d'elaborar el document i fer-lo públic.

Ple del dia 18 de juny de 2001 (ordinari)

— Acadèmia Valenciana de la Llengua
— Informe de la Secció de Filosofia i Ciències Socials
— Votació de candidats a membres

— Votació de l'admissió de la Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana
— Semblança

Hi assisteixen 37 membres i 7 presidents de societats filials.

El senyor Joan Vilà i Valentí, president de la Secció de Filosofia i Ciències Socials, evoca la figura del membre d'aquesta, senyor Marc-Aureli Vila, traspassat el dia 4 de juny. El president expressa el condol del Ple per aquesta pèrdua i comenta l'acte laic que se celebrà durant el funeral.

El president destaca del seu informe: la investidura de l'antic president de l'IEC, senyor Emili Giralt, com a doctor *honoris causa* per la Universitat de València; la concessió dels Premis Crítica Serra d'Or als senyors Jaume Bertranpetit, Jaume Cabré i Joan F. Mira, i de la Medalla d'Or de la Ciutat de Florència a aquest darrer per la seva traducció al català de la *Divina comèdia* de Dante Alighieri; la seva compareixença davant la Comissió de Política Cultural del Parlament de Catalunya; les entrevistes a Madrid amb el secretari d'estat d'Educació i Universitats, senyor Julio Iglesias de Ussel, i amb el senyor Ramon Marimon, secretari d'estat de Política Científica i Tecnològica; la celebració a Lleida i a Fraga de les Jornades Científiques *De fronteres i mil·lennis: la Franja, any 2001*, i la signatura del conveni amb la Universitat de Lleida per a l'obertura de la Delegació Territorial de Lleida; els acords del Consell Permanent: *a*) d'aprovar el text «Normativa de funcionament de la Comissió d'Investigació» (conseqüència de la resolució del recurs contra l'acord d'aquest Consell referent als projectes de recerca presentats per les seccions), *b*) de sol·licitar una Càtedra UNESCO, *c*) de nomenar els senyors Josep M. Terricabras i Joaquim Rafel membres de la ponència encarregada de redactar una primera versió del text del Reglament adequant-lo als nous Estatuts (aquestes dues persones, el secretari general, la delegada del president a les societats filials i un representant de cadascuna de les seccions constituiran la comissió de renovació del Reglament); les reunions de les Comissions de Seguiment dels Convenis entre la Generalitat de Catalunya i l'IEC i entre el Govern Balear i l'IEC; l'acte d'inauguració de la seu de Castelló de la Plana, on es va aprofitar per fer una reunió del Consell Permanent i una altra d'aquest amb els membres valencians de l'Institut; l'audiència d'una representació de membres de l'IEC amb la presidenta del Congrés de Diputats, senyora Luisa Fernanda Rudi, i, finalment, les presentacions previstes de la col·lecció «Clàssics de la Ciència» i del *Directori de les societats filials*.

El Ple aprova el document *Declaració de l'Institut d'Estudis Catalans davant la constitució de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua* (vegeu el subapartat «Declaracions institucionals», dins l'apartat «El Ple»).

El vicepresident de la Secció de Filosofia i Ciències Socials, senyor Pere Lluís Font, detalla el conjunt de fets i activitats que la Secció ha desenvolupat d'ençà que presentà el darrer informe.

El Ple vota favorablement l'admissió de la senyora Pilar Bayer i Isant i del senyor Josep Enric Llebot Rabagliati com a nous membres numeraris, adscrits a la Secció de Ciències i Tecnologia.

La proposta d'admissió de la Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana no assoleix el nombre de vots necessaris per a ser acceptada.

El senyor Josep González-Agàpito, membre de la Secció de Filosofia i Ciències Socials, exposa la semblança d'Alexandre Galí.

El secretari general comunica que la Secció Històrico-Arqueològica i la Secció de Ciències i Tecnologia han elegit, els dies 10 de maig i 12 de juny, respectivament, els seus nous Consells de Govern, que queden ara configurats de la manera següent: senyor Albert Balcells (president), senyora M. Teresa Ferrer (vicepresidenta), senyor Antoni Riera (secretari) i senyor Josep Massot (tresorer), pel que fa a la Secció Històrico-Arqueològica; i senyor Joaquim Casal (president), senyor Salvador Alegret (vicepresident), senyor Jordi Corominas (secretari) i senyor Joan Girbau (tresorer), pel que fa a la Secció de Ciències i Tecnologia. També fa saber que la Secció Filològica iniciarà el procés d'elecció del Consell de Govern un cop s'hagi aprovat el nou Reglament de règim interior de l'IEC.

El secretari general comunica que els representants de les seccions a la Comissió per a l'adequació del Reglament de règim interior són els següents: senyora Núria de Dalmases (Secció Històrico-Arqueològica), senyor Josep Carreras (Secció de Ciències Biològiques), senyor Heribert Barrera (Secció de Ciències i Tecnologia), senyor Isidor Marí (Secció Filològica) i senyor Josep González-Agàpito (Secció de Filosofia i Ciències Socials).

S'aprova el calendari de sessions del Ple 2001-2002.

Declaracions institucionals

Declaració de l'Institut d'Estudis Catalans davant la constitució de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua

Davant la constitució de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, l'Institut d'Estudis Catalans fa constar:

1. La unitat de la llengua que es parla de Salses a Guardamar i de Fraga a Maó i l'Alguer, designada per la romanística amb el nom de *llengua catalana*, és un fet, no un objecte d'estipulació, que deriva d'una continuïtat lingüística mil·lenària, la qual ha donat lloc a una realitat unitària dins la seva diversitat, tal com ho reconeix la lingüística romànica partint dels criteris científics habituals. Aquesta unitat no és alterada per l'existència d'altres denominacions territorials i tradicionals, entre les quals la de *valencià*, emprada en diverses disposicions legals i que l'Institut d'Estudis Catalans recull en els seus Estatuts.

2. L'Institut d'Estudis Catalans acompleix la funció d'acadèmia de la llengua per a totes les terres de llengua i cultura catalanes, d'acord amb el consens social, el reconeixement acadèmic estatal i internacional i el seu mandat estatutari, explicitat en el Reial decret 3118/1976. En conseqüència, l'Institut d'Estudis Catalans ha elaborat sempre una normativa general apta per a totes les modalitats de la llengua.

3. La Llei de creació de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, seguint el dictamen del Consell Valencià de Cultura, reconeix la unitat de la llengua quan afirma que «el valencià, idioma històric i propi de la Comunitat Valenciana, forma part del sistema lingüístic que els corresponents estatuts d'autonomia dels territoris hispànics de l'antiga Corona d'Aragó reconeixen com a llengua pròpia». Igualment, aquesta Llei assumeix una normativa unitària per a la llengua, ja que estableix com una competència de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua «determinar la normativa oficial del valencià» (article 7.*a*) tot basant-se en les *Normes de Castelló*, «que constituïren i constitueixen un consens necessari» (preàmbul) i són la base de la «normativització consolidada» del valencià (article 3).

4. Cal que aquesta comesa de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua sigui duta a terme garantint la unitat de la llengua i de la seva normativa general, unitària en la diversitat. Amb el compliment d'aquestes premisses, l'Institut d'Estudis Catalans està obert

a col·laborar en una empresa comuna amb l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, talment com s'esdevé entre institucions que comparteixen una mateixa llengua, més enllà de la natural diversificació dels parlars.

5. Finalment, l'Institut d'Estudis Catalans s'adreça a les institucions polítiques dels diversos territoris de llengua catalana a fi que promoguin les accions oportunes per a vetllar per un patrimoni lingüístic compartit i establir mesures de col·laboració.

Declaració aprovada pel Ple de l'Institut d'Estudis Catalans el 18 de juny de 2001.

Semblances d'antics membres

El Consell Permanent de l'IEC acordà realitzar en cada Ple una semblança d'un membre dels primers temps de l'Institut per a contribuir a fer viva la història de la institució als membres actuals. A continuació, s'inclouen les semblances presentades per la senyora Aina Moll i Marquès sobre Francesc de Borja Moll i Casasnovas i pel senyor Antoni Serra i Ramoneda sobre Joan Sardà i Dexeus. També es van presentar davant el Ple les semblances del senyor Joaquim Molas i Batllori sobre Antoni Rubió i Lluch i del senyor Josep González-Agàpito sobre Alexandre Galí.

Francesc de Borja Moll i Casasnovas

(10.10.1903 - 18.02.1991)

Francesc de Borja Moll i Casasnovas

PER AINA MOLL I MARQUÈS

Francesc de Borja Moll i Casasnovas nasqué a Ciutadella de Menorca el 10 d'octubre de 1903 i morí a Palma de Mallorca el 18 de febrer de 1991. És el darrer, i l'únic menorquí, d'una sèrie de personatges illencs —Tomàs Forteza, Marià Aguiló, Antoni M. Alcover...— que en les darreres dècades del segle XIX i les primeres del XX, quan encara no hi havia a casa nostra estudis regulars de la naixent filologia romànica, impulsats per l'amor a la llengua, arribaren per viaranys diferents —com Pompeu Fabra, a Catalunya— a fer-se'n un bagatge científic suficient per a dedicar-se intensament al seu estudi i ens deixaren obres que marquen fites importants en la història de la llengua catalana.

Moll i l'obra del *Diccionari català-valencià-balear*

La seva obra principal, entorn de la qual girà la seva vida i la de la seva família durant prop de cinquanta anys, va ser la redacció i edició del *Diccionari català-valencià-balear* (sovint citat com a *Diccionari Alcover-Moll*), és a dir, la culminació de l'ambiciós projecte que el canonge i filòleg mallorquí Antoni M. Alcover va concebre a finals del segle passat i per al qual va convocar els catalans dos anys abans de néixer ell amb la *Lletra de convit a tots els amadors de la llengua catalana*, de la qual celebrem enguany el centenari. Tota la resta de les seves nombroses activitats —com a lingüista, professor, folklorista i editor, o com a impulsor d'institucions ciutadanes de promoció i defensa de la llengua— quedaven en segon rengle.

El seu ambient familiar i social tenia poc a veure amb la tasca que més endavant va dur a terme —a Menorca no arribaven els efluvis de l'efervescència cultural de la Catalunya del tombant de segle, que a Mallorca alimentaren personatges com els esmentats i com els poetes Miquel Costa i Llobera i Joan Alcover. Només la seva providencial trobada amb Alcover i un encadenament complex de circumstàncies el menaren a esdevenir col·laborador, primer, i després successor d'aquest, i a tenir un paper important en la resistència cultural catalana, i especialment mallorquina, durant el franquisme.

Era de família modesta, arrelada secularment a l'illa. Setè d'una fillada de la qual els cinc primers moriren abans dels cinc anys, va ser un infant tímid, sobreprotegit per la família. El pare, delineant de professió, era un personatge extraordinari —del qual fa un magnífic retrat en el seu primer llibre de memòries—,[1] vertader dinamitzador de l'activitat cultural de Ciutadella. Ell l'inicia en el dibuix, la música i la declamació i li inculca el gust per la lectura, amb llibres castellans. Als deu anys, entra com a extern al Seminari de Ciutadella, on rep una formació totalment castellana i castellanista (l'ensenyament, tret del religiós, i totes les activitats culturals es feien a Menorca en castellà, malgrat que aquesta llengua era absent de la vida de cada dia). Allí s'apassiona per les humanitats, i especialment pel llatí, i als tretze anys dóna una primera mostra de vocació lexicogràfica: es proposa de completar el *Vocabulario menorquín-castellano* del pedagog ciutadellenc Joan Benejam; però el concebia, com l'autor mateix, com un instrument per a perfeccionar els coneixements de castellà dels menorquins.

«No tinc record» —diu, en *Els meus primers trenta anys*— «que en el Seminari em vagin ensenyar mai res que es referís a la nostra llengua materna, res que em pogués

1. Vegeu Francesc de B. Moll. *Els meus primers trenta anys*. Mallorca. Moll. 1970. «Els Treballs i els Dies», núm. 8. p. 15-24.

orientar sobre la seva essència i circumstància, ni sobre la manera d'escriure-la ni sobre la seva literatura. Per les lectures sabia que existia un Verdaguer [...], però no puc agrair a cap professor la més petita noció del valor literari, ni tan sols dels noms, d'autors tan cabdals com Costa i Llobera, Àngel Guimerà o Joan Maragall [...]. La meva formació cultural es feia, doncs, en castellà, i quan vaig començar a escriure per al públic no em va passar mai pel cap de fer-ho en menorquí.» I va començar, per cert, de ben jove: als dotze anys, escrivia versos de circumstàncies, i aviat col·laborà a diferents periòdics patrocinats pel bisbat i participà amb entusiasme a la celebració anual del Día de la Prensa Católica: així s'entrenà en les tasques de tipografia i continuà exercitant-se en el dibuix, coses que li serien molt útils més tard.

L'arribada de mossèn Alcover a Ciutadella en viatge d'enquesta per al *Diccionari* resulta providencial per a encaminar la seva formació. Va ser a l'estiu de 1917 —no havia complert els catorze anys— quan formà part del grup de seminaristes que el canonge reuní, com tenia per costum, per a la seva enquesta dialectològica; i aquest fet, intranscendent en la vida dels seus companys, tingué en la seva una importància cabdal. Mossèn Alcover el «descobrí» immediatament, i li mostrà un món nou donant-li informació —apassionada i apassionant— sobre la llengua catalana i els seus dialectes, sobre la Renaixença i els grans poetes catalans i sobre l'obra del *Diccionari*. Aquell primer contacte, que li féu prendre consciència de la seva identitat, marcà l'inici d'una relació que havia de durar fins a la mort del canonge —i més enllà i tot, pel compromís de dur a bon terme la seva obra. A partir d'aquell moment, envia a Alcover moltes cèdules del parlar de Ciutadella i en rep orientacions i llibres —especialment el *Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana* (BDLC), que li aporta nombrosos coneixements sobre el català i una informació detallada dels treballs de preparació de l'obra alcoveriana i de les accidentades relacions d'Alcover amb bona part de la intel·lectualitat de Catalunya.

Als disset anys deixa el Seminari, i mentre cerca una sortida professional a l'abast de les modestíssimes possibilitats familiars, fa dibuixos d'operacions quirúrgiques per a un jove doctor, toca el piano a les festes d'una societat recreativa, escriu als periòdics locals... En fi, sembla destinat a no moure's de l'illa i a continuar, almenys en part, el paper del seu pare com a animador artístic i cultural de la petita ciutat. Escriu a Alcover per comunicar-li la seva nova situació, i aquest li contesta convidant-lo a passar una temporada a casa seva per a informar-se sobre el terreny de les tasques del *Diccionari*, a fi de treballar-hi després.

Era l'any 1920. Ben lluny dels temps d'eufòria en què mossèn Alcover era unànimement aplaudit —i qualificat d'«apòstol de la llengua catalana»— i en què els seus projectes de visionari, emparats per Prat de la Riba, esdevenien realitats carregades de futur. Lluny també de l'etapa en què Alcover presidí la Secció Filològica i, a petició de Fabra,

dipositá a l'Institut d'Estudis Catalans *la calaixera*, el moble que contenia les set-centes mil cèdules que en aquell moment (1915) tenia reunides per al *Diccionari*. Les dissensions que aviat sorgiren entre Alcover i els altres membres de la Filològica, que la prudència de Prat de la Riba sabé contenir des del primer moment, s'havien agreujat a la mort d'aquest i, després d'una lamentable sèrie d'episodis, havien acabat amb la sortida d'Alcover de l'IEC i la reinstal·lació de la calaixera al seu domicili de Palma (1918). Mossèn Alcover havia publicat quatre dels seus cinc manifestos contra l'Institut,[2] amb la violenta agressivitat que el caracteritzava i que feia molt difícil la reconciliació, i després d'acudir al rei i al Govern de Madrid, havia obtingut del Ministeri d'Instrucció Pública una subvenció de vint-i-cinc mil pessetes dels pressupostos de 1920 per a posar en marxa les tasques d'elaboració del *Diccionari*[3] —la qual cosa contribuí a fer-lo malveure a Catalunya. Per primera vegada, es podia permetre de pagar la feina dels col·laboradors, i cercava gent jove per a l'ordenació alfabètica dels materials i per a l'elaboració sistemàtica de cèdules de llenguatge viu i de llengua escrita. La seva oferta va resultar, doncs, providencial per al jove Moll, i més tard es va veure que ho era també per a Alcover i la seva obra.

Arriba a Mallorca el 2 de gener de 1921 i, al cap d'un mes de feina intensa, torna a Ciutadella per organitzar-hi un equip de replega sistemàtica de llenguatge menorquí per al *Diccionari*; després torna a Mallorca per fer-se càrrec de la secretaria de l'obra i preparar-se per intervenir en l'elaboració tècnica d'aquesta. Comença participant en un curset intensiu de fonètica i dialectologia catalanes que el professor Bernhardt Schädel, orientador de tots els grans projectes alcoverians, impartí a casa d'Alcover mateix. Acabat el curset, posa en pràctica, ensinistrat per mossèn Alcover, els coneixements adquirits en una *eixida filològica* a Manacor i en un llarg viatge d'enquesta dialectològica per tot Catalunya i el País Valencià que durà cinc mesos.[4] De tornada d'aquesta eixida, Alcover

2. Més ben dit, contra els «instituters», com deia ell: la institució, la respectà sempre, i sovint es manifestava orgullós de ser president vitalici de la Secció Filològica.

3. Les incidències del conflicte amb l'Institut i dels tràmits per a la subvenció i els detalls de la discussió i votació del pressupost de 1920 en el Congrés de Diputats, es poden seguir pas a pas en el *Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana*, vol. X-XII (juny-setembre 1918-juny 1921), on les cartes, articles i discursos dels contraris són transcrits literalment i comentats per Alcover amb l'agressivitat acostumada. Moll comenta aquests fets i les seves repercussions públiques, de manera al meu entendre ponderada i objectiva, en Francesc de B. MOLL, *Un home de combat* (*mossèn Alcover*). 1a ed., Palma, Moll, 1962, 2a ed., Palma, Moll, 1981, p. 160-216.

4. Alcover, com de costum, conta en el BDLC, amb tots els detalls, les incidències d'aquesta eixida (la més llarga de la seva vida), de manera que podem saber, dia per dia i hora per hora, com es repartia la feina amb els dos col·laboradors que l'acompanyaven —Moll, durant tot el viatge, i per torn els preveres Joan Benejam i Jaume Sastre—, què feia cadascú en cada moment i amb quins in-

escriu al senyor Josep Moll per expressar-li la seva satisfacció pel treball i la manera de ser del seu fill i el desig de mantenir-lo al seu costat. A partir d'aquell moment, Moll queda definitivament lligat a l'obra alcoveriana.

Allotjat a casa de mossèn Alcover, durant sis anys —fins que, el juny de 1929, es casa amb una ciutadellenca i s'instal·la a la casa del costat de la d'Alcover— du un règim de vida gairebé conventual, en què cada minut és aprofitat, i reparteix la feina diària entre les tasques del *Diccionari* i la seva formació en filologia i en llengües, dins la magnífica biblioteca romànica de mossèn Alcover, segons un pla d'estudis sistemàtic fixat per Schädel l'any 1921. L'any 1923, W. Meyer-Lübke li imparteix —a domicili, també— un curset intensiu de lexicografia i etimologia i l'ensinistra, amb materials de la calaixera, en la redacció d'articles per al *Diccionari*. Així adquireix una formació sòlida, que li permet col·laborar de manera creixent en el BDLC i fer-se conèixer dels romanistes amb articles sobre llengua i notes necrològiques i bibliogràfiques.

A partir d'un projecte d'introducció al *Diccionari*, fet per Alcover l'any 1921, i de dos informes sobre el pla general de l'obra, fets per Schädel (1921) i Meyer-Lübke (1923),[5] redactà un projecte que, un cop aprovat per Alcover, consideraren definitiu. El 31 de gener de 1924 n'inicien la redacció, i en el número de gener-juny de 1925, a la secció de «Crònica de l'obra del Diccionari», s'anuncia amb gran eufòria l'imminent inici de la publicació, que es farà a l'estampa que Alcover ha comprat amb els seus estalvis, dotada amb els mitjans adients per afrontar-ne la complexitat; tenen un nou col·laborador i en preparen dos més per tal que treballin en les tasques de redacció, i han començat una campanya per a la captació de subscriptors amb una conferència de Moll, de la qual es reprodueix el text.[6] En aquest mateix número es deixa constància d'una segona visita de Meyer-Lübke, durant la qual aquest completa la seva tasca de guiatge revisant el milenar llarg de fulls del *Diccionari* que tenien redactats.[7] En el número següent (juliol-

formadors, on s'hostatjaven, qui els acollia, de què parlaven... Vegeu «Dietari de l'Eixida Filològica per tot Catalunya i el Reyne de València de dia 26 de juny fins a 23 de novembre de 1921», *Butlletí del Diccionari de la Llengua Catalana*, vol. XII (1922), p. 145-335.

5. Alcover publicà el seu projecte d'introducció i els informes del dos professors en l'original alemany (*Redaktionelles Schema für das* Diccionari català-valencià-balear i *Gedanken über die Anlage des von Mn. A. M. Alcover unternommenen* Diccionari català-valencià-balear, respectivament), seguits d'«una versió catalana que hem engarbullada... per aquells que en matèria d'alemany el negre els embarassa», en el BDLC, vol. XIII (juliol-agost 1923), p. 72-94.

6. Vegeu «Com ha d'esser el *Diccionari català-valencià-balear*. Conferència pronunciada d'En Francesch de B. Moll Casasnovas, dia 5 de març d'enguany, en el Museu Arqueològic diocesà de la Ciutat de Mallorca», BDLC, vol. XIV (gener-juny 1925), p. 3-15.

7. A l'apartat de «Crònica de l'obra del Diccionari», Alcover en dóna compte amb entu-

desembre de 1925), en què es dóna compte del cobrament de les subvencions del segon semestre de l'any, l'eufòria continua: ja tenen un nou redactor entrenat i estan en període de preparació tècnica dos nous redactors; s'ha creat «un magnífic i desinteressat cos de consultors» per als dubtes que sorgeixin en el curs de redacció, i s'ha publicat un prospecte explicatiu de l'obra i vuit pàgines de mostra del *Diccionari* que es reparteixen als subscriptors.

En el primer número de 1926, el to del BDLC contrasta absolutament amb aquest entusiasme: no hi ha «Crònica de l'obra del Diccionari» ni es fa cap menció de les subvencions; es dóna notícia de la feina de difusió de la propaganda i de la bona resposta que hi han donat els periòdics illencs i dos del País Valencià —*Las Provincias*, de València, i *Heraldo de Castellón*: cap menció dels de Catalunya. En el segon número es recullen les «Veus amigues» que parlen de la mostra del *Diccionari* —provinents d'importants revistes estrangeres de romanística i de premsa de Mallorca, València, Perpinyà, Olot i Madrid— i les «Veus inimigues», de les quals només una és «positivament inimiga» (una atzagaiada publicada a *La Voz de Menorca*); les altres, diu Alcover, són «les veus inimigues negativament, les *veus del silenci*, o sia, el callament d'aquells periòdics qui per llur significació haurien de parlar del Diccionari, i per passió no en parlen ni bé ni malament.» I el darrer número, d'octubre-desembre, s'acaba amb dos textos que es prestaven a una gran repicada de campanes i tenen aires de funeral: «Acabament del tom XIV» —que coincideix amb el vint-i-cinquè aniversari de l'inici del BDLC— i «Ja ha sortit el diccionari!», subtitulat simplement «Avís als subscriptors del *Bolletí*», on és patent un desànim profund. De fet, al llarg de l'any han anat caient, com un castell de cartes, les il·lusions de publicació ràpida del *Diccionari*: ha desaparegut dels pressupostos la subvenció que des de 1920 atorgava el Ministeri d'Instrucció Pública —i ja no es recuperarà, malgrat les desesperades gestions que Alcover i els seus amics fan a Madrid i a Barcelona—, i ja és evident que a Barcelona la propaganda del *Diccionari* cau en el buit; d'altra banda, els dos franciscans entrenats en la redacció cessen per dedicar-se a les tasques del seu ministeri: Alcover i Moll queden com a únics redactors, i encara el primer s'hi pot dedicar poc, per obligacions dels seus càrrecs i per problemes de salut... Calgué, doncs, resignar-se a un ritme lentíssim de redacció i de publicació de l'obra i suspendre la publicació del BDLC;

siasme: «Dia 25 d'abril mos comparegué inopinadament, donantmos un ensurt gratíssim, lo nostre il·lustre amich i gran mestre de filòlechs Dr. Guillem Meyer-Lübke [...]. No fou estèril per l'obra del Diccionari aquesta segona vinguda del gran Mestre [...]. El Dr. Meyer-Lübke prengué pel seu conte les mil i tantes fulles de la redacció manuscrita del Diccionari, i llegintles acuradament hi feu escrupolosa revisió, afavorintmos ab copioses i sàbies observacions que aprofitàrem i aprofitam ab lo respecte que's mereixen per venir de qui venen.» BDLC, vol. XIV, p. 86-87.

i això ens priva de veure-hi consignat l'únic fet encoratjador d'aquells moments negres: la reconciliació amb Fabra.

I ara, permeteu-me un incís. Jo m'havia proposat de fer, en arribar en aquest punt, un al·legat en defensa de la memòria de mossèn Alcover, ja que la generositat que mostrà Fabra —i de la qual Moll, que en fou testimoni, quedà admirat—[8] no fou compartida pels seus companys de l'IEC, i tenia la impressió que en aquesta casa encara no s'havia esborrat del tot el ressentiment contra ell. L'acte que ara s'hi prepara en ocasió del centenari de la *Lletra de convit* em fa pensar que anava errada o, en tot cas, que aquesta efemèride servirà per a la reconciliació definitiva de l'IEC amb el primer president de la seva Secció Filològica. Me n'alegro de tot cor: allò que queda de les persones, un cop que han desaparegut, no són les picabaralles personals, sinó les obres positives que han fet. I el recobrament d'Alcover com a part important del patrimoni de l'Institut l'honora a ell, però honora també l'Institut mateix: qui sap a quin ritme hauria avançat el català, sense l'onada d'entusiasme que ell sabé encomanar a tota la comunitat de llengua catalana ara fa cent anys i que donà l'esplet de col·laboradors —que coneixem amb noms i llinatges— que durant vint-i-cinc anys aportaren cèdules i esforços a una obra que era de tots...! Però tornem a Francesc de Borja Moll.

Els anys que seguiren van ser quasi tan durs per a ell com per a Alcover, ja que patia, de retruc, el buit dels catalanistes de Catalunya i de Mallorca i, a més, tingué alguns desacords amb el canonge; els referents a la redacció del *Diccionari* es resolgueren signant cadascú amb la inicial del seu cognom els articles del primer volum —l'únic en què Alcover va participar—, però li fou molt difícil evitar qualque disbarat d'un Alcover endut per falses esperances,[9] o arrabassar-li a les bones el permís per a canviar «quan ell fos mort» l'ortografia «heterodoxa» del *Diccionari* per la de l'Institut i la publicació, en penyora d'aquest permís —sense el qual no sé si s'hauria decidit mai a fer el canvi—, de la seva *Ortografia mallorquina segons les Normes de l'Institut*, com a obra adherida al DCVB.[10] També s'hagué d'esforçar molt per ajudar-lo a superar la depressió que li causaren, d'una banda, les mancances de salut —que l'obligaren a deixar del tot la feina de redacció l'any 1928— i, de l'altra, el temor que es perdés tot l'esforç d'aquells anys per la penúria econòmica o per la dispersió dels materials en ser mort ell. Això darrer ho evità

8. Vegeu Francesc de B. Moll. *Els meus primers*.... p. 193-196. i *Un home de combat*.... p. 251-252.

9. Vegeu Francesc de B. Moll. *Els meus primers*.... p. 196-200. i *Un home de combat*.... p. 252-259.

10. Vegeu Francesc de B. Moll. *Els meus primers*.... p. 256-258. i *Un home de combat*.... p. 281-282.

amb la creació de l'Editorial Alcover SL.[11] I novament hem de dir: què hauria estat d'aquesta obra, si Alcover no hagués pres aquestes mesures...!

En morir Alcover, el febrer de 1932, la càrrega del seu successor es fa més feixuga: als vint-i-nou anys, té responsabilitats familiars —la seva segona filla neix vuit dies després de la mort del seu mestre—, i es troba de sobte sense sou i com a únic redactor i editor d'una obra costosíssima per la qual Alcover s'havia arruïnat i havia contret algun deute que calia eixugar. No obstant això, no dubta a comprometre's, en una crida pública, a continuar l'obra per molt que li costi. Per aconseguir-ho, reprèn la publicació del BDLC, ara amb el subtítol *Revista mensual de lingüística, folklore i literatura*, sense sortides de botador i amb ortografia normalitzada, i n'inicia el tom XV amb el número de gener-febrer de 1933, que conté una «escomesa» on exposa que el *Bolletí* «ve a complir una missió conciliadora, instructiva i orientadora», seguida d'una extensa nota necrològica sobre Alcover i d'una crònica on anuncia la creació de l'Obra Impulsora del *Diccionari català-valencià-balear*. Els números següents demostren que la revista compleix satisfactòriament la missió que s'ha assenyalat: una sèrie de «Lliçons elementals de gramàtica catalana», la publicació per capítols de la *Vida del Rererend Mestre Ramon Llull segons el ms.* 16432 *del British Museum*, una secció de «Consultes de llenguatge», recensions i notes necrològiques d'una gran ponderació, etc. La crònica reflecteix la bona feina de la Lliga de Socis Protectors, que forma part de l'Obra Impulsora del DCVB.

Això desarma aviat els recels d'antics enemics mallorquins del temps d'Alcover, que s'incorporen a la tasca de foment del *Diccionari* i l'incorporen a ell a la revista *La Nostra Terra*, a l'Associació per la Cultura de Mallorca, etc. —i a partir d'aquell moment, el trobarem, com a participant entusiasta o com a principal promotor, en totes les iniciatives que sorgeixen a l'illa en favor de la llengua. A Barcelona —on és conegut com a «acòlit» d'Alcover—, els progressos són més lents: l'acostament a l'Institut d'Estudis Catalans, propiciat pel mallorquí Joan Mascaró, va ser afavorit per Fabra —el qual va fer gestions per aconseguir la continuïtat del *Diccionari* per mitjà de la Secció Filològica o per altres vents— i pels seus deixebles Ramon Aramon i Joan Coromines,[12] amb els quals lligà una

11. Quant a les circumstàncies de la creació i a la posterior dissolució de l'Editorial Alcover SL, vegeu Francesc de B. Moll, *Els meus primers...*, p. 255-256 i 271-273.

12. Amb Coromines mantingué, al llarg de prop de cinquanta anys, una abundosa correspondència, iniciada l'any 1933 amb motiu de la publicació de la seva monografia *Vocabulari tècnic dels molins de vent* al BDC. En aquest *Epistolari* publicat recentment (vegeu nota 13), a la *Correspondència de Joan Mascaró* —amb Moll i amb altres corresponsals— recopilada per Gregori Mir i en els darrers capítols d'*Els meus primers trenta anys*, es troba abundosa informació sobre les gestions que es feren en aquella època.

amistat de llarga durada; però els Fets d'Octubre de 1934, primer, i més tard la Guerra Civil, frustraren tots els intents d'obtenir ajuda institucional. A Madrid també fracassaren unes gestions semblants de Menéndez Pidal i els seus companys del Centro de Estudios Históricos, que l'any 1928 li havien publicat la traducció castellana de la *Introduction to Vulgar Latin* de C. H. Grandgent, anotada i ampliada, i el 1934 l'incorporaren als treballs de l'ALPI (*Atlas Lingüístico de la Península Ibérica*) com a enquestador, amb Sanchis Guarner, a tot el territori català.

El gener de 1935 és elegit per unanimitat «individuo correspondiente de la Academia Española» (que no es deia *Real*, perquè érem en temps de la República), i a finals d'abril de 1936 esdevé membre corresponent de la Secció Filològica d'aquest Institut d'Estudis Catalans; però els avatars polítics van fer oblidar el nomenament,[13] i la seva incorporació real a l'IEC va ser molt més tard: estigué adscrit a la Filològica, com a adjunt, l'any 1961, i com a numerari des del 1962 fins a la seva mort —si bé, després de complir els setanta anys, les deficiències de salut l'obligaren a espaiar molt l'assistència a les sessions.

Mentrestant, ja el 1932, comprenent que hauria de guanyar-se la vida i la de la família amb activitats al marge de la tasca del *Diccionari*, amplia la impremta Mossèn Alcover i, un cop dissolta l'Editorial Alcover SL, es dedica a fer d'impressor i d'editor. La publicació del *Diccionari* i del *Bolletí* continua a ritme lent, fins que l'esclat de la Guerra Civil l'obliga a suspendre'n la publicació —a mitjan tom XVIII, el BDLC, que ja no va tornar a sortir, i ja iniciat el tom tercer, amb ortografia normalitzada, el *Diccionari*. Després, i durant catorze anys, també aquest va semblar interromput per sempre. Però ell no deixà ni un dia de treballar-hi unes quantes hores —més hores els diumenges i festius que els dies feiners—, ben decidit a dur-lo a terme, encara que no s'hagués de publicar mai. L'any 1943, un industrial català i catalanista s'interessa per l'obra i li ofereix un tracte que ell accepta de tot cor: una aportació econòmica per cada full d'original mecanografiat, en

13. En el pròleg a l'*Epistolari Joan Coromines-Francesc de B. Moll* (Fundació Pere Coromines, 2000, p. 17), on figuren *in extenso* les gestions que Coromines féu, de 1958 a 1962, per fer-lo entrar com a numerari a la Secció Filològica (SF), sense que cap dels dos faci menció de la seva situació de corresponent, vaig explicar la troballa recent de la carta en què Coromines li comunica, de part de Fabra, l'acord de la SF, i la seva carta a aquest, d'agraïment i acceptació, i vaig atribuir al traspaperament d'aquests documents, i a la incertesa sobre si l'acord de la SF havia estat ratificat pel Ple, el fet que no se'n faci menció en *Els altres quaranta anys* i que la família no en tingués constància clara. Posteriorment, he comprovat que la dada es recull en diferents elogis curriculars —com ara el de Carl Gossen, en ocasió del lliurament del Premi Osian (1978), o el de Joan Miralles, en l'acte d'investidura com a doctor *honoris causa* de la Universitat Balear. Aprofito l'avinentesa per rectificar aquella errada.

concepte de préstec (que en aquell moment tenia tot l'aire de ser a fons perdut); això li permet dedicar més hores a la redacció i contractar com a col·laborador Manuel Sanchis Guarner, tot just sortit de la presó i exiliat de València —la col·laboració, consistent en la preparació dels materials per a la redacció definitiva, havia de durar fins al 1959 (la qui us parla compartí amb ell la feina del volum IX i el substituí del tot en el X). L'any 1949, cedint a pressions amicals anuncia en els diaris de Mallorca la represa de la publicació; es crea una Comissió Patrocinadora del Diccionari, que sol·licita i obté el suport de personatges i institucions de tot l'àmbit català —entre ells, el de l'Institut d'Estudis Catalans—, i ben aviat s'organitzen, a Mallorca, Barcelona i València, els secretariats de l'Obra del Diccionari, que despleguen una gran activitat. No es tracta de gent del món universitari, sinó d'empresaris i publicistes intensament catalanistes. I una vegada més, el gran projecte de mossèn Alcover és salvat per l'acció de la societat civil dels Països Catalans.

L'any 1962 s'acaba, amb el tom X, la primera edició del *Diccionari*, i el 1968, revisats i reeditats amb ortografia normalitzada els dos primers toms, l'obra quedà definitivament acabada i ell pogué dedicar-se a obres que projectava i que no havia emprès per manca de temps, o a les tasques d'institucions cíviques que estimava molt.

En el segon volum de les memòries (*Els altres quaranta anys*) i en altres obres, com ara la correspondència amb Joan Coromines i amb Joan Mascaró, recentment publicades, o el número que la revista *Anthropos* li dedicà,[14] es troben, contats per ell mateix, els episodis de la seva vida entre els trenta i els setanta anys, i veiem com els antics enemics de mossèn Alcover esdevenen grans amics, com els catalanistes de tots els Països Catalans treballen junts, per damunt de qualsevol diferència ideològica o religiosa, per al recobrament de la llengua i la cultura catalanes, i com ell s'esforça per dur endavant una fillada de vuit infants treballant sempre en coses que fossin útils per a aquell gran objectiu. De l'única cosa de la qual només treia compensació econòmica —l'explotació comercial de la impremta, que fou la base de la seva economia després de la mort de mossèn Alcover—, se'n desprengué per poder-se dedicar novament a les enquestes dialectològiques per a l'ALPI, l'any 1947, quan l'èxit dels seus *Manuales Moll para el estudio de idiomas* i la feina de professor d'alemany a l'Institut de Palma li permetien considerar cobertes les necessitats mínimes del «clan Moll» (compost aleshores de dotze persones). En canvi,

14. Vegeu Francesc de B. Moll, *Els altres quaranta anys*. Palma, Moll, 1975; Josep Ferrer i Joan Pujadas (cur.), *Epistolari Joan Coromines-Francesc de B. Moll*. Fundació Pere Coromines, 2000, pròleg d'Aina Moll; Gregori Mir, *Correspondència de Joan Mascaró (1930-1956)*. Palma, Moll, 1978, 2 v., secció XXX. *Francesc de B. Moll*, primera part vol. I, p. 272-409, segona part vol. II, p. 7-130; *Anthropos. Boletín de Información y Documentación*, núm. 44 (1984), Barcelona, Fundación Anthropos.

l'any 1948 comprà la llibreria Llibres Mallorca, que, a més d'ajudar a dur endavant la família, esdevingué un focus de difusió dels llibres catalans, on acudien sovint i feien tertúlia els lletraferits mallorquins, atrets per la seva simpatia i la de la seva filla Francisca, que se'n va fer càrrec des de 1949.

Complerts els setanta anys, continua treballant, sobretot en reedicions d'obres seves, en els extensos pròlegs als quatre volums del *Cançoner popular de Mallorca*, del pare Rafel Ginard Bauçà (1979-1983), o en la cura d'edicions d'obres importants, com la *Flora de Mallorca*, del pare Francesc Bonafè, en quatre volums també (1977-1980). D'altra banda, intensifica, en la mesura que la salut li ho permet, la seva activitat ciutadana, especialment durant els darrers anys del franquisme i el període de la preautonomia: des de l'Estudi General Lul·lià i l'Obra Cultural Balear, té un paper destacat en empreses col·lectives, com el Congrés de Cultura Catalana (1975-1977) i la primera Campanya per la Normalització Lingüística, en la qual participa amb conferències i articles; és vicedirector dels Cursos d'Estiu de Català a Mallorca —des del seu inici el 1978 fins ben avançats els vuitanta—, vicepresident del Comitè Organitzador —que presidí Badia i Margarit— del XIV Congrés de Lingüística i Filologia Romàniques (Mallorca, abril de 1980), etc., i és objecte d'una llarga sèrie d'homenatges que, donat el seu taranná, el fatiguen considerablement, en moments en què les mancances de salut sovintegen i es compliquen cada vegada més: és sotmès a operacions quirúrgiques diverses i pateix un parell de malalties greus, de les quals els metges aconsegueixen salvar-lo, sense saber exactament què les produeix. L'any 1985 li descobreixen tardanament un tumor medul·lar i el sotmeten a una nova operació, de la qual queda invàlid i, reduït a una cadira de rodes, va perdent forces i capacitat per a la feina. S'esforça reiteradament per escriure un tercer llibre de memòries, que diu que vol titular humorísticament *Els penúltims trenta anys*, però ha d'acabar per rendir-se.

L'obra científica, al marge del *Diccionari*

En el volum tercer de la miscel·lània que li dedicà la revista *Randa* (1980) i en la publicació de la Universitat de les Illes Balears (UIB) quan li concedí el doctorat *honoris causa* l'any 1983, es troba detallada la seva bibliografia, que Joan Miralles, en un discurs d'homenatge de 1982,[15] precursor del que pronuncià com a padrí de doctorat, comptabi-

15. Vegeu «Francesc de B. Moll, fill il·lustre de Palma», discurs fet a l'Ajuntament de Palma, en l'acte en què se solemnitzà la concessió d'aquest títol honorífic (1983), reproduït a Joan MIRALLES, *Discursos per la llengua*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat i Universitat de les Illes Balears, 1999.

litzà així: «Com a mínim 873 títols, fins al 1979, on trobam de tot: llibres i opuscles originals i autònoms, amb paginació pròpia (37), edicions de textos (14), traduccions (6), parlaments (24), articles en revistes filològiques (34), articles periodístics i notes breus (338), pròlegs i presentacions (41), recensions (351), escrits rimats i de caire humorístic (13), entrevistes (15).»

Miralles, en aquests treballs, i altres companys de la Filològica —molt especialment, en repetides ocasions, Antoni M. Badia i Margarit, Germà Colón i Joan Veny— han fet l'anàlisi d'aquesta producció molt millor que no ho faria jo: ací n'esmentaré només els títols que, per la seva importància intrínseca o per les circumstàncies en què es van escriure, considero especialment interessants —a part de les memòries i de la biografia d'Alcover, *Un home de combat*, que he esmentat reiteradament.

1. *Obres de joventut*. Aquestes obres el donaren a conèixer en el món dels romanistes: tota l'aportació al BDLC (1923-1936): «Suplement català al *Romanisches Etymologisches Wörterbuch* de Meyer-Lübke» (*Anuari de l'Oficina Romànica de Lingüística i Literatura* (AOR), vol. I-IV, 1928-1931); «Estudi fonètic i lexical del dialecte de Ciutadella» (a la *Miscelánea Filológica* dedicada a mossèn Alcover el 1931); «La flexió verbal en els dialectes catalans» (AOR, vol. II, III, V i VI), i les monografies dialectals que li valgueren el Premi de Filologia de l'IEC de 1933, 1934 i 1936: *Vocabulari tècnic dels molins de vent de les Balears*, *Vocabulari popular de l'art de la construcció* i *Nomenclatura de les sínies del País Valencià i les Illes Balears* (publicades al BDC, XXII, XXIII i XXIV, respectivament).

2. *Obres per a l'ensenyament del català a les Illes*. Entre aquestes obres, destaca especialment l'*Ortografia* ja esmentada i les gramàtiques: de les «Lliçons elementals» del BDLC de 1933, represes i ampliades successivament, deriven diferents manuals, des dels *Rudiments de gramàtica preceptiva per a ús dels escriptors balears* («Les Illes d'Or», 1937) passant per *La lengua de las Baleares*, en diferents edicions amb títol castellà, tal com s'exigia a la postguerra, fins a la *Gramàtica catalana referida especialment a les Illes Balears* («Raixa», 1968). Com a complement, publica el *Vocabulari* —més tard ampliat en *Diccionari— català-castellà, castellà-català*.

3. *Obres d'ensenyament de llengües*. A més dels manuals de gramàtica alemanya i italiana, que es completaven amb llibres de lectura, claus dels exercicis i un diccionari bilingüe italià-castellà, tingué gran difusió, a Espanya i a l'estranger, el *Curso breve de español para extranjeros* que redactà per als cursos d'estiu que durant molts anys organitzaren conjuntament la Universitat de Barcelona i l'Estudi General Lul·lià de Mallorca, a la seu d'aquest (la primera edició és de 1954). També *La lengua de las Baleares enseñada a personas de habla castellana* va ser objecte de nombroses edicions (la primera, el 1969).

4. *Obres generals*. Una d'aquestes obres és la *Gramática histórica catalana* (Gredos, 1952, de la qual es publicà una versió catalana de Ferran Fabregat, a la col·lecció «Honoris Causa» de la Universitat de València, l'any 1991), que aparegué quasi simultàniament amb la de Badia i Margarit —tots dos l'havien empresa sense saber que l'altre hi treballava, però resultaren complementàries: la principal novetat de la de Moll fou el capítol dedicat a la sintaxi—; *Els llinatges catalans* («Raixa», 1959), i la traducció castellana del *Manual de lingüística románica* de B. E. Vidos (1963).

5. *Compilacions d'articles*. Algunes d'aquestes compilacions són *L'home per la paraula* («Biblioteca Raixa», núm. 100, 1974); *Textos i estudis medievals* (Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1982), i *Materials de divulgació filològica* (UIB, 1983).

Hi ha molts articles dispersos en publicacions periòdiques, la majoria de caràcter didàctic i divulgatiu —per exemple, a les pàgines que amb el títol «La columna de foc» es publicaren setmanalment al diari *Última Hora* en temps del Congrés de Cultura Catalana i fins a l'any 1980—, però també de caràcter polèmic, responent a crítiques dels «descastellanitzadors ultrancers», com deia Coromines, o a les atzagaiades dels anticatalanistes, i de caràcter científic, en revistes de filologia, actes de congressos, etc., o conferències publicades com a fulletó, la més important de les quals és la titulada *Llengua o dialecte? Català o mallorquí?*, pronunciada a la sessió inaugural dels cursos de l'Obra Cultural Balear 1978-1979 i que, publicada amb el patrocini del Consell General Interinsular, presidit per Albertí, i distribuïda massivament —més de cinquanta mil exemplars— de manera gratuïta, va contribuir sens dubte a crear un clima popular favorable a la normalització lingüística.

L'activitat editorial

La seva tasca d'editor estigué quasi tota encaminada a contribuir a la causa catalana. A la mort d'Alcover, continuà publicant a l'Editorial Alcover SL, a més del *Diccionari* i el BDLC, l'obra personal més important d'aquell —admirada per lingüistes i folkloristes d'arreu del món—: les *Rondaies Mallorquines*, publicades sota el pseudònim de Jordi des Recó. Després, l'*Aplec de Rondaies Mallorquines* ha estat, amb el *Diccionari*, la bandera de l'Editorial Moll, que n'ha fet múltiples edicions —les primeres, il·lustrades (com el DCVB) només per ell i pel seu germà Josep, després també per altres il·lustradors, segons el caràcter de l'edició—, inclosa la reproducció en cassets de les emissions que Ràdio Popular de Mallorca en va fer amb gran èxit durant molts anys: rondalles llegides —per a

estimular-ne la lectura— en què ell feia el paper de narrador, amb un equip d'una desena de persones que feien els papers dels personatges.

Altres publicacions emblemàtiques de l'Editorial Moll són dues col·leccions de preu i presentació modestos: «Les Illes d'Or», de creació literària d'autors balears —que fundà l'any 1934 per proporcionar als mallorquins lectures diferents de les rondalles— i «Raixa», d'abast més ampli —incloïa també assaig i reunia autors de tot l'àmbit català (i des de 1968 augmentà el format)—, que sorgí com a conseqüència del fracàs de l'intent de revista del mateix nom, avortat per la censura l'any 1954; el seu primer número, *El que cal saber de la llengua catalana*, de Joan Coromines, tingué un èxit enorme. L'any 1962, *Un home de combat* (*mossèn Alcover*) aparegué simultàniament a les dues col·leccions. També va ser iniciativa seva una col·lecció més ambiciosa, «Els Treballs i els Dies», iniciada el 1964 (a més d'una altra, «Exemplaria Mundi», que ho era massa: només en sortiren quatre volums, entre 1947 i 1955). En aquestes tres col·leccions, que encara duren, es donaren a conèixer molts dels escriptors de les generacions de postguerra de les Illes —Josep M. Llompart, Jaume Vidal Alcover, Bernat Vidal i Tomàs, Blai Bonet, Baltasar Porcel i altres de més joves— i trobaren aixopluc, en temps difícils, autors tan importants com Joan Fuster, Maria Aurèlia Capmany, Alexandre Cirici, Manuel de Pedrolo i un llarg etcètera. Naturalment, hi publicà també la majoria de les seves obres.

Impuls a tasques culturals

Ja hem vist que, de molt jovenet, començà a participar en les activitats culturals de Ciutadella, en castellà; després de la trobada amb Alcover, el trobem sempre en primer rengle (però no al capdavant: només perquè les circumstàncies ho feren necessari, acceptà de ser rector de l'Estudi General Lul·lià durant un temps) en totes les activitats i institucions dedicades a la promoció de la llengua i la cultura catalanes a Mallorca: des de les classes i les tertúlies literàries clandestines en pisos particulars de la immediata postguerra, fins als cursos d'estiu de català del període preautonòmic, passant per actuacions en entitats tradicionals, com la Societat Arqueològica Lul·liana o la Maioricensis Schola Lullistica, i d'altres de nova creació —l'Estudi General Lul·lià, on s'iniciaren, a l'empara de la Universitat de Barcelona, els cursos universitaris que obriren el camí a la UIB, i l'Obra Cultural Balear, creada per iniciativa seva l'any 1962. I veiem com aprofita, amb gran sentit pràctic i efectivitat didàctica, totes les escletxes que es van obrint i que permeten d'incidir en una societat dominada pel règim franquista i acomodada a una situació diglòssica secular: classes de català, conferències als pobles, emissions radiofòniques —a més de les

rondalles, una emissió en què cada dijous responia durant mitja hora a consultes del públic sobre llengua tingué durant molts mesos una gran audiència—, participació en la traducció dels llibres litúrgics, etc.

Els seus alumnes de l'Institut que s'interessaren pel català i altres amics d'ells lletraferits trobaren a casa seva cordial acollida. Durant el temps que hi treballà Sanchis Guarner (qui exercí des de «can Moll» un veritable mestratge literari a Mallorca), els qui durant molts anys foren els «poetes joves» perquè no en sorgien d'altres —Jaume Vidal Alcover, Josep M. Llompart, Llorenç Moyà, etc.— hi passaren moltes hores: participaren amb entusiasme en l'aventura de la revista *Raixa*, finalment frustrada, i tingueren la iniciativa de la col·lecció de poesia «La Balenguera», que, iniciada el 1973 amb *Els poemes de Mondragó*, de Josep M. Llompart (successor de Sanchis Guarner en el mestratge literari des de l'Editorial Moll), actualment s'acosta al número 100.

Entre 1950 i 1962, la seva acció proselitista s'estén a tot el territori català gràcies a l'activitat dels secretariats de l'Obra del Diccionari, que actuen coordinadament, impulsats pel gran patriota que fou Joan Ballester i Canals: conferències, trobades, una exposició itinerant sobre el *Diccionari*, etc., van ser durant anys les principals, si no les úniques, activitats que es feien en llengua catalana —algun cop inacabades per intervenció de la policia, que exigia que l'acte es fes en castellà... Van ser anys de moviment continu que aglutinaren moltes accions de la resistència cultural catalana. En acabar-se el *Diccionari* l'any 1962 i dissoldre's els secretariats, el paper de motor de la iniciativa cultural ciutadana que assumí a Catalunya Òmnium Cultural va ser assumit a Mallorca per l'Obra Cultural Balear —que s'allotjà inicialment a l'Editorial Moll, en el pis annex on es conservaven les calaixeres.

Reconeixements

Si és veritat que treballà molt, enmig de mil dificultats, durant tota la vida (ell considerava excessius els honors dels doctorats *honoris causa*, però es mostrava disposat a admetre'ls com a *laboris causa*), també ho és que, ja en vida, va veure la seva tasca àmpliament reconeguda. Als honors ja esmentats de l'Acadèmia Espanyola i l'Institut d'Estudis Catalans, cal afegir-hi el nomenament de corresponent de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona (1949), el doctorat *honoris causa* per la Universitat de Basilea (1964) i per les de Barcelona (1978), Palma —ara UIB— (1983) i València (1984); el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes (1971); el Premi Ossian per la defensa de les minories lingüístiques (1978); la Medalla d'Or de l'Ajuntament de Ciutadella (1962), de

la Generalitat de Catalunya (1982) i de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears (1983), i el títol de «menorquí il·lustre» (1962). Li dedicaren carrers els ajuntaments de Palma, Ciutadella (el carrer on va néixer) i Manacor, i un parell de centres escolars a Mallorca i Menorca van fer servir el seu nom. Després de mort, esdevé fill adoptiu, primer, i després fill il·lustre, de Palma, i altres carrers i centres d'ensenyament de diferents poblacions prenen el seu nom.

Ell era conscient que havia tingut sort d'aconseguir salvar el *Diccionari*, malgrat nombrosos moments de perill —pensava sovint en el trist final que havia tingut l'ALPI, en el qual ell i Sanchis Guarner havien treballat amb tanta il·lusió i que quedà interromput *sine die* després de la publicació del primer volum, a cura de Sanchis.

Cal dir que va tenir sort també en l'aspecte familiar: una esposa excepcional, que compartí amb ell, amb alegria, una vida de gran austeritat i li va fer costat en tot moment, i quatre fills i quatre filles que van créixer sans i van seguir amb profit els estudis que van voler —i que no recorden haver vist mai el seu pare enfadat: els va educar sense renys ni males cares, apel·lant a la raó i al sentit de la responsabilitat, i els donà l'exemple d'afrontar amb enteresa i fins i tot amb bon humor les situacions adverses i respondre als atacs amb una ironia bonhomiosa, sense guardar mai rancor.

Els trets principals del seu caràcter tenaç i rioler (ben expressats pel vers ovidià «Dura tamen molli saxa cavantur aqua», que adoptà com a lema i presideix la seva tomba) i la seva actitud davant la política —no hi volgué entrar mai, i és difícilment classificable dins l'esquema de dretes i esquerres— i davant la religió —amb el *Sermó de la Muntanya* com a guia—, les exposa en el darrer capítol d'*Els altres quaranta anys*, que titula «Un quasi testament». Jo no sabria afegir-hi res.

M'adono que la meva exposició ha estat molt poc acadèmica, i me n'excuso; m'adono també que pot semblar —a més de massa llarga— excessivament encomiàstica, però sé que les hemeroteques em guardaran de mentir —encara ahir, en escaure's el desè aniversari de la seva mort, tota la premsa de Mallorca s'expressava en el mateix sentit, i aquest matí s'ha celebrat un acte d'homenatge al cementiri de Palma, organitzat per la Conselleria de Cultura del Govern Balear. En tot cas, confio que comprendreu que la comesa que l'Institut em va encarregar no era fàcil. He fet el que he pogut, i espero que en prendreu la bona voluntat.

Joan Sardà i Dexeus

(1910 - 24.12.1995)

Joan Sardà i Dexeus

PER ANTONI SERRA I RAMONEDA

La figura de Joan Sardà i Dexeus té una singularitat que la distingeix. És el fet de ser reconegut com un economista rellevant —probablement el de més influència en el pensament econòmic espanyol del segle XX— pels cercles acadèmics i pels estudiosos de la teoria econòmica —i especialment la monetària—, i alhora ser considerat la clau de volta del potent creixement que va experimentar l'economia espanyola a partir dels anys seixanta, un creixement que ha fet finalment possible la nostra incorporació a la Unió Monetària Europea. I aquest lloc tan destacat dintre de la teoria i la política econòmiques espanyoles l'assolí malgrat els nombrosos obstacles i les grans dificultats que se li oposaren.

Nascut a Barcelona el 1910, i fill d'un advocat mort prematurament, entrà a la Facultat de Dret tot i que els seus interessos s'inclinaven per l'economia, disciplina que només ocupava un lloc marginal dintre del pla d'estudis del centre. El 1929, essent encara estudiant, ja publica a la revista *Opinió* uns articles amb els títols «Socialisme o capitalisme?» i «Del marxisme al bolxevisme» que demostren la seva inclinació, segurament reforçada pels contactes que mantè amb els pocs afeccionats a l'economia que en aquells temps hi havia al nostre país, com Vandellós, Tallada o Raventós. Conscient de la feble formació acadèmica rebuda, un cop llicenciat, se'n va a estudiar ciència de l'estat a Munic. Aquesta estada en una universitat on imperava l'escola historicista alemanya li deixà una empremta que reapareix a bona part de la seva obra posterior i molt especialment en el llibre *La política monetaria y las fluctuaciones de la economía española en el siglo XIX*, publicat el 1948, que ha esdevingut de lectura indispensable per a qui vulgui endinsar-se en la història econòmica recent. Un quant temps després, l'Escola d'Economia de Londres atreu el jove Sardà. Eren anys, concretament el 1932, que podrien qualificar-se de prekeynesians, car, si bé encara no havia aparegut la intel·lectualment revolucionària *Teoria general* de Keynes, en els ambients acadèmics ja es qüestionava el pensament fins llavors ortodox per la seva incapacitat de resoldre la greu crisi que coneixia el món occidental. Aquest contacte amb la important escola britànica també marcà de manera acusada la seva trajectòria posterior. El seu interès pels temes monetaris i financers el portà a escriure tractats i articles, però també a ocupar càrrecs importants als bancs centrals de Ve-

neçuela i d'Espanya, respectivament. I és més: el contacte que permanentment mantingué amb les obres dels economistes britànics el féu introductor del pensament keynesià a l'Estat espanyol.

No crec pas que sigui ara el moment de descriure minuciosament l'obra escrita del professor Sardà. Només cal recordar alguns títols que en palesen les preocupacions intel·lectuals i científiques, com, per exemple, el llibre que va escriure amb el professor Lluc Beltran titulat *La banca a Catalunya*. Les raons de la mancança, al nostre país, d'una banca potent, en consonància amb el pes de la seva economia real, i les causes de les fallides de les entitats creades varen ser una preocupació constant de Sardà i al llarg de la seva vida va ser protagonista d'alguns dels intents de superar aquesta feblesa: la compra de la fitxa del Banc de Cervera, quan en plena postguerra imperava l'*statu quo* bancari, o la creació del Banc Industrial de Catalunya després de la seva ruptura demostren la seva voluntat de contribuir a posar punt final a la situació. O bé la seva *Introducció a l'economia*, un magnífic llibre de text emprat en les seves classes, tant a les nostres latituds com a la Facultat de la Universitat de Caracas, on exercí de docent. El que sí que m'interessa destacar és que, malgrat que els economistes monetaristes, potser per l'exemple de Milton Friedman i l'escola de Chicago, tenen tendència a ser conservadors —Josep Pla admirava molt Sardà, car per l'escriptor l'economia es reduïa a la moneda i aquesta era per ell la base de la moral—, Joan Sardà va ser un liberal que, tot i creure en l'eficàcia del mercat com a mecanisme per a l'assignació dels recursos, considerava transcendental el paper de l'Estat per a corregir-ne les imperfeccions i reglamentar curosament el marc en què s'ha de moure. I sostenia que aquestes funcions reposaven només parcialment en la política monetària. La seva participació, tot i ser molt jove, en la preparació del que és conegut com a «Decrets de s'Agaró» és una prova d'aquesta posició.

Malauradament, la Universitat només pogué aprofitar molt parcialment els coneixements i la saviesa de Sardà. Aquesta era la seva autèntica vocació: el 1933 va guanyar un concurs, davant d'un tribunal integrat pels professors Algarra, Raventós, Vandellós i Tallada, que el va fer professor adjunt del Grup de Ciències Econòmiques i Socials d'aquella fugissera Universitat Autònoma. La Guerra dels Tres Anys —Vicens Vives *dixit*— estroncà el seu projecte i el de la institució. S'enrolà, o fou cridat, a l'exèrcit republicà. Al Maestrat aragonès la seva feina consistí a interpretar i escriure els comunicats que la seva unitat rebia i enviava, car els oficials eren més homes d'acció que no pas lletraferits. Com tants d'altres, fugí a França, i al seu retorn va ser objecte de depuració després d'una breu estada en un camp de concentració. La fitxa, però, en feia constar els antecedents republicans i catalanistes, i els seus efectes perduraren. Quan es presentà a una oposició a càtedra, que en aquelles èpoques només podia tenir lloc a Madrid, aquests antecedents pe-

saren i el resultat fou negatiu. I és probable que els qui el jutjaren, com ell mateix explicava, no entenguessin la seva terminologia ni els seus raonaments, car encara no havien sentit parlar de Keynes ni de la nova orientació, també terminològica, que havia donat a l'economia. Per guanyar-se la vida en aquells anys tan durs va fer d'advocat sense abandonar, però, la seva vocació universitària. Així és que, uns quants anys més tard, tornà a provar sort: aquest cop, amb reticències, el tribunal el féu catedràtic d'Economia Política i Hisenda Pública de la Facultat de Dret de la Universitat de Santiago de Compostel·la. S'hi incorporà amb una il·lusió que els fets s'encarregaren d'esvair ràpidament. Com ell mateix em va explicar, Santiago era en aquells temps una ciutat molt levítica. Els catedràtics solters —i Joan Sardà ho era— havien de viure en una residència de religioses per tal d'evitar qualsevol sospita o temptació. Hi coincidí amb un altre català —aquest, solter per vocació, no pas per accident— com Laureà López Rodó; però aquest aixopluc poc encisador, el caràcter marginal, de «maria» podríem dir-ne, de l'economia a la Facultat de Dret, l'interès nul dels alumnes i l'absència de llibres —i la impossibilitat de comprar-ne— a la biblioteca el varen portar a acceptar l'oferta que el seu amic d'estudis, Pere Grases, exiliat a Veneçuela i molt ben relacionat amb les seves classes dirigents, li va fer d'incorporar-se al banc central d'aquell país com a cap del seu Servei d'Estudis i, alhora, de passar a donar classes a la Universitat de Caracas.

Com explica Joan Sardà a l'entrevista publicada a la *Revista Econòmica de Catalunya*, «en aquell temps, Veneçuela feia feredat, de rica que era. Els diners entraven a cabassos i el país no sabia què fer de tant d'or com acumulava... El Fons Monetari Internacional volia que Veneçuela passés a la plena convertibilitat, però el govern s'hi resistia i seguia aferrat al règim dels canvis diferencials: teníem el dòlar del petroli, el dòlar del cafè, el del cacau». En poc temps, Sardà va dissenyar una política de canvi exterior i els elements d'una disciplina monetària i financera rigorosa que varen merèixer el reconeixement dels experts internacionals amb qui s'havia relacionat. El seu prestigi va ultrapassar les fronteres i a Washington, seu del Fons Monetari Internacional i del Banc Mundial, el seu nom fou reconegut i acceptat. Malgrat trobar-s'hi molt bé, amics seus el van convèncer de presentar-se a una oposició, a Madrid naturalment, on es jugava, entre altres, la Càtedra d'Economia Política de la Universitat de Barcelona. Va fer cas, amb escepticisme, dels cants de sirena. Per diverses raons, el resultat fou la Càtedra de la Universitat de Múrcia. La situació ja viscuda a Santiago es tornava a repetir, i va renunciar immediatament a la plaça guanyada per retornar a Caracas, al seu despatx al banc central de Veneçuela, on feia tan bona tasca.

I sobtadament li arribà la proposta d'incorporar-se al Banc d'Espanya com a director del seu Servei d'Estudis. Sembla que la gestació de la proposta hagué de superar

molts obstacles. En el Consell de Ministres que havia de prendre la decisió se sentiren veus en contra: no podien oblidar els antecedents de la seva fitxa i la fama de catalanista i republicà que hom li adjudicava. Incorporat al càrrec, engegà una tasca els efectes de la qual encara perduren avui: organitzar tot l'aparell estadístic encaminat a tenir una informació acurada i constant de les magnituds financeres i, especialment, de l'evolució de l'oferta monetària. Sense una imatge fidel de la situació no es pot definir una política monetària eficient, condició de la qual sens dubte ha gaudit la nostra economia d'ençà d'aquella data. Al mateix temps, convertí la *Memoria* anual del Banc d'Espanya en el document imprescindible per a conèixer la situació econòmica espanyola i la seva posició dins del panorama internacional. La seva qualitat fou equiparable a la de les memòries dels bancs centrals de països amb molta més tradició d'estudis econòmics i amb dades estadístiques més consistents i perfeccionades.

Era a prop el moment de la veritat —segons l'expressió de la tauromàquia. La política d'autarquia econòmica adoptada, primer voluntàriament i després de manera forçada, per la cúpula franquista estava a les acaballes. Les reserves de divises necessàries per a les importacions de matèries primeres i energètiques estaven sota zero, la inflació feia estralls, els tipus de canvi múltiples de la pesseta conduïen al desordre i a la corrupció. El Govern d'aleshores estava dividit. Els de camisa blava, els de la vella guàrdia, empenyien a la resistència sense sospesar els sacrificis que aquesta estratègia inevitablement imposaria a la població. Els ministres tecnòcrates eren més partidaris d'un canvi, tot i no tenir-lo ni definit ni precisat, que, sense posar en perill la continuïtat política del règim, significués una obertura de portes i un acostament als models organitzatius imperants al nostre entorn, al món occidental. Comprenien que l'ajut del Fons Monetari Internacional era imprescindible, i això significava haver d'acceptar unes condicions determinades, com ara l'adopció de mesures liberalitzadores i racionalitzadores que comportaven inevitablement canvis en la distribució del poder.

Les relacions establertes amb els experts del Fons Monetari Internacional i del Banc Mundial i el prestigi derivat de l'èxit de les mesures per ell implantades al Banc d'Espanya situaren Sardà en una posició clau. I, amb la benedicció dels seus col·legues estrangers i l'ajut d'alguns joves tècnics espanyols, com Varela Parache o José Luis Sampedro, dissenyà un ambiciós pla reformista que anava molt més enllà del que volien els ministres proclius a un canvi només cosmètic. El general Franco es resistia a cedir i reconèixer explícitament el fracàs del seu model econòmic, però finalment el ministre d'Hisenda, Mariano Navarro Rubio, sense tenir consciència de l'abast del que proposava, va convèncer el dictador que la situació podria esdevenir insostenible si no s'introduïen les mesures que formaven l'anomenat Pla d'Estabilització —que ens donaven accés al crèdit

del Fons Monetari Internacional— i si les condicions meteorològiques glaçaven les taronges de la pròxima collita.

El Pla fou un èxit i tothom assenyalà Joan Sardà com l'artífex. Un canvi únic de la pesseta —seixanta per un dòlar—, una contenció rigorosa de l'oferta monetària, l'obertura de les fronteres als intercanvis internacionals, l'eliminació de traves i controls —en resum, més confiança en el mercat—, produïren un efecte tan espectacular i immediat que el Fons Monetari Internacional, en la seva reunió anual, felicità públicament la delegació espanyola, que incloïa, naturalment, qui n'era el cervell. El Pla d'Estabilització assentà les bases que feren possible l'arrencada de l'economia espanyola i ficà dins l'armari els vells mites i somnis autàrquics franquistes. L'operació, però, tenia un abast polític que no s'assolí. Sardà i els seus col·laboradors creien que aquesta profunda reforma econòmica comportaria el final del franquisme i obriria les portes a la democràcia. No comptaven, però, amb l'astúcia del dictador. El mateix Sardà ho reconeix en unes declaracions en què, textualment, diu: «El règim de Franco, però, va tornar a les seves així que va poder. Va ser l'hora de López Rodó: plans sectorials, subvencions, discriminacions, punyetes.» Tanmateix, aquesta volta enrere no arribà a anul·lar els efectes beneficiosos d'un Pla d'Estabilització que modernitzà unes estructures caduques i casposes i que s'inscriu, sense discussió, com una peça cabdal dintre del currículum de Joan Sardà i Dexeus.

Un moment crucial de la seva trajectòria s'acomplí quan el qui llavors era ministre d'Hisenda, Mariano Navarro Rubio, s'entestà a nomenar-lo director general de Banca i Borsa, càrrec que en aquells temps comportava un gran poder sobre els centres neuràlgics bancaris i financers de tot l'Estat, atès el prestigi de què gaudia dintre i fora de les fronteres. Joan Sardà tenia aleshores més de cinquanta anys. Era la seva darrera oportunitat de fer carrera política. Després de moltes negatives a l'assetjament del ministre, aquest, recelós, li va fer la pregunta cabdal: «¿Don Juan [aquest era el tractament que empraven en les seves converses], es que no tiene confianza en mí?» Sardà li va respondre: «Don Mariano, en usted tengo toda la confianza. Lo que ocurre es que me pide que me suba a un tren en el que usted manda en un solo vagón y yo en quien no confío es en el maquinista.»

De tornada a Barcelona, sense haver trencat, però, tots els lligams amb el Banc d'Espanya, car hi romangué com a assessor i vocal de la Comissió Executiva, reprengué alguns dels seus projectes vitals tot i que amb una salut i un entusiasme afeblits. Es dedicà a escriure llibres com ara *La crisi monetària internacional*, a redactar informes a organismes internacionals com l'Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmics i a prendre part en alguns projectes que sempre l'havien neguitejat. Així, tot just promulgada la nova Llei d'ordenació de la banca, que trencava, certament de mane-

ra tímida, l'*statu quo* bancari, va engrescar un seguit de personalitats a crear el Banc Industrial de Catalunya, un nou intent de lluitar contra l'escassetat d'institucions financeres al nostre país. La seva idea era crear un autèntic banc de negocis, més que no pas una entitat dedicada a la intermediació directa, per tal d'impulsar la creació d'empreses que enfortissin la nostra base econòmica. Les condicions de l'entorn i les estratègies impulsades pels altres participants en el projecte n'impediren la realització. I, finalment, les circumstàncies feren possible que, amb unes forces ja minvades i amb una hipotensió que li provocava força pessimisme, acceptés d'encapçalar la creació de la Facultat de Ciències Econòmiques de la nova Universitat Autònoma de Barcelona. El cercle es tancava: les seves primeres intencions i els seus primers somnis es feien realitat, molts anys després, amb moltes ferides i nafres, però amb la consciència d'haver donat a la seva vida un sentit i una consistència que, avui, són motiu de reconeixement de tots els economistes catalans, que hi veuen el mestre que cal seguir.

Els amants de la navegació afirmen que la raça d'un veler es palesa quan el vent bufa amb la trajectòria oposada al seu rumb. El vent de popa permet avançar més, però no pas distingir prou bé entre els qui l'aprofiten. Joan Sardà tingué sempre el vent en contra i, malgrat tot, va demostrar plenament les seves condicions intel·lectuals i ciutadanes —la seva honestedat— que l'han dut a ocupar un lloc cabdal en la nostra història recent.

Alexandre Galí i Coll

(11.04.1886 - 29.05.1969)

Alexandre Galí

PER JOSEP GONZÁLEZ-AGÀPITO

El senyor Josep González-Agàpito féu la semblança del senyor Alexandre Galí i Coll en el Ple del 18 de juny de 2001. El text de la semblança serà publicat en la *Memòria* de l'Institut del curs 2001-2002 i també, com és habitual, en la col·lecció «Semblances» de l'IEC.

Nous membres

Secció de Ciències i Tecnologia

Membres numeraris

Josep Enric Llebot Rabagliati

at a Barcelona el juny de 1953. Llicenciat (1975) i doctorat (1981) en ciències físiques per la Universitat Autònoma de Barcelona. Ha estat professor titular a la UAB, catedràtic a la Universitat de Girona i, actualment, és catedràtic a la UAB. El seu camp de recerca actual se centra en l'aplicació de la física a les ciències ambientals, en especial pel que fa a l'estudi del canvi climàtic i la teoria de transport radioactiu.

És autor d'una seixantena d'articles en revistes de difusió internacional i contribucions a llibres. Ha dirigit cinc tesis doctorals i diverses tesines i ha organitzat dos congressos científics internacionals sobre ciències ambientals. Ha publicat, a més, sis llibres: *El canvi climàtic* (Rubes, Barcelona, 1998, també publicat en castellà), *Els fluids de la vida* (Premi Fundació Enciclopèdia Catalana 1991; Proa, Barcelona, 1996) *Introducción a la termodinámica de procesos bilológicos* (amb D. Jou; Labor, Barcelona, 1989; en anglès: Prentice Hall, Nova York, 1990; en francès: Lavoisier, París, 1991), *Física para la ciencia de la vida* (amb D. Jou i C. Pérez-García; Mc Graw Hill, Madrid, 1986, en la col·lecció Schaum, com a llibre de problemes, i 1994, com a llibre de text), *Prácticas de termología* (amb M. D. Baró, J. A. Ibáñez i S. Suriñach; UAB, Bellaterra, 1980, 1985) i *Prácticas de física* (amb F. Fernández, C. Baixeras, M. Casas i G. Orriols, UAB, Bellaterra, 1984). Col·laborà activament amb el suplement de «Ciències i Tecnologia» de *La Vanguardia* des de 1985 i fins a la seva desaparició, i fou codirector del màster de comunicació científica.

De 1991 a 1993 fou degà de la Facultat de Ciències de la UAB. Des d'aquest càrrec impulsà decisivament la titulació de ciències ambientals, de manera que la UAB fou la primera universitat que comptà amb aquesta titulació, inicialment com a títol propi, des de 1992. Aquesta experiència estimulà el Ministeri d'Educació a incloure aquesta titulació entre els estudis de ciències arreu d'Espanya, i el doctor Llebot formà part de la comissió nomenada pel Consejo de Universidades per a elaborar les directrius tècniques dels estudis en ciències ambientals en l'àmbit espanyol. A la Universitat de Girona, on fou degà de la Facultat de Ciències Experimentals el 1994 i 1995, impulsà també els estudis en aquest camp, i fou el primer director de l'Institut de Medi Ambient d'aquella Universitat. Des de 1997, any de la seva reincorporació a la UAB, i fins a finals de 2000, dirigí el Centre d'Estudis Ambientals.

És membre del consell directiu de Copernicus, agrupació d'universitats europees que promouen polítiques de sostenibilitat, ha dirigit sis projectes científics en l'àmbit de la climatologia física i ha participat en altres diversos projectes. Les seves publicacions més recents han aparegut a les revistes més prestigioses d'aquesta especialitat (*Journal of Climate. Journal of Geophysical Research, Quarterly Journal of the Royal Meteorological Society, Tellus, Physical Review E...*

La seva vinculació a l'IEC és molt dilatada. Des d'octubre de 1995, n'és secretari científic, càrrec al qual ha dedicat una intensa activitat, tot adjuntant eficaçment —i impulsant sempre que ha calgut— jornades, programes de recerca, publicacions de noves col·leccions, i coordinant els *Reports sobre la recerca a Catalunya.*

En síntesi, ens plau proposar la candidatura del Dr. Josep Enric Llebot a la Secció de Ciències i Tecnologia de l'IEC pels següents motius:

a) representa dues àrees (física i ciències ambientals) relativament poc presents a la Secció, i de gran interès actual tant científic com social;

b) el seu currículum investigador és molt sòlid i la seva experiència administrativa dilatada i fructífera;

c) té una llarga vinculació amb l'IEC, al qual ha servit amb eficàcia.

Text llegit pel senyor David Jou i Mirabent en el Ple del dia 2 d'abril de 2001

Pilar Bayer i Isant

ascuda a Barcelona el 12 de febrer de 1946. L'any 1967 obtingué el títol de professora de música al Conservatori Superior Municipal de Música de Barcelona. Un any després, el 1968, es va llicenciar en matemàtiques per la Universitat de Barcelona. L'any 1975 llegí a la mateixa Universitat la tesi doctoral, dirigida per Rafael Mallol i Balmaña, i obtingué el títol de doctora en matemàtiques.

Del 1977 al 1980 fou professora assistent a la Universitat de Regensburg (Alemanya), on adquirí una sòlida formació en el camp de la teoria de nombres, que sempre ha estat la seva àrea de recerca. L'any 1980 guanyà per oposició una plaça de professora agregada a la Universitat de Santander, i el 1981 esdevingué, també per oposició, catedràtica de la Universitat de Barcelona. Des de llavors ha desenvolupat una intensa activitat acadèmica fruit de la qual ha estat la creació d'un important grup de recerca en teoria de nombres que s'estén actualment a la Universitat de Barcelona, a la Universitat Autònoma i a la Universitat Politècnica, i que ha adquirit un gran prestigi.

En arribar a aquest punt de la meva presentació, m'agradaria donar una lleugera idea a l'auditori de quin és el camp de recerca de Pilar Bayer. Si estigués fent la presentació d'un cardiòleg, per exemple, no em caldria dir cap paraula per explicar què és la cardiologia, però tractant-se d'una investigadora en matemàtiques, potser no resulta sobrera una breu explicació de la branca de les matemàtiques a la qual la investigadora es dedica.

En la revisió en curs del *Diccionari* de l'Institut, s'ha proposat que a l'entrada **teoria** s'esmenti l'accepció **teoria de nombres** amb la definició següent: «Branca de les matemàtiques que estudia les propietats algebraiques dels nombres enters».

Com que suposo que aquesta definició no aclarirà gaire a l'auditori què és la teoria de nombres i quins nombres estudia, com sol passar amb la majoria de definicions de conceptes molt generals, esmentaré uns quants exemples d'objectes ben coneguts de tothom, dels quals s'ocupa la teoria de nombres.

En primer lloc citaré els nombres primers, 2, 3, 5, 7, 11, 13..., que nosaltres hem conegut des de l'ensenyament primari. Euclides ja sabia, en el segle IV aC, que de nombres primers, n'hi ha infinits. Però, com estan distribuïts? Estan distribuïts de manera bastant uniforme? O, al contrari, hi ha intervals molt grans d'enters sense cap primer? De tot això s'ocupa (entre d'altres coses) la teoria de nombres.

En segon lloc esmentaré la famosa conjectura de Fermat, formulada per aquest matemàtic l'any 1637 i que no ha estat resolta fins fa molt poc per Andrew Wiles. Aquesta conjectura (des de fa poc ja un teorema) entra de ple en el camp de la teoria de nombres i es pot enunciar així: «donat un enter $n > 2$, no es poden trobar mai tres números enters no nuls, x, y, z tals que $x^n + y^n = z^n$». Aquesta qüestió ha estat un dels problemes més famosos resolts per la matemàtica actual.

Una altra conjectura no resolta dintre del camp de la teoria de nombres és la conjectura de Goldbach, que diu que qualsevol nombre parell més gran que 2 es pot obtenir com a suma de dos primers. Per exemple, 8 és suma de 5 i 3 (ambdós primers), 10 és suma de 7 i 3, o també de 5 i 5, per tant, és suma de dos primers. Christian Goldbach va conjecturar, en una carta adreçada a Euler l'any 1742, que això era cert per a qualsevol nombre parell més gran que 2, i encara avui no s'ha pogut demostrar. Recentment, ha aparegut una magnífica novel·la d'un escriptor grec anomenat Apostolos Doxiadis sobre aquesta conjectura, que descriu extraordinàriament bé el món de la investigació matemàtica, novel·la que, traduïda al castellà, va ser publicada l'any passat per Ediciones B.

Després dels exemples que m'he permès d'esmentar per tal d'il·lustrar el tipus de qüestions que tracta la teoria de nombres, potser molts de vostès estaran ara pensant si aquesta branca de les matemàtiques té algun interès (encara que sigui petit) i si les recerques en aquest camp poden servir per a alguna cosa. En primer lloc els voldria assegurar categòricament que la teoria de nombres és una branca central de les matemàtiques, una de les més difícils i una de les que requereixen més coneixements d'altres branques. Quant a la utilitat pràctica dels seus resultats, sorprenentment, des de fa unes dècades resulta ser de les més aplicades en el camp de l'encriptació de missatges i la codificació. Abans, només uns pocs missatges militars necessitaven ser encriptats, perquè l'enemic no en pogués conèixer mai el contingut, encara que en capturés el missatger; però ara milers i milers de dades bancàries, industrials i de tota mena han de viatjar diàriament de manera segura i fiable per línies telefòniques, Internet i altres mitjans de comunicació. L'encriptació s'ha de fer de manera massiva i automàtica, amb un altíssim grau de seguretat, i la desencriptació ha de ser també automàtica. I, ves per on, en aquest camp i contra tot pronòstic, l'abstracta, difícil i aparentment poc útil teoria de nombres n'ha esdevingut l'eina principal.

El mateix ha passat en teoria de codis. Quan escoltem un CD de música, l'aparell lector sap corregir els errors deguts a l'atzar que estan continguts en els milions de dades digitals que ha de processar. I sap distingir les dades errònies de les que no ho són gràcies als codis correctors. Aquí també la teoria de nombres té un paper important. Potser no tan important com en l'encriptació, que he esmentat abans, però la presència de la teoria de nombres en la teoria de codis tendeix a augmentar any rere any.

Doncs bé, aquesta és la disciplina a la qual la doctora Pilar Bayer es dedica. El seu currículum és impressionant. Conté 73 publicacions. Jo no he estat mai partidari de mesurar la vàlua d'un investigador pel nombre dels seus treballs. Com en totes les activitats, hi ha científics molt bons amb poques publicacions (Galois no en tenia cap i va capgirar l'àlgebra) i científics mediocres amb moltíssims treballs publicats. En aquest cas, jo els asseguro que entre les nombroses publicacions de Pilar Bayer, n'hi ha set o vuit d'una qualitat excepcional que poden suscitar l'enveja dels millors investigadors en matemàtiques.

La qualitat de la seva recerca ha estat reconeguda amb diverses distincions i premis. L'any 1998 fou guardonada amb la Medalla Narcís Monturiol al mèrit científic i tecnològic. La doctora Bayer és membre de la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona i de la Real Academia de Ciencias Exactas, Físicas y Naturales de Madrid.

La seva vinculació a l'IEC ve d'antic. Ha impartit conferències organitzades per la Societat Catalana de Matemàtiques (SCM) i ha publicat articles en el *Butlletí* d'aquesta Societat. Ha dirigit la traducció al català de les *Disquisitiones arithmeticae* de C. F. Gauss, publicades per la SCM. Des de fa temps és membre de la Comissió d'Assessorament Científic del Centre de Recerca Matemàtica. Ha col·laborat en la revista *Contributions to Sciencie*, que han posat en marxa recentment les seccions de Ciències Biològiques i de Ciències i Tecnologia de l'IEC. Actualment, és membre del jurat internacional que atorga cada any el Premi Ferran Sunyer i Balaguer, del qual l'IEC ha estat el creador i el principal impulsor.

Text llegit pel senyor Joan Girbau i Badó en la sessió del Ple del dia 2 d'abril de 2001

Joaquim Molas i Batllori

studià filologia romànica a la Universitat de Barcelona i literatura catalana als Estudis Universitaris Catalans, on posteriorment fou professor. Fou lector d'espanyol i de català a la Universitat de Liverpool i catedràtic de Llengua i Literatura a la Universitat Autònoma de Barcelona. Actualment, és catedràtic emèrit de Literatura Catalana Contemporània a la Universitat de Barcelona. Membre de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona, edità les poesies de Lluís Icart i J. Salvat-Papasseit i, amb Martí de Riquer, *De la poesia heroico-popular castellana*, de M. Milà i Fontanals. Dirigí les col·leccions «Antologia Catalana», «Les Millors Obres de la Literatura Catalana» i alguns volums de la *Història de la literatura catalana*, dels quals escrigué diferents capítols.

Ha publicat diversos llibres, entre els quals *Antologia de la poesia catalana del segle XX* i *Ocho siglos de poesía catalana: antología bilingüe*, ambdós en col·laboració amb J. M. Castellet. També ha publicat un bon nombre de pròlegs i articles de crítica literària, especialment a *Serra d'Or*. El seu mestratge s'ha fet evident a la revista *Els Marges*, que va fundar el 1973. Ha recopilat part dels seus treballs a *Obra Crítica I* (1995) i *Obra Crítica II* (1999).

Ha estat president i membre de diferents premis de l'Institut d'Estudis Catalans i, des de 1981, secretari del Premi Josep Pla. També ha estat president i membre en diverses convocatòries de premis literaris i d'investigació (Nacional de las Letras Españolas, Nacionals de Poesia i Novel·la, Generalitat de Catalunya, etc.).

Pel primer lliurament de les seves memòries, *Fragments de memòria*, va rebre el Premi de la Institució de les Lletres Catalanes de prosa de no ficció 1998. A més, ha estat guardonat amb la Medalla de la Universitat Autònoma de Barcelona 1991, amb el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes 1998 i amb la Creu de Sant Jordi 1999.

És membre numerari de l'Institut d'Estudis Catalans des de 1978 i soci d'honor de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana.

Albert Jané i Riera

at a Barcelona l'any 1930. Va cursar estudis mercantils. Inicià les seves temptatives literàries, especialment en el camp de la poesia, i l'any 1958 va començar a exercir de professor de català per a adults. L'any 1962 va publicar la seva primera gramàtica, *Signe*, escrita amb la col·laboració de tres altres professors de català. L'any 1963 va abandonar el banc on treballava i es va incorporar, professionalment, a l'equip que gestionava la publicació de la revista *Cavall Fort*, de la qual fou redactor, primer, i director, més tard, des de 1979 fins a 1997, any en què va plegar definitivament del càrrec.

A més de la gramàtica *Signe*, n'ha escrites i publicades tres més, de diversos nivells i destinacions: *Gramàtica essencial de la llengua catalana* (1967), *Gramàtica catalana* (1986) i *Pas a pas* (1988). També ha publicat un *Diccionari català de sinònims* i diversos llibres sobre temes de llenguatge, especialment els volums intitulats *El llenguatge* (1977-1980), els quals recullen les seves col·laboracions a la premsa: primer a la revista *Tele/Estel* i, sobretot, durant nou anys seguits, al diari *Avui*.

A part dels llibres de gramàtica i de llenguatge, la part més important de la seva bibliografia consisteix en traduccions o adaptacions de contes, llegendes, rondalles, faules, narracions populars i historietes.

En el camp de la historieta gràfica ha adaptat, per a les pàgines de *Cavall Fort* o per a diverses editorials, més de cent títols.

També ha adaptat al català els diàlegs d'una llarga llista de pel·lícules per a nois i noies.

Ha publicat els llibres *Els camins irresolts* (1986), *Tal dia farà l'any* (1991) i el recull de contes literaris *Noranta-nou contes* (1995).

L'any 1990 Albert Jané fou distingit pel Govern de la Generalitat de Catalunya amb la Creu de Sant Jordi i el 1997, amb el Premi Nacional de Periodisme Escrit.

Necrologies

Ramon Aramon i Serra

(08.12.1907 - 17.07.2000)

El dia 17 de juliol de 2000 l'Institut d'Estudis Catalans va haver de lamentar la mort del senyor Ramon Aramon i Serra, membre de la Secció Filològica, antic secretari general de l'Institut d'Estudis Catalans. L'Institut li reté un acte d'homenatge el dia 30 d'octubre, que tingué lloc a la Sala Prat de la Riba de la Casa de Convalescència, seu de l'IEC.

L'acte fou presidit per l'Excm. Sr. Manuel Castellet, president de l'Institut d'Estudis Catalans, i comptà amb la intervenció de l'Il·lm. Sr. Joan A. Argenter i Giralt, president de la Secció Filològica; el parlament de l'Il·lm. Sr. Giuseppe Tavani, membre corresponent de la Secció Filològica; el parlament de l'Il·lm. Sr. Josep Massot i Muntaner, membre de la Secció Històrico-Arqueològica, i el parlament de l'Il·lm. Sr. Carles Miralles i Solà, membre de la Secció Filològica, secretari general i escriptor.

Reproduïm a continuació els textos amb el mateix ordre en què foren pronunciats.

Iniciem aquest acte en record del senyor Ramon Aramon i Serra. Em permetran que, imprevistos, espontanis, els adreci uns mots d'introducció.

Ramon Aramon, que morí el proppassat mes de juliol, va néixer l'any 1907, el ma-

teix any en què l'Institut d'Estudis Catalans fou creat per Enric Prat de la Riba. No sé si ho hem de considerar un fet premonitori, però la vida de Ramon Aramon estigué sempre estretament vinculada al desenvolupament i a la vida mateixa de l'Institut d'Estudis Catalans, des que començà a treballar a les Oficines Lexicogràfiques i, sobretot, a partir de l'any 1942, quan, en certa manera, li fou encarregada la responsabilitat de reprendre la tasca de l'Institut des del càrrec de secretari general. Deu ser impossible parlar de l'Institut d'aquests anys de la llarga postguerra sense fer referència, constantment, al senyor Aramon.

De la seva figura d'estudiós parlaran les persones que m'acompanyen a la taula presidencial. Jo només voldria afegir encara uns mots sobre la meva relació personal amb el senyor Aramon. El vaig conèixer l'any 1971, quan jo era un estudiant de doctorat de matemàtiques i l'Institut d'Estudis Catalans em concedí una borsa d'estudi per a un treball que vaig dur a terme mentre era a Zuric fent el doctorat. Foren llavors els meus primers contactes amb el senyor Aramon, a l'època que l'Institut estava al Palau Dalmases, acollit per Òmnium Cultural, i he de dir que em tractava amb simpatia, amb la forma pròpia d'una persona de seixanta i pocs anys quan jo, en aquells moments, devia tenir-ne vint-i-cinc o vint-i-sis. En guardo un bon record, d'aquella primera trobada.

En una segona època, vaig tornar a tractar-lo a partir de l'any 1978, quan, amb la reforma que havia iniciat el president de l'Institut, el doctor Alsina i Bofill, vaig ésser proposat com a membre agregat d'aquesta institució. Aleshores, vaig tenir ocasió d'assistir per primera vegada als plens, en els quals el senyor Aramon actuava en el seu càrrec de secretari general i vaig començar a entendre la vida de l'Institut d'Estudis Catalans.

I, finalment, el meu contacte potser més intens amb el senyor Aramon fou l'any 1989 quan, després de la reforma estatutària impulsada pel president Emili Giralt, vaig ésser elegit secretari general de l'Institut i ell va passar a secretari general honorari. I he de confessar que em va produir una especial satisfacció que entre els membres que van proposar el meu nom com a candidat a aquell càrrec figurés el senyor Aramon. Em va produir i em produeix encara una satisfacció personal. Des de llavors fins ara ja són onze anys de dedicació a l'Institut, com a secretari general primer, i vicepresident i president després. Segurament, sense aquell pas inicial del 1989, fet amb el seu suport, ara jo no seria aquí presidint aquest acte.

Potser encara m'unia una cosa més al senyor Aramon: ambdós compartíem un caràcter similar. Som persones que ens apassionem, persones que sabem raonar fredament però que estem disposades a abocar-nos a les coses quan creiem que valen la pena.

El senyor Aramon va creure que valia la pena l'Institut d'Estudis Catalans i hi va dedicar pràcticament tota la seva vida. És ben just que en aquest acte d'avui recordem, doncs, la seva figura.

MANUEL CASTELLET
President de l'Institut d'Estudis Catalans

Aquest estiu la Secció Filològica de l'IEC ha quedat endolada. Com tots vosaltres sabeu, el 17 de juliol morí Ramon Aramon i Serra, i poques setmanes més tard, el 28 d'agost, ho féu Josep Roca-Pons. Tots dos n'eren membres emèrits.

Avui, però, ens hem aplegat en aquest acte en memòria de Ramon Aramon, és a dir, en un acte per a recordar-lo, i recordar vol dir saber no oblidar. Cal saber no oblidar. De vegades es diu, en un sentit positiu, que «cal saber oblidar», i en dir això en el context apropiat hom evoca la virtut de la magnanimitat. Però fóra vilesa oblidar massa d'hora o simplement oblidar una d'aquelles baules necessàries, imprescindibles, de la cadena que ens ha dut on som i que ens hi ha dut com som.

Les persones humanes som complexes; ho som intrínsecament i ens hi fem al llarg de la nostra trajectòria vital, per causa dels nostres interessos, de les obligacions contretes, de les nostres relacions... Cadascú ens recorda llavors segons el moment en què ens va tractar i ens jutja d'acord amb els seus valors i les circumstàncies del moment, potser no sempre amb la necessària perspectiva o amb la insubstituïble experiència que dóna el fet d'haver viscut situacions excepcionals. Tanmateix, hi ha persones que alhora que són complexes i mudables, com tothom, fan la impressió de ser sempre les mateixes, d'atenir-se a uns pocs valors elementals, a unes idees força ben senzilles, i de no desviar-se'n.

Ramon Aramon també era una persona complexa i era alhora transparent en l'adhesió als seus valors elementals. Entre les diverses personalitats o dimensions de Ramon Aramon, hi descobrim d'antuvi l'home. Com a home, jo en destacaré una qualitat que potser no era el tret amb què hom solia caracteritzar-lo, però a mi em cridava l'atenció i me'l feia mereixedor d'una consideració intel·lectual: Aramon era un home amb sentit de l'humor.

Hi ha, després, l'Aramon filòleg, és a dir, l'estudiós de la llengua i la literatura. Un filòleg és una persona que llegeix a poc a poc i acuradament —i Aramon això ho va fer, i força, i no solament per raons estrictament filològiques. Molts li n'haurien d'estar agraïts. Un filòleg és una persona que mira de restablir el text arquetípic o d'establir el text canònic, però també mira de comprendre'n el significat —el que tenia per a les persones que

el van produir i per a les persones a qui s'adreçava. Al mateix temps, un filòleg és una mena de demiürg —un mitjancer entre els homes del passat i els del present, en la mesura que posa a l'abast d'aquests les paraules d'aquells i els les fa entenedores. Aquesta és una funció que fins i tot un poeta tan modern com Gabriel Ferrater sabia agrair. Com a filòleg, Aramon treballà sobre els trobadors, sobre la novel·la medieval, però també sobre temes moderns i contemporanis. Però no sóc jo qui n'haig d'avaluar l'obra, car els col·legues que ens acompanyen ho sabran fer amb més perícia.

Hi ha també, és clar, l'acadèmic, en primer lloc, l'acadèmic de la llengua. Com a tal, el seu objectiu fou servar un model de llengua literària determinat per a transmetre'l a les noves generacions i per a estimular-ne l'ús literari i científic. Ell va optar per aquest model, sens dubte l'opció correcta en aquell moment, i s'hi va mantenir fidel fins al final.

D'altra banda, hi ha també el secretari general de l'IEC. Com a tal, el seu objectiu fou preservar les institucions, aquesta institució en concret, en un temps de penúria (i no solament ni en primer lloc econòmica). Per venir a aquest món, els humans no triem pas l'època, però sí la dignitat amb què hi viurem. L'objectiu d'Aramon, en aquest aspecte, fou de donar testimoni, internacionalment i nacionalment, d'una continuïtat, d'una existència, d'una voluntat de perseverar, malgrat tot, més enllà del desastre.

Per a parlar-nos del seu record de l'home, del filòleg, de l'acadèmic, del secretari general, hem demanat la col·laboració dels qui ens acompanyen a la mesa. Escolteu-los i escolteu el relat dels seus records, tal vegada de les seves recerques, però mentre els escolteu no deixeu de recordar el vostre Aramon i Serra.

JOAN A. ARGENTER
President de la Secció Filològica
de l'Institut d'Estudis Catalans

Abans de prendre la paraula en aquest acte d'homenatge al gran amic i al gran estudiós que fou i que continua essent Ramon Aramon, vull agrair a l'Institut d'Estudis Catalans, al seu president, al secretari general i als col·legues de la Secció Filològica que m'hagin invitat a participar-hi. No hi ha dubte que unes altres persones ho haurien fet millor, per exemple Jordi Carbonell, que durant molts anys va col·laborar amb ell en la feina de cada dia, en va compartir els problemes i els entrebancs que sempre comporta la conducció d'una institució com aquesta i, a més, va prefaciar i editar excel·lentment el recull *Estudis de llengua i literatura*, publicat fa tres anys pel mateix Institut. I, tanmateix, no puc ama-

gar del tot la commoció que em produeix haver estat triat per a retre compte de l'activitat filològica d'un personatge que, per molts anys, ha estat un referent important per a tots els qui, arreu del món, ens ocupàvem de textos medievals catalans i occitans. Per això, he acceptat —immodestament— la responsabilitat d'aquest parlament, bé que amb plena consciència de no ésser la persona més adient, amb el propòsit de recordar com caldria un dels protagonistes de la cultura catalana d'aquest segle.

Tractar en pocs minuts i en poques ratlles de l'aportació de Ramon Aramon i Serra als estudis filològics catalans no és gens fàcil, sobretot si tenim en compte que aquesta aportació no es limita a la tasca —prou feixuga— d'editor de textos i d'intèrpret de la tradició literària, sinó que comprèn l'activitat de promotor i estimulador de la recerca en el camp de les ciències humanes, i sobretot en el sector de l'hermenèutica aplicada a les obres dels autors catalans de l'edat mitjana. Una activitat duta a terme des de l'Institut, com a secretari general, com a representant de l'IEC dins la Unió Acadèmica Internacional, com a responsable dels *Estudis Romànics*, com a membre numerari de la Secció Filològica: la seva preocupació més gran era la de despertar vocacions filològiques entre els joves estudiosos catalans i vocacions catalanistes entre els joves i menys joves estudiosos estrangers utilitzant tots els mitjans possibles, des de l'oferta de col·laborar a la prestigiosa revista de l'IEC, si més no amb una ressenya, fins a la disponibilitat cordial a donar consells sobre temes, textos, períodes de la literatura catalana medieval que exigien i mereixien un tractament científic adequat.

No pretenc naturalment, ara i ací, ocupar-me de tots aquests aspectes de la personalitat d'Aramon: no en tindria la capacitat ni la competència. Em limitaré, doncs, a parlar, molt superficialment, de la seva contribució directa i personal al progrés de la filologia textual, un àmbit de la coneixença que als Països Catalans tenia aleshores molt pocs conreadors, i els pocs que hi havia —tret de Mateu Obrador i Bennàssar, al començament del segle— no s'havien aturat mai a fer consideracions teòriques sobre l'art d'editar els textos, sobretot els medievals. Quan Aramon va presentar la seva memòria al VII Congrés Internacional de Lingüística Romànica, el mes d'abril de 1953, les reflexions amargues de l'erudit mallorquí continuaven essent actuals, com resulta de la llarga citació que ell introdueix a la seva ponència i que valdrà la pena de llegir tal com apareix transcrita:

> Mester s'es regoneixer, amb sinceritat y modestia, que la nostra erudició critica y literaria de present se troba encara, sobre tot en sa part històrica, vacilant y fluixa de fonaments, mancada de lastre científich y metòdich. L'estat rudimentari en que tenim, oficialment al menys, els estudis filològichs y paleo-

gràfichs —tan indispensables per aquest ram—, no'ns ha permesa encar ara una segura orientació: tastanetjam, trepitjam terreny fluix; anam a pèu o cualcam enrera. Aquesta fretura d'ensenyansa metodisada y doctrina sòlida que no hem poguda rebre facilment y aprofitar dins ca'nostra sens haver d'acudir a l'extranger, nos té reduíts, en gran part, a la categoría de *dilettanti*, a la condició d'*amateurs*, més abundosos de bon desitj y afició, que no de criteri ben arrelat y de vera aptitut científica...[1]

I, abans, Aramon havia mencionat un altre fragment no menys explícit del mateix erudit sobre la dificultat «d'arriscar y d'acometre veritables *edicions crítiques*», perquè «salvant honorables y raríssimes excepcions (tan rares que les podríem comptar ab los dits de la mà, y encara tal volta sobraríen dits) apenes tenim esperts filòlechs prou lletruts y ben nodrits d'erudició per fer com cal aitals edicions ab penetrant y segura crítica»; però també perquè hi havia «el perill de que tan savies publicacions —suposem-les ja fetes y exides a llum— no consegui[ríen] ara per ara un rahonable contingent de lectors, qui volguessen y les sabessen entendre y assaborir, ni arribassen tan sols a fer-ne plaent y profitosa lectura». Per part seva, Obrador, amb l'estil saborós que el distingia i amb la modèstia pròpia d'un autèntic erudit, però també amb la consciència dels seus límits i de la insuficiència de les eines de treball de les quals disposava, hi afegia:

A nosaltres, per part nostra y dit sia ab tota sinceritat, no'ns basta cor ni agosarament per intentar y acometre una vera edició crítica dels abundosos textes lullians, si l'havíem de posar a l'altura que reclamen els grans avenços qu'ha fets y fa avui per vuy, a pas de gegant, la novíssima filología romànica.

I a continuació, després d'una sintètica al·lusió a les aportacions «de la cultíssima França, de la dexondida Italia, de la feynera y conqueridora Alemanya», conclou que no ha vingut encara el temps de les edicions crítiques d'autors catalans i que cal preparar «més tost aquelles altres, les precursores, les destinades a preparar el terreny, les qui tenguen per objecte, no la disecció o anatomia filològica dels manuscrits mitjevals, sinó el despertar envers d'ells y atraure-hi l'afició de la gent de lletres y encaminar-li el gust a la lectura d'obres antigues».[2]

1. M. Obrador i Bennàssar, *La nostra arqueologia literària*, Palma de Mallorca, 1905, p. 98.
2. *Les* Obres completes *de Ramon Lull*, I, Palma de Mallorca, 1906, p. IX.

La situació pel que fa a la reflexió teòrica i metodològica no havia millorat gens en el mig segle següent: «Després d'Obrador —comentava Aramon— poques coses trobem ja. Algunes indicacions, només, tímides i insegures, esparses dins les recensions», publicades en algunes revistes, o les notes de Miquel i Planas a *Bibliofilia*; poques coses que, d'altra banda, mereixien remarques crítiques i consideracions negatives que des de *Romania* els filòlegs estrangers no mancaven de fer a les edicions publicades per catalans. La reticència manifestada en tot allò que es referia als aspectes bàsics del treball hermenèutic, o —per dir-ho amb paraules d'Aramon— el «poc o nul interès pels problemes tècnics de l'edició», es reflectia necessàriament en un cert desordre en la transcripció dels textos, que tanmateix s'anaven publicant i en els quals, però, es barrejaven els criteris científics amb els divulgatius: el resultat de les múltiples iniciatives preses al llarg dels anys era, doncs, prou frustrant per al jove investigador Aramon, quan, als vint-i-un / vint-i-dos anys, va emprendre l'edició del *Curial i Güelfa* per a «Els Nostres Clàssics» (publicada entre 1930 i 1933). I, tanmateix, els contactes directes i indirectes que Ramon Aramon tenia amb els centres d'investigació a l'estranger i la freqüentació de la bibliografia especialitzada francesa, alemanya i italiana li van permetre si més no de fer-se una idea prou clara de com *no* s'havia de preparar una edició filològica, i de la diferència substancial que hi havia entre una edició crítica i una de destinada al gran públic.

La seva primera tasca editorial no li va posar problemes metodològics greus: les normes de transcripció d'«Els Nostres Clàssics», elaborades i definitivament establertes per Josep Maria de Casacuberta, responien perfectament als principis d'una absoluta fidelitat a la tradició —en els quals s'inspirava la filologia europea d'aleshores— i als criteris que Aramon havia fet propis durant els anys de la seva formació; i, d'altra banda, la unicitat testimonial del *Curial i Güelfa* li evitava la necessitat de triar entre les opcions lachmanniana i bedieriana, és a dir, entre l'intent de reconstruir l'arquetip i la mera transcripció del testimoni considerat el millor, que calia reproduir tal qual. I, en efecte, en prefaciar la seva edició,[3] Aramon es limitava a donar —en les darreres ratlles de la «Notícia» preliminar— una ràpida indicació dels límits de la seva tasca: transcripció del manuscrit de la Biblioteca Nacional de Madrid seguint les normes d'«Els Nostres Clàssics», gairebé totes de caràcter gràfic.

Però el moment de la veritat va arribar tot seguit; per a l'edició de les *Novel·letes exemplars*, una de les quals (*La fiyla del rey d'Ungria*) es conservava en tres manuscrits, calia que l'editor prengués posició davant el dilema: edició lachmanniana o edició bedie-

3. R. Aramon i Serra (cur.), *Curial i Güelfa*, Barcelona, Barcino, 1930, 1931 i 1933, col·l. «Els Nostres Clàssics», col·l. A, vol. 30, 35-36 i 39-40.

riana? Intentar reconstruir l'arquetip de la tradició o limitar-se a transcriure el testimoni millor? La seva coneixença de la metodologia alemanya l'impel·lia cap a la primera solució, però en aquell moment la filologia europea era dominada per la personalitat de Joseph Bédier, que decretava la impossibilitat de reconstituir l'arquetip dels textos medievals, sobretot els romànics: pertot arreu ressonaven els seus anatemes contra els qui practivaven la contaminació entre testimonis diferents d'un mateix text, barrejant lliçons passades per fileres històriques distintes i produint així monstres que no havien existit mai; l'únic remei possible consistia en el recurs al testimoni més fiable de cada tradició textual —individu, aquest sí, històricament existent— i publicar-lo amb les esmenes *estrictament necessàries*, defugint qualsevol inserció de materials estranys, bé que provinents de la mateixa agrupació testimonial. Una posició de tanta intransigència no podia agradar a qui tenia una concepció menys rígida, més flexible, dels paràmetres editorials; a qui tenia familiaritat amb la bibliografia estrangera, sobretot la italiana, on trobava aplicats mètodes molt diferents dels propugnats pels bedieristes: però els principis de Bédier condicionaven l'ambient cultural català (a més del francès i d'altres encara), i un jove filòleg no podia evidentment anar contra corrent, almenys no explícitament. Així, Aramon va adoptar el mètode dominant, és a dir, va triar el millor manuscrit (en aquest cas, el de Palma), però el va col·lacionar amb els altres —això Bédier ho admetia només en la fase preliminar, la de selecció dels manuscrits destinada a escollir el millor— i va cometre l'abús (inadmissible!) d'utilitzar les variants dels altres relators per introduir algunes esmenes al text bàsic. D'això ell en dóna correctament notícia a la seva introducció, però molt sintèticament, limitant-se a dir: «alguna vegada —molt poques— admeto variants de B i C».[4] En el clima d'aquells anys, això equivalia a una declaració d'independència, gairebé revolucionària, com qui diu: voleu que triï el manuscrit millor? Perfecte. Però no em demaneu de defensar a qualsevol preu les lectures indefensables, com va fer Joseph Bédier a la seva edició de la *Chanson de Roland*; accepto les regles vigents, però em reservo el dret d'introduir en el text les esmenes que em suggereix la resta de la tradició. Aquesta actitud sembla quasi anticipar una de les objeccions de Gianfranco Contini al mestre francès: conservar sense esmenar és una hipòtesi de treball, equivalent a la de fer servir tota la tradició en la fixació del text; cal veure si és la més econòmica, la que obté el resultat més satisfactori amb el mínim esforç, és a dir, mitjançant ingerències mínimes de l'editor en el dictat textual. Quan, fa pocs dies, vaig llegir de nou la nota d'Aramon, hi

4. R. Aramon i Serra (cur.), *Noretletes exemplars: La Fiyla del rey d'Ungria, La Filla del emperador Costantí, La Comtessa fidel, Amichs e Melis, Lo Fill del senescal d'Egipte*, Barcelona, Barcino, 1934, col·l. «Els Nostres Clàssics», núm. 48, p. 27.

vaig veure un petit senyal del seu inconformisme, del seu refús de qualsevol rigiditat normativa, i em vaig imaginar que, mentre escrivia aquelles paraules, els ulls li devien brillar d'una alegria una mica irònica, d'aquella ironia amable a la qual recorria cada vegada que el seu interlocutor —a mi també em va passar— es deixava anar a afirmacions apodíctiques, que el trobaven sempre bondadosament crític; però també, quan calia i l'interlocutor es manifestava receptiu, disposat a donar consells inspirats pel sentit comú i per la seva capacitat de comprensió humana.

Però m'estic anticipant, i val més que torni a parlar de l'estudiós, deixant a qui l'ha conegut millor i en moments diferents de la seva activitat la tasca de comentar-ne l'aspecte humà.

Que Aramon acceptava amb reserves i forçat per les circumstàncies els dictàmens de la filologia ultrapirinenca d'aquells anys, ho va demostrar més tard, quan ja no li calia aplicar principis hermenèutics i criteris ecdòtics que li semblaven incongruents amb les seves idees. Quan va sortir l'edició monumental del *Cançoner dels Masdovelles*,[5] a la qual deu haver dedicat tot el temps que separa aquest volum del de les *Novel·letes exemplars*, el clima filològic havia canviat: entretant havien publicat les seves fonamentals contribucions Giorgio Pasquali, Michele Barbi, Cesare De Lollis, Giulio Bertoni, Silvio Pellegrini, Angelo Monteverdi, i l'hegemonia exercida per Bédier i els seus seguidors començava a vacil·lar, encara que molts editors —als Països Catalans com a Itàlia— continuessin aplicant-ne les teories. Aramon es sentia ara més lliure, autoritzat a prendre les decisions més adients amb la seva formació, i sobretot amb les exigències específiques de cada situació textual.

I, en efecte, els criteris editorials que va seguir ja no corresponien als d'una fidelitat absoluta al manuscrit triat com a bàsic. El *Cançoner dels Masdovelles* havia de ser el primer volum d'una sèrie en la qual es publicaren tots els cançoners catalans de la Biblioteca de Catalunya, i això implicava algunes limitacions a la seva llibertat d'acció, com ara la renúncia a reportar les variants dels altres manuscrits l'edició dels quals ja era prevista, per a evitar de repetir diverses vegades la mateixa tasca. Però, i això és l'indici més important de la nova actitud editorial d'Aramon, ell no admet ara cap altra restricció de la seva llibertat: així assenyala «les divergències d'altra índole que apareixen entre aquells cançoners i el dels Masdovelles (íncipits, manca d'un fragment, etc.)», tenint també presents «les lliçons que ofereixen els altres manuscrits, quan m'ha calgut

5. R. Aramon i Serra (cur.), *Cançoner dels Masdovelles (Manuscrit n° 11 de la Biblioteca de Catalunya)*. Barcelona, Institut d'Estudis Catalans i Biblioteca de Catalunya, 1938, col·l. «Cançoners Catalans de la Biblioteca de Catalunya», vol. 1.

fer alguna correcció» i donant en les notes «les variants del cançoner de l'Ateneu Barcelonès que ho [*scil.* el cançoner dels Masdovelles] corregeixen o ho aclareixen». I sobretot, a més de referir les esmenes fetes pel poeta, corregeix les lliçons evidentment errades del manuscrit.

I nogensmenys és quan prepara edicions crítiques com a assaigs destinats a revistes i miscel·lànies que Aramon manifesta explícitament —i sense limitacions que no siguin les exigides pel text— la seva autèntica vocació filològica. Per a «Augats, seyós qui credets Dèu lo Payre»[6] intenta, amb resultats molt interessants, reconstruir el text arquetípic mitjançant els tres manuscrits que posseïm, malgrat que no coincideixin en el nombre d'estrofes ni en el text mateix. La col·lació atenta entre els tres testimonis i la discussió dels llocs crítics, amb la justificació de les solucions adoptades, fan d'aquest treball un model encara avui perfectament vàlid d'edició crítica del tipus que anomenem neolachmannià o postlachmannià, per posar-ne en relleu sia el deute que aquest mètode té amb qui el va elaborar i els qui ho van perfeccionar, sia l'aportació de la nova filologia textual italiana. I en els mateixos principis s'inspira l'altre assaig d'edició crítica, el de «De gran dolor cruzel ab mortal pena»,[7] transmès per quatre manuscrits que de vegades ofereixen lliçons notablement divergents. Als altres assaigs d'edició crítica que Aramon va publicar els anys següents, bé que tots relatius a textos de tradició única, ell segueix també els criteris neolachmannians, estudiant acuradament la llengua del manuscrit, comparant-la amb la d'altres textos coetanis i intervenint en els *loci critici* amb esmenes ben encertades o si més no acuradament calibrades.

Ara, però, m'adono que m'he deixat portar per la meva predilecció per la filologia textual i he descurat els altres aspectes de l'aportació d'Aramon als estudis filològics. Per justificar en part aquesta omissió, només temporània, voldria recalcar la importància que els assaigs d'edició crítica han tingut en la seva perspectiva metodològica, com a progressiva declaració d'independència d'un sistema de normes ecdòtiques de les quals no compartia els fonaments teòrics. Una evolució només aparent, perquè el jove filòleg ja havia triat el seu camí, sabia perfectament el que volia fer, i només esperava que les condicions li permetessin de fer-ho, sense renunciar mai del tot a insinuar una petita marca del seu inconformisme.

Dels altres treballs filològics en diré molt sintèticament que es distribueixen gairebé tots entre lingüística, història de la llengua i història de la cultura. Les edicions crítiques

6. A *Hispanic studies in honour of I. González Llobera*, Oxford, The Dolphin Book, 1958, p. 11-40.

7. A *Homenaje a Johannes Vincke*, I, Madrid, CSIC i Goerres-Gesellschaft zur Pflege der Wissenschaft, 1962-1963, p. 265-268.

són sempre acompanyades per una anàlisi (fonètica i morfosintàctica) de la llengua del text i de les seves característiques mètriques; i això també per a les obres en *codex unicus* que impliquen una gran responsabilitat per part de l'editor, quan els errors són clarament esmenables i el text es pot retocar sense provocar-hi pertorbacions. Els resultats d'aquestes anàlisis, fetes sobre textos curosament editats, són d'un gran valor per a una millor coneixença de la llengua medieval i mereixerien d'ésser aprofitats per a les noves edicions: seria fins i tot molt útil reunir-los i sistematitzar-los segons criteris orgànics que en permetin una ràpida consulta; i això podria constituir fins i tot el primer nucli d'un espècimen sistemàtic de la llengua antiga que ens donaria una documentació de primera mà de la multiplicitat de formes concurrents que caracteritzen l'expressió dels segles XIV i XV, i a la qual s'anirien afegint progressivament les dades aconseguides per uns altres editors.

L'atenció i la curiositat científiques d'Aramon es van dirigir també cap als problemes contemporanis: l'assaig sobre *I troubaire catalan*; i els qui parlen de les modernes relacions literàries i culturals entre les terres occitanes i les terres catalanes o, encara, sobre la modalitat valenciana de la llengua ho comproven. Cal afegir-hi la predilecció pel català literari modern i els homes que s'hi han dedicat, el treball d'assessorament de la *Gran enciclopèdia catalana* i altres activitats no menys importants. Sempre guiat pel seu tarannà filològic, també en aquests treballs Aramon fa mostra de la mateixa serietat i escrupolositat, manifestades com a medievalista.

I, tanmateix, jo crec que la figura que resta del nostre homenatjat és principalment la del filòleg medieval i de l'historiador de la llengua. És així que m'agrada recordar-lo, potser per culpa de la meva malformació filològica, però és així també que apareix principalment a través del recull que la Secció Filològica de l'Institut tan oportunament va publicar i que Jordi Carbonell va editar amb tanta cura. Un llibre preciós que serà per a molts de nosaltres un instrument imprescindible per a les nostres tasques.

GIUSEPPE TAVANI
Membre corresponent de la Secció Filològica
de l'Institut d'Estudis Catalans

R. Aramon i Serra, l'home de l'Institut

He d'agrair molt sincerament al president de l'Institut i al president de la seva Secció Filològica que hagin tingut la bondat de pensar en mi per a l'acte d'homenatge d'avui. El

senyor Aramon ha estat una persona decisiva en la meva vida, ja des dels meus anys universitaris, i gràcies a ell he tingut sempre obertes de bat a bat les portes d'aquesta institució, al piset clandestí de la Gran Via, a la seu de l'Òmnium Cultural, al carrer de Montcada, i en aquesta Casa de Convalescència, tres èpoques ben diverses, que m'han permès de conèixer de molt a prop les vicissituds de l'Institut, absolutament inseparables de la biografia del senyor Aramon, que en fou l'home fort des de la seva represa, després de la maltempsada de la guerra civil i de la primera postguerra, fins a la seva progressiva reincorporació dins un entramat cultural només possible després de la mort del general Franco i de la restauració de la Generalitat de Catalunya.

El 17 d'abril de 1942, quan només feia tres anys de l'acabament oficial de la guerra i de l'inici d'una persecució inimaginable en èpoques anteriors contra tot el que fes olor de catalanitat —ja iniciada el 1938 amb l'abolició de l'Estatut de Catalunya—, a casa de Josep Puig i Cadafalch, membre fundador de l'Institut i president de la seva Secció Històrico-Arqueològica, se celebrà una reunió decisiva. Hi acudiren Eduard Fontserè, membre de la Secció de Ciències des del 1921, i Josep M. López-Picó, membre de la Secció Filològica des del 1933, els únics membres actius de l'Institut que residien en aquells moments a Catalunya, llevat de Jaume Massó i Torrents, reclòs a casa seva «per motius de salut» (recordem que moriria aviat, el 1943), i s'hi afegí, per indicació de Puig, el molt més jove Ramon Aramon i Serra (nascut a Barcelona el 1907), «de les Oficines Lexicogràfiques i ex Secretari-Redactor de la Secció Històrico-Arqueològica», com deia ell mateix a la minuciosa acta de la reunió, que va escriure amb la lletra clara i precisa. Puig hi plantejà que l'objecte de la reunió «no és altre que estudiar què cal fer per donar continuïtat a l'obra de l'Institut d'Estudis Catalans, avui de fet interrompuda per motius de tots prou sabuts». Lamentà les defuncions d'alguns membres i el fet que molts altres fossin a l'exili, i no amagà que n'hi havia alguns que calia considerar «membres espiritualment absents», des de feia anys, com Josep Pijoan, Eugeni d'Ors i Esteve Terradas, o a causa de les circumstàncies de la guerra, com Ferran Valls i Taberner, «que no sols s'ha desentès de l'Institut i de les seves tasques, sinó que ha treballat perquè fos declarat inexistent i ha col·laborat a la creació i organització d'un institut que els elements oficials han presentat com a successor de la nostra corporació: l'Instituto Español de Estudios Mediterráneos». Arribà, doncs, a la conclusió que «l'Institut d'Estudis Catalans, que té la seu a Barcelona, queda avui representat legalment pels tres membres reunits i pel Sr. Jaume Massó i Torrents», els quals tenien «l'obligació moral d'assegurar-se la col·laboració de gent nova que continuï amb ells la tasca de l'Institut amb el mateix esperit amb què aquest ha vingut actuant des de l'any 1907».

La petita resta de l'Institut, doncs, adoptà l'acord de celebrar periòdicament sessions privades —una fórmula eufemística que duraria durant molt de temps, en un règim

que anava expressament contra el dret de reunió—, nomenar membres nous i membres adjunts, estudiar la possibilitat de nomenar membres corresponents, «sobretot de Mallorca, València i Rosselló», i «fer les gestions que calguin per a tornar a l'activitat les diverses filials de l'Institut». Puig demanà «al Sr. Aramon que prengui nota d'aquests acords i que vulgui redactar acta de la sessió d'avui, en qualitat de secretari-redactor; manifesta també que creu que el Sr. Aramon podia ocupar una de les vacants existents» i féu altres propostes de nous candidats. Tot seguit Aramon féu reserves al nomenament suggerit per Puig de Manuel de Montoliu, «si no personalment en nom dels Srs. Fabra, Nicolau i Riba»; proposà, però, «en canvi» el nom del «Sr. Joan Coromines, de les Oficines Lexicogràfiques, avui a l'estranger, que hauria de figurar en la Secció Filològica, i, potser, també el Sr. Casacuberta, que havia així mateix format part de les nostres Oficines Lexicogràfiques».

A la sessió següent, l'1 de maig de 1942, Aramon manifestà que Josep M. de Casacuberta li havia fet saber «que no creia indicat, en aquests moments, de procedir a la provisió de vacants i que no acceptaria, per tant, de formar part de la nostra corporació» (Casacuberta no entraria a la Filològica fins al 1958). Ja a la sessió anterior, Puig havia fet saber que de moment no veia convenient l'elecció de Joan Coromines, atès que es trobava fora de Catalunya (hauria d'esperar, doncs, fins al 1950). L'1 de maig de 1942, però, foren elegits Jordi Rubió i Balaguer, Agustí Duran i Sanpere, Joaquim Folch i Torres, Ramon Aramon i Serra, Josep M. de Sagarra, Pius Font Quer i Josep R[amon] Bataller, en qualitat de membres numeraris. Higini Anglès esdevingué membre adjunt.

En aquell mateix moment, «el Sr. Aramon indica que ja d'abans d'acabar la carrera es trobà lligat amb l'Institut, en la tasca del qual l'interessà el qui fou mestre seu en els Estudis Universitaris Catalans Francesc Martorell, a qui dedica un sentit record. Des d'aleshores la seva relació amb l'Institut no s'ha interromput i en tornar de cursar el doctorat a Madrid fou nomenat secretari-redactor de la Secció Històrico-Arqueològica; durant la seva estada a l'estranger fou honorat amb alguns encàrrecs; retornat a Barcelona, se li confià l'edició dels Cançoners catalans de la Biblioteca de Catalunya, dels quals només un fins ara ha pogut veure la llum; després entrà a formar part, com a tècnic, de les Oficines Lexicogràfiques. Avui, en cridar-lo l'Institut en els seus rengles, ha donat prova d'una benevolència que li cal agrair profundament i de la que procurarà fer-se digne».

Com ja devia estar prèviament convingut, Puig i Cadafalch suggerí a continuació que Aramon fos nomenat secretari general de l'Institut, en substitució de Ramon d'Alòs-Moner, mort el 1939. La votació li resultà unànimement favorable, amb un sol vot en

blanc, que lògicament provenia de l'interessat mateix, i tot seguit «el Sr. Aramon regracia la prova de confiança que aquest nomenament suposa i promet servir lleialment l'Institut des d'aquest lloc, malgrat les dificultats que la dispersió actual del seu arxiu i de tot el que es guardava a la Secretaria, avui posada sota custòdia estranya, li crearan en la seva nova tasca».

Aquests documents impressionants, que donen fe de vida del començament d'una tasca d'una eficàcia extraordinària, ens permeten també de conèixer una mica la prehistòria del qui a partir del 1942 i fins a la seva jubilació el 1989 seria el secretari general de l'Institut i hi assumiria gairebé tots els papers, ajudat per la seva fidel secretària M. Montserrat Martí i Bas i per molt poques persones més. En aquell moment, Aramon era un filòleg format amb rigor, que havia conegut de prop diverses escoles de la millor romanística europea i que s'havia creat un prestigi com a bibliògraf i com a editor de textos. Val a dir que abans se li havia despertat una afecció per la música, en general no gaire coneguda. En efecte, en la seva joventut («pels volts dels anys vint») havia format part de l'Orfeó de Sants i de l'Orfeó Atlàntida, i fou director musical de l'Esbart Sant Jordi. Durant aquest període, va compondre vuit sardanes, molt interpretades entre els anys 1925-1930; va arranjar la «Dansa» i el «Ball del ciri» de Castellterçol, en versió de piano (publicada, pel que fa a la dansa, a la *Sardana popular* editada per Josep M. Canals) i versió de cobla, i fins i tot va redactar l'estudi «La Danse et la Danse du Cierge de Castellterçol», aparegut a la revista *Art Populaire* de Praga el 1928.

Al marge d'aquesta afecció, Aramon ingressà el 1925 a la Universitat de Barcelona, on seguí la carrera que aleshores s'anomenava Filosofia i Lletres. Com els seus companys Ramon Sugranyes de Franch i Miquel Batllori, destacava la influència que havien tingut sobre ell Joaquim Balcells, catedràtic de llatí, i Jordi Rubió i Balaguer, professor de literatura castellana.

Durant el darrer curs de batxillerat, d'altra banda, havia descobert els Estudis Universitaris Catalans, una universitat paral·lela on va poder dedicar-se més de prop a l'estudi de la literatura i de la història de Catalunya, que aviat completaria amb el de la llengua. Hi va tenir encara com a mestre Antoni Rubió i Lluch, però recordava sobretot els noms del seu fill Jordi, de Ferran Valls i Taberner i molt especialment de Francesc Martorell. Als Estudis Universitaris, Aramon va tenir companys amb qui continuaria amb una relació excel·lent, decisiva en alguns casos, com Miquel Coll i Alentorn, Ricard Albert, Alfons Serra-Baldó o Josep Gassiot. Ja el 1927, publicà a la revista dels Estudis el seu primer article d'investigació, fruit d'un treball pràctic de la càtedra de Literatura Catalana, durant el curs 1925-26, «Un sermonari amb fragments rimats», notícia del manuscrit 479 de la Biblioteca de Catalunya, del segle xv, on demostra ja la minuciositat i la precisió que tindrà tota la vida a l'hora de l'estudi i l'edició de textos.

La tardor de 1929, Aramon anà a Madrid per seguir els cursos de doctorat, que aleshores només es feien a la Universitat «Central», i tingué la sort d'ésser-hi alumne de Ramón Menéndez Pidal i d'Américo Castro. La bona relació amb Menéndez Pidal li va durar tota la vida i degué influir en el seu nomenament com a membre corresponent de la Real Academia Española.

No sé per quin conducte, en acabar la carrera es posà en contacte amb l'Oficina Romànica de Lingüística i Literatura, dirigida a la Biblioteca Balmes pel jesuïta Ignasi Calveras a partir del 1928, i des del 1929 va col·laborar al seu «Anuari», amb recensions extenses i sovint polèmiques —gènere en el qual excel·liria— i amb el recull bibliogràfic titulat *Bibliografia de llengua i literatura catalana*, que preparà i comentà juntament amb el Dr. Josep Vives, bibliotecari de la Biblioteca Balmes, i amb Francesc de B. Moll, i més endavant tot sol.

Durant el curs 1930-31 Aramon va ser a Leipzig, amb beques de la Biblioteca Balmes i de la Diputació de Barcelona, i hi fou alumne de Walter von Wartburg, de Heinrich Kuen i de Wilhelm Friedmann, i entre el 1931 i el 1933 passà tres trimestres a Berlín, amb una beca de la Junta de Ampliación de Estudios, on freqüentà els cursos d'Ernst Gamillscheg i d'Eduard Wechssler.

En tornar de Madrid, sens dubte a causa de la seva bona entesa amb Francesc Martorell, havia estat nomenat secretari-redactor de la Secció Històrico-Arqueològica de l'Institut, i el 1933, en tornar de Berlín, Pompeu Fabra el col·locà a les Oficines Lexicogràfiques, dependents de la Secció Filològica, on treballà al costat de Joan Coromines i dels més antics Manuel de Montoliu, Josep M. Casas Homs i Francesc Torres, als quals s'afegí, ja començada la guerra civil, Josep Miracle. Fabra, nomenat catedràtic de llengua catalana a la Universitat de Barcelona, s'endugué també Aramon, al costat de Coromines, al seu Seminari romànic (1934) i mentrestant, per guanyar-se la vida i mantenir una família cada cop més nombrosa —el 1935 es casarà amb Hilde Stein, una senyora animosa i amable, que havia conegut a Alemanya—, es dedicà, entre el 1933 i el 1939, a l'ensenyament de llengua i literatura catalanes i d'alemany a l'Institut-Escola de la Generalitat, on tingué una colla d'alumnes que en parlaven amb afecte i que li mostraren sempre la seva adhesió, fins i tot quan li expressaven la seva discrepància en algun punt concret, com era el cas de la Maria-Aurèlia Capmany.

Durant aquests anys, l'activitat d'Aramon fou molt considerable. Al costat de la feina a l'Institut d'Estudis Catalans, a la Universitat i a l'Institut-Escola, continuà cada cop amb més empenta la seva tasca bibliogràfica —que no es limitava a recollir simples llistes de títols, sinó que anava acompanyada de notes de lectura i sovint de recensions aprofundides—, tant a l'*Anuari de l'Oficina Romànica* com als *Supplementhefte* de la

prestigiosa *Zeitschrift für Romanische Philologie* (1927-1939), i la seva tasca d'editor de textos medievals a la col·lecció «Els Nostres Clàssics», de la qual fou sempre assessor i revisor conscienciós, o a la «Biblioteca popular Barcino», i emprengué, per encàrrec de l'Institut d'Estudis Catalans, l'edició dels cançoners catalans de la Biblioteca de Catalunya —aleshores la biblioteca de l'Institut—, dels quals només pogué veure publicat el *Cançoner dels Masdovelles* (1938). L'homenatge que els Estudis Universitaris Catalans i la Biblioteca Balmes organitzaren a Antoni Rubió i Lluch l'estimulà, encara, a redactar un estudi que ha estat molt comentat, *L'humorisme del* Curial e Güelfa (1936), complementari de la seva edició del *Curial* a «Els Nostres Clàssics» (1930-1933) i de la seva important recensió, apareguda el 1934 a la *Revista de Filología Española*, de l'edició de la mateixa obra feta per Ramon Miquel i Planas.

La guerra civil i les seves conseqüències trasbalsaren profundament, com ja hem posat en relleu, la vida d'Aramon, que es veié despossseït dels seus mitjans de subsistència i impossibilitat de publicar els treballs que havia anat preparant amb una constància indefallent. Com que mai no s'havia significat en qüestions polítiques, no hagué de seguir, com tants altres, el camí de l'exili i d'aquesta manera pogué contribuir des del primer dia, amb la seva tenacitat i la seva murrieria típiques, a anar refent a poc a poc tot el que s'havia perdut i a salvar el que encara era possible de salvar, malgrat les disposicions oficials i la conjuntura mundial tan poc favorable. Mentre s'enginyava per guanyar-se la vida fent classes de llatí en un col·legi privat i traduint amb pseudònim de l'alemany —conjuntament amb la seva muller, que li fou sempre un puntal insubstituïble—, començà una activitat subterrània que el convertí en un dels mestres i dels líders de les noves generacions. El trobem a l'homenatge, privat però multitudinari, al «Gaiter del Llobregat», celebrat el desembre de 1941, als Amics de la Poesia, als Estudis Universitaris Catalans —represos per ell mateix i per Miquel Coll i Alentorn el 1942—, a múltiples tertúlies i reunions de Barcelona —on tingué una especial relació amb l'Ateneu Barcelonès—, a València i a Palma, on es convertí moltes vegades en ambaixador de la cultura catalana perseguida, i, tan aviat com fou possible, en convocatòries de premis literaris i en activitats editorials més o menys clandestines o ja tolerades a partir de l'«escletxa» del 1946, on sabem que va fer servir el pseudònim de Joan Mestres.

No cal dir que l'ocupació i la preocupació principal d'Aramon, que a poc a poc el va anar absorbint del tot, fou la secretaria general de l'Institut d'Estudis Catalans, un càrrec que li demanava una dedicació total —mancat com es trobava de qualsevol mena d'infraestructura i amb poc ajut efectiu dels presidents de les Seccions i del president de l'Institut, que en aquell moment era «de torn». Ell mateix va resumir amb molta discreció, el 1975, la tasca que li havia correspost de dur a terme a partir del 1942, a empentes

i rodolons i sota la vigilància constant d'un règim que arribà a tolerar l'Institut, però que mai no el veié amb bons ulls:

> Com a corol·lari de la guerra civil, la Diputació s'emparà de nou, no solament dels diversos serveis de l'IEC i de la seva biblioteca —a la qual canvià el nom pel de Biblioteca Central i en suprimí el patronat—, sinó també de les seves instal·lacions, els materials i les publicacions; part dels locals de la Casa de Convalescència foren cedits a d'altres organismes. Començava, doncs, una nova etapa de la vida de l'IEC. Però, bé que extraordinàriament reduïdes, des d'aquell moment, les seves possibilitats d'actuació i mancat de l'utillatge més elemental —les cèdules lexicogràfiques per al seu diccionari, per exemple, són blocades des de fa més de trenta anys—, tots els membres que l'integraven prosseguiren, tant a l'interior com a l'exterior, els diversos treballs encarregats, amb l'entusiasme i l'esperit de sacrifici que imposa la veritable vocació científica. El mecenatge particular, amb freqüència voluntàriament anònim, que mai no ha mancat a l'IEC, suplí dignament les antigues subvencions oficials, i a aquest mecenatge se sumaren les subvencions d'Agrupació Cultural Minerva, d'Omnium Cultural i d'organismes internacionals, com la Unió Acadèmica Internacional i el Consell Internacional de la Filosofia i les Ciències Humanes ja mencionats. Així pogué ésser represa el 1942 la seva activitat científica, el 1946 la convocatòria de premis i de borses d'estudi, que en els darrers *Cartells* han assolit una xifra elevada, i el 1947 les publicacions, que han possibilitat novament un intens intercanvi bibliogràfic amb tot el món acadèmic i universitari. En ocasió del cinquantenari de l'IEC (1957) foren nombrosos els missatges, les adhesions i els telegrames rebuts d'arreu. L'IEC, que els darrers anys havia hagut d'acollir-se a la llar dels seus membres per tal de poder prosseguir la labor científica, des del 1962 ha trobat refugi, gràcies a Omnium Cultural, al Palau Dalmases, on actualment (desembre 1974) hi ha instal·lada la seva nova biblioteca i unes modestes sales de treball, mentre espera de poder retornar a l'estatge ofert el 1931 per l'Ajuntament i de percebre de nou les subvencions promeses darrerament per la Diputació de Barcelona i per altres corporacions oficials. La major part de les antigues i de les noves societats filials han cooperat com sempre, i amb eficàcia, malgrat l'estretor en què han de desenvolupar-se, a la tasca de l'IEC en tots els camps del saber científic.[1]

1. R. Aramon i Serra. *L'Institut d'Estudis Catalans*. Barcelona. 1975 (dipòsit legal de 1976), p. 5-6.

Darrere aquestes paraules s'amaga una obra obscura i poc agraïda, però absolutament decisiva i sense la qual la cultura catalana hauria retrocedit d'una manera considerable. Després d'uns primers anys letàrgics, en els quals no es podia dur a terme cap activitat de tipus públic, Aramon aprofità l'«escletxa» del 1946 —un cert afebliment del règim després del resultat de la Segona Guerra Mundial, desfavorable a les potències de l'Eix— per reprendre les publicacions de l'Institut, que li havien donat tant prestigi internacional abans de la guerra civil, i s'esforçà, amb l'ajuda de Carles Riba, que havia tornat a Catalunya el 1943, per potenciar la Secció Filològica, de la qual Riba mateix fou elegit president el 1950. En primer lloc, va fer els possibles —d'acord amb els desigs expressats per Puig i Cadafalch a les primeres sessions del 1942— per recuperar el material que havia romàs empantanegat a causa de la guerra i en bona part el va posar en circulació, el 1946, amb la data que hauria hagut de dur originàriament. Tot seguit, des del 1947 anà fent aparèixer nous volums dels «Arxius de la Secció de Ciències» i de les «Memòries de la Secció Històrico-Arqueològica» de l'Institut, seguits per un bon nombre d'altres col·leccions o de volums o opuscles independents, amb un esforç personal que anava des de la recerca del finançament fins a les relacions amb les impremtes i la revisió d'originals i proves, en la qual li prestaren una gran ajuda Josep Miracle, Eduard Artells, Josep Llobera i altres correctors, i en determinats moments els secretaris-redactors dels quals pogué disposar, com Ricard Albert, Jordi Carbonell —que arribaria a ésser secretari general adjunt de la institució—, Joaquim Molas o Josep Moran.

Per donar fe de vida de l'Institut i per impulsar la recerca en el camp de la llengua, de la literatura i de la història, Aramon tingué molt interès a tornar a posar en marxa algunes revistes, que foren les primeres que pogueren tirar endavant sense ésser molestades per la censura. Ja el 1945 la seva correspondència ens assabenta del projecte de publicar els Anuaris de l'Institut corresponents als anys 1932-1939 i amb aquesta finalitat demana necrologies breus a mossèn Pere Batlle (carta del 6 de juny de 1945) i buidatges de revistes, per a «mitjans de juny pròxim», a Joan Ainaud, Joan Mercader, Josep Romeu, J. Solà i Solé (*sic*) i Pau Verrié (cartes del 12 de maig de 1945), tots els quals devien ésser alumnes dels Estudis Universitaris Catalans, on Ferran Soldevila explicava història, Jordi Rubió i Balaguer, història de la literatura, i Aramon mateix, gramàtica històrica i història de la llengua. A l'hora de la veritat, aquests Anuaris no arribaren a bon port i només fou possible de publicar els corresponents als anys 1952 i 1953, tots dos apareguts el 1954, amb una estructura molt més senzilla que la dels d'abans de la guerra. Més sort van tenir els *Estudis Romànics*, revista internacional de romanística publicada a cura d'Aramon mateix, de la qual van poder aparèixer vint volums entre el 1947-48 (en realitat, 1949) i el 1987-91, amb un bon nombre d'articles importants i una gran quan-

titat de recensions, en general d'un interès considerable. Cal dir que Aramon hi va col·laborar sovint, amb aportacions sempre valuoses, en bona part recensions redactades amb moderació i amb seny, però que no deixaven d'assenyalar els aspectes discutibles i que a vegades resultaven fins i tot dures, si les obres que comentava no tenien el rigor i la precisió que ell considerava mínimament imprescindibles.

El senyor Aramon va tenir també un interès especial a promoure el ressorgiment de les Societats filials de l'Institut, a través de les quals moltes persones podien connectar amb les activitats de la corporació, duent a terme treballs científics, assistint a les reunions o conferències que es programaven sobre les diverses matèries i col·laborant en les publicacions pròpies de cada una de les Societats. No m'és possible ara d'entrar en detalls sobre totes les Societats, però com a mínim voldria posar en relleu que ell mateix fundà (1942), i presidí a partir de la seva constitució definitiva (1946), la Societat Catalana d'Estudis Històrics, que tingué un paper important en uns moments en què la història, la història de la literatura, la llengua, l'art i l'arqueologia dels Països Catalans eren oblidats o estudiats d'una manera esbiaixada a les universitats oficials, i que publicà un butlletí, el *Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics*, del qual aparegueren tres números entre el 1952 i el 1955 (aquest darrer, III-IV, amb dipòsit legal del 1963); dedicà un homenatge a Josep Puig i Cadafalch amb motiu del seu vuitantè aniversari, del qual sortí un volum, *Miscel·lània Puig i Cadafalch: Recull d'estudis d'arqueologia, d'història de l'art i d'història oferts a Josep Puig i Cadafalch per la Societat Catalana d'Estudis Històrics* (1947-1951), i en romangué un segon de mig imprès, que mai no arribà a bon port; inicià una col·lecció de «Treballs de la Societat Catalana d'Estudis Històrics», que no passà del segon volum (1958, 1960), i sobretot, gràcies a l'empenta de Jaume Sobrequés, editià cinc bells volums col·lectius d'*Estudis d'història medieval*, amb el títol unitari d'*Estudis dedicats a Ferran Soldevila en ocasió del setanta-cinquè aniversari* (1969-1972). Em consta que Aramon intervingué decisivament en la fundació de la Societat Catalana d'Estudis Litúrgics (1970), a les sessions de la qual li agradava d'assistir, i en la de la Societat Catalana de Musicologia (1973), de la qual fou delegat de l'Institut a la junta de govern. Fou delegat igualment de la Societat Catalana d'Estudis Clàssics, fundada el 1979.

Al costat de tota aquesta feina de relacions públiques, d'organització interna i de publicació de revistes i llibres, de seguida que l'acabament de la Segona Guerra Mundial ho permeté, Aramon dugué a terme una acció decidida a l'estranger, posant-se en contacte amb els membres de l'Institut que es trobaven fora de Catalunya i amb persones rellevants de l'exili, i alhora assistint, sempre que era possible, a reunions, congressos i col·loquis arreu del món. A causa de la semiclandestinitat de l'Institut i a fi que la censu-

ra no intervingués documents o paquets poc o molt «compromesos», s'hagué d'enginyar per trobar sistemes segurs de tramesa de cartes i de publicacions, tot prescindint dels circuits «oficials».

La feina burocràtica i l'activitat constant de gerència i de representació que Aramon havia de dur a terme com a secretari general d'un Institut d'Estudis Catalans semiclandestí i durant molt temps sense mitjans materials ni recursos humans no van impedir que continués el seu treball de bibliògraf, d'editor de textos i d'estudiós de la llengua i de la literatura catalanes, bé que el van dificultar i van impedir que arribés a donar tots els fruits que n'hauríem pogut esperar en circumstàncies normals. Ja el 1948, quan era possible de reprendre una relativa política editorial en català, va triar, editar i prologar un volum de *Narracions* d'Emili Vilanova, que obria la «Col·lecció literària Aymà», i l'any següent encetà la seva revista *Estudis Romànics* amb dos importants treballs «Sobre l'atribució d'"Arondeta de ton chantar m'azir"», que considera de Guillem de Berguedà, i sobre «Dues cançons italianes en un manuscrit italià quatrecentista», avanç i complement de l'edició crítica del *Cançoner de l'Ateneu* que tenia en curs, però que dissortadament no arribà a ésser enllestida. Des d'abans de la guerra, Aramon treballava també en una edició crítica de l'obra del trobador català Guillem de Berguedà, de la qual havia cedit material al seu company Alfons Serra-Baldó per a la crestomatia *Els trobadors*, publicada a l'Editorial Barcino el 1934 i revisada amb cura per Aramon mateix. La reprengué per al *Corpus des Troubadours*, projecte que dirigia per encàrrec de la Union Académique Internationale; només en va arribar a donar el tast ja al·ludit dels *Estudis Romànics* i una precisió sobre un mot fantasma, *guazardinc*, apareguda a la miscel·lània dedicada a Mario Roques (1952). El 1950 va complementar els repertoris bibliogràfics d'abans de la guerra amb una minuciosa *mise au point* sobre «La philologie romane dans les pays catalans (1939-1948)», apareguda a Coïmbra, al *Suplemento bibliográfico de la Revista Portuguesa de Filologia*, que encara avui resulta útil. També cal acudir encara a una altra *mise au point*, summament erudita i resultat d'una recerca aprofundida, sobre *Les edicions de textos catalans medievals*, apareguda el 1955 a les actes del VII Congrés Internacional de Lingüística Romànica celebrat a Barcelona l'abril de 1953. En el camp de la història de la llengua, féu una aportació semblant al col·loqui internacional sobre la lingüística catalana celebrat a Estrasburg l'abril de 1968, inici dels col·loquis de l'Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes, constituïda formalment a Cambridge el 1973, de la qual esdevingué conseller el 1976, a Basilea.

Amb motiu de congressos o de miscel·lànies d'homenatge, Aramon publicà encara durant la postguerra un bon nombre d'edicions de textos medievals —en occità o en català— i d'estudis sobre la recepció de la literatura occitana contemporània als Països Ca-

talans, que —segons m'havia dit moltes vegades— hauria volgut completar i recollir en volums homogenis.

Deixant de banda alguns pròlegs —més o menys circumstancials, però sempre amb aportacions d'interès— i algun article o discurs de compromís —com la col·laboració al volum commemoratiu d'*Els cinquanta anys de la Llibreria Catalònia* (Barcelona, 1974) o el *Discurs presidencial als Jocs Florals de Munic (1977)*—, hem d'esmentar encara la seva participació en la segona edició del *Diccionari general de la llengua catalana*, de Pompeu Fabra, amb pròleg de Carles Riba (Barcelona, 1954), que donà origen a una violenta reacció de Joan Coromines, i en la revisió i ampliació de la *Introducció a la gramàtica catalana* de Pompeu Fabra publicada per Edicions 62 el 1968, basada en la *Gramàtica catalana* de les Publicacions de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana (1918), i sobretot la seva important intervenció en la *Gran Enciclopèdia Catalana*, tant pels articles que hi va redactar o hi va revisar a fons —entre els quals tots els que tenien relació d'alguna manera amb l'Institut d'Estudis Catalans i els seus membres—, com pel seu assessorament lingüístic, que, com remarcava Joan Carreras i Martí, segon director de la GEC, va resultar «absolutament cabdal».[2]

I no puc deixar de remarcar, com ja vaig fer el 1983, quan el senyor Aramon va rebre ben merescudament el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, que la seva millor obra «són els seus deixebles, als quals ha lliurat el millor de la seva vida, sense servir-se'n sinó servint-los, a vegades amb una aparença irònica però sempre amb un cor molt ample».[3]

Els seus darrers anys, quan ja havia aconseguit de recuperar per a l'Institut la Casa de Convalescència, després de múltiples gestions en les quals va demostrar el tremp i la flexibilitat que havia tingut ja des del 1939, el senyor Aramon va acumular honors i homenatges: el premi Ramon Fuster, del Col·legi de Doctors i Llicenciats en Filosofia i Lletres i Ciències de Catalunya (març 1982); el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes (maig 1983); la presidència d'honor de la Union Académique Internationale (juny 1989); la Medalla d'Or de la Generalitat de Catalunya (20 de desembre de 1989), que s'afegeix a la Creu de Sant Jordi que ja havia rebut el gener de 1982, i l'homenatge popular organitzat per Llengua Nacional el febrer de 1993, que anava unit a la institució del premi Ramon Aramon i Serra a la lleialtat lingüística. Ja amb motiu dels seus setanta anys li va ésser oferta una esplèndida miscel·lània en quatre volums, que encetà una nova etapa, dissorta-

2. Joan Carreras i Martí, «El Rais i la GEC», *Llengua Nacional*, núm. 11 (febrer 1993), p. 24-25.

3. «El mestratge de R. Aramon i Serra», *Serra d'Or*, juny de 1983, p. 405-406. Reproduït al meu llibre *Escriptors i eruditis contemporanis*. Barcelona, 1996, p. 233-236.

dament estroncada aviat, dels *Estudis Universitaris Catalans*. El 1989, quan li arribà per llei de vida l'hora d'una merescuda jubilació, l'Institut d'Estudis Catalans el nomenà Secretari General honorari, i el 1997 la Secció Filològica de l'Institut commemorà el seu norantè aniversari amb el magnífic recull d'*Estudis de llengua i literatura*, que permet de trobar amb facilitat molts treballs apareguts a miscel·lànies i revistes de difícil accés.

En morir, el juliol d'enguany, el senyor Aramon deixava darrere seu una herència impressionant: una obra personal de primera magnitud i sobretot un Institut d'Estudis Catalans que havia persistit i s'havia anat enfortint i posant al dia i que havia contribuït decisivament al manteniment de la dignitat d'una llengua que els vencedors de 1939 haurien volgut esborrar del mapa. El seu exemple constant, la seva noble tossuderia i la intel·ligència i el cor que posà sempre al servei dels seus ideals ens han d'estimular des d'ara a fer-nos-en dignes.

JOSEP MASSOT I MUNTANER
Membre de la Secció Històrico-Arqueològica
de l'Institut d'Estudis Catalans

Vaig tractar el senyor Aramon, intermitentment, durant molts anys. Des de 1964 fins que deixà d'assistir, entrada la dècada dels noranta, a les sessions de la Secció Filològica. De l'any 1967 tinc una foto on estic assegut entre Núria Aramon i Antoni Comas: correspon a un sopar d'homenatge que se li féu en ocasió del seu seixantè aniversari. Una temporada llarga anàvem a sopar amb ell a Can Parelladeta, els classicistes de la Societat Catalana d'Estudis Històrics i, després, de la d'Estudis Clàssics. Preguntava i escoltava; mirava de conèixer la gent, de fer-se una idea de cada un.

No sé refer quina idea me'n feia, jo d'ell, al començament de conèixer-lo, abans d'acabar la carrera. Sé que havia assistit a alguna seva classe i que l'havia visitat, no sabria precisar amb motiu de què, al pis de la Gran Via, d'on conservo, nítid, el record d'una vivaç Montserrat Martí. De la seva obra no devia conèixer, llavors, sinó la seva edició del *Curial i Güelfa*, una novel·la que m'apassionà; la seva introducció, però, la trobava breu, i les notes, poques. Força temps després, d'ençà d'un dia que vaig gosar dir-li-ho, vaig poder constatar que en conservava fresca la memòria i que sabia combinar observacions sobre la forma i el temps narratiu amb precisions sobre problemes concrets filològics i històrics. De literatura catalana, amb ell vaig poder parlar de les *Novel·letes exemplars* que també tenia editades a la Barcino i del *Tirant*, obra que li era també molt

familiar i que vaig triar com a tema de la meva contribució al volum II (1980) de la *Miscel·lània* d'homenatge que commemorà que ja era septuagenari. Parlava amb afició i convicció de teatre i mantenia en poesia moderna i contemporània una predilecció per la més entenedora i contundent, més aviat retòricament suplementada que no treballada simbòlicament i massa concentrada.

Vaig anar sabent què havia estat l'Institut d'Estudis Catalans i que la història del senyor Aramon i la de la represa d'aquesta institució després de la Guerra d'Espanya eren, com a mínim, inseparables. El 1976 vaig acompanyar-lo uns quants dies en un viatge a Brussel·les. A la tornada, una vaga de controladors a Barcelona ens va tenir tres hores tancats dins de l'avió abans d'enlairar-se: ell s'entretenia rosegant el toscà apagat entre els llavis, però jo, que llavors fumava força, me n'havia d'estar. Va ser una de les comptades vegades que em va parlar d'ell, del que hauria volgut fer i del que havia fet: em va venir a dir que potser era més important el servei al país que l'excel·lència en els estudis i l'especialització, i que de primer havíem de recuperar les coses nostres, la tradició d'abans de la guerra, en allò que tenia de més essencial. Hi havíem anat a una reunió de la FIEC (Fédération Internationale d'Études Classiques), on la Societat Catalana d'Estudis Històrics tenia la representació de l'Institut i on ell, tot i que hi mantenia relacions de cordialitat amb alguns estudiosos —com ara Jean Bingen, que havia estat amic dels Carner—, es trobava desplaçat per raó dels temes específics que hi eren tractats. Sense deixar les regnes, en casos com aquest Aramon es feia acompanyar d'algú jove per mirar d'assegurar la continuïtat de la representació i de fer-la més específica. La situació no era gaire còmoda: els temps havien canviat i una representació catalana no feia de bon justificar si no era en termes acadèmics, sobretot davant de la representació espanyola i en presència de representants estrangers que no sempre tenien una idea prou clara de la cultura catalana. Aramon, que estava a punt de fer setanta anys, s'avorria en les sessions de treball, però vam trobar manera de sortir-nos-en dignament i, encara, al marge de les sessions, vam trobar una tarda i tot perquè em portés a visitar Émilie Noulet, que vivia en una confortable residència, als afores de la ciutat. Aramon havia mantingut relacions d'amistat amb els Carner, havia treballat per la concessió del Nobel de literatura al poeta i havia estat un dels promotors del viatge, el 1970, abans de la seva mort aquell mateix any, de Carner i la seva dona a Barcelona. La vídua del poeta, una dona abnegada, entera i lúcida, es veia que li tenia confiança i el considerava. Ell la tractava amb familiaritat però amb molt de respecte i de deferència. Parlaven del temps passat. Amb memòria i aplicació, fins amb delectança.

Parlaven d'un temps que era, per a Aramon, el de l'ensulsida del seu món, però també el de la tenacitat a mantenir-lo com si fos la cosa més natural; no com si res no hagués passat, sinó com si fos encara la cosa més natural a pesar del que havia passat. Parlaven de

tot de fets i de persones, entre acabada la guerra i la mort de Carner. Aramon havia entrat a l'Institut el 1942 i n'havia esdevingut de seguida secretari general. Parlaven, doncs, dels anys en què Aramon havia estat, ell, l'Institut. De la manera més natural, també.

Quan va entrar-hi, Fabra, que l'havia tingut d'ajudant a l'Autònoma de la República, es mirava l'arribada d'Aramon i de Sagarra a la Filològica amb reticència —ni ell ni Nicolau, explicava a Coromines, no havien estat consultats—, i reticents semblen també algunes indicacions del mateix Fabra, el 1948, en la «Llista d'esmenes al *Diccionari general*». Quan mor Fabra, Puig i Cadafalch i Aramon no poden anar-hi i un any després els hereus consideren Aramon l'interlocutor en nom de l'Institut. El secretari general havia promogut, en l'entretant, amb Bohigas i Coll i Alentorn, l'esmentada Societat Catalana d'Estudis Històrics, havia gosat fer públic un Cartell de Premis, havia tornat a engegar les publicacions de l'Institut i havia encetat la publicació d'*Estudis Romànics*, una eina esplèndida de comunicació amb el món, de presència a Catalunya dels estudiosos de fora i de projecció dels d'aquí cap a l'exterior. Sempre va tenir molta cura de les publicacions; ell ho controlava tot, des de captar els originals i preparar-los fins al volum o al llibre publicat. Jo també el recordo, com he sentit més d'un cop que l'evocaven Jordi Carbonell i Joaquim Molas, revisant mot per mot, preparant pàgina per pàgina els originals. Des que va poder tenir passaport, va anar incrementant la presència de l'Institut arreu; a Barcelona va mirar d'entendre's amb els instituts estrangers i va anar incidint en els grups de conscienciació, de mica en mica, mentre anava navegant sense mar en la nau un pèl fantasma de l'Institut. El *Diccionari general* de Fabra va poder tornar a sortir el 1954.

Durant la dictadura, cada vegada que es feia un pas endavant, existia el perill d'haver de recular-ne més d'un, però ell, encara no l'havien fet retrocedir, ja mirava de tornar a avançar. Somrient, amb el toscà a la boca i com si fos la cosa més natural. Tothom va anar confiant en ell, que es dedicava de ple a l'Institut, i ell es va anar identificant cada cop més amb l'Institut. La seva incidència en els joves —sortia de les aules una generació desperta i contestatària, a la qual havien negat el passat i, amb el passat, la llengua— s'incrementà de 1963 a 1967, quan el governador civil clausurà el Palau Dalmases, on l'Institut havia trobat acollença el 1962 gràcies a Òmnium.

No cal dir que tot això va ser en una situació permanent de crisi, d'aïllament i de vigilància, de setge o de presó, de la cultura i la llengua catalanes. L'Institut no va ser l'única entitat que va donar senyals de vida, o de continuïtat en l'agonia, però va ser la més emblemàtica, i Aramon va erigir-se i va ser reconegut, ell, com l'home que significava l'Institut i, doncs, com a símbol de la vida acadèmica i cultural que quedava al català. En una situació de crisi, manar col·legiadament pot no ser la cosa més pràctica; en una situació d'aïllament o de vigilància contínua, l'única estratègia dels assetjats o presoners és que

tinguin —o que s'hagin avingut a tenir— una sola veu. Si sovint va haver de manar, de fer o de deixar de fer, ell tot sol, sense confrontar el seu punt de vista amb uns altres; si va optar per presentar-se com a veu única de la institució, les circumstàncies de la vida de l'Institut fins a 1968, com a mínim, i la situació general fins a la mort de Franco (1975) prou que ho expliquen i llavors hi empenyien.

Després, la situació social s'havia transformat, la política va anar també canviant i el govern de l'Institut va anar decantant-se de la banda del president. Aramon va continuar essent-ne *el* secretari general fins a 1989, després de la reforma dels Estatuts (1988) impulsada per Emili Giralt quan era president; des de 1984 Jordi Carbonell va ajudar-lo com a secretari general adjunt.

El secretari general que us parla, però, des de l'evocació de la persona i mirant de dir, amb pinzellades precises i de reconeixement, el que aquell secretari general va ser per a l'Institut, per a la llengua i la cultura catalanes, us parla, ben cert, des d'una posició sortosament diferent. Però us en parlo jo —i no qualsevol altre membre, molts dels quals l'havien tractat més que jo i ell els tenia més confiança— com a secretari general que ara sóc de l'Institut, perquè tot ha canviat, però va ser des d'aquest càrrec que ell va servir l'Institut. I he de dir que aquesta coincidència és un honor per a mi, que ara provo, ben altrament, de fer, emperò, això mateix.

No vull, de tota manera, acabar aquestes paraules des de l'excessiva solemnitat o l'èmfasi. Quedi la magniloqüència per als qui hagin d'elogiar els vans i els fatus. Jo prefereixo evocar com somreia. Alguna vegada li havia portat toscans d'Itàlia. Somreia, també amb els ulls. Somreia sovint, i també enmig de dificultats. Potser el seu sentit de la vida es basava en la resistència. Circumstàncies adverses, col·lectives i individuals, s'instal·laren en la seva vida, i ell continuava, resistent i tossut, obstinat; com si fos el fet més natural, deia abans; i sovint somrient, ara hi insisteixo. En resultava una mena de fràgil saviesa, entre el que hauria volgut i el que era, que per dins potser configurava el somriure amb què responia, de vegades burleta, a les situacions dels humans. Que «l'humorisme» de l'autor del *Curial i Güelfa* era resultat del «contrast entre una idealitat i una realitat» havia mantingut ell mateix, un Aramon ben jove, i que abraçava també, hi afegia, «tot el que sigui sàtira, burla, paròdia». Ell en deia «un somriure escèptic»; com el que ell gastava, jo trobo. Un somriure que a Aramon se li feia resignació quan les coses anaven malament i havia de retrocedir —però per dins es devia dir tossut que ja hi tornaria, que ja hi hauria una altra oportunitat—; que se li feia satisfacció continguda, alegria una mica sorruda, quan les coses anaven bé o no es torçaven —no, però, llavors, sense una mica d'acidesa; sense l'acidesa de saber com acaben, les victòries dels humans. Si em deixàveu tornar a l'autor del *Curial i Güelfa*, Aramon deia d'ell que solia mesclar «unes gotes àcides a la dolçor de les victòries» de l'heroi, i també això li semblava que en definia «l'humorisme».

Tot plegat, us proposo de xifrar, a manera de símbol, en aquell seu somriure que tots deveu recordar, el seu valor, la seva grandesa; una grandesa que us exhorto, ara sí, una mica emfàtic, a reconèixer ben humana, ben nostra i entranyable.

CARLES MIRALLES I SOLÀ
Secretari general de l'Institut d'Estudis Catalans

Josep Roca-Pons

(12.12.1914 - 28.08.2000)

El dia 28 d'agost de 2000 l'Institut d'Estudis Catalans va haver de lamentar la mort del senyor Josep Roca-Pons, membre de la Secció Filològica. L'Institut li reté un acte d'homenatge el 16 de maig, que tingué lloc a la Sala Nicolau d'Olwer de la Casa de Convalescència, seu de l'IEC.

L'acte fou presidit per l'Excm. Sr. Manuel Castellet, president de l'Institut d'Estudis Catalans, i comptà amb la intervenció de l'Il·lm. Sr. Joan A. Argenter i Giralt, president de la Secció Filològica; el parlament de l'Il·lm. Sr. Philip D. Rasico, membre corresponent de la Secció Filològica, i el parlament del Sr. August Bover i Font, president de la Societat Catalana de Llengua i Literatura de l'Institut d'Estudis Catalans.

Reproduïm a continuació els textos amb el mateix ordre en què foren pronunciats.

En record de Josep Roca-Pons

El passat 28 d'agost Josep Roca-Pons, fill de Sarrià (1914), gramàtic i professor emèrit de la Universitat d'Indiana (Bloomington, Indiana, als Estats Units d'Amèrica) i membre

numerari de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans, va morir a Ribes, la vila del Garraf, prop de Sitges. El matrimoni Roca residia a Sitges des del seu retorn definitiu al país natal.

L'endemà al matí, a la parròquia vella de Sitges, amics, antics deixebles, col·legues, veïns i autoritats dels governs local i autonòmic van aplegar-se per retre-li el darrer comiat i fer costat als familiars. Recordo que hi vaig arribar d'hora, i també recordo com, extraviada la mirada mar endins des de la solitud de la plaça de l'església, damunt la mar blava de la blanca vila, se'm barrejaven velles remembrances de bonhomia i imatges recents de decandiment de l'amic traspassat.

Josep Roca-Pons es llicencià en dret (1935) i cursà també filosofia i lletres a la Universitat de Barcelona. Els fets dramàtics d'aquells anys interromperen uns estudis que es clogueren finalment amb una nova llicenciatura en filologia romànica el 1941. Es doctorà a la universitat de Madrid, com calia, el 1953 amb una tesi sobre les perífrasis verbals, un camp complex dels estudis gramaticals. Publicada amb el títol d'*Estudios sobre las perífrasis verbales del español*, li fou atorgat el Premi Menéndez y Pelayo el 1958. Després de professar alguns cursos de gramàtica general a la Universitat de Barcelona (1947-1955), les circumstàncies locals del moment el degueren empènyer mar enllà, i fou professor a Santiago de Cuba (1956), primer, i ben aviat a Bloomington (1958) fins a la seva jubilació (1981). Quan es van iniciar els estudis de doctorat a l'actual Universitat Autònoma de Barcelona el curs 1970-1971, Roca gaudia d'any sabàtic i fou convidat a fer-hi docència. Llavors el vaig conèixer en persona i vaig familiaritzar-me amb el seu estil dialogant, rere el seu aire distret: no alliçonava, et demanava l'opinió com aquell qui acaba d'arribar a l'ofici. Mentre la matèria devia ser considerada opinable, la conversa podia adoptar l'aire d'un intercanvi entre metge i malalt o es tornava dialèctica; quan calia deixar les coses clares, no s'estava de fer-ho amb contundència, posant un èmfasi especial en la dicció. També era així quan expressava opinions polítiques —per al nord-americà mitjà, Roca era, sens dubte, un radical.

Haig de dir que, abans de fer-ne la coneixença personal, el nom de Roca-Pons ja m'era conegut. De fet, ho era de tots els estudiants de lletres del llavors districte universitari de Catalunya i Balears, si més no, perquè els seus dos volums de la *Introducción a la gramática* (1960) havien estat un dels punts de referència obligats per a qui volia endinsar-se en les modernes teories lingüístiques (que llavors volia dir els diversos estructuralismes) i per a qui preparava unes oposicions d'institut (em refereixo a les entitats a què en aquell temps al·ludia la sigla INEM i que després foren conegudes com a INB, IB i IES, consecutivament). Roca era un bon lector, coneixedor de primera mà i estudiós de les obres que havien deixat petja en la lingüística general, i això li n'havia permès aquella síntesi.

Però als Estats Units d'Amèrica hagué de dedicar-se a l'ensenyament del castellà

i del català. La *Introducció a la llengua catalana* (1971) i la *Introduction to catalan literature* (1977) en foren conseqüència. Entremig havia publicat *El lenguaje*, que aparegué en 1973. Ara, allò que el motivava més era la tasca d'impulsar els estudis catalans a l'Amèrica del Nord, i es va mobilitzar amb aquest objectiu. La North American Catalan Society —de la qual fou el primer president— i la *Catalan Review* en són les iniciatives més significades i de més rendiment. Tot i així, el que a mi personalment sempre m'ha captivat d'en Roca professor és l'estimació que va saber suscitar entre els seus deixebles. Em pregunto com s'ho feia per infondre tant d'entusiasme per una causa tan «menuda» i, a més a més, aconseguir un retorn de caliu humà tan incondicional!

De tornada al país, Roca va esforçar-se a posar en marxa altres iniciatives de relació entre catalans i nord-americans o altres iniciatives relacionades amb la vida cultural catalana. Va maldar per promoure la candidatura de J. V. Foix —com ell mateix, veí de Sarrià, amb qui l'unia una vella amistat i a qui admirava— al Premi Nobel de Literatura. És clar que Foix era el seu candidat, però l'objectiu ultrapassava, un cop més, tot personalisme. En una època en què ens hem avesat a confondre l'objectiu i l'èxit, l'actuació de Roca en aquest camp i en d'altres és tota una lliçó; Roca mai no hauria sabut entendre que hom pugui arribar a actuar acomodatíciament, enfilant una situació d'una manera que en garanteixi l'èxit, a costa de sacrificar-ne l'objectiu. A Josep Roca, no li recava perdre si, al capdavall, havia fet allò que creia que calia fer.

La Generalitat reconegué els seus mèrits atorgant-li la Creu de Sant Jordi (1988). L'Institut d'Estudis Catalans l'acollí entre els seus membres (1989). Hi va treballar amb tenacitat, sobretot a la Comissió de Gramàtica, tant si les seves idees —sovint ardides, però sempre fonamentades lingüísticament— reeixien com si no, fins i tot quan les seves forces ja minvaven i la feina esdevenia cada dia més feixuga. No s'arronsava de cap proposta si la considerava racional i n'estava convençut, tant si es tractava d'entrar *m*, *t* i *l* com a formes pronominals al diccionari (sense guionets a dreta ni a esquerra), com d'esmenar el tractament fabrià de les combinacions pronominals o d'elaborar una ortografia de base fonètica per al català.

No podria cloure aquestes paraules sense mencionar un dels fets que més van contribuir a configurar la vida de Josep Roca-Pons d'ençà que es produí el 1964. Tots els qui el coneixíeu haureu endevinat que em refereixo a la seva unió amb Teresa Boix. En Josep hi va trobar un suport incondicional, i la Teresa ha participat des de primera línia de la vida professional de Josep Roca, dels seus anhels, dels seus treballs, de les seves obres, de les conseqüències del seu mestratge i de l'estimació dels seus deixebles, els quals no l'han deixada pas sola en els moments difícils –si més no, en la mesura que la distància i les obligacions els ho han permès. I és que la casa dels Roca sempre va estar oberta als dei-

xebles d'en Josep, tant si era per a acollir l'exercici de la vida social com si era per a convertir-se eventualment en una segona aula. No parlo d'oïdes. A més d'això, i si m'ho deixeu dir amb una expressió anglesa que per a mi és un tecnicisme gramatical, tant a Bloomington com a Sitges, can Roca havia esdevingut un *landing site* de catalans traslladats als Estats Units d'Amèrica i de nord-americans traslladats a Catalunya, respectivament. Un lloc d'aterratge, d'acollida o de primers auxilis. I em sembla que el costum ha arrelat tan fort que encara sobreviu a la desaparició del mestre.

Deixa'ns, Teresa, que també nosaltres l'enyorem.

JOAN A. ARGENTER
President de la Secció Filològica
de l'Institut d'Estudis Catalans

El mestratge de Josep Roca-Pons

Josep Roca-Pons fou un home de gran erudició, humanitat i justícia, d'un caràcter modest i més aviat reservat si bé molt generós, dotat d'un fi sentit de l'humor i lliurat totalment i incondicionalment a la seva cultura i als seus amics i deixebles. Fou un fidel patriota català, un distingit lingüista, un veritable amant de la música clàssica, especialment la de Bach i Beethoven, i, en relació amb qui us dirigeix aquestes paraules, un molt estimat amic i mestre. La seva desaparició, encara no fa un any, ens ha deixat privats del seu geni, de la seva agradable companyia i de la seva passió quasi lul·liana per la llengua i la cultura catalanes.

Mentre Roca-Pons enllestia les seves primeres publicacions de tema lingüístic, donava alhora classes de filologia romànica i de gramàtica general a la Universitat de Barcelona, on va tenir els càrrecs de professor adjunt i de professor encarregat entre 1947 i 1955. I, com feien llavors molts estudiosos, també donava classes particulars. Tanmateix, en aquells anys difícils de postguerra la possibilitat d'aconseguir una càtedra o, almenys, un lloc fix com a professor titular a l'esmentada Universitat (o a cap altra d'Espanya), semblaven molt remotes i, per tant, Roca-Pons, seguint l'exemple de molts catalans, va decidir anar-se'n a Amèrica i exercir-hi de professor.

El mestratge de Josep Roca-Pons a Amèrica va començar no als Estats Units, sinó a Cuba, on l'any 1955, a través d'una sèrie de gestions fetes per Joan Ferraté, Roca-Pons va aconseguir un lloc com a professor de lingüística general i hispànica a la Universitat d'Oriente, a Santiago de Cuba. Malauradament, però, el tancament de les universitats cu-

banes provocat per la crisi civil i militar d'aquella illa, i especialment per l'alçament dels castristes contra el règim del dictador Batista, va fer que Roca-Pons es desplacés el 1956 als Estats Units i, concretament, a la ciutat de Nova York, on va rebre una cordial acollida del distingit lingüista Tomás Navarro Tomás, el qual era aleshores catedràtic de la Universitat de Colúmbia.

Fou durant l'estada a Nova York (1956-1958) que Roca-Pons va rebre l'oferta d'un lloc de professor de filologia castellana a la Universitat d'Indiana (Bloomington, Indiana) arran d'una conversa entre els amics i col·legues Agapito Rey, d'origen gallec i llavors director del Departament d'Espanyol i Portuguès d'aquesta Universitat, i l'esmentat Tomás Navarro. Així el 1958 Roca-Pons va traslladar-se a Bloomington a fi d'iniciar la seva llarga docència (1958-1981) en una de les universitats públiques més importants dels Estats Units. Hi va fer una gran amistat amb el citat professor Rey (l'any 1980 Roca-Pons editaria en honor del seu amic gallec el volum *Homenaje a Don Agapito Rey* [Lleida: Virgili]), el qual va donar el seu suport a Roca-Pons quan aquest, poc després de la seva arribada a la Universitat d'Indiana, va manifestar el desig d'oferir-hi, a més de les assignatures normals de llengua i lingüística castellanes (gramàtica i composició, morfologia i sintaxi, gramàtica històrica, etc.) i algun cop, també, una de literatura escrita en aquest mateix idioma (per exemple, la novel·la picaresca), un parell d'assignatures catalanes: l'una de llengua i l'altra de literatura (medieval i moderna), les quals es convertirien, més tard, en quatre: llengua, lingüística, literatura medieval i literatura moderna, gràcies al suport d'alguns dels seus col·legues, entre els quals cal destacar d'una manera especial la professora Concha Zardoya.

Ultra la seva docència a la Universitat d'Indiana, Roca-Pons, aprofitant un estiu o un any sabàtic o bé la possibilitat d'una excedència, també va donar classes com a professor visitant a una sèrie d'universitats addicionals: la Universitat de Puerto Rico (Río Piedras, estiu de 1962), la Universitat de Georgetown (Washington, districte de Colúmbia, curs de 1962-1963), la Universitat de la Carolina del Nord (Chapel Hill, estiu de 1967) i la Universitat Autònoma de Barcelona (curs de 1970-1971 i estiu de 1978).

Les activitats docents i investigadores de Josep Roca-Pons a la Universitat d'Indiana, si bé lligades inicialment i principalment a la filologia castellana, amb el transcurs del temps van anar enfocant-se cada cop més en la llengua, la literatura i la cultura catalanes. De fet, hom pot parlar, sense cap mena d'exageració, no d'un despertament o reviscolament de l'interès de Roca-Pons pel català, el qual no li havia minvat en cap moment, sinó del començament d'un veritable apostolat a favor de la seva llengua i cultura, cosa que a partir de l'any 1975, si fa no fa, el va induir a dedicar-se quasi exclusivament a l'ensenyament del català. I, en aquest sentit, es pot remarcar que cap al 1976 va aparèixer d'una

manera misteriosa, a la porta del despatx de Roca-Pons, una placa que anunciava *Catalan Studies*, col·locada, pel que sembla, per un deixeble seu, potser aquí present.

Al mateix temps que Roca-Pons lliurava a la impremta el seu llibre escrit en anglès i de caràcter divulgador, *Introduction to catalan literature* (Bloomington: Indiana UP, 1978), preparava amb Albert Porqueras-Mayo el Primer Col·loqui d'Estudis Catalans a Nord-amèrica, el qual va celebrar-se els dies 30-31 de març i 1 d'abril de 1978 a la Universitat d'Illinois (Urbana) sota la presidència d'honor d'Antoni M. Badia i Margarit i la copresidència de Josep Roca-Pons i Albert Porqueras-Mayo. S'hi va fundar llavors la North American Catalan Society (NACS), de la qual Josep Roca-Pons va esdevenir el primer president i, més tard, president d'honor. Va ésser amb motiu d'aquest col·loqui que Roca-Pons va encetar, amb el discurs inaugural «La projecció exterior de la cultura catalana» (*Estudis de Llengua, Literatura i Cultura Catalanes: Actes del Primer Col·loqui d'Estudis Catalans a Nord-amèrica*, Barcelona, 1979, p. 41-57), una sèrie de treballs sobre la difusió de la cultura catalana o bé la condició social del català, els quals es publicarien principalment en els volums d'actes dels col·loquis següents organitzats per la NACS: «Per la difusió de la llengua catalana» (*Actes del Segon Col·loqui d'Estudis Catalans a Nord-amèrica*, Barcelona, 1982, p. 262-272); «La NACS (North American Catalan Society)» (*Estudis de Llengua i Literatura Catalanes, V: El català a Europa i a Amèrica*, Barcelona, 1982, p. 42-54); «La cultura castellana i la catalana» (*Actes del Tercer Col·loqui d'Estudis Catalans a Nord-amèrica: Estudis en Honor de Josep Roca-Pons*, Barcelona, 1983, p. 262-272); «La situació social de la llengua catalana» (*Actes del Cinquè Col·loqui d'Estudis Catalans a Nord-amèrica*, Barcelona, 1988, p. 242-257), i «La catalanística als Estats Units i al Canadà» (*Actes del Novè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*, vol. 3, Barcelona, 1993, p. 427-429), entre d'altres.

La tasca docent de Roca-Pons a Nord-amèrica i, específicament, a la Universitat d'Indiana fou sempre molt personal, i sobretot quan es tractava de la llengua i la cultura catalanes era una obra apassionada que encoratjava i alhora inspirava els alumnes amb el seu entranyable entusiasme i bell exemple científic. Ell, però, mai no volia fer-los sentir cap obligació a interessar-se per la llengua i la cultura de llur mestre. No n'hi havia cap necessitat, car el caràcter de Josep Roca-Pons: savi, idealista, honrat i absolutament convençut del gran valor de la seva llengua i cultura ja era prou per atreure'ls-hi i inspirar-los una estima i lleialtat duradores. Val a dir, però, que malgrat els innombrables mèrits personals i professionals de Josep Roca-Pons, el gran èxit del seu mestratge a la Universitat d'Indiana no hauria estat possible sense la col·laboració constant i desinteressada de la seva muller, Teresa Boix i Gubert, amb la qual es va casar a Montserrat l'estiu de 1964. A Bloomington eren una parella inseparable, a vegades fins i tot dins l'aula on sovint els dos es po-

saven a conversar en català perquè els alumnes poguessin escoltar una conversa en aquesta llengua. I no escassejaven les vesprades en aquell poble universitari d'Indiana, envoltat de camps sembrats de blat de moro, quan el matrimoni Roca-Pons convidava els amics (incloent-hi col·legues i alumnes) a casa per parlar de temes d'interès comú i gaudir d'unes mostres exquisides de la cuina empordanesa acompanyades de vins del Penedès. Quan Josep Roca-Pons es va jubilar de la Universitat d'Indiana l'any 1981 ja hi havia dirigit una mitja dotzena de tesis doctorals sobre temes catalans i havia format una veritable escola d'estudiosos catalanòfils, molts dels quals d'una manera o altra continuen avui al món universitari nord-americà, i més enllà d'aquest, l'obra de llur mestre sarrianenc.

Com Josep Roca-Pons n'hi ha hagut pocs. Molt pocs. Fou de debò un home de «ciència i passió», per fer nostra una expressió reeixida del seu vell amic i col·lega Antoni M. Badia i Margarit (*Ciència i passió dins la cultura catalana*, Barcelona, 1977) aquí present entre nosaltres. A més de la seva obra científica, el llegat més important de Roca-Pons, reconegut per ell mateix i que li era motiu de gran satisfacció, són, sobretot, els seus deixebles, entre els quals poden esmentar-se, entre d'altres, Patricia Boehne, Janet DeCesaris, Patricia Lunn, Jane Albrecht i qui us adreça aquestes paraules. Se senten encara avui membres d'una família, la de llurs mestres i amics Josep i Teresa. Avui escampats arreu del món, aquests fills espirituals del savi professor sarrianenc i de la seva muller palamosina coneixen molt bé el camí de Sitges que duu a can Roca-Pons. I la veritat és que ningú no s'estranyarà de trobar-n'hi, d'un moment a l'altre, un o més. Llur mestre, però, en Josep Roca-Pons, «Roqueta» com li deia la seva dona Teresa, ja no hi serà per acollir-los amb la seva afectuosa i acostumada abraçada. Certament el trobaran —tots el trobarem— a faltar.

PHILIP D. RASICO
Membre corresponent
de l'Institut d'Estudis Catalans

Josep Roca-Pons i els estudis catalans a l'Amèrica del Nord

També jo vaig rebre amb agraïment l'encàrrec de la Secció Filològica d'intervenir en aquesta sessió en memòria de l'estimat amic Josep Roca-Pons.

Personalment, no el vaig conèixer fins tard. Devia ser cap a final del 1978 o començament del 1979, poc després d'haver tornat del Canadà, quan amb la família vam establir-nos a Sitges, la vila on llavors ell passava els estius. Van presentar-me'l els amics Jau-

me Martí-Olivella i Carme Rei-Granger, que havien estat en la primera línia de la fundació de la North American Catalan Society (NACS), l'abril de 1978. Per a mi ja era un nom mític, d'ençà dels meus temps d'estudiant a la Universitat de Barcelona, llavors encara recents. Perquè, per als estudiants universitaris de la convulsa primera meitat dels anys setanta, que aprenïem gramàtica amb la segona edició (ampliada i ja publicada per l'Editorial Teide) de la seva *Introducción a la gramática*, Josep Roca-Pons era el professor català que ensenyava en una universitat dels Estats Units de l'Amèrica del Nord i que ens havia causat un gran impacte amb la seva *Introducció a l'estudi de la llengua catalana*, obra amb la qual la majoria de nosaltres va descobrir l'estructuralisme. Però, en jubilar-se, l'any 1981, ell i la seva esposa, Teresa, van passar a viure a Sitges tot l'any, i llavors vaig tenir el privilegi d'iniciar-hi una estreta relació que ja no es va interrompre fins a la seva mort.

Probablement, com passa sovint a la vida, Josep Roca-Pons no devia haver previst desenvolupar la seva activitat professional a l'altra banda de l'Atlàntic. S'havia doctorat l'any 1953 amb la tesi *Estudios sobre las perífrasis verbales del español*, dirigida per Antoni M. Badia i Margarit, publicada l'any 1958 i guardonada amb el Premi Menéndez y Pelayo aquell mateix any. Havia començat a fer de professor adjunt a la Universitat de Barcelona, però la manca de perspectives professionals a Catalunya el va empènyer a acceptar l'oferta que, a través de Joan Ferraté, va fer-li la Universitat d'Oriente, a Santiago de Cuba, per ensenyar-hi gramàtica i lingüística general. Però l'aventura cubana —evocada pel seu vell amic sarrianenc, el poeta J. V. Foix en el poema titulat «Plant d'En Joseph-Vicenç, de Barcelona, en lo qual respòs a En Joan Ferreter, de Sent Jacme de Cuba, les cobles que li tramès. Parla-y també d'En Joseph Roca e Ponç de la metexa universitat»— es va veure interrompuda ben aviat. L'any 1958, en plena activitat de la guerrilla castrista, van ser clausurades les universitats cubanes i, llavors, es va establir provisionalment a Nova York. Com és fàcil d'imaginar, a la ciutat del Hudson i els gratacels van obrir-se-li grans possibilitats per a la recerca i allí va rebre una nova oferta de treball, aquest cop de la Universitat d'Indiana. Va instal·lar-se, doncs, a Bloomington, a l'Estat d'Indiana, on va residir habitualment fins a la seva jubilació, llevat dels períodes en què va ensenyar a la Universitat de Puerto Rico (estiu de 1962), a la Universitat de Georgetown (curs 1962-1963), a la Universitat de Carolina del Nord (estiu de 1967) i a la Universitat Autònoma de Barcelona (curs 1970-1971).

A Indiana va escriure les seves obres més importants però, sobretot, la Universitat d'Indiana va ser el lloc on va poder desenvolupar el seu mestratge, de manera que va convertir-la en el gran centre de la catalanística nord-americana. Efectivament, més enllà de l'estricta docència, i amb la inestimable col·laboració de la seva esposa, no va escatimar hores per als joves nord-americans que s'interessaven per la cultura catalana i que ben

aviat van esdevenir com els seus propis fills. I no solament per als nord-americans, també per als catalans que estudiaven en aquella universitat, entre els quals hi havia alguns representants de la natació catalana d'elit d'aquells anys. D'aquesta manera, Josep Roca-Pons va aconseguir de convertir la Universitat d'Indiana en el bressol de bona part de la catalanística nord-americana actual. És clar que ell no va ser l'únic professor català prestigiós a les universitats nord-americanes però, ni en quantitat ni en qualitat, ningú més no pot presentar una llista de deixebles catalanistes com la seva, amb noms com ara Jane W. Albrecht (Wake Forest University), Patricia J. Boehne (Eastern College), Janet DeCesaris (Universitat Pompeu Fabra), Pat V. Lunn (Michigan State University), Philip D. Rasico (Universitat de Vanderbilt) o Thomas J. Walsh (Universitat de Georgetown), per citar només alguns noms significatius entre molts altres.

El prestigi assolit pel professor Roca-Pons, que ja l'havia dut a formar part del consell assessor del Congrés de Cultura Catalana, el va convertir també en una de les personalitats clau en la fundació de la North American Catalan Society, l'any 1978. Qui desconegui la immensitat del món universitari nord-americà segurament no pot copsar el grau d'utopia que una idea com aquesta comportava —i comportaria encara avui, si l'embranzida d'aquell moment no hagués reeixit. Tot i que la llavors recent mort del dictador Franco fes el camí una mica més planer, i malgrat el generós entusiasme del petit grup inicial de catalanistes disseminats pels Estats Units i el Canadà, la més mínima anàlisi realista feia pensar que aquest petit vaixell de la catalanística nord-americana no tardaria a naufragar. Va caldre, doncs, sumar molts entusiasmes, esmerçar-hi moltes hores de feina i situar al davant d'aquesta empresa una personalitat de prestigi que li donés solidesa i garanties científiques, unes qualitats que als estudis catalans, com a expressió cultural d'una nació sense estat, mai no se'ls suposen. I aquí tornem a trobar Josep Roca-Pons, acceptant de posar-se al capdavant del projecte, secundat en aquells moments per Manuel Duran, a la Universitat de Yale, i per Albert Porqueras i el seu equip de col·laboradors, a la Universitat d'Illinois. En Josep va ser el primer president de la NACS (1978-1980) i, posteriorment (1987), en va ser nomenat president d'honor. Abans, la NACS va dedicar-li les *Actes del Tercer Col·loqui d'Estudis Catalans a Nord-amèrica (Toronto, 1982): Estudis en Honor de Josep Roca-Pons*.[1]

En jubilar-se, com ja he dit abans, va retornar a Catalunya, però aquest fet de cap manera no va suposar que abandonés la seva dedicació a la NACS. És en aquesta nova etapa de la seva vida que va iniciar-se la nostra relació i la nostra amistat. Sobretot a partir del moment en què vaig entrar a la Junta de la NACS com a vocal coordinador als Païs-

1. A cura de Patricia Boehne, Josep Massot i Muntaner i Nathaniel B. Smith, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1983.

sos Catalans. En aquesta tasca de fer de pont entre la NACS i les institucions catalanes, poder comptar amb el consell i la col·laboració d'en Josep va ser una ajuda impagable, i em va obrir unes quantes portes. Però és que, a desgrat de les dificultats previstes, i fins i tot de les imprevistes, la NACS anava fent camí. I, quan ja s'havien celebrat quatre col·loquis, la North American Catalan Society va decidir afrontar un nou repte, tan utòpic com el primer: la publicació d'una revista científica. La *Catalan Review* (International Journal of Catalan Culture) apareixia el mes de juny de 1986, codirigida per Manuel Duran i Josep Roca-Pons, amb un monogràfic dedicat al seu amic J. V. Foix, que l'ancià poeta encara va ser a temps de llegir. Com que la revista es va publicar a Barcelona, va ser aquí on es concentrà tota la feina d'edició, fet que encara va intensificar més les nostres relacions. Els problemes per tirar endavant una publicació com aquesta van omplir moltes de les nostres converses, especialment d'ençà que el 1987 vaig passar a ser-ne *associated editor* i, fins i tot, després d'haver-lo substituït, quan ell va passar a ser-ne el primer director honorari, l'any 1995.

Mentrestant, l'any 1988, era nomenat vocal de l'Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes (AILLC) i la Generalitat de Catalunya el condecorava amb la Creu de Sant Jordi. L'any següent va ingressar a la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans. I, el 1991, un grup d'antics alumnes i col·legues vam dedicar-li un *Homenatge a Josep Roca-Pons. Estudis de llengua i literatura*,[2] que, a més de col·laboracions diverses, recull la seva bibliografia. L'any 1995, en ocasió de celebrar-se el vuitè col·loqui de la NACS a la Universitat d'Indiana, d'on era professor emèrit, s'hi van inaugurar oficialment els *Josep Roca-Pons Archives* i va pronunciar-hi la que seria la seva última lliçó magistral, en una sessió memorable. Durant tots aquests anys, a més, Josep Roca-Pons va participar en els diversos intents de crear, entre Barcelona i Sitges, uns cursos d'estiu de cultura catalana per a estudiants estrangers, que desgraciadament no han reeixit, per ara.

Finalment, el 1998, quan per tal de commemorar el seu vintè aniversari la NACS va celebrar el novè col·loqui a Barcelona i l'Institut d'Estudis Catalans va cedir-nos generosament la seva seu —com a president del comitè organitzador del col·loqui que vaig tenir l'honor de ser, sigui'm permès, de passada, d'agrair-li-ho públicament—, l'amic Roca-Pons encara va voler formar part d'aquest comitè organitzador, malgrat la seva avançada edat.

De tot el que he anat dient, em sembla que se'n desprèn, d'una manera clara, una de les grans qualitats d'en Josep, una qualitat, per cert, no gaire fàcil de trobar: la voluntat de servei. Mai no va tancar-se en una torre de vori, la seva tasca intel·lectual no li era obsta-

2. A cura de Jane White Albrecht, Janet Ann DeCesaris, Patricia V. Lunn i Josep Miquel Sobrer, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Universitat d'Indiana, 1991.

cle per ser allí on era requerit, allí on hi havia feina a fer, sempre amb la mateixa generositat que li era característica. I sempre fidel als seus ideals de llibertat i solidaritat, un compromís que va manifestar públicament mentre les forces li ho van permetre i que sovint —com he dit en altres ocasions— el feia ser crític, justament, amb els països que més estimava: per exemple, amb la política bel·licista i salvatgement capitalista d'uns Estats Units a qui agraïa la generosa acollida i amb les claudicacions de la política catalana d'aquests darrers anys.

Aquesta generositat i aquesta honradesa, tant en l'àmbit científic com en el cívic o el personal, són, precisament, allò que més li apreciàvem els seus alumnes i els seus amics, i per això ara el trobem a faltar.

AUGUST BOVER i FONT
President de la Societat Catalana de Llengua
i Literatura de l'Institut d'Estudis Catalans

Poques coses em resten a mi per expressar en la clausura d'aquest acte, després de les excel·lents semblances dels qui m'han precedit en la paraula; semblances que representen una visió completa de l'home, de l'obra, de l'època, de l'esperit i de l'ambient en què va viure i va treballar Josep Roca-Pons.

He de confessar que el vaig conèixer poc, que el vaig tractar poc; segurament, també, perquè el meu camp científic està bastant allunyat del seu. Però sí que recordo llargues converses que vaig tenir amb ell aquí, a la seu de l'Institut d'Estudis Catalans —quan jo no era president encara—, tant per la *Catalan Review*, que havia tingut dificultats en alguns moments i calia trobar la forma que pogués seguir endavant, com pels *Arxius Roca-Pons* de la Universitat d'Indiana, a fi que l'Institut pogués trametre bibliografia i documentació per als *Arxius*; en aquelles converses —faig memòria en el record— vaig descobrir que ell pertanyia a una generació de professors que malauradament ara està en crisi; és a dir, a una generació de professors que ensenyaven amb passió, amb compromís i amb un profund coneixement de la matèria. Ell que tenia un parlar suau, que era un senyor i posseïa una modèstia innata; un parlar suau que els seus alumnes tenien l'oportunitat d'escoltar, de sentir, i, com ha dit Philip Rasico, de sentir també en català en moltes ocasions, però especialment en aquelles classes en què conversava amb la seva muller, Teresa, quan ella hi assistia.

Resumeixen la importància de la tasca de Josep Roca-Pons als Estats Units d'Amèrica les frases expressades en les actes del Bloomington Faculty Council, que tot seguit llegiré textualment: «For him teaching was an extension of his pasion for his culture,

which during the Franco years was reprise and largely invisible in Spain. What he taught at Indiana University would have been impossible at the Spanish universities. He was keeping alive a language and a culture that to a great degree had disappeared from the Spanish cultural scene.» Certament, Roca-Pons va desenvolupar una tasca als Estats Units d'Amèrica que va permetre que moltes de les coses que aquí de mica en mica anàvem perdent es poguessin mantenir.

Jo em permeto de dir que en aquella època necessitàvem homes com ell, que seguim necessitant ara homes com ell, que permeten mantenir viva la llengua i la cultura en situacions a vegades més difícils; en altres, no tant, però que sempre requereixen l'existència, el treball i la dedicació de persones com Josep Roca-Pons.

Aquest ha estat, doncs, un acte en la seva memòria per honorar-lo. Amb ell, jo vull honorar també la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans, que l'acollí entre els seus membres i que ha tingut la sensibilitat de dedicar-li aquesta vetllada.

MANUEL CASTELLET
President de l'Institut d'Estudis Catalans

Marc-Aureli Vila i Comaposada

(17.01.1908 - 04.06.2001)

El dia 4 de juny de 2001 l'Institut d'Estudis Catalans va haver de lamentar la mort del senyor Marc-Aureli Vila, membre de la Secció de Filosofia i Ciències Socials de l'Institut d'Estudis Catalans. El president de la Secció de Filosofia i Ciències Socials, senyor Joan Vilà i Valentí, féu un breu recordatori, en iniciar-se el Ple del dia 18 de juny, i anuncià que, a començament del curs 2001-2002, la Secció prepararia una sessió en memòria del membre traspassat.

Directori de membres

Membres numeraris i emèrits

Joaquim Agulló i Batlle
Salvador Alegret i Sanromà
Josep Amat i Girbau
Manuel Ardit i Lucas
Joan A. Argenter i Giralt
Enric Argullol i Murgadas
Francesc Asensi i Botet
Antoni M. Badia i Margarit
Albert Balcells i González
Damià Barceló i Cullerés
Bartomeu Barceló i Pons
Xavier Barral i Altet
Heribert Barrera i Costa
Carles Bas i Peired
Joan Bastardas i Parera
Pilar Bayer i Isant
Joan Becat i Rajaut
Xavier Bellés i Ros
Jaume Bertranpetit i Busquets
Josep Lluís Blasco i Estellés
Pere Bohigas i Balaguer
Oriol de Bolòs i Capdevila
Eduard Bonet i Guinó
Joan-F. Cabestany i Fort
M. Teresa Cabré i Castellví
Jaume Cabré i Fabré
Jordi Carbonell i de Ballester
Josep Carreras i Barnés
Joaquim Casal i Fàbrega
Creu Casas i Sicart
Oriol Casassas i Simó
Josep M. Casasús i Guri
Manuel Castellet i Solanas
Josep Castells i Guardiola
Gernà Colón Domènech
Jacint Corbella i Corbella
Jordi Corominas i Dulcet
Núria de Dalmases i Balañà
Josep M. Domènech i Mateu
Eulàlia Duran i Grau
Mercè Durfort i Coll
Josep Egozcue i Cuixart
Gregori Estrada i Gamissans
Joan Estruch i Gibert
Antoni Ferrando i Francès
Gabriel Ferraté i Pascual
M. Teresa Ferrer i Mallol
Ramon Folch i Guillèn
Manuel Font i Altaba
Josep M. Font i Rius
Francesc Fontbona i de Vallescar
Màrius Foz i Sala
Enric Freixa i Pedrals
Octavi Fullat i Genís
Lluís Garcia i Sevilla
Jesús Andrés García Sevilla
Carles A. Gasòliba i Böhm
Josep Gifreu i Pinsach
Salvador Giner i de San Julián
Emili Giralt i Raventós
Joan Girbau i Badó
Francesc González i Sastre
Josep González-Agàpito i Granell
Joaquim Gosálbez i Noguera
Jordi Gras i Riera
Ricard Guerrero i Moreno

Josep Guitart i Duran
Albert G. Hauf i Valls
Albert Jané i Riera
Lluís Jofre i Roca
David Jou i Mirabent
Ramon Lapiedra i Civera
Josep Laporte i Salas
Josep Enric Llebot Rabagliati
Jordi Lleonart i Aliberas
Xavier Llimona i Pagès
Enric Lluch i Martín
Pere Lluís Font
Joaquim Mallafrè i Gavaldà
Ramon Margalef i López
Isidor Marí i Mayans
Joan Martí i Castell
Josep Massot i Muntaner
Marc Mayer i Olivé
Concepció Mir i Curcó
Joan Francesc Mira i Casterà
Joan Miralles i Monserrat
Carles Miralles i Solà
Isidre Molas i Batllori
Joaquim Molas i Batllori
Aina Moll i Marquès
Miquel de Moragas i Spà
Josep Moran i Ocerinjauregui
Manuel Mundó i Marcet
Joaquim Muns i Albuixech
Josep M. Muntaner i Pasqual
Jaume Pagès Fita
Pere de Palol i Salellas
Ramon Parés i Farràs
Josep Perarnau i Espelt
Juli Peretó i Magraner
Manuel Pérez Saldanya
Vicent Pitarch i Almela
Antoni Pladevall i Font
Lluís B. Polanco i Roig
Jaume Porta i Casanellas
Antoni Prevosti i Pelegrín
Josep M. Puig i Salellas
Joaquim Rafel i Fontanals
Enric Ras i Oliva
Salvador Reguant i Serra
Oriol Riba i Arderiu
Manuel Ribas i Piera
Antoni Riera i Melis
Manuel Riu i Riu
Encarna Roca i Trias
Joan Rodés i Teixidor
Joandomènec Ros i Aragonès
Vicent M. Rosselló i Verger
Jordi Sans i Sabrafen
Pere Santanach i Prat
Jordi Sarsanedas i Vives
Francesc Serra i Mestres
Antoni Serra i Ramoneda
David Serrat i Congost
Ramon Sistac i Vicén
Joan Solà i Cortassa
Carles Solà i Ferrando
Carlota Solé i Puig
Narcís Soler i Masferrer
Josep M. Terricabras i Nogueras
Ricard Torrents i Bertrana
Joan Triadú i Font
Josep Vallverdú i Aixalà
Josep Vaquer i Timoner
Joan Veny i Clar
Pere Verdaguer i Juanola
Joan Vernet i Ginés
Josep Vigo i Bonada
Joan Vilà i Valentí

Membres corresponents

Géza Alföldy
Agustí Altisent i Altisent
Josep Amengual i Batle
Ramon Amigó i Anglès
Robert Archer
Cebrià Baraut i Obiols
Miquel Batllori i Munné
Thomas Noël Bisson
Pierre Bonnassie
Dolors Bramon i Planas
Robert I. Burns
Marcel Durliat
Georges Fabre
Kálmán Faluba
Paul Freedman
Evarist Giné i Masdeu
Alfred Giner-Sorolla
Joseph Gulsoy
Gonzalo Halffter Salas
Jocelyn Nigel Hillgarth
Rita Lejeune
Giovanni Lilliu
Enric Artur Llobregat i Conesa
Gabriel Llompart i Moragues
Antoni Lloret i Orriols
Helmut Lüdtke
Henry de Lumley-Woodyear
Adélio A. S. C. Machado
José Luis Martín Rodríguez
Joan Massagué i Solé
Federico Mayor Zaragoza
Olimpio Musso
Bob de Nijs
Alexandre Olivar i Daydí
José Antonio Pascual Rodríguez
Àngel Pellicer i Garrido
Norberto Piccinini
Robert Pring-Mill
Jorge-Óscar Rabassa
Philip D. Rasico
Lluís Antoni Santaló i Sors
Beatrice Schmid
Borís Pàvlovitx Sobolev
Robert B.Tate
Giuseppe Tavani
Arthur H. Terry
Jaume Truyols i Santonja
Joan Vallet de Goytisolo
Iuri Nicolàievitx Verxinin
Pierre Vilar
Marià Villangómez i Llobet
Jill R. Webster
Max W. Wheeler
Curt Wittlin
Philippe Wolff
Michel Zimmermann
Marie Claire Zimmermann

VI. Les seccions

Secció Històrico-Arqueològica

Crònica

La Secció Històrico-Arqueològica ha dut a terme durant el curs 2000-2001 una sèrie d'activitats que queden resumides tal com segueix:

La Secció s'ha reunit en vuit sessions ordinàries de treball, les quals han tingut lloc els dies 25 de setembre, 26 d'octubre i 23 de novembre de 2000, i el 25 de gener, 22 de febrer, 22 de març, 24 de maig i 20 de juny de 2001. A més, hi hagué una reunió extraordinària el dia 10 de maig de 2001.

En la votació per als càrrecs del nou Consell de Govern de la Secció realitzada el dia 10 de maig de 2001 foren escollits els membres següents: president de la Secció, el senyor Albert Balcells; vicepresidenta, la senyora Maria Teresa Ferrer; tresorer, el senyor Josep Massot, i secretari, el senyor Antoni Riera.

A més de les activitats de tràmit, execució i revisió d'acords, seguiment del pressupost, preparació de publicacions, etc., la Secció ha emès els informes que detallem a continuació:

Informes

La Secció ha emès dotze informes preceptius sobre els expedients de declaració com a bé cultural d'interès nacional (BCIN), sol·licitats a l'IEC per la Direcció General del Patrimoni Cultural del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

Informes d'expedients en la categoria de monument històric i de la delimitació de l'entorn de protecció (11)

Antic Graner del monestir de Poblet, Casa Ugalde, Casa Vilaró, Facultat de Dret de la Universitat de Barcelona, Habitatges Astòria, Habitatges Barceloneta, Habitatges Camp d'en Vidal, Habitatges Muntaner, Habitatges Via Augusta, Joieria Roca, Pavelló Alemany.

Informe d'expedient en la categoria de zona arqueològica (1)

Les Masies de Sant Miquel.

Escuts heràldics municipals dictaminats (22)

Campllong, Carme, Castell de Mur, Castellví de Rosanes, Cercs, Esponellà, Flaçà, Fontcoberta, Forès, la Granja d'Escarp, Llavorsí, Madremanya, Orpí, Òrrius, Penelles, Rellinars, Roca del Vallès, San Cugat del Vallès, Secuita, Torroella de Fluvià, Vall de Cardós i Vinyols i els Arcs.

Escut institucional (1)

Diputació de Girona.

Banderes municipals dictaminades (20)

Albanyà, Armentera, Barberà del Vallès, Brunyola, Campelles, Castelldans, Fontanals de Cerdanya, Jorba, Lliçà de Vall, Masies de Roda, Mont-roig del Camp, Palol de Revardit, Prats de Lluçanès, Riells i Viabrea, Sant Martí Sesgueioles, Sant Quirze Safaja, Santa Maria de Corcó, Tagamanent, Vallfogona de Ripollès i Vila-sacra.

Bandera del Consell Comarcal (1)

Alt Empordà.

El senyor Josep Guitart elaborà un informe sobre el poblat ibèric de puig Castellar de Santa Coloma de Gramenet i sobre la vil·la romana dels Ametllers de Tossa de Mar.

Treballs conjunts amb altres seccions

La senyora Eulàlia Duran i el senyor Albert G. Hauf formen part del consell de redacció de la revista *Estudis Romànics.*

Comissions

El senyor Manuel Mundó forma part de la Comissió de Lexicografia com a representant de la Secció.

Els senyors Xavier Barral, Antoni Pladevall i Manuel Riu formen part de la Comissió Assessora del programa ARCAT.

El senyor Albert Balcells ha format part de la Comissió de reforma dels Estatuts de l'IEC.

El senyor Antoni Pladevall forma part de la Comissió del Patronat Granja Soldevila de l'Ajuntament de Santa Perpètua de Mogoda per a concedir la primera beca de recerca d'investigació local.

La senyora Maria Teresa Ferrer forma part de la Comissió del Servei de Relacions Exteriors de l'Institut d'Estudis Catalans (SEREIEC).

El senyor Narcís Soler forma part de la Comissió d'Investigació de l'Institut.

La senyora Núria de Dalmases ha representat la Secció en la Comissió de renovació del Reglament de règim interior de l'IEC als nous Estatuts, però per motius de salut ha estat rellevada per la senyora Maria Teresa Ferrer.

Actes acadèmics

S'han presentat a la Secció Històrico-Arqueològica les comunicacions científiques següents: «Interès Històric de l'Arxiu Montserrat Tarradellas i Macià a Poblet», pel senyor Josep Massot; «Arribada de la via Francisca a Tarragona al segle IX», pel senyor Manuel Mundó; «La història contemporània a l'Institut d'Estudis Catalans», pel senyor Albert Balcells; «Materials prehistòrics de Serinyà», pel senyor Narcís Soler; «El patrimoni musical català, definició i àmbit», pel senyor Romà Escalas.

El senyor Marc Mayer intervin-

gué en el seminari sobre l'IEC que tingué lloc a la Universitat Catalana d'Estiu l'agost de 2000.

El dia 28 de setembre de 2000 es presentà a la seu de l'IEC l'obra *De quan érem o no musulmans*, de Dolors Bramon. La presentació fou a càrrec d'Antoni Riera i Melis.

El dia 23 d'octubre de 2000 el senyor Joaquim Molas exposà en el Ple de l'IEC la semblança d'Antoni Rubió i Lluch, primer president de l'IEC. (Vegeu el subapartat «Semblances d'antics membres», dins l'apartat v. «El Ple».)

El dia 26 d'octubre de 2000 es presentà a la seu de l'IEC l'obra *Actes de la V Reunió d'Arqueologia Cristiana Hispànica* (Cartagena, 16-19 d'abril de 1998).

El pare Josep Massot intervingué el dia 30 d'octubre de 2000 en l'acte organitzat en memòria del senyor Ramon Aramon a la Sala Prat de la Riba de l'IEC. (Vegeu el subapartat «Necrologies», dins l'apartat v. «El Ple».)

La senyora Maria Teresa Ferrer coordinà les Jornades Científiques «Els catalans a la Mediterrània oriental a l'edat mitjana», que es portaren a terme a la seu de l'IEC els dies 16 i 17 de novembre de 2000.

El senyor Xavier Barral presentà a la seu de l'IEC el llibre *Vitralls medievals de Catalunya*.

El març de 2001 el senyor Joaquim Molas presentà dins els *Reports de la recerca a Catalunya*, el report sobre *Literatura catalana*.

El 16 de maig de 2001 la senyora Eulàlia Duran assistí a la reunió del Comitè Espanyol de Ciències Històriques que anualment se celebra a Madrid.

Del 27 de maig al 4 de juny el senyor Josep Guitart assistí com a representant de l'IEC a la 75a reunió de la Unió Acadèmica Internacional, que aquest any s'ha celebrat a Beijing, en la qual ha informat del curs dels programes internacionals en els quals participem.

El dia 18 de juny de 2001 el senyor Albert G. Hauf fou rebut en audiència al Congrés dels Diputats, conjuntament amb el president i el vicepresident de l'IEC i el director del SEREIC, per la presidenta del Congrés dels Diputats, senyora Luisa Fernanda Rudi.

Distincions

El senyor Joaquim Molas ha estat honorat per la Generalitat de Catalunya amb la Medalla Narcís Monturiol.

El senyor Josep Massot ha estat elegit membre numerari de la Reial Acadèmia de Bones Lletres.

El senyor Josep Massot ha estat honorat amb el Reconeixement de Mèrits 2000, pel Patronat de l'Escola Municipal de Mallorquí.

El senyor Manuel Mundó ha estat nomenat membre de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona.

El senyor Emili Giralt ha estat

nomenat doctor *honoris causa* per la Universitat de València.

El senyor Miquel Batllori ha rebut la Medalla d'Honor del Parlament de Catalunya.

El senyor Albert G. Hauf ha estat nomenat membre de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua.

La senyora Jocelyn Nigel Hillgarth, membre corresponent de la Secció, ha estat honorada amb el Premi Ramon Llull de la Fundació Catalana per a la Recerca.

Publicacions

DURAN, Eulàlia [dir.]. *Repertori de manuscrits catalans (1474-1620).* Volum II.1: *Barcelona: Biblioteca Pública Episcopal i Biblioteca de la Universitat.* Barcelona, 2000. 411 p. (Memòries de la Secció Històrico-Arqueològica, 55) [Compilació a cura d'Eulàlia Miralles i Maria Toldrà]

RUBIÓ I LLUCH, Antoni [ed.]. *Documents per a la història de la cultura catalana medieval.* 2 v. Barcelona, 2000. (Memòries de la Secció Històrico-Arqueològica; 44/1 i 44/2). [Edició facsímil de l'obra publicada l'any 1908 —el primer volum amb un estudi sobre Rubió i Lluch fet per Albert Balcells i el segon volum amb un pròleg d'Albert Hauf—]

BALCELLS, Albert. *Antoni Rubió i Lluch, historiador i primer president de l'Institut d'Estudis Catalans.* Barcelona, 2001. 46 p. [Estudi fet per al volum I de RUBIÓ I LLUCH, Antoni [ed.]. *Documents per a la història de la cultura catalana medieval* [Edició facsímil de l'obra publicada l'any 1908]

LÓPEZ MULLOR, Albert [*et al.*]. *Les excavacions de 1985-1989 i 1992 a la vil·la romana dels Ametllers, Tossa (Selva).* Editat pel Patronat de la Vil·la Romana dels Ametllers, 2001. 202 p.

BARRAL I ALTET, Xavier. *Vitralls medievals de Catalunya.* Barcelona, 2001. 271 p.

Membres

DATA DE NOMENAMENT I ESPECIALITAT

Manuel Ardit i Lucas	18.12.1992 Història moderna
Albert Balcells i González	21.11.1986 Història contemporània, social i política de Catalunya
Xavier Barral i Altet	18.12.1992 Història de l'art antic i medieval

Joan-Ferran Cabestany i Fort	14.06.1999; emèrit des del 19.08.2000 Història i arqueologia medieval
Núria de Dalmases i Balañà	17.06.1996 Història de l'art medieval
Eulàlia Duran i Grau	07.05.1990 Història i literatura catalana a l'època moderna
Gregori Estrada i Gamissans	18.12.1992; emèrit des del 18.12.1993 Història de la música
M. Teresa Ferrer i Mallol	18.12.1992 Història medieval (baixa edat mitjana)
Josep M. Font i Rius	26.06.1970; emèrit des del 05.06.1989 Història del dret
Francesc Fontbona i de Vallescar	18.12.1992 Història de l'art modern
Emili Giralt i Raventós	19.12.1975; emèrit des del 01.04.1997 Història agrària
Josep Guitart i Duran	07.05.1990 Arqueologia
Albert Guillem Hauf i Valls	01.02.1991 Història de la literatura, edició de textos medievals i espiritualitat medieval
Josep Massot i Muntaner	14.06.1999 Història de la literatura i història contemporània
Marc Mayer i Olivé	17.06.1996 Epigrafia, tradició clàssica i història antiga de Catalunya
Concepció Mir i Curcó	18.12.1992 Història sociopolítica contemporània

Joaquim Molas i Batllori	17.02.1978; emèrit des del 5.09.2000 Història de la literatura i crítica literària
Manuel Mundó i Marcet	26.11.1971; corresponent des del 25.02.1966, emèrit des del 29.06.1993 Història i literatura antiga i medieval damunt les fonts manuscrites
Pere de Palol i Salellas	14.04.1978; emèrit des del 25.01.1993 Arqueologia paleocristiana i medieval
Antoni Pladevall i Font	07.05.1990 Història eclesiàstica i història de l'art
Antoni Riera i Melis	17.06.1996 Història social de l'edat mitjana
Manuel Riu i Riu	07.05.1990; emèrit des del 25.03.1999 Història i arqueologia medieval
Narcís Soler i Masferrer	17.06.1996 Paleolític i història antiga
Joan Vernet i Ginés	14.04.1978; emèrit des del 31.07.1993 Història de l'islam i de la ciència àrab

Membres corresponents

	DATA DE NOMENAMENT I PROCEDÈNCIA
Géza Alföldy	16.12.1996 (Heidelberg)
Agustí Altisent i Altisent	19.12.1975 (Poblet)
Josep Amengual i Batle	13.02.1987 (Madrid)
Cebrià Baraut i Obiols	15.03.1974 (Montserrat)
Miquel Batllori i Munné	09.06.1951 (Roma)

Thomas Noël Bisson	13.02.1987 (Harvard)
Pierre Bonnassie	13.02.1987 (Tolosa)
Dolors Bramon i Planas	17.06.1996 (Banyoles)
Robert I. Burns	16.12.1996 (Los Angeles)
Marcel Durliat	20.03.1964 (Tolosa)
Georges Fabre	16.12.1996 (Pau, França)
Paul Freedman	16.12.1996 (Tennessee)
Jocelyn Nigel Hillgarth	16.12.1996 (Londres)
Giovanni Lilliu	00.00.1973 (Càller)
Enric Artur Llobregat i Conesa	13.02.1987 (Alacant)
Gabriel Llompart i Moragues	13.02.1987 (Palma)
Henry de Lumley-Woodyear	16.12.1996 (París)
José Luis Martín Rodríguez	16.12.1996 (Salamanca)
Olimpio Musso	16.12.1996 (Siena)
Alexandre Olivar i Daydí	06.07.1973 (Montserrat)

	DATA DE NOMENAMENT I PROCEDÈNCIA
Robert B. Tate	25.02.1966 (Nottingham)
Pierre Vilar	17.04.1961 (París)
Jill R. Webster	16.12.1996 (Toronto)
Philippe Wolff	20.03.1964 (Andorra)
Michel Zimmermann	16.12.1996 (Jouy-le-Moutier, França)

Secció de Ciències Biològiques

Crònica

Actualment, la Secció de Ciències Biològiques té 21 membres numeraris, 10 membres emèrits i 4 membres corresponents. Dels 31 membres, 17 són biòlegs i 14 són metges.

Les àrees temàtiques que cobreixen llurs especialitats són: anatomia, antropologia, biologia cel·lular, biologia molecular, bioquímica, botànica, ciència i humanitats, ciències clíniques, ecologia, endocrinologia, fisiologia animal, genètica, medicina interna, microbiologia, neurociències, toxicologia, virologia i zoologia.

La Secció de Ciències Biològiques s'ha reunit en sessions ordinàries de treball cada mes, les quals han tingut lloc els dies, 26 de setembre, 16 d'octubre, 13 de novembre i 11 de desembre de 2000, i 8 de gener, 12 de febrer, 12 de març, 17 d'abril, 7 de maig, 11 de juny i 9 de juliol de 2001. La reunió del dia 7 de maig de 2001 fou conjunta amb la Secció de Ciències i Tecnologia. Les sessions dels dies 13 de novembre i 7 de maig hi foren conjuntes només en l'acte de les conferències científiques.

Renovació del Consell de Govern

En la reunió ordinària del dia 11 de desembre de 2000 es procedí a l'elecció del nou Consell de Govern de la Secció, amb una gran participació de vots emesos tant presencials com per correu. Va ser elegida en primera votació l'única candidatura presentada, amb la composició següent:

President:	Màrius Foz i Sala	22 vots
Vicepresident:	Francesc González i Sastre	24 vots
Tresorer:	Joaquim Gosálbez i Noguera	25 vots
Secretari:	Jordi Lleonart i Aliberas	26 vots

Actes acadèmics

Hi ha hagut exposicions científiques, debats i informes en les reunions següents:

— Anàlisi de l'article sobre la Secció escrit per la senyora Mercè Durfort i publicat al suplement de l'*Avui* de l'11 de setembre (26 de setembre de 2000).

— Informe dels representants de l'IEC en patronats i consells vinculats a l'IEC. Hi participen Oriol de Bolòs, representant al Consorci del Parc de Collserola i del Montseny; Xavier Llimona, representant al Parc d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici; Josep Vigo informa sobre el Consell de Protecció de la Natura

del Departament de Medi Ambient; Jordi Lleonart, representant al Consell de Pesca Continental del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca (DARP) de la Generalitat de Catalunya; Xavier Bellés parla de la representació al Consell de Direcció del Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals (CREAF) (26 de setembre de 2000).

— Informe del senyor Joaquim Gosálbez, representant de l'IEC al Patronat del Parc Natural Cadí-Moixeró i al Consell de Caça de Catalunya del Servei de Protecció i Gestió de la Fauna de la Direcció General del Medi Natural del DARP (16 d'octubre de 2000).

— Discurs de recepció del membre numerari de la Secció, senyor Juli Peretó, sobre el tema *Tan bell i sempre esponerós: Realitat i metàfora de l'arbre de la vida* (13 de novembre de 2000).

— Conferència del membre numerari de la Secció, senyor Jordi Sans i Sabrafen, sobre *L'exercici de la medicina entre la mort inevitable i la recerca de la immortalitat: Fonaments biològics* (28 de novembre de 2000).

— Comunicació sobre «La Societat Catalana de Química, avui», a càrrec de la senyora Pilar González, presidenta d'aquesta Societat (12 de febrer de 2001).

— Comunicació científica: «Aspectes essencials del III Pla de Recerca de la Generalitat de Catalunya», a càrrec del senyor David Serrat (7 de maig de 2001).

Totes les intervencions han anat acompanyades de col·loqui.

Activitats i comissions

La Secció ha discutit àmpliament sobre temes referents a la biodiversitat, a problemes del medi ambient i a la contaminació, i sobre terminologia científica. També ha parlat de les activitats de tràmit, del control del pressupost, de la preparació i del seguiment de les publicacions de la Secció o d'unes altres col·laboracions, com per exemple, de la revista *Contributions to Science* i la col·lecció «Clàssics de la Ciència».

Durant el curs s'ha estudiat i discutit àmpliament sobre el projecte dels nous Estatuts de l'IEC.

• La senyora Durfort pronuncia el discurs de recepció, com a acadèmic corresponent, a la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya, que porta per títol: *Òrgans diana de les principals parasitosis de mol·luscs bivalves d'interès gastronòmic* (12 de desembre de 2000).

Membres de la Secció han participat en diferents tasques representatives i han format part de diferents comissions de treball i de ponències de premis.

• El senyor Joandomènec Ros és el delegat a la Institució Catalana d'Història Natural en substitució del senyor Oriol Riba (13 de novembre de 2000).

• El senyor Francesc González i Sastre, a partir del mes de setembre de

2000, és nomenat membre de la Comissió d'Investigació i a la vegada representant de la Secció a la dita Comissió. Substitueix el senyor Màrius Foz, que ho ha estat fins aleshores.

• El senyor Joaquim Gosálbez, com a representant de l'IEC al Consell de Caça de Catalunya de la Direcció General del Medi Natural del DARP, ha informat puntualment de les reunions tingudes.

• La senyora Mercè Durfort, en qualitat de delegada del president de l'IEC a les societats filials, ha organitzat, durant el curs, diverses reunions amb els presidents i delegats de les societats filials. També ha representat l'IEC en el jurat dels Premis per Fomentar l'Esperit Científic del Jovent, convocats per la CIRIT (edició 2001).

• La senyora Durfort forma part de la Comissió de Textos Clàssics de la Ciència.

• La senyora Durfort continua formant part de la Comissió del Diccionari de les Ciències Ambientals.

• Taula rodona que organitza el Centre Català de la Nutrició de l'IEC sobre el tema: *És segur menjar carn?* (1 de febrer de 2001).

Moderador: Màrius Foz

Per què menjar carn?, a càrrec d'Abel Mariné i Carmen Vidal Carou, del Departament de Nutrició i Bromatologia de la Facultat de Farmàcia de la Universitat de Barcelona.

Higiene i seguretat en l'elaboració i el processament de la carn, a càrrec de Josep Monfort, director de la Divisió Alimentària de l'Institut de Recerca i Tecnologia Agroalimentàries (INRA) i coordinador del Centre de Referència en Tecnologia dels Aliments de la Generalitat.

Encefalopatia espongiforme bovina: patogènia i infectivitat dels teixits, a càrrec de Mariano Domingo, director del Centre de Recerca en Sanitat Animal (CReSA) de l'IRTA-UAB.

L'alimentació animal: de la granja a la taula, a càrrec de Joaquim Brufau, cap del Departament de Nutrició Animal de l'IRTA.

• El senyor Carreras ha acceptat la vicepresidència de l'IEC en substitució del senyor Serra i Ramoneda (juny de 2001).

• Presentació del llibre *Tots els peixos del mar català*, de Lluís Mercader, Domènec Lloris i Jaume Rucabado, amb la presència del senyor Felip Puig, conseller de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya (2 de juliol de 2001).

Programes de recerca

— *Estudis sobre la reproducció de paneroles, plaga de les nostres àrees urbanes*. Director: Xavier Bellés.

— *Banc de recursos biològics per a l'estudi de la diversitat en humans i altres primats*. Director: Jaume Bertranpetit i Busquets.

— *Implicacions de la tolerància central a la miastènia* gravis. Director: Màrius Foz i Sala.

— *Estudi comparatiu-evolutiu de les espècies d'interès biològic i pesquer a la costa catalana*. Director: Carles Bas i Peired.

— *Flora i cartografia de les plantes i la vegetació*. Director: Oriol de Bolòs i Capdevila

a) *Flora i cartografia de briòfits*. Directora: Creu Casas i Sicart.

b) *Cartografia de la distribució de les plantes vasculars als Països Catalans*. Director: Oriol de Bolòs i Capdevila.

c) *Cartografia de la vegetació de Catalunya*. Director: Josep Vigo i Bonada.

d) *Biodiversitat micològica de Catalunya*. Director: Xavier Llimona i Pagès.

— *Estudi biològic de l'almesquera (*Galemys pyrenaicus Geoffroy, *1811) (*Insectivora, Talpidae*) a Catalunya*. Director: Joaquim Gosálbez i Noguera.

— *Aspectes poblacionals i genètics rellevants per al desenvolupament de la biologia de la conservació a Catalunya*. Director: Jaume Terradas i Serra.

— *Diccionari de les Ciències Ambientals*. Director: Pere Riera i Micaló.

— *Centre Català de la Nutrició de l'IEC (CCNIEC)*. Director: Màrius Foz i Sala.

— *Foc colgat*. Director: Lluís Garcia Sevilla.

Premis i distincions

S'atorga el premi de la Fundació Catalana per a la Recerca al senyor Pere Puigdomènech, president de la Societat Catalana de Biologia (novembre de 2000).

Concessió de la Medalla Narcís Monturiol de la Generalitat de Catalunya al senyor Ricard Guerrero (novembre de 2000).

Publicacions

Bolòs i Capdevila, Oriol de; Font i Castell, Xavier; Vigo i Bonada, Josep [comp.]. *Atlas corològic de la flora vascular dels Països Catalans: Mapes dels números 2107 al 2425*. 2000. (ORCA: Atlas Corològic; 10)

Bonet, S.; Briz, M.; Pinart, E.; Sancho, S.; García-Gil, N.; Badia, E. *Morfologia espermàtica en porcí*. 2000.

Boqueras, Montserrat. *Líquens epífits i fongs liquenícoles del sud de Catalunya: Flora i comunitats*. 2000.

Contributions to Science, vol. 1, núm. 3 (juny 2001).

Font Garcia, Joan; Vilar Saís, Lluís. *Plantes vasculars del quadrat UTM 31T DG99 Sant Climent Sescebes*. (ORCA: Catàlegs Florístics Locals; 10)

Mapa de vegetació de Catalunya 1: 50 000: Bellver de Cerdanya 216 (35-10). 2000 [Coedició amb l'Institut Cartogràfic de Catalunya]

Mapa de vegetació de Catalunya 1: 50 000: Benasc 180 (32-9). 2001. [Coedició amb l'Institut Cartogràfic de Catalunya]

Mapa de vegetació de Catalunya 1: 50 000: Noarre 150 (34-8) i Tíria 182 (34-9). 2000. [Coedició amb l'Institut Cartogràfic de Catalunya]

MERCADER, Lluís; LLORIS, Domènec; RUCABADO, Jaume. *Tots els peixos del mar català. Diagnosi i claus d'identificació*. 2001. [Premi Artur Bofill i Poch de Zoologia 2000]

PERETÓ I MAGRANER, Juli. *Tan bell i sempre esponerós: Realitat i metàfora de l'arbre de la vida*. 13 de novembre de 2000. 30 p.

SANS I SABRAFEN, Jordi. *L'exercici de la medicina entre la mort inevitable i la recerca de la immortalitat: Fonaments biològics*. 28 de novembre de 2000. 30 p.

Membres

DATA DE NOMENAMENT I ESPECIALITAT

Francesc Asensi i Botet	15.06.1998 Pediatria
Carles Bas i Peired	14.04.1978; emèrit des del 03.08.1992 Ecologia de recursos marins vius
Xavier Bellés i Ros	23.10.1992 Entomologia
Jaume Bertranpetit i Busquets	06.06.1994 Antropologia biològica
Oriol de Bolòs i Capdevila	24.01.1964; emèrit des del 16.03.1994 Geobotànica, florística i biogeografia
Josep Carreras i Barnés	17.09.1990 Bioquímica i biologia molecular
Creu Casas i Sicart	17.02.1978; emèrita des del 05.06.1990 Criptogàmia i briologia
Oriol Casassas i Simó	11.01.1985; emèrit des del 01.09.1993 Sociomedicina

	DATA DE NOMENAMENT I ESPECIALITAT
Jacint Corbella i Corbella	20.12.1999 Toxicologia
Josep M. Domènech i Mateu	11.01.1985 Embriologia humana
Mercè Durfort i Coll	03.11.1989 Biologia cel·lular
Josep Egozcue i Cuixart	23.10.1992 Biologia cel·lular
Ramon Folch i Guillèn	17.03.1978 Ecologia vegetal i gestió ambiental
Màrius Foz i Sala	11.01.1985; emèrit des del 01.03.1999 Endocrinologia
Jesús A. García Sevilla	06.06.1994 Farmacologia
Lluís Garcia i Sevilla	15.06.1998 Psiquiatria
Francesc González i Sastre	06.06.1994 Bioquímica clínica i patologia molecular
Joaquim Gosálbez i Noguera	23.10.1992 Zoologia
Jordi Gras i Riera	11.01.1985; emèrit des del 05.06.1990 Immunologia
Ricard Guerrero i Moreno	06.06.1994 Microbiologia
Josep Laporte i Salas	17.02.1978; emèrit des del 18.03.1992 Farmacologia clínica
Jordi Lleonart i Aliberas	06.06.1994 Biologia pesquera
Xavier Llimona i Pagès	23.10.1992 Micologia i liquenologia

Ramon Margalef i López	07.07.1978; emèrit des del 05.06.1990 Ecologia
Ramon Parés i Farràs	23.10.1992; emèrit des del 01.12.1997 Microbiologia
Juli Peretó i Magraner	20.12.1999 Bioquímica i biologia molecular
Antoni Prevosti i Pelegrín	17.02.1978; emèrit des del 05.06.1990 Genètica i evolució
Joan Rodés i Teixidor	11.01.1985 Hepatologia
Joandomènec Ros i Aragonès	17.09.1990 Ecologia
Jordi Sans i Sabrafen	06.06.1994 Hematologia i oncologia
Josep Vigo i Bonada	17.03.1978 Geobotànica

Membres corresponents

	DATA DE NOMENAMENT I PROCEDÈNCIA
Gonzalo Halffter Salas	06.06.1994 (Mèxic)
Joan Massagué i Solé	06.06.1994 (Nova York)
Federico Mayor Zaragoza	09.06.1997 (París)
Àngel Pellicer i Garrido	22.05.1995 (Nova York)

Secció de Ciències i Tecnologia

Crònica

Actualment, la Secció de Ciències i Tecnologia té 21 membres numeraris, 9 membres emèrits, 1 membre supernumerari i 10 membres corresponents.

Els membres numeraris actuals cobreixen les àrees científiques següents: matemàtiques, física, química, geologia, enginyeria industrial, telecomunicacions i agronomia.

Contribueixen a equilibrar fins a un cert punt les disciplines representades en la Secció els qui ara són membres emèrits, entre els quals figuren enginyers industrials, un arquitecte urbanista, geòlegs i químics.

Reunions

La Secció de Ciències i Tecnologia ha tingut reunions ordinàries, amb una periodicitat mensual, els dies 12 de setembre, 24 d'octubre, 6 de novembre (extraordinària), 13 de novembre i 12 de desembre de 2000, i 15 de gener, 12 de febrer, 5 de març, 7 de maig i 12 de juny de 2001.

La reunió del dia 7 de maig fou conjunta amb la Secció de Ciències Biològiques. Les sessions dels dies 13 de novembre i 7 de maig, hi foren conjuntes només en l'acte de la comunicació científica.

Com és habitual, en cada reunió de la Secció el president ha presentat un informe oral sobre els temes discutits en les reunions del Consell Permanent i els acords que s'hi han pres que tenen alguna relació amb la vida o els interessos de la Secció. A més, a les reunions s'han dut a terme, segons que ha correspost, les activitats de tràmit, de crònica, d'execució i de revisió d'acords, de seguiment dels treballs dels programes de recerca que depenen de la Secció, de discussió i seguiment del pressupost, de gestió administrativa, de discussió de consultes sobre terminologia i unes altres consultes cientificotècniques, de preparació de publicacions i de relació exterior, de debat sobre el projecte de reforma dels Estatuts i d'adequació d'aquest al Reglament de règim interior. En la reunió del dia 6 de novembre es va tractar només el document «Projectes de recerca presentats per les seccions de l'IEC».

S'ha continuat amb l'exigència de començar sempre amb una breu comunicació científica (de trenta a quaranta-cinc minuts), a càrrec dels membres o presidents de societats filials o, excepcionalment, d'algun convidat. Es continua amb el costum acadèmic de celebrar una lliçó inaugural, a càrrec de cada nou membre numerari o corresponent.

Votacions dels candidats a membres numeraris

En la sessió del dia 12 de febrer té lloc la votació dels candidats a membres numeraris de la Secció, amb el resultat següent: la senyora Pilar Bayer i Isant, 14 vots afirmatius, 2 vots negatius i 4 en blanc; el senyor Josep E. Llebot Rabagliati, 13 vots afirmatius, 1 vot negatiu i 6 en blanc.

Renovació del Consell de Govern

En la reunió ordinària del dia 12 de juny es va acomplir el relleu en el Consell de Govern de la Secció. Després de comprovar que hi havia el quòrum necessari, va ser elegida unànimament en primera i única votació l'única candidatura presentada, amb la composició següent:

President:	Joaquim Casal i Fàbrega	24 vots
Vicepresident:	Salvador Alegret i Sanromà	21 vots
Secretari:	Jordi Corominas i Dulcet	24 vots
Tresorer:	Joan Girbau i Badó	24 vots

Comunicacions científiques i presentació de llibres

— *L'Antàrtida: lloc de recerca*, a càrrec del senyor David Serrat (12 de setembre de 2000).

— *La inestabilitat dels vessants al Pirineu*, sessió de recepció del membre numerari de la Secció, senyor Jordi Corominas (24 d'octubre de 2000).

— *Les glaciacions plioquaternàries a la Patagònia*, a càrrec del membre corresponent de la Secció, senyor Jorge-Óscar Rabassa (30 d'octubre de 2000).

— *Tan bell i sempre esponerós: Realitat i metàfora de l'arbre de la vida*, discurs de recepció del membre numerari de la Secció de Ciències Biològiques, senyor Juli Peretó (13 de novembre de 2000, sessió conjunta).

— *La microelectrònica del segle XXI*, a càrrec del senyor Francesc Serra i Mestres (15 de gener de 2001).

— *La Societat Catalana de Química, avui*, a càrrec de la senyora Pilar González, presidenta de la SCQ (12 de febrer de 2001).

— *Paleosismologia de la falla del Camp*, a càrrec del senyor Pere Santanach (5 de març de 2001).

— *Aspectes essencials del III Pla de Recerca de la Generalitat de Catalunya*, a càrrec de David Serrat (7 de maig de 2001, sessió conjunta).

— *Models cosmològics*, a càrrec de Joan Girbau (12 de juny de 2001).

Programes de recerca

— Centre d'Estudis de Risc Tecnològic (CERTEC): director, Joaquim Casal.

— Grup de Física de les Radiacions: director, Francesc Salvat.

— Grup de Física Matemàtica: director, Josep Llosa.

— Grup d'Història de la Ciència i de la Tècnica: director, Antoni Roca.

Publicacions

Contribution to Science, vol. 1, núm. 3 (2001).

Mapa de vegetació de Catalunya 1: 50 000: Bellver de Cerdanya 216 (35-10). 2000. [Coedició amb l'Institut Cartogràfic de Catalunya]

Mapa de vegetació de Catalunya 1: 50 000: Benasc 180 (32-9). 2001. [Coedició amb l'Institut Cartogràfic de Catalunya]

Mapa de vegetació de Catalunya 1: 50 000: Noarre 150 (34-8) i Tírvia 182 (34-9). 2000. [Coedició amb l'Institut Cartogràfic de Catalunya]

MARTÍN-CLOSAS, Carles. *Els caròfits del Juràssic superior i el Cretaci inferior de la península Ibèrica*. 2000. (Arxius de les Seccions de Ciències; 125) [Premi Josep R. Bataller 1992]

MURPHY, Michael A.; SALVADOR, Amos. *Guia estatigràfica internacional. Versió abreujada*. 2001.

ROVIRA, Lluís; SENRA, Pau; JOU, David. *Estudis bibliomètrics sobre la recerca en física a Catalunya*. 2001.

SOBOLEV, Boris P. *The Rare Earth Trifluorides*. 2000. (Arxius de les Seccions de Ciències; 124)

Membres

	DATA DE NOMENAMENT I ESPECIALITAT
Joaquim Agulló i Batlle	23.10.1992 Enginyeria mecànica
Salvador Alegret i Sanromà	17.09.1990 Química analítica
Josep Amat i Girbau	17.09.1990 Informàtica industrial
Damià Barceló i Cullerés	15.06.1998 Química analítica
Heribert Barrera i Costa	17.03.1978; emèrit des del 05.06.1990 Química teòrica

	DATA DE NOMENAMENT I ESPECIALITAT
Pilar Bayer i Isant	18.06.2001 Teoria de nombres
Eduard Bonet i Guinó	07.07.1978 Probabilitats, estadística, lògica i epistemologia
Joaquim Casal i Fàbrega	03.11.1989 Enginyeria química
Manuel Castellet i Solanas	17.03.1978 Àlgebra i topologia
Josep Castells i Guardiola	14.04.1978; emèrit des del 27.05.1995 Química orgànica
Jordi Corominas i Dulcet	19.06.2000 Enginyeria geològica
Gabriel Ferraté i Pascual	07.07.1978 Enginyeria automàtica
Manuel Font i Altaba	10.01.1986; emèrit des del 04.02.1992 Cristal·lografia
Enric Freixa i Pedrals	25.03.1983; emèrit des del 05.06.1990 Enginyeria de motors
Joan Girbau i Badó	17.09.1990 Geometria diferencial
Lluís Jofre i Roca	17.06.1996 Enginyeria de telecomunicació
David Jou i Mirabent	03.11.1989 Termodinàmica
Ramon Lapiedra i Civera	27.06.1986 Física relativista
Josep Enric Llebot Rabagliati	18.06.2001 Termodinàmica i física ambiental

Jaume Pagès Fita	23.10.1992 Enginyeria de sistemes
Jaume Porta i Casanellas	24.02.1997 Edafologia i química agrícola
Enric Ras i Oliva	17.02.1978; emèrit des del 25.04.1988 Enginyeria elèctrica
Salvador Reguant i Serra	10.01.1986; emèrit des del 24.12.1998 Geologia històrica i paleontologia
Oriol Riba i Arderiu	17.03.1978; emèrit des del 29.08.1993 Sedimentologia i estratigrafia
Manuel Ribas i Piera	07.07.1978; emèrit des del 16.05.1995 Urbanística
Pere Santanach i Prat	17.09.1990 Geologia estructural i tectònica
Francesc Serra i Mestres	17.09.1990 Microelectrònica
David Serrat i Congost	17.06.1996 Geologia i geomorfologia
Carles Solà i Ferrando	23.10.1992 Enginyeria química
Josep Vaquer i Timoner	07.07.1978; emèrit des del 01.07.1998 Geometria diferencial

Membres corresponents

	DATA DE NOMENAMENT I PROCEDÈNCIA
Evarist Giné i Masdeu	16.12.1996 (Connecticut)
Alfred Giner-Sorolla	23.11.1992 (Florida)
Antoni Lloret i Orriols	02.03.1992 (París)

DATA DE NOMENAMENT I PROCEDÈNCIA	
Adélio Machado	23.11.1992 (Portugal)
Norberto Piccinini	06.06.1994 (Torí)
Jorge-Óscar Rabassa	20.12.1999 (La Plata)
Lluís Antoni Santaló i Sors	21.12.1977 (Buenos Aires)
Borís Pàvlovitx Sobolev	17.05.1992 (Moscou)
Jaume Truyols i Santonja	02.03.1992 (Oviedo)
Iuri Nicolàievitx Verxinin	17.05.1992 (Moscou)

Secció Filològica

Crònica

A final de curs, la Secció compta amb 18 membres numeraris, 10 membres emèrits i 16 membres corresponents, i hi té adscrites dues societats científiques: la Societat Catalana de Llengua i Literatura i la Societat Catalana d'Estudis Clàssics.

Durant aquest curs, el Ple de la Secció Filològica s'ha reunit onze vegades: 15 de setembre, 20 d'octubre, 17 de novembre i 15 de desembre de 2000, i 19 de gener, 16 de febrer, 23 de març, 20 d'abril, 18 de maig, 15 de juny i 6 de juliol de 2001.

Pel que fa a les comissions de la Secció, la Comissió de Lexicografia ha fet 21 reunions; la Comissió de Gramàtica, 11 reunions; la Comissió de Català Estàndard (formada per les subcomissions de sintaxi i de lèxic), 16 reunions, i la Comissió de Transcripció i Transliteració, 2 reunions.

Pel que fa a les distincions concedides als membres de la Secció Filològica, el 14 de setembre de 2000 el senyor Josep Vallverdú rebé la Medalla d'Or de la Universitat de Lleida. El 23 d'octubre de 2000 la senyora Marie Claire Zimmermann i el senyor Curt Wittlin, membres corresponents de la Secció Filològica, foren distingits amb l'atorgament de la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya. El 27 d'octubre de 2000 la Universitat d'Indiana celebrà un acte en memòria del senyor Josep Roca-Pons. El 20 de febrer de 2001 el senyor Pere Bohigas, antic president de la Secció, complí cent anys. La Secció li ha ofert una publicació (*Mirall d'una llarga vida: A Pere Bohigas, centenari*) que aplega un bon nombre dels seus treballs sobre bibliologia, manuscrits, edicions i estudis filològics. El 16 de març de 2001 el senyor Joan A. Argenter fou nomenat membre del Consell Assessor de la Comissió Interdepartamental de l'Any Europeu de les Llengües. El 4 d'abril de 2001 el senyor Jaume Cabré rebé el Premi de la Crítica Serra d'Or.

Activitats de la Secció Filològica

Jornades de la Secció Filològica a Girona (25 i 26 de maig de 2001)

Enguany la Secció Filològica ha visitat la ciutat de Girona, i hi ha celebrat les seves Jornades.

La Secció fou atesa per l'alcalde de la ciutat i el seu Consell de Govern rebut pel rector de la Universitat de Girona.

Actes acadèmics

El divendres 25 de maig tingué lloc la primera sessió acadèmica, amb les intervencions d'Albert Rossich, Salvador Oliva, Teresa Planagumà, Josep Moran i Germà Colón.

El dissabte 26 de maig tingué lloc la segona sessió acadèmica, amb les intervencions de Mariàngela Vilallonga, Modest Prats, Antoni Puigverd, Josep Gifreu i Jaume Cabré.

Fòrum d'Estandardització (FOREST) i Jornades

El dia 5 d'abril es van presentar a la premsa el FOREST, les actes de les Primeres Jornades per a la Cooperació en l'Estandardització Lingüística i les Segones Jornades per a la Cooperació en l'Estandardització Lingüística.

Eurocongrés 2000 dels Espais Occitans i Catalans

El 28 de juny de 2000 tingué lloc la presentació de l'Eurocongrés 2000 dels Espais Occitans i Catalans a Barcelona. La presentació de l'Àmbit 1 «Llengua i societat» fou feta pel director de la part catalana d'aquest Àmbit, senyor Joan A. Argenter. L'acte fou presidit pel senyor Jordi Vilajoana, conseller de Cultura de la Generalitat de Catalunya. També hi foren presents els senyors Joan Amorós, director executiu de l'Eurocongrés; Joaquim Triadú, conseller de la Presidència de la Generalitat de Catalunya; Carles Duarte, secretari general de la Presidència; Josep M. Subirachs, i Joan Triadú, president de la part catalana de l'Eurocongrés.

L'objectiu d'aquest congrés és sensibilitzar sobre l'eventual creació d'una regió occitanocatalana. Aquest congrés integra diversos àmbits, un dels quals és «Llengua i societat», que serà organitzat per l'IEC. El senyor Joan A. Argenter és el director d'aquest Àmbit, i el senyor Ramon Sistac n'és el secretari. El dia 9 de febrer de 2001 tingué lloc l'acte de presentació davant el Parlament de Catalunya.

El 26 de maig de 2001 es féu a Narbona la inauguració de l'Eurocongrés 2000, amb la presentació dels diversos àmbits, entre els quals el de llengua i socialització.

El 22 de març de 2001 tingué lloc la presentació de la *Lletra de convit 2001* dins els actes de l'Any Alcover. En aquest acte participaren la senyora Aina Moll, el senyor J. Mas, en representació del rector de la Universitat de les Illes Balears, el senyor Joan Veny, el senyor Joaquim Rafel, el senyor Joan A. Argenter i el senyor Isidor Marí, sota la presidència del president de l'IEC, i amb l'assistència dels directors generals de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya i del Govern Balear.

Col·laboracions setmanals a *La Vanguardia*

Es tracta de breus articles divulgatius que cada divendres, des del mes d'abril de 1999, es publiquen en el suplement «Libros» d'aquest dirari, sobre temes diversos de llengua des de la perspectiva personal de cada autor. Els articles han estat escrits pels senyors Joan A. Argenter, Joaquim Mallafrè, Joan Miralles, Vicent Pitarch, Ramon Sistac, Josep Vallverdú i Joan Veny.

Elaboració d'una proposta de transcripció i transliteració de l'hebreu al català

La Secció Filològica encarregà a la Societat Catalana d'Estudis Hebraics la preparació d'un primer esborrany d'aquesta proposta, per tal que la dita Societat i la Comissió de Transcripció i Transliteració dels noms propis de la Secció Filològica puguin elaborar un text definitiu, que, un cop aprovat per la Secció Filològica, serà publicat en el pròxim volum dels *Documents de la Secció Filològica*, tal com es féu amb la proposta de transcripció dels noms àrabs i amb la dels noms russos. Es preveu que aquesta proposta estarà enllestida enguany.

Publicacions

BOHIGAS I BALAGUER, Pere. *Mirall d'una llarga vida: A Pere Bohigas, centenari. Estudis Romànics*, vol. XXIII.

FAVÀ I AGUD, Xavier. *Diccionari dels noms de ceps i raïms: L'ampelonímia catalana.*

FELIU, Francesc. *Catàleg dels manuscrits filològics d'Antoni de Bastero.*

Jornades de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans a Elx i a la Universitat d'Alacant (16 i 17 d'octubre de 1998).

Jornades de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans a Tortosa (4 i 5 de juny de 1999).

MONTOYA ABAT, Brauli. *Els alacantins catalanoparlants: Una generació interrompuda.*

S'han reeditat els llibres següents:

FABRA, Pompeu. *Gramàtica catalana.* [Reimpressió del facsímil de la 7a edició]

Jornades de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans a Lleida (1 i 2 de juny de 1991).

Jornades de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans a Menorca (8 i 9 d'octubre de 1993).

Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana. I: Fonètica.

Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana. II: Morfologia.

Altres publicacions en què ha participat la Secció Filològica

ALIBÈRT, Loís. *Gramàtica occitana: Segon los parlars lengadocians.* [Coedi-

ció de l'IEC amb l'Institut d'Estudis Occitans]

ARGENTER, Joan A. [ed.]. *Simposi Pompeu Fabra.*

MARÍ, Isidor [ed.]. *Jornades per a la Cooperació en l'Estandardització Lingüística.*

Membres

	DATA DE NOMENAMENT I ESPECIALITAT
Joan A. Argenter i Giralt	03.11.1989 Lingüística i sociolingüística
Antoni M. Badia i Margarit	15.11.1968; emèrit des del 30.05.1990 Lingüística històrica i gramàtica
Joan Bastardas i Parera	19.05.1972; emèrit des del 05.06.1990 Filologia clàssica i romànica
Pere Bohigas i Balaguer	13.06.1942; emèrit des del 05.06.1989 Filologia i literatura medieval
M. Teresa Cabré i Castellví	03.11.1989 Lexicologia i lexicografia
Jaume Cabré i Fabré	19.06.2000 Escriptor
Jordi Carbonell i de Ballester	19.05.1972; emèrit des del 23.04.1994 Història social de la llengua, història de la literatura i gramàtica
Germà Colón Domènech	07.06.1993; corresponent des del 25.02.1966, emèrit des del 30.11.1998 País Valencià / Filologia romànica
Antoni Ferrando i Francès	22.03.1985 Història de la llengua

	DATA DE NOMENAMENT I ESPECIALITAT
Josep Gifreu i Pinsach	22.11.1993 Sociolingüística i polítiques de comunicació
Albert Jané i Riera	19.06.2000; emèrit des del 19.06.2001 Sintaxi i gramàtica
Joaquim Mallafrè i Gavaldà	21.05.1991 Traductor i escriptor
Isidor Marí i Mayans	03.11.1989 Sociolingüística
Joan Martí i Castell	23.10.1992 Història de la llengua i sociolingüística
Joan Miralles i Monserrat	14.06.1985 Història de la llengua, onomàstica i literatura popular
Carles Miralles i Solà	21.05.1991 Filologia clàssica
Aina Moll i Marquès	22.11.1993; emèrita des del 14.08.2000 Illes Balears / Lingüística
Josep Moran i Ocerinjauregui	22.05.1995 Onomàstica i lingüística històrica
Manuel Pérez Saldanya	09.06.1997 Gramàtica
Vicent Pitarch i Almela	14.06.1985 Sociolingüística
Lluís B. Polanco i Roig	27.11.1989 Sociolingüística i lingüística
Joaquim Rafel i Fontanals	24.10.1984 Fonètica i lexicografia
Jordi Sarsanedas i Vives	21.05.1991; emèrit des del 02.09.1994 Escriptor

	DATA DE NOMENAMENT I ESPECIALITAT
Ramon Sistac i Vicén	14.12.1998 Nord-occidental / Dialectologia
Joan Solà i Cortassa	20.12.1999 Gramàtica
Josep Vallverdú i Aixalà	21.05.1991; emèrit des del 09.07.1993 Escriptor
Joan Veny i Clar	17.11.1978 Dialectologia i història de la llengua
Pere Verdaguer i Juanola	07.06.1993; emèrit des del 09.04.1999 Catalunya Nord / Lingüística i literatura

Membres corresponents

	DATA DE NOMENAMENT I PROCEDÈNCIA
Ramon Amigó i Anglès	06.06.1994 (Reus)
Robert Archer	19.06.2000 (Durham)
Kálmán Faluba	23.11.1992 (Budapest)
Joseph Gulsoy	06.06.1994 (Toronto)
Rita Lejeune	29.04.1974 (Lieja)
Helmut Lüdtke	19.06.2000 (Kiel, Alemanya)
Bob de Nijs	19.06.2000 (Deume, Bèlgica)
José Antonio Pascual Rodríguez	09.06.1997 (Salamanca)
Philip D. Rasico	09.06.1997 (Nashville)

	DATA DE NOMENAMENT I PROCEDÈNCIA
Beatrice Schmid	09.06.1997 (Basilea)
Giuseppe Tavani	23.11.1992 (Roma)
Arthur H. Terry	23.11.1992 (Colchester)
Marià Villangómez i Llobet	21.05.1991 (Eivissa)
Max W. Wheeler	09.06.1997 (Brighton)
Curt Wittlin	09.06.1997 (Saskatoon, Canadà)
Marie Claire Zimmermann	09.06.1997 (París)

Secció de Filosofia i Ciències Socials

Crònica

Composició i estructura de la Secció

La Secció té la mateixa estructura que ara fa un any. Pel que fa a la seva composició, té el màxim nombre de membres numeraris previstos en els Estatuts de l'IEC anteriors a la darrera reforma. Però hem hagut de lamentar la mort d'un membre emèrit, el geògraf Marc-Aureli Vila i Comaposada, així com també la de l'expresident de l'Associació Catalana de Sociologia, Raimon Bonal i Falgàs.

Així, doncs, la composició de la Secció, en aquest moment, és de 21 membres numeraris, 6 membres emèrits, 2 membres corresponents i 1 membre supernumerari, els quals estan distribuïts en les 7 àrees en què està estructurada la Secció, de la manera següent (seguint l'ordre d'incorporació a l'IEC de la disciplina, o de la primera de les disciplines, de cada àrea):

— Filosofia: 3 membres numeraris, 1 d'emèrit i 1 de corresponent.
— Dret: 3 membres numeraris, 1 d'emèrit i 1 de corresponent.
— Economia: 4 membres numeraris.
— Geografia i demografia: 3 membres numeraris i 2 d'emèrits.
— Pedagogia i psicologia: 2 membres numeraris, 2 d'emèrits i 1 de supernumerari.
— Comunicació i antropologia: 3 membres numeraris.
— Sociologia i ciència política: 3 membres numeraris.

Sessions celebrades

La Secció ha celebrat 10 sessions plenàries: 9 d'ordinàries i 1 d'extraordinària. La sessió extraordinària (el mes de gener) va ser dedicada a examinar els nous projectes de recerca, que aspiraven a ser finançats per l'IEC. En cada una de les sessions ordinàries hi ha hagut un punt fort a l'ordre del dia: o bé una comunicació acadèmica o bé alguna altra qüestió d'una certa entitat, com ara, un debat sobre la reforma dels Estatuts, la discussió del pressupost, l'informe sòbre els treballs de recerca en curs, o l'evocació, amb motiu de la seva tràgica mort, de la figura d'Ernest Lluch (que fou membre de la Societat Catalana d'Economia i de la Societat Catalana d'Ordenació del Territori, filials de l'IEC adscrites a la Secció). En les sessions en què hi ha hagut prou temps, que han estat cinc, s'han presentat sengles comunicacions acadèmiques: una de Josep M. Terricabras sobre «Les humanitats: unes reflexions a propòsit de l'actual debat»; una de Robert Pring-Mill, membre corresponent, sobre «L'*Arbre de ciència*: el paper dels nombres simbòlics en la cos-

movisió lul·liana»; una de Joan Estruch sobre «La situació religiosa a l'Europa meridional»; una de Joan Francesc Mira sobre «Els espais de la identitat: poble, comarca, país», i una de Joaquim Muns sobre «Economia i societat al llindar del segle XXI».

Altres activitats

Diversos membres de la Secció (Josep M. Casasús, Josep González-Agàpito, Miquel de Moragas, Carlota Solé, Josep M. Terricabras, Ricard Torrents i Joan Triadú) han format part de les ponències per a l'adjudicació dels premis Francesc Flos i Calcat de Pedagogia, Joan Givanel i Mas de Ciències de la Comunicació i Internacional Catalònia, atorgats el 2001.

Josep M. Terricabras i Josep González-Agàpito han estat designats, respectivament, membre de la Ponència i membre de la Comissió per a adequar als nous Estatuts el Reglament de règim interior.

Pere Lluís Font ha participat en el debat del Ple sobre «Cultura» i ha estat designat membre de la Comissió d'Investigació i delegat de la Secció al SEREIEC.

Joan Triadú ha estat membre de la Comissió per a dirimir el recurs presentat contra l'acord del Consell Permanent relatiu als projectes de recerca finançats per l'Institut.

Joan Francesc Mira ha participat en el *Segon cicle de conferències al nord del País Valencià*.

Antoni Serra i Ramoneda ha fet en el Ple la semblança de Joan Sardà i Dexeus. (Vegeu el subapartat «Semblances d'antics membres», dins l'apartat v. «El Ple».)

Distincions i homenatges

Enric Lluch ha rebut la Distinció Jaume Vicens Vives a la qualitat docent universitària de la Generalitat de Catalunya.

Bartomeu Barceló ha estat designat president d'honor de l'Associació de Geògrafs de les Illes Balears.

Joan Becat ha rebut la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya.

Josep M. Terricabras ha rebut la Medalla Narcís Monturiol al mèrit científic i tecnològic de la Generalitat de Catalunya.

Joan Francesc Mira ha rebut el Premi Crítica Serra d'Or i la Medalla d'Or de la ciutat de Florència per la traducció catalana de la *Divina comèdia* de Dante Alighieri.

Carles A. Gasòliba ha rebut la Medalla de l'Ordre al Mèrit de la República Italiana en el grau de *Commendatore*.

La Fundació Noguera ha publicat una *Miscel·lània Lluís Figa i Faura* d'homenatge a l'il·lustre jurista, que fou membre de la Secció de Filosofia i Ciències Socials. En la presentació hi van participar, entre altres personalitats, Josep M. Puig i Salellas i Joan Vallet de Goytisolo, membres emèrit i corresponent, respectivament, de la Secció.

Publicacions

Arxiu de Textos Catalans Antics, núm. 19.

BECAT, Joan. *La situació del català a França: Aspectes jurídics i docents i estudis sobre la matèria*. 2000. 76 p.

LLINÀS, Carles. *Ars angelica: La gnoseologia de Ramon Llull*. 2000. 381 p.

SOLÉ, Carlota; ALARCÓN, Amado. *Llengua i economia a catalunya*. 2001. 215 p.

Membres

	DATA DE NOMENAMENT I ESPECIALITAT
Enric Argullol i Murgadas	01.02.1991 Dret administratiu
Bartomeu Barceló i Pons	01.02.1991 Geografia humana
Joan Becat i Rajaut	15.11.1991 Geografia
Josep Lluís Blasco i Estellés	14.06.1999 Teoria del coneixement o epistemologia
Josep M. Casasús i Guri	07.05.1990 Teoria del periodisme
Joan Estruch i Gibert	20.12.1995 Sociologia de la religió
Octavi Fullat i Genís	20.12.1995; emèrit des del 12.01.1998 Filosofia de l'educació
Carles A. Gasòliba i Böhm	12.01.1979 Economia
Salvador Giner i de San Julián	22.05.1995 Sociologia
Josep Gonzàlez-Agàpito i Granell	15.11.1991 Teoria i història de l'educació
Enric Lluch i Martín	07.05.1990; emèrit des del 19.02.1998 Geografia

	DATA DE NOMENAMENT I ESPECIALITAT
Pere Lluís Font	07.05.1990 Història de la filosofia
Joan Francesc Mira i Casterà	14.06.1999 Antropologia cultural
Isidre Molas i Batllori	22.11.1993 Dret constitucional
Miquel de Moragas i Spà	07.05.1990 Teoria de la comunicació
Joaquim Muns i Albuixech	13.02.1987 Economia internacional
Josep M. Muntaner i Pasqual	12.01.1979 Economia
Josep M. Perarnau i Espelt	07.05.1990; emèrit des del 08.07.1998 Filosofia
Josep M. Puig i Salellas	29.01.1988; emèrit des del 19.02.1994 Dret civil i mercantil
Encarna Roca i Trias	22.05.1995 Dret civil
Vicenç M. Rosselló i Verger	01.02.1991 Geografia
Antoni Serra i Ramoneda	13.02.1987 Economia de l'empresa
Carlota Solé i Puig	07.05.1990 Sociologia de les migracions i de les organitzacions (empresarials), estructura i canvi social (modernització)
Josep M. Terricabras i Nogueras	22.05.1995 Filosofia
Ricard Torrents i Bertrana	14.06.1999 Educació universitària i filosofia de l'educació

Joan Triadú i Font	12.01.1979; emèrit des del 30.07.1991 Pedagogia general
Marc-Aureli Vila i Comaposada	29.01.1988; emèrit des del 05.06.1990 († 04.06.2001) Geografia històrica
Joan Vilà i Valentí	29.02.1990; emèrit des del 29.03.1995 Geografia regional i didàctica de la geografia

Membres corresponents

	DATA DE NOMENAMENT I PROCEDÈNCIA
Robert Pring-Mill	25.02.1966 (Oxford)
Joan Vallet de Goytisolo	1974 (Barcelona)

VII. Activitat de recerca

L'Institut d'Estudis Catalans és una corporació acadèmica que té per objectiu l'alta investigació científica i, principalment, la de tots els elements de la cultura catalana; objectiu que els Estatuts de l'IEC concreten en les finalitats següents: *a*) tenir cura de l'estudi de la llengua, establir-ne la normativa, i vetllar perquè el seu procés de normalització sigui coherent arreu del seu àmbit lingüístic; *b*) contribuir a la planificació, la coordinació i la realització de la recerca en les diferents àrees de la ciència i la tecnologia, i *c*) impulsar, amb les activitats que li són pròpies, el progrés i el desenvolupament generals de la societat i portar a terme, quan escaigui, tasques d'assessorament dels poders públics i institucions.

En rendir compte en aquesta Memòria de la recerca duta a terme durant el curs 2000-2001, els continguts s'estructuren al voltant de les finalitats abans esmentades. Així, sota el títol *Realització* es repassa l'estat actual dels programes de recerca sota la responsabilitat científica de les 5 seccions i el treball dels dos centres de recerca, en l'apartat d'*Assessorament* es dóna compte de l'emissió d'informes sobre la recerca a Catalunya, així com de la participació de l'IEC en jurats de premis i grups de treball institucional, en l'apartat de *Promoció* es fa una relació dels premis atorgats per l'Institut durant aquest curs i en l'apartat de *Difusió* s'inclouen les nombroses activitats desenvolupades per les 25 societats científiques de l'Institut i les Jornades científiques.

Amb l'objectiu de fer el seguiment de l'activitat de recerca, l'Institut compta amb una Comissió d'Investigació i amb la Secretaria Científica.

Comissió d'Investigació

La Comissió d'Investigació de l'Institut d'Estudis Catalans fou creada a partir de la redacció del document *El paper de l'Institut d'Estudis Catalans en la recerca científica*, aprovat pel Ple de l'Institut de 19 de setembre de 1994. Aquesta Comissió, delegada del Ple, començà a funcionar a partir del mes d'octubre de 1995 i s'encarrega de proposar al Consell Permanent la distribució dels recursos econòmics que l'Institut destina a l'activitat de recerca.

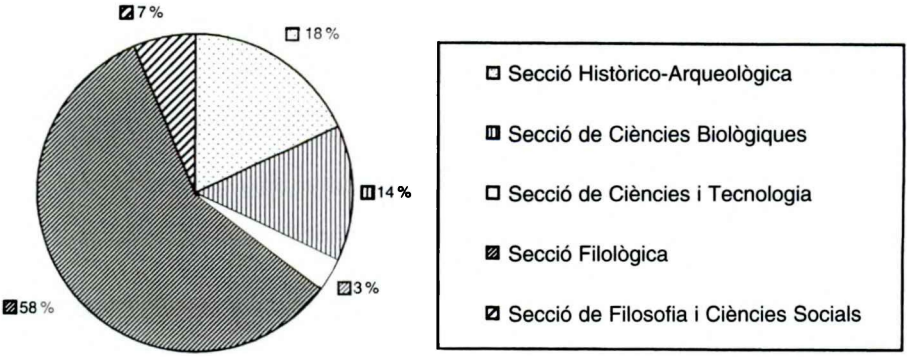

Es preveu que a partir del curs 2001-2002 els recursos per al desenvolupament dels programes de recerca plurianuals seran assignats pel Consell Permanent a proposta de la Comissió d'Investigació.

Secretaria Científica

Secretari científic: Josep Enric Llebot Rabaglietti

Són funcions genèriques de la Secretaria Científica l'assistència a l'equip de govern en tot allò que fa referència a la gestió acadèmica de les activitats de recerca de l'Institut.

La Comissió es regeix per la normativa de funcionament que aprovà el Ple de l'IEC el dia 16 de juny de 2001 i que reproduïm a continuació:

1. La Comissió d'Investigació de l'Institut d'Estudis Catalans és una comissió delegada del Ple amb l'objectiu de facilitar la tasca de decisió dels òrgans de govern de l'Institut estudiant i valorant les propostes de programes de recerca fetes per les seccions o proposant-ne de noves al Consell Permanent (si així ho considera convenient a partir d'una visió global de la recerca de l'Institut, especialment en l'àmbit de la catalanística).

2. La Comissió d'Investigació té al capdavant el president de l'Institut o el membre de l'Institut en qui delegui, i està composta per un membre de cada Secció. Actuarà de secretari de la Comissió el secretari científic de l'Institut, amb veu i sense vot.

3. La Comissió d'Investigació és proposada pel Consell Permanent i nomenada

pel Ple. La proposta del Consell Permanent al Ple sobre la composició de la Comissió serà presentada, prèvia consulta amb els presidents de les seccions, pel president de l'Institut.

4. Els membres de la Comissió són nomenats per un període de 4 anys, i són renovables consecutivament una sola vegada.

5. La Comissió actuarà d'acord amb els criteris generals que aprovi el Ple i amb els criteris específics que estableixin el Consell Permanent i les seccions en els camps de llurs respectives competències. Per al més bon compliment de les seves funcions, la Comissió, sempre que ho consideri necessari, podrà sol·licitar l'assessorament d'experts externs, ja siguin membres de l'Institut o no.

6. El Consell Permanent haurà d'informar, cada any, la Comissió d'Investigació de les possibilitats pressupostàries per a nous programes. Atenent als recursos disponibles per al finançament de nous programes de recerca, la Comissió d'Investigació obrirà un termini per a la seva presentació.

7. La iniciativa de proposar programes de recerca correspon a les seccions o a les societats filials, sens perjudici que el Consell Permanent, a proposta de la Comissió d'Investigació, a partir d'una visió global de la recerca de l'Institut, pugui suggerir temes de recerca, especialment en l'àmbit de la catalanística. En qualsevol cas, les seccions ostenten la responsabilitat científica dels programes de recerca de l'IEC. Per això, cal que els programes que han de ser realitzats per una o diverses seccions siguin valorats per aquestes en tots els seus aspectes, tinguin el seu informe favorable i se'ls assigni la prioritat que els correspongui. Els programes de recerca promoguts per les societats filials han de ser, també, informats i assumits per les seccions corresponents.

8. La direcció d'un programa de recerca serà a càrrec d'un membre de l'Institut. Si, excepcionalment, no ho és, la Secció corresponent nomenarà un ponent, el qual respondrà davant la Secció i la Comissió d'Investigació en tot moment sobre l'execució del programa. Entre els components de l'equip de recerca, necessàriament hi haurà membres de l'IEC o socis de les societats filials.

9. La sol·licitud dels programes de recerca inclourà, en qualsevol cas, la informació següent:

a) el títol i el director de l'equip de recerca

b) l'equip executor del programa de recerca

c) un resum del programa de recerca

d) els antecedents i els objectius

e) la motivació

f) la durada, la planificació i el calendari del programa de recerca

g) el pressupost, per anualitats i per capítols

h) els mitjans necessaris i el lloc de realització

i) informació sobre altres fonts de finançament, concedides o sol·licitades, quan n'hi hagi.

10. Els programes de recerca de l'Institut d'Estudis Catalans es classificaran segons la tipologia que es relaciona a continuació, la qual gaudirà del següent ordre de prioritat:

a) Programes de recerca internacionals en els quals l'Institut assumeix la part corresponent als Països Catalans.

b) Programes de recerca no integrats en un programa internacional que constitueixen corpus, recopilacions de documents o bases de dades referents als Països Catalans.

c) Altres programes de recerca sobre temes referents als Països Catalans.

d) Diccionaris temàtics en català.

e) Altres programes de recerca sobre temes d'interès general no referents als Països Catalans.

A l'hora de prioritzar la proposta d'ajut per als programes de recerca, a més dels criteris indicats i dels criteris generals d'excel·lència, rigor i oportunitat, es tindran en compte també altres criteris, entre els quals la Comissió d'Investigació considerarà els següents:

— que l'Institut sigui el principal executor del programa de recerca

— que es tingui una raonable expectativa d'una contribució molt notable a l'avenç del coneixement en una determinada disciplina

— que s'esperi rendibilitat social en funció dels seus objectius

— que el programa de recerca hagi obtingut prèviament finançament de la Secció per a la seva elaboració, com a mostra del seu interès intrínsec

— que sigui un programa de recerca interdisciplinari

— que contribueixi a la formació d'especialistes dels quals el nostre país té mancances.

11. Un cop presentats, els programes de recerca seran analitzats per la Comissió d'Investigació, la qual elaborarà un dictamen que comunicarà als presidents de les seccions, donant-los un temps prudencial perquè aquests eventualment puguin fer les consideracions que creguin pertinents. El parer dels presidents de les seccions no serà vinculant.

12. La Comissió d'Investigació comunicarà al director de cada programa de recerca la proposta que té intenció de fer, tant si és positiva com negativa, amb la finalitat que en un termini raonable el director del programa de recerca pugui fer al·legacions, aportar informació o documentació complementàries o, si escau, adequar el programa a la quantia de l'ajut proposat.

13. La Comissió d'Investigació sotmetrà al Consell Permanent una proposta degudament motivada. El Consell Permanent examinarà si la proposta de la Comissió s'adequa als criteris, generals i específics, establerts pel Ple, pel Consell Permanent i per les seccions i als recursos disponibles i, si escau, l'aprovarà. Si el Consell Permanent no accepta la proposta de la Comissió d'Investigació, aquell requerirà una nova deliberació de la Comissió. Tenint en compte el nou informe de la Comissió, finalment el Consell Permanent decidirà.

14. La Comissió d'Investigació farà un seguiment del desenvolupament dels programes en curs ja aprovats i anualment farà al Consell Permanent la proposta de finançament per al proper exercici pressupostari.

Durant aquest curs, la Comissió d'Investigació ha estat integrada per les persones següents:

President:	Josep Egozcue i Cuixart (tresorer)
Vocals:	Narcís Soler i Masferrer (Secció Històrico-Arqueològica)
	Francesc Gonzàlez Sastre (Secció de Ciències Biològiques)
	Salvador Reguant i Serra (Secció de Ciències i Tecnologia)
	Joan Veny i Clar (Secció Filològica)
	Pere Lluís i Font (Secció de Filosofia i Ciències Socials)
Secretari:	Josep Enric Llebot Rabagliati (secretari científic)

Durant el curs 2000-2001, els recursos destinats per l'IEC als seus 33 programes de recerca, que han sorgit tant des del pressupost general com des dels pressupostos de les seccions, han abastat 191.694.646 milions de pessetes, repartits entre les seccions, que presentem segons la distribució percentual següent.

Realització

Programes de recerca

Secció Històrico-Arqueològica

Arnau de Vilanova, obres traduïdes al grec

Director: Manuel Mundó i Marcet

L'objectiu d'aquest programa és la preparació i el comentari de l'edició de 8 tractats traduïts al grec dins del projecte de publicació de les *Obres espirituals* d'Arnau de Vilanova i és patrocinat per la Unió Acadèmica Internacional i assumit, des del 1963, per l'Institut d'Estudis Catalans.

Estat actual del programa i realitzacions

El senyor Joan Sergi Nadal, doctor en lletres clàssiques i bizantinisme i agregat cultural per a Afers Culturals Religiosos a l'ambaixada d'Espanya a Roma, ha acabat l'obra i l'ha lliurada el mes de setembre perquè sigui publicada.

Banc de dades de monedes catalanes

Director: Miquel Crusafont i Sabater

L'objectiu d'aquest programa és recollir la informació gràfica i documental sobre els exemplars existents de monedes que són fruit del treball de diferents investigadors de la història de la moneda al llarg de molts anys. Complementàriament interessa aplegar informació de peces importants que surten al mercat numismàtic —essencialment a través de subhastes i vendes públiques que es fan arreu del món— i també informació documental sobre l'especialitat. Aquesta informació gràfica documentada de materials numismàtics podrà subministrar-se a treballs d'investigació en curs, o bé a treballs de difusió cultural que es considerin adients.

Estat actual del programa i realitzacions

S'han recollit diversos materials de l'Arxiu Crusafont-Balaguer i s'ha començat per sistematitzar 2 grans col·leccions: la de Banca Catalana i la de la Caixa de Pensions. Actualment aquests fons tenen emesa una fitxa essencial de cada peça de veritable interès. Cal completar només la resta d'informacions d'algunes de les fitxes. S'han processat prop d'un miler de monedes.

Hi ha certa dificultat d'accés a l'arxiu Villaronga, tant per la incertesa que té el projecte mateix del banc de dades de monedes catalanes com per la manca d'una reglamentació d'accés, que de fet no es pot realitzar fins que el projecte no tingui aquesta garantia. De tota manera hem pogut obtenir el material de la important col·lecció medallística de M. Almirall.

S'han fotografiat en diverses sessions les peces d'interès de 2 col·leccions avui dispersades. Una era essencialment de moneda d'Aragó i de la Corona catalanoaragonesa i l'altra de moneda de Sardenya del període català: prop de 200 monedes i medalles de notable raresa. També s'ha obtingut i sistematitzat molta informació gràfica de peces importants o inèdites; alguns exemples són: la malla de Jaume III de Mallorca, o bé el florí de Perpinyà de Ferran I; ambdues peces eren desconegudes i es publicaran a *Acta Numismàtica*.

S'han atès consultes de nombrosos investigadors i també d'alguns mitjans de comunicació a partir de la informació gràfica i documentada del banc de dades. En l'apartat «Atenció a consultes», de la memòria d'activitats de la Societat Catalana d'Estudis Numismàtics del curs 2000-2001, donem compte de les informacions i aclariments que hem pogut subministrar als investigadors que se'ns han adreçat.

Catalunya Carolíngia

Directors: Josep M. Font i Rius
Manuel Mundó i Marcet

L'objectiu d'aquest programa de recerca és recollir i publicar tots els documents referents a Catalunya fins a l'any 1000, començant pels preceptes dels reis francs expedits per al nostre país. Aquest corpus documental té un interès excepcional per a la història dels segles IX i X no tan sols de Catalunya, sinó de l'Europa occidental dels temps carolingis.

Estat actual del programa i realitzacions

El volum V de la Catalunya Carolíngia, que inclou el comtats de Girona, Besalú, Empúries i Peralada, està enllestit. S'està revisant la transliteració dels antropònims en català. La resta està corregida i a punt d'anar a impremta. El volum VI, que inclou els comtats del Rosselló i veïns dependents del Bisbat d'Elna, obra del senyor Pere Ponsich, l'està revisant el senyor Ramon Ordeig. El volum VII, que inclou el comtat de Barcelona, està en fase molt avançada de redacció pels senyors Pere Puig i Ustrell i Ignasi Baiges. S'està començant a treballar en el volum VIII, que inclourà els comtats d'Urgell i de la Cerdanya.

Des de l'any 1998, aquest programa està finançat per la Secretaria d'Estat de Política Científica i Tecnològica del Ministeri de Ciència i Tecnologia.

Centre d'Art Romànic Català (ARCAT)

Directors: Joan-F. Cabestany i Fort
M. Teresa Matas i Blanxart

L'objectiu d'aquest programa és aconseguir un corpus informatitzat bibliogrà-

fic, documental i d'imatges dels edificis de tipus religiós existents a la Catalunya Vella. Això permetrà conèixer l'organització religiosa i civil des del final del segle IX fins a mitjan segle XII. Una vegada assolida aquesta fita, els estudiosos de l'època romànica disposaran d'una informació de 6.500 variables d'anàlisi arquitectònica i 36 grups de documentació, per a l'estudi dels monuments romànics i del seu context històric.

Estat actual del programa i realitzacions

Fins al moment hem codificat 3.127 esglésies de les 4.000 que estimem que conté el corpus d'edificis religiosos romànics (segles IX-XIII) del patrimoni català.

D'aquestes 4.000 esglésies previstes, amb data de 29 de juny de 2001, la base de dades conté:

— 200 edificis amb una informació àmplia, pràcticament completa, millorable amb publicacions recents i dades noves,

— 2.000 edificis amb una bibliografia elemental i una informació arquitectònica bàsica,

— 800 esglésies únicament inventariades, és a dir, que només disposen d'un número de codi i una fitxa tècnica,

— 1.000 edificis per inventariar.

La finalitat del programa és aconseguir una informació òptima de les 4.000 esglésies, però el diferent nivell de conservació i categoria arquitectonicoartística que tenen ens permet aplegar-les en 3 grups:

— 1.000 esglésies de funcionalitat complexa,

— 2.000 esglésies de planta elemental,

— 1.000 esglésies desaparegudes, de les quals només es conserva informació documental.

L'objectiu prioritari, a partir de la renovació de la tasca informàtica, fou iniciar la introducció dels buidatges bibliogràfics recopilats, al llarg de 2 anys, dels grups documentals de Bibliografia, Material Gràfic i Planimetria.

La tasca portada a terme en el curs 2000-2001 ha consistit en la introducció de la informació recopilada dels 52 títols consultats a la Biblioteca dels Museus d'Art de Barcelona, a l'Institut Francès, el despull de la *Revista de Girona* (1884-1999), i part dels volums VI i IX de la *Catalunya romànica*.

Durant el segon semestre d'aquest curs s'han revisat i ampliat les dades ja buidades i la seva introducció a la base de dades. També s'ha treballat en els volums I i II d'*Els castells catalans*, de Pere Català i Roca, i en els volums 1 a 4, i 23 de la *Gran Enciclopèdia Catalana*.

S'ha organitzat el fons fotogràfic del projecte ARCAT, per comarques i municipis, i s'han buidat els grups de documentació de Bibliografia, Material Gràfic i Planimetria, a la Biblioteca del

Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC), del volum 3 al 12, i 16 de la *Gran Geografia Comarcal de Catalunya*.

Entre les tasques de responsabilitat de la direcció, destaca la tasca de revisió de totes les dades introduïdes a l'ordinador procedents de la *Revista de Girona* (1884-1999).

La tasca portada a terme durant el curs 2000-2001 ha consistit en les accions que es descriuen tot seguit:

Estudi de fonts bibliogràfiques

L'estudi de 81 fonts bibliogràfiques ha significat ampliar i completar l'anàlisi historicodocumental i arquitectònica d'un total de 1.064 edificis. Aquests, estudiats per comarques, són: Alt Camp (5), Alt Empordà (246), Alt Penedès (10), Alt Urgell (89), Alta Cerdanya (4), Alta Ribagorça (35), Andorra (33), Anoia (5), Bages (31), Baix Empordà (11), Baix Llobregat (46), Baix Penedès (3), Baixa Cerdanya (18), Baixa Ribagorça (2), Barcelonès (28), Berguedà (33), Conca de Barberà (8), Conflent (23), Garraf (1), Garrotxa (41), Gironès (28), Maresme (40), Montsià (1), Noguera (9), Osona (37), Pallars Jussà (11), Pallars Sobirà (25), Pla de l'Estany (24), Priorat (2), Ripollès (42), Rosselló (17), Segarra (5), Segrià (3), Selva (7), Solsonès (4), Tarragonès (9), Urgell (4), Vall d'Aran (8), Vallès Occidental (68),Vallès Oriental (43) i Vallespir (5).

S'ha dut a terme el buidatge dels grups Bibliografia, Material Gràfic i Planimetries del volum 3 al 12 de la *Gran Geografia Comarcal de Catalunya*, publicada per la Fundació Enciclopèdia Catalana.

S'han organitzat i classificat per comarques 1.681 fotografies del fons gràfic del Centre d'Art Romànic Català (ARCAT): Alt Empordà, Alt Penedès, Andorra, Anoia, Baix Camp, Baix Empordà, Baix Penedès, Baixa Ribagorça, Barcelonès, Bages, Berguedà, Conca de Barberà, Garrotxa, Noguera, Osona, Pallars Jussà, Ripollès, Rosselló, Segarra, Vallès Occidental, Vallespir, Conflent, Gironès, Pallars Sobirà, Pla de l'Estany, Selva, Vallès Oriental, Solsonès, Vall d'Aran, Fenolleda i Perapertusa.

S'ha revisat tot el material introduït a la base de dades d'AS/400, des de maig fins a novembre de 2000, procedent de la *Revista de Girona* des de l'any 1884 fins al 1999.

La bibliografia consultada i el treball de camp realitzat han permès aportar informació d'un total de 1.072 esglésies de les 3.127 fins ara codificades.

Grups de documentació treballats:

— Fitxa tècnica: 101 esglésies, que representen el 3,22 % dels edificis codificats

— Observacions a la cronologia: 63 esglésies

— Planimetria: 160 esglésies

— Observacions a la planimetria: 1 església

— Comparacions per elements: 1 església

— Afegitons a l'edifici: 2 esglésies

— Dependències vers una altra: 29 esglésies

— Descobertes: 1 església

— Esglésies dependents: 13 esglésies

— Descripcions anteriors a l'època actual: 7 esglésies

— Observacions a l'estat actual: 17 esglésies

— Modificacions: 6 esglésies

— Observacions a l'advocació: 6 esglésies

— Documentació: 1 església

— Objectes conservats avui a l'edifici: 5 esglésies

— Objectes conservats en altres indrets: 1 església

— Inscripcions: 1 església

— Notícies d'elements decoratius: 2 esglésies

— Material gràfic: 1.346 esglésies

— Bibliografia: 2.207 esglésies

— Variables: 292 esglésies.

S'han unificat els criteris metodològics de les «Regestes» de les actes de consagració, així com la comprovació i correcció de les transcripcions del llatí, i de les traduccions al català dels esmentats documents que ja estaven introduïdes a la base de dades de l'AS/400. Les esmenes proposades, degudament valorades, foren rectificades i introduïdes a l'ordinador.

El criteri establert per a aquest treball fou el de seguir la revisió a partir de l'ordre de codificació dels edificis.

Els documents revisats són: Sant Vicenç de Cardona, Sant Llorenç del Munt, Sant Jaume de Frontanyà, Santa Maria de Ripoll i Sant Joan de les Abadesses.

Àrea d'anàlisi arquitectonicoartística: treball de camp

Enguany l'ARCAT ha dut a terme l'estudi i comprovació *in situ* d'un total de 17 monuments, que són: Sant Pere d'Abrera, Sant Pere Sacama, Santa Maria de Cervelló, Sant Joan de Llorac, Santa Maria del Puig, Vallespinosa, Sant Andreu de Gurb, Santa Anna de Mont-ral, Santa Maria del Pla de Santa Maria, Sant Feliu de la Força d'Àreu, Santa Maria de la Torre, Santa Maria de Ginestarre, Sant Pau i Sant Pere d'Esterri de Cardós, Santa Coloma de Surri, Sant Romà d'Aineto, Sant Romà d'Anàs, Santa Eulàlia d'Estaon i Sant Feliu de Bonestarre.

S'ha preparat un esquema de les àrees d'història i art per al portal de la Vall de Boí sol·licitat per la Universitat Oberta de Catalunya (UOC).

Publicacions

CABESTANY I FORT, Joan-F. «El monestir de Santes Creus: 850 anys d'història». *Circular d'Amics de l'Art Romà-*

nic. Barcelona, núm. 198 (2000, desembre), p. 164-166.

MATAS I BLANXART, M. Teresa. «Pròleg». *Boí, Burgal, Pedret, Taüll. Imitació o interpretació contemporània de la pintura romànica.* Barcelona: IEC (2000), p. 9-11.

— «Aportació a l'estudi de tres peces d'orfebreria medieval del Museu de Vilafranca». *Lambard. Estudis d'art medieval.* Barcelona, vol. XII (2000), p. 183-197.

— «Els objectes de ferro forjat del món romànic: un art sovint oblidat». *Circular d'Amics de l'Art Romànic.* Barcelona, núm. 200 (2001, febrer), p. 164-166.

Activitats acadèmiques

Enguany l'ARCAT, en col·laboració amb els Amics de l'Art Romànic i el Museu de Terrassa, ha organitzat les següents activitats acadèmiques i hi ha participat:

Organització de sessions científiques

X Taula rodona: *Les esglésies de Sant Pere de Terrassa: de seu episcopal a conjunt monumental.* Hi intervingueren: Domènec Ferran i Gómez [«El conjunt monumental: art, història i arquitectura»]; Riu-Barrera [«Història de l'art, arqueologia i restauració (segles XVI-XX)»]; Antonio Moro i Garcia i Francesc Tusset i Bertrán [«Les darreres excavacions arqueològiques: 1995-2001»], i Pere Riera i Panellas i Alfred Pastor i Mongrell [«El pla director de desenvolupament cultural. Integració urbana»]. Moderadora: M. Teresa Matas i Blanxart. Terrassa, 2 de maig de 2001.

Participació en sessions científiques

— Sessió de treball organitzada per l'Arxiu Bibliogràfic de Santes Creus. Joan-F. Cabestany i Fort pronuncià la conferència «El 12 de desembre de 1150: vuit-cents cinquanta anys d'història». Santes Creus, 17 de setembre de 2000.

— Congrés internacional CULTURTEC 2000. II Jornades Europees: *Patrimonio cultural, educación y tecnologías de la sociedad de la información.* Facultat de Ciències de la Informació de la Universitat Complutense de Madrid. Joan-F. Cabestany i Fort i M. Teresa Matas i Blanxart pronunciaren la conferència «ARCAT: Una base de datos para el estudio y difusión del patrimonio románico catalán». Madrid, 23-24 de novembre de 2000.

— XVI Cicle de conferències *Iconografia profana de l'art romànic.* Organitzat pels Amics de l'Art Romànic. Joan-F. Cabestany i Fort pronuncià la conferència «La iconografia del cavaller: art i arqueologia». Barcelona, 6 de novembre de 2000.

— XVI Cicle de conferències *Iconografia profana de l'art romànic.* Organitzat pels Amics de l'Art Romànic. M. Teresa Matas i Blanxart pronuncià la conferència «Temes profans dins un art

essencialment sacre». Barcelona, 13 de novembre de 2000.

— Sessió de treball organitzada per l'Asociación Española de Amigos de los Castillos. Joan-F. Cabestany i Fort pronuncià la conferència «Els castells romànics de l'entorn del monestir de Santes Creus». Barcelona, 5 de febrer de 2001.

— Sessió de treball celebrada a l'Institut d'Estudis Catalans. Joan-F. Cabestany i Fort i M. Teresa Matas i Blanxart van fer la *Presentació del programa ARCAT i del Monestir de Sant Joan les Fonts*. Barcelona, 17 de febrer de 2001.

— Sessió de treball organitzada pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Joan-F. Cabestany i Fort pronuncià la conferència «Les catedrals catalanes, un document per a la història medieval». Barcelona, Palau Moja, 15 de maig de 2001.

— Cicle de romànic. Sala Cultural de Vilassar. Joan-F. Cabestany i Fort pronuncià la conferència «El monestir: església i claustre (segles XI i XII)». Vilassar de Mar, 16 de juny de 2001.

Assistència a sessions científiques

— Inauguració de l'exposició «Bosc de pedra. Capitells medievals del Museu Frederic Marès». Museu Frederic Marès. Barcelona, 5 de juliol de 2000.

— Journées Romanes. *L'an mil. Fin d'un monde où renoveau? Abbaye de Saint-Michel de Cuxa*. Codalet, 7-14 de juliol de 2000.

— VII Trobada al Monestir de Santa Maria de Gualter (la Baronia de Rialp). Patronat d'Amics i Protectors del Monestir de Santa Maria de Gualter i romànic de la Baronia de Rialp. Parròquia de Santa Maria de Gualter. Generalitat de Catalunya. Santa Maria de Gualter, 22 de juliol de 2000.

— Inauguració de la restauració de l'església de Sant Víctor de Dòrria-Toses (Ripollès). Dòrria, setembre de 2000.

— XLIII Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos. Dedicada a l'estudi de Martorell i el Baix Llobregat Nord. Martorell, 4-5 de novembre de 2000.

— Tribuna d'arqueologia 2000-2001. El castell i la col·legiata de Mur (castell de Mur, Pallars Jussà). Organitzat pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Palau Moja. Barcelona, 31 de gener de 2001.

— Inauguració de l'exposició «Olèrdola en l'objectiu. Mirada fotogràfica d'un segle». Museu d'Olèrdola. Castell d'Olèrdola, 12 de maig de 2001.

Consultes

Durant aquest curs s'han rebut 9 consultes sobre diferents informacions de què disposa l'ARCAT. L'ARCAT proporciona permanentment connexió als centres següents:

— Centre d'Informació i Docu-

mentació Científica (CINDOC), dependent del Consell Superior d'Investigacions Científiques, de Madrid (CSIC).

— Xarxa de Biblioteques dels Museus d'Art de Catalunya, dependents del Museu Nacional d'Art de Catalunya.

— Biblioteca de la Facultat de Lletres de la Universitat de Girona. Sol·licità la connexió amb l'ARCAT el 26 d'octubre de 1996, i l'obtingué el 25 de febrer de 1997.

— Departament d'Història de l'Art de la Facultat de Geografia i Història de la Universitat de València.

Han col·laborat en el programa ARCAT: Annabel López i Gómez, ajudant d'investigació, i les becàries Marina Gómez i Carrascal i Marta Nuet i Blanch.

Des de l'any 1998, aquest programa està finançat per la Secretaria d'Estat de Política Científica i Tecnològica del Ministeri de Ciència i Tecnologia.

Corpus d'argenteria catalana medieval: l'obrador de Girona

Directora: Núria de Dalmases i Balañà

Aquest programa de recerca és una continuació del Corpus d'orfebreria catalana medieval (Barcelona 1300-1500) i pretén constituir un corpus d'argenteria catalana medieval referent a l'àmbit de les terres gironines.

Estat actual del programa i realitzacions

Les tasques dutes a terme durant el curs 2000-2001 són la continuació de les tasques iniciades en el curs anterior, fonamentalment, el buidatge de la documentació municipal i notarial de Girona i l'estudi directe de les peces conservades.

El primer d'aquests fronts ha donat com a resultat un volum més important de fons per estudiar del que inicialment s'havia previst, fet que està allargant aquesta fase, tot i que es preveu que, pel que fa als fons gironins, s'haurà clos abans de finals del 2001. També durant aquest curs 2000-2001 s'ha iniciat el buidatge de la documentació local conservada en aquelles poblacions on s'han localitzat peces.

En l'àmbit documental també s'ha començat l'inventari de la documentació recollida a la catedral de Girona.

Quant a l'estudi de les obres, s'ha avançat menys, per causa principalment de la programació d'una exposició temporal al Museu d'Art de Girona (*Art sacre gironí d'ahir i d'avui*), que ha mantingut ocupades les institucions i persones responsables de les col·leccions durant pràcticament un any. Tot i amb això, aquest lapse de temps s'ha aprofitat per a avançar en l'ordenació i l'estudi de la informació que s'havia extret de l'anàlisi de peces conservades en la reserva de l'Arxiu Diocesà de Girona (ara com ara, encara no s'ha pogut accedir a l'obra exposada), així com en l'elabora-

ció d'un pla de treball més intensiu des del mes d'agost de 2001 fins a finals d'any. En aquests moments, per tant, s'estan tramitant els permisos necessaris que han de permetre emprendre l'estudi de les peces conservades en l'àmbit local i, més concretament, les corresponents a les comarques del Gironès i l'Alt i el Baix Empordà. Atès que el nombre de peces referenciades en aquestes comarques és força important (cal tenir en compte que s'inclouen fons gironins importants com l'església de Sant Feliu de Girona), segurament aquesta fase de la recerca s'allargarà durant el curs 2001-2002.

De totes maneres, es preveu que en el termini anual del 2001 es podrà disposar d'un primer inventari de l'orfebreria dispersa a les comarques gironines, una part de la qual ja estarà referenciada.

Una altra de les tasques que s'iniciarà durant el proper curs és la redacció preliminar dels resultats de l'estudi de les peces conservades, per tal de començar a consolidar el corpus i obtenir unes primeres conclusions.

No cal dir que al llarg del curs s'ha anat seguint el buidatge de la bibliografia d'àmbit local, especialment pel que fa a revistes i publicacions periòdiques, feina que es continuarà fins a finalitzar el corpus gironí.

En aquest projecte hi continua col·laborant Meritxell Casadesús Insa (llicenciada en història de l'art).

Corpus de manuscrits il·luminats medievals de Catalunya (CMIMC)

Directors: Manuel Mundó i Marcet
Xavier Barral i Altet

L'objectiu d'aquest programa de recerca és elaborar un corpus de manuscrits medievals il·luminats. El material, en forma d'una fitxa per manuscrit, està classificat per ciutats i per biblioteques, arxius i centres. Sempre que ha estat possible, s'hi han afegit fotografies o reproduccions de cada peça o miniatura. S'està informatitzant tot el registre d'aquest material.

Estat actual del programa i realitzacions

Durant aquest curs s'ha treballat per enllestir el buidatge bibliogràfic i també en l'examen directe dels fons conservats a la ciutat de Barcelona. L'any 2000 va ser un any de tancament de la primera fase del programa. El 2001 ha començat una nova etapa amb un equip renovat, la tasca del qual consisteix en l'estudi dels manuscrits que conformen el fitxer, en la comprovació de les dades aportades per la bibliografia i en la descripció de cada un dels manuscrits. Per ara es treballa en els manuscrits conservats a Barcelona. Seguiran els de Vic i Tortosa.

Corpus documental de les relacions internacionals de Catalunya i de la Corona d'Aragó

Directors: Maria Teresa Ferrer i Mallol
Manuel Riu i Riu

L'objectiu d'aquest programa de recerca és publicar en edició crítica els tractats internacionals de Catalunya i, després, de la Corona d'Aragó.

Estat actual del programa i realitzacions

Durant aquest curs s'ha continuat treballant en la redacció de la introducció del volum primer, que comprendrà l'edició dels documents corresponents al segle XII, i en la redacció dels comentaris que els acompanyaran. La introducció és força complexa, perquè ha de comentar la documentació anterior —del segle XI— que no s'inclou, com ara els acords entre els comtes catalans, que van portar a poc a poc a la unificació de Catalunya, els pactes amb els senyorius occitans, les relacions amb Al-Andalus, etc. Creiem que aquesta informació prèvia és necessària per entendre la situació del segle XII. Es tracta encara d'episodis de formació de Catalunya i de gran fragmentació del poder, en un món polític feudal. Poques de les relacions dels comtes amb altres poders es poden qualificar d'internacionals, és a dir, entre estats, o almenys ningú no té constància de la documentació.

A partir del govern del comte Ramon Berenguer III (1082-1131) ja es conserven tractats internacionals. De tota manera, no ens limitarem a comentar aquests documents, sinó que s'estan redactant introduccions per a cada àrea estudiada que tinguin en compte, també, les referències indirectes de tractats. Cal analitzar igualment la política matrimonial dels comtes, ja que sovint els matrimonis representaven aliances que no han quedat reflectides en tractats formals.

En la memòria del curs passat ja es van especificar els documents de què es disposa sobre les relacions amb cadascuna de les àrees estudiades: països musulmans, àrea italiana (Gènova, Pisa, Apúlia-Sicília), àrea occitana, Aragó, Navarra, Castella-Lleó, Portugal, Anglaterra i Imperi bizantí. Durant aquest curs el senyor Manuel Riu ha fet una nova redacció dels comentaris que acompanyen els documents sobre les relacions amb Castella, Lleó, Portugal i Navarra i ha revisat alguns documents publicats que contenien errors de transcripció. La senyora Maria Teresa Ferrer també ha procedit a efectuar una revisió dels textos que havia redactat sobre les relacions amb Gènova i amb Pisa perquè documentació indirecta publicada en els *Libri Iurium* de Gènova (en curs d'edició) i l'estudi de la documentació de les relacions amb l'Imperi bizantí ha aportat nova llum sobre alguns aspectes de les relacions amb aquells comuns italians. També ha completat l'estudi sobre les relacions amb Bizanci i està treballant

sobre les relacions amb França, l'àrea occitana i amb Anglaterra.

El senyor Carles Vela ha continuat estudiant les relacions amb els països islàmics. Ha consultat llibres en àrab, poc accessibles, per tal de mirar de completar la nostra informació i, juntament amb el senyor Roberto Pili, ha continuat treballant en l'organització de la documentació i revisió de la documentació. Cal destacar que ja s'ha rebut el microfilm d'una part de la documentació existent a l'Arxiu Nacional de París. També s'ha continuat recollint informació sobre els tractats que no formaran part d'aquest volum sinó dels següents, especialment la referida a llibres nous, a fi d'evitar que més endavant quedin oblidats.

La feina de revisió dels estudis i dels documents mateixos és llarga, però s'està enllestint pel que fa al volum primer.

Activitats

La senyora Maria Teresa Ferrer va coordinar unes Jornades Científiques de l'IEC (vegeu el subapartat «Jornades científiques», dins l'apartat «Difusió») sobre el tema *Els catalans a la Mediterrània oriental a l'edat mitjana*, entre els dies 16 i 17 de novembre de 2000, que es publicaran durant el curs 2001-2002. La senyora Ferrer hi presentà la ponència: «Incidència del cors a les relacions amb Orient a l'edat mitjana». La major part de les conferències o ponències tractaren, amb més o menys extensió, de les relacions internacionals.

Tant el senyor Riu com la senyora Ferrer o el senyor Vela van participar en el Congrés de la Corona d'Aragó celebrat a Barcelona el mes de setembre de 2000 i hi van presentar comunicacions sobre l'abastament d'aigua a les ciutats medievals, sobre el carreratge de Barcelona i sobre les ordinacions de la candeleria de cera. Les actes són en curs de publicació.

La senyora Ferrer va participar durant el mes d'octubre de 2000 en unes Jornades titulades *Conquistar y defender; los recursos militares en la Edad Media Hispánica*, patrocinades per l'Instituto de Historia y Cultura Militar, amb una conferència sobre l'organització militar a Catalunya a l'edat mitjana que, molt ampliada, s'ha publicat després i figura en les publicacions relacionades més avall. També té una gran implicació amb la història de les relacions internacionals.

Així mateix, la senyora Ferrer ha participat en unes jornades celebrades a Lorca amb motiu de l'Asamblea de la Sociedad Española de Estudios Medievales, del 15 al 17 de març de 2001. Va coordinar una ponència sobre «El aprovechamiento del agua en Cataluña, Aragón y Baleares en la edad media», en curs de publicació.

Publicacions

FERRER I MALLOL, Maria Teresa. «L'instrument notarial (segles XI-XV)». *Actes del II Congrés d'Història del Notariat Català*. Barcelona: Fundació Noguera (2000), p. 29-88.

— «Esclaus i lliberts orientals a Barcelona, segles XIV-XV». *De l'esclavitud a la llibertat. Esclaus i lliberts a l'edat mitjana*. Barcelona: Institució Milà i Fontanals, CSIC (2000), p. 167-212.

— *Corsarios castellanos y vascos en el Mediterráneo medieval*. Barcelona: Institució Milà i Fontanals, CSIC (2000).

— «Ramon de Cardona, militar y diplomático al servicio de cuatro reinos». *Revista da Faculdade de Letras. Historia*, XV (Universitat de Porto, 1998 [2000]), p. 1433-1451.

— «La guerra d'Arborea alla fine del XIV secolo». *Giudicato d'Arborea e Marchesato di Oristano: proiezioni mediterranee e aspetti di storia locale*, Atti I Convegno Internazionale di Studi (1997), Oristano, ISTAR (2000), p. 535-620

— «Pellegrinaggi e giubilei in Catalogna. I monasteri di Montserrat e di Sant Pere de Rodes e le destinazioni più lontane». *Gli Anni Santi nella Storia (Cagliari, 1999)*, Cagliari: Deputazione di Storia Patria per la Sardegna (2000), p. 315-347.

— «Les capitulacions per a la submissió de Sant Cugat a Joan II durant la guerra dels catalans contra el rei (1471)», *XLII Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos* (Sant Cugat del Vallès, 1998). Sant Cugat del Vallès: Arxiu Nacional de Catalunya (2000), p. 157-165.

— «La organización militar en Cataluña. Siglos XII a XV», *Revista de Historia Militar*, XLV (Instituto de Historia y Cultura militar), núm. extra. *Conquistar y defender. Los recursos militares en la Edad Media Hispánica* (2001), p. 119-222.

— *El carreratge de Barcelona. Una associació de municipis a l'edat mitjana*. a: *Llibre de Tona*. Tona: Sant Jordi (2001), p. 57-64.

— «El rei Martí I l'Humà (1396-1410)», *Llibre de Tona*. Tona: Sant Jordi (2001), p. 65-71.

FERRER I MALLOL, Maria Teresa; MUTGÉ VIVES, Josefina [ed.]. *De l'esclavitud a la llibertat. Esclaus i lliberts a l'edat mitjana* (Col·loqui internacional, 1999). Barcelona: Institució Milà i Fontanals, CSIC (2000).

RUIZ I RIU, Manuel. «El papel de las Cortes Catalanas en la política de los primeros años del reinado de Alfonso el Magnánimo (1416-1423)». *XII Congresso Internazionale di Storia della Corona d'Aragona (Napoli, 1997)*. Atti, Nàpols: Comune di Napoli (2000), p. 657-672.

VELA AULESA, Carles. «Naves y marinos vascos en Barcelona a partir de los

registros de «Coses Vedades» (1438-1449)». *Itsas Memoria* [Sant Sebastià], Untzi Museo-Museo Naval, núm. 3 (2000), p. 629-648.

— «Polígons de contacte». *L'Arenç*, núm. 253. Barcelona (2000, desembre), p. 74-76.

A més, la senyora M. Teresa Ferrer ha publicat 40 ressenyes a l'*Anuario de Estudios Medievales* 30/1 i 30/2 (2000) i 16 ressenyes més i 1 comentari bibliogràfic en el fascicle 31/1 (2001). El senyor Carles Vela ha publicat 7 ressenyes a l'*Anuario de Estudios Medievales* 30/1 i 1 a l'*Archivio del Sannio*.

Durant el curs 2000-2001 han col·laborat en el programa els senyors Carles Vela i Roberto Pili.

Corpus Inscriptionum Latinarum

Director: Marc Mayer i Olivé

L'objectiu d'aquest programa de recerca és redactar una nova edició del volum II del *Corpus Inscriptionum Latinarum*, que inclourà inscripcions llatines a Hispania.

Estat actual del programa i realitzacions

Durant aquest curs s'ha treballat sobre la redacció del fascicle corresponent al *Conventus Caesaraugustanus* del *Corpus Inscriptionum Latinarum* (CIL), volum II (segona edició), full 2. En el moment actual la redacció de Barcelona ha rebut pràcticament la totalitat dels materials corresponents al fascicle del *Conventus Caesaraugustanus*, amb excepció de les fitxes de la província d'Àlaba (que elabora directament A. U. Stylow) i una petita part de la província de Saragossa (l'elabora F. Beltrán).

El treball fet sobre aquests materials es troba en l'actualitat en l'estat següent, desglossat per províncies modernes:

— Terol (redactat per F. Beltrán i F. Marco). Ha estat llatinitzat per R. Comes. Presenta *praefationes* completes.

— *Bilbilis* (redactat en llatí per G. Alföldy). Complet.

— *Complutum* (redactat en llatí per R. C. Knapp, A. U. Stylow i G. Alföldy). Complet, a excepció de la *praefatio*.

— *Ercavica* (redactat en llatí per G. Alföldy). Complet.

— Osca (redactat per F. Beltrán). En procés de llatinització per A. Guzmán.

— Lleida (redactat en llatí per G. Fabre, M. Mayer i I. Rodà). Complet.

— Saragossa (redactat per F. Beltrán i M. Beltrán). En procés de llatinització per X. Espluga.

— La Rioja (redactat per U. Espinosa i X. Espluga). Llatinitzat per X. Espluga. Complet.

— Navarra (redactat per C. Cas-

tillo, J. Bañales, A. M. Blázquez i J. Velaza). Llatinitzat per J. Velaza. Complet.

— Àlaba (redactat en llatí per A. U. Stylow).

— Sòria (redactat per J. Gómez Pantoja). Llatinitzat per I. Pagán.

Paral·lelament a la llatinització de les fitxes rebudes en castellà, s'està fent la normalització formal i l'adaptació al format de CIL, així com la comprovació de les referències bibliogràfiques. Pel que fa al *conspectus auctorum* del fascicle, queda pendent la unificació de les diverses bibliografies particulars i la seva adequació al protocol CIL.

Finalment es procedirà a la preparació del material fotogràfic que ja hi ha recollit a l'arxiu.

Respecte a les inscripcions romanes de Catalunya, el volum V, amb més de 300 entrades noves i complements a tot el que ja s'ha publicat, és a punt per a ésser lliurat a impremta. S'està preparant *Sylloge Epigrahica Barcinonensis IV*.

Estat actual del programa i realitzacions

Fins ara s'han publicat 4 volums. El volum V, i darrer, ha d'incloure els vitralls de les catedrals de la Seu d'Urgell i de Tortosa, els de la col·legiata de Santa Maria de Cervera i altres restes menors conservades al Museu Episcopal de Vic, així com la documentació antiga dels vitralls perduts de Lleida, dels edificis civils de la Generalitat i de l'Ajuntament de Barcelona.

La descripció dels vitralls existents és acabada i la documentació dels vitralls antics dels edificis que els han perdut està pràcticament completada. La segona part del volum V contindrà la introducció general de tota l'obra dels vitralls a Catalunya en diversos capítols dels col·laboradors. S'està acabant el glossari de termes de vitraller amb correspondència en altres llengües.

Des de l'any 1998, aquest programa està finançat per la Secretaria d'Estat de Política Científica i Tecnològica del Ministeri de Ciència i Tecnologia.

Corpus Vitrearum Medii Aevi (CVMA)

Directors: Manuel Mundó i Marcet
Xavier Barral i Altet

L'objectiu d'aquest programa de recerca és estudiar els vitralls de recintes religiosos i civils de Catalunya. Es tracta d'un programa de la Unió Acadèmica Internacional.

Estudi del paisatge arqueològic antic a la Cossetània oriental

Director: Josep Guitart i Duran

L'objectiu d'aquest programa és l'estudi arqueològic diacrònic del territori de les actuals comarques del Baix Penedès i una part de l'Alt Penedès en època ibèrica i romana.

Estat actual del programa i realitzacions

Aquest programa s'ha desenvolupat durant els anys 1999 i 2000, ha estat promogut per l'IEC i finançat per l'empresa Autopistes de Catalunya, i ha tingut, a més, la col·laboració activa de la Direcció General de Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya, el Consell Comarcal del Baix Penedès i els ajuntaments del Vendrell i de Calafell.

El programa ha portat a terme l'estudi arqueològic de les èpoques ibèrica i romana al territori de l'actual comarca del Baix Penedès i una part de l'Alt Penedès, és a dir, la zona oriental de la *regio Cessetania* esmentada per les fonts antigues, que en època romanoimperial, sens dubte, va formar part del *territorium* de la *Colonia Iulia Urbs Triumphalis Tarraco.*

La Comissió mixta, creada pel conveni signat el 16 de setembre de 1998 per fer el seguiment del projecte, va rebre i aprovar la *Memòria final del Projecte* en la seva reunió de 23 de febrer de 2001. L'índex d'aquesta memòria n'il·lustra el contingut:

1. Introducció
2. Carta arqueològica de la Cossetània oriental: inventari, descripció i interpretació cronològica i tipològica dels jaciments
3. Materials arqueològics de la Cossetània oriental en col·leccions públiques i privades
4. Prospeccions intensives a la Cossetània oriental: Transect dels termes de Bellvei i Santa Oliva. Transect al terme de l'Arboç. Transect al terme de Sant Jaume dels Domenys
5. Prospeccions intensives als jaciments d'època romana de Mas Quefa (la Bisbal del Penedès) i Tomoví (Albinyana)
6. Xarxa viària i estructuració del territori de la Cossetània oriental. Arqueomorfologia i proposta de centuriació
7. Campanya d'excavacions de comprovació en diversos jaciments de la Cossetània oriental: Via de la França (el Vendrell), Camí de Roda (el Vendrell), Els Arquets (Sant Jaume dels Domenys), La Blanquera (el Vendrell), La Caronya (Sant Jaume dels Domenys) i Sota l'Era d'en Soler/Cirerol (la Bisbal del Penedès)
8. L'evolució del paisatge a la Cossetània oriental en el període comprès entre el 500 aC i el 500 dC
9. Conclusions

L'esmentada Comissió mixta organitza el novembre de 2001 el «Simposi Internacional d'Arqueologia del Baix Penedès: Territoris antics a la Mediterrània i a la Cossetània oriental», en el marc del qual es presentaran públicament els resultats científics d'aquest projecte.

Fonts municipals per a l'estudi de l'abastament frumentari de les ciutats catalanes a la baixa edat mitjana

Director: Antoni Riera i Melis

L'objectiu d'aquest programa és examinar sistemàticament la documentació municipal corresponent als segles XIV i XV per tal de reunir, editar i indexar la informació inèdita relativa a la regulació dels mercats de cereals i dels forns de pa pels consistoris.

Estat actual del programa i realitzacions

La recerca avança al ritme previst. La riquesa i qualitat de la documentació provinent del Consell de Barcelona i el paper de model que va assumir el Consistori de la capital arreu de Catalunya ens han induït a concentrar inicialment els esforços en la consulta i anàlisi de les fonts documentals conservades a l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona.

S'han escorcollat els 19 primers volums de la sèrie *Clavaria* (1357-1400) i s'han transcrit i anotat els 185 documents, seleccionats el curs passat, dels 14 primers registres de la sèrie *Deliberacions* (1433-1462) i dels 8 darrers *Registres d'Ordinacions* (1380-1450).

La documentació reunida confirma la importància que va concedir el Consell barceloní a l'abastament de blat, des de les primeres caresties dels anys trenta del segle XIV. El Consistori, en els anys de males collites, va injectar al mercat local, per tal de contenir l'alça dels preus, importants contingents de gra adquirits a l'estranger, va sotmetre a control estret la qualitat i el pes del pa i va reduir el dret de fornatge. Aquesta política populista va permetre a l'alta burgesia aprofitar la fam dels estaments baixos per a accentuar el seu control sobre el Consell, de manera que van ser els grans mercaders els qui avançaren, en èpoques de fretura, els recursos econòmics i aportaren els coneixements tècnics per a canalitzar gra des de les àrees exteriors excedentàries, serveis que els van ser recompensats amb escreix quan es va restablir la normalitat.

La trista experiència acumulada durant els períodes de fam va impel·lir el Consell a doblar, fins i tot en els anys de bones collites, l'oferta privada de blat amb el *gra de la ciutat*, adquirit tot aprofitant els preus baixos als mercats interiors i exteriors i emmagatzemat als graners municipals. Aquesta sobreoferta de blat conjurava la puja dels preus, reduïa les reivindicacions salarials del menestrals i erosionava els guanys dels comerciants abastadors.

Difusió dels resultats

Els resultats s'han difós en:

— Les ponències i comunicacions en els congressos següents:

El creixement urbà a Catalunya a l'etapa central de l'edat mitjana, XVII Congrés d'Història de la Corona d'Aragó, Barcelona-Lleida, 2000.

Ponència: *Il Mediterraneo, melting pot di tradizioni alimentarie*, «La cucina, luogo dell'ientità e dello scambio». Bolonya, 2000.

L'abastament frumentari de les ciutats catalanes a la baixa edat mitjana, «Tráficos y mercados internos en las economías regionales medievales», València, 2000.

Le città catalane e baleari (1250-1350), «Le città del Mediterraneo all'apogeo dello sviluppo medievale: aspetti economici e sociali», Pistoia, 2001.

Les Européens et les autres: les racines historiques des différences, «Histoire et identités alimentaires en Europe». Estrasburg, 2001. Taula rodona.

— Les participacions en els cursos universitaris d'estiu han estat:

Pobresa i assistència mendicant a la baixa edat mitjana, «Cultura Urbana, art gòtic i devoció mendicant als segles XIII i XIV», XXVIII Setmana Internacional d'Estudis Medievals, Barcelona, 2000, organitzada per la Universitat de Barcelona, la Universitat Autònoma de Barcelona i el Museu d'Història de la Ciutat.

Los primeros libros de cocina medievales, «La alimentación a lo largo de la Historia», Logroño, UNED, 2001.

Els sistemes alimentaris cristians de la baixa edat mitjana, «La vida quotidiana a través dels segles», Barcelona, Juliols de la Universitat de Barcelona, 2001.

Els sistemes alimentaris a la Catalunya medieval, «L'alimentació a Catalunya al llarg del temps», XXVIII Escola d'Estiu de Secundària, Barcelona, Col·legi Oficial de Llicenciats en Filosofia i Lletres i en Ciències de Catalunya.

Ha col·laborat en aquest programa Joan Josep Càceres Nevot, alumne de doctorat del Departament d'Història Medieval de la Universitat de Barcelona

D'altra banda, des de 1999 el senyor Albert Balcells dirigeix per acord de la Secció Històrico-Arqueològica la recerca de materials per a una futura història de l'IEC i la redacció dels primers esborranys. Primerament es va buidar la bibliografia que conté informació sobre el tema. A continuació es va procedir a la lectura i buidatge de dades de la documentació inèdita de l'arxiu de l'IEC, bàsicament les actes dels plens i de les seccions, juntament amb la documentació de la Secretaria General. Es va començar després una primera redacció de la història de l'IEC des del període fundacional fins al 1923. Al mateix temps es procedí a una primera redacció del període de la Guerra Civil (1936-1939). També s'ha treballat a l'Arxiu de la Diputació de Barcelona, que conté documentació d'interès per a la història de l'IEC abans i després de la Guerra Civil. Així mateix s'han recollit les dades referents a les subvencions públiques a la institució entre 1907 i 1923.

Amb la col·laboració del senyor Enric Pujol, llicenciat en Història, s'ha

procedit a una primera redacció del període 1907-1923, alhora que s'han recollit dades referents al període de 1939 a 1960. Durant el curs 2000-2001 s'espera finalitzar una primera redacció del període de la dictadura de Primo de Rivera, i del de 1930 a 1936. Es té previst elaborar un apèndix de texts que permeti dedicar més proporció, dins el cos de l'obra a càrrec dels autors, a la interpretació i a l'explicació; es preveu publicar-lo en 2 volums.

La cova de l'Arbreda i els altres jaciments paleolítics de Serinyà (el Pla de l'Estany)

Director: Narcís Soler i Masferrer

L'objectiu del programa és la represa de les excavàcions a la cova de l'Arbreda de Serinyà, la informatització de les dades obtingudes i la publicació progressiva dels materials que aquest jaciment i els altres jaciments paleolítics de Serinyà han anat proporcionant.

Estat actual del programa i realitzacions

Les excavacions a la cova de l'Arbreda han continuat. En el moment de redactar aquest informe té lloc una nova campanya que durarà tot el mes, en la qual participen unes 15 persones, quasi totes estudiants universitàries. S'excaven nivells que corresponen al Mosterià, la civilització de l'home de Neandertal. Tenen una edat aproximada de 50.000 anys, i estan a 5,80 metres de profunditat. L'estratigrafia de la cova de l'Arbreda coneguda fins ara arriba als 8,90 metres. Així, doncs, encara queden, en l'àrea d'excavació escollida, 3 metres de potència per excavar.

També estem actuant a la cova de Mollet I. Aquest jaciment, el més antic del paratge del Reclau de Serinyà, proporcionà una fauna molt arcaica, amb animals que per primera vegada es trobaven a Catalunya, i una indústria del començament del Mosterià, d'una edat suposada de 250.000 anys. Va ésser quasi totalment excavat durant els anys quaranta i a començament dels setanta. S'hi fa una neteja per comprendre'n més bé l'estratigrafia i obtenir mostres de microfauna per assegurar-ne la datació.

La informatització de les dades d'excavació es porta pràcticament al dia. Manca entrar només les d'un metre quadrat, E2, que s'havien extraviat, i les de l'actual campanya de 2001. Ha avançat la informatització de les seccions, si bé en aquest aspecte encara hi ha molta feina per fer. Encara hi ha seccions *in situ* a l'Arbreda per dibuixar o digitalitzar directament.

Hi ha diverses tesis en curs sobre aspectes de l'Arbreda i de Mollet I, i continua la preparació de la publicació d'un llibre inèdit de Pere Alsius, el pare de la prehistòria catalana, i dels materials de

les excavacions de Josep M. Corominas de la cova de l'Arbreda i de la cova del Reclau Viver.

Recerca arqueològica a Guissona
Director: Josep Guitart i Duran

L'objectiu d'aquest programa de recerca és investigar i difondre el jaciment arqueològic de Guissona, corresponent a l'antiga ciutat de Iesso, esmentada per les fonts documentals d'època romana.

Estat actual del programa i realitzacions
Durant els darrers mesos de 2000 es van concretar 2 aspectes decisius per al desenvolupament d'aquest projecte: es va constituir definitivament el Parc Arqueològic de Guissona, després que el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya hagués comprat 3 camps, que es van afegir als 2 que ja eren propietat de l'Ajuntament de Guissona, i es va procedir al seu tancament i primera adequació per a la visita. Properament s'hi ha d'afegir encara el que avui és provisionalment el pati de l'Institut d'Ensenyament Secundari de Guissona, en el subsòl del qual es conserven les restes d'unes termes públiques de la *Iesso* romana. La seu definitiva del nou institut ja s'ha començat a construir.

D'altra banda, el 18 de novembre de 2000 es va inaugurar l'adequació i remodelació del Museu de Guissona, Eduard Camps. En aquest equipament, ubicat a la capella i planta baixa de l'antic hospital de Guissona, es presenten les peces més destacades que les excavacions arqueològiques efectuades han permès recuperar fins a l'actualitat. Aquesta mostra d'objectes, acompanyada de textos, fotografies i il·lustracions, ofereix al visitant un estat de la qüestió de la recerca arqueològica en aquesta ciutat romana de la Catalunya interior, que fou fundada al voltant de l'any 100 aC i es va desenvolupar durant més de 7 segles amb una important activitat constructiva i comercial, i també amb un notable paper polític en l'estructuració d'aquells territoris.

El Patronat d'Arqueologia de Guissona, amb la presència i participació activa de l'IEC, ha assumit la gestió del Parc i Museu. Promou i dirigeix, també, la recerca arqueològica del jaciment i la tasca d'arqueologia preventiva basada en el seguiment de l'activitat constructiva que eventualment pot afectar el jaciment. En aquesta darrera línia cal remarcar enguany la troballa, en un solar de l'avinguda de la Generalitat, de les restes d'una aula monumental que va ser construïda en el segle II dC i que molt probablement cal relacionar amb el fòrum de la ciutat. Això ha permès per primera vegada ubicar topogràficament la situació d'aquest espai públic.

L'any 2001, després de 3 anys de desenvolupament, arriba al seu terme el projecte *Urbanitas*, que ha gaudit d'una important ajuda de la Unió Europea en el marc del programa Raphäel de potenciació del patrimoni cultural europeu. Aquest projecte ha permès posar en comú les metodologies i els resultats de les tasques de recerca i d'aprofitament cultural del nostre jaciment amb uns altres 3 jaciments urbans d'època romana: *Bracara Augusta*, gestionat per la Universitat de Minho (Braga, Portugal), *Peltuinum* (Itàlia central), gestionat per la Universitat de Roma «La Sapienza», i *Aeso* (Isona), gestionat pel Museu de la Conca Dellà. Els resultats del projecte s'exposaran i debatran públicament en el 1r Simposi «Patrimoni i turisme cultural: arqueologia viva de les ciutats de l'Antiguitat» que se celebrarà a Lleida del 4 al 6 d'octubre de 2001, organitzat amb la participació de l'IEC.

Repertori de manuscrits catalans del segle XVI (1474-1620)

Directora: Eulàlia Duran i Grau

L'objectiu del programa és elaborar un inventari de manuscrits en català del període del Renaixement (1474-1620) a partir d'un buidatge sistemàtic de catàlegs i fitxers i d'una comprovació *in situ* de tots aquests manuscrits. La descripció comporta la identificació de l'autor (quan és anònim), de l'obra (si no és identificada) i del copista (a partir de la lletra). També s'inclouen la bibliografia recent i la remissió d'uns altres manuscrits de la mateixa obra que es troben en la mateixa biblioteca o en unes altres.

Estat actual del programa i realitzacions

L'any 2000 l'IEC ha publicat el segon lliurament del *Repertori de manuscrits catalans (1474-1620)*, sota la direcció d'Eulàlia Duran i la compilació a cura d'Eulàlia Miralles i Maria Toldrà. Aquest volum conté les descripcions dels materials del període indicat que es conserven en 2 fons bibliogràfics de Barcelona: la Biblioteca Pública Episcopal i la Biblioteca de la Universitat. L'extensió de la part corresponent a aquesta ha aconsellat dividir el volum en 2 toms, dels quals l'aparegut el 2000 és el primer (vol. II. 1). Pel que fa al segon (vol. II. 2), que conté el final de la secció dedicada a la Biblioteca universitària de Barcelona i que va acompanyat de la bibliografia i els índexs corresponents als dos toms, ja és en premsa i se'n preveu la publicació enguany o a començament de l'any vinent. El segon volum ha gaudit també de l'ajut econòmic de la Generalitat de Catalunya i del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport.

Durant el mes de juny de 2001 s'ha dipositat a l'Institut el tercer volum, sota la direcció d'Eulàlia Duran i la com-

pilació a cura d'Eulàlia Miralles, Antoni Lluís Moll i Maria Toldrà. S'hi descriuen els manuscrits conservats en les següents biblioteques de Barcelona: Arxiu capitular, Arxiu de la Corona d'Aragó, Arxiu Històric de Protocols, Arxiu Provincial dels Caputxins de Catalunya, Biblioteca de l'Ateneu, Biblioteca del Col·legi d'Advocats i Reial Acadèmia de Bones Lletres.

Amb el lliurament d'aquest volum es tanca un primer cicle del *Repertori de manuscrits catalans del segle XVI (1474-1620)*, dedicat als arxius i les biblioteques de la ciutat de Barcelona, projectat en 3 volums dividits en 4 toms, i s'obre el cicle següent, que té com a objectiu els fons bibliogràfics no barcelonins de Catalunya. S'han començat a recopilar materials corresponents al volum quart, en concret sobre Montserrat, Ripoll, Tarragona, Tortosa, Valls i Vic. D'altra banda, en aquest segon cicle del projecte s'ha iniciat una política de col·laboració amb altres institucions d'àmbit polític més restringit. En aquest sentit, un acord establert amb la Diputació de Tarragona ha fet possible que un membre del projecte treballi, des de fa uns quants mesos, en la selecció i descripció dels manuscrits de les comarques tarragonines, que seran inclosos en el volum quart.

La utilitat de projectes de les característiques d'aquest programa, dedicats a reunir, identificar i donar una informació general sobre el patrimoni bibliogràfic d'uns períodes de la història cultural del país, especialment dels més desatesos, es demostra pel fet que aquell ha donat lloc no sols a la publicació de monografies sobre autors de l'època, sinó a l'inici d'investigacions paral·leles relacionades amb el món de la impremta. En aquest sentit, hi ha en curs l'elaboració d'un catàleg d'incunables catalans, que s'inscriu en el marc dels projectes dirigits des de la càtedra universitària de la senyora Eulàlia Duran.

Han col·laborat en aquest programa Eulàlia Miralles, Antoni Lluís Moll i Maria Toldrà, llicenciats en filologia catalana.

Repertori dels catàlegs d'exposicions col·lectives d'art a Barcelona (fins a l'any 1939)

Director: Francesc Fontbona de Vallescar

Aquest programa consisteix en la catalogació de tots els catàlegs de mà d'exposicions col·lectives d'art celebrades a Catalunya entre el segle XIX i el final de la Guerra Civil, existents en biblioteques públiques de Barcelona i en algunes biblioteques importants de fora de Barcelona.

Es tracta de la continuació d'un programa anterior que se centrava en els catàlegs de les exposicions individuals,

els resultats del qual ja foren publicats per l'IEC el 1999. L'objecte d'aquest repertori és un tipus d'imprès molt interessant pel seu contingut informatiu, però molt descontrolat a causa de la seva escassa entitat bibliogràfica, motiu pel qual sovint no ha estat prou valorat a les biblioteques, que no solen registrar-los ni catalogar-los, i conseqüentment ara són difícils de localitzar.

Hi ha documents d'aquest tipus a la Unitat Gràfica de la Biblioteca de Catalunya, a l'Institut Municipal d'Història de Barcelona, a la Biblioteca General d'Història de l'Art, i en alguns altres fons menors.

Actualment, les bibliotecàries Antònia Montmany i Teresa Coso, que en la primera etapa del programa, el curs passat, ja havien començat a catalogar i buidar els fons, estan enllestint la tasca, i calculem que estarà acabada al final de l'any 2001.

Tabula Imperii Romani (TIR) - Forma Orbis Romani (FOR)

Director: Josep Guitart i Duran

La TIR és un projecte internacional per a elaborar el mapa de l'Imperi romà a partir de 56 fulls a escala 1:1.000.000. La FOR és concebuda de la mateixa manera, però a una escala molt més gran: 1:25.000, que permet l'estudi topografico-arqueològic de tots els vestigis de l'antiguitat que resten al territori.

Estat actual del programa i realitzacions

La part del full de la TIR que correspon a Catalunya i Balears, full K/J-31, ja va ser elaborada i editada per l'IEC el 1997. L'IEC preveu la conveniència de preparar una reedició del full complet en col·laboració amb l'Academie des Inscriptions et Belles Lettres de París, quan aquesta institució enllesteixi l'elaboració de la part francesa del full.

Respecte a la FOR, els treballs de preparació i estudi es desenvolupen d'acord amb el programa establert, ja detallat en la *Memòria del curs 1999-2000*. Actualment hi ha en elaboració els 3 primers volums, corresponents respectivament al Baix Penedès, a *Baetulo* i el seu territori i a *Iluro* i el seu territori. El primer és el més avançat en preparació i podrà entrar molt aviat en premsa, ja que se n'ha conclòs la redacció i s'ha iniciat la confecció de la cartografia (mapa general i mapes temàtics per cronologies i tipologies).

D'altra banda, desde 1999 el senyor Albert Balcells dirigeix per acord de la Secció Històrico-Arqueològica la recerca de materials per a una futura històrica de l'IEC i la redacció dels primers esborranys.

Aquest programa té l'objectiu d'oferir una història global i institucional de l'Institut d'Estudis Catalans des

de la seva fundació el 1907 fins als temps recents. Es tracta de ponderar el paper exercit per l'IEC en el procés d'institucionalització de la cultura catalana, paral·lel a la lluita per l'autonomia de Catalunya i la funció exercida en la resistència cultural a la dictadura franquista fins a la recuperació i reconeixement institucional durant la transició democràtica fins a la segona Generalitat contemporània.

Estat actual del programa i realitzacions

En aquest programa es començà a treballar l'any 1999 per acord de la Secció Històrico-Arqueològica, que el va incloure en el seu pressupost de lliure disposició.

Aspectes poblacionals i genètics rellevants per al desenvolupament de la biologia de la conservació a Catalunya

Director: Jaume Terrades i Serra

L'objectiu del programa és promoure la recerca, en el camp de la biologia, de la conservació a Catalunya, mitjançant l'estudi de processos ecològics i de l'estructura genètica de les poblacions salvatges. El programa es basa en l'aplicació de tècniques de biologia molecular a l'estudi de la gestió de la flora. Concretament, el projecte incideix en un dels aspectes més importants de la biologia de la conservació dels recursos naturals: determinar quin és el nivell de fragmentació genètica i ecològica de les espècies vegetals i les seves conseqüències evolutives.

Estat actual del programa i realitzacions

L'enfocament del programa està basat en la comparació d'espècies «model» que permetin un màxim de generalització a altres espècies d'àmbit mediterrani. Per tot això es duen a terme una sèrie d'investigacions sobre diversos tàxons rars o endèmics que presenten diferents característiques de cicle vital, analitzant la variabilitat demogràfica, genètica i el grau d'aïllament de les poblacions (flux gènic). Moltes de les espècies rares estan constituïdes per poblacions relativament petites i aïllades, de manera que les variacions demogràfiques i genètiques poden posar en perill la seva persistència. L'avaluació de la importància de les diferents característiques del seu cicle vital (mecanismes de dispersió i sistema reproductiu) i l'estudi de la variabilitat genètica de les poblacions permeten examinar l'estat actual de les espècies estudiades i adoptar les mesures de gestió més apropiades.

Objectius

Els objectius científics durant el curs 2000-2001 han estat els següents:

— Desenvolupament de diversos marcadors moleculars en els tàxons *Ramonda myconi* (L.) Rchb. (Gesneriaceae), *Crepis triasii* (Cambess.) Nyman (Asteraceae) i *Mycelis muralis* (L.) Dumort. (Asteraceae); en aquest darrer cas en col·laboració amb investigadors de les universitats de Wageningen i Groningen (Holanda), per tal d'analitzar la variabilitat genètica present i l'estimació del flux gènic entre poblacions, en funció de la seva mida i dels diferents graus de fragmentació existents.

— Anàlisi dels factors ecològics i demogràfics responsables d'aquesta variabilitat per complementar la informació obtinguda a partir dels diferents marcadors.

— Finalment, s'ha iniciat l'estudi de diferents marcadors nuclears i cloroplàstics a *Ramonda myconi*, *Crepis triasii* i *Mycelis muralis* per tal de conèixer quina ha estat la influència dels diversos factors històrics i biogeogràfics en l'estructura espacial actual a escala local i regional.

D'altra banda, el desenvolupament d'aquests estudis ens ha permès obtenir un ampli arxiu de mostres de DNA d'aquests tàxons, i en aquests moments tenim prop de 200 mostres de *R. myconi* procedents de 19 poblacions diferents (Catalunya i Osca), unes 90 de *C. triasii* de 9 poblacions de Mallorca, Menorca i Cabrera, i 240 mostres de *M. muralis* procedents de 8 poblacions de tot Catalunya.

Estat actual del programa i realitzacions

— *Anàlisi de la variabilitat genètica.* S'han analitzat diferents marcadors isoenzimàtics a *R. myconi*, *C. triasii* i *M. muralis*. Els diferents procediments d'extracció i d'electroforesi en gels de poliacrilamida (PAGE) són els descrits en la memòria d'activitats anterior d'aquest projecte. Pel que fa a les tincions, s'han seguit els protocols de Soltis *et al.* (1983) i Wendel & Weeden (1989). A *Ramonda myconi*, dels 22 sistemes analitzats, solament 12 presentaven activitat o una resolució acceptable amb les combinacions de tampons utilitzades. Tot i això, els resultats preliminars mostraven l'existència de dificultats a l'hora d'aplicar alguns sistemes com a marcadors, com ara l'elevada complexitat d'alguns zimogrames, fet que sembla indicar que *R. myconi*, de la qual es desconeix amb certesa el nivell de ploïdia, molt probablement es tracta d'una espècie poliploide.

En el cas de *C. triasii* i *M. muralis*, actualment s'estan analitzant un total de 23 sistemes enzimàtics: etanol deshidrogenasa, E.C. 1.1.1.1; xiquimat deshidrogenasa, E.C. 1.1.1.25; formiat deshidrogenasa, E.C. 1.2.1.2; glutamat deshidrogenasa, E.C. 1.4.1.2; lactat deshidrogenasa, E.C. 1.1.1.27; glucosa 6-fostat deshidrogenasa, E.C. 1.1.1.49; fosfogluconat deshidrogenasa, E.C. 1.1.1.44; formaldehid deshidrogenasa, E.C. 1.2.1.1; malat deshidrogenasa, E.C. 1.1.1.37; isocitrat deshidrogenasa, E.C. 1.1.1.41; aspartat aminotransferasa, E.C. 2.6.1.1; α-esterases, E.C. 3.1.1.2; β-esterases, E.C. 3.1.1.1; enzim màlic, E.C. 1.1.1.40; fosfatasa àcida, E.C. 3.1.3.2; aconitasa, E.C. 4.2.1.3; adenilat kinasa, E.C. 2.7.4.3; glucosa 6 fosfat isomerasa, E.C. 5.3.1.9; fosfoglucomutasa, E.C. 5.4.2.2; leucinaminopeptidasa, E.C. 3.4.11.1; manosa fosfat isomerasa, E.C. 5.3.1.8; β-glucosidasa, E.C. 3.2.1.21 i alanina aminotransferasa, E.C. 2.6.1.2. Els resultats preliminars mostren que 8 dels sistemes enzimàtics analitzats (etanol deshidrogenasa, formiat deshidrogenasa, glutamat deshidrogenasa, lactat deshidrogenasa, fosfoglucomutasa, for-

maldehid deshidrogenasa, β-glucosidasa i aconitasa) presenten una resolució acceptable, cosa que permet la interpretació dels zimogrames. En total es disposa de *loci* polimòrfics i es preveu iniciar les anàlisis poblacionals a partir del mes de setembre.

D'altra banda, per a *M. muralis* s'han dissenyat 9 marcadors microsatèl·lit (en col·laboració amb investigadors de les universitats de Wageningen i Groningen) i actualment s'està determinant el grau de polimorfisme que presenten.

— *Anàlisi demogràfica de la viabilitat de les poblacions de* Ramonda myconi. Els estudis demogràfics portats a terme en aquesta planta durant 8 anys en algunes poblacions de la Cerdanya han prosseguit durant el curs 2000-2001, i s'ha ampliat també el nombre de poblacions a un total de 19, que representen tota l'àrea de distribució d'aquesta espècie. D'altra banda, alguns dels resultats obtinguts fins ara ja han estat acceptats per a ser publicats (Picó & Riba, 2001) i actualment es troben en preparació un parell de publicacions més per a revistes internacionals.

— *Estudi biogeogràfic de* Ramonda myconi *i* Crepis triasii. Un dels objectius més importants per a determinar la capacitat de supervivència d'una espècie és conèixer la seva història evolutiva intraespecífica o filogeografia, fet que ens permetrà establir els nivells de variació genètica que presenta en conjunt. Per tal d'inferir els patrons biogeogràfics que han determinat la distribució actual de *Ramonda myconi* es va iniciar l'estudi de 2 tipus de marcadors que proporcionaven informació complementària: un marcador nuclear (la regió ITS: Baldwin *et al.*, 1995), d'herència biparental, i un marcador cloroplàstic (la regió trnT-F: Taberlet *et al.*, 1991), d'herència materna. Els resultats preliminars mostraven que tots els individus estudiats presentaven unes seqüències que eren idèntiques per als 2 tipus de marcadors. Aquesta manca de variació entre les diferents mostres ens ha fet explorar les possibilitats d'altres marcadors nuclears (l'intró 5 del gen TPI: Strand *et al.*, 1997) i cloroplàstics (trnH-psbA, trnS-trnG, rpl20-5'rps12; psbB-psbF: Hamilton, 1999) que presentin una variació més alta. Actualment s'han seqüenciat un total de 15 mostres diferents (1 individu per població) per a la regió trnS-trnG, i 17 per a la regió rpl20-5'rps12, i, encara que els nivells de variació detectats són molt baixos, esperem poder completar la informació obtinguda amb els altres 2 marcadors. Posteriorment s'iniciarà l'estudi de la variació que presenten aquests marcadors a nivell poblacional en almenys 10 individus per població, utilitzant la tècnica de RFLPs per a detectar els diferents al·lels.

Finalment, per a *Crepis triassi* s'han obtingut mostres de DNA de 9 poblacions de Mallorca, Menorca i Cabrera

(uns 10 individus per població). Actualment s'estan posant a punt les condicions necessàries per a l'amplificació de l'intró 5 del gen TPI en aquesta espècie. Addicionalment, s'està explorant la utilitat d'altres marcadors de DNA cloroplàstic per tal d'establir les relacions genealògiques entre poblacions.

Banc de recursos biològics per a l'estudi de la diversitat en humans i altres primats

Director: Jaume Bertranpetit i Busquets

Aquest programa consisteix en l'establiment d'un banc de recursos biològics per a l'estudi de la diversitat genètica en humans i altres primats no humans. Les activitats que s'integren dins d'aquest programa són:

— Recollida de mostres biològiques en poblacions humanes d'especial interès, tant per la seva història particular com per tal d'obtenir una bona representació de la diversitat humana a escala mundial. El material que es recull és, preferentment, sang, de la qual es pot extreure DNA, però a partir de la sang també es poden establir cultius cel·lulars permanents de limfoblasts.

— Recollida de mostres biològiques de primats no humans. Com en el cas dels humans, es recull preferiblement sang, però també, atesa la dificultat d'obtenir sang en primats no humans, es recullen altres tipus de mostres biològiques a partir de les quals es pugui obtenir DNA.

— Extracció de DNA, catalogació de les mostres i arxiu en neveres i congeladors, depenent del temps durant el qual s'hagin de conservar.

— En els casos en què és possible, establiment de línies cel·lulars permanents a partir de limfoblasts transformats mitjançant el virus d'Epstein-Barr.

Aquesta tècnica permet de disposar d'una font contínua de DNA de l'individu a partir de la qual s'estableix; si hom només extreu DNA directament de la mostra, la quantitat que se n'obté és finita i permet un nombre limitat d'anàlisis genètiques.

Aquest banc de recursos biològics proporciona el material bàsic de treball per a diverses línies de recerca, com són l'estudi de la diversitat genètica humana (aplicada a la reconstrucció de la història de les poblacions, a l'epidemiologia genètica o a la farmacogenètica) o la genètica de la conservació d'espècies de primats en perill d'extinció.

Estat actual del programa i realitzacions

L'estudi de la diversitat del genoma humà és un camp en gran expansió, especialment des de la publicació de la seqüència de DNA en el Projecte del Genoma Humà. A partir d'aquest punt s'han mostrat rellevants diferents aspectes de l'estudi de la diversitat del genoma humà:

— Implicacions en genètica mèdica. En l'estudi dels caràcters complexos intervenen variants genètiques que es presenten a alta freqüència en les poblacions; són els gens de susceptibilitat, essencials en la comprensió de les malalties més comunes.

— La diversitat genètica i la dinàmica del genoma. El coneixement de la diferència genètica permet entendre els mecanismes que l'han produïda i, així, poder reconèixer els factors que han donat forma a l'evolució de les poblacions humanes.

— Genòmica comparativa. Les diferències genètiques que existeixen entre espècies properes poden ajudar a entendre les bases biològiques específiques de cadascuna. Actualment aquest enfocament s'està emprant per a entendre la singularitat humana.

— Genètica i història de poblacions. Les diferències genètiques són fruit d'un procés evolutiu que podem reconstruir, des de fenòmens generals com l'origen dels humans actuals (humans anatòmicament moderns) fins a qüestions d'abast continental (com el primer poblament d'Europa o Amèrica) i a aquelles d'àmbit regional, com les relacions entre les poblacions del nord d'Àfrica i les de la península Ibèrica.

— Genètica de primats no humans. L'estudi genètic està essent emprat en múltiples vessants, com la filogènia, la identificació individual, l'ajut als zoològics per a la reproducció o l'estructura dels grups.

Els primers passos de qualsevol projecte d'estudi de la diversitat genètica humana consisteixen en l'obtenció de mostres, l'extracció de DNA, la conservació tant de mostres de teixits com del DNA i la transformació dels limfòcits en línies cel·lulars de creixement continu, que permeten disposar d'un emmagatzematge indefinit de DNA. Aquests són els procediments que hem dut a terme dins el marc del present programa, que han permès estudis ulteriors, com ara l'anàlisi de marcadors genètics d'herència paterna o materna. Així, l'establiment i manteniment del Banc de Recursos Biològics és essencial per a múltiples estudis genètics.

Una de les fites obtingudes dins d'aquest projecte és l'establiment d'un banc de DNA de poblacions del nord d'Àfrica, poblacions pràcticament desconegudes fins al moment d'elaborar aquest projecte i que ara, ja força estudiades, poden ser-ho encara molt més intensament. De fet, molts laboratoris d'arreu del món s'han interessat per les mostres recollides en el banc de DNA que s'ha creat mercès a aquest projecte.

Publicacions

Algunes de les publicacions referents a les poblacions del nord d'Àfrica i la seva relació amb les poblacions de la península Ibèrica, fetes amb el patrocini del programa de recerca de l'IEC, són:

BOSCH, E.; CALAFELL, F.; COMAS, D.; OEFFNER, P. J.; UNDERHILL, P. A.; BERTRANPETIT, J. «High resolution analysis of human Y-chromosome variation shows a sharp discontinuity and limited gene flow between Northwestern Africa and the Iberian Peninsula». *American Journal of Human Genetics*, núm. 68 (2001), p. 1019-1029.

BOSCH, E.; CALAFELL, F.; PÉREZ-LEZAUN, A.; COMAS, D.; IZAABEL, H.; AKHAYAT, O.; SEFIANI, A.; HARITI, G.; DUGOUJON, J. M.; BERTRANPETIT, J. «Y chromosome STR haplotypes in four populations from northwest Africa». *International Journal of Legal Medicine*, núm. 114 (2000), p. 36-40.

BOSCH, E.; CALAFELL, F.; PÉREZ-LEZAUN, A.; CLARIMON, J.; COMAS, D.; MATEU, E. MARTÍNEZ, R.; MORERA, B.; BRAKEZ, Z.; AKHAYAT, O.; SEFRANI, A.; HARITI, G.; CAMBON-THOMSEN, A.; BERTRANPETIT, J. «Genetic Structure of Northwestern Africa revealed by STR analysis». *European Journal of Human Genetics*, núm. 8 (2000), p. 360-366.

COMAS, D.; CALAFELL, F.; BENCHEMSI, N.; HELAL, A.; LEFRANCH, G.; STONEKING, M.; BATZER, M. A.; BERTRANPETIT, J.; SAJANTILA, A. «Alu insertion polymorphisms in NW Africa and the Iberian Peninsula: evidence for a strong genetic boundary through the Gibraltar Straits», *Human Genetics*, núm. 107 (2000), p. 312-319.

PÉREZ-LEZAUN, A.; CALAFELL, F.; CLARIMON, J.; BOSCH, E.; MATEU, E.; GUSMÃO, L.; AMORIM, A.; BENCHEMSI, N.; BERTRANPETIT, J. «Allele Frequencies of 13 Short Tandem Repeats in Population Samples of the Iberian Peninsula and Northern Africa». *International Journal of Legal Medicine*, núm. 113, volum 4 (2000), p. 208-214.

SIMONI, L.; CALAFELL, F.; PETTENER, D.; BERTRANPETIT, J.; BARBUJANI, G. «Geographic patterns of mtDNA diversity in Europe». *American Journal of Human Genetics*, núm. 66 (2000), p. 262-278.

Centre Català de la Nutrició de l'IEC

Director: Màrius Foz i Sala

L'objectiu fonamental del Centre Català de la Nutrició de l'IEC (CCNIEC) és contribuir a l'avenç de la recerca bàsica i aplicada en nutrició i millorar la qualitat de la informació i de la formació nutricional de la societat.

Funcions

Entre les principals funcions del CCNIEC destaquen les de:

— Coordinar els esforços individuals i col·lectius dels grups d'investigació per poder resoldre els problemes nutricionals dels ciutadans.

— Fomentar i difondre a la po-

blació missatges d'educació nutricional correcta.

— Assessorar les administracions públiques, els mitjans de comunicació, la indústria alimentària i la població en general en temes relacionats amb la nutrició.

— Contribuir a la lluita contra els trastorns alimentaris i contra l'obesitat.

— Actuar com a element dinamitzador i coordinador de projectes d'investigació bàsica, clínica i epidemiològica relacionats amb la nutrició.

— Desenvolupar iniciatives en el camp de la docència en aspectes relacionats amb la Nutrició, en col·laboració amb les universitats.

— Assessorar les administracions públiques en diferents problemes relatius a la competència i l'exercici professional en l'àmbit de la nutrició clínica.

Organització

Els grups que integren el CCNIEC són els següents:

— Grup de Nutrició i Bromatologia del Departament de Nutrició i Bromatologia de la Universitat de Barcelona

— Grup de la Unitat de Trastorns de l'Alimentació de l'Hospital Universitari Germans Trias i Pujol de Badalona

— Grup Nitrogen-obesitat del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular de la Universitat de Barcelona

— Grup de Recerca en Nutrició de la Facultat de Medicina i Ciències de la Salut de Reus de la Universitat Rovira i Virgili

— Grup de Recerca en Nutrició Comunitària de la Universitat de Barcelona

— Grup de Bioquímica i Biotecnologia Enològica del Departament de Bioquímica i Biotecnologia de la Universitat Rovira i Virgili

— Grup de Nutrició i Envelliment del Centre d'Investigacions en Bioquímica i Biologia Molecular (Hospitals de la Vall d'Hebron) de la Universitat Autònoma de Barcelona

— Grup de Recerca en Nutrició i Aparell Digestiu de l'Hospital Universitari Germans Trias i Pujol de Badalona

— Grup de Nutrició Molecular de la Universitat de les Illes Balears

— Grup d'Estudi de l'Estat Nutricional-Biodisponibilitat d'Elements Minerals de la Unitat de Nutrició i Bromatologia de la Universitat de València.

Estat actual del programa i realitzacions

Durant aquest curs s'ha renovat la Xarxa Temàtica en Nutrició amb la concessió d'un ajut en la convocatòria de l'any 2000 corresponent al II Pla de Recerca de Catalunya 1997/2000. La Xarxa Temàtica en Nutrició està formada pels 8 grups del CCNIEC que estan radicats a Catalunya i està integrada funcionalment en el si del CCNIEC.

Han tingut lloc diverses reunions amb representats de la indústria alimentària amb la intenció d'arribar a acords i acomplir funcions d'assessorament.

S'ha elaborat el document: «Estat nutricional de la població gran a Catalunya», lliurat a l'Administració (Direcció General de Salut Pública) i pendent de pròxima publicació.

El dia 1 de febrer de 2001 es va organitzar la taula rodona amb el títol *És segur menjar carn?* El senyor Màrius Foz, director del CCNIEC, va actuar de moderador, i els temes exposats van ser els següents:

«Per què cal menjar carn?», a càrrec d'Abel Mariné, del Departament de Nutrició i Bromatologia de la Facultat de Farmàcia de la Universitat de Barcelona.

«Higiene i seguretat en l'elaboració i el processament de la carn», a càrrec de Josep Montfort, director de la Divisió Alimentària de l'Institut de Recerca i Tecnologia Agroalimentàries (IRTA) i coordinador del Centre de Referència en Tecnologia dels Aliments de la Generalitat.

«Encefalopatia espongiforme bovina: patogènia i infectivitat dels teixits», a càrrec de Mariano Domingo, director del Centre de Recerca en Sanitat Animal (CReSA), de la Fundació IRTA-UAB.

«L'alimentació animal: de la granja a la taula», a càrrec de Joaquim Brufau, cap del Departament de Nutrició Animal de l'IRTA.

S'han realitzat diverses reunions amb la Direcció General de Salut Pública i, seguint els punts 6 i 7 del conveni de col·laboració signat amb la Direcció General, es troben en fase avançada les negociacions per a portar a terme una recerca científica en col·laboració amb l'enquesta de salut de Catalunya i l'estudi nutricional. Per a portar a terme aquesta tasca el CCNIEC rebrà una assignació econòmica.

Diccionari de les Ciències Ambientals

Director: Pere Riera i Micaló

L'objectiu d'aquest programa és la redacció d'un diccionari de les ciències ambientals que contingui entre 4.000 i 5.000 entrades i que abasti totes les disciplines que actualment intervenen en les ciències ambientals. Cada entrada té la traducció corresponent al castellà, a l'anglès i al francès. També es pretén que el diccionari inclogui una cinquantena d'entrades enciclopèdiques i quadres i taules d'esdeveniments, mesures, aparells, organitzacions, etc. L'objectiu és que sigui un diccionari fàcil de manejar per persones amb graus molt diversos de coneixement de la terminologia ambiental.

Estat actual del programa i realitzacions

L'Institut d'Estudis Catalans va aprovar

el 1996 el projecte de redacció d'un Diccionari de les Ciències Ambientals d'entre 4.000 i 5.000 entrades. Al llarg de poc més de 4 anys s'ha estat preparant el contingut del diccionari amb un grup nombrós d'experts de diferents disciplines. L'any 2001, el diccionari és en la seva fase final de confecció.

La redacció del diccionari ha comportat diferents etapes. En primer lloc es va constituir una Comissió de Coordinació, que és qui ha guiat les tasques successives. La Comissió està formada per Mercè Durfort, Xavier Gabarrell, Josep Enric Llebot, Eduard Mata i Pere Riera, amb el suport de Xavier Basora i Arnau Queralt, i l'assessorament de Rut Vidal.

L'any 1997 es va enllestir la primera versió del diccionari a partir del buidatge de diccionaris publicats en altres llengües. Aquesta primera versió del diccionari va ser revisada per la Comissió de Coordinació i es va modificar en diversos aspectes. Atesa la relativa escassetat de termes socials i territorials en els diccionaris ja existents en altres idiomes i en el primer esborrany del diccionari en català, es va decidir d'ampliar més el buidatge en aquests camps.

L'esborrany de diccionari va tornar a la Comissió de Coordinació, la qual, després de noves correccions, el 1998 va decidir lliurar-lo a un ampli grup d'experts perquè el revisessin i completessin. Els revisors eren experts en camps de coneixement específics dins els 6 grans àmbits definits inicialment:

— Tecnologies

— Ciències socials i jurídiques

— Ciències humanes i del territori

— Ciències naturals

— Ciències físiques, químiques, geològiques i exactes

— Ciències de la salut

Després de la revisió dels experts, el volum de veus es va incrementar en aproximadament un 20 %, i moltes de les definicions van ser millorades. Es van recollir també diversos suggeriments en aspectes concrets o generals del diccionari, que la Comissió de Coordinació va discutir i resoldre en successives reunions.

L'estiu de l'any 2000 es va entrar en la darrera fase de la confecció del diccionari, que és la de la unificació formal de l'estil i del format de totes les definicions, a més d'un repàs, d'una a una, de les entrades i del seu contingut i relació. Com a suport al treball continu de la Comissió de Coordinació, s'ha disposat dels serveis d'una persona experta en els aspectes formals de confecció de diccionaris, la senyora Rut Vidal, i amb l'assessorament dels serveis tècnics de l'Institut d'Estudis Catalans. Aquesta fase, que ha implicat celebrar reunions cada 15 dies, ha comportat primerament un avenç lent, però a poc a poc s'ha anat progressant amb més rapidesa. Amb data de

juny de 2001 es va per la lletra *e*. Es calcula acabar la revisió completa de les entrades durant el curs 2001-2002.

Estudi comparatiu-evolutiu de les espècies d'interès biològic i pesquer a la costa catalana

Director: Carles Bas i Peired

L'objectiu d'aquest programa és l'estudi comparatiu de la demografia poblacional de les espècies marines explotades entre els anys cinquanta i l'actualitat. En aquests moments s'està introduint la part final de les dades disponibles que corresponen a les captures de peixos i altres animals ara fa uns quaranta anys i, un cop acabada aquesta tasca, es confeccionarà un banc de dades.

Estat actual del programa i realitzacions

Durant el curs 2000-2001 s'ha acabat la compilació del banc de dades confeccionades durant els anys precedents. La tasca primordial ha estat dirigida a la preparació de taules i gràfics que faciliten la comprensió de la situació comparativa entre les dades del període dels anys cinquanta i la situació actual.

S'ha continuat treballant en aspectes metodològics, ja quasi definitivament establerts. Aquest fet ha estat un complement del que s'assenyala en la *Memòria 1999-2000*.

Finalment, construïda la quasi totalitat dels gràfics i taules, i establertes les línies bàsiques de la metodologia, resta tan sols afinar i dur a terme la composició crítica del text objecte del present estudi. És previst el seu lliurament per a la corresponent publicació a principis de l'any 2002.

Estudis sobre la reproducció de paneroles, plaga de les nostres àrees urbanes

Director: Xavier Bellés i Ros

El programa pretén aprofundir en l'estudi de la biologia de la reproducció de l'espècie de panerola *Blattella germanica* (soca Barcelona), que és una plaga important dels nostres ambients urbans.

Estat actual del programa i realitzacions

El programa pretén estudiar la biologia de la reproducció de les paneroles, tot utilitzant com a espècie model l'espècie *Blattella germanica*. La vitel·logenina és la proteïna majoritària dels ous dels insectes, que donarà energia per al desenvolupament de l'embrió. En etapes anteriors del projecte ja havíem estudiat parcialment la vitel·logenina de *Blattella germanica* (programa IEC, 1997), i la influència de diverses hormones, en especial els ecdisteroides, sobre la seva

producció (programa IEC, 1998). Més concretament, el projecte de 1997 permeté caracteritzar parcialment el DNA complementari de la vitel·logenina [descrit en la publicació: MARTÍN, D.; PUJOLAR, M. D.; COMAS, D.; BELLÉS, X. (1998). «Isolation and sequence of a partial vitellogenin cDNA from the cockroach *Blattella germanica* (L.) (Dictyoptera, Blattellidae), and characterization of the vitellogenin gene expression». *Archives of Insect Biochemistry and Physiology*, núm. 38, p. 137-146].

Durant aquest curs l'objectiu ha estat estudiar les possibles isoformes de la vitel·logenina en *Blattella germanica*. Els treballs efectuats, tot i que no van poder confirmar l'existència d'isoformes de l'esmentada proteïna, van permetre completar-ne la seqüència.

Alhora, els estudis duts a terme van permetre avançar en el coneixement de l'estructura del promotor del gen de la vitel·logenina, del qual es van poder seqüenciar més de 1.100 parells de bases. El coneixement de la regió promotora del gen de la vitel·logenina obre el camí per a fer estudis més precisos sobre la regulació de la seva transcripció.

Publicacions

COMAS, D.; PUJOLAR, M. D.; BELLÉS, X. «The vitellogenin of *Blattella germanica* (L.) (Dictyoptera, Blattellidae): nucleotide sequence of the cDNA and analysis of the protein primary structure». *Archives of Insect Biochemistry and Physiology*, núm. 44 (2000), p. 1-11.

Flora i cartografia de les plantes i la vegetació

Aquest programa de recerca consta de 4 subprogrames:

a) Flora i cartografia de briòfits

b) Cartografia de la distribució de les plantes vasculars als Països Catalans (ORCA)

c) Cartografia de la vegetació de Catalunya

d) Biodiversitat micològica de Catalunya.

a) **Flora i cartografia de briòfits**

Directora: Creu Casas i Sicart

La finalitat d'aquest apartat és elaborar un manual per a la determinació de les espècies de briòfits que viuen als Països Catalans. Consta d'una introducció, de claus de determinació, de dades sintètiques sobre la morfologia, l'ecologia i la distribució de cada tàxon, de dibuixos de les parts més característiques del vegetal i d'un glossari. Es divideix en 2 volums: 1. Molses i 2. Hepàtiques.

Un cop enllestida la *Flora dels briòfits*, es continuarà la publicació de l'atles *Cartografia de briòfits*.

Estat actual del programa i actuacions

1. *Brioflora dels Països Catalans*

L'octubre de 2000 fou lliurat a l'IEC, perquè el corregissin, el primer volum, corresponent a les *Molses*. Després d'una segona correcció, a càrrec del senyor Josep Vigo, va passar al Servei de Publicacions. Durant el primer semestre de 2001 hem revisat les proves d'impremta. Aquest volum sortí imprès al final del mes de juliol de 2001.

Simultàniament s'ha continuat el treball sobre les *Hepàtiques*, corresponents al volum 2, iniciat l'any passat.

Hem redactat de manera provisional el glossari corresponent a aquesta part.

Donem per acabat l'estudi i la revisió de les mostres d'herbari, la redacció del text i les il·lustracions relatius als gèneres següents: *Barbilophozia*, *Bazzania*, *Nowellia*, *Blepharostoma* i *Lepidozia*. Hem iniciat l'estudi de *Ptilidium*, *Trichocolea*, *Diplophyllum* i *Tritomaria*. D'altra banda, hem encarregat a la senyora Marta Infante l'estudi de *Lophozia*, gènere crític del qual és especialista.

2. *Cartografia de briòfits*

Es continuen recollint dades per prosseguir la publicació d'aquest atles tan bon punt s'acabi la *Flora dels briòfits*.

Publicacions

Brugués, M. «Two nomenclatural changes in Entosthodon». *Orsis*, núm. 15 (2000), p. 115.

Casas, C. «Algunes molses noves o rares per a la brioflora catalana». *Acta Bot. Barc.*, núm. 46 (2000), p. 89-95.

b) Cartografia de la distribució de les plantes vasculars als Països Catalans (ORCA)

Director: Oriol de Bolòs i Capdevila

La finalitat d'aquest subprograma és estudiar i representar amb exactitud la distribució geogràfica de les plantes vasculars dels Països Catalans i publicar els resultats dins les sèries de l'*Atles corològic* i dels *Catàlegs florístics locals*, i també a Internet. Els atles de l'ORCA són ja una obra de referència obligada per als estudis de biogeografia i resulten molt útils per al coneixement i la gestió de la biodiversitat vegetal dels Països Catalans.

Estat actual del programa i realitzacions

Des de gener de 1982, en què es va constituir l'Organització per a la Cartografia de les plantes vasculars als Països Catalans (ORCA) com a grup de treball permanent de la Secció de Ciències de l'IEC, han estat publicats 2.425 mapes de tàxons, aplegats en 10 volums de la sèrie normal de l'*Atles corològic*, i han estat editats 10 catàlegs florístics locals. La figura 1 mostra el nombre de mapes corològics de la sèrie normal publicats per any.

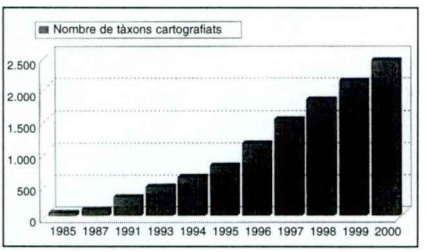

FIGURA 1. Nombre de tàxons cartografiats, inclosos en els volums de l'*Atles corològic* publicats fins ara.

A part de les feines d'edició de les obres esmentades més avall, les tasques dutes a terme entre el juliol de 2000 i el juliol de 2001 s'han centrat en la informatització de les dades personals dels col·laboradors i de la bibliografia, la programació informàtica, especialment d'Internet, i la depuració d'errors de les bases de dades florístiques d'ORCA. Pel que fa a aquestes últimes, inclouen més de 400.000 citacions —la majoria originals—, aportades pels més de 70 membres consultors, repartits per tota la península Ibèrica.

Quant a la informatització de dades, la responsabilitat recau en els 2 becaris que col·laboren amb nosaltres. Les feines d'edició, programació i depuració d'errades recauen en el secretari del projecte. La feina de desenvolupament de la nova pàgina web de l'ORCA està força avançada; esperem poder-la connectar a Internet aquesta mateixa tardor.

Els resultats obtinguts durant el darrer període (juliol de 2000 a juliol de 2001) poden ésser resumits i agrupats en 3 apartats:

a) Pel que fa a la cartografia de les plantes, hem elaborat i publicat 319 mapes que constitueixen el volum desè de l'*Atles corològic de la flora vascular dels Països Catalans*. En aquest moment treballem en 375 mapes més i som a punt d'acabar la informatització de les dades dels consultors externs. Aquests mapes seran publicats en un nou volum de l'*Atles corològic*, l'onzè, al final d'aquest any.

b) Hem publicat el desè volum del *Catàleg florístic focal*, corresponent a Sant Climent Sescebes (quadrat 31T DG99), del qual són autors Joan Font i Lluís Vilar, i en tenim 2 més en preparació.

c) La base de dades general de l'ORCA s'ha vist ampliada amb uns 1.200 inventaris de vegetació (procedents principalment del País Valencià, les Illes Balears i la Franja de Ponent), cosa que representa unes 26.000 noves citacions.

Publicacions

BOLÒS, O. de; FONT, X.; VIGO, J. [ed.]. *Atles corològic de la flora vascular dels Països Catalans*. Volum 10 (mapes 2107-2425). Secció de Ciències Biològiques. Institut d'Estudis Catalans. (2000)

FONT GARCIA, J.; VILAR SAIS, L. *Plantes vasculars del quadrat UTM 31TDG99, Sant Climent Sescebes (Alt Empordà)*. Secció de Ciències Biològiques. Institut d'Estudis Catalans. (2000)

Comunicacions i contribucions a reunions científiques

— M. de Càceres i X. Font: «Vegana, a computer program for the generation and comparison of vegetation classifications». *10th international workshop «European Vegetation Survey»*. Roma, 29 de març - 2 d'abril de 2001.

— X. Font: Taula rodona sobre «Bases de Dades i Gestió del patrimoni Natural». *61a sessió del Comitè1 NAT-HIST ICOM 2001*. Barcelona, 2001.

— X. Font, R. V. Quadrada i M. de Càceres: «El Banco de datos de Biodiversidad de Cataluña, dos años de experiencia en Internet». *VIè Col·loqui Internacional de Botànica pirenaico-cantàbrica*. Barruera, 2001.

c) Cartografia de la vegetació de Catalunya

Director: Josep Vigo i Bonada

L'objectiu d'aquest subprograma és, globalment, continuar l'aixecament dels mapes de vegetació de Catalunya i publicar els documents resultants.

En una primera etapa (que s'havia programat per a 3 anys, però que s'ha allargat per causes imprevistes), hom pretén:

a) Completar l'aixecament dels mapes a escala 1:50.000 corresponents als Pirineus catalans; i publicar-los tots.

b) Mapa 1:250.000. Ha quedat enllestida la versió definitiva del mapa i hem iniciat la redacció de la memòria corresponent.

Estat actual del programa i realitzacions

a) Mapes 1:50.000. Aixecaments cartogràfics: circumstàncies de programació temporal i d'acceptació de responsabilitats per part dels cartògrafs ens han fet variar les previsions inicials; de tal manera que hem dedicat els esforços a cobrir l'àrea nord-oriental dels Pirineus i hem deixat la cartografia dels fulls nord-occidentals per al final.

Durant l'estiu de 2000 es va enllestir l'aixecament del full 256 (Ripoll). També s'han aixecat els fulls 218 (Molló) i 219 (Maçanet de Cabrenys) i s'ha iniciat el del full 257 (Olot).

b) Enllestir i publicar el mapa a escala 1:250.000, que inclourà bàsicament la vegetació potencial.

Com que l'Institut Cartogràfic de Catalunya no s'ha mostrat gaire interessat en la publicació d'aquest document, n'hem programat, juntament amb el Servei de Publicacions de l'IEC, l'edició independent. Això ha implicat per part nostra la preparació del mapa en format *postscript*, que donarà lloc directament als fotolits. Estem pendents dels darrers detalls formals per a fer les primeres proves.

c) Publicació de mapes. Com en el cas del mapa 1:250.000, la modificació

per part de l'Institut Cartogràfic de Catalunya de les perspectives de coedició, ens ha obligat a programar un sistema de publicació independent. Com que aquesta modificació no ha quedat explícita fins molt tard, després d'un llarg període de negociació, la sortida dels mapes s'ha alentit encara més.

De totes maneres, s'han publicat, encara en coedició amb l'ICC, el full 216 (Bellver de Cerdanya), assenyalat amb data de gener de 2000, però en realitat posterior, i el full 180 (Benasc), amb data oficial de març de 2001.

d) Preparació de documents per publicar. Ja hem explicat que a partir d'ara l'IEC es farà càrrec en exclusiva de la publicació dels documents cartogràfics. Això ha obligat el Servei de Publicacions a buscar els mitjans (material de suport i sistemes d'impressió) adequats, i nosaltres hem hagut de posar al punt una nova metodologia. A part de la digitalització del mapa pròpiament dit, que ja fèiem rutinàriament, ara cal generar en format digital tots els altres elements de la maqueta del full: títol, logos, portada i contraportada, llegendes, talls de vegetació, caràtules i crèdits. També hem hagut de definir les trames corresponents a la fisiognomia de la vegetació. Amb tot això es genera un document en format *postscript* que permet filmar directament els fotolits de la quadricromia.

Fins ara hem aplicat aquesta metodologia al full 149 (Isil), que ha estat lliurat al Servei de Publicacions perquè hi doni aviament. Estem pendents de revisar la prova d'impremta.

Hem enllestit gairebé la memòria del full 149, i hem iniciat la dels fulls 214 (Sort) i 213 (el Pont de Suert), que seran publicats conjuntament, a continuació d'aquell.

Publicacions

Carreras, J.; Carrillo, E.; Ninot J. M. *Mapa de vegetació de Catalunya 1:50.000. Bellver de Cerdanya, 216 (35-10).* [Mapa]. IEC, Inst. Cart. Cat., Dir. Gen. Medi Nat. (2000).

Carreras, J.; Carrillo, E.; Masalles, R. M.; Ninot, J. M.; Vigo, J. *Mapa de vegetació de Catalunya 1:50.000. Benasc, 180 (32-9).* [Mapa]. IEC, Inst. Cart. Cat., Dir. Gen. Medi Nat. (2001).

Carreras, J.; Vigo, J. *Mapa de vegetació de Catalunya 1:50.000. Benasc, 180 (32-9).* (Memòria, 70 p.). IEC, Inst. Cart. Cat., Dir. Gen. Medi Nat. (2001).

Ninot, J. M.; Vigo, J. *Mapa de vegetació de Catalunya 1:50.000. Bellver de Cerdanya, 216 (35-10).* (Memòria, 81 p.). IEC, Inst. Cart. Cat., Dir. Gen. Medi Nat. (2000).

Vigo, J.; Carreras, J.; Carrillo, E.; Ferré, A.; Font, X.; Ninot, J. M.; Soriano. I. «L'application des données phytosociologiques à la cartographie de la végétacion». *Colloques Phytosociologiques* XXVII (2000), p. 543-552.

d) **Biodiversitat micològica de Catalunya**

Director: Xavier Llimona i Pagès

Aquest subprograma va ser inclòs dins el programa general a partir de l'any 1999, però tenia alguns precedents dins la Secció de Ciències Biològiques de l'IEC. D'altra banda, recull i amplia l'activitat que ja desenvolupaven, des de fa temps, els equips universitaris i la Societat Catalana de Micologia. Abraça 3 línies principals, imbricades entre elles.

a) *Inventaris micològics diversos.* Pretenen completar, amb estudis de camp i de laboratori, les principals llacunes detectades en el coneixement dels fongs de Catalunya, amb la col·laboració d'especialistes de dins i de fora del país. En una primera fase, les activitats segueixen 2 línies de treball bàsiques:

— *Inventari micològic de les contrades occidentals, meridionals i litorals de Catalunya.* Incideix en l'exploració i l'estudi de les contrades menys humides, que fins temps recents havien rebut poca atenció. Les prospeccions se centren, a més, en ambients poc estudiats fins ara. Darrerament hem treballat sobretot al Parc Natural del Cap de Creus i Serra de Verdera, al Parc Natural de Collserola i als afloraments silicis de l'àrea de Mont-roig i Escornalbou i del Desert de les Palmes (estudis sobre els fongs lligats a les brolles acidòfiles del *Cistion*), en alguns indrets de la depressió de l'Ebre i en els boscos de ribera, pinedes, rouredes i boscos de pi roig i pi negre de la vall del riu de Perles (Alt Urgell, Prepirineus).

— *El component micològic de l'alta muntanya.* S'estudien sobretot els estatges subalpí i alpí dels Pirineus, amb especial atenció per al Pallars i la Ribagorça i, sobretot, per al Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici.

b) *Revisions de grups taxonòmics.* Es fan prenent com a unitats de treball principalment els gèneres més problemàtics o els més mal estudiats. Aquestes revisions representen un complement a la línia de treball precedent i en són una derivació lògica. Actualment s'ha iniciat una revisió molt detallada del gènere *Cortinarius*, que ha comportat la descripció de diversos tàxons nous. Destaquen també l'estudi monogràfic de tots els fongs associats al boix i a l'arboç i l'estudi de camp i de laboratori de la nova espècie de deuteromicet *Penicillium aureocephalum*, descoberta a Selva de Mar (Alt Empordà).

S'han fet també reordenacions parcials de les recol·leccions conservades (incloses en l'Herbari BCC Myc., ara traspassat al BCN, del Centre de Documentació (CEDOC), pertanyent al Centre Especial de Documentació de Biodiversitat Vegetal (CERBIV). Especial objecte de tria, per tal de facilitar-ne l'estudi dins el projecte que presentem

ara, han estat els deuteromicets, els ascomicets que creixen sobre boix, els gasteromicets i els mixomicets.

c) *Banc de Dades dels Fongs dels Països Catalans.* Vol aplegar tota la informació existent al respecte, recollint les dades obtingudes per l'equip de treball i també, és clar, les publicades per altres autors i les contingudes en els herbaris. Inclou, a més, una base bibliogràfica, que serveix com a referència precisa d'una bona part de les citacions incloses en el banc.

Es parteix de la base de dades dels fongs de Catalunya (FUNGACAT), ja començada i programada segons el model del banc de dades de la flora vascular (BDORCA), i es fa extensiva a tot el territori dels Països Catalans. És compatible amb les altres bases de dades de biodiversitat existents o en elaboració.

Estat actual del programa i realitzacions

Hem continuat fent prospeccions durant tot el curs, i també hem estudiat material extret de la reserva inesgotable de l'herbari del projecte que conté les recol·leccions fetes entre 1994 i 2000.

Entre les espècies noves per a la ciència, cal destacar *Penicillium aureocephalum*, que forma masses subesfèriques d'hifes grogues, sobre fulles mortes de *Quercus suber*. El seu complex mecanisme de formació de pigments, de glomèruls d'hifes i de conidis, ha estat estudiat amb tot detall en el laboratori. Esmentem també la descripció de diversos tàxons nous: *Cortinarius ayanamii*, *C. turbinatorum*, *C. contractus* var. *eucalypticola*, *Leucoagaricus pseudopilatianus*, *Volvariella nigrovolvacea* var. *dunensis*, *Inocybe squarrosa* var. *macrosperma*.

Les aportacions a la flora de Catalunya continuen fluint regularment. Podem esmentar com a més destacables: *Ramaria clavarioides*, *Tubaria cistophila*, *Collybia benoistii*, *C. cistoimpudica*, *Inocybe roseonapipes*, *Entoloma philocistus*, *Cortinarius acetosus*, *C. tomentosus*, *C. umbrinoclarus*, *C. minutulus*, *C. hysginicolor*, *Entoloma politoflavipes*, *Lactarius salicis-herbaceae*, *Russula alnetorum*, *Omphalina epichysium*, *Xerocomus rippariellus*.

Hem incorporat 51 inventaris nous a l'estudi de la comunitat fúngica associada a l'estepar, ja descrita i publicada sota el nom definitiu de *Russulo monspeliensi-Rectipilecium cistophili*. Hem comprovat que l'associació és sensiblement igual en els estepars de Collserola i dels encontorns de Mont-roig del Camp. L'addició d'un volum tan notable d'informació nova ha permès valorar el procés d'enriquiment del coneixement d'una comunitat fúngica mediterrània en funció del nombre de parcel·les estudiades, de la distribució de les prospeccions al llarg de l'any i d'un any per l'altre, i de la distància geogràfica entre els estepars estudiats.

En el camp de l'estudi dels ascomicets bitunicats, el material recol·lectat des de 1994 ha estat incorporat a la tesi de Dolors Sierra, en fase de redacció. Unes tres quartes parts de l'original han estat ja corregides. Les revisions de *Pleospora*, *Microthyrium*, *Cercidospora*, *Pyrenidium*, *Lichenostigma*, *Cucurbitaria*, *Thyriopsis* i *Lophiostoma* ja són acabades. Es troba també molt avançada la revisió dels fongs hipogeus ibèrics. S'ha realitzat la identificació dels gasteromicets recollits de 1994 ençà.

Dels gèneres *Cortinarius* i *Inocybe*, tant les recol·leccions procedents del projecte (anualitats anteriors) com moltes de fetes expressament (sobretot, a l'obaga del Montseny) han estat en bona part estudiades. Això ha portat a la descripció de tàxons nous, o a la redescripció dels mal coneguts. Els nostres especialistes en *Cortinarius* (C. Gutiérrez, J. Vila i J. Ballarà) s'han coordinat i, sovint, han treballat conjuntament amb altres experts en la mateixa família (A. Ortega, R. Mahiques, F. Esteve-Raventós, M. Bon i A. Bidaud), que es poden considerar col·laboradors assidus del programa.

Ha continuat l'estudi del material de mixomicets i s'hi ha afegit el dels ascomicets unitunicats amb peritecis. Les tècniques d'anàlisi i comparació de seqüències de DNA han estat aplicades especialment per M. P. Martín a diversos gèneres i espècies. S'ha treballat sobretot en l'avaluació de la distància genètica entre alguns gasteromicets i els seus parents propers no angiocàrpics.

Han estat isolades diverses espècies de fongs d'interès aplicat.

Cal destacar l'intens estudi dels fongs liquenícoles portat a cap per P. Navarro-Rosinés. Una secció del IV Symposium of the International Association of Lichenology, celebrat del 3 al 8 de setembre de 2000 a Barcelona i organitzat per nosaltres, fou consagrada a aquest tema. Moltes espècies noves han estat descrites per l'especialista esmentat, a partir de material recol·lectat a Catalunya.

L'abundant material recol·lectat ha estat incorporat a l'herbari BCC Myc., si bé, en general, les etiquetes estan encara pendents d'informatització. La unió d'aquest herbari al BCN del Centre de Documentació (CEDOC), que és part del centre Especial de Recerca de Biodiversitat Vegetal (CERBIV), creat fa poc temps, ha possibilitat el seu trasllat al Parc Científic de la Universitat de Barcelona. Això facilitarà la seva informatització i la gestió posterior.

La base de dades dels fongs de Catalunya (FUNGACAT) conté ja 20.601 citacions, referents a 2.878 tàxons, i ja es pot consultar en línia a l'adreça *http://biodiver.bio.ub.es/biocat/homepage.html*, on apareixen mapes de distribució de cada tàxon i tota la bibliografia on s'esmenta.

Publicacions

CALATAYUD, V.; NAVARRO-ROSINÉS, P.; CALVO, E. «*Lichenospora mediterranea* (Phyllachorales, Ascomycetes) a new lichenicolous fungus from Spain». *Lichenologist*, núm. 32 (2000), p. 225-231.

CALONGE, F. D.; MARTIN, M. P. «Notes on the taxonomy of *Gymnomyces*, *Martellia* and *Zelleromyces* (Elasmomycetaceae, Russulales)». *Mycotaxon*, núm. 76 (2000), p. 9-15.

CALONGE, F. D.; VIDAL, J. M. «Contribución al catálogo de los hongos hipogeos de Portugal». *Bol. Soc. Micol. Madrid*, núm. 25 (2000), p. 251-264.

CALONGE, F. D.; VIDAL, J. M.; DEMOULIN, V. «*Lycoperdon umbrinoides* Dissing et Lange (Gasteromycetes), a tropical fungus present in Europe». *Bol. Soc. Micol. Madrid*, núm. 25 (2000), p. 55-58.

CARBÓ, J.; ROCABRUNA, A.; PÉREZ-DE-GREGORIO, M. À.; TABARÉS, M. «*Entoloma plebejum* (Kalchbr.) Noordel, un fong trobat recentment a Catalunya». *Revista Catalana de Micologia*, núm. 23 (2001), p. 37-45.

EL BAKALI, M. A.; MARTIN, M. P. «Characterization of *Rhizoctonia solani* and binucleate *Rhizoctonia* from forest nurseries. Proceedings of the 4th meeting of IUFRO working party 7.03.04». *Research Papers*, núm. 781 (2000), p. 139-149.

EL BAKALI, M. A.; MARTIN, M. P.; MORET, A.; NADAL, M. «Discriminación de los grupos de anastomosis de *Rhizoctonia solani* por los métodos moleculares». *Book IV Jornada de Protecció Vegetal* (2000).

EL BAKALI, M. A.; GARCÍA, F.; MARTIN, M. P.; MORET, A.; NADAL, M.; MONTÓN, C. «First report of *Rhizoctonia solani* AG-3 on potato in Catalonia (NE Spain)». *Plant Disease*, 8(7) (2000), p. 806.

ESTEVE-RAVENTÓS, F.; VILA, J.; LLISTOSELLA, J. «Algunos hongos interesantes del piso subalpino de los Pirineos de Cataluña». *Revista Catalana de Micologia*, núm. 23 (2001), p. 79-90.

GERHARDT, E.; VILA, J.; LLIMONA, X. *Bolets dels Països Catalans i d'Europa. Manual d'identificació*. Barcelona: Ed. Omega (2000). 957 p.

LADURNER, H.; PÖDER, R.; ROCABRUNA, A.; TABARÉS, M. «*Boletellus catalaunicus* Pöder, Moreno, Rocabruna et Tabarés: a synonym of *Xerocomus ripariellus* Redeuilh». *Revista Catalana de Micologia*, núm. 23 (2001), p. 121-125.

LLIMONA, X.; BLANCO, M. N.; DUEÑAS, M.; GORRIS, M.; GRÀCIA, E.; HOYO, P.; LLISTOSELLA, J.; MARTIN, M. P.; MUNTANYOLA-CVETKOVIC, M.; QUADRADA, R.; ROCABRUNA, A.; SALCEDO, I.; SIERRA, D.; TABARÉS, M.; VILA, J. «Els fongs de Catalunya Occidental segons les prospeccions recents. II». *Acta Bota-*

nica Barcinonensia, núm. 46 (2000), p. 5-29.

LLISTOSELLA, J. «Datos sobre la ecología y fenología del género *Lactarius* Pers. ex Gray en Cataluña e islas Baleares (NE de España)». *Micologia 2000* (2000), p. 309-317.

MATIQUES, R.; GUTIÉRREZ, C. «Algunos Cortinarios pseudovolvados del área mediterránea ibérica». *Micologia 2000* (2000), p. 323-341.

MARTIN, M. P. «PCR and automated DNA sequencing». A: Martin [ed.]. Protocols. *Slovenian Forestry Institute* (2000), p. 61-65.

— «Polymerase Chain Reaction (PCR) and Restriction Fragment Length Polymorphism (RFLP) analysis». A: MARTIN [ed.]. Protocols. *Slovenian Forestry Institute* (2000), p. 39-44.

— «Protocols: DNA isolation, PCR and RFLP analyses». A: MARTIN [ed.]. Protocols. *Slovenian Forestry Institute* (2000), p. 45-51.

MARTIN, M. P.; CALONGE, F. D. «*Rhizopogon aromaticus* (Basidiomycotina) a new species found in Spain». *Mycotaxon*, núm. 75 (2000), p. 425-429.

MARTIN, M. P.; GRÀCIA, E. «Spore germination and development of young mycelia in some *Rhizopogon* species». *Acta Botanica Barcinonensia*, núm. 46 (2000), p. 31-46.

MARTIN, M. P.; HIDALGO, E.; MORENO, G.; ALTÉS, A. «Phylogenetic relationships in *Phellorinaceae (Basidiomycotina)* based on their rDNA sequence analysis». *Cryptogamie Mycologie*, 21(1) (2000).

MARTIN, M. P.; JOHANNESSON, H. «*Battarraea phalloides* and *B. stevenii*, insight into a long-standing taxonomic puzzle». *Mycotaxon*, núm. 76 (2000), p. 67-75.

MARTIN, M. P.; JEPPSON, M. «An interesting *Lycoperdon* affin to *L. ericaeum*». *Revista Catalana de Micologia*, núm. 23 (2001), p. 47-50.

MARTIN, M. P.; KÅRÉN, O. «Taxotron and DNA databases to identification of ectomycorrhizae». A: MARTIN [ed.]. Protocols. *Slovenian Forestry Institute* (2000), p. 57-59.

MARTIN, M. P.; KÅRÉN, O.; NYLUND, J. E. «Molecular Ecology of hypogeous mycorrhizal fungi: *Rhizopogon roseolus* (*Basidiomycotina*)». *Phyton*, núm. 40, volum 4 (2000), p. 135-141.

MARTIN, M. P.; MONTÓN, C.; GARCÍA, F. «Podredumbre cúbica en *Cupressus macrocarpa* causada por *Laetiporus sulphureus*». *Biol. San. Veg. Plagas*, núm. 26, volum 1 (2000), p. 99-102.

MIGLIOZZI, V.; ROCABRUNA, A.; TABARÉS, M. «*Leucoagaricus pseudopilatianus*: una nueva especie de la sección *piloselli*». *Revista Catalana de Micologia*, núm. 23 (2001), p. 67-74.

MUNTANYOLA-CVETKOVIC, M.; HOYO, P.; LLIMONA, X. «Lesions i estructures fúngiques en arbustos espontanis de

Catalunya. I. Sobre fulles i branquillons d'*Arbutus unedo*». *Revista Catalana de Micologia*, núm. 23 (2001), p. 37-45.

MUNTANYOLA-CVETKOVIC, M.; HOYO, P.; SIERRA, D.; LLIMONA, X. «Lesions i estructures fúngiques en arbustos espontanis de Catalunya. II. Sobre fulles i branquillons de *Buxus sempervirens*». *Revista Catalana de Micologia*, núm. 23 (2001), p. 127-143.

NAVARRO-ROSINÉS, P.; ROUX, C.; BELLEMÈRE, A. «Ultrastructure de *Weddellomyces epicallopisma* (Dothideales, Dacampiaceae), plus particulièrement de ses espores». *Comptes Rendus de l'Academie des Sciences Serie III. Sciences de la Vie*, núm. 324(5) (2001), p. 443-451.

ORTEGA, A.; VILA, J.; BIDAUD, A.; LLIMONA, X. «*Cortinarius ayanamii* A. Ortega, J. Vila, A. Bidaud i X. Llimona, cortinaire cistophile nouveau, trouvé en Catalogne». *Bull. Féd. Mycol. Dauphiné-Savoie*, núm. 157 (2000), p. 23-26.

ROCABRUNA, A.; TABARÉS, M. «Aportación al conocimiento de los hongos del macizo montañoso del Montseny (Cataluña). III». *Revista Catalana de Micologia*, núm. 23 (2001), p. 25-36.

— «Aportació a la flora micològica del Maresme, III; noves dades per a la flora de la Serralada Litoral Catalana». *Revista Catalana de Micologia*, núm. 23 (2001), p. 95-107.

Societat Catalana de Micologia, *Bolets de Catalunya*, sèrie 19. Inclou làmines de 50 bolets, iconografiats i descrits gairebé exclusivament per membres de l'equip (2000).

Societat Catalana de Micologia, *Bolets de Catalunya*, sèrie 20. Inclou làmines de 50 bolets, iconografiats i descrits gairebé exclusivament per membres de l'equip (2001).

VIDAL, J. M. «Dos hipogeos de Carlo Vittadini a menudo confundidos: *Elaphomyces maculatus* y *Elaphomyces septatus. Bull.*». *FAMM*, N. S. núm. 18 (2000), p. 119-126.

VILA, J.; ESTEVE-RAVENTÓS, F.; LLISTOSELLA, J.; LLIMONA, X. «Contribución al conocimiento de los hongos del piso alpino de los pirineos de Cataluña. III». *Revista Catalana de Micologia*, núm. 23 (2001), p. 51-65.

Implicacions de la tolerància central a la miastènia *gravis*

Director: Màrius Foz i Sala

La miastènia *gravis* és una de les malalties autoimmunitàries en què el paper dels autoanticossos està més ben establert. Aquests autoanticossos actuen contra el receptor muscular d'acetilcolina (AChR). En canvi, no es coneix bé

quin mecanisme condueix al desenvolupament d'aquesta resposta autoimmunitària.

La recerca proposada pretén estudiar el nivell i localització de l'AChR expressat al timus a fi de determinar el paper de la tolerància central en la patogènesi de la miastènia *gravis*.

Estat actual del programa i realitzacions

S'han dut a terme l'extracció de RNA i la síntesi posterior del cDNA de mostres escollides de teixit tímic. Es van recollir 14 mostres de timus normals, 8 mostres de malalts amb miastènia *gravis* (MG) i 1 mostra d'un malalt amb timoma sense MG per tal de determinar per RT-PCR l'estudi comparatiu de l'expressió d'antígens de la MG al timus i en mostres de 13 teixits de controls diferents. Per a dur a terme aquest estudi s'han determinat prèviament les condicions òptimes de l'amplificació per RT-PCR, tant amb relació al nombre de cicles com a la sensibilitat dels encebadors. Posteriorment a l'amplificació s'obtingueren els *Southern blots* dels amplímers mitjançant oligosondes específiques dels gens amplificats, marcades amb ^{32}P.

En els teixits controlats es van detectar tránscrits de les subunitats alfa, delta i gamma només al múscul i al timus, mentre que a les glàndules adrenals, la tiroide, el cervell, el pàncrees i la pròstata se'n van detectar petites quantitats de beta i èpsilon. La línia cel·lular fibroblàstica també va expressar alfa, però això no és totalment inesperat a les cèl·lules transformades. La hibridació amb sondes específiques marcades ens va permetre obtenir dades densitomètriques que van ser convertides en nombre de còpies de l'amplímer. Utilitzant com a referència els resultats de la titulació dels encebadors, es va definir una escala semiquantitativa per al nivell de transcripció de cada subunitat. Els valors corresponents a menys de 10 còpies per alíquota de cDNA normalitzat per a GAPDH i amplificat per a cada subunitat van ser considerats negatius. Els valors compresos entre 10 i 100 còpies es van considerar positius dèbils, i els valors corresponents a més de 100 còpies van ser considerats positius.

Per als timus normals, vam trobar que les subunitats alfa i delta del receptor d'acetilcolina s'expressen amb marcades variacions interindividuals sense relació amb l'edat. Les subunitats beta i èpsilon s'expressen en tots els timus estudiats, mentre que la subunitat gamma s'expressa només als timus dels nounats. Als timus patològics no vam trobar diferències del patró d'expressió de les subunitats quan es comparen amb els timus normals.

Aquests resultats suggereixen que hi podria haver 3 aspectes diferents per considerar en l'expressió tímica dels autoantígens diana: d'una banda, les formes de *splicing* alternatiu expressades al

timus, tal com va ser descrit per a uns altres antígens, com són la proteolípid-proteïna (PLP) per Bruno Kyewski *et al.* [*Nat. Med.*, núm. 6 (2000), p. 56-61]; d'una altra, les variacions interindividuals de l'expressió intratímica, probablement degudes als polimorfismes en els gens [Alberto Pugliesse *et al.*, *Nature Genetics*, núm. 15 (1997), p. 293-297; Garchon *et al.*, *Proc. Natl. Acad. Sci. USA*, núm. 91 (1994), p. 4668-4672] i, finalment, les variacions relacionades amb l'edat.

Per a identificar la possible localització de la població cel·lular responsable de l'expressió tímica dels autoantígens, es van aplicar tècniques de microdissecció amb làser. Hom va dissecar còrtex i medul·la de 6 mostres tímiques diferents i va realitzar l'extracció de RNA i la posterior síntesi del cDNA i la normalització per a GAPDH de les mostres del còrtex i medul·la del teixit tímic. S'ha trobat que les subunitats beta, delta i èpsilon s'expressen en còrtex i medul·la tímica de totes les mostres estudiades, mentre que la subunitat gamma s'expressa només en les medul·les tímiques. Això coincideix amb la localització medul·lar de les cèl·lules mioides, un dels possibles tipus cel·lulars responsables de l'expressió del receptor d'acetilcolina al timus humà, tal com vam veure mitjançant tècniques d'immunofluorescència emprant anticossos antidesmina.

La subunitat alfa es va expressar en còrtex i medul·la tímica, però vam trobar que una medul·la expressa molta més quantitat de subunitat alfa, fet que coincideix amb les marcades variacions interindividuals descrites per a la subunitat alfa a les mostres totals de timus normals.

En resum, podem concloure que l'ús d'una tècnica d'amplificació d'àcids nucleics calibrada ha fet possible expressar els resultats com un nombre de còpies de motlle de cDNA, d'una manera comparable a la de la denominada PCR a temps real. La seva aplicació a la valoració del grau d'expressió de les diferents subunitats del receptor d'acetilcolina ha permès deduir l'existència de 3 patrons d'expressió tímica d'aquestes subunitats clarament diferents, que hem denominat constitutiu (beta i èpsilon), lligat al desenvolupament (gamma) i variable (alfa i beta). Aquests resultats es correlacionen fins a cert punt amb el grau d'immunogenicitat d'aquestes subunitats a la miastènia *gravis*, on les subunitats alfa (variable) i gamma (fetal) són les principals dianes de la resposta autoimmunitària.

Els resultats contribueixen a reafirmar el concepte que la tolerància als antígens s'estableix al timus i depèn de la síntesi *in situ* de la proteïna. La tolerància al timus representaria una barrera important per a l'aparició de malalties autoimmunitàries i explicaria la focalit-

zació d'aquestes malalties en uns antígens i estructures vers les quals el nivell de tolerància és imperfecte. Aquesta baixa tolerància dependent de l'expressió proteica s'explicaria per una regulació extratímica que en redueix l'expressió en moments crítics, per polimorfismes dels promotors o per processament diferent del mRNA al timus i als teixits perifèrics.

Aquest treball de recerca ha estat tramès per a publicació a la revista *Journal of Neuroimmunology* i en l'actualitat és en període de revisió.

Grup de Física de les Radiacions
Director: Francesc Salvat i Gavaldà

Aquest grup treballa en l'estudi teòric i experimental de la interacció de la radiació (partícules carregades i fotons) amb la matèria, i en el desenvolupament d'algorismes de simulació *Monte Carlo* del transport de radiació. També tracta diferents aplicacions, principalment en camps com ara la microanàlisi amb sonda d'electrons o la física mèdica.

Estat actual del programa i realitzacions
Durant el curs 2000-2001, el Grup de Física de les Radiacions ha continuat amb les seves línies habituals de recerca. Passem a enumerar breument els temes tractats i els principals resultats obtinguts. Citem les publicacions més rellevants a què ha donat lloc el nostre treball de recerca i en què explícitament s'indica la nostra filiació a la Societat Catalana de Física (IEC).

En primer lloc s'ha continuat amb l'estudi de les interaccions inelàstiques d'electrons i positrons amb àtoms. En l'aspecte teòric, ens hem concentrat en les aproximacions de Born i d'impuls relativistes. La segona permet calcular valors de la intensitat d'oscil·lador generalitzada amb menys esforç numèric que la primera, però proporcionant resultats en bon acord amb l'aproximació de Born per a col·lisions que involucren grans transferències de moment. També s'estan posant al punt programes de càlcul de seccions eficaces en l'aproximació de Born amb ones distorsionades. En la vessant experimental hem realitzat noves mesures de seccions eficaces d'ionització de capes atòmiques internes. En particular s'han obtingut resultats per a la capa K dels elements Co, Fe i Mn. S'han enviat a publicar 2 treballs que, atesa la seva probable data de publicació, correspondrà esmentar en la *Memòria del curs 2001-2002*.

D'altra banda, s'han desenvolupat millores en els algorismes de simulació *Monte Carlo* del transport d'electrons. Aquí s'ha aconseguit formular tant un nou model que incorpora seccions eficaces elàstiques d'ones parcials com un altre que té com a principal avantatge l'estabilitat de les distribucions espacials, que reprodueixen moments d'ordre elevat.

Respecte de les aplicacions de microanàlisi de raigs X amb sonda d'electrons (EPMA), s'ha començat l'estudi de mètodes d'anàlisi de nitrogen en acers inoxidables del tipus dúplex. També s'ha considerat l'efecte de la fluorescència secundària en estudis de difusió de metalls a alta temperatura.

En l'apartat de les aplicacions a la física mèdica, hem finalitzat un treball sobre simulació dels feixos de radiació

produïts per un accelerador lineal d'electrons Siemens KDS. Altres projectes finalitzats han estat la simulació d'una placa oftalmològica tipus COMS amb ^{125}I i la caracterització d'una font Beta-Cath utilitzada en tractaments de braquiteràpia intravascular.

Un altre punt que no volem deixar de comentar és que hem iniciat una revisió a fons del programa de simulació *Monte Carlo* Penelope, introduint seccions eficaces d'interacció més acurades i millores en l'estabilitat de l'algorisme de transport d'electrons. El nostre objectiu és fer pública una nova versió i la corresponent documentació, el proper novembre, amb motiu d'un curs Penelope organitzat per la *Nuclear Energy Agency*, a París.

Finalment, hem de fer esment de la contribució, en forma de presentacions orals i pòsters, en diversos congressos nacionals i internacionals, així com estades de membres del grup en altres institucions (Karolinska Institute, Universitat de Michigan, KEK).

Publicacions

Benedito, E.; Fernández-Varea J. M.; Salvat, F. «Mixed simulation of the multiple elastic scattering of electrons and positrons using partial-wave differential cross sections». *Nuclear Instruments and Methods B*, núm. 174 (2001), p. 91-110.

Bielajew, A. F.; Salvat, F. «Improved electron transport mechanics in the Penelope Monte Carlo model». *Nuclear Instruments and Methods B*, núm. 173 (2001), p. 332-343.

Sempau, J.; Sánchez-Reyes, A.; Salvat, F.; Oulad ben Tahar, H.; Jiang S. B.; Fernández-Varea, J. M. «Monte Carlo simulation of electron beams from an accelerator head using Penelope». *Physics in Medicine and Biology*, núm. 46 (2001), p. 1163-1186.

Grup de Física Matemàtica

Director: Josep Llosa i Carrasco

El Grup de Física Matemàtica ha desenvolupat durant el curs 2000-2001 l'activitat científica en el treball sobre les següents línies de recerca:

— Concreció de la proposta de detector gravitacional basat en esferes massisses i buides concèntriques.

— Estudi de fonts de radiació gravitatòria i la seva detectabilitat amb aquella antena.

— Forats negres: la mètrica de Kerr i els teoremes d'unicitat.

— Sistemes de referència a la relativitat general, aplicació per a comparar diverses solucions de les equacions d'Einstein en el buit.

— Caracterització del cos elàstic en relativitat general.

— L'àlgebra de Clifford i l'equació de Dirac.

— Lagrangians no locals.

— Solucions descriptives del col·lapse gravitacional.

— Depuració i augment del paquet de *software TTC*.

Estat actual del programa i realitzacions

Els membres del Grup de Física Matemàtica, a banda de publicar els resultats de la recerca duta a terme en les línies esmentades abans, també porten a terme unes altres activitats relacionades amb la seva feina científica i que són un exponent de la seva presència reconeguda en l'escena internacional. Així, com a mostra, el senyor J. A. Lobo ha estat invitat a presentar ponències al 15th Florida Workshop in Nonlinear Physics and Astronomy, el febrer de 2001, i a la 4th Edoardo Amaldi Conference on GWs, Perth (Austràlia), el juliol de 2001; el senyor Josep Llosa va participar en la Quarta Trobada Matemàtica de la Societat Catalana de Matemàtiques, que va tenir lloc el mes d'abril de 2001, amb la presentació d'un pòster, i va impartir un seminari de la Societat Catalana de Física titulat «Velocitats superlumíniques: de què?», el març de 2001. Diversos components del grup actuen habitualment com a àrbitres de revistes internacionals especialitzades, com són *Physical Review*, *Classical & Quantum gravity*, *General Relativity & Gravitation*, *Europhysics Letters*, *Physics Letters*, i el senyor Alfred Molina és l'editor de la *Revista de Física*, publicació semestral en català de la Societat Catalana de Física sobre temes d'interès general d'aquesta àrea.

També ha estat distingit amb la menció d'honor a «Awards for essays on Gravitation 2001», de la Gravity Research Foundation, el treball «A sensitive and wideband resonant mass detector of GWs: the dual sphere» dut a terme per M. Cerdonio, L. Conti, J. A. Lobo, A. Ortolan, L. Taffarello i J. P. Zendri.

Publicacions

Les publicacions que es relacionen a continuació són les que han aparegut durant el curs 2000-2001 i on hi ha citat l'IEC o la Societat Catalana de Física.

Balfagón, A.; Jaén, X. «Review of some classical gravitational superenergy tensors», *Classical and Quantum Gravity*, núm. 17 (2000), p. 2491-2497.

Cerdonio, M.; Conti, L.; Lobo, J. A.; Ortolan, A.; Taffarello, L.; Zendri, J. P. «A wideband dual sphere detector of GWs». *Phys. Rev.* Lett., núm. 87 (2001), 031101.

Cocchia, E.; Fucito, F.; Lobo, J. A.; Salvino, M. «Scalar GW detection with a hollow spherical antenna», *Phys. Rev.* D, núm. 62 (2000), 044019.

Coll, B.; Llosa, J.; Soler, J. i D. «Three-dimensional metrics as deformations of a constant curvature metric» gr-qc/0104070.

FAYOS, F.; SOPUERTA, C. F. «General approach to the study of vacuum spacetimes with an isometry» *Class. and Quantum Gravity*, núm. 18 (2001), p. 353-372.

GAZTAÑAGA, E.; LOBO, J. A. «Gravitational growth of large scale structures inside and outside standard Cosmology», *Astrophysical Journal*, núm. 548 (2001), p. 47.

GOMIS, J.; KAMIMURA, K.; LLOSA, J. «Hamiltonian Formalism for Space-time Non-commutative Theories». *Phys. Rev.* D, núm. 63 (2001), 045003.

LOBO, J. A. «Multiple mode gravitational wave detection with a spherical antenna». *Monthly Notices of the Royal Astronomical Society*, núm. 316 (2000), p. 173.

LLOSA, J. «Què es mou més ràpid que la llum?». *Revista de Física*, vol. 2, núm. 20 (2001), p. 35-41.

SENOVILLA, J. M.; VERA, R. «New family of inhomogeneous γ -law cosmologies: example of gravitational waves in a homogeneous ρ». *Phys. Rev.* D. núm. 63 (2001), 084008.

MIRALLES, D.; PARRA, J. M.; VAZ, J. «Signature Change and Clifford Algebras», *Int. Journ. Theor. Phys.*, núm. 40 (2001), p. 227-239.

PARRA, J. M. «In what sense is the Dirac-Hestenes electron a representation of the Poincaré Group?», *Proceedings of the international Work-shop Lorentz group, CPT and neutrinos*, World Scientific, Singapur (2000).

POZO, J. M.; PARRA, J. M. «Clifford Algebra Approach to Superenergy Tensors», *Proceedings of the Spanish Relativity Meeting ERE-99*. Edicions de l'Euskal Herriko Unibertsitatea (2000).

POZO, J. M.; SOBCZYK, G. «Capítol 3». *Geometric Algebra with applications in science and engineering*. BAYRO, E.; SOBCZYK, G. [ed.]. Birkhäuser, Boston (2001).

Grup de Treball d'Història de la Ciència

Directors: Josep M. Camarasa i Castillo
Antoni Roca i Rosell

L'objectiu del programa és promoure el desenvolupament de la història de la ciència i de la tècnica i donar suport a investigadors lliures en aquesta disciplina.

Estat actual del programa i realitzacions

Durant aquest període, els membres del grup han continuat preparant i coordinant el projecte «La Ciència en la Història dels Països Catalans», una iniciativa de l'Institut d'Estudis Catalans que dirigeixen Joan Vernet i Ramon Parés, i en el consell editorial del qual hi ha Josep M. Camarasa i Antoni Roca, a més de Julio Samsó i Víctor Navarro Brotons.

Josep M. Camarasa, després d'haver treballat en *Cent anys de passió per la natura. Una història de la Institució Catalana d'Història Natural, 1899-1999*, continua amb els treballs sobre els manuscrits de la biblioteca Salvador i sobre comunicació científica a Catalunya i prepara una biografia de Karl Faust, fundador del jardí botànic Mar i Murtra de Blanes, i mecenes de les ciències naturals a Catalunya des dels anys trenta fins als cinquanta.

Antoni Roca i Rosell s'ocupa de les vinculacions entre desenvolupament científic i desenvolupament tècnic, particularment en el cas català.

Francesc X. Barca ha continuat la seva recerca sobre l'enginyeria nuclear a Barcelona, temàtica que constitueix la memòria de la tesi doctoral que llegirà pròximament.

Josep Batlló porta a terme un estudi de la història de la instrumentació en geofísica i un inventari de dades històriques. Actualment treballa en l'organització del fons històric del Servei Meteorològic de Catalunya.

Finalment, mencionem que ha aparegut l'estudi sobre Abraham Zacut, obra de Josep Chabàs i Bernard Goldstein.

El Grup de Treball d'Història de la Ciència és el que encapçala la Xarxa Temàtica d'Història de la Ciència i de la Tècnica, que té per objectiu facilitar i aprofundir la col·laboració entre els grups de recerca en història de la ciència i de la tècnica. Per a fer-ho, dóna suport a una part considerable de les activitats de la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica. D'entre les noves iniciatives, destaquem la I Escola de Primavera d'Història de la Ciència, celebrada a Maó el maig de 2001, que tractà sobre els museus de la ciència. Hi participaren uns 40 inscrits, i com a professors hi hagué: Jim Bennett, director del Museu de la Ciència d'Oxford; Paolo Brenni, de l'Institut i Museu de la Ciència de Florència; Guiseppe Olmi, de la Universitat de Bolonya, i John Pickstone, director del Departament d'Història de la Ciència, de la Tècnica i de la Medicina de la Universitat de Manchester. L'Escola està organitzada conjuntament amb l'Institut Menorquí d'Estudis i ha tingut els ajuts del Ministeri de Ciència i Tecnologia i de la Generalitat de Catalunya.

Publicacions

BARCA SALOM, Francesc X. «La Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona com a cos docent». A: NIETO GALÁN, A.; ROCA I ROSELL, A. [dir.]. *La Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona. Història, ciència i societat*. Barcelona: Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona-Institut d'Estudis Catalans (2000), p. 165-195.

— «La política nuclear espanyola: el cas del reactor nuclear Argos». *Quaderns d'Història de l'Enginyeria*, vol. IV (2000), p. 15-55.

BATLLÓ, J.; BORMANN, P. «A catalog of old Spanish seismographs». *Seismological Research Letters*, vol. 71 (2000), p. 570-582.

CAMARASA, Josep M. «La botànica a l'Acadèmia: d'Antoni Cebrià Costa i Cuixart a Pius Font i Quer». A: NIETO GALÁN, A.; ROCA I ROSELL, A. [dir.]. *La Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona. Història, ciència i societat*. Barcelona: Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona-Institut d'Estudis Catalans (2000), p. 267-283.

— *Cent anys de passió per la natura: una història de la Institució Catalana d'Història Natural: 1899-1999*. Barcelona: Institució Catalana d'Història Natural (2000). 183 p.

— «Salvadorianae, III. Una descripció prelinneana de *Silene niceensis All.*, deguda a Jaume Salvador i Pedrol, a l'edició de 1686 del Botanicum Monspeliense de Pèire Magnol». *Collectanea Botanica*, vol. 25, núm. 2 (2000), p. 267-283.

— «El paper de les institucions acadèmiques catalanes en la comunicació de la ciència. De les acadèmies il·lustrades a l'Institut d'Estudis Catalans i a les seves filials». A: JUNYENT, C. [ed.]. *Comunicar ciència. Treballs de la Societat Catalana de Biologia*, vol. 51 (2000), p. 149-156.

CHABÁS, José; GOLDSTEIN, Bernard R. *Astronomy in the Iberian Peninsula: Abraham Zacut and the transition from manuscript to print*. Filadèlfia: American Philosophical Society (2000). 196 p.

GARCIA, Francesc; ROCA I ROSELL, Antoni. «La Societat Catalana de Física i els seus antecedents». *La Societat Catalana de Física. Apunts per a una història. Homenatge a Jordi Porta i Jué*. Barcelona: Edicions de la Revista de Física (2000), p. 9-82.

LUSA, Guillermo; ROCA I ROSELL, Antoni. «Regeneracionisme científic i tècnic: l'oportunitat del 98». *1898. Entre la crisi d'identitat i la modernització*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, vol. 1 (2000), p. 469-475.

NIETO GALÁN, A.; ROCA I ROSELL, A. [dir.]. *La Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona. Història, ciència i societat*. Barcelona: Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona-Institut d'Estudis Catalans (2000). 384 p.

ROCA I ROSELL, Antoni. «El Laboratorio General de Ensayos de Barcelona (1922): la técnica y la ciudad». *Scripta Nova*, núm. 69, vol. 3 (2000). 9 p.

— «El canvi de segle (*c.* 1900): de la voluntat de renovació a l'estancament». A: NIETO GALÁN, A.; ROCA I ROSELL, A. [dir.]. *La Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona. Història, ciència i societat*. Barcelona: Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona - Institut d'Estudis Catalans (2000), p. 197-216.

— «L'Escola industrial de Barcelona de 1904: un gran projecte per a la formació tècnica». A: MALUQUER DE MOTES, Jordi [dir.]. *Tècnics i tecnologia en el desenvolupament de la Catalunya contemporània*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana (2000), p. 100-105.

— «L'Aeronàutica, una oportunitat tècnica arrabassada». A: MALUQUER DE MOTES, Jordi [dir.]. *Tècnics i tecnologia en el desenvolupament de la Catalunya contemporània*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana (2000), p. 366-373.

Col·laboren en aquest programa Francesc X. Barca Salom, Josep Batlló Ortiz, Josep Chabàs Bergon i Joan Vallès Xirau.

La Farga Catalana

Director: Estanislau Tomàs i Morera

El programa es dedica a l'estudi del mètode català utilitzat per a l'obtenció del ferro a partir dels seus minerals. L'estudi es basa principalment en la documentació existent i en treballs arqueològics i d'anàlisi de les escòries dels antics forns de les fargues.

Estat actual del programa i realitzacions

Ha continuat la col·laboració amb els grups de recerca que integren la Xarxa Temàtica «L'home i el ferro a Catalunya», que té el suport del Departament per a Universitats, Recerca i Societat de la Informació de la Generalitat de Catalunya. En aquesta xarxa hi participen, a més del grup adscrit a l'Institut d'Estudis Catalans, grups d'investigadors de la Universitat de Barcelona, de la Universitat Politècnica de Catalunya i del Consell Superior d'Investigacions Científiques. Les principals activitats de la Xarxa han estat les següents:

— S'ha enllestit la confecció d'un disc CD-ROM sobre la Farga Catalana, destinat als especialistes en el tema i al públic en general.

— S'ha participat en el 6è Curs d'Arqueologia d'Andorra «L'obtenció del ferro pel procediment directe entre els segles IV i XIX», a Andorra la Vella, els dies 2 a 5 d'octubre de 2000.

El grup de l'Institut d'Estudis Catalans ha participat també en la creació de la Xarxa Temàtica Interregional «L'home i el ferro en els Pirineus», en la qual participaren investigadors de Catalunya, Migdia-Pirineus i Euskadi. La primera trobada de la nova xarxa tingué lloc a Tolosa de Llenguadoc, els dies 8 a 10 de juny de 2001, a la Universitat de Tolouse-Le Mirail, on se celebrà un seminari de recerca sobre paleometal·lúrgia. Prèviament es féu una experimentació de reducció de mineral de ferro en un forn baix, a l'Escola de Mines d'Albi-Carmaux.

Atles Lingüístic del Domini Català

Directors: Lídia Pons i Griera
Joan Veny i Clar

Les finalitats d'aquest programa són les següents:

a) Formació d'una base de dades que contingui les respostes a un qüestionari lingüístic de 2.452 preguntes, en formes codificades convertibles a transcripció fonètica i en formes ortogràfiques, corresponents a 190 poblacions de tot el domini lingüístic.

b) Explotació cartogràfica dels materials de la susdita base de dades. Se'n preveu la publicació en 9 volums.

c) Com a part complementària, constitució d'un recull d'etnotextos del català oriental i occidental, enregistrats en cinta magnetofònica durant les enquestes, en transcripció fonètica i en grafia convencional i amb il·lustracions de cultura material.

Estat actual del programa i realitzacions

Actualment es treballa de manera exclusiva en la depuració de la base de dades i en la seva explotació en forma de publicacions, que tenen una estructura cartogràfica.

Base de dades

La base de dades, que ja és conclosa, consta de 472.013 registres, 130.529 dels quals són respostes amb una forma fonètica, morfològica o lèxica diferent.

Explotació de les dades en forma de publicacions

S'ha lliurat a la impremta el primer volum cartogràfic de l'*Atles*, que inclou:

1) 1 introducció, que conté la metodologia de l'enquesta, el tractament informàtic dels materials, la fitxa tècnica (amb dades sobre la localitat, l'enquesta i els informadors), la presentació del sistema cartogràfic i la bibliografia relacionada amb el projecte,

2) 9 mapes introductoris relatius a comarques, divisions polítiques, administratives i eclesiàstiques, nom dels habitants, llengua de la predicació, etc.,

3) 179 mapes lingüístics corresponents al primer capítol del qüestionari, dedicat al cos humà i a les malalties,

4) 12 llistes de materials no cartografiats per la seva escassa variació lèxica i fonètica,

5) 7 llistes de materials que corresponen a preguntes contestades de manera parcial.

Actualment es treballa en l'elaboració del segon volum, que comprendrà 300 mapes relatius als capítols 2 i 3 del qüestionari (dedicats al vestit i a la casa i les ocupacions domèstiques, respectivament), i que aniran acompanyats d'il·lustracions de cultura material.

Caracterització experimental i descriptiva de les tendències del català dialectal (1997-2000)
Director: Daniel Recasens i Vives

Aquest programa té com a finalitat fonamental l'anàlisi experimental d'algunes tendències fonètiques del català dialectal a partir de dades electropalatogràfiques i acústiques de 4 o 5 parlants valencians i mallorquins enregistrades al laboratori i d'altres dades acústiques recollides *in situ* a Mallorca i al País Valencià. La recerca en consideració s'inscriu en el procés de preparació de 2 llibres, 1 estudi sobre les característiques fonètiques dels dialectes catalans i 1 fonètica històrica del català.

Un segon objectiu del programa és la caracterització acusticoarticulatòria d'una mostra representativa de les seqüències consonàntiques del català. Preteníem determinar els casos d'assimilació, coarticulació i mescla gestual en seqüències de consonants a partir de dades electropalatogràfiques corresponents a 3 parlants de català central enregistrades a Reading a principis dels anys noranta en el marc del projecte europeu ESPRIT-ACCOR. Aquesta tasca tenia 2 objectius fonamentals: millorar la classificació que presentàvem en un llibre anterior i contribuir al coneixement dels mecanismes d'assimilació i mescla gestual a partir de prediccions formulades pel nostre model de coarticulació DAC. També planificàvem l'enregistrament de dades de moviment lingual relatives als grups consonàntics del català amb ús del magnetòmetre del laboratori de fonètica de l'IEC.

Un tercer objectiu del programa és la preparació d'una fonètica històrica per la qual és convenient portar a terme un estudi interpretatiu d'alguns canvis fonètics rellevants en les llengües romàniques. Aquest tasca consisteix en l'avaluació de dades reportades en monografies dialectals i d'hipòtesis sobre canvi fonètic proposades per romanistes i fonetistes.

Estat actual del programa i realitzacions
Actualment, s'ha completat l'estudi electropalatogràfic sobre seqüències de consonants del català s'ha enllestit i presentat el llibre en premsa Recasens, D. i Pallarès, M. D. *De la fonètica a la fonologia (Les consonants i les assimilacions del català)*, que en recull els resultats obtinguts També s'han enregistrat dades de moviment lingual de grups consonàntics corresponents a un catalanoparlant; problemes de funcionament d'una de les bobines transmissores del magnetòmetre (que serà enviat a Alemanya perquè el reparin) han obligat a posposar l'enregistrament de dades de 2 parlants addicionals.

Pel que fa al treball sobre els canvis fonètics de les llengües romàniques, la temàtica plantejada ha estat explora-

da en un 80 % i la redacció preliminar dels capítols de fonètica històrica es troba en fase molt avançada. En ambdós casos hem efectuat una consulta força exhaustiva dels materials bibliogràfics i dialectals existents, que caldrà complementar amb els resultats de les investigacions de fonètica experimental dels dialectes i amb l'avaluació d'edicions crítiques documentals de català antic.

Pel que fa a l'anàlisi experimental d'algunes tendències fonètiques del català dialectal, nucli central del projecte, s'han enregistrat, processat i analitzat dades electropalatogràfiques i acústiques de 4 parlants: 2 valencians (naturals de Picassent i de la Marina) i 2 mallorquins (naturals de Santanyí i Palma). El treball està molt avançat. Únicament manca acabar l'anàlisi de les dades d'aquests 4 parlants, enregistrar i processar les dades corresponents a 2 o 3 parlants més per dialecte, i efectuar les investigacions de camp. Necessitem uns quants anys més per a enllestir el projecte que ens ocupa a causa de la magnitud de l'empresa i del temps que comporta el tractament analític i estadístic de les dades experimentals.

Resultats

La realització de /l/ corresponent als 2 parlants mallorquins és dental amb contacte en la fila o files alveolars més anteriors i força velaritzada sense pràcticament contacte palatal. Resulta més fosca que la /l/ fosca del català central, per tal com és produïda amb una cavitat anterior més extensa a causa del lloc d'articulació dental. Ho demostra el fet que F2 de la consonant en la seqüència /ili/ mesuri 1.100-1.200 Hz i que F2 de /l/ final aparegui a 900-1.000 Hz. La realització de /l/ prepausal presenta oclusió sonora.

Els 2 parlants valencians mostren produccions de /l/ articulades en la primera o segona fila i diferències de contacte segons la vocal adjacent (/i/ > /a/, /u/). En aquest cas, F2 de /ili/ arriba als 1.600 o 2.100 Hz, i /l/ final després de /i/ ateny els 1.300-1.500 Hz. Es tracta, doncs, d'una /l/ força més clara que la /l/ mallorquina.

Encara que les dades relatives a la realització de la consonant en posició inicial darrere de pausa i en contacte amb consonant palatal ja estan processades, cal estudiar-les amb més deteniment.

• Les dades referents a les consonants palatals del mallorquí mostren un escenari força interessant. Mentre que /ʎ/ presenta una configuració alveolopalatal típica, la configuració de /ɲ/ i de l'al·lòfon palatal [c] de /k/ mostra contacte sobre tota la superfície del paladar en el cas del parlant de Santanyí (i, per tant, màxima palatalització) i només en la zona postpalatal en el cas del parlant de Palma (potser com a resultat d'un procés despalatalitzador). En qualsevol cas ambdues variants són recollides per Rousselot (1924) i Barnils (1933) i, per

tant, poden ésser entrevistes com modalitats d'una mateixa categoria articulatòria. L'evolució de contacte des de l'inici fins a la fi de l'oclusiva palatal procedeix en la direcció anteroposterior, tal com s'esdevé en el cas de /ɲ/ en català central.

Hem recollit també dades sobre /ʎ/, /ɲ/ i [c] en les posicions inicial i final absolutes, i sobre la /j/ mallorquina en les posicions inicial, final i intervocàlica. Investiguem actualment els indicis articulatoris i acústics relatius al baix grau de palatalitat de /j/ en mallorquí.

• Les dades acústiques sobre vocalisme indiquen que /a/, /ɛ/ i /ɔ/ tenen un F1 més alt en català nord-occidental, valencià i mallorquí que en català central, i són, per tant, més obertes en el primer grup dialectal. També en aquells tres dialectes, /a/ és molt anterior i /ɔ/ ocupa un espai de *a* posterior ([ɑ]). Aquestes dades poden ajudar a explicar les condicions de realització del vocalisme del català medieval, atès que són compartides pels dialectes més conservadors del domini lingüístic. Una interpretació definitiva d'aquesta qüestió depèn, però, de l'execució dels treballs de camp que proposem.

També hem analitzat (i convindrà comentar-los oportunament) els efectes coarticulatoris de consonant a vocal, així com les dades de contacte linguopalatal corresponents a les vocals en consideració.

• Les fricatives linguals analitzades mostren les tendències següents: en valencià, la realització de /ʃ/ és força avançada i /s/ exhibeix poc contacte palatal; en mallorquí, /s/ resulta especialment palatalitzada. En consonància amb aquestes dades obtingudes en el centre del període fricatiu, /s/ mostra components espectrals més aguts en valencià que en mallorquí, i la /ʃ/ valenciana és emesa amb pèrdua de contacte palatal progressiu des de l'apèndix [j] inicial fins a la fi del període constrictiu (mot *caixa*). Darrere de palatal (mots *alls*, *anys*, *reis*) no sembla haver-hi palatalització progressiva clara ni en mallorquí ni en valencià. A diferència del català central, les seqüències /st/ i /ʃt/ del valencià són emeses amb realització dental de C1 i de C2. Ens trobem, doncs, davant d'un escenari complex que analitzem més detalladament.

Actualment processem les dades relatives a les consonants africades. Resultats provisionals permeten concloure que, en mallorquí, l'element oclusiu dels correlats sord i sonor /tʃ/ i /dʒ/ és llarg i que el període de fricció de /tʃ/ excedeix el de /dʒ/. Per la seva banda, les 2 africades sonora i sorda presenten en valencià oclusió breu i un període de fricció de durada similar.

Publicacions

RECASENS, D. «Phonetic correlates of syllable position in heterosyllabic con-

sonant clusters. Implications for sound change», Conference on the Phonetics-Phonology Interface. Berlín (2001).

RECASENS, D.; PALLARÈS, M.D. *De la fonètica a la fonologia (Les consonants i assimilacions consonàntiques del català)*. Barcelona: Ariel (2001).

— «Underlying voicing and syllabicity in Majorcan Catalan word final stop clusters». *Proceedings 5th Seminar on Speech Production*. Universitat de Munic (2000), p. 125-128.

RECASENS, D.; ROMERO, J. «American English flapping and tongue tip blending», *Proceedings 5th Seminar on Speech Production*. Universitat de Munic (2000), p. 180-184.

El director coordina un grup de recerca consolidat de la Generalitat (1997-2001) i col·labora assíduament amb l'expert en magnetometria senyor Joaquim Romero, professor titular de la Universitat Rovira i Virgili i doctor en lingüística per la Universitat de Connecticut (EUA).

Diccionari del Català Contemporani (DCC) - Diccionari descriptiu de la llengua catalana

Director: Joaquim Rafel i Fontanals

La finalitat d'aquest programa de recerca és elaborar un diccionari descriptiu del català sobre la base dels recursos constituïts en la primera fase del projecte (Corpus Textual Informatitzat de la Llengua Catalana, CTILC). El diccionari descriptiu és l'obra lexicogràfica que té com a objectiu la definició de les unitats lèxiques de la llengua, des del punt de vista del seu contingut i de la seva utilització real, sense restriccions basades en criteris prescriptius.

Estat actual del programa i realitzacions

Els primers mesos del curs 2000-2001 coincidiren amb l'acabament del primer trienni del projecte de redacció del DDLC. La finalització completa dels treballs preliminars corresponents a una part del primer trienni, i en especial el fet que ja es varen completar tant els criteris en què es basa l'elaboració del *Diccionari descriptiu de la llengua catalana* (DDLC), com l'entorn de treball informatitzat per a la redacció, han permès, d'acord amb els plans inicials, caracteritzar el segon trienni com un període dedicat bàsicament a les tasques de redacció d'articles, i també a tasques relacionades amb la difusió dels resultats del projecte.

Progressió en els treballs de redacció

Fins a mitjan juliol de 2001 s'han redactat 2.128 articles (als quals cal afegir 1.107 articles secundaris). D'aquests, 705 són articles que s'havien de redactar en aplicació del criteri de l'ordre alfabètic. Dels altres 1.423, n'hi ha 475 que es

van redactar durant el període de proves i que, per tant, no entren en el procés normal de redacció. Els altres 948 s'han redactat perquè estan relacionats morfològicament o semànticament amb els primers. Tenint en compte això, es pot dir que, per cada article que es redacta seguint la progressió alfabètica, se'n redacta un i mig que, seguint estrictament aquest criteri, no s'hauria de redactar. El repartiment és, evidentment, molt desigual. Al costat d'articles que no precisen la redacció d'altres que hi estiguin relacionats morfològicament o semànticament, n'hi ha alguns que obliguen a redactar-ne molts altres.

De vegades, pot ser necessari redactar una accepció d'un article només per fer-hi una remissió. Si es tracta d'articles senzills, es fan entrar en el procés de redacció; en canvi, si es preveu que l'article pot ser molt llarg o que pot complicar innecessàriament la redacció de la sèrie, se'n redacta només l'accepció que cal. Aquests articles són els que anomenem provisionals i, en aquests moments, n'hi ha 1.159.

Una línia específica dins dels treballs de redacció que s'ha iniciat en aquest curs 2000-2001 fa referència als articles corresponents a les classes tancades (preposicions, conjuncions, certs tipus d'adverbis, etc.). Tot i el nombre relativament baix d'articles que representa el tractament d'aquest tipus d'unitats, les característiques especials d'aquestes categories relacionals, de contingut semàntic no estrictament conceptual sinó gramatical, i l'elevada freqüència d'aparició en el corpus, fan que calgui tractar-les lexicogràficament a partir de solucions específiques. La redacció d'aquests articles, per tant, no seguirà el procés habitual de l'equip de redacció del DDLC, sinó que s'assumirà com una tasca de l'equip de coordinació del projecte.

Validació estructural del DDLC

Considerat des del punt de vista d'estructura de dades, un diccionari és un conjunt d'elements estructurals que contrauen entre ells relacions que impliquen la necessitat que es compleixin determinats requisits de coherència i d'integritat referencial. La verificació d'aquestes condicions no es pot realitzar únicament sobre un article o un conjunt d'articles relacionats per la metodologia dels treballs de redacció. D'aquí que, seguint el pla de treball per al trienni 2001-2003, s'hagi iniciat la implementació d'una sèrie d'aplicacions que conjuntament formaran la part automatitzada del sistema de validació estructural del diccionari.

Els treballs de validació estructural poden ésser vistos com una mena de postredacció o com un segon cicle de revisió, que té la doble finalitat de:

a) detectar possibles manques de coherència entre articles,

b) servir de test de l'aplicació dels criteris de redacció.

El disseny per a la implementació d'aquestes funcions recull:

a) Validacions rigoroses sobre elements codependents de l'article projectats en estructures relacionades en el diccionari. Un exemple d'això pot ser la verificació, dins de les sèries sinonímiques del DDLC, de la coherència entre els patrons sintàctics (i les relacions entre patrons) i les restriccions seleccionals de tots els mots que integren la sèrie, en la seva accepció corresponent.

b) Control horitzontal d'elements estructurals del diccionari; es refereix al conjunt d'operacions necessàries per a assegurar el compliment estricte dels criteris de redacció i la coherència en aquells punts en què hi pugui haver certs dubtes en el tractament d'un determinat fenomen. Dins d'aquesta línia de programació es faran verificacions sobre tots els elements estructurals del diccionari. Per posar-ne dos exemples clarament diferenciats, d'una banda, aquest sistema permetrà el perfeccionament de criteris sobre metallengua de definició, formulació de definicions, etc. que usen els redactors, la qual cosa permetrà el control del vocabulari definicional i la minimització de la circularitat entre definicions; d'una altra banda, es podrà establir un control sobre fins a quin punt els criteris de tractament de la derivació s'apliquen de forma homogènia amb relació a les orientacions que es donen a la documentació de referència.

c) Estadístiques sobre elements estructurals específics; aquesta línia de programació permetrà la validació, i l'eventual correcció de desviacions, de determinats elements estructurals, com ara les citacions del CTILC que figuren com a exemples il·lustratius al DDLC. En principi, hi ha la intenció que la selecció dels exemples resulti tan representativa com sigui possible de l'estructura cronologicotemàtica del CTILC; per aquest motiu és bàsic conèixer, a partir de la prospecció quantitativa d'aquest element estructural, les dades sobre la procedència dels exemples que es fan servir en el diccionari; d'aquesta manera es poden corregir possibles desviacions que resultin en una utilització excessiva d'un determinat tipus d'exemples.

Difusió externa de les dades

La sistemàtica en la redacció d'articles (progressió no alfabètica) condiciona enormement la publicació en format de paper del diccionari prèvia a la finalització definitiva; tot i amb això, creiem que, atesa la naturalesa del projecte, convé plantejar-se en quina mesura es pot donar difusió pública als articles definitius del DDLC, mentre aquest encara es trobi en curs d'elaboració. Així, doncs, tot i que la publicació de l'obra en format convencional es considera una de les fites principals del projecte, la difusió de les parts acabades de l'obra es farà a través d'Internet, de manera que l'edició de l'o-

bra en forma de llibre es realitzarà al final dels treballs de redacció del DDLC.

En aquesta línia s'ha constituït una intranet local per a la visualització en format de diccionari de la informació continguda a la base de dades del DDLC. La decisió de constituir aquesta intranet s'integra en l'opció estratègica més àmplia que acabem d'exposar. Els principis generals de constitució d'una intranet per al servei de dades internes i d'una estructura que faci accessibles aquestes dades a través d'Internet són els mateixos; per tant, hom va considerar oportú dedicar part dels esforços de desenvolupament informàtic a la producció de sortides en format HTML de les entrades, a fi d'estar en condicions de difondre-les externament en funció dels plans del projecte. La facilitat amb què el format HTML permet l'accés a informació relacionada fa d'aquest format un dels més adequats que existeixen en l'actualitat per a la visualització d'informació lexicogràfica.

Diccionari de la llengua catalana de l'Institut (DIEC). Segona edició
Director: Joaquim Rafel i Fontanals

La finalitat d'aquest programa és la preparació de la segona edició del diccionari normatiu: *Diccionari de la llengua catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans (DIEC). La segona edició del DIEC ha de servir per a donar més coherència al text del diccionari i per a revisar i actualitzar la nomenclatura i les definicions, tant pel que fa al lèxic comú com pel que fa a les àrees d'especialitat.

Estat actual del programa i realitzacions
Les tasques encaminades a assolir els objectius amunt esmentats han estat distribuïdes en 4 àrees de treball. Al final del curs 2000-2001, cada àrea es troba en l'estat següent:

a) Aplicació dels criteris lexicogràfics al text del diccionari

La Secció Filològica va establir uns criteris lexicogràfics per a la primera edició; aquests criteris, però, no van ser aplicats exhaustivament. Per a la segona edició, han estat aprovats altres criteris que complementen els de la primera edició. S'ha previst que s'han d'aplicar al text del diccionari 16 criteris diferents.

Fins a final de juliol de 2001, han estat aplicats 12 criteris i 2 més estan en procés d'aplicació; els 2 criteris que resten s'aplicaran quan es disposi del text definitiu.

Durant el curs 2000-2001 s'han completat les aplicacions dels criteris que fan referència al tractament lexicogràfic de les subaccepcions que només contenen exemples, dels verbs pronominals, de les variants dialectals, dels gentilicis; a la regularització de les subentrades; i a la distribució de les marques valorati-

ves. S'ha avançat en l'aplicació dels criteris sobre l'adequació lexicogràfica de les definicions i sobre les accepcions pronominals del verbs.

b) Revisió dels termes d'especialitat

Per a la segona edició del DIEC, s'ha previst revisar la terminologia amb l'objectiu de completar-ne la nomenclatura i de millorar-ne les definicions. La tasca de revisió de les 75 àrees de coneixement en què estan distribuïts els continguts del DIEC es duu a terme amb la col·laboració d'un centenar d'especialistes.

Actualment, els especialistes han completat la revisió del 95 % de la nomenclatura i del 90 % de les definicions de les àrees d'especialitat. Les addicions, modificacions i supressions proposades pels especialistes en les revisions han estat introduïdes a la base de dades BDOL de manera exhaustiva. D'altra banda, s'han elaborat 2.600 informes sobre propostes d'alta i de baixa de nomenclatura i de canvi gràfic, un miler dels quals han estat resolts per la Comissió de Lexicografia. S'han fet unes 1.500 consultes als especialistes, fruit de l'anàlisi de les propostes sobre la nomenclatura i de l'anàlisi de les propostes de definicions. Al final del mes de juliol del 2001, la nomenclatura de 22 àrees i les definicions de 5 són a punt per a la revisió final i tenen el vistiplau dels especialistes.

Durant el curs 2000-2001, els especialistes han revisat la nomenclatura i les definicions alhora i han lliurat les revisions corresponents a 17 àrees temàtiques; així mateix s'han introduït a BDOL les propostes de nomenclatura i definicions corresponents a 30 àrees. Un total de 1.150 termes han estat objecte d'estudi en informes referents a la nomenclatura. S'han iniciat les tasques de revisió de les definicions de les diverses àrees, tenint en compte les propostes dels especialistes i les propostes rebudes des de diverses instàncies. Finalment s'han elaborat 29 informes per als especialistes sobre el tractament de què han estat objecte les seves propostes de nomenclatura i s'han redactat 400 consultes sobre diversos aspectes de la revisió de la terminologia.

c) Revisió del lèxic comú

La revisió del lèxic comú que es duu a terme dins el projecte de segona edició del DIEC implica tasques de 3 tipus: anàlisi i resolució de les propostes d'esmena al text del diccionari fetes per institucions i persones de dins i de fora de l'Institut, actualització de la nomenclatura de lèxic comú del diccionari i establiment de la forma gràfica de les entrades.

Al final del curs, han estat completades l'anàlisi i la resolució de les propostes d'esmena relatives a definicions millorables, a restrictors d'àrea temàtica, a valoratius lingüístics i a addició de noves accepcions en els articles del diccionari. També s'ha enllestit la preparació de materials per a la selecció de la no-

menclatura de lèxic comú; aquests materials, obtinguts de les propostes d'addició i supressió d'entrades i del buidatge d'obres de referència, estan classificats i han de servir per a elaborar les llistes de selecció del lèxic comú. Al llarg del procés de la segona edició, han estat elaborats i resolts 324 informes que tracten d'entrades concretes i d'altres de grups de mots relacionats per la semàntica o bé per trets morfosintàctics.

Durant el curs 2000-2001 s'ha treballat en la millora de definicions i s'han resolt tots els casos de què es tenia constància. S'han preparat els materials per a la selecció de la nomenclatura de lèxic comú; amb aquests materials s'ha creat una base de dades que permet l'obtenció de llistes parcials útils per a la tasca de selecció. S'han elaborat 51 informes sobre la forma gràfica, i han estat analitzats per la Comissió Lexicogràfica.

d) Revisió general

Per tal de garantir la coherència interna del text, hi ha previst de fer una revisió final que tingui en compte la regularitat del text pel que fa als criteris lexicogràfics i a les remissions entre els articles, i l'adequació a la nova gramàtica normativa.

Com a tasca preparatòria de la revisió final, durant el curs 2000-2001 s'han iniciat les tasques d'elaboració dels diversos programes informàtics que han de permetre el control automàtic de les remissions entre articles.

Glossarium Mediae Latinitatis Cataloniae (ab anno DCC usque ad annun MCXXXI)

Director: Joan Bastardas i Parera

El programa és un recull lèxic que apareix en fonts catalanes entre el segle IX i el XII i conté una àmplia informació lingüística sobre el llatí medieval i el català preliterari juntament amb notes de caràcter arqueològic i sociocultural. Aquest programa es desenvolupa conjuntament amb la Institució Milà i Fontanals del Consell Superior d'Investigacions Científiques.

Estat actual del programa i realitzacions

Actualment es procedeix a l'edició en paper dels fascicles corresponents a la lletra *f*. La correcció de les proves és especialment exigent. Els originals de la lletra *g* seran lliurats perquè els imprimeixin durant el curs vinent.

Paral·lelament continuen els treballs de recull de materials per tal d'obtenir un fitxer informatitzat actualitzat.

Gramàtica Catalana

Director: Joan A. Argenter i Giralt

L'objectiu d'aquest programa de recerca és l'elaboració d'una nova gramàtica normativa de la llengua catalana d'acord amb els criteris d'anàlisi de la lingüística moderna, sense fer un ús explícit de l'a-

parat formal que la caracteritza. S'avaluarà la conveniència que atengui no solament a l'estructura de l'oració, sinó també a aspectes relatius al discurs i a altres qüestions d'ordre pragmàtic. S'estructurarà, en tot cas, entorn dels apartats següents: ortografia, fonètica i fonologia, flexió i formació de mots, sintaxi.

Estat actual del programa i realitzacions

L'activitat d'aquest projecte durant el curs 2000-2001 s'ha centrat en l'actualització de diversos aspectes de la normativa ortogràfica, en l'estudi de les discrepàncies entre la Gramàtica i el DIEC, i en l'elaboració de la sintaxi. Durant el segon semestre del curs, el conjunt del projecte ha estat sotmès a una revisió que n'ha motivat el replantejament general: la Secció Filològica ha acordat, en la sessió de 18 de maig de 2001, l'avançament de la publicació de la part que comprèn la fonètica i fonologia, la flexió i la formació de mots, i l'ortografia, i ha reconsiderat l'elaboració de la part de la sintaxi d'acord amb un nou pla de treball. Acabada la part de la sintaxi, l'obra serà publicada sencera.

Pel que fa pròpiament a la redacció de la Gramàtica, l'esborrany d'ortografia s'ha actualitzat amb la incorporació dels resultats de la revisió de la normativa de l'ús de l'apòstrof, l'accent anomenat *diacrític* i el guionet, que ha dut a terme la Comissió de Gramàtica i ha resolt la Secció Filològica. Posteriorment l'esborrany d'ortografia ha passat a tramitar-se a la Secció Filològica. Al mateix temps, la Comissió de Gramàtica ha avaluat els esborranys de sintaxi, que la ponència redactora havia enllestit durant el primer semestre del curs. La comissió ha observat que presenten un grau d'heterogeneïtat i complexitat més importants en comparació amb les altres parts ja redactades. En vista d'això, la Comissió de Gramàtica ha considerat més oportú redefinir aquest apartat tenint en compte el material ja elaborat.

Pel que fa a la revisió del conjunt de la redacció, l'Oficina de Gramàtica ha prosseguit les tasques d'identificació, classificació i estudi de les discrepàncies entre la Gramàtica i el DIEC i hi ha aprofundit, centrant-se en les que afecten la normativa en l'àmbit de la morfologia flexiva, en què ha comptat amb la col·laboració de les Oficines Lexicogràfiques. L'Oficina de Gramàtica també ha assistit la Comissió de Gramàtica en la seva activitat fornint els informes pertinents sobre les qüestions tractades i duent a terme les tasques de suport en l'elaboració i supervisió dels esborranys i de propostes concretes sobre diversos aspectes.

A més de les actuacions programades, la Comissió de Gramàtica ha tractat un parell de consultes provinents de l'Oficina de Consultes sobre la pronunciació dels grups *tm* i *tn* (22 de setembre de 2000) i sobre la flexió de *cadascun -a* (24 de novembre de 2000).

Contribucions

ARGENTER, J. A. *La Gramàtica de l'IEC: descripció gramatical i orientació normativa*. A: PRADILLA, Miquel Àngel [ed.]. *Societat, llengua i norma. A l'entorn de la normativització de la llengua catalana*. Benicarló: Associació Cultural Alambor (2000). [En premsa.]

— *La norma en la diversidad vs. la diversidad de normas*. Conferència del cicle «Hizkuntza bizikidetza eta aniztasuna Eban» (31 de maig de 2001). Donostia: Europako Megimenduaren Euskal Kontseilua.

Informatització del *Diccionari català-valencià-balear* (DCVB)

Director: Joaquim Rafel i Fontanals

L'objectiu general d'aquest programa és digitalitzar i codificar el *Diccionari català-valencià-balear* d'Alcover i Moll. Dins les línies generals de producció dels anomenats recursos lingüístics, la informatització de diccionaris publicats en paper constitueix una de les actuacions més destacables, ja que representa la incorporació dels esmentats diccionaris a les possibilitats de tractament, extracció d'informació, difusió, consulta, etc. obertes per les noves tecnologies.

Els objectius específics d'aquest programa són els següents:

a) La incorporació, per part de l'IEC, d'aquest recurs a les seves bases de dades de treball (BDLex i BDOL).

b) L'obtenció, per part de l'Editorial Moll, d'una versió codificada del DCVB per a les seves activitats editorials.

c) L'accés a través d'Internet als continguts del DCVB consultables interactivament.

d) La publicació electrònica del DCVB en CD-ROM.

e) La reutilització de la versió codificada del DCVB per a activitats relacionades amb l'enginyeria lingüística.

Estat actual del programa i realitzacions

Per informatització de diccionaris cal entendre el trasllat a suport magnètic de la informació escrita que contenen, i la posterior codificació lògica i el tractament d'aquesta informació; això té diverses possibilitats d'aplicació en àmbits molt diferents (editorial, lexicogràfic, informàtic).

D'acord amb el pla de treball, l'execució del projecte (que té una duració prevista de 24 mesos) es divideix en les fases següents:

1) *Trasllat a suport magnètic*: activitat subcontractada a l'empresa *AND - WINGS Electronic Publishing*. Durada: 1-4 mesos.

2) *Validació i tractament textual*: conversió de formats de la informació lliurada, control de qualitat del text digitalitzat, etc. Durada: 4-5 mesos.

3) *Normalització d'entrades*: assignació d'una forma gràfica normalitzada a cadascuna de les entrades del diccionari. Aquesta operació té la seva motivació principal en la incorporació del DCVB a les bases de dades lexicogràfiques de l'IEC (BDLex i BDOL). Durada: 5-20 mesos.

4) *Codificació en SGML*: marcatge textual del DCVB en l'estàndard SGML (Standard Generalised Mark-up Language), seguint les normes del TEI (Text Encoding and Interchange) per a la codificació de diccionaris. Durada: 5-15 mesos.

5) *Càrrega a les bases de dades de l'IEC (BDLex i BDOL) i instal·lació a Internet*: aquestes operacions garanteixen la diversitat d'utilitzacions finals que tindrà el text del diccionari. Durada: 18-24 mesos.

L'equip de treball encarregat de l'execució del projecte prestarà, si l'Editorial Moll ho creu convenient, suport tècnic a l'edició electrònica del DCVB en CD-ROM.

La signatura del conveni entre l'IEC i l'Editorial Moll, i l'acord entre els diversos organismes que participen en el finançament del projecte, permeté que l'inici dels treballs es produís el desembre de 2000. Per tant, es preveu la finalització dels treballs pel novembre de 2002. L'estat actual de desenvolupament del projecte segueix estrictament el calendari previst, de manera que s'han donat ja per finalitzades les operacions de trasllat a suport magnètic i les de validació i tractament textual. A primers de maig s'ha incorporat al projecte el personal que ha de desenvolupar les línies de treball de normalització d'entrades i de codificació textual.

El personal dedicat a la codificació dels articles ha establert ja els diferents grups d'estructures per a la codificació semiautomatitzada del DCVB. Les operacions de normalització d'entrades també avancen; de les 152.289 entrades que conté en total el DCVB, 105.706 es van resoldre automàticament amb l'aplicació informàtica de codificació; de les 46.583 que resten, fins a mitjan juliol han estat resoltes per procediment semiautomàtic un total de 6.365.

Observatori de Neologia

Directora: M. Teresa Cabré i Castellví

L'objectiu del programa és realitzar l'anàlisi dels neologismes d'àmplia difusió que apareixen en textos de llengua general en català. Amb aquesta finalitat fa un buidatge sistemàtic de la premsa catalana, dels mitjans de comunicació audiovisual i de textos escrits no mediatitzats per la revisió lingüística.

Estat actual del programa i realitzacions

Durant aquest curs s'han dut a terme les accions següents:

1. Buidatge de premsa catalana (*AVUI*, *El Periódico* i *El Temps*), editada

l'any 2000-2001, i automatització a la base de dades corresponent (3.480 registres).

2. Aplicació del SEXTAN, sistema d'extracció automàtica de neologismes a partir de criteris lexicogràfics, que aprofita la metodologia de corpus de l'IULA, aplicable a la neologia lèxica formal monolexemàtica. Aquest curs s'han buidat un total de 62 exemplars del diari *Avui* i s'han obtingut un total de 3.320 neologismes (dades que cal afegir a les esmentades en el punt 1).

3. Buidatge de neologismes provinents de textos orals dels mitjans de comunicació (informatius i debats radiofònics). Adequació de la metodologia de treball (fitxa de buidatge i protocol) a les característiques diferencials dels textos orals respecte als textos escrits.

4. Buidatge de neologismes provinents de textos escrits de llengua general, caracteritzats per vehicular neologia més espontània, ja que majoritàriament no estan mediatitzats per un procés de revisió lingüística.

5. Organització del *II Seminari de Neologia*, a la Universitat Pompeu Fabra (18 d'abril de 2001), adreçat especialment als estudiants de la Facultat de Traducció i Interpretació i a estudiants d'altres estudis que mantenen un contacte estret amb la creació lèxica. Objectius: presentar els mecanismes que utilitza la llengua, a partir de l'anàlisi de les dades de l'Observatori, per tal de comprovar les coincidències i divergències respecte de la descripció duta a terme en les gramàtiques, amb la intenció de posar de manifest com es materialitza la vitalitat interna de les llengües. S'hi van presentar les 6 comunicacions següents (en premsa): Judit Feliu, Yannick Garcia i Isabel Obradós. «Aspectes de composició: nom-nom»; Mireia Lladó i Òscar Talamino. «Aspectes de composició: verb-nom»; Xavier Solé i Mercè Vázquez. «Aspectes de composició: altres estructures»; Sílvia López, Cristina Mayoral, Muntsa Pibernat i Elisabet Solé. «Dos formants pejoratius: el prefix *pseudo-* i el sufix *-oide*»; Mariona Barrera, Marc Colell i Judit Freixa. «Els neologismes formats sobre noms propis»; Meritxell Domènech, Rosa Estopà, Maite Ferré, Cristina Mayoral i Mireia Raymi. «Buidatge i anàlisi de neologismes orals».

6. Difusió del projecte i intercanvi amb altres projectes de neologia:

— Presentació del projecte a la Facultat de Traducció i Interpretació de la Universitat Autònoma de Barcelona (2001, 19 d'abril).

— Coordinació d'un projecte de REALITER sobre neologismes d'economia en la premsa escrita. Hi participen grups per a totes les llengües romàniques: Observatori de Neologia, per al català i el castellà; M. Josefa Gómez de Enterría (Universitat d'Alcalà) per al castellà; John Humbley (CNRS) per al francès; Observatorio de Neoloxía (Universitat de Vigo) per al gallec; Giovanni Adamo (Universitat de Roma) per a l'i-

talià; Ieda Alves (Universitat de São Paulo) i Margarita Correia (Universitat Nova de Lisboa) per al portuguès; i Georgeta Ciobanu (Universitat Politècnica Timisoara) per al romanès.

— Intercanvis de col·laboració amb els grups de neologia de la Universitat de Forlì, la Universitat de Vigo i la Universitat de Roma.

— Participació al *Colloque «L'innovation lexicale»*. Faculté des Lettres & Sciences Humaines de Limoges. Universitat de Llimotges (2001, 1-3 de febrer).

7. Coorganització i participació al *Congresso Internazionale La Neologia*. Università di Bologna - Universitat Pompeu Fabra. Forlì - Università di Bologna (2001, 4-5 de maig).

Publicacions

Observatori de Neologia. *Neologismes documentats a la premsa en català (2000)*. Barcelona: Institut Universitari de Lingüística Aplicada (2001). [Papers de l'IULA. Sèrie Informes, núm. 30]. 157 p. DL: B-20.265-2001.

PatRom: contribució a l'elaboració del diccionari d'antroponímia catalana: normalització de materials

Director: Antoni M. Badia i Margarit

L'objectiu del programa és constituir un corpus de materials antroponímics catalans que seran la base per a la redacció del futur diccionari de cognoms de les llengües romàniques i del futur diccionari de cognoms del català. La redacció del diccionari d'antroponímia catalana és fruit de la investigació duta a terme per col·laborar en el projecte panromànic.

Estat actual del programa i realitzacions

Durant el curs 2000-2001 s'han revisat per a la publicació del primer volum del diccionari romànic els articles següents: CORPUS, HOMO, CAPUT, TESTA, FRONS, CORNU, BUCCA, LINGUA, GULA, BECCUS, OCULUS, AURICULA, NASUS, COLLUM, PECTUS, VENTER, PANTEX, CULUS, CAUDA, BRACHIUM, MANUS, DIGITUS, POLLEX. S'ha redactat per al mateix volum l'article DENS. La data de presentació d'aquests articles per a la publicació és el 15 de setembre de 2001. La previsió de publicació és per a l'any 2002. A partir del mes de setembre es començarà a treballar en l'edició del segon volum del diccionari.

El centre català ha revisat la bibliografia de fonts del diccionari romànic, que està previst que es publiqui l'any 2002, així com també va revisar el *Cahier des Normes Rédactionnelles* del mateix diccionari.

Pel que fa al diccionari català, s'ha fet la darrera revisió dels articles previstos per al volum de presentació: BASTARD, LLOP, CONILL, POC, CALB, BRU, FILL, GORD, BORD, ESTORNELL, PORC, VER-

MELL, BARBA, PÈL, GENER, PETIT, SABATA, TROBAT, PERDIU, ROSSINYOL, ROIG, LLENGUA, ALEMANY, ESPANYOL, GRAS, HOME, AMIC; i se n'han elaborat 3 de nous: GODALL, ANOLL, CARGOL. S'ha fet una primera prova del que serà l'índex de formes antroponímiques documentades d'aquests 30 articles. Tot aquest material estarà a punt per al dia 10 de setembre, juntament amb una bibliografia i unes instruccions de maneig del diccionari que s'estan redactant actualment. La introducció del volum de presentació és a càrrec del senyor Badia i Margarit. D'altra banda, s'han buidat fonts per a la documentació històrica dels articles.

Es demanarà a la Comissió de Publicacions de la Secció Filològica que en planificar les publicacions de l'any 2002 tingui en compte aquest original.

Portal de Dades Lingüístiques

Directora: M. Teresa Cabré i Castellví

L'objectiu d'aquest programa és la constitució d'un gran banc de dades d'informació sobre la llengua catalana d'accés informàtic a través de la xarxa Internet.

Estat actual del programa i realitzacions

Els dies 19 d'abril i 21 de maig de 2001 va ser presentat oficialment als mitjans de comunicació i als professionals de la llengua, respectivament, el Portal de Dades Lingüístiques (PDL) de l'Institut d'Estudis Catalans.

El PDL és un gran banc d'informació sobre la llengua catalana, d'accés públic i gratuït, que permet fer consultes sobre els usos de la llengua en general i sobre els usos particulars d'un autor o d'un període determinat comprès entre els anys 1833 i 1988.

Es tracta d'una eina informàtica innovadora en el panorama de les eines lingüístiques. S'hi pot accedir per la pàgina de benvinguda del web de l'Institut (*http://www.iec.es*) o bé directament mitjançant l'adreça *http://pdl.iec.es*, i permet aprofundir en l'ús i el coneixement de la llengua catalana a partir del *Diccionari de la llengua catalana* (DIEC), elaborat per l'Institut i publicat l'any 1995, i del Corpus Textual Informatitzat de la Llengua Catalana (CTILC).

Amb aquesta iniciativa, l'IEC pretén posar a l'abast de la societat en general una sèrie d'informacions que han estat elaborades al llarg dels anys per aquesta institució gràcies al suport econòmic dels organismes públics, bàsicament la Generalitat de Catalunya i el Ministeri d'Educació, Cultura i Esport. L'IEC vol compartir també amb tots els estudiosos aquests recursos que permetran conèixer la llengua catalana i millorar-ne les eines descriptives (diccionaris, gramàtiques, orientacions lingüístiques...).

El PDL ofereix la possibilitat d'enregistrar-s'hi, amb la qual cosa l'usuari

pot accedir a més opcions que l'usuari no enregistrat.

Contingut del Portal de Dades Lingüístiques

El PDL conté 2 eines bàsiques: el DIEC i el CTILC. Ambdós recursos, que ja formaven part de la base de dades de l'IEC, contenen informacions molt ben documentades, de qualitat, que ara són a l'abast de tothom d'una manera fàcil, àgil i gratuïta per mitjà d'Internet.

Es preveu que progressivament s'incorporaran al Portal dades procedents d'altres projectes lingüístics de l'IEC, com ara informació dialectal procedent del projecte Atles Lingüístic del Domini Català, termes del nomenclàtor toponímic, dades del projecte Patronymica Romanica i la segona edició del *Diccionari de la llengua catalana*.

Descripció del Corpus Textual Informatitzat de la Llengua Catalana

El CTILC fou dissenyat, com a part de l'activitat lexicogràfica de l'IEC, perquè servís de font principal en l'elaboració d'un diccionari descriptiu de la llengua catalana.

Aquest projecte és la conseqüència de la preocupació, expressada l'any 1983 per la Secció Filològica de l'Institut, per orientar la seva activitat lexicogràfica futura d'acord amb els progressos científics i metodològics de la lexicografia moderna i amb les possibilitats que la tecnologia actual posa a la nostra disposició.

El CTILC és un corpus lematitzat que conté més de 50 milions d'ocurrències. Des del punt de vista cronològic, aplega textos escrits en català des dels volts del 1833, com a data simbòlicament representativa de la represa de l'ús literari de la llengua catalana en l'època moderna, fins al 1988, que és la data de tancament de l'últim grup cronològic en el moment en què se'n féu la selecció. Abraça, per tant, 150 anys llargs de la història de la llengua catalana recent.

Des del punt de vista de la naturalesa de la llengua tinguda en compte, el corpus inclou tipus de text molt diversos, tant de caràcter literari (narrativa, teatre, poesia, assaig), com de caràcter no literari (tractats i manuals sobre diferents disciplines, articles en publicacions especialitzades i de divulgació, textos legals, premsa diària i publicacions periòdiques diverses, fullets, prospectes, etc.); aquesta característica fa que el corpus pugui donar una visió molt àmplia de la llengua escrita utilitzada en les més variades situacions i per a les finalitats més diverses.

El CTILC inclou també dades de caràcter quantitatiu relacionades amb la freqüència d'aparició dels mots i amb la seva repartició entre els diferents grups tipològics i cronològics en què s'ha dividit el Corpus.

Les dades del CTILC ofereixen una gran possibilitat de consultes. Així, l'usuari té accés a informació sobre:

a) La constitució del Corpus i la informació quantitativa de les obres que el conformen.

b) La freqüència i la distribució en el Corpus d'un mot determinat, amb dades exhaustives sobre el repartiment que té entre els diferents grups tipològics i cronològics en què s'ha dividit el Corpus i la seva distribució per forma gràfica.

c) Els contextos d'ocurrència d'un mot en el Corpus, amb possibilitat d'obtenir el paràgraf sencer i la informació sobre l'obra en què apareix el mot.

d) Finalment, el Corpus permet establir filtres de consultes i criteris d'ordenació de resultats. Així, l'usuari pot restringir la seva consulta a un període cronològic, al subcorpus literari o no literari, a les obres d'un autor o a una obra determinada. Els criteris d'ordenació de resultats permeten a l'usuari definir la sortida dels resultats de la cerca. Aquests poden agrupar-se per autor i obra, per criteris cronològics o tipològics o, fins i tot, per ordenació alfabètica de les formes concurrents amb el mot escollit.

Les consultes al Corpus cobreixen, per tant, la demanda de la lexicografia moderna i posen a l'abast del públic i els estudiosos de la llengua un recurs lexicogràfic de gran importància.

Descripció del Diccionari de la llengua catalana

El DIEC és la resposta de l'IEC a la demanda social d'actualització i regularització de la normativa lèxica. Es tracta d'un diccionari monolingüe, general i normatiu que conté, aproximadament, 67.500 articles.

Les dades del DIEC estan organitzades en una base de dades lexicogràfica, la qual cosa permet un ampli ventall de consultes indispensables per a explotar la informació continguda en el diccionari.

Les consultes al DIEC permeten accedir a un article determinat del diccionari o definir una consulta múltiple. Les consultes múltiples permeten obtenir els articles del diccionari que compleixen les restriccions que l'usuari ha definit. Així, l'usuari pot definir restriccions sobre l'entrada —per exemple, les que acaben o comencen d'una manera determinada—, la categoria gramatical, la llengua d'origen, l'àrea temàtica i, finalment, les paraules clau en la definició o la subentrada.

Les consultes múltiples constitueixen una eina lexicogràfica que ofereix la possibilitat d'accedir a les dades del DIEC d'una manera dinàmica i que va molt més enllà de les consultes que podem fer sobre el diccionari en paper o el diccionari en CD-ROM.

Els enllaços del Portal

Finalment, l'apartat de comunicació del PDL inclou els enllaços interns propis de l'IEC i d'organismes, institucions, universitats, acadèmies de la llengua, etcètera.

Alhora, hi ha una bústia de suggeriments per tal d'establir un diàleg amb l'usuari, que permetrà una llista de preguntes més freqüents per a resoldre la curiositat dels internautes i enriquir els seus coneixements sobre aquest Portal.

Arxiu de Textos Catalans Antics

Director: Josep Perarnau i Espelt

L'objectiu d'aquest programa és la constitució d'una biblioteca especialitzada i d'un banc de dades on constin la notícia i la localització bibliotecària o arxivística de textos catalans, la bibliografia que es va publicant en relació amb els textos esmentats, i la possibilitat d'obtenir una reproducció dels dits textos. També es pretén editar els textos catalans anteriors al segle XIX i estudiar-los.

Estat actual del programa i realitzacions

S'ha preparat per a publicació el volum 20, que conté el material següent:

Articles

PERARNAU I ESPELT, Josep. *L'Apologia de* versutiis atque perversitatibus pseudotheologorum et religiosorum ad magistrum Jacobum Albi, canonicum Dignensem *d'Arnau de Vilanova. Edició i estudi; i transcripció del* Tractatus quidam in quo respondetur obiectionibus quae fiebant contra «Tractatum Arnaldi de adventu Antichristi».

— *Sobre la primera crisi entorn el* De adventu Antichristi *d'Arnau de Vilanova; París 1299-1300.*

MENSA I VALLS, Jaume. *Observacions sobre l'autoria i la finalitat del Tractatus quidam in quo respondetur obiectionibus quae fiebant contra «Tractatum Arnaldi de adventu Antichristi».*

PUIG I OLIVER, Jaume de. *Més nous textos catalans antics de la Biblioteca Capitular y Colombina de Sevilla.*

FERRANDO I FRANCÈS, Antoni. *Aproximació dialectològica al* Llibre dels Fets, *de Jaume I.*

Notes i documents

CIFUENTES I COMAMALA, Lluís. *In memoriam. Lluís Garcia Ballester: Herència i record.*

CARRÉ, Antònia; CIFUENTES I COMAMALA, Lluís. Quesits *(Barcelona, Pere Posa, 1499): una traducció catalana desconeguda del* Liber de homine (Il perchè) *de Girolamo Manfredi amb filtre napolità.*

PERARNAU I ESPELT, Josep. *Sobre l'estructura global del* De tempore adventus Antichristi *d'Arnau de Vilanova.*

PUIG I OLIVER, Jaume. *Johannes Merhout, copista de llibres a Catalunya 1413-1414.*

PLANES I ALBETS, Ramon. *Notes d'arxiu sobre arrendaments i inventaris de molins fariners.*

Secció bibliogràfica

AMENGUAL I BATLE, Josep. *Consentius / Severus de Menorca. Vint-i-cinc anys d'estudis.*

Recensions

Notícies bibliogràfiques:

I. Obres generals i bibliografies

II. Estudis de referència geogràfica

III. Estudis de referència cronològica

IV. Arxius, biblioteques i museus

Taules

V. De fons arxivístics i similars

VI. D'antropònims i d'obres anònimes

Missió de recerca de manuscrits d'obres o d'autors catalans fora de Catalunya

L'objectiu d'aquest apartat és descobrir els manuscrits catalans (per procedència, autor, llengua o temàtica) que no apareixen en inventaris i catàlegs i donar-los a conèixer; identificar els textos confusament indicats en els catàlegs o simplement passats per alt (fragments, etc.); estudiar els manuscrits catalans per tal d'extreure'n la màxima informació possible i, si escau, procedir a editar-los.

El senyor Josep Perarnau ha descrit tots els manuscrits lul·lians de la Biblioteca Ambrosiana de Milà (17) i n'ha preparat el catàleg, que serà publicat a *Arxiu de Textos Catalans Antics* 21 (2002), prosseguint d'aquesta manera la catalogació dels fons lul·lians dispersos per Europa.

A la Biblioteca Apostòlica Vaticana i a l'arxiu dels Carmelites calçats, de Roma, ha continuat els treballs d'edició i estudi dels textos d'Arnau de Vilanova, un dels quals es publica en el volum 20 (2001) d'*ATCA*. El mateix treball l'ha dut a consultar els manuscrits arnaldians de la Biblioteca Nacional de París, on ha consultat els documents del procés inquisitorial contra Arnau de Vilanova que s'hi guarden, per tal d'editar-los en el volum esmentat d'*ATCA*, millorant l'edició que en va fer el seu dia M. Menéndez y Pelayo.

A Carpentràs ha reprès l'estudi del manuscrit que conté les traduccions al català d'obres de Joan de Rocatalhada.

A Sevilla, a la Biblioteca Capitular y Colombina, ha estudiat i descrit 3 manuscrits de sermons de sant Vicent Ferrer. Han aparegut nous sermons, desconeguts i inèdits fins ara, que augmenten els 909 fitxats a *ATCA* 18 (1999).

A Sevilla, Munic i Roma ha prosseguit l'estudi i l'edició crítica del text de la *Lògica d'Algatzell*, de Ramon Llull, amb la intenció d'establir d'una vegada el text crític i complet, a base del manuscrit sevillà, fins ara no tingut en compte.

Per la seva banda, el senyor Jaume de Puig ha descrit els manuscrits de Francesc Eximenis que esmentem tot seguit: Biblioteca Nacional de Madrid, manuscrits 2801, 4187 (*Vida de Crist*), 1473 (*Carro de las Donas*), 1460 (*Pastorale*), 4286 (*Psaltiri*), 92 (*Scala Dei*);

Biblioteca de l'Escorial, manuscrits b.I.17, N.II.18, h.III.22 (*Vida de Cristo*), h.III.20 (*Libro de las Donas*); Biblioteca Universitària de València, manuscrits 214, 209, 576 (*Vida de Crist*), 726 (*Psalterium laudatorium*); Biblioteca Episcopal de Vic, manuscrit 172 (*Vida de Crist*).

També ha continuat la catalogació dels manuscrits catalans de la Biblioteca Capitular y Colombina de Sevilla, volums amb textos catalans i llatins: manuscrits 5-2-22 (*Furs d'Aragó, Usatges i Constitucions de Catalunya*, segles XIV i XV), 5-1-10 (*Joan de Casals, Tractatus de latitudinibus formarum*, segles XIV-XV), 85-5-37 (*Bonifaci Ferrer, Tractatus pro defensione Benedicti XIII*, segle XV), 56-2-14 (*Ramon Martí, Pugio Fidei*, segle XV), 83-8-1 (*Jaume Marquilles, Manna super Usaticos*, segle XV), 7-2-22 (*Joan de Pastrana, Thesaurus pauperum*, segle XV), 7-3-3 (*Ramon de Penyafort, Summa de paenitentia, Summa de matrimonio, Consultationes fratrum, De medicinis equorum*, segle XIV), 7-2-39 (*Ramon de Penyafort, Summa de paenitentia*, segle XIV), 7-7-3 (*Ramon de Penyafort, Summa de paenitentia, Summa de matrimonio*, segle XIV).

Sobre la troballa de textos medievals desconeguts en el manuscrit 5-5-26 de la mateixa biblioteca, ja descrit en una campanya anterior, és en premsa l'article «Més nous textos catalans antics de la Biblioteca Capitular y Colombina de Sevilla», dins *ATCA* 20 (2001), treball on Jaume de Puig publica el fragment fins ara desconegut de la traducció catalana medieval de la *Historia Apollonii regis Tyri*, i on es dóna notícia de la descoberta d'un nou testimoni medieval de la traducció catalana de la Bíblia: 4 llibres de l'Antic Testament (*dos llibres dels Reis* i *Cròniques*), entre d'altres.

A l'Arxiu Municipal de València, Jaume de Puig ha acabat la revisió i l'aparat crític de la transcripció del volum *Processos* IV-7, folis 1-250, referent a Nicolau Eimeric, una font essencial per a comprendre l'acció antilul·liana de l'inquisidor.

Durant el curs vinent es preveu dur a terme els treballs següents:

Acabar de descriure altres petits fons manuscrits lul·lians: Innichen, Mainz, etc.

A la Biblioteca Capitular y Colombina de Sevilla hi ha diversos manuscrits lul·lians (10), arnaldians (3) i raimundians (5). Del fons sevillà han estat descrits fins ara 40 manuscrits catalans, amb textos en català, llatí i àdhuc castellà i occità. En falten 32 per acabar la sèrie. Per tant, cal preveure noves missions a Sevilla.

Fins al moment han estat descrits 78 manuscrits d'Eiximenis de biblioteques de Catalunya i d'Espanya. Falten encara per descriure 8 manuscrits de la Seu de València, 4 manuscrits de la Biblioteca Nacional de Madrid, 1 de la Biblioteca Capitular de Saragossa, 1 de les Des-

calzas Reales, de Madrid, 1 de l'Escorial, 4 fragments de la Biblioteca de la Universitat de Barcelona, 2 manuscrits de l'Arxiu Episcopal de Vic, 1 del Col·legi de Sarrià, 1 de l'Ateneu Barcelonès, 1 de l'Arxiu Històric Municipal de Barcelona i 1 fragment de Collbató (entre manuscrits sencers i fragments = 24 manuscrits).

Dels manuscrits d'Eiximenis de l'estranger falta descriure els 3 de la British Library, 1 de Cambridge, 18 de la Biblioteca Nacional de París, 3 de la bibl. de l'Arsenal, 1 de la bibl. Mazarine, 2 de Chantilly, 1 de Lió, 1 de Besançon, 1 de Marsella, 1 d'Albí, 1 de Carpentràs, 1 de Tolosa de Llenguadoc, 1 de Brussel·les, 3 de Roma, 2 de Milà, 2 de Torí, 1 de Budapest, 1 de Cracòvia i 1 de Sant Petersburg. En total: 30 de França, 7 d'Itàlia, 1 de Bèlgica i 3 de països de l'Est = 41 manuscrits.

Pel que fa als manuscrits de la Biblioteca Nacional de París, Jaume de Puig ha començat a recollir totes les dades catalogràfiques que es poden obtenir dels microfilms dels manuscrits d'Eiximenis existents a la Biblioteca de Catalunya i del fitxer de manuscrits de la Fundació Patxot, dipositat en la mateixa Biblioteca de Catalunya, per tal d'aprofitar les notes preses en el seu moment per Pere Bohigas. Pel que fa a la resta de manuscrits d'Eiximenis de l'estranger, es farà el mateix amb els corresponents microfilms dipositats al Patronat Francesc Eiximenis de Girona. Una vegada completat aquest treball per àrees (París-nord de França-Brussel·les, Anglaterra, Itàlia, sud de França, països de l'Est), caldria planificar els desplaçaments *in situ* per acabar la catalogació, amb una gran part del treball prèviament enllestida, factor que en reduiria sensiblement les despeses. Els viatges a l'estranger amb aquesta finalitat podrien començar el febrer de 2002, aprofitant un desplaçament que Jaume de Puig ha de fer a Roma per tal de participar en un simposi sobre inquisició medieval. Els viatges a països de l'Est haurien d'ésser aprofitats per a elaborar inventaris simples de fons catalans que s'hi puguin trobar, tasca que a les grans biblioteques d'aquella zona encara no s'ha fet mai.

Diccionari Jurídic Català

Director: Josep M. Mas i Solench

L'objectiu d'aquest programa és presentar la terminologia jurídica catalana en una obra de conjunt, de manera que cada veu o entrada, referida a una institució o figura jurídica, inclogui la definició, la història, la doctrina, la legislació, la jurisprudència, la bibliografia i les seves equivalències a altres idiomes europeus.

Estat actual del programa i realitzacions

Cal recordar que aquesta obra la porten a terme conjuntament la Fundació Jau-

me Callís i la Societat Catalana d'Estudis Jurídics i que té per objectiu presentar la terminologia del dret històric i actual de Catalunya ordenada alfabèticament, de tal manera que les diverses institucions i figures jurídiques siguin tractades en forma enciclopèdica i, per tant, que cada article que s'hi refereix abasti la definició, la història, la doctrina, la legislació, la jurisprudència i una selecta bibliografia i que, a la vegada, s'ofereixi la traducció de cada concepte a les diverses llengües europees.

Amb aquesta finalitat fa 4 anys es van començar els treballs per a la redacció del *Diccionari Jurídic Català*, el projecte del qual prèviament havia estat consultat a totes les universitats i corporacions professionals de Catalunya. Posteriorment s'ha considerat interessant incloure-hi la terminologia jurídica d'altres terres de l'àrea lingüística del català: Comunitat Valenciana i Govern Balear i Principat d'Andorra. Pel que fa a les 2 primeres s'està pendent d'una decisió definitiva, mentre que pel que fa a Andorra ja s'ha establert un conveni amb el Ministeri de Turisme i Cultura i el Tribunal Superior de Justícia, segons el qual, en mútua col·laboració, s'inclouran les veus específiques del seu ordenament jurídic d'acord amb el nomenclàtor aprovat. Actualment s'han iniciat els contactes amb els col·laboradors i s'està procedint a confirmar els encàrrecs convenients.

Quant al desenvolupament de la redacció, el *Diccionari Jurídic Català* segueix el ritme programat des d'un principi, si bé amb més lentitud a causa de la complexitat del projecte i a les corresponents disponibilitats econòmiques. Les col·laboracions a l'obra estan aconseguides en un 70 % i els treballs que es fan actualment són: 1) redacció dels articles que falten; 2) alfabetització informatitzada de les col·laboracions rebudes; 3) correcció lingüística i científica dels materials lliurats; 4) traducció d'aquells articles que inevitablement han estat redactats en castellà, per dificultats dels autors; 5) estructuració de l'ordre intern, concretant les veus de referència, les abreviacions i les citacions legals, i 6) elaboració dels articles derivats de la comprovació de referències i els corresponents a altres comunitats i al Principat d'Andorra.

L'obra recollirà també institucions històriques desaparegudes o en desús, útils per als estudis històrics, així com expressions en idiomes estrangers, especialment llatines, que s'han utilitzat i s'utilitzen encara en textos doctrinals i escrits judicials.

La realització definitiva ha sofert un retard lògic per les raons exposades i resta pendent dels articles encarregats i no lliurats encara, pendent dels corresponents a altres àrees lingüístiques i pendent de la definitiva revisió i estructuració, les quals no es poden portar a terme

si no es disposa de la redacció total del text.

L'educació durant el segle XIX a Catalunya, les Illes Balears i València

Director: Josep González-Agàpito i Granell

En tota societat l'educació és un dels elements fonamentals de sociabilització i individualització dels seus membres. Aquest programa de recerca té com a objectiu ajudar a analitzar i comprendre millor la situació actual de l'educació mitjançant els processos, fets i circumstàncies històrics que l'han afavorit, coneixent el debat i confrontació d'idees i interessos entorn de l'educació, sobretot en les seves connotacions socials i polítiques. Repassant, així mateix, la dual realitat entre avenços i resistències del desenvolupament del sistema escolar i, a l'últim, esguardant les intervencions i efectes educatius produïts entorn de la sociabilitat, el temps lliure, les pràctiques i activitats culturals, la funció de la cultura popular, etc.

Estat actual del programa i realitzacions

Durant el curs 2000-2001 la recerca s'ha centrat en el període dels 2 primers terços del segle XIX, per tal d'establir les polítiques i accions adreçades a la construcció dels sistemes educatius estatals, una de les eines més eficaces de la construcció dels estats-nació i de conformació de les mentalitats a aquesta nova i uniformadora concepció. S'ha dedicat una atenció especial a les seves repercussions per a la cultura catalana. No sols l'educació formal ha estat objecte d'estudi, sinó també l'àmbit de l'educació social i no formal. Així mateix s'han dedicat esforços a establir les aportacions innovadores i la seva connexió amb els corrents europeus coetanis. La recerca ha fet aflorar documentació especialment interessant que esperem que aportarà noves visions sobre l'educació en els nostres països. D'altra banda, el senyor Salomó Marquès ha continuat l'estudi de l'exili del professorat després de la Guerra Civil; així, ha viatjat a Mèxic i Xile amb aquest objectiu. També el senyor Josep González-Agàpito i col·laboradors han prosseguit l'inventari i estudi de la documentació pedagògica de l'Archivo de la Guerra Civil de Salamanca.

Col·laboren en aquest programa de recerca Salomó Marquès, Bernat Sureda i Alejandro Mayordomo.

La integració dels immigrants a Catalunya. El cas de les dones immigrants en els serveis de proximitat

Directora: Carlota Solé i Puig

L'objectiu d'aquest programa és analitzar les diferents teories que donen comp-

te de la realitat immigratòria en el nostre país, i examinar el tema de la feminització dels fluxos immigratoris en els últims 10 anys, especialment pel que fa a la incorporació de dones en el sector dels serveis.

Estat actual del programa i realitzacions

En efecte, és dins el sector de serveis i, específicament, en el subsector dels serveis de proximitat, és a dir, de les activitats relacionades amb la cura d'infants, malalts, ancians, on es produeixen canvis de les tasques tradicionalment assumides per les dones. Són activitats productives que reflecteixen la reproducció social i el desplaçament de les tasques que tradicionalment duien a terme les dones autòctones. Un cop aquestes dones autòctones entren en el mercat formal de treball, es veuen obligades a delegar en altres persones una part de les tasques de reproducció social. Atesa la baixa taxa de compartiment de feines domèstiques entre homes i dones al nostre país, la solució és la d'arrendar els serveis d'altres dones. Com que les feines de reproducció social engloben moltes activitats rutinàries, brutes, etc., és cada cop més nombrós el percentatge de dones immigrants que se n'encarreguen. La comparació entre les tasques productives i reproductives de dones autòctones i immigrants és pertinent en aquest aspecte.

Aquest darrer any s'ha dut a terme el treball empíric, basat en la realització d'entrevistes en profunditat a empresaris i empresàries de serveis de proximitat a la regió metropolitana de Barcelona, a consumidores d'aquests serveis o clientes de les empreses, a usuaris o usuàries dels serveis de proximitat. La transcripció de les entrevistes en profunditat es duu a terme paral·lelament a la seva realització. L'anàlisi de les entrevistes transcrites s'està iniciant en aquest moment i es preveu que pugui estar enllestida al final de la propera tardor de 2001. Les conclusions del treball es podrien presentar a finals de l'any 2001.

Les cartes portolanes medievals

Director: Vicenç M. Rosselló i Verger

Aquest programa no solament mira d'aclarir el concepte d'«Escola mallorquina» a còpia de la documentació arxivística (ACA i ARM) i de l'anàlisi acurada de les cartes i atles confegits a Mallorca, sinó també de tota la cartografia portolana anterior a l'any 1500. Aquest aspecte de la cultura catalana no es pot abstreure del context mediterrani global.

Estat actual del programa i realitzacions

Un cop superada la discussió estèril entre cartografia mallorquina o «espanyola» i cartografia genovesa, veneciana o «italiana», hom comença a estar en condicions d'albirar l'origen i les vies de difu-

sió d'un contribució cientificotècnica tan valuosa.

Pel que fa a la recol·lecció de material bàsic, en aquest moment disposem de 59 documents que corresponen a 135 transparències en color (entre 9 × 12 cm i 18 × 24 cm). Som encara lluny d'haver-ne obtingut la totalitat (185 aproximadament) perquè hi ha institucions o propietaris molt difícils de trobar i de convèncer.

Allò més representatiu, tanmateix, ja ha estat aconseguit amb el criteri de reunir tots els anònims i les obres més significatives de cada autor. Els documents provenen de la Biblioteca Marziana de Venezia, Medicea Laurenziana de Firenze, Österreischische Nationalbibliothek Wien, Zentral Bibliothek de Zürich, Biblioteca Ricardiana de Firenze, Biblioteca Nazionale Vittorio Emmanuele III de Nàpoli, Biblioteca Nazionale Centrale de Firenze, Accademia Etrusca de Cortona, Museo Correr de Venezia, Archivio di Stato de Firenze, Biblioteca Communale de Siena, British Library London, Yale University Library New Haven, Bibliothèque Nationale de Paris, Biblioteca Marucelliana, National Maritime Museum of Greenwich, Topkapi Sarayi Musei d'Istanbul, Biblioteca Guarnacciana de Volterra, Arxiu de la Corona d'Aragó, Museu Marítim de Barcelona, Biblioteca Palatina de Parma, Hispanic Society of New York, Germanische Nationalmuseum von Nürnberg, Badisches Landesmuseum von Karlsruhe, Biblioteca Estense de Módena, The Newberry Library of Chicago i de la Biblioteca Ambrosiana de Milano.

Una part de les despeses d'adquisició de materials ha estat sufragada per l'Institut Cartogràfic de Catalunya. El resultat patrimonial seran 2 col·leccions idèntiques, una a la Cartoteca de la Universitat de València i l'altra a l'Institut Cartogràfic de Catalunya, obertes als investigadors. Totes les imatges disponibles fins ara han estat escanejades i gravades en 11 discos compactes per tal de facilitar-ne l'accés i el maneig sense riscos innecessaris.

Sense la dedicació entusiasta del llicenciat Ramon Pujades Bataller, que n'ha fet tema de tesi doctoral, aquest programa no seria la realitat que ja és. Ha treballat a Venècia, Florència, Gènova i Madrid, i ara s'acaba d'incorporar com a facultatiu a l'Arxiu de la Corona d'Aragó. Coneixedor del llatí, el català i l'italià, i amb un sòlid pertret paleogràfic, ha elaborat un treball titulat *El litoral valencià en la cartografia portolana medieval*, fonamentat en l'anàlisi exhaustiva d'una quarantena de documents. També ha buidat una dotzena de cartes pel que fa a la toponímia (uns 1.800 noms per carta) i està tractant el corpus amb l'ajuda d'un complex programa informàtic.

Ara per ara, hom albira una hipòtesi de treball que confirma la dita

d'Opicino de Canistris (1334/37): *Mappa maris nauigabilis secundum Ianuenses et Maioricenses.* El primer «cartògraf» mallorquí (1339) Angelino Dulcert/Dalorto devia ser en realitat un genovès *Dulceto* i feia escola des de l'illa, mentre que el venecià Pietro Vesconte en feia una de paral·lela. Francesco Beccari (1403) serà responsable de les novetats i els progressos posteriors.

Cresques Abraham (1375 *ca*) òbviament segueix la pauta mallorquina amb una bona partida de mestres jueus. Ara és en via d'estudi la Carta de Cortona —una de les més antigues i poc conegudes—, la qual, un cop revisada la Carta Pisana, permetrà establir conclusions més sòlides.

Una part avançada de la nostra recerca s'exposa en *10è curs. La cartografia catalana.* «Les cartes portolanes mallorquines». Barcelona, Institut Cartogràfic de Catalunya (2000). Cf. p. 17-115.

Centre de Recerca Matemàtica

L'Institut d'Estudis Catalans creà l'any 1984 el Centre de Recerca Matemàtica (CRM) amb l'objectiu principal de posar a disposició dels matemàtics catalans un centre d'investigació que estimulés la millora de la recerca matemàtica a Catalunya, tant en l'aspecte qualitatiu com en el quantitatiu. Per a assolir aquest objectiu, el CRM convida destacats científics d'arreu a fer estades de recerca, facilita el contacte amb aquests i amb institucions científiques als nostres joves investigadors, duu a terme programes de recerca, organitza congressos, seminaris i altres reunions científiques i difon els resultats de la recerca.

El CRM és ubicat a la Facultat de Ciències de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), al Campus de Bellaterra, segons el conveni signat entre l'IEC i la UAB.

Òrgans directius i Secretaria

El Consell

El CRM és dirigit per un Consell format per 4 membres de les disciplines de matemàtiques de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) i per un representant de la Societat Catalana de Matemàtiques (SCM).

Actualment són membres del Consell les persones següents: Eduard Bonet (IEC), Manuel Castellet (IEC), Joan Girbau (IEC), Sebastià Xambó (SCM) i Josep Vaquer (IEC).

El director

El Consell elegeix un director per un període de 4 anys. L'actual director és el senyor Manuel Castellet, que fou reelegit per al quadrienni 2000-2003 en la sessió del Consell del mes d'octubre de 1999.

La Comissió d'Assessorament Científic

El Consell del CRM, en la reunió que celebrà el 13 de maig de 1994, va acordar la creació d'una Comissió d'Assessorament Científic, tal com havien suggerit alguns membres de la comunitat matemàtica catalana.

Durant aquest curs els membres d'aquesta Comissió han estat: Jaume Aguadé (UAB), Lluís Alsedà (UAB), Pilar Bayer (UB), Josep Blat (UPF), Joan Elias (UB), Núria Fagella (UB), Jaume Moncasi (UAB), David Nualart (UB), Oriol Serra (UPC) i Mercè Ollé (UPC).

La Secretaria

De la Secretaria de la Direcció del CRM, així com d'atendre els nostres invitats i de processar els treballs de recerca, en tenen cura Maria Julià i Consol Roca.

Investigadors visitants

Durant aquest curs, el CRM ha acollit 33

investigadors visitants, amb estades que globalment sumen 167 mesos.

Becaris postdoctorals

D'entre els investigadors que han visitat el CRM durant aquest curs 2000-2001, volem destacar la presència d'11 becaris postdoctorals, amb estades superiors a 9 mesos, amb la qual cosa s'acompleix un dels objectius fundacionals: facilitar la recerca dels joves investigadors i el contacte d'aquests amb els científics més destacats. Aquests becaris i el període total de la seva estada es relacionen a continuació:

X. Zhang	Científic (DGESeIC)
J. A. Crespo	CRM
F. X. Dehon	Marie Curie (CE)
M. Eddahbi	CRM
G. Granja	Instituto Superior Técnico de Lisboa
N. Dutertre	Marie Curie (CE)
F. Neumann	Xarxa MHT (Modern Homotopy Theory) (CE)
M. Sierakowski	NATO
G. Swirszcz	CRM
A. Descheemaiker	Xarxa MHT (CE)
M. Cuivilliez	Marie Curie (CE)

Les beques doctorals pròpies del CRM foren concedides, l'any 2000 a J. A. Crespo i a G. Swirszcz, d'un total de 36 sol·licituds presentades.

Activitats científiques

Barcelona 2001 EuroPh D Topology Conference

W. Chacholski, Yale University

O. Cornea, Université de Lille I

D. J. Green, Universität Wuppertal

F. Neumann, Centre de Recerca Matemàtica

P. Salvatore, Università degli Studi di Roma, «Tor Vergata»

S. Schwede, Universität Bielefeld

N. P. Strickland, University of Sheffield

P. Lambrechts, Université d'Artois

S. Whitehouse, Université d'Artois

Aquest esdeveniment ha tingut el següent comitè científic: Antonio Viruel, Universidad de Málaga (coordinador de la conferència); Jérôme Scherer, Université de Lausana; Natàlia Castellana, University of Aberdeen.

Hi hagué 9 conferències plenàries, de les quals s'adjunten els títols i els conferenciants a continuació, i 14 presentacions orals i 10 pòsters.

— W. Chacholski: «Model approximations of sheaves»

— O. Cornea: «Periodic orbits of Hamiltonian flows and homotopy theory»

— D. J. Green: «Computing cohomology rings of p – groups»

— P. Lambrechts: «Lefschetz duality and algebraic models of homotopy types»

— F. Neumann: «Étale homotopy and moduli stacks»

— P. Salvatore: «Formality of configuration spaces»

— S. Schwede: «Realizing modules over cohomology algebras»

— N. P. Strickland: «Formal multicurves and equivariant cobordism»

— S. Whitehouse: «Bases for cooperations in complex K-theory»

Cursos avançats del CRM

Aquest curs s'ha dut a terme la sisena edició dels cursos avançats que organitza el CRM sobre temes concrets de les matemàtiques que siguin d'actualitat per la seva activitat investigadora. Aquests cursos intensius estan adreçats a estudiants de doctorat avançats i a doctors, i són impartits per especialistes de reconegut prestigi en la matèria.

Durant el curs 2000-2001 s'han portat a terme el següents cursos avançats:

— *Algebraic Quantum Groups.* Coordinat per P. Ara (UAB) i impartit per K. Brown (Universitat de Glasgow) i K. Goodearl (Universitat de Califòrnia, a Santa Bàrbara). Del 5 al 16 de setembre de 2000.

El curs va tractar de diversos aspectes de la teoria de grups quàntics, i va posar èmfasi en l'estructura i la teoria de representació de versions quàntiques d'anells de coordenades de varietats algebraiques i àlgebres envolupants d'àlgebres de Lie de dimensió finita. El punt de vista que adoptaren fou el de l'àlgebra no commutativa moderna i el de la teoria de representació. Després d'introduir les diverses àlgebres quàntiques, una part del curs es va centrar en la situació en què hi ha una arrel de la unitat, mentre que una altra va seguir el cas general. El primer camí ens porta a l'estudi d'àlgebres de Hopf noetherianes que satisfan identitats polinòmiques i posen èmfasi en bones propietats homològiques i relacions geomètriques amb l'espai maximal d'ideals del centre. En la situació genèrica, les classes es concentraren en la geometria dels espectres primer i primitiu d'anells de coordenades quantitzats.

Aquest curs avançat, al qual assistiren 52 investigadors i estudiants de doctorat, fou finançat per la Comunitat Europea dins el programa Trobades Científiques d'Alt Nivell (contracte núm. HPCF-CT-1999-00048), per la Dirección General de Enseñanza Superior e Investigación Científica (ref. CO99-0116) i per la Direcció General de Recerca (2000ARCS 00132).

— *Symplectic geometry of integrable Hamiltonian systems.* Coordinat per Carlos Curràs-Bosch i Eva Miranda i impartit per Michèle Audin (Institut de Recherche de Mathématique Avancée, Strasbourg), Ana Cannas da Silva (Instituto Superior Técnico, Lisboa) i Eugene Lerman (University of Illinois at Urbana-Champaign). Del 10 al 15 de juliol de 2001.

A més es van impartir 4 conferències d'una hora. El total de participants al curs fou de 55 persones.

— *Global Riemannian geometry: curvature and topology*. Amb la col·laboració de la Universitat Jaume I i coordinat per Vicent Palmer i Ximo Gual. El curs fou impartit per S. Markvorsen (Technical University of Denmark) i M. Min-Oo (McMaster University). Castelló de la Plana. Del 17 al 23 de juliol de 2001.

Es van impartir 4 conferències d'una hora, i 13 intervencions de 10 minuts dels joves participants. El total de participants al curs fou de 47 persones.

— *Modular forms and p-adic Hodge theory*. Coordinat per Adolfo Quirós i Xavier Xarles i impartit per Christophe Breuil (Universitat París-Sud) i Bas Edixhoven (Universitat de Rennes I). Del 18 al 28 d'agost de 2001.

Es van impartir 7 conferències d'una hora i un quart, i els joves participants van fer 9 presentacions de 30 minuts.

Mestratge Matemàtiques per als instruments financers

El mestratge *Matemàtiques per als instruments financers* és una activitat conjunta del Centre de Recerca Matemàtica i el Departament de Matemàtiques de la Universitat Autònoma de Barcelona amb diverses empreses financeres, entre les quals hi ha la Borsa de Barcelona, que n'és l'entitat patrocinadora. Hi col·laboren, també, els departaments d'Economia Aplicada, d'Economia de l'Empresa i d'Economia i d'Història Econòmica de la UAB, el Departament d'Estadística de la Universitat de Barcelona i destacats especialistes que treballen en contacte directe amb els mercats. L'objectiu del mestratge és formar especialistes capaços de desenvolupar nous productes financers, segons les necessitats del moment, i preparats per a comprendre i discutir críticament les hipòtesis i limitacions dels models existents. Aquest mestratge s'estructura en 3 quadrimestres, 2 de teòrics, amb 120 hores de docència cadascun, i un tercer de pràctiques en una empresa financera.

La responsabilitat del mestratge és a càrrec de la Comissió acadèmica, integrada pels professors Àngel Calsina, Joan del Castillo, Jaume Llibre i Frederic Utzet, i del Consell assessor, integrat pels senyors Xavier Auguets (Caixa de Catalunya), Antoni Giralt (Borsa de Barcelona), Pere Guinjoan (Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona) i Joan Sueiro (Banc de Sabadell).

Són admesos anualment un màxim de 20 alumnes, que disposen a les instal·lacions del CRM de la tecnologia més avançada per a fer el seguiment dels mercats financers.

Maths Quiz 2000

El CRM ha organitzat el concurs internacional *Maths Quiz 2000*, que es va celebrar els dies 4 i 5 de desembre de 2000. Aquest joc o competició ha representat

un esdeveniment singular dintre de les celebracions de l'Any Mundial de les Matemàtiques. És un concurs d'una durada ininterrompuda de 24 hores, que s'ha fet a través d'Internet, en temps real, simultàniament a tot el món. Els concursants —hi havia un total de 378 equips inscrits d'arreu del món— havien d'anar contestant preguntes de matemàtiques, del màxim nivell, per tal d'anar sumant punts. Al mateix temps, podien seguir l'evolució de la seva classificació en el total d'equips participants. El joc tenia una estructura que recordava la plena: les preguntes apareixien en una mena de tarja i calia completar una fila o columna per tal d'accedir a una tarja superior on les respostes correctes tenien un valor més alt (la puntuació de les targes seguia la successió de Fibonacci).

El *Maths Quiz 2000* va ser dissenyat i realitzat per Rafel Serra i Jaume Aguadé, que van coordinar un equip d'informàtics encarregats de la programació i implantació del joc, i un equip de matemàtics que van preparar la base de dades de preguntes.

Aquest joc ha rebut el suport de Sun Microsystems, que ha ofert els 5 premis principals (consistents, cada un, en una estació de treball i el servidor del joc; Birkhäuser Verlag, que ha ofert un nombre molt important de lots de llibres; i Wolfram Res., que ha ofert 5 llicències del programa *Mathematica*). Cal destacar també el suport que s'ha rebut de la Universitat Oberta de Catalunya i del Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació de la Generalitat de Catalunya.

El CRM havia ofert un premi (en forma d'ajuda a la recerca) a l'equip dels Països Catalans que obtingués una classificació més bona. Aquest premi s'ha atorgat a un equip de la Universitat Autònoma de Barcelona, el qual, al mateix temps, ha obtingut la primera posició absoluta al *Maths Quiz 2000*.

Altres conferències i seminaris

Al CRM regularment s'hi fan conferències i seminaris. Per a poder avaluar l'activitat del centre únicament es relaciona a continuació el nombre de conferències i seminaris que s'ha dut a terme durant cadascun dels mesos del curs:

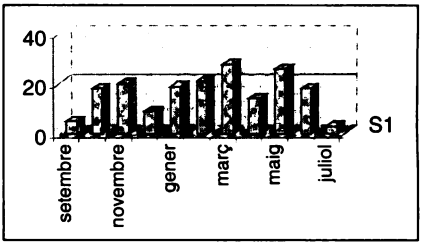

FIGURA 1. Conferències i seminaris curs 2000-2001.

Publicacions

De la sèrie «Preprints», publicada pel CRM durant aquest curs, se n'han fet els 33 números següents:

Núm. 441: LLIBRE, J.; ZHANG, X. *On the*

invariant algebraic surfaces of the Lorenz systems. Setembre de 2000.

Núm. 442: LLIBRE, J.; ZHANG, X. *Invariant algebraic surfaces of the Rikitake system*. Setembre de 2000.

Núm. 443: MELNIKOV, M. S.; PARAMONOV, P. V.; VERDERA J. *C^1-approximation and extension of subharmonic functions*. Setembre de 2000.

Núm. 444: MAÑOSA, V. *Monodromy, stability, and bifurcation of a limit cycle from degenerate singular points of certain planar vector fields*. Octubre de 2000.

Núm. 445: AIT OUAHRA, M.; EDDAHBI, M. *Théorèmes limites pour certaines fonctionnelles associées aux processus stables sur l'espace de Hölder*. Octubre de 2000.

Núm. 446: LLIBRE, J.; ZHANG, X. *Invariant algebraic surfaces of the Belousov-Zhabotinskii systems*. Octubre de 2000.

Núm. 447: BURDZY, K.; NUALART, D. *Brownian motion reflected on Brownian motion*. Novembre de 2000.

Núm. 448: LI, W.; LLIBRE, J.; NICOLAU, M.; ZHANG, X. *On the differentiability of first integrals of two dimensional flows*. Novembre de 2000.

Núm. 449: LI, W.; LLIBRE, J.; ZHANG, X. *Melnikov functions for period annulus, nondegenerate centers, heteroclinic and homoclinic Cycles*. Novembre de 2000.

Núm. 450: LEARY, I. J. *Bounding the orders of finite subgroups*. Novembre de 2000.

Núm. 451: LI, W.; LLIBRE, J.; ZHANG, X. *Extension of Floquet's theory to nonlinear periodic differential systems and embedding diffeomorphisms in differential flows*. Novembre de 2000.

Núm. 452: GAUTERO, F. *Cross-sections to semi-flows on 2-complexes*. Novembre de 2000.

Núm. 453: LEARY, I. J. *The Euler class of a Poincaré duality group*. Desembre de 2000.

Núm. 454: LI, W.; LLIBRE, J.; ZHANG, X. *Planar analytic vector fields with generalized rational first integrals*. Desembre de 2000.

Núm. 455: LI, W.; LLIBRE, J.; ZHANG, X. *Local first integrals of differential systems and diffeomorphisms*. Desembre de 2000.

Núm. 456: GASULL, A.; GIACOMINI, H. *A new criterium to control the number of limit cycles of some generalized Liénard equations*. Desembre de 2000.

Núm. 457: FONT, J. M.; HÁJEK, P. *On Lukasiewicz's four-valued modal logic*. Desembre de 2000.

Núm. 458: ALSEDÀ, Ll.; KOLYADA, S.; LLIBRE, J.; SNOHA, L. *Axiomatic definition of the topological entropy on the interval*. Desembre de 2000.

Núm. 459: DUTERTRE, N. *On topological invariants associated to a polyno-*

mial with compact critical set. Desembre de 2000.

Núm. 460: González, M. J.; Nicolau, A. *Multiplicative square functions*. Desembre de 2000.

Núm. 461: Ara, P.; Pedersen, G. K.; Perera, F. *A closure operation in rings*. Gener de 2001.

Núm. 462: Cannon, J. W.; Dicks, W. *On hyperbolic once-punctured-torus bundles*. Gener de 2001.

Núm. 463: Dutertre, N. *Courbures et singularités réelles*. Febrer de 2001.

Núm. 464: Delon, F.-X. *μ-cohomologie des espaces fonctionnels de source le classifiant d'un groupe de Lie compact commutatif*. Febrer de 2001.

Núm. 465: González, M. J.; Koskela, P.; Llorente, J. G.; Nicolau, A. *Distributional inequalities for non-harmonic functions*. Febrer de 2001.

Núm. 466: Dammak, M.; Grazzini, F.; Zarati, S. *Profondeur et cohomologie équivariante*. Març de 2001.

Núm. 467: Bourguiba, D.; Hammouda, S.; Zarati, S. *Actions libres d'un 2-groupe abélien élémentaire sur un produit fini de sphères*. Març de 2001.

Núm. 468: Cuvillez, M. *Properties of semi-trivial fibrations*. Març de 2001.

Núm. 469: Sjögren, P.; Soria, F. *Sharp estimates for the non-centered maximal operator associated to Gaussian and other radial measures*. Abril de 2001.

Núm. 470: Ara, P.; O'Meara, K. C.; Perera, F. *Stable finiteness of group rings in arbitrary characteristic*. Abril de 2001.

Núm. 471: Broto, C.; Kitchloo, N. *Classifying spaces of Kač-Moody groups*. Juny de 2001.

Núm. 472: Descheemaeker, A.; Malfait, W. *Preserving asphericity of virtually nilpotent spaces under p-localization*. Juny de 2001.

Núm. 473: Broto, C.; Levi, R.; Oliver, B. *Homotopy finite group theory*. Juny de 2001.

De la sèrie «Quaderns» se n'han publicat aquests 4 números:

Núm. 17: Advanced Course on Algebraic Quantum Groups (setembre de 2000).

Núm. 18: Advanced Course on Symplectic Geometry of Integrable Hamiltonian Systems (juliol de 2001).

Núm. 19: Advanced Course on Global Riemannian Geometry: curvature and topology (juliol de 2001).

Núm. 20: Advanced Course on Modular Forms and p-adic-adic Hodge Theory (juliol de 2001).

Durant el mes de març de 2001 es va publicar el sisè volum de la sèrie «Conferències», que recull un resum de les conferències impartides al llarg de l'any 2000.

Placa Narcís Monturiol

Aquest any la Generalitat de Catalunya, a proposta del conseller de Recerca, Universitats i Societat de la Informació, concedí la Placa Narcís Monturiol al mèrit científic i tecnològic al Centre de Recerca Matemàtica (Decret 361/2000, DOGC 3265, de 15 de novembre de 2000). Aquest guardó, que és el màxim que el Govern de Catalunya atorga a una institució científica, fou concedit per «dur a terme una important tasca de desenvolupament de la recerca matemàtica a Catalunya, com a centre de professors visitants i becaris postdoctorals, al servei de tots els matemàtics de les universitats catalanes, alhora que ha projectat a la comunitat internacional l'activitat científica del nostre país». La *Placa Narcís Monturiol* fou lliurada el dia 30 de novembre pel president de la Generalitat de Catalunya al Saló Sant Jordi de la Generalitat i recollida pel seu director, en representació del Centre de Recerca Matemàtica.

L'EPDI

El mes d'agost de l'any 2000, el Centre de Recerca Matemàtica fou convidat a integrar-se a l'European Postdoctoral Institut for the Mathematical Sciences (EPDI), integració que es féu efectiva durant el mes de setembre.

L'EPDI és una xarxa d'instituts de recerca europeus que atorga anualment un nombre de beques postdoctorals d'alt nivell competitiu. Creat inicialment per l'Institut des Hautes Études Scientifiques de Bures, pel Max-Planck-Institut für Mathematik de Bonn i per l'Isaac Newton Institute for the Mathematical Sciences de Cambridge, està constituït actualment per 9 instituts de recerca matemàtica: els 3 esmentats, el CRM, el Max-Planck-Institut für Mathematik in den Naturwissenschaften de Leipzig, l'Institute Mittag-Leffler de Djursholm, el Banach Center de Varsòvia, l'Erwin Schrödinger Institut de Viena i el Forschungsinstitut für Mathematik (FIM) de Zuric.

L'EPDI convocà el mes d'octubre 5 beques postdoctorals de 2 anys de durada (cursos 2001-2002 i 2002-2003), ofertes a joves investigadors de països europeus que hagin obtingut el doctorat en matemàtiques (pures o aplicades) o en física matemàtica el 1999 o posteriorment.

En sengles reunions a Viena i Cambridge es procedí a la selecció de candidats, un cop estudiades les sol·licituds i els informes elaborats per especialistes. Dels 5 becaris escollits, 2 faran una estada d'1 any cadascun al CRM.

Grup de Topologia Algebraica

El Grup de Topologia Algebraica de Barcelona, dirigit per Jaume Aguadé, està integrat per 2 catedràtics d'universitat, 6 professors titulars, 5 doctors i 5 estudiants de doctorat; la major part treballen a la Universitat Autònoma de Barce-

lona, però hi participen també les universitats de Barcelona, Almeria, Màlaga i Granada. Aquest grup ha estat designat aquest any com un centre de formació Marie Curie per la Comissió Europea, un dels 2 únics de l'Estat espanyol. És un Grup de Recerca Consolidat de la CIRIT de Catalunya des de 1995 i forma part de la xarxa europea de formació en recerca Modern Homotopy Theory, juntament amb altres grups de les universitats d'Aberdeen, Aarhus, Sheffield, París-Nord i Catòlica de Leuven i el CNRS.

Des de l'any 1982 organitza cada 4 anys la *Barcelona Conference on Algebraic Topology*, una sèrie de congressos de referència a tot el món, les actes dels quals han estat publicades des de l'any 1986 en diverses sèries de Spriger Verlag i Birkhäuser Verlag. El mes de juliol de l'any 2001, els més joves del Grup de Topologia Algebraica han organitzat la *Barcelona 2001 EuroPhD Topology Conference* i, el mes de setembre, l'euro curs avançat *Proper Group Actions*, ambdós esdeveniments finançats per la Comissió Europea.

El grup acull becaris postdoctorals (4 l'any 2000), i a partir de l'any 2001 acollirà també estudiants de doctorat de programes de topologia algebraica de diverses universitats europees.

Trobades científiques d'alt nivell

El Centre de Recerca Matemàtica ha presentat un total de 10 propostes de congressos i cursos avançats a les 2 convocatòries de la Comunitat Europea en el marc del programa *Increment del Potencial Humà de Recerca*, 4 a la convocatòria de l'any 1999 i 6 a la de l'any 2000. Tots 10 esdeveniments han estat aprovats per la Comissió Europea, amb la qual cosa, en un període de 2 anys, de l'estiu de 2000 al de 2002, el CRM haurà organitzat 2 EuroCongressos, 2 EuroCongressos PhD i 6 EuroCursos avançats, a més dels que li puguin ésser aprovats en la convocatòria de 2001. Es tracta dels esdeveniments següents:

— PhD EuroConference on *Complex Analysis and Holomorphic Dynamics*

— *The 6th Barcelona Logic Meeting*

— Curs avançat: *Algebraic Quantum Groups*

— Barcelona 2001 EuroPhD Topology Conference: *Homotopy Theory and Applications*

— Curs avançat: *Symplectic Geometry of Integrable Hamiltonian Systems*

— Curs avançat: *Global Riemannian Geometry: curvature and topology*

— Curs avançat: *Modular forms and p-adic Hodge Theory*

— *Combinatorics and Graph Theory: Algebraic, Algorithmic, Geometric and Probabilistic Aspects*

— Curs avançat: *Proper Group Actions*

— Curs avançat: *Mathematical Finance: Further models*

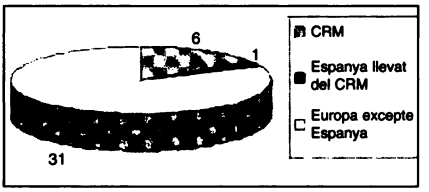

FIGURA 2*a*. Sol·licituds concedides amb data setembre de 2000.

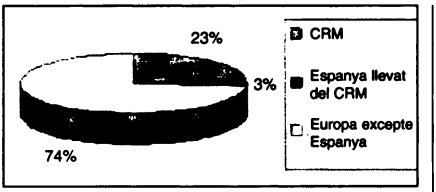

FIGURA 2*b*. Subvencions concedides amb data setembre de 2000.

— Curs avançat: *Geometric 3-Manifolds*

Cal destacar l'elevat percentatge d'èxit assolit pel CRM en aquestes convocatòries, com ho mostren les figures superiors, referit a la convocatòria de l'any 2000.

Premi Ferran Sunyer i Balaguer

L'any 2000 fou convocat per novena vegada el Premi Internacional Ferran Sunyer i Balaguer. El premi és concedit a una monografia que posi al dia els avenços de recerca en alguna de les àrees de les matemàtiques que s'hagin desenvolupat més recentment. L'obra premiada és publicada per Birkhäuser Verlag dins la sèrie *Progress in Mathematics*; el premi és dotat amb 10.000 euros.

En la convocatòria feta el 1999 es van presentar 2 obres d'autors de diferents països. El Comitè científic, integrat per Hyman Bass (Universitat de Michigan), Pilar Bayer (Universitat de Barcelona), Antonio Córdoba (Universitat Autònoma de Madrid), Paul Ma llia Vin (Universitat de París VI), i Alan Weinstein (Universitat de Califòrnia, a Berkeley), va recomanar a la Fundació atorgar el premi a l'obra *The symmetry perspective*, dels autors Martin Golubitsky i Ian Stewart.

En la reunió del patronat de la Fundació Ferran Sunyer i Balaguer del 23 de novembre de 2000, Jaume Aguadé fou designat nou director de la Fundació per substituir Joaquim Bruna, que n'ha estat director des del 1995, i a qui els membres del patronat van agrair la seva tasca.

Pressupost

A continuació s'adjunta un gràfic de l'evolució del pressupost del CRM durant els darrers anys.

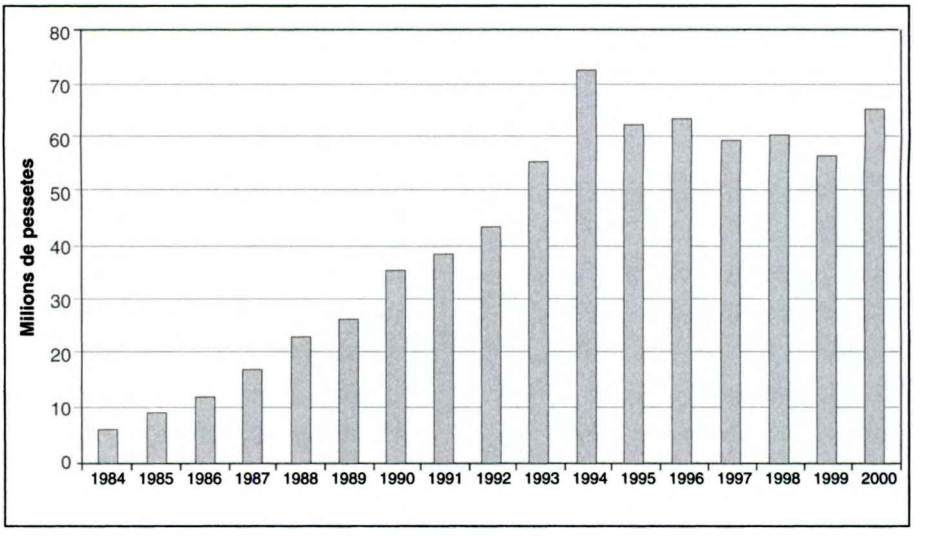
Milions de pessetes
80
70
60
50
40
30
20
10
0
1984
1985
1986
1987
1988
1989
1990
1991
1992
1993
1994
1995
1996
1997
1998
1999
2000

Laboratori d'Estudis Geofísics Eduard Fontserè

Director: Antoni M. Correig i Blanchar

El Laboratori té per objectiu l'estudi de la sismicitat i estructura interna (litosfera) de Catalunya a partir de les dades enregistrades a les estacions sísmiques de Poblet, de Vandellòs, de l'Observatori de l'Ebre i del túnel del Cadí, a la Cerdanya.

El Laboratori d'Estudis Geofísics Eduard Fontserè (LEGEF) duu a terme, des de l'any 1985, estudis de sismologia a la Cerdanya (on s'ha estructurat un Laboratori de Sismologia) i, des de l'any 1984, estudis de sismicitat local i detectabilitat a la zona del Baix Ebre, en part encaminats cap a l'anàlisi de perillositat sísmica. La finalitat dels estudis és bàsicament de recerca, tant des del punt de vista experimental (en el sentit de noves tècniques i metodologia d'anàlisi) com de recerca bàsica en geofísica. Els objectius generals dels projectes que porta a terme són de tres tipus: tècnics, científics i d'aplicació; tots tres, però, amb un elevat grau de complementarietat, i la seva definició i aplicació es fa tenint en compte els interessos comuns.

Els objectius tècnics generals passen en tot moment pel manteniment de tecnologia punta en l'apartat d'obtenció i subministrament de dades. Els objectius científics i d'aplicabilitat se centren, en el cas d'estudis de sismicitat, en la determinació d'estructures litosfèriques a Catalunya, així com de les seves propietats atenuants.

Una de les característiques més importants del LEGEF és el fet que tingui fonts d'informació pròpies. Mercès a la privilegiada situació i excel·lent ubicació de les estacions sísmiques que gestiona, actualment aquestes fonts subministren informació que es difon internacionalment a través del consorci ORFEUS (Observatories and Research Facilities for European Seismology) i proposades perquè formin part de la futura xarxa europea. Per tot això, una de les principals tasques del LEGEF és la de mantenir un elevat nivell de qualitat tant en l'enregistrament com en la difusió de la informació obtinguda.

Realitzacions

Per tal de tenir continuïtat en els aspectes abans esmentats, durant el curs 2000-2001 s'ha iniciat el procés d'actualització del servidor central d'adquisició del túnel del Cadí, per dotar l'estació de les prestacions necessàries per a poder aprofitar els avantatges de la seva localització. Després de 6 anys de funcionament ininterromput i una efectivitat que supera el 90 % del temps d'operació, es disposa d'un nou sistema de digitalització que li proporciona un rang dinàmic real (precisió) de 24 bits (actualment és de 16 bits) i, a més a més, obre les portes

a processos de transmissió d'informació en temps real.

Paral·lelament, s'ha equipat l'estació sísmica del monestir de Poblet amb un sensor de darrera generació, cedit temporalment per l'ETH de Zuric, integrant l'estació al projecte MIDSEA (Moment Tensor Inversion in the Mediterranean Region) coordinat per l'ETH mateix. Després de 8 mesos de funcionament, s'ha constatat una excel·lent qualitat de la informació obtinguda i està en procés de convertir-se en una estació permanent de banda ampla.

Amb les actualitzacions de l'instrumental esmentades es podrà, d'una banda, continuar els treballs que s'han anat realitzant des de l'any 1995, i que han fet que l'estació del túnel de Cadí sigui de les poques estacions que han permès publicar en revistes internacionals de primera línia estudis de detectabilitat i controls continuats de nivells de soroll de fons i de font sísmica. Tot això, i el fet que hagi estat enregistrant en mode continu a 80 mostres per segon, fa que pugui ser considerada una referència absoluta per a altres estacions, i que pugui proporcionar valors de referència per a qualsevol època de l'any. A més a més, amb l'adquisició d'un sensor de banda ampla, l'estació sísmica del monestir de Poblet, no solament aprofitarà al màxim les seves possibilitats de treball, sinó que, a més, significarà un complement important de l'estació de banda ampla del túnel del Cadí.

Des del punt de vista d'utilització de dades a nivell de cooperació internacional, els treballs més recents sobre estructura interna de la litosfera (determinació d'estructures mitjançant les funcions de transferència i de recepció, ressonància, localització i propagació caòtica), iniciats els anys 1996 i 1999 respectivament, han permès posar de manifest resultats interessants de cara a un més bon coneixement de les àrees estudiades. Els resultats obtinguts en aplicar metodologies sobre algorismes d'inversió múltiples han afavorit l'establiment o continuació de cooperacions entre l'IEC i la UB amb la Universitat Saint Louis (EUA), l'ETH (Suïssa) i el KNMI (Holanda). Aquestes col·laboracions consisteixen en la utilització de dades comunes dins de projectes de l'àmbit euromediterrani i l'aplicació de tècniques més esteses a registres que permetin ampliar el coneixement de la litosfera a Catalunya.

Projectes (finançats en convocatòries públiques)

Funciones de transferencia y recepción y respuesta local del suelo

Entitat finançadora: Dirección General de Investigación Científica y Técnica. Programa Sectorial de Promoción General del Conocimiento

Projecte: PB96-0139-C04-02

Durada: des de 1997 fins a 2000

Investigador responsable: Antoni M. Correig i Blanchar

Xarxa Temàtica «Sismologia i Enginyeria Sísmica»

Entitat finançadora: Comissionat per a Universitats i Recerca (Generalitat de Catalunya)

Projecte: 1998XT00048

Durada: des del 01/01/1999 fins al 31/12/2000

Investigador responsable: Antoni M. Correig i Blanchar

Riesgo sísmico: análisis de sismicidad y obtención de la respuesta local del medio

Entitat finançadora: Secretaría de Estado de Educación, Universidades Investigación y Desarrollo

Projecte: Ren2000-1740-C05-02

Durada: des de 2000 fins a 2002

Investigador responsable: Antoni M. Correig i Blanchar

Multi-Disciplinary Monitoring, Modelling and Forecasting of Volcanic Hazards

Entitat finançadora: Unió Europea

Projecte: MULTIMO-EVG1-2000-0574

Durada: des de 2001 fins a 2004

Investigador responsable: Antoni M. Correig i Blanchar

Projectes (convenis amb empreses i/o administracions)

Control de sismicitat a la zona del Baix Ebre

Tipus de contracte: Conveni específic IEC-CNVII. Referència CNV-L-OTS-234

Empresa finançadora: Central Nuclear Vandellòs II

Durada: Signat des del 29/07/1982, actualment és vigent

Investigador responsable: Josep Vila i Codina

Control de sismicitat a la zona del Baix Ebre

Tipus de contracte: Conveni específic IEC-ANA

Empresa finançadora: Centrals Nuclears Ascó I i II

Durada: signat des del 29/07/1982, actualment és vigent

Investigador responsable: Josep Vila i Codina

Estudis sísmics al Pirineu oriental

Tipus de contracte: Conveni específic IEC-ICC en matèria de sismologia

Empresa finançadora: Institut Cartogràfic de Catalunya

Durada: des del 01/01/2000 fins al 31/12/2000

Investigador responsable: Josep Vila i Codina

Referències

Les activitats del Laboratori han donat peu a l'elaboració de treballs científics, la publicació dels quals es relaciona a continuació:

JULIÀ, J.; AMMON C. J.; HERRMANN, R. B.; CORREIG, A. M. «Joint Inversion of Re-

ceiver Function and Surface wave Dispersion». *Geophysical Journal International*, núm. 143 (2000), p. 1-19.

POSADAS, A.; HIRATA, T.; VIDAL, F.; CORREIG, A. M. «Spatio-temporal Seismicity patterns using Mutual Information. Application to Southern Iberian Peninsula Earthquakes». *Physics of the Earth and Planetary Interiors*, núm. 122 (2000), p. 269-276.

Comunicacions presentades en congressos

XXVII General Assembly of the European Seismology Commission. Lisboa, 10-15 de setembre de 2000

— J. Batlló, S. Dineva, D. Mihailov, R. Macià. «Source Parameters of two large Iberian earthquakes (23 April 1909 and 16 June 1910) from instrumental data»

— R. Macià, J. Julià. «Dipping Structure Constraints Beneath la Cerdanya (Eastern Pyrenees) from Receiver Function Observations»

— J. Vila, R. Macià, A. M. Correig. «Variations of Local Magnitude in Southern Catalonia (Northeastern Iberian Peninsula)»

2000 Fall Meeting of the American Geophysical Union. San Francisco, 15-19 de desembre de 2000

— A. M. Correig. «On the Fine Structure of Aftershock Time Series»

— A. M. Correig. «Dynamical Characteristics of Microseism Time Series»

— J. Vila, R. Macià, A. M. Correig. «Variations of Local Magnitude in Catalonia (Northeastern Iberian Peninsula)»

Proceedings (comunicacions publicades)

CORREIG, A. M. «Dynamical Characteristics of Microseism Time Series». *EOS Transactions American Geophysical Union*, núm. 81 [Fall Meeting Suppl.] (2000). 64 p.

VILA, J.; MACIÀ, R.; CORREIG, A. M. «Variations of Local Magnitude in Catalonia (Northeastern Iberian Peninsula)». *EOS Transactions American Geophysical Union*, núm. 81 [Fall Meeting Suppl.] (2000). 48 p.

Reports interns de l'Institut d'Estudis Catalans

Aquestes publicacions corresponen al desenvolupament dels convenis que el LEGEF té establerts amb diferents empreses i que s'han especificat abans.

— J. Vila, A. M. Correig. *Informe del funcionamiento de la estación sísmica de la C. N. Vandellòs II (VAN2)*. Període: 1/7/2000 - 31/12/2000. Informe núm. 31. Report LEGEF, núm. 2001-1.

— J. Vila, A. M. Correig. *Informe del funcionament de l'estació sísmica del monestir de Poblet (POBL)*. Període:. 1/1/2000 - 31/12/2000. Report LEGEF núm. 2001-2.

— J. Vila. *Informe del funcionament de l'estació sísmica del túnel del Cadí (CADI)*. Període: 1/1/2000 - 31/12/2000. Report LEGEF núm. 2001-3.

— J. Vila. *Esdeveniments sísmics seleccionats, enregistrats entre l'1 de gener i el 31 de desembre de 2000*. CD-ROM vol. LEGEF2000; report núm. 2001-4.

Representacions de col·laboradors del LEGEF en comitès internacionals

— Antoni Correig. Membre de la subcomissió «Seismic activity associated to volcanic phenomena». European Seismological Commission

— Josep Vila. Chairman del Working Group I de l'ORFEUS (Observatories and Research Facilities for European Seismology)

— Josep Vila. Observador en representació del Working Group I de l'ORFEUS al projecte MEREDIAN (Mediterranean-European Rapid Earthquake Data Information and Archiving Network)

— Josep Vila. Observador en representació del Working Group I de l'ORFEUS al Dat Center Coordination Meeting. De Bilt, Holanda, 6-11 de julol de 2001

Estada

L'estada de col·laboradors del LEGEF a l'estranger o en cursos ha estat la següent:

— Josep Vila. ORFEUS Working Group 2 workshop «Installation and operation of seismic broad-band stations». Roma, novembre de 2000

Participació en congressos internacionals

La participació de col·laboradors del LEGEF en congressos o assemblees internacionals ha estat la següent:

— Antoni Correig. Ponent al *2000 Fall Meeting of the American Geophysical Union*. San Francisco, 15-19 de desembre de 2000

— Ramon Macià. Ponent a la *XXVII General Assembly of the European Seismology Commission*, Lisboa, 10-15 de setembre de 2000

— Josep Vila. Ponent a la *XXVII General Assembly of the European Seismology Commission*, Lisboa, 10-15 de setembre de 2000

— Josep Vila. Assistent al Seismologist meeting «Future of waveform data exchange and archiving in Europe». De Bilt, Holanda, 3-5 de juliol de 2001

Assessorament

Reports de la recerca a Catalunya

L'objectiu del programa Reports de la recerca a Catalunya és oferir a la comunitat científica i als poders públics uns informes on es duen a terme anàlisis sectorials del sistema de recerca del país. El programa s'inicià el desembre de 1995 i dividí els treballs en àrees temàtiques fonamentades en els àmbits i els sotsàmbits de la CIRIT. Cada informe proporciona informació agregada sobre la recerca a Catalunya en cada àrea temàtica i aporta reflexions sobre els objectius generals de la recerca, l'evolució, les tendències, la situació actual i una anàlisi prospectiva. Els informes inclouen també dades de finançament i d'índexs de productivitat.

L'elaboració dels informes ha estat confiada a una persona de prestigi que ha actuat com a director i que ha rebut l'ajuda d'un grup de col·laboradors experts en l'àrea. Per a l'elaboració dels reports es va optar, des d'un començament, per no imposar cap metodologia unificada. La raó fou la gran varietat de disciplines analitzades i la diversitat de criteris, metodologies i indicadors que s'usen en cada àrea.

El Decret 195/1991, del 16 de setembre, de la Generalitat de Catalunya, relatiu a la coordinació de la recerca i a la reorganització de la CIRIT, reconeix a l'IEC un paper regular d'assessorament d'aquest organisme. Desenvolupant aquest paper de l'Institut, la CIRIT durant la tardor de l'any 1995 acordà engegar el projecte d'elaboració dels Reports encarregant-lo a l'IEC.

Fins a aquest curs s'han elaborat i presentat els reports en les àrees següents: biologia cel·lular, molecular i bioquímica, economia, física, medicina, tecnologies de la informació i de les comunicacions, les ciències socials: antropologia, ciència política, comunicació i sociologia, la lingüística i les ciències del llenguatge, geologia, matemàtiques, història, geografia i demografia, biologia d'organismes i sistemes, pedagogia, enginyeria industrial, enginyeries agronòmiques, forestals i alimentàries, art, dret, enginyeria civil i enginyeria de la construcció, química, filologia catalana i literatura catalana.

Durant el curs 2000-2001 s'han presentat els reports següents:

— *Arquitectura i urbanística*

Autor: Manuel Ribas i Piera

— *Veterinària*

Coordinador: Lluís Ferrer i Cauber

Col·laboradors: María Teresa Paramio, Mariano Domingo i Joan Tibau

— *Literatura catalana*

Coordinador: Joaquim Molas i Batllori

Col·laboradors: Enric Sullà,

Lola Badia, Eulàlia Duran i Jordi Castellanos

— *Psicologia*

Coordinador: Lluís Garcia i Sevilla

Col·laboradors: Antoni Andrés Pueyo, M. Teresa Anguera i Argilaga, Xavier Caseras i Vives, Veronique Demarbre i Zboril i Núria Ferré i Suana

Acabades les redaccions dels reports individuals, es preveu publicar tots els reports junts durant el curs 2001-2002.

Promoció

Premis i borses d'estudi

El Ple de l'Institut d'Estudis Catalans concedí el dia 24 d'abril de 2001 els premis i borses d'estudi convocats en el *Cartell de premis* de l'any 2000. El resultat del concurs ha estat el següent:

Premi Prat de la Riba

Ponència: Manuel Castellet i Solanas, Carles Miralles i Solà, Vicent Pitarch i Almela, Joaquim Rafel i Fontanals i Ramon Sistac i Vicén.

Atorgat a Josep M. Nadal i Modest Prats per *Història de la llengua catalana*. Vol. 2: *El segle XV*.

Premi Internacional Catalònia

Ponència: Joan A. Argenter i Giralt, Heribert Barrera i Costa, Oriol de Bolòs i Capdevila, Marc Mayer i Olivé i Josep M. Terricabras i Nogueras.

Atorgat a Georges Fabre per la seva llarga trajectòria de dedicació a la recerca científica sobre la Hispània romana, i més concretament sobre Catalunya.

Premi Jaume Vicens i Vives d'Història Contemporània

Ponència: Manuel Ardit i Lucas, Josep Massot i Muntaner i Concepció Mir i Curcó.

Atorgat a Ramon Arnabat Mata pel treball *Revolució i contrarevolució a Catalunya durant el Trienni Liberal, 1820-1823*.

Premi Josep Pijoan d'Història de les Arts

Ponència: Xavier Barral i Altet, Francesc Fontbona i de Vallescar i Núria Dalmases i Balañà.

Atorgat a Santi Torras Tilló pel treball *Els ducs de Cardona; art i poder (1575-1690). Una proposta d'estudi i d'aproximació a la història, art i cultura a l'entorn de la casa ducal en època moderna*.

Premi August Pi i Sunyer de Bioquímica i Ciències Fisiològiques

Ponència: Josep Carreras i Barnés, Mercè Durfort i Coll i Josep Egozcue i Cuixart.

Atorgat a Joaquin Egea Navarro pel treball *Regulació per calmodulina de les vies de transducció de senyal activades per agents neurotròfics: rellevància en la supervivència neuronal.*

Accèssit atorgat a Josep M. Casanovas Fontova pel treball *Paper dels receptors 5-HT_{1A}pre- i postsinàptics en el control del sistema serotoninèrgic al cervell de rata.*

Premi Leandre Cervera d'Endocrinologia Experimental

Ponència: Màrius Foz i Sala, Francesc González i Sastre i Jordi Sans i Sabrafen.

Atorgat a Marta Español i Fabregat pel treball *Importància de la glicerolfosfat-deshidrogenasa mitocondrial en la diabetis* mellitus.

Premi Josep R. Bataller de Geologia

Ponència: Jordi Corominas i Dulcet, Pere Santanach i Prat i David Serrat i Congost.

No ha estat adjudicat.

Premi Josep Teixidor de Matemàtiques

Ponència: Joan Girbau i Badó, Josep Vaquer i Timoner i Sebastià Xambó i Descamps.

Atorgat a Montserrat Alsina i Aubach pel treball *Aritmètica d'ordres quaterniònics i uniformització hiperbòlica de corbes de Shimura.*

Premi Lluís Nicolau d'Olwer de Filologia

Ponència: Carles Miralles i Solà, Joan Miralles i Monserrat i Lola Badia i Pàmies.

Atorgat a Joan R. Veny Mesquida pel treball Diari 1918 *de J. V. Foix. Estudi i edició.*

Premi Josep Carner de Teoria Literària

Ponència: Dolors Oller i Rovira, Jordi Sarsanedas i Vives i Josep Vallverdú i Aixalà.

Atorgat a Simona Škrabec pel treball *L'estirp de la solitud.*

Premi Francesc Flos i Calcat de Pedagogia

Ponència: Josep González-Agàpito i Granell, Ricard Torrents i Bertrana i Joan Triadú i Font.

Atorgat a Mireia Montané Tuca pel treball *L'educació dels infants de quatre anys a Catalunya.*

Premi Joan Givanel i Mas de Ciències de la Comunicació

Ponència: Josep M. Casasús i Guri, Miquel de Moragas i Spà i Carlota Solé i Puig.

Atorgat *ex aequo* a Josep Pich i Mitjana pel treball *Almirall i* El Diari Català *(1879-1881). L'inici del projecte politicoideològic del catalanisme progressista* i a Montserrat Ribas i Bisbal pel treball *Discurs parlamentari i representacions socials (la representació de la «immigració» que emergeix de les preguntes d'una comissió d'estudi parlamentària)*.

Premi Jaume Sarri d'Història del Solsonès

Ponència: Joan-F. Cabestany i Fort, Josep Massot i Muntaner i Antoni Pladevall i Font.

No ha estat adjudicat.

Premi Catalunya d'Urbanisme

Ponència: Pere Caralps, Miquel Domingo, Joan Llort, Ricard Pié, Tomàs Pou i Manuel de Solà-Morales.

Atorgat a l'Ajuntament de Montblanc pel treball titulat *Pla Especial de Reforma Interior i de Protecció del Centre Històric del Municipi de Montblanc.*

Accèssit atorgat a DOM Arquitectes Associats pel treball titulat *Normes subsidiàries de planejament de Torrefeta i Florejacs.*

Accèssit atorgat al Sector d'Urbanisme de l'Ajuntament de Barcelona pel treball titulat *Projecte* 22@bcn.

Premi de la Societat Catalana d'Economia

Ponència: Josep Jané i Solà, Pere Puig i Bastard, Antoni Serra i Ramoneda, Josep Manuel Basáñez i Villaluenga, Joaquim Muns i Albuixech, Andreu Mas-Colell i Josep C. Vergés.

Atorgat a Guillem López i Casasnovas i Esther Martínez i García pel treball *La balança fiscal de Catalunya amb el Govern central.*

Premis en col·laboració amb fundacions

Premi de Medi Ambient

Ponència: Manuel Castellet i Solanas, Carles Miralles i Solà, Manuel Grau Gasulla, Joaquim Casal i Fàbrega i Carles Solà i Ferrando.

Atorgat a Joan Grimalt Obrador per l'amplitud i la qualitat de la recerca duta a terme d'una manera intensa i continuada durant vint anys sobre temes relacionats directament amb la qualitat ambiental, que ha donat lloc a un elevat nombre de publicacions en revistes internacionals.

Premi Mercè Rodoreda

Ponència: Joaquim Molas i Batllori, Jordi Sarsanedas i Vives i Joan Triadú i Font.

No ha estat adjudicat.

Premi Ferran Sunyer i Balaguer de Matemàtiques

Ponència: Pilar Bayer, Antonio Córdoba, Paul Malliavin, Hyman Bass i Alan Weinstein.

Atorgat a Martin Golubitsky i Ian Stewart pel treball *The Symmetry Perspective*.

Premi Miquel Mas Molas al Disseny Tèxtil

Ponència: Paco Badia, Emma Hausmann, Elena Mas, Mercè Durfort i Coll i Manuel Ribas i Piera.

Atorgat *ex aequo* a Cristina Mora i Argiles pel treball *Línea, volumen y tejido: las diferentes constituciones femeninas* i a Marta Vilar Comajoan pel treball *Versatilium*.

Premis per a estudiants

Premi de la Institució Catalana d'Estudis Agraris

Ponència: Josep M. Puiggròs i Jové, Joan Saus i Arús, Albert Tehàs i Puig i Joan Pere Vilà i Hors.

Atorgat a Josep Lluís Bosque i Puy pel treball *Estratègies per al control de poblacions de* Lolium rigidum *Gaudin resistents a herbicides*.

Accèssit atorgat a Albert Magrí Aloy pel treball *Tractament biològic de la fracció líquida de purins de porc mitjançant un reactor discontinu seqüencial (SBR) amb l'objectiu d'eliminar matèria orgànica, nitrogen i fòsfor*.

Premi de la Institució Catalana d'Història Natural

Ponència: Llorenç Sáez i Goñalons, Andreu Salvat i Saladrigas i Josep Vigo i Bonada.

Atorgat a Jordi López i Pujol pel treball *Diversitat isoenzimàtica en dues espècies endèmiques de Catalunya:* Petrocoptis montsicciana *i* Seseli farrenyi.

Concurs de Joves Sociòlegs

Ponència: Joaquim Casal i Bataller, Carles Gironès i Tixé i Sebastià Sarasa i Urdiola.

Atorgat a Joaquim Rius Ulldemolins pel treball *Els marxants d'art i l'espai urbà. Una anàlisi sociològica del mercat de l'art a Barcelona.*

Premi de la Societat Catalana d'Estudis Històrics

Ponència: Mònica González, Carme Molinero i Jaume Sobrequés.

Atorgat a Guerau Palmada Auguet pel treball *Els sistemes defensius romanorepublicans de la Hispània Citerior: els casos d'Olèrdola,* Emporiae *i Tàrraco i la seva confrontació amb les fortificacions de la península Itàlica.*

Premi de la Societat Catalana de Biologia

Ponència: Emili Itarte, M. Carmen Martínez i Montserrat Llagostera.

Atorgat a M. Goretti Mallorquí i Fernández pel treball *Determinació de l'estructura tridimensional de la proteïna catiònica d'eosinòfils. Implicacions funcionals.*

Accèssit atorgat a Anna Ribera i Llovera pel treball *Mecanismes moleculars de resistència a quinolones en aïllaments clínics de* Citrobacter freundii.

Premi de la Societat Catalana de Química

Ponència: Pere Alemany, Santiago Maspoch i Joaquim Sales.

Atorgat a David Robert Campaña pel treball *Semblança quàntica en QSAR. Nous desenrolupaments i aplicacions.*

Accèssit atorgat a Manuel Miró Lladó pel treball *Desenrolupament de mètodes automàtics d'extracció sòlid-líquid en flux aplicats a la determinació de nitrits en aigües.*

Accèssit atorgat a Rosa M. Tribó i Rosal pel treball *Síntesi i caracterització de complexos arens de ruteni(II) amb lligands pirazole-fosfina i pirazole-fosfinit.*

Premi de la Societat Catalana de Tecnologia

Ponència: Marc Barracó i Serra, Alícia Casals i Gelpí i Josep M. Fuertes i Armengol.

Atorgat *ex aequo* a Andreu Llobera Adan pel treball *Anàlisi i caracterització d'acobladors direccionals basats en estructures* arrow i a Anna Collado Miguens pel treball *Desenrolupament de mòduls multixip de tipus D per a aplicacions de potència.*

Accèssit atorgat a Elsa Pastor i Ferrer pel treball *Restauració i rehabilitació de la Torre de les Aigües Armstrong de Palafrugell.*

Premi dels Amics de l'Art Romànic

No ha estat adjudicat.

Premi Évariste Galois de la Societat Catalana de Matemàtiques

No ha estat adjudicat.

Premi Jordi Porta i Jué de la Societat Catalana de Física

Ponència: Paco Fayos, Amadeu Montoto i Roser Pinto.

Atorgat a Jordi Sort Viñas pel treball *Enduriment magnètic induït per l'acoblament ferromagnètic-antiferromagnètic en el sistema Co-NiO preparat per la mòlta mecànica.*

Premi Lluís Casassas i Simó de la Societat Catalana de Geografia

Ponència: Abel Albet i Mas, Jesús Burgueño Rivero i Antonio Luna García.

Atorgat a Ramon Coll i Vengut pel treball *La denominació d'origen Alella. Un vinyar urbà.*

Borses d'estudi

Borses d'estudi Generalitat de Catalunya

Ponència: August Bover i Font (Secció Filològica de l'IEC), M. Teresa Ferrer i Mallol (Secció Històrico-Arqueològica de l'IEC), Oriol Pi de Cabanyes (Consorci Català de Promoció Exterior de la Cultura), Lídia Pons i Griera (Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes) i Marc Taxonera (Fundació Congrés de Cultura Catalana).

Atorgada a Patricia Córdoba Burke (Anglaterra) pel projecte *La impremta a Catalunya a principis del segle XX.*

Atorgada a Pablo Alejandro Passols (Argentina) pel projecte *Ambiente musical e identidad catalana en Barcelona y Buenos Aires (1900-1930).*

Atorgada a Alessandro Serio (Itàlia) pel projecte *Presència catalanoaragonesa a la Roma del segle XVI.*

Borsa d'estudi Abelard Fàbrega

No ha estat adjudicada.

Borsa d'estudi Eusko-Ikaskuntza - Institut d'Estudis Catalans

Ponència: Josep Massot i Muntaner, Joaquim Molas i Batllori i Marc-Aureli Vila i Comaposada.

Atorgada a Meritxell Soler i Cos pel projecte *L'associacionisme cultural basc i català contra l'intent d'uniformització de la cultura per part del règim franquista (Bilbao-Barcelona, 1960-1975).*

Difusió

Societats filials

Amics de l'Art Romànic

Junta Directiva	
Presidenta:	M. Teresa Matas i Blanxart
Vicepresidenta:	Elena Martínez i Gay
Secretària:	Guadalupe Miras i Bernal
Tresorera:	Àngela Majó i Rais
Vocals:	Rosa Alcoy i Pedrós
	Pere Beseran i Ramon
	Jordi Camps i Sòria
	Josep M. Domingo i Abadia
	Fernando Landa i Martínez
	M. Jesús Muñoz i Villegas
Delegat de l'IEC:	Joan-F. Cabestany i Fort
Nombre de socis:	585

Els Amics de l'Art Romànic (AAR) compta actualment amb un total de 585 socis (de mèrit, agregats, numeraris i entitats adherides). Hem de lamentar, però, el traspàs des de gener de 2000 dels socis següents: Enric Casassas i Simó († 16 de febrer de 2000), Ramon Aramon i Serra († 17 de juliol de 2000) i Josep Jorba i Franch († 20 de maig de 2001).

El dimecres 21 de març de 2001, a la Sala Pere Coromines, se celebrà l'Assemblea General ordinària, en la qual es van aprovar la memòria d'activitats del curs 1999-2000 i la gestió administrativa de la Junta Directiva.

Sessió inaugural

La sessió inaugural del curs 2000-2001, vint-i-quatrè d'existència dels Amics de l'Art Romànic, tingué lloc a la Sala Pere Coromines el dimecres 25 d'octubre de 2000 i anà a càrrec del senyor Antoni Pladevall i Font, membre de la Secció Històrico-Arqueològica de l'Institut d'Es-

tudis Catalans, que dissertà sobre el tema *La comtessa de Barcelona, Ermessenda de Carcassona, i la seva contribució als inicis de l'art romànic*. Aquest discurs fou publicat i distribuït a tots els socis.

Nomenament de socis de mèrit

El dimarts 31 d'octubre de 2000, a la Sala Prat de la Riba de l'Institut d'Estudis Catalans, es dugué a terme la sessió de nomenament com a socis de mèrit dels Amics de l'Art Romànic dels senyors Josep M. Font i Rius i Manuel Riu i Riu, socis fundadors de la nostra entitat, destacats medievalistes i fidels col·laboradors. Féu la semblança dels homenatjats el senyor Joan-F. Cabestany i Fort, membre de l'IEC.

Presentació de publicacions

El dia 11 de desembre de 2000 es presentà, a la Sala Prat de la Riba, el dotzè volum de la revista *Lambard. Estudis d'Art Medieval*. L'acte, que comptà amb l'assistència d'un centenar de socis, fou a càrrec del senyor Josep Guitart i Duran, membre de l'IEC. Aquest volum inclou, entre d'altres, vuit de les ponències i comunicacions presentades al VI Col·loqui *Les canòniques catalanes. Arquitectura i art medieval*.

El 14 de febrer de 2001 tingué lloc la presentació del volum *Boí, Burgal, Pedret, Taüll: Imitació o interpretació contemporània de la pintura mural romànica catalana: I Taula rodona*. L'acte, que se celebrà a la Sala Prat de la Riba de l'IEC i comptà amb l'assistència de més de cent persones, fou a càrrec del senyor Santiago Alcolea i Blanch, director de l'Institut Amatller d'Art Hispànic.

El 21 de maig de 2001 la Societat Catalana d'Estudis Històrics i els Amics de l'Art Romànic, amb la col·laboració de la Fundació Noguera i la Fundació "la Caixa", presentaren els tres volums de l'obra *Els pergamins de l'Arxiu Comtal de Barcelona, de Ramon Borrell a Ramon Berenguer I*. L'acte, presidit pel senyor Manuel Castellet, president de l'IEC, fou a càrrec del senyor Antoni Pladevall i Font, membre de l'IEC.

XVI Cicle de Conferències

Els dies 6, 8, 13, 15, 20, 22, 27 i 29 de novembre de 2000 es dugué a terme, amb un total de 135 assistents, el XVI Cicle de Conferències dedicat a *Iconografia profana de l'art romànic*. Els temes i conferenciants foren els següents:

— 06.11.2000. «La iconografia del cavaller: art i arqueologia», per Joan-F. Cabestany i Fort.

— 08.11.2000. «Aspectes profans i concrets en la pintura mural romànica nord-catalana», per Olivier Poisson.

— 13.11.2000. «Temes profans dins un art essencialment sacre», per M. Teresa Matas i Blanxart.

— 15.11.2000. «De la basarda a la seducció. Les funcions de les imatges

monstruoses en l'escultura romànica», per Gerardo Boto i Varela.

— 20.11.2000. «Iconografia funerària en època romànica», per Francesca Español i Bertran.

— 22.11.2000. «Trepitjar les imatges profanes: la iconografia del paviment en època romànica», per Xavier Barral i Altet.

— 27.11.2000. «Iconografía de los oficios en el románico», per M. Luisa Melero.

— 29.11.2000. «La imagen del rey», per Joaquín Yarza.

Taula rodona

El dimecres 2 de maig, a la sala d'actes de la Biblioteca Central de Terrassa, se celebrà la taula rodona *Les esglésies de Sant Pere de Terrassa: de seu episcopal a conjunt monumental*, organitzada pels Amics de l'Art Romànic, el Centre d'Art Romànic Català (ARCAT) i el Museu de Terrassa. En aquest acte s'aplegaren 143 persones, representants de la Generalitat de Catalunya, de la Diputació de Barcelona, ajuntaments, consells comarcals, universitats, socis de l'entitat, estudiants, restauradors... Les ponències presentades foren les següents:

— «El conjunt monumental: art, història i arquitectura», a càrrec de Domènec Ferran i Gómez, director del Museu de Terrassa.

— «Història de l'art, arqueologia i restauració (segles XVI-XX)», a càrrec d'Eduard Riu-Barrera, arqueòleg del Servei de Patrimoni Arquitectònic de la Generalitat de Catalunya.

— «Les darreres excavacions arqueològiques: 1995-2001», a càrrec d'Antonio Moro i García i Francesc Tuset i Bertran, arqueòlegs, director i coordinador, respectivament, de les excavacions monumentals.

— «El Pla Director: proposta de desenvolupament cultural i integració urbana», a càrrec de Pere Riera i Pañellas i Alfred Pastor i Mongrell, arquitectes.

Exercí com a moderadora la senyora M. Teresa Matas i Blanxart, presidenta dels Amics de l'Art Romànic i directora del Centre d'Art Romànic Català (ARCAT).

Sessions de treball: conferències

Al llarg del curs, amb una mitjana d'entre 50 i 60 assistents, s'han celebrat tres sessions de treball en les quals es pronunciaren conferències sobre diferents aspectes relacionats amb el món medieval. Les conferències foren les següents:

— 15.01.2001. «Domènech i Montaner: estudiós i restaurador de l'arquitectura medieval catalana», per Joan-F. Cabestany i Fort, membre de l'IEC.

— 12.03.2001. «Fams, epidèmies i altres calamitats a l'Europa altme-

dieval: els fets i les reaccions», per Josep M. Salrach, professor de la Universitat Pompeu Fabra.

— 07.05.2001. «El romànic del Pallars», per Brígida Montero i Lavínia Herrera, arquitectes tècnics.

Sessions de treball de camp

També s'han dut a terme deu sessions de treball de camp (visites):

— 10.11.2000. Exposició «Àsia, ruta de les estepes. D'Alexandre el Gran a Genguis Khan», al Centre Cultural de la Fundació "la Caixa", conduïda pel senyor Joan-F. Cabestany i Fort.

— 16.12.2000. Exposició «Bosc de pedra. Capitells medievals del Museu Frederic Marès», conduïda per la senyora Sílvia Llonch.

— 20.01.2001. Exposició «Petras Albas. El monestir de Pedralbes i els Montcada», al Museu Monestir de Pedralbes, conduïda per la senyora M. Teresa Matas i Blanxart.

— 24.02.2001. Itinerari per la Barcelona romana i medieval a fi de conèixer *in situ* els capitells del temple romà, els de la capella de Santa Llúcia i d'altres, conduït pel senyor Joan-F. Cabestany i Fort.

— 17.03.2001. Sala d'Art Romànic del Museu Nacional d'Art de Catalunya, conduïda per la senyora M. Teresa Matas i Blanxart.

— 07.04.2001. Catedral de Barcelona, conduïda pel senyor Joan-F. Cabestany i Fort.

— 21.04.2001. Seu de Manresa, conduïda per la senyora Anna Orriols i Alsina.

— 19.05.2001. Museu de l'Art de la Pell. Col·lecció A. Colomer Munmany (Centre Cultural Convent del Carme, Vic), conduïda per la senyora Lourdes Fonoyet.

— 26.05.2001. Exposició «Alejo de Vahía, mestre d'imatges», al Museu Frederic Marès, comentada per la senyora M. Teresa Matas i Blanxart.

— 09.06.2001. Monestir de Santes Creus, conduïda pel senyor Joan-F. Cabestany i Fort.

Assistència a sessions científiques

La senyora M. Teresa Matas i Blanxart, presidenta dels Amics de l'Art Romànic, i el senyor Joan-F. Cabestany i Fort, delegat, assistiren a les *Journées romanes*, dedicades a *L'an mil. Fin d'un monde ou renouveau? Hommage à Pierre Ponsich*, organitzades per l'Associació Cultural de Cuixà (Codalet), 7-14 de juliol de 2000.

La senyora Matas i el senyor Cabestany assistiren a la VII Trobada al monestir de Santa Maria de Gualter (la Baronia de Rialb), 22 de juliol de 2000.

La senyora Guadalupe Miras i Bernal, secretària dels Amics de l'Art Romànic, assistí al III Curso Teórico-Práctico de Iniciación al Románico, organitzat per la Fundación Santa María la

Real-Centro de Estudios del Románico, que tingué lloc a Aguilar de Campoo (Palència). 17-19 d'agost de 2000.

El senyor Joan-F. Cabestany i Fort pronuncià, en el monestir de Santes Creus, la conferència «12 de desembre de 1150: 850 anys d'història». En representació dels Amics de l'Art Romànic, hi assistiren la presidenta, senyora M. Teresa Matas, i la secretària, senyora Guadalupe Miras. 17 de setembre de 2000.

La senyora Matas i el senyor Cabestany assistiren a la presentació del llibre de la senyora Dolors Bramon *De quan érem o no musulmans. Textos del 713 al 1010*. 20 de setembre de 2000.

Dins dels actes de la VI Trobada d'Història de la Ciència i de la Tècnica, celebrada a Vic, el senyor Joan-F. Cabestany i Fort pronuncià la conferència «Camins medievals a Catalunya». 20 d'octubre de 2000.

La senyora M. Teresa Matas i Blanxart i el senyor Joan-F. Cabestany i Fort assistiren a la inauguració de l'exposició «Alejo de Valhía, mestre d'imatges», al Museu Frederic Marès. 21 de març de 2001.

La senyora Matas i el senyor Cabestany assistiren a la presentació del llibre *De Barcino a Barcinona (s. I-VII). Les restes arqueològiques de la plaça del Rei de Barcelona*. 19 de juny de 2001.

La presidenta dels Amics de l'Art Romànic, senyora M. Teresa Matas, acompanyada de la Junta Directiva de l'entitat, assistí, a la Sala Prat de la Riba de l'IEC, a la presentació del *Directori de les societats filials*. 26 de juny de 2001.

Publicacions

Boí, Burgal, Pedret, Taüll. Imitació o interpretació contemporània de la pintura romànica catalana: I Taula Rodona. 2000. 91 p.

Lambard. Estudis d'Art Medieval, núm. XII (1999-2000). 222 p.

PLADEVALL I FONT, Antoni. *La comtessa de Barcelona, Ermessenda de Carcassona, i la seva contribució als inicis de l'art romànic*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2000. 21 p.

Hom ha continuat la publicació de la *Circular* (núm. 195 a 204), la qual té com a finalitat servir de mitjà de comunicació amb els associats.

Associació Catalana de Ciències de l'Alimentació

Junta Directiva	
Presidenta:	Mercè Centrich i Sureda
Vicepresident:	Andreu Sánchez i Soriano
Secretària:	M. Antònia Pladellorens i Ibarz
Tresorer:	Jordi Carbonell i Casas
Vocals:	Francesc Centrich i Escarpenter
	Josep Dolcet i Llaveria
	Montserrat Pérez Suana
	Jaume Serra i Ferró
Delegat de l'IEC:	Josep Castells i Guardiola
Nombre de socis:	342

Conferències

— «Situación del control de alimentos en Argentina», a càrrec del senyor Neri Bianchi, responsable de qualitat de la cadena de distribució DISCO de l'Argentina. Institut d'Estudis Catalans, 8 de febrer de 2001.

— «Anàlisi sensorial d'aliments», a càrrec del senyor Lluís Guerrero Asorey, responsable del Laboratori d'Anàlisi Sensorial de l'Institut de Recerca i Tecnologia Agroalimentàries (IRTA), Centre de Tecnologia de la Carn. Institut d'Estudis Catalans, 28 de febrer de 2001.

— «Cerveza y salud», a càrrec del senyor José Vicente Carbonell, de l'Institut d'Agroquímica i Tecnologia dels Aliments – Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC), i la senyora Paula Carrera, coordinadora del Centro de Información Cerveza y Salud (CICS). Reial Acadèmia de Medicina, 19 d'abril de 2001.

Taules rodones

— *Innovacions tecnològiques aplicades a la conservació d'aliments*. 29 de novembre de 2000.

Ponents: Olga Martí, professora titular de la Universitat de Lleida, i Bonaventura Guamis, catedràtic de Veterinària de la Universitat Autònoma de Barcelona. El senyor Andreu Sánchez Soriano, vicepresident de l'Associació Catalana de Ciències de l'Alimentació (ACCA), hi actuà com a moderador.

— *Etiquetatge i traçabilitat de la carn de racum*. 24 de gener de 2001.

Ponents: Montserrat Domènech i Montagut, del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca, i el senyor Josep Mestres i Lagarriga, director general del Laboratori CEINAL. El senyor Josep Dolcet i Llaveria, vocal de l'ACCA, hi actuà com a moderador.

— *Aqüicultura, responsabiliat i sostenibilitat*. 28 de març de 2001.

Ponents: Rosa Flos, directora del Centre de Referència d'Aqüicultura de la Generalitat de Catalunya; Lourdes Reig i Mercè Raventós, de l'Escola Superior d'Agricultura de Barcelona de la UPC, i Joan Cerdà, del Centre d'Aqüicultura de l'IRTA.

— *Encefalopatia espongiforme borina: àmbits de recerca i control*. 9 de maig de 2001.

Ponents: Montserrat Ramoneda, cap del Servei d'Inspecció Sanitària de Mercats Centrals (IMSP); Mariano Domingo, catedràtic d'Anatomia Patològica de la Facultat de Veterinària de la UAB, i Isidre Ferrer, catedràtic de Neuropatologia de la Facultat de Medicina de la UAB. El senyor Josep Dolcet i Llaveria, vocal de l'ACCA, hi actuà com a moderador.

— *El vi: tractament industrial, legislació i anàlisi*. 6 de juny de 2001.

Ponents: Gemma Torelló Cibill, advocada especialista en dret vinícola; Josep Bujan Fernández, director tècnic de Freixenet; Ramon Viader Guixà, director tècnic del Laboratori Viader Anàlisi, SL. El senyor Jordi Carbonell, vocal de l'ACCA, hi actuà com a moderador.

Associació Catalana de Sociologia

Junta Directiva	
President:	Carles Prats i Maeso
Vicepresidents:	Joan Costa i Riera
	Sebastià Sarasa i Urdiola
Secretària:	Encarna Herrera i Martínez
Tresorer:	Xavier Godàs i Pérez
Vocals:	Joaquim Casal i Bataller
	Anna Garcia i Hom
	Carles Gironès i Tixé
	Josep Pont i Vidal
	Paquita Sanvicén i Torné
	Eulàlia Solé i Romero
Vocals d'ALIES:	Imma Jiménez i González
	Ignasi Pons i Alomar
Delegada de l'IEC:	Carlota Solé i Puig
Nombre de socis:	275

Sessió en memòria de Raimon Bonal

El dia 20 de febrer de 2001 se celebrà a l'Institut d'Estudis Catalans un acte en memòria del senyor Raimon Bonal i Falgàs, president de l'Associació Catalana de Sociologia (ACS) des de 1991 fins a 1995, traspassat el dia 15 de gener de 2001. Tal com era de preveure, la Sala Prat de la Riba estava plena a vessar de persones que van voler retre homenatge a la seva figura, companys i companyes de la universitat, de la Fundació Bofill, estudiants, socis i sòcies de l'ACS i membres de la Junta.

Hi van intervenir el senyor Jordi Porta, director de la Fundació Bofill, que féu esment dels anys en què el senyor Raimon Bonal, juntament amb el senyor Joan Costa, havien estat fent recerca. Un total de seixanta-quatre estudis, que, des del primer fins a l'últim, mai no deixaven de despertar una activitat entusiasta en els seus autors, i en el senyor Raimon Bonal en particular.

El senyor Salvador Giner, catedràtic de Sociologia de la Universitat de Barcelona, remarcà la seva tasca al si de l'ACS com a president, com a secretari,

com a vicepresident, com a impulsor de tants i tants projectes, des del Congrés Català de Sociologia a Girona fins al Concurs de Joves Sociòlegs. Un repàs de la trajectòria del senyor Raimon Bonal, al qual contribuí la intervenció de l'actual president de l'ACS, Carles Prats. Seminaris, cursos, entre els quals cal destacar el de *La recerca sociològica a Catalunya*, i també un aspecte molt important com és l'atracció dels estudiants i els joves llicenciats cap a l'ACS. No sembla agosarat afirmar que si l'ALIES forma part de l'ACS és gràcies a les gestions i al tarannà acollidor del senyor Raimon Bonal. En aquest apartat, de ben segur que encara ens descuidem d'esmentar moltes de les seves aportacions.

El seu company i amic, el senyor Joan Costa, aprofundí en els aspectes humans i quotidians i remarcà la figura del senyor Raimon Bonal com a persona que estimava la família, la natura, la vida, amb totes les complaences que ofereix.

Les paraules del seu nebot i també sociòleg, Xavier Bonal, acabaren d'aportar el to intimista a un acte que clausurarà el president de l'IEC, Manuel Castellet.

Curs

El curs *Raimon Bonal: La recerca sociològica a Catalunya* va dirigit, principalment, als estudiants de les llicenciatures de sociologia del segon cicle de la carrera i també als estudiants de qualsevol dels doctorats dels departaments o facultats. El curs no està tancat a cap alumne de qualsevol facultat de Catalunya, si bé s'ha de tenir en compte que el nombre de places és forçosament limitat.

La durada del curs ha estat de trenta hores, distribuïdes en deu sessions de tres hores, des del mes de gener fins al mes de maig de 2001. El curs proporcionava crèdits per als estudiants que assistien a totes les sessions.

Les sessions van tenir lloc a alguns centres de recerca sociològica, excepte la primera sessió, introductòria, i l'última, avaluativa, que es van desenvolupar a la seu de l'Institut d'Estudis Catalans.

De la segona sessió a la novena, s'han visitat els diferents centres de recerca sociològica. El programa que se segueix a cada centre és el següent: *a*) origen del centre i circumstàncies que van afavorir la seva creació, *b*) estratègies, dificultats i viabilitat del projecte inicial, *c*) plantejaments teòrics i metodològics de la recerca que es porta a terme, *d*) exemple concret d'una recerca, des dels inicis de la demanda fins al producte final, i *e*) col·loqui amb el director i/o els treballadors del centre.

La sessió desena va consistir en un balanç comparatiu del que havia estat observat durant el curs i una anàlisi col·lectiva i dialògica entorn de les expe-

riències acumulades. Finalment, es féu un examen sobre els continguts.

El curs té el reconeixement de la Universitat de Barcelona, que es concreta en tres crèdits de lliure elecció, i de la Universitat Autònoma de Barcelona, amb dos crèdits.

Aquest any el curs va comptar amb quinze alumnes, un nombre igual al de places disponibles.

Concurs de Joves Sociòlegs

El dia 28 de febrer de 2001 el jurat format pels senyors Joaquim Casal i Bataller, Carles Gironès i Tixé i Sebastià Sarasa i Urdiola, membres de la Junta de l'ACS, es reuní per deliberar sobre els treballs presentats al V Concurs de Joves Sociòlegs.

S'hi presentaren, optant al premi, sis treballs.

El jurat, després d'analitzar i discutir els valors dels treballs presentats, adjudicà el premi a *Els marxants d'art i l'espai urbà. Una anàlisi sociològica del mercat d'art a Barcelona*, de l'autor Joaquim Rius Ulldemolins.

Aquest any no s'adjudicà l'accèssit.

Tal com preveuen les bases del concurs, el text premiat serà publicat a la *Revista Catalana de Sociologia*.

Sopars debat

S'han esdevingut els tres sopars debat següents:

Sociologia de la immigració

Restaurant Xalana, 26 d'octubre de 2000.

El debat es va estructurar en dues taules:

— Taula 1: «Immigració i polítiques d'integració».

Ponent: Carlota Solé. Catedràtica de Sociologia de la UAB.

— Taula 2: «Qualitat de vida, salut i immigració».

Ponent: Xavier de Balanzó, cap del Servei de Cures Intensives de l'Hospital de Mataró.

Hi van ser convocades les persones següents: Ferran Julián, regidor del districte de Sant Andreu; Joaquim Ferrer, senador i exconseller de Cultura de la Generalitat; Manel Mas, alcalde de Mataró; Àngel Miret, secretari general per a la Immigració de la Generalitat de Catalunya; Josep Ribera, director de la Fundació CIDOB; Ramon Sitjà, exalcalde de Manlleu, i Mohamed Zain, president de la Societat Cultural Islàmica.

Desigualtats socials

Restaurant Hotel Espanya, 8 de març de 2001.

Presentació en homenatge a Raimon Bonal: Joan Costa i Carles Prats.

— Taula 1: «Desigualtats i mundialització»: Xavier Godàs.

— Taula 2: «Desigualtats i classes socials»: Marina Subirats i Cristina Sánchez.

— Taula 3: «Desigualtats socioespacials»: Josep M. Serra i Anna Alabart.

— Taula 4: «Desigualtats i habitatge»: Joan Costa i Eli Tejero.

— Taula 5: «Desigualtats i mobilitat espacial»: Carme Miralles i Àngel Cebollada.

— Taula 6: «Desigualtats i polítiques públiques»: Maite Montagut i Sebastià Sarassa.

Coordinació del sopar: Anna Alabart i Cristina Sánchez.

La família al segle XXI

Restaurant Hotel Espanya, 17 de maig de 2001.

— Taula 1: «De la família moderna patriarcal a la família postpatriarcal?»

President de la taula: Joan Vallbé, secretari de la Secretaria de la Família. Generalitat de Catalunya.

Ponent: Cristina Brullet, professora titular de sociologia de la UAB.

— Taula 2: «Famílies i Estat del benestar».

Presidenta de la taula: Irene Rigau, consellera de Benestar Social de la Generalitat de Catalunya.

Ponent: Lluís Flaquer, professor titular de sociologia de la UAB.

— Taula 3: «Les múltiples cares de la jornada a temps parcial i dels "treballs de proximitat-treballs familiars"».

Presidenta de la taula: Marina Geli, diputada del Grup Parlamentari dels socialistes.

Ponent: Sònia Parella, professora ajudant de sociologia de la UAB.

— Taula 4: «Permisos parentals i serveis per la infància».

Presidenta de la taula: Maite Arqué, alcaldessa de Badalona.

Ponent: Anna Escobedo, investigadora del CIREM.

Coordinació del sopar: Cristina Brullet.

Tutoria d'estudiants en pràctiques

L'equip d'alumnes format per Laura Valls, Juan Manuel Franco i Anna Cristina Lleixà ha desenvolupat la recerca *Avaluació del grau de coneixement de l'ACS dels sociòlegs i de les entitats de recerca social de València, Balears, Catalunya Nord i Andorra*, els objectius de la qual són els següents:

— Localitzar contactes d'interès per a l'ACS

— Esbrinar el grau de coneixement de la disciplina i específicament de l'ACS

— Proporcionar informació a les persones i entitats contactades sobre les activitats i les publicacions de l'ACS

— Obtenir un informe avaluatiu que inclogui un resum estadístic i una anàlisi qualitativa de l'estat de la sociologia al territori de la recerca.

La utilitat de la pràctica és elevada pels objectius de l'ACS.

I Congrés Català de Joves Sociòlegs

Els dies 15 i 16 de desembre de 2000 va tenir lloc, a la Facultat de Ciències Econòmiques de la Universitat de Barcelona, el I Congrés Català de Joves Sociòlegs, sota el lema *Estudis, recerca i treball*. La convocatòria del Congrés s'adreçà als estudiants de sociologia, fonamentalment de la Universitat de Barcelona i de la Universitat Autònoma de Barcelona. Hi van assistir 570 persones i 80 hi participaren amb la presentació de ponències.

El Congrés tenia els propòsits fonamentals de trametre informació sobre l'estat de la recerca i el treball en l'àmbit de la sociologia i d'incentivar l'associacionisme per tal que els propis assistents al Congrés vetllin per l'excel·lència científica de la nostra disciplina i ajudin a obrir perspectives laborals.

Es van celebrar dues taules rodones: «La recerca a Catalunya avui i perspectives de futur» i «La sociologia en el mercat de treball».

Grup d'Anàlisi de l'Acció Col·lectiva i dels Moviments Socials

En el si de la Associació Catalana de Sociologia es va constituir, el 15 de març de 2001, el Grup d'Anàlisi de l'Acció Col·lectiva i dels Moviments Socials.

En la primera trobada van participar diferents científics socials (sociòlegs i politicòlegs) que actualment realitzen tasques professionals i de recerca en l'àmbit de la sociologia o bé en entitats de la societat civil (organitzacions no governamentals, fundacions, etc.).

Els motius per a la creació d'aquest grup són diversos: mancança d'un espai de debat sobre aquesta temàtica en el nostre país, necessitat de posar en comú diferents estudis i debats, oportunitat per a poder aprofundir els marcs teòrics, etc.

Els objectius del grup són els següents:

— L'anàlisi de les principals aportacions teòriques i la clarificació conceptual de l'acció col·lectiva i els moviments socials

— Exposició i debat de treballs d'investigació sobre la temàtica

— Desenvolupament i anàlisi de metodologies per a l'estudi de la acció col·lectiva

— Participació en xarxes estatals i internacionals sobre la temàtica i participació en congressos.

Aquest grup, format per socis de l'Associació Catalana de Sociologia, ha endegat el projecte «El moviment contra el Pla Hidrològic Nacional (PHN) i el transvasament de l'Ebre», gràcies a una beca de recerca concedida per la Fundació Jaume Bofill. Aquest estudi, que es preveu d'una durada de sis mesos, es realitza dins del marc de l'Institut d'Estudis Catalans.

L'estudi tracta d'analitzar el moviment contra el Pla Hidrològic Nacional

i el transvasament de l'Ebre com un dels moviments que més entitats i ciutadans ha mobilitzat en els darrers anys a Catalunya.

Els objectius de la recerca són els següents:

— L'anàlisi de les diferents fases d'evolució del moviment i l'eventual institucionalització

— L'anàlisi de l'estructura organitzativa del moviment

— L'anàlisi de com es produeix, entre els membres que formen part dels grups ecologistes, la construcció social dels objectius de la participació en el moviment

— L'anàlisi dels factors externs del moviment, és a dir, com tenen lloc els processos de l'anomenada *estructura d'oportunitat política*

— L'estudi dels moviments socials organitzats generats a partir del Pla Hidrològic Nacional, així com del tipus de moviment de què es tracta i dels factors interns que influeixen en el moviment.

Pàgina web

Aquesta pàgina esdevé un portal d'entrada per als estudiosos en el camp de la sociologia, ja que no es limita a donar informació sobre l'ACS, sinó que permet, per mitjà dels enllaços amb les pàgines web de les universitats catalanes i dels principals centres d'investigació de Catalunya de la nostra especialitat, tenir accés a una informació molt valuosa sobre els diferents àmbits de treball. Igualment, s'hi van introduint nous enllaços amb universitats, institucions públiques i entitats privades estrangeres.

Publicacions

Butlletí de l'Associació Catalana de Sociologia. És un full d'informació intern per als socis, on la informació sobre l'ACS es complementa amb articles o comentaris, a més d'un apartat per a les novetats bibliogràfiques vinculades a la nostra especialitat, i informacions de l'ACS. Aquest curs se n'han publicat quatre números (63, 64, 65 i 66) amb un tiratge de 300 exemplars.

Revista Catalana de Sociologia. Té un tiratge de 500 exemplars, que es distribueixen entre els socis, les biblioteques especialitzades (facultats, departaments de sociologia, entitats privades i fundacions) i totes les associacions de sociòlegs vinculades a la Federació Espanyola de Sociologia. Aquest curs s'han publicat els números següents:

12: *Famílies: espais, ruptures i polítiques*. Coordinat per Cristina Brullet.

13: *Ecologia i Societat: una aproximació*. Coordinat per Víctor Climent Sanjuán.

14: *Desigualtats, classes socials i territori*. Coordinat per Anna Alabart i Cristina Sánchez.

«Document de Treball». L'ACS inicia una col·lecció nova que inclourà els temes tractats als sopars debat que es vagin fent i els articles que tinguin un grau d'interès i de rigor suficients. Aquest curs s'han publicat els números següents:

1: *Sociologia de la immigració* recull les opinions que es van plantejar durant el sopar celebrat el 26 d'octubre de 2000. Coordinat per la professora Carlota Solé. Autores: Sònia Parella i Kàtia Lurbe.

2: *Per un ajuntament receptiu: un enfocament estructural.* Autor: Ricard Brotat i Jubert.

Institució Catalana d'Estudis Agraris

Junta Directiva	
President:	Joan Pere Vilà i Hors
Vicepresident:	Ramon Lluís Lletjós i Castells
Tresorer:	Antoni Maza i Ramoneda
Secretari:	Albert Tehàs i Puig
Coordinadors:	
Secció d'Agricultura:	Claudi Barberà i Gayoso
Secció d'Estudis Rurals:	Raimon Roda i Noya
Secció d'Ornamentals:	Josep Montaner i Giró
Secció de Forestal:	Eva Pujol i Roig
Secció de Protecció Vegetal:	Josep M. Espelta i Guàrdia
Secció de Ramaderia:	Joan Bassets i Pagès
Secció de Sòls:	Josep Oriol Ortiz i Perpinyà
Secció de Viticultura i Enologia:	Josep M. Puiggròs i Jové
Vocals:	Josefina Plaixats i Boixadera
	Joan Ràfols i Casamada
	Joan Saus i Arús
	Jordi Ticó i Maluquer
Delegat de l'IEC:	Josep Vigo i Bonada
Nombre de socis:	427

En l'Assemblea del dia 14 de desembre de 2000 es renovaren els càrrecs dels membres de la Junta Directiva de la manera següent: Ramon Lluís Lletjós i Castells, vicepresident; Joan Saus i Arús, vocal; Josep Montaner i Giró, coordinador de la Secció d'Ornamentals, i Josep M. Espelta i Guàrdia, coordinador de la Secció de Protecció Vegetal.

La Institució Catalana d'Estudis Agraris (ICEA) té vuit seccions, que són les següents:

— Secció d'Agricultura
— Secció d'Estudis Rurals
— Secció d'Ornamentals
— Secció de Forestal
— Secció de Protecció Vegetal

— Secció de Ramaderia
— Secció de Sòls
— Secció de Viticultura i Enologia.

Congrés

El IV Congrés *Les noves tecnologies en l'àmbit agrari*, organitzat per la ICEA, amb la col·laboració de la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona, va tenir lloc a la Facultat d'Enologia, els dies 20 i 21 d'octubre de 2000.

El IV Congrés de la ICEA va ser un punt de trobada i una fita rellevant que va permetre:

— Apropar científics i tècnics al sector agrari dels Països Catalans (produccions animals i vegetals) i obrir un debat on podien identificar-se els requeriments de recerca i desenvolupament del sector.

— Donar a conèixer les noves tecnologies i, en particular, el treball de les universitats i dels centres de recerca catalans.

— Descobrir les sinergies del treball en comú de les institucions de recerca i desenvolupament amb el sector productiu i els camins que les han de fer possibles.

L'estructura i el desenvolupament del Congrés es va fer d'acord amb les ponències següents:

I. «Informàtica i telecomunicacions». Coordinador: Jesús Pomar, Escola Tècnica Superior d'Enginyeria Agrària (ETSEA), Lleida.

II. «Genètica i biotecnologia». Coordinador: Joan Tibau, Institut de Recerca i Tecnologia Agroalimentàries (IRTA), Monells.

III. «Enginyeria mecànica, electrònica i robòtica». Coordinador: Santiago Planas, Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca (DARP), Lleida.

IV. «Agricultura sostenible i medi ambient». Coordinador: Jordi Peix, DARP, Barcelona.

V. «Transferència i ús de noves tecnologies». Coordinador: Eduard Bes, DARP, Reus.

El senyor Lowell Lewis, coordinador de Programes Universitat de Califòrnia/Catalunya va ser l'encarregat d'obrir el Congrés amb la conferència *L'agricultura d'ahir o de demà*, i el senyor Josep Tarragó, director general de l'IRTA, en féu la conferència de cloenda *Evolució recent de la recerca i la transferència de tecnologia agrària a Catalunya*.

En total, van ser presentades 72 comunicacions.

Cursos

XIII Edició de Monografies de Paisatgisme i Jardineria

La dissetena edició del curs de paisatgisme i jardineria de la ICEA es dedica a tres temes monogràfics. És a càrrec del senyor Josep Montaner i Giró, coordinador de la Secció d'Ornamentals de la ICEA, Institut d'Estudis Cata-

lans, del 27 de febrer al 9 de maig de 2001.

MONOGRÀFIC I. *Espais naturals. Gestió i tractament de la vegetació*
Professorat: Núria Abad i Mach, biòloga, investigadora del Departament de Biologia Vegetal de la Facultat de Biologia de la Universitat de Barcelona; Carme Bladé i Hernández, biòloga, investigadora del Centre d'Estudis Ambientals del Mediterrani (CEAM) de València; Carles Castell i Puig, doctor en biologia de l'Àrea d'Espais Naturals de la Diputació de Barcelona; Josep Lascurain i Golferichs, biòleg i consultor ambiental, i Josep M. Vives de Quadras, enginyer agrònom del Servei de Protecció dels Vegetals del DARP de la Generalitat de Catalunya.

MONOGRÀFIC II. *Paisatgisme. Reciclatge d'espais degradats. Art amb el paisatge*
Professorat: Bet Figueras i Ponsa, arquitecta paisatgista, paisatgista de l'Àrea Metropolitana de Barcelona i professora de taller a l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona; Pep Fortià i Rius, doctor arquitecte; Edda Manrique, escultora, titulada per l'Escola Lazzari, Florència, i per la Universitat de los Andes, Bogotà; Josep M. Montaner i Martorell, doctor arquitecte, catedràtic de Composició a l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona, i Miquel Vidal i Pla, doctor arquitecte, màster d'arquitectura del paisatge per la Universitat Politècnica de Catalunya.

MONOGRÀFIC III. *Instal·lacions de reg en jardins i zones esportives*
Professorat: Conrad Cunill i Prado, enginyer agrònom, enginyer tècnic agrícola; Josep M. Espelta i Guàrdia, enginyer tècnic agrícola de Germinova, SA, i Joaquín Llorente i López, enginyer tècnic agrícola d'Abril-Reg.

Jornada tècnica
El llibre blanc del sector agrari a Catalunya. Un debat al territori. Organitzada per la ICEA i la Fira de Lleida. Jornada tècnica de la Fira Agrària de Sant Miquel. Saló de Congressos de la Fira de Lleida. 30 de setembre de 2000.

— Inauguració a càrrec del senyor Joan Pere Vilà i Hors, president de la ICEA.

— «Presentació de l'estratègia de l'agricultura catalana», a càrrec dels senyors Josep M. Besora, Unió de Pagesos de Catalunya; David Coll, Joves Agricultors i Ramaders de Catalunya - Consorci Forestal de Catalunya; Joan Gené, director de la Federació de Cooperatives Agràries de Catalunya, i Jordi Peix, DARP de la Generalitat de Catalunya.

— Debat i cloenda.

Jornades
Jornada informativa sobre dioxines. Organitzada per la Secció d'Agricultura de

la ICEA. Institut d'Estudis Catalans. 29 de novembre de 2000.

Obertura de la Jornada, a càrrec del senyor Joan Pere Vilà i Hors, president de la ICEA.

«Què són les dibenzodioxines i els dibenzofurans. Derivats clorats. TCDD i isòmers. Origen de les dioxines. Processos en què es formen. Detecció i determinació. Degradació. Contaminació de pinsos», a càrrec del senyor Josep Rivera, del Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC).

«Toxicologia de les dioxines. TCDD i els seus isòmers. Valors DL-50. Altres clorodioxines. Unitats I-Teq. Acumulació en greixos. Magnificació a la cadena tròfica. Toleràncies acceptades. Perills de l'exposició a les dioxines», a càrrec del senyor Manolis Kogevinas, de l'Institut Municipal d'Investigació Mèdica (IMIM).

«Els fangs de depuradora i la contaminació dels sòls per dioxines. Conseqüències de l'ús de fertilitzants contaminats. Prevenció», a càrrec de la senyora Ethel El Jarrat, del CSIC.

«Els incineradors i la contaminació per dioxines», a càrrec del senyor Esteve Abad, del CSIC.

«Directives de l'Organització Mundial de la Salut i mesures preses, en general, a Catalunya. Control de dioxines en aliments. Resum de les conclusions d'aquestes mesures», a càrrec del senyor Conrad Cases, cap del Servei de Laboratoris de Salut Pública del Departament de Sanitat i Segurat Social de la Generalitat de Catalunya.

Taula rodona i col·loqui.

Cloenda de la Jornada, a càrrec del senyor Eduard Mata i Albert, director del Programa de Reordenació de la Salut Pública.

Jornada de contaminació de sòls per fertilitzants. Organitzada per la Secció de Sòls de la ICEA. Institut d'Estudis Catalans. 11 de desembre de 2000.

«Contaminació de sòls i fertilització», a càrrec del senyor Jaume Boixadera, Departament d'Agricultura.

«Perills associats a l'aplicació agrícola de residus orgànics», a càrrec de la senyora Maria Teresa Felipó, Facultat de Farmàcia de la UB.

«Determinació i vigilància de plaguicides en sòls», a càrrec de la senyora Sílvia Lacorte, CSIC.

«Contingut en metalls del compost de RM segons material d'entrada i tractament: influència en les aportacions al sòl», a càrrec de la senyora Montserrat Soliva, Escola Superior d'Agricultura de Barcelona.

Taula rodona amb la participació de tots els conferenciants.

El pla d'acció 2001-2003 sobre l'estudi dels enemics naturals de plagues. Organitzada per la Secció de Protecció Vegetal de la ICEA. Institut d'Estudis Catalans. 20 de desembre de 2000.

«Enemics naturals de plagues en el conreu de fruiters. Plans a desenvolupar el proper trienni. Projecte», a càrrec del senyor Jesús Avilla, professor de la Universitat de Lleida.

«Enemics naturals de plagues en el conreu de cítrics. Plans a desenvolupar el proper trienni. Publicacions i CD-ROM», a càrrec del senyor J. M. Llorens, Servei de Sanitat Vegetal d'Alacant.

«Enemics naturals de plagues en els conreus d'horta. Plans a desenvolupar el proper trienni. Pressupostos i divulgació», a càrrec de la senyora Rosa Gabarra, IRTA, Cabrils (Barcelona).

«Enemics naturals de plagues en el conreu de vinya. Plans a desenvolupar el proper trienni. Protocols OILB», a càrrec del senyor Josep Izquierdo, Servei Tècnic i Desenvolupament de Bayer.

«Enemics naturals de plagues en la resta de conreus. Plans a desenvolupar el proper trienni. Recursos, organització», a càrrec del senyor Jordi Ticó, ICEA.

«Les publicacions: continguts, normes i conceptes per assegurar l'objectiu», a càrrec del senyor Joan Ràfols, ICEA.

Gestió de recursos hídrics, dins les Jornades Científiques *L'aigua i el medi*. Institut d'Estudis Catalans. 3 de maig de 2000.

— «Gestió de l'aigua per al consum urbà i industrial», a càrrec del senyor Francesc Vilaró, del Consorci d'Aigües Ter-Llobregat (ATLL).

— «Gestió dels regadius», a càrrec del senyor Jordi Peix, del DARP de la Generalitat de Catalunya.

Universitat Catalana d'Estiu

XVI Jornada d'Agricultura a Prada. Agricultura i immigració. Liceu Renouvier de Prada de Conflent. 25 d'agost de 2001.

Obertura de la Jornada, a càrrec del conseller d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat de Catalunya, senyor Josep Grau i Seris.

Introducció de la jornada, a càrrec del senyor Josep M. Puiggròs i Jové, vocal coordinador de la Jornada.

«La immigració tan vella com l'home. Breu història dels moviments migratoris», a càrrec del senyor Joan Ràfols Casamada, geògraf i enginyer tècnic agrícola.

«La mà d'obra agrícola emigrada al Rosselló», a càrrec del senyor Alain Tarrius, professor de la Universitat de Tolosa-Le Mivail.

«El fenomen social de la immigració agrària. Exemples del segle XX», a càrrec del senyor Andreu Peix, sociòleg i enginyer tècnic agrícola.

«Les polítiques migratòries», a càrrec del senyor Llorenç Olivé, director de l'Àrea de Polítiques Migratòries de la Secretaria per a la Immigració de la Generalitat de Catalunya.

«Com s'organitza el treball temporer a l'agricultura per part d'un sindi-

cat agrari», a càrrec del senyor Joan Josep Vergé, responsable d'aquesta activitat a la Unió de Pagesos.

«Una pinzellada humana sobre la immigració», a càrrec del senyor Francesc Candel, escriptor.

Taula rodona. Debat.

Cicle de conferències

Maneig i avaluació de sòls, organitzada per la Secció de Sòls de la ICEA. Del 21 al 30 de maig de 2001.

El senyor Samir El-Swaify, professor de la Universitat de Hawaii, EUA, va impartir les conferències següents:

— «Challenges in recognizing and quantifying soil erosion». 21 de maig de 2001.

— «Conserving soil resources: An imperative for all societies». 23 de maig de 2001.

El senyor Eric van Ranst, professor de la Universitat de Gant, Bèlgica, impartí les conferències següents:

— «Modelling land production potentials - a new wave in land suitability assessment». 28 de maig de 2001.

— «Rational soil management in the humid tropics». 28 de maig de 2001.

— «Application of computer-based technology and fuzzy reasoning in land evaluation». 29 de maig de 2001.

— «Properties and management of soils derived from volcanic ejecta». 29 de maig de 2001.

— «Forest soil condition in Europe: vulnerability of european forest soils to air pollution». 30 de maig de 2001.

Sortida científica

Excursió d'edafologia *Transcatalonia N-S*, organitzada per la Secció de Sòls de la ICEA. 19 i 20 de maig de 2001.

L'excursió científica té per objectiu mostrar certs grups de sòls en tres àrees al llarg d'un trajecte que segueix aproximadament un eix N-S: l'àrea meridional de Lleida (les Garrigues), la serra de Prades i les terres de l'Ebre.

Premi per a estudiants

El dia 26 de febrer de 2001 es reuní el jurat que havia de dictaminar sobre les obres que optaven al Premi per a estudiants de la Institució Catalana d'Estudis Agraris d'enguany, format pels senyors Josep Maria Puiggròs i Jové, Joan Saus i Arús, Joan Pere Vilà i Hors i, actuant-hi com a secretari, el senyor Albert Tehàs i Puig.

El jurat, després d'analitzar i discutir els valors dels cinc treballs presentats, assessorats per experts sobre els diversos temes, va proposar a la Junta Directiva de la ICEA d'adjudicar el premi al treball *Estratègies per al control de poblacions de* Lolium rigidum *Gaudin resistents a herbicides*, del senyor Josep Lluís Bosque i Puy, de l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria Agrària de la Uni-

versitat de Lleida, i de concedir un accèssit al treball *Tractament biològic de la fracció líquida de purins de porc mitjançant un reactor discontinu seqüencial (SBR) amb l'objectiu d'eliminar matèria orgànica, nitrogen i fòsfor*, del senyor Albert Magrí i Aloy, de l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria Agrària de la Universitat de Lleida.

Publicacions

Quaderns Agraris, núm. 26 (desembre 2000).

Institució Catalana d'Història Natural

Consell Directiu	
President:	Jordi Sargatal i Vicens
Vicepresident:	Ferran Rodà i de Llanza
Secretari:	Josep Germain i Otzet
Tresorer:	Joan Pino i Vilalta
Vocals:	Carles Balasch i Solanes
	Ignasi Cebrián i Ester
	Guillem Chacón i Cabas
	Cèsar Gutiérrez i Perearnau
	Jordi Llorens i Poca
	Joan Maluquer i Margalef
	Joan Mir i Puyuelo
	Jordi Pietx i Colom
	Miquel Rafa i Fornieles
	Llorenç Sáez i Goñalons
	Andreu Salvat i Saladrigas
Representant de la Delegació del Bages:	Florenci Vallès i Sala
Delegats de l'IEC:	Oriol Riba i Arderiu
	Joandomènec Ros i Aragonès
Nombre de socis:	940
Societats adherides:	Centre d'Estudis de la Natura del Barcelonès Nord
	Centre d'Història Natural de la Conca de Barberà
	Grup Mineralògic Català
	Societat Catalana de Lepidopterologia
	Societat Catalana de Micologia
	Testudinum Cataloniae Societas

Activitats

25 d'octubre de 2000. Sessió inaugural: *L'ecologia del paisatge: dimensió clau en l'ordenació territorial i l'avaluació estratègica d'impacte ambiental*, per Josep M. Mallarach, consultor ambiental i professor del doctorat d'ordenació territorial i medi ambient de la Universitat de Girona (UdG). Tingué lloc a l'IEC.

27, 28 i 29 d'octubre de 2000. Curs naturalista: *Espais naturals, corredors ambientals i gestió del territori*, a cura de Carles M. Mansanet, biòleg. Tingué lloc a Alcoi.

3 de novembre de 2000. Seminari sobre *Avaluació del sistema d'espais naturals protegits: la definició dels indicadors*. Hi intervingueren: Margarida Castañer, catedràtica de Geografia de la UdG; Josep M. Mallarach, professor d'avaluació de polítiques ambientals de la UdG, relator del capítol d'avaluació del Pla d'Acció dels Espais Naturals Protegits de l'Estat (EUROPARC-España) i coordinador del projecte d'avaluació; Josep Germain, secretari de la Institució Catalana d'Història Natural (ICHN) i coordinador del projecte d'avaluació; Miquel Rafa, cap de gestió de la Fundació Territori i Paisatge, i Josep Vila, doctor en geografia, professor de la UdG. Tingué lloc al Departament de Geografia de la Facultat de Lletres, Història i Història de l'Art de la UdG.

11 i 12 de novembre de 2000. XI Congrés de Tafonomia. Es van presentar les ponències: *Painting the broad picture: a plea for a multidisciplinary approach in community reconstruction*, de D. K. Ferguson, de l'Institut de Paleontologia de la Universitat de Viena, i *Taphonomy of amber and its inclusions*, de X. Martínez-Delclòs, del Departament d'Estratigrafia i Paleontologia de la Facultat de Geologia, Universitat de Barcelona. I els resums: *Preserving plants in pyrite*, de D. Edwards, del Departament de Ciències de la Terra, de la Universitat de Cardif; *Mesofossils from the late Cretaceous of Antarctica*, de H. Eklund, de l'Escola de Ciències de la Terra, de la Universitat de Leeds, Regne Unit; *Unusual preservation of silicified wood by quartzine from the Jurassic Purbeck Formation*, de J. E. Francis, de l'Escola de Ciències de la Terra, de la Universitat de Leeds, Regne Unit; *Plant taphonomy in the fluvio-lacustrine basin of Uña-Las Hoyas (Upper Barremian, Southwestern Iberian Ranges, Spain)*, de B. Gomez, del Laboratori de Biodiversitat i Evolució dels Vegetals Actuals i Fòssils, Universitat Claude-Bernard, França; C. Martín-Closas, del Departament d'Estratigrafia i Paleontologia, Universitat de Barcelona; G. Barale, del Laboratori de Biodiversitat i Evolució dels Vegetals Actuals i Fòssils, Universitat Claude-Bernard, França; H. Méon, del Centre de Paleontologia, Estratigrafia i Paleoecologia, Universitat Claude-Bernard, França; F. Thévenard, del Laboratori de Biodiversitat i Evolu-

ció dels Vegetals Actuals i Fòssils, Universitat Claude-Bernard, França; *Mid Cretaceous fossil forests of Alexander Island, Antarctica*, de J. Howe, de l'Escola de Ciències de la Terra, Universitat de Leeds, Regne Unit, i *Terrestrial plant remains in late Cenozoic shallow marine deposits of the Po Plain (Italy)*, d'E. Martinetto, del Departament de Ciències de la Terra, Torí. Va estar coordinada per Carles Martín-Closas, del Departament d'Estratigrafia i Paleontologia, Universitat de Barcelona, i se celebrà a l'Institut d'Estudis Catalans i a la Cerdanya.

15 de novembre de 2000. Sessió científica: *La gestió ambiental del cap de Creus. El paisatge després del foc*, per Victòria Riera, directora del Parc Natural del Cap de Creus. Sessió coorganitzada amb la Facultat de Ciències de la UdG. Tingué lloc a l'Aula Magna de la Facultat de Ciències de la UdG.

24, 25 i 26 de novembre de 2000. Curs naturalista: *Els ecosistemes dunars valencians*, a cura d'Olga Mayoral i Jordi Domingo, biòlegs de la Universitat de València; Miguel Ángel Gómez-Serrano, biòleg de SEO, i Antonio Vizcaíno, biòleg, director de l'Oficina Tècnica de la Devesa del Saler. Tingué lloc al Saler.

30 de novembre de 2000. Sessió científica: *La plana de Vic: el territori de la masia*, per Javier Eizaguirre, professor d'urbanisme de la Universitat Politècnica de Catalunya. Tingué lloc a la sala d'actes del Palau Bojons de la Universitat de Vic.

2 i 3 de desembre de 2000. Curs naturalista: *Recuperació de fauna salvatge i plans de conservació d'espècies*, a cura de Neus Caminal, biòloga i educadora ambiental de l'associació TRENCA, i Damià Sánchez, encarregat del Centre de Recuperació de Fauna Salvatge de Vallcalent. Tigué lloc a Lleida.

20 de desembre de 2000. Sessió científica: *Transformació del territori i conservació dels sistemes naturals al delta del Llobregat*, per Pau Esteban, cap de Secció de Medi Ambient de l'Ajuntament del Prat de Llobregat. Sessió coorganitzada amb el Departament de Biologia Vegetal, Universitat de Barcelona. Tingué lloc a l'Aula Magna de la Facultat de Biologia de la UB.

17 de gener de 2001. Sessió científica: *L'Anella Verda, la xarxa ecològica metropolitana de Barcelona*, per Martí Domènech, coordinador de l'Àrea d'Espais Naturals de la Diputació de Barcelona. La sessió se celebrà a la sala d'actes de la Facultat de Ciències de la UAB, Bellaterra.

25 de gener de 2001. Presentació del llibre *Cent anys de passió per la natura: Una història de la Institució Catalana d'Història Natural (1899-1999)*, de Josep M. Camarasa. Hi intervingueren: Ferran Rodà, vicepresident de la ICHN; Josep M. Camarasa, autor del lli-

bre; Joaquim Maluquer, president de la ICHN durant el centenari; David Serrat, director general de Recerca, i Martí Domínguez, bióleg i professor de periodisme a la Universitat de València, que parlà sobre *La visió de la natura en la pintura del Renaixement*. Tingué lloc a l'IEC.

27 i 28 de gener de 2001. Curs naturalista: *El seguiment de rastres a la neu*, impartit per Jordi Garcia i Petit, director del Parc Natural del Cadí-Moixeró. Tingué lloc a Bagà.

22 de febrer de 2001. Sessió científica: *El paisatge de la Catalunya central després dels grans incendis: alternatives de restauració i usos*, per Josep M. Espelta, investigador del Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals (CREAF). La sessió se celebrà a la seu de l'Obra Social de la Caixa d'Estalvis de Manresa, plana de l'Om, Manresa, amb la col·laboració de Caixa de Manresa.

14 de març de 2001. Sessió científica: *Conservació i desenvolupament. Com revisem el planejament urbanístic de la Garrotxa*, per Narcís Ribas, director del Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa. La sessió se celebrà a l'Aula Magna de la Facultat de Ciències de la UdG, Campus de Montilivi, Girona. Coorganitzada amb la Facultat de Ciències de la UdG.

26 de març de 2001. Asssemblea General.

29 de març de 2001. *Reconeixement automàtic d'organismes biològics: aplicació a la classificació del zooplàncton i a la identificació de foraminífers*, per Monique Thonat, directora de recerca de l'Institut National de Recherche en Informatique et en Automatique (INRIA). Tingué lloc a la Reial Acadèmia de Medicina de Barcelona.

3 d'abril de 2000. Sessió científica: *Biodiversitat a Veneçuela*, per Carlos Pérez Santos. Tingué lloc a la Sala Prat de la Riba de l'IEC.

7 i 8 d'abril de 2001. Curs naturalista: *Les aus limícoles: ecologia i claus per a la identificació de les espècies presents a Catalunya i a la Mediterrània occidental*, impartit per Jordi Martí, responsable de l'Estació Ornitològica del Parc Natural dels Aiguamolls de l'Empordà. Tingué lloc a Castelló d'Empúries.

19 d'abril de 2001. Sessió conjunta de la ICHN i la Societat Catalana de Biologia (SCB). *Prions, purins i pastures*. Hi intervingueren: Jordi Jordana, Departament de Ciència Animal i dels Aliments, Facultat de Veterinària, UAB, que parlà sobre *Les races domèstiques locals i la importància de la seva conservació*; Jordi Bartolomé, Departament de Ciència Animal i dels Aliments, Facultat de Veterinària, UAB, que parlà sobre *Ramaderia extensiva i manteniment del paisatge*; Josep Turet, Enric Vilalta i Xavier Serra, Servei d'Assaig i

Recerca Tecnològica, Universitat de Vic, que parlaren sobre *Incidència ambiental de la ramaderia intensiva: els fems i purins a Osona*; José Juan Rodríguez, Departament de Ciència Animal i dels Aliments, Facultat de Veterinària, UAB, que parlà sobre *Alimentació del vacum: menjar i ser menjat*, i Isidre Ferrer, Departament de Biologia Cel·lular i Anatomia Patològica, Facultat de Medicina, UB, que parlà sobre *Malalties priòniques humanes i animals*. Tingué lloc a l'Aula Magna de la Facultat de Biologia, UB.

5 i 6 de maig de 2001. Curs naturalista: *La geoconservació, una estratègia fonamental en la gestió integrada dels espais protegits. L'exemple del cap de Creus: un patrimoni geològic únic*. Jordi Carreras i Elena Druguet, Departament de Geologia, UAB. Tingué lloc al Port de la Selva.

17 de maig de 2001. Dins les Jornades Científiques *L'aigua i el medi*, organitzades per l'Institut d'Estudis Catalans, *L'aigua i la salut dels ecosistemes*, per Narcís Prat, biòleg del Departament d'Ecologia, UB.

19 i 20 de maig de 2001. Curs naturalista: *Els cetacis de les costes catalanes des del mar*, per Laura Silvani i Manuel Gazo, biòlegs. Tingué lloc al Port de la Selva.

16 de juny de 2001. Sortida naturalista a la vall d'Alinyà: *Pinedes i rouredes submediterrànies*. Itinerari: l'Alzina d'Alinyà (1.400 m) - coll de la Maçana. Temàtica: geologia i geomorfologia, algues d'aigua dolça i edàfiques, briòfits, comunitats vegetals, mol·luscs i usos i pràctiques tradicionals.

23 de juny de 2001. Sortida naturalista a la vall d'Alinyà: *Boscos i matollars subalpins*. Itinerari: prat Major (1.760 m) - l'Estany. Temàtica: edafologia, ecosistemes forestals, ecosistemes aquàtics, fongs i vertebrats.

30 de juny de 2001. Sortida naturalista a la vall d'Alinyà: *Zona culminal: roquissars i prats alpins*. Itinerari: Pedró dels Quatre Batlles (2.382 m) - prat Llarg. Temàtica: ecosistemes pascícoles, líquens, plantes vasculars, artròpodes i lepidòpters.

7 i 8 de juliol de 2001. Curs naturalista: *Flora i vegetació de l'estatge alpí del Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici*, per Gerard Giménez Pérez, tècnic del Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici. Tingué lloc a Espot.

14 i 15 de juliol de 2001. Curs naturalista: *Geoquímica ambiental al nord de les muntanyes de Prades*, per Xavier Font i Manel Viladevall, Departament de Geoquímica, Petrologia i Prospecció Geològica, UB; Sergio Valenzuela García, geòleg, Comissió de Medi Ambient del Centre d'Història Natural de la Conca de Barberà (CHNCB), i Jordi Llorens Poca, Comissió de Medi Ambient del CHNCB.

Premi per a estudiants

Atorgat a *Diversitat isoenzimàtica en dues espècies endèmiques de Catalunya:* Petrocoptis montsicciana *i* Seseli farrenyi, de Jordi López i Pujol.

Publicacions

Butlletí de la Institució Catalana d'Història Natural, núm. 68 (2000). 168 p.

CAMARASA, Josep M. *Cent anys de passió per la natura. Una història de la Institució Catalana d'Història Natural, 1899-1999*. 183 p. (Memòries de la Institució Catalana d'Història Natural; 14)

Notícies de la Institució, núm. 31-36.

Conclusions del VI Seminari de Gestió Ambiental de la ICHN *Planificació i gestió de les planes interiors: el cas de la plana de Vic*. 8 p.

Actes de la X sessió conjunta ICHN-SCL, celebrada l'any 1997. 164 p.

Participació i assessorament

Elaboració d'informes pericials a sol·licitud del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya amb relació a diferents espais d'interès natural (Els Colls, el delta de l'Ebre, Lladorre, l'Ametlla de Mar, etc.).

La Institució forma part del Consell Directiu del Consorci de l'Espai Rural de Gallecs.

Participació en la Xarxa Temàtica d'Estudi de la Biodiversitat.

Conveni de col·laboració amb l'IUSC.

Participació en l'assemblea de regidors de Medi Ambient dels Països Catalans.

S'han mantingut contactes amb diferents parlamentaris, sobre temes relacionats amb el medi natural de Catalunya.

S'han impartit conferències en el marc d'activitats organitzades per altres entitats: a la Universitat Catalana d'Estiu, a les Jornades Internacionals sobre Custòdia del Territori, al Museu de Mataró, a l'Institut d'Estudis Catalans, a l'Institut Català de Tecnologia, al Centre d'Història Natural de la Conca de Barberà, etc.

Participació en el Consell Consultiu del Parc de Collserola. S'ha designat Josep M. Espelta com a representant de la ICHN en aquest Consell.

El Ministeri de Medi Ambient ha sol·licitat a la ICHN un informe sobre els aspectes ambientals que cal tenir en compte per elaborar el projecte d'ampliació de l'aeroport de Barcelona.

Membre del Comitè Tècnic de la Fundació Fòrum Ambiental.

Participació en la Plataforma per a la Conservació i Desenvolupament Sostenible de les Muntanyes de Prades.

Participació en la Xarxa Catalana de Custòdia del Territori.

Els sistemes naturals de la vall d'Alinyà

Ha començat l'estudi naturalista de la

vall d'Alinyà, per encàrrec de la Fundació Territori i Paisatge, coordinat per la ICHN i realitzat per disset grups de treball pertanyents a diferents universitats, centres de recerca i entitats naturalistes de Catalunya. Els treballs que s'estan realitzant durant els anys 2000 i 2001 són:

La geologia	Alícia Masriera
Els sòls	Francesc Domingo, UdL
Els ecosistemes forestals	Joan Josep Ibàñez, CREAF
Els ecosistemes pascícoles	Teresa Sebastià, UdL
Els ecosistemes aquàtics	Narcís Prat, UB
Els microorganismes	Ricard Guerrero, UB
Les algues d'aigua dolça	Jaume Cambra, UB
Els fongs	Pere Navarro, UB
Els líquens	Xavier Llimona, UB
Els briòfits	Rosa Maria Cros, UAB
Les plantes vasculars	Llorenç Sáez, UAB
Les comunitats vegetals	Ignasi Soriano, UB
Els mol·luscs	Francesc Uribe, MZB
Els artròpodes	Antoni Serra, UB
Els lepidòpters	Francesc Vallhonrat, SCL
Els vertebrats	Jordi Camprodon, CTFC
Usos i pràctiques tradicionals	Joan Tort

Avaluació del sistema d'espais naturals protegits de Catalunya

Elaboració del projecte per a l'avaluació del sistema d'espais naturals protegits de Catalunya, el qual ha rebut el suport de la Fundació Territori i Paisatge i de la Diputació de Girona.

Activitats amb altres entitats

20 de setembre de 2000. Jornada sobre *Espais naturals locals: criteris i plans de gestió*. Va obrir una reflexió sobre la problemàtica i les possibilitats d'actuació per conservar i protegir espais naturals de petita dimensió, però amb un valor ecològic elevat. Durant la jornada, es va presentar la Custòdia del territori: una manera d'actuar en la protecció de petits espais naturals que atorga un important paper als propietaris i a les associacions. Organitzada per LA VOLA, es va celebrar al castell de Montesquiu.

6 i 7 d'octubre de 2000. Jornades sobre *Estratègies per al futur de l'Alta Garrotxa*, organitzades per la Càtedra de Geografia i Pensament Ter-

ritorial de la Universitat de Girona, el Consorci de l'Alta Garrotxa i la ICHN. Es va reflexionar sobre la problemàtica actual de l'Alta Garrotxa i es van dibuixar les estratègies per al seu futur amb la voluntat de convertir-se en un punt de referència per a la gestió que haurà de desenvolupar-hi el recentment creat Consorci de l'Alta Garrotxa. Tingueren lloc a Oix.

20, 21 i 22 d'octubre de 2000. III Jornades *El medi i els humans a la Conca de Barberà i les muntanyes de Prades*, organitzades pel Centre d'Història Natural de la Conca de Barberà i per la Institució Catalana d'Història Natural. Hi van intervenir: Josep M. Riba, president del Consell Comarcal de la Conca de Barberà; Ramon M. Masalles, responsable científic; Albert Palacín, plebà de Montblanc, i Jordi Llorens, president del Centre d'Història Natural de la Conca de Barberà. Tingueren lloc a Montblanc.

Delegació del Bages

La Junta Directiva de la Delegació del Bages de la ICHN està formada pels membres següents:

President:	Florenci Vallès i Sala
Vicepresident:	Jordi Morató i Farreras
Tresorer:	Marc Vilarmau i Masferrer
Secretari:	Jordi Badia i Guitart
Vocals:	Josep Biosca i Munts
	Josep Illa i Antich
	Xavier Adot i Fernández
	Ramon Solà i Ferrer

Activitats

23 de setembre de 2000. Conferència «Els incendis forestals a la Catalunya central: història, impactes i propostes d'actuació», a cura de Josep M. Espelta, del CREAF, i de Florenci Vallès, president de la Delegació del Bages de la ICHN.

5 de novembre de 2000. Sortida a la vall de la Maçana —Aguilar de Segarra—, l'obaga de les Tres Creus i el Cogulló de Can Torra —Rajadell— i Castellfollit del Boix.

3 de desembre de 2000. Sortida a l'anticlinal de Santa Maria d'Oló, la font

Salada i els penya-segats i meandres de la riera Gavarresa.

Del 27 d'abril a l'1 de maig del 2001. Excursió a Navarra. Un viatge des de la vall de l'Ebre fins al Parc Natural del Pirineu navarrès per visitar diversos ambients i observar espècies animals i vegetals de gran interès.

Unes altres activitats realitzades durant el curs 2000-2001 són les següents:

— Consultoria del Pla de Protecció del Medi Natural i del Paisatge que redacta el Consell Comarcal del Bages. Durant l'any 2000 van quedar enllestits els treballs de redacció del Pla per a quasi tots els municipis de la comarca.

— Distribució i promoció de la segona edició de la *Guia d'espais d'interès natural del Bages*.

— «Els runams salins del Bages». Exposició realitzada per la plataforma cívica Montsalat, en què participen a títol individual membres de la Delegació del Bages de la ICHN, la qual explica les conseqüències ambientals negatives per al paisatge, l'estabilitat dels terrenys i, sobretot, la qualitat de les aigües de les conques dels rius Cardener i Llobregat derivades de la mineria potàssica del Bages.

— La Delegació del Bages ha col·laborat directament en la realització del calendari de l'any 2001 de l'Ajuntament de Manresa. Aquest calendari presenta l'entorn natural de la ciutat, amb fotografies dels millors paisatges i d'algunes espècies d'animals i plantes que hi habiten.

Societat Catalana d'Economia

Junta Directiva	
President:	Pere Puig i Bastard
Vicepresident:	Artur Saurí del Rio
Tresorer:	Humbert Sanz i Garcia
Secretari:	Josep C. Vergés
Vocal d'Institucions Acadèmiques:	Jordi Pascual i Escutia
Vocal de Tesis i Publicacions:	Josep M. Carrau i Ramon
Vocal Territorial:	Josep Lluís Raymond Barà
Vocal de Promoció:	Àngels Roqueta i Rodríguez
Vocal de Premsa:	Roldán Martínez i López
Delegat de l'IEC:	Joaquim Muns i Albuixech
Delegat a Brussel·les:	Víctor Pou i Serradell
Delegat a Madrid:	Josep M. Nus i Badia
Nombre de socis:	283

Conferències

Inauguració del curs acadèmic 2000-2001. Conferència inaugural del curs, a càrrec de Lluís Riera, director del Fons Social Europeu de la Comissió Europea: «L'estratègia europea de l'ocupació: el rol del fons social europeu». Institut d'Estudis Catalans, 9 d'octubre de 2000.

Acte de lliurament del III Premi de la Societat Catalana d'Economia, a càrrec dels guardonats Guillem López i Casasnovas i Esther Martínez i García: «La balança fiscal de Catalunya amb el Govern central». Facultat de Ciències Econòmiques i Empresarials de la Universitat de Girona, 27 de novembre de 2000.

Conferència sobre el Premi Nobel d'Economia, concedit a James J. Heckman i Daniel L. McFadden, a càrrec de Jaume García, de la Universitat Pompeu Fabra, dins del cicle de conferències *Els Premis Nobel de l'any 2000*. Institut d'Estudis Catalans, 15 de desembre de 2000.

Benjamí Bastida Vila, catedràtic de Política Econòmica de la Universitat de Barcelona, director del Grup d'Anàlisi de la Transició Econòmica (GATE) i vicepresident de l'European Association for Comparative Economic Studies (EACES): *La incorporació dels països de l'est a la Unió Europea després dels acords de*

Niça. Institut d'Estudis Catalans, 8 de febrer de 2001.

XX Ple Anual

Antoni Argandoña, catedràtic d'Economia i Ètica, IESE, Universitat de Navarra: «Hi ha un paper per a l'ètica a l'empresa?». Institut d'Estudis Catalans, 15 de març de 2001.

Joaquim Trigo, director executiu de Foment de Treball Nacional i professor de teoria econòmica de la Universitat de Barcelona: «Marge empresarial, cost i preus: relació inexistent o inversa». Institut d'Estudis Catalans, 19 d'abril de 2001.

J. A. Garcia-Duran, catedràtic de la Universitat de Barcelona i professor extraordinari de la Universitat de Navarra: «Població, progrés tècnic i economia». Institut d'Estudis Catalans, 23 de maig de 2001.

Francesc Homs i Ferret, conseller d'Economia i Finances de la Generalitat de Catalunya: «El nou model de finançament autonòmic». Institut d'Estudis Catalans, 7 de juny de 2001.

Francesc Xavier Mena, professor d'ESADE de la Universitat Ramon Llull: «Què passa amb la nova economia?». Institut d'Estudis Catalans, 5 de juliol de 2001.

Societat Catalana d'Estudis Clàssics

Junta Directiva	
President:	Jaume Pòrtulas i Ambrós
Vicepresident:	Joan Gómez i Pallarès
Tresorer:	Xavier Riu i Camps
Secretària:	Montserrat Nogueras i Hernàndez
Vocals:	Jaume Almirall i Sardà
	Mariàngela Vilallonga i Vives
Delegat de l'IEC:	Carles Miralles i Solà
Nombre de socis:	170
	29 estudiants adherits

Taula rodona

Les clàssiques en el treball de recerca del batxillerat. Hi intervingueren els professors: Jaume Almirall (com a moderador), Jesús Carruesco, María Díez, Cándida Ferrero i Privat Rodríguez. Institut d'Estudis Catalans, 6 de novembre de 2000.

Conferències

El mil·lenni ante portas: escatologia i bogeria a l'hagiografia bizantina, a càrrec del senyor José Simón Palmer. Institut d'Estudis Catalans, 29 de novembre de 2000.

En col·laboració amb el Departament de Filologia Grega de la UB, dues conferències a càrrec de Vittorio Citti, de la Universitat de Trento:

— *Il prologo delle* Choefore *di Eschilo: testo e drammaturgia*. Institut d'Estudis Catalans, 20 de desembre de 2000.

— *Odisseo, una metafora dell'Europa*. Facultat de Filologia de la UB, 20 de desembre de 2000.

El capaltard dels imperis, a càrrec del senyor Jaume Pòrtulas, de la UB. Institut d'Estudis Catalans, 24 de gener de 2001.

Los estudios clásicos en América Latina durante el siglo XX, a càrrec de la senyora Ana M. González de Tobia, de la Universitat Nacional del Mar de Plata. Institut d'Estudis Catalans, 12 de març de 2001.

En col·laboració amb el Departament de Filologia Grega de la UB, dues conferències a càrrec del senyor Andreas Bagordo, de la Universitat de Friburg:

— *Metapoetica: lessico metaletterario nella lirica greca arcaica*. Institut d'Estudis Catalans, 20 de març de 2001.

— *Comodumena: parodia e derisione nella Commedia Attica Antica*. Facultat de Filologia de la UB, 21 de març de 2001.

Identitat cultural, alteritat i religions estrangeres: exemples antics per a una reflexió contemporània, a càrrec del senyor Alain Blomart, de la UB. Institut d'Estudis Catalans, 26 de març de 2001.

Grecs i egipcis: una trobada que no es produí, a càrrec del senyor Josep Montserrat Torrents, de la UAB. Institut d'Estudis Catalans, 11 de juliol de 2001.

Cicle de conferències

Segona part del cicle sobre *La figura del savi i del poeta a la Grècia antiga*. Institut d'Estudis Catalans, 14 i 16 de maig de 2001.

El dia 14 de maig es van fer les conferències següents: «Linos poeta», a càrrec del senyor Joan Silva, de la UB, i «Savis i tirans. La correspondència dels Set al llibre I de Diògenes Laerci», a càrrec de la senyora Pilar Gómez, de la UB.

El dia 16 de maig es van fer les conferències següents: «Aproximació a la figura mítica de Pamfos», a càrrec del senyor Martí Duran, i «Qüestions sobre Melamp», a càrrec de la senyora Montserrat Nogueras.

Societat Catalana d'Estudis Hebraics

Junta Directiva	
President:	Eduard Feliu i Mabres
Tresorer:	Pere Casanellas i Bassols
Secretari:	Jordi Casanovas i Miró
Vocals:	Prim Bertran i Roigé
	Joan Ferrer i Costa
	Manuel Forcano i Aparicio
Delegada de l'IEC:	Maria Teresa Ferrer i Mallol
Nombre de socis:	68

Durant aquest curs s'ha continuat el buidatge de revistes per a la compilació de la base de dades bibliogràfica sobre la història dels jueus de la Corona de Catalunya i Aragó i la Provença en l'edat mitjana, la qual comprèn ja unes 2.800 fitxes.

En contacte amb la Secció Filològica de l'IEC, i seguint-ne alguns suggeriments, s'ha acabat l'elaboració de la «Proposta de transliteració i transcripció de l'hebreu en textos escrits en català».

La Societat ha col·laborat en la revisió de termes relatius a **bíblia** i **judaisme** per a les futures reedicions del *Diccionari* de l'IEC.

La Societat va organitzar el 5 de juliol de 2001, a la seu de l'IEC, un acte d'homenatge *in memoriam* del P. Guiu Camps, monjo de Montserrat i biblista.

Al llarg d'aquest curs 2000-2001, hem procurat de participar i intervenir en totes les activitats a les quals la Societat Catalana d'Estudis Hebraics havia de donar suport. Per aquesta raó alguns dels seus membres han participat i han col·laborat en les activitats següents:

— Joan Ferrer participà amb la conferència «Quan neixen les lletres, lletres i llengües de l'hebreu», dins el cicle de conferències *Les lletres de l'alefat. La cultura escrita del poble jueu*. Centre Bonastruc ça Porta, 25 de gener de 2001.

— Jordi Casanovas participà amb «Lletres pel record, epitafis i epigrafia en les tombes jueves de Girona», dins el cicle de conferències *Les lletres de l'alefat. La cultura escrita del poble jueu*. Centre Bonastruc ça Porta, 29 de març de 2001.

— Dolors Bramon, Sílvia Planas, Eduard Feliu i Joan Ferrer han estat els

professors del curs *Vida privada a les comunitats jueves de la Corona d'Aragó*, del 13 de març al 24 de maig de 2001.

S'ha enllestit el número 3 de la revista *Tamid*, el qual conté algunes traduccions de textos de l'hebreu medieval i modern, relatius a la cultura dels jueus de la Catalunya medieval, i de la literatura hebrea contemporània, a més d'alguns articles de membres de la Societat i l'habitual crònica arqueològica. També inclou un extens treball bibliogràfic (més de 400 fitxes) relatiu a llocs on ha estat publicada la bibliografia d'erudits que treballen el camp dels estudis hebraics i del Pròxim Orient antic.

Pel que fa als diversos projectes de recerca i publicació engegats a l'inici del curs, com ara la compilació d'un diccionari hebreu-català, la publicació d'una gramàtica d'hebreu bíblic (que ja ha estat traduïda al català per membres de la Societat) i una nova edició actualitzada del corpus de documents hebreus de jueus catalans, continuen el seu curs sense que per ara sigui possible establir-ne cap data d'acabament.

Com sempre, la Societat ha assessorat els editors d'algunes publicacions en temes que afecten la cultura i la llengua hebrees, ha fornit traduccions d'alguns textos i ha identificat fragments de documents hebreus trobats en diversos arxius.

Societat Catalana d'Estudis Històrics

Junta Directiva	
President:	Gaspar Feliu i Montfort
Vicepresidenta:	Coral Cuadrada i Majó
Secretària:	Mònica González i Fernández
Vicesecretària:	Mercè Renom i Pulit
Tresorer:	Pere Molas i Ribalta
Vicetresorer:	Oriol Oleart i Piquet
Vocals:	Ramon Arnabat i Mata
	Armand de Fluvià i Escorsa
	Carme Molinero i Ruiz
	Jaume Sobrequés i Callicó
Delegat de l'IEC:	Albert Balcells i González
Nombre de socis:	165

La Societat Catalana d'Estudis Històrics (SCEH) organitza fonamentalment conferències, debats i seminaris amb la participació d'especialistes. Edita el *Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics*, de periodicitat anual.

La SCEH convoca també, dins del *Cartell de premis* de l'IEC, un premi per a estudiants per a un treball d'investigació, bibliografia o assaig sobre història dels Països Catalans. El premi, dotat amb 100.000 pessetes, va ésser adjudicat al treball *Els sistemes defensius romanorepublicans de la Hispània Citerior: els casos d'Olèrdola*, Emporiae *i Tàrraco i la seva confrontació amb les fortificacions de la península Itàlica*, de Guerau Palmada Auguet.

El dia 29 de maig de 2001 se celebrà l'Assemblea General ordinària de socis de la SCEH, en el transcurs de la qual es procedí a la renovació estatutària de la meitat de la Junta Directiva de la SCEH.

Actes

El dia 16 de novembre de 2000 tingué lloc la inauguració del curs amb una conferència sobre el tema *Noblesa absentista i retòrica catalana*, a càrrec del senyor Pere Molas i Ribalta, catedràtic d'Història Moderna de la UB.

La presentació del llibre de Martí Marín i Corbera, *Catalanisme, clientelisme*

i franquisme. Josep Maria de Porcioles, a càrrec dels professors Borja de Riquer, catedràtic d'Història Contemporània de la UB, i Gaspar Feliu, catedràtic d'Història Econòmica de la UB i president de la SCEH, que tingué lloc al Museu d'Història de Catalunya, el dia 1 de març de 2001.

El 21 de maig de 2001 la SCEH col·laborà, juntament amb els Amics de l'Art Romànic, la Fundació Noguera i la Fundació "la Caixa", en la presentació del llibre *Els pergamins de l'Arxiu Comtal de Barcelona, de Ramon Borrell a Ramon Berenguer I.*

El dia 29 de maig de 2001, amb motiu de l'Assemblea General ordinària, el senyor Ramon Arnabat parlà sobre *La regència d'Urgell i el reialisme català.*

Publicacions

MARÍN I CORBERA, Martí. *Catalanisme, clientelisme i franquisme. Josep Maria de Porcioles*. 2000. 129 p. (D'ahir per avui; 1)

Societat Catalana d'Estudis Jurídics

Junta Directiva	
President:	Josep M. Mas i Solench
Vicepresident:	Carles Prat i Masip
Secretari:	Josep Cruanyes i Tor
Tresorer:	Xavier Genover i Huguet
Vocals:	Marià Capella i Pifarré
	Josep A. López i Tena
	Jordi Oliveras i Badia
Delegat de l'IEC:	Josep M. Puig i Salellas
Nombre de socis:	42

Curs de dret civil català

Acte inaugural del *Curs de dret civil català*, a càrrec del senyor Manuel Castellet, president de l'IEC; del senyor Josep M. Mas i Solench, president de la Societat Catalana d'Estudis Jurídics, i del senyor Ferran Badosa i Coll, director del Curs. Institut d'Estudis Catalans, 17 d'octubre de 2000.

— Sessió 1. «L'àmbit civil de l'ordenament jurídic de Catalunya. Les seves fonts», a càrrec del senyor Ferran Badosa i Coll, catedràtic de Dret Civil de la Universitat de Barcelona (UB). IEC, 24 d'octubre de 2000.

— Sessió 2. «La persona jurídica», a càrrec de la senyora Maria Elena Lauroba Lacasa, professora titular interina de Dret Civil de la UB. IEC, 7 de novembre de 2000.

— Sessió 3. «Els contractes i les accions per declarar la seva ineficàcia», a càrrec de la senyora Juana Marco Molina, professora titular de Dret Civil de la UB. IEC, 14 de novembre de 2000.

— Sessió 4. «Els contractes agraris», a càrrec del senyor Carlos J. Maluquer de Motes i Bernet, catedràtic de Dret Civil de la UB. IEC, 21 de novembre de 2000.

— Sessió 5. «La Llei 13/1990, del 9 de juliol, de l'acció negatòria, les immissions, les servituds i les relacions de veïnatge», a càrrec de la senyora María Luisa Zalhíno Ruiz, professora de Dret Civil de la UB. IEC, 28 de novembre de 2000.

— Sessió 6. «Els censos», a càrrec del senyor Antoni Mirambell Abancó, catedràtic de Dret Civil de la UB. IEC, 12 de desembre de 2000.

— Sessió 7. «Els drets reals de garantia mobiliària», a càrrec del senyor Pere del Pozo Carrascosa, catedràtic de Dret Civil de la Universitat Rovira i Virgili (URV). IEC, 9 de gener de 2001.

— Sessió 8. «El matrimoni: els seus efectes legals. Els efectes derivats de la nul·litat, el divorci i la separació judicial», a càrrec de la senyora Encarna Roca i Trias, catedràtica de Dret Civil de la UB. IEC, 16 de gener de 2001.

— Sessió 9. «Els règims econòmics matrimonials de separació de béns i de participació en els guanys», a càrrec de la senyora Anna Casanovas i Mussons, catedràtica de Dret Civil de la UB. IEC, 23 de gener de 2001.

— Sessió 10. «Els règims econòmics matrimonials de comunitat i els de dret local», a càrrec del senyor Santiago Espiau Espiau, catedràtic de Dret Civil de la Universitat de Lleida (UdL). IEC, 30 de gener de 2001.

— Sessió 11. «El parentiu», a càrrec de la senyora M. Esperança Ginebra i Molins, professora de Dret Civil de la UB. IEC, 6 de febrer de 2001.

— Sessió 12. «Les institucions de protecció», a càrrec de la senyora Esther Arroyo Amayuelas, professora de Dret Civil de la UB. IEC, 13 de febrer de 2001.

— Sessió 13. «La successió per causa de mort. Els títols i l'objecte de la successió», a càrrec del senyor Lluís Jou i Mirabent, notari. IEC, 20 de febrer de 2001.

— Sessió 14. «L'adquisició de l'herència», a càrrec del senyor José Alberto Marín Sánchez, notari. IEC, 27 de febrer de 2001.

— Sessió 15. «La comunitat hereditària. Les operacions particionals», a càrrec del senyor Antoni Vaquer Aloy, professor titular de Dret Civil de la UdL. IEC, 6 de març de 2001.

— Sessió 16. «Els negocis jurídics *mortis causa*», a càrrec del senyor Joan Marsal i Guillamet, professor titular interí de Dret Civil de la UB. IEC, 13 de març de 2001.

— Sessió 17. «Les substitucions hereditàries», a càrrec del senyor Lluís Puig i Ferriol, magistrat del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya i catedràtic de Dret Civil de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB). IEC, 20 de març de 2001.

— Sessió 18. «Els llegats», a càrrec del senyor Josep Ferrer Riba, professor titular de la Universitat Pompeu Fabra (UPF). IEC, 27 de març de 2001.

— Sessió 19. «La marmessoria», a càrrec de la senyora Eulàlia Amat i Llari, professora titular de la UAB. IEC, 3 d'abril de 2001.

— Sessió 20. «La successió contractual: Els heretaments», a càrrec del senyor Joan Egea Fernández, catedràtic de Dret Civil de la UPF. IEC, 17 d'abril de 2001.

— Sessió 21. «La successió intestada», a càrrec del senyor Tomás Gi-

ménez Duart, notari. IEC, 24 d'abril de 2001.

— Sessió 22. «La llegítima», a càrrec del senyor Esteve Bosch i Capdevila, professor de Dret Civil de la URV. IEC, 8 de maig de 2001.

Sessió de cloenda del *Curs de dret civil català*, que comptà amb la presència del senyor Josep-Delfí Guàrdia Canela, conseller de Justícia de la Generalitat de Catalunya, i del senyor Carles Miralles, secretari general de l'IEC. Durant l'acte, en què hi va intervenir el senyor Ferran Badosa, director del Curs, es van lliurar els certificats d'assistència al curs. IEC, 15 de maig de 2001.

La segona edició d'aquest Curs es portà a terme a Reus, organitzat conjuntament amb l'Escola de Pràctica Jurídica Guillem Maria de Brocà, del Col·legi d'Advocats de Reus.

L'acte d'obertura d'aquest Curs tingué lloc el dia 1 de març de 2001 i l'acte de cloenda i de lliurament de diplomes, el dia 24 de maig de 2001, a la seu del Col·legi d'Advocats de Reus. Ambdós actes comptaren amb l'assistència del president de la Societat Catalana d'Estudis Jurídics i del degà del Col·legi d'Advocats de Reus.

Conferències

L'aigua: una visió normativa, a càrrec de Joan Perdigó, de la UB. Aquesta conferència forma part de les Jornades Científiques *L'aigua i el medi*. IEC, 10 de maig de 2001.

Llei de pensions periòdiques, a càrrec del senyor Antoni Mirambell, catedràtic de Dret Civil de la UB. IEC, 22 de maig de 2001.

Llei d'usdefruit, d'ús i d'habitació, a càrrec del senyor Ferran Badosa, catedràtic de Dret Civil de la UB. IEC, 29 de maig de 2001.

Societat Catalana d'Estudis Litúrgics

Junta Directiva	
President:	Alexandre Olivar i Daydí
Secretari:	Rafael M. Bofill i Fransí
Vocals:	Cristina Godoy i Fernàndez
	Miquel dels Sants Gros i Pujol
	Sebastià Janeras i Vilaró
Delegat de l'IEC:	Manuel Mundó i Marcet
Nombre de socis:	23

Com ja és habitual des de fa molts anys, l'activitat corporativa de la Societat Catalana d'Estudis Litúrgics s'ha concretat aquest curs en les reunions de tardor i primavera, sessions 63 i 64, celebrades, respectivament, el dimarts 21 de novembre de 2000 i el dimecres 20 de juny de 2001.

El traspàs de dos dels membres, ocorregut el curs anterior, tot just iniciat l'any 2000, s'ha vist compensat al llarg d'aquest curs amb l'ingrés de dos candidats i l'admissió d'un tercer, que també ingressarà definitivament a la Societat així que ens comuniqui haver rebut i acceptat la nostra decisió, totalment favorable. Aquests dos primers nous membres són: el senyor Roger E. Reynolds, de l'Institut Pontifici d'Estudis Medievals, de Toronto, i professor del Centre d'Estudis Medievals de la Universitat d'aquesta ciutat canadenca, i el pare jesuïta Manuel Sotomayor, professor de la Facultat de Teologia de Granada. El tercer, de qui s'espera l'anuència, que equivaldrà a la seva incorporació definitiva, és el senyor Matthieu Smyth, de Lo Puèg, a Occitània, especialista en litúrgia gal·licana i col·laborador del darrer volum de la nostra publicació periòdica *Miscel·lània Litúrgica Catalana*.

A més de la labor científica individual dels membres, en l'activitat social del curs present, cal destacar la preparació dels dos volums que apareixeran el proper curs: el facsímil del missal diocesà més antic dels impresos a Catalunya i arribats sencers fins a nosaltres, incunable de 1496, publicat ara amb un estudi introductori del membre de la Societat, el senyor Francesc Xavier Altés (vol. III de la nostra col·lecció social «Biblioteca Litúrgica Catalana»); el nú-

mero x de *Miscel·lània Litúrgica Catalana*, un dels més extensos i de contingut més variat entre els apareguts fins ara. Queda prou evidenciat l'augment progressiu de l'activitat en les nostres publicacions, si tenim present que, entre 1978 i 1990, es van publicar quatre volums, i entre 1991 i 2001, exactament el doble; a més, el contingut de *Miscel·lània*, integrat per estudis duts a terme per membres de la Societat, catalans o forasters, i col·laboradors externs, sol duplicar en els darrers volums el contingut dels primers.

Cal esmentar encara dos guardons obtinguts pel senyor Manuel Mundó: la Creu de Sant Jordi i l'ingrés a la Reial Acadèmia de Bones Lletres en qualitat de numerari.

Conferència

El senyor Francesc Xavier Altés fou el conferenciant de la sessió de tardor, amb *Entorn de l'homiliari de Luculenci a Catalunya*, que va resumir catorze anys d'investigacions del dissertant sobre aquesta figura, possiblement un monjo benedictí de tradició francocatalana i cultura carolíngia. Barcelona, 21 de novembre de 2000.

Publicacions

Miscel·lània Litúrgica Catalana, núm. x (2001).

Missale Vicense, 1496. Edició reduïda en facsímil a cura de Francesc Xavier Altés. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2001 (Biblioteca Litúrgica Catalana; 3) [En premsa]

Societat Catalana d'Estudis Numismàtics

Junta Directiva	
President:	Miquel Crusafont i Sabater
Vicepresident:	Leandre Villaronga i Garriga
Tresorer:	Rafael Comas i Ezequiel
Secretària:	Anna M. Balaguer i Prunés
Vocal 1r:	Antoni Turró i Martínez
Vocal 2n:	Jaume Benages i Oliver
Vocal 3r:	Xavier Sanahuja i Anguera
Delegat de l'IEC:	Manuel Riu i Riu
Nombre de socis:	136

Presentació de publicacions

— Presentació de l'obra *Les monedes de plata d'Empòrion, Rhode i i les seves imitacions: De principi del segle III aC fins a l'arribada dels romans, el 218 aC.*

El dia 6 de febrer es presentà a la seu de l'IEC l'obra *Les monedes de plata d'Empòrion, Rhode i les seves imitacions: De principi del segle III aC fins a l'arribada dels romans, el 218 aC* de Leandre Villaronga. La presentació fou a càrrec de l'Excm. Sr. Carles Pàramo, president de la Diputació de Girona i alcalde de Roses, i l'acte fou presidit per l'Excm. Sr. Manuel Castellet, president de l'IEC. Aquesta publicació fou possible mercès al suport generós de la Diputació de Girona i de l'Ajuntament de Roses.

— Presentació de l'obra *Ilercavonia-Dertosa i les seves encunyacions monetàries.*

El dia 15 de juny es presentà l'obra *Ilercavonia-Dertosa i les seves encunyacions monetàries* de M. del Mar Llorens i Xavier Aquilué. La presentació fou a càrrec del senyor Joan-Vianney Albeloa i a continuació intervingueren els autors. Aquest acte fou celebrat a la ciutat de Tortosa, gràcies a l'acollida que oferí l'Arxiu Històric Comarcal de les Terres de l'Ebre i l'Ajuntament de Tortosa.

— Presentació d'*Acta Numismàtica.*

Al llarg del curs s'ha preparat l'edició del volum 30 d'*Acta Numismàtica*, que conté els índexs dels volums 21-30 (1991-2000), la «Memòria de les activitats de la Societat Catalana d'Estudis Numismàtics durant l'any 1999» i les

habituals seccions de «Troballes monetàries» i «Recensions bibliogràfiques», així com catorze articles d'investigació. Entre aquests darrers destaca l'estudi «Els rals d'or de Mallorca de Pere III (I de Mallorca) del fons de "Sa Nostra", Caixa de Balears», de Miquel Crusafont i Andreu Vidal, un treball aprofundit sobre aquesta sèrie de rals d'or, que han estat publicats en color, mercès a la col·laboració de Caixa de Balears.

L'avinentesa de la publicació d'aquest treball, a *Acta Numismàtica*, núm. 30, féu adient que el volum es presentés a l'Espai Mallorca, entitat dedicada a la difusió de la cultura mallorquina i que té la seva seu de Barcelona molt a prop de l'IEC.

Assemblea General

El dia 12 de juny se celebrà l'Assemblea General de socis, la qual transcorregué segons l'ordre previst.

Atenció a consultes

Des de la Societat Catalana d'Estudis Numismàtics (SCEN) s'han atès totes les consultes que ens han adreçat estudiosos de la història de la moneda i d'alguns camps més que s'hi relacionen. Cada consulta s'ha canalitzat a través de l'especialista corresponent. Farem esment de les més rellevants i, en especial, de les que han originat algun tipus d'informe.

Entre l'estiu i finals de l'any 2000 s'atengueren les consultes següents:

L'Arxiu Nacional de Catalunya féu una consulta sobre una medalla d'Alfons el Magnànim i una altra sobre una medalla que resulta ésser erròniament atribuïda a Joan II a la *Gran enciclopèdia catalana*. Es tracta d'una medalla de Joan d'Aragó, comte de Ribagorça.

El senyor J. M. Nuix ens mostrà les fotografies dels nou mancusos —tot just descoberts en una excavació feta a Castellfollit del Boix (Bages)— per tal d'assegurar-ne la correcta identificació i catalogació. Ens adreçà la consulta en nom del Museu d'Igualada i d'Arqueo-Cat, responsable de l'excavació.

La senyora Teresa Sisó demanà la col·laboració de la SCEN en l'estudi d'un diner de Ramon Berenguer I del tipus de la rosa.

També s'atengueren les consultes bibliogràfiques i s'enviaren diferents obres al senyor F. Zulaica, professor de l'Escola d'Estudis Empresarials de Saragossa.

A finals d'any s'establiren contactes i intercanvis amb els següents investigadors de la nostra especialitat en l'àmbit europeu: D. Abulafia, Universitat de Cambridge; H. U. Geiger, Universitat de Zuric; B. Malmer, Institut Numismàtic, Estocolm; N. Mayhew, Museu Ashmolean, Oxford; E. Oberlander, Museu Nacional de Romania; A. Pol, Gabinet Numismàtic de Leiden; P. Spufford, Universitat de Cambridge; H. von Roten, Gabinet Numismàtic de Zuric; P. Wood-

head, Societat Reial Numismàtica, Londres; B. Zach, Gabinet Numismàtic de la ciutat de Winterthur, i W. Hahn, Institut de Numismàtica, Universitat de Viena.

Ja en el decurs de l'any 2001 fou redactat un detallat informe per atendre una sèrie de consultes de M. Bompaire, del CRNS, sobre determinats esments de monedes d'època comtal a la documentació escrita.

Es contestà també la proposta de L. Travaini, de la Universitat de Milà, sobre l'estudi dels aspectes monetaris que contenen els tractats d'aritmètica i altres fons documentals similars a les edats medieval i moderna europees.

Es redactà un informe per al senyor Peter Backer, dels Estats Units, sobre un dinar bilingüe andalusí de l'any 98 de l'Hègira, que ens arribà a través de la firma Aureo, SA.

Es contestà la consulta del senyor F. Baptista Gumucio, del Centre d'Estudis Socials, de Bolívia, sobre l'origen del nom *mancús*, i una suposada relació amb la paraula *macuquina*.

S'informà al senyor J. Lentillon, de Cornella de Vercol (Catalunya Nord), sobre la correcta classificació d'una moneda aragonesa dels Àustria hispànics.

S'han atès nombroses consultes del Departament de Monedes del Museu Fitzwilliam, de Cambridge, sobre monedes medievals i modernes de la sèries de la península Ibèrica i sobre bibliografia.

Es contestà positivament al senyor president de la Associació Numismàtica Portuguesa, que s'interessava per reproduir en el seu anuari un article recentment publicat a *Acta Numismàtica*.

S'autoritzà igualment a la confraria de sant Magí per reproduir l'estudi de les medalles de devoció de sant Magí de la Brufaganya —aparegut a *Acta Numismàtica*, 29— a la publicació que aquesta entitat edita a Tarragona cada any amb motiu de la Setmana Santa.

Aime Pommier féu diferents consultes sobre pesals i se li envià bibliografia i informació per al seu treball preparatori per a l'edició del catàleg dels pesos monetaris del Museu de la Monnaie de París.

S'han atès diferents consultes sobre pallofes catalanes, canalitzades a través del Museu J. Puig, de Perpinyà.

El senyor J. Labrot, del Centre National de Recherche sur les Jetons et Mereaux, ens consultà la classificació d'una sèrie de monedes medievals de les excavacions del castell de Rauzan (Gironde).

Es gestionà també una consulta sobre un dinar andalusí a prop de T. Ibrahim i que canalitza R. Molina Noguera, ambdós membres de la SCEN.

S'han rebut també nombroses consultes dels socis de la nostra entitat sobre els temes següents: una malla inèdita de Jaume III de Mallorca; un florí inèdit de Perpinyà de Ferran I; l'autenti-

citat d'uns pesals monetaris castellans, i la identificació dels ardits dels anys 1612-1617. També es rebé una consulta sobre una pallofa inèdita que Miquel Crusafont atribuí a Oliana, i que posteriorment el soci Porta Parcerisa confirmà amb noves dades que refermen aquesta atribució.

Col·laboració en programes i recerques de l'IEC

S'ha dut a terme la revisió dels termes numismàtics per a la segona edició del DIEC, tot introduint termes nous, corregint errors, etc.

També s'han atès diferents consultes que ens han adreçat les oficines lexicogràfiques de l'IEC sobre termes que calia documentar o bé dubtosos, així com propostes d'altres investigadors que afectaven la nostra especialitat.

La SCEN ha descobert l'existència d'una medalla que commemora el 50è aniversari de l'IEC l'any 1957 i que ha pogut documentar mercès a la col·laboració eficaç d'Eulàlia Miret, responsable del Servei de Documentació i Arxiu de l'IEC.

Participació en congressos, conferències i altres activitats

El mes de setembre de 2000, sortia l'edició de les actes del V Congrés Nacional de Numismàtica de Portugal, celebrat dels dies 8 al 12 de març de 2000, en el qual la SCEN tingué un paper destacat.

El mes de novembre de 2000, se celebrà a Cambridge un simposi en honor del professor Philip Grierson en el seu 90è aniversari. Aquesta trobada d'investigadors fou organitzada pel Departament de Monedes del Museu Fitzwilliam i pel Gonville and Caius College, i comptà amb el suport de la British Academy. Aquesta joiosa trobada al voltant de la figura de l'il·lustre historiador i numismàtic, el mestratge del qual és reconegut per la major part d'historiadors de la moneda medieval d'arreu d'Europa, aplegà més de seixanta estudiosos. La SCEN fou especialment convidada a participar amb una de les quinze ponències de què constava el simposi. El tema que va tractar era el de la transmissió d'idees entre una seca i una altra a l'Europa medieval. La nostra entitat va contribuir amb la ponència «Carolingian and Muslin influences in early Christian coinages in the Iberian area (9th-12th centuries)», d'Anna M. Balaguer i Miquel Crusafont.

A finals de l'any 2000, aparegué el volum d'homenatge al numismàtic portuguès Mario Gomes Marques. La SCEN contribuí de manera notable a fer possible aquesta realització, ja que el president de la SCEN forma part de l'equip de redacció i s'ocupà de l'apartat bibliogràfic i d'explicar la projecció científica de l'homenatjat, i hi aportà quatre articles d'investigació, a càrrec de membres de la nostra entitat.

El dia 25 de juny de 2001 es féu una conferència presentació del treball «Els rals d'or de Mallorca de Pere III (I de Mallorca) del fons de "Sa Nostra", Caixa de Balears». Aquest acte se celebrà a la sala d'actes de la seu central de Caixa de Balears, a Palma de Mallorca, amb parlaments del senyor S. Lliteres, conservador del fons numismàtic de "Sa Nostra"; del senyor Miquel Crusafont; del senyor Andreu Vidal, assessor numismàtic de l'esmentada entitat financera, i de la senyora Anna M. Balaguer.

Col·laboració amb els mitjans de comunicació

Com en altres ocasions, TV3 sol·licità el concurs i l'assessorament de la SCEN per dur a terme algun dels seus programes referents a la moneda o a la seva història.

Així, el mes de gener de 2001, en el context de la preparació pel canvi de moneda, es programà l'emissió d'uns petits missatges televisius entorn de l'entrada de l'euro i el comiat de la pesseta. La SCEN col·laborà en un d'aquests amb el tema de l'origen català del nom *pesseta* i sobre la manera que aquest nom passà al castellà.

TV3 prepara un llarg programa sobre els ibers i la moneda, en què l'especialista entrevistat és Leandre Villaronga. La SCEN ha facilitat assessorament, material gràfic i bibliogràfic en la realització d'aquest programa, que es filmà la primavera de l'any 2001.

Banc de dades de monedes catalanes i biblioteca

Durant el curs 2000-2001, la SCEN ha continuat incorporant nous materials a aquest banc de dades. La tasca consisteix tant a sistematitzar i fer consultable materials fotogràfics disponibles des de temps enrere, com a fotografiar fons monetaris als quals mai abans no s'havia accedit.

Entre les tasques realitzades enguany hi ha, d'una banda, la de sistematitzar els materials fotogràfics disponibles de la col·lecció "la Caixa", i de l'altra, la de fotografiar un gran nombre de medalles catalanes anteriors a la guerra de 1936-1939, un important fons de moneda de la Sardenya catalana i una extraordinària col·lecció de peces aragoneses primitives i de la Corona catalano-aragonesa, en general.

Pel que fa a consultes realitzades al banc de dades, destacarem la d'alguns materials gràfics facilitats a TV3 per a la filmació sobre la moneda ibèrica i una sobre els divuitens valencians de Carles II, entre d'altres.

La formació del banc de dades és una tasca que va molt vinculada a la disponibilitat bibliogràfica a l'hora d'identificar, catalogar i referenciar les peces. Enguany s'ha dedicat una part dels esforços a reorganitzar els més de

sis-cents volums de què consta la nostra biblioteca i que hem recuperat després d'haver restat durant més de dos anys emmagatzemats, amb motiu de les obres de l'IEC. Ara disposem, en els nous locals destinats a les societats filials de l'IEC, d'un espai convenient per col·locar aquest fons bibliogràfic, que va incrementant-se sobretot gràcies als intercanvis de publicacions amb d'altres entitats estudioses, museus i universitats d'arreu del món.

Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica

Consell Directiu	
President:	Antoni Roca i Rosell
Secretari:	Xavier Roqué i Rodríguez
Tresorer:	Pere Grapí i Vilumara
Vocals:	Francesc X. Barca i Salom
	Pasqual Bernat i López
	Àngel Calvo i Calvo
	Josep M. Camarasa i Castillo
	Jordi Ferran i Boleda
	Iris Figuerola i Pujol
	Pere de la Fuente i Collell
	Lluís Garrigós i Oltra
	Agustí Nieto i Galán
	José Pardo Tomás
	Josep M. Parra i Serra
	Roser Puig i Aguilar
	Carles Puig i Pla
	Mònica Rius i Piniés
	Vicente Salavert i Fabiani
	Jordi Servat i Sugranyes
	Josep M. Vidal i Hernández
	Alfons Zarzoso i Orellana
Delegat de l'IEC:	David Jou i Mirabent
Nombre de socis:	228

Activitats

En el desè curs d'existència, la Societat ha continuat les seves activitats segons les línies establertes en cursos anteriors. El Consell Directiu s'ha reunit un cop cada mes i mig, aproximadament, tot i que la permanent del Consell ha portat a terme algunes reunions més, segons la urgència de les circumstàncies. El mes de juny s'ha realitzat la renovació reglamentària de càrrecs, que queda reflectida en la llista que encapçala aquest escrit. Hem de men-

cionar la renúncia de Jon Arrizabalaga al seu càrrec. El Consell Directiu l'acceptà, i cobrirà el seu lloc de vicepresident per cooptació, fins a les properes eleccions, que se celebran el 2003.

Fa tres anys que s'ha instituït una trobada de final de curs dels membres del Consell Directiu i els responsables dels grups de la Xarxa Temàtica. L'objectiu és dedicar una jornada únicament a la discussió, però sense compromisos preestablerts. Això ha resultat, fins al moment, força productiu. En la jornada de 2001 es discutí principalment la reorientació de les trobades generals de la Societat, amb la intenció de millorar-ne el funcionament, és a dir, fomentar la participació dels socis a totes les sessions i facilitar l'intercanvi i la discussió científica.

El juny de 2001 s'ha presentat una sol·licitud de renovació de la Xarxa Temàtica d'Història de la Ciència i de la Tècnica, formada per grups de recerca de diversos centres i universitats dels Països Catalans, l'investigador principal de la qual és Antoni Roca Rosell, actual president de la Societat. En la renovació hi hagué alguna lleugera variació en els grups, que ara són disset. Recordem que la Xarxa Temàtica té per objectiu la coordinació de grups de recerca i la potenciació dels seus treballs. En el cas de la d'Història de la Ciència, aquesta coordinació es porta a terme, en gran part, a través de la nostra Societat. Aquesta Xarxa fou creada el 1997 i fou renovada el 1999. La seva existència ha fet possible moltes de les activitats portades a terme des de llavors.

La Societat s'esforça any rere any a mantenir un programa de col·loquis mensuals de la màxima qualitat possible. El programa d'aquest curs, detallat més avall, va incloure com a activitats destacades la celebració de la VI Trobada, un curs sobre història de les matemàtiques i la celebració de la I Escola de Primavera d'Història de la Ciència. A més, la Societat fou coorganitzadora del Simpòsium Internacional d'Història de l'Enginyeria.

El primer comentari ha de ser sobre les VI Trobades d'Història de la Ciència i de la Tècnica (Vic, del 27 al 29 d'octubre de 2000), organitzada conjuntament amb la Universitat de Vic. El seu desenvolupament confirmà la maduresa científica del món català d'història de la ciència i de la tècnica, tot i que foren acollides, com en les altres ocasiones, comunicacions de fora dels Països Catalans. En les Trobades, es desenvoluparen dos simposis. L'un, per contribuir a l'Any Internacional de les Matemàtiques, dedicat als aspectes històrics de les aplicacions de les matemàtiques, coordinat per Maria Rosa Massa i Carles Puig i Pla. L'altre, relacionat amb la indústria agrícola, característica de la comarca d'Osona, sobre la ramaderia, la veterinària i el consum de carn, proposat per Pasqual Bernat i Lluís Cifuentes. Les conferències convidades foren a càrrec de distin-

gits investigadors. La conferència inaugural, que comptà amb la presència del rector de la Universitat de Vic, fou a càrrec de John North, un dels especialistes més destacats en història de l'astronomia medieval. En la sessió inaugural, celebrada a la sala principal de l'Ajuntament de Vic, parlà Santos Casado, de la Residencia de Estudiantes, que pertany a una nova generació d'historiadors de les ciències naturals. En relació a aquest mateix camp, però centrat en l'agricultura, comptàrem amb Josep Vicent Maroto, professor de la Universitat Politècnica de València, que presentà una perspectiva històrica del període recent en les tècniques agrícoles. Finalment, David Edgerton, cap del Centre d'Història de la Ciència, de la Tècnica i la Medicina de l'Imperial College (Londres), pronuncià la conferència de clausura en el marc incomparable del monestir de Sant Pere de Casserres.

El segon acte destacat ha estat el curs sobre els orígens del càlcul infinitesimal, a càrrec d'Eberhard Knobloch, de la Universitat de Berlín. Inclogué una taula rodona moderada per M. R. Massa en la qual participaren A. Dou, M. García Doncel, V. Navarro i X. Roqué. El curs fou una altra contribució de la Societat a l'Any Mundial de les Matemàtiques, i hem de fer constar que despertà un gran interès entre els nombrosos assistents.

D'altra banda, aquest any la Societat ha iniciat una nova activitat, l'Escola de Primavera d'Història de la Ciència, organitzada conjuntament amb l'Institut Menorquí d'Estudis i que tindrà lloc cada dos anys. L'Escola està pensada per tractar les vinculacions entre la divulgació científica i tècnica i la història de la ciència. Aquesta primera edició s'ha centrat en els museus. Els professors convidats foren Jim Bennett, director del Museu de la Ciència d'Oxford; Giuseppe Olmi, de la Universitat de Bolonya; John Pickstone, director del Departament d'Història de la Ciència de la Universitat de Manchester, i Paolo Brenni, del Museu de la Ciència de Florència. L'Escola va comptar amb un bon nombre d'inscripcions, per la qual cosa hom prepara la segona edició per al 2003.

El setembre de 2000 s'iniciaren els actes de celebració dels 150 anys de l'enginyeria industrial a Espanya i dels 150 anys de l'Escola d'Enginyeria Industrial de Barcelona. La Societat col·laborà amb el Centre de Recerca per a la Història de la Tècnica en la celebració del Simpòsium Internacional d'Història de l'Enginyeria, que tingué lloc a l'Escola els dies 18 i 19. Comptà amb la presència de destacats especialistes europeus i americans en història de l'enginyeria, i amb una cinquantena de comunicacions d'un gran interès.

La resta de les conferències de la sèrie anual dels Col·loquis d'Història de la Ciència i de la Tècnica, el detall de les quals consta a continuació, ha tingut una

bona acollida. Les temàtiques han estat variades i, seguint l'esforç que ha fet la Societat al llarg de la seva trajectòria, hi han participat conferenciants de França, Portugal i Mèxic, així com de diferents llocs de l'Estat espanyol (Galícia i el País Basc), a part dels especialistes catalans. Destaquem que una de les sessions va ser organitzada conjuntament amb la Societat Catalana de Biologia i una altra, amb el Centre de Recerca per a la Història de la Tècnica de la Universitat Politècnica de Catalunya.

En relació amb l'activitat de la Societat, volem assenyalar l'aparició del llibre de NIETO-GALAN, A.; ROCA I ROSELL, A. (coord.), *La Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona als segles XVIII i XIX: Història, ciència i societat.* Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona - Institut d'Estudis Catalans, Barcelona, 2000. Ha estat preparat per socis de la Societat. A l'origen era un simposi que tingué lloc dins les IV Trobades, celebrades l'any 1996, a Alcoi, del qual sorgí un grup d'estudi, el resultat del qual és el llibre. La institució protagonista del treball s'ha fet càrrec de l'edició, en col·laboració amb l'Institut d'Estudis Catalans. D'altra banda, la Societat s'adherí a l'homenatge a Manuel García Doncel, celebrat l'octubre de 2000, a la Universitat Autònoma de Barcelona, amb motiu de la seva jubilació. Doncel ha estat fins avui el principal promotor i director del Centre d'Estudis d'Història de les Ciències que funciona en aquella universitat, d'on han sorgit un nombre important d'iniciatives en el camp de la recerca i de la formació. La trajectòria del Centre fins ara ha tingut una influència indubtable en el panorama de la història de la ciència a Barcelona.

Entre els projectes de la Societat, es troba la creació d'un Servei d'Arxius de Ciència, en col·laboració amb el Centre d'Estudis d'Història de les Ciències, que coordinaria la preservació i l'estudi del patrimoni documental científic i tècnic català. Durant el curs 2000-2001 s'han portat a terme gestions perquè el projecte compti amb el suport de l'Institut d'Estudis Catalans i d'altres institucions científiques i acadèmiques catalanes.

El juliol de 2001 s'ha celebrat a Mèxic el Congrés Internacional d'Història de la Ciència, on ha participat una representació catalana significativa. El Congrés continua essent un aparador singular de l'activitat internacional en història de la ciència i de la tècnica, tot i que en els darrers anys proliferen les reunions més especialitzades. La Societat forma part des de 1993 del comitè espanyol de la Divisió d'Història de la Ciència, Unió Internacional d'Història i Filosofia de la Ciència, l'assemblea general de la qual s'ha reunit a Mèxic. La Unió ha acordat celebrar el següent congrés del 2005 a Beijing.

Coincidint amb l'assemblea general de juny, on es renovà el Consell Di-

rectiu, hom realitzà un acte de commemoració dels 10 anys des de la creació de la Societat.

Actes

Simpòsium internacional d'història de l'enginyeria

Barcelona, 18 i 19 de setembre de 2000, Escola Tècnica Superior d'Enginyeria Industrial, UPC, Barcelona. Organitzat conjuntament amb el Centre de Recerca per a la Història de la Tècnica, ETSEIB, UPC.

Ponents: Francesc Barca Salom (UPC), Hans-Joachim Braun (Universitat de Bundeswher, Hamburg), José Manuel Cano Pavón (Universitat de Màlaga), Neil Cowan (Universitat estatal de Nova York), Isabel Garaizar (Universitat del País Basc), André Grelon (Escola d'Estudis Superiors de Ciències Socials, París), Irina Gouzévitch (Escola d'Estudis Superiors de Ciències Socials, París), Eda Kranakis (Universitat d'Ottawa), Guillermo Lusa Monforte (UPC), Timo Myllyntaus (Universitat d'Hèlsinki), Bruce Seely (National Science Foundation, Washington).

VI Trobades d'Història de la Ciència i de la Tècnica

Vic. 27, 28 i 29 d'octubre de 2000, Universitat de Vic.

Acte organitzat amb la Xarxa Temàtica d'Història de la Ciència i de la Tècnica.

Conferència inaugural

John North, Universitat de Gröningen: *Astrology at the courts of England and France in the Middle Ages.* Aula Magna de la Universitat de Vic, 27 d'octubre de 2001.

Simpòsium

La matemàtica com a eina essencial per al desenvolupament econòmic, social i tecnològic de la societat.

Aula Magna de la Universitat de Vic, 27 d'octubre de 2001.

Inauguració oficial

Santos Casado, de la Residència de Estudiantes, CSIC, Madrid: *Ciencia y política en los orígenes de la conservación de la naturaleza en España.* Ajuntament de Vic, 27 d'octubre de 2001.

Simpòsium

Ramaderia, veterinària i consum de carn als Països Catalans (segles XIV-XIX)

Aula Magna de la Universitat de Vic, 28 d'octubre de 2001.

Conferència

Josep Vicent Maroto, de la Universitat Politècnica de València: *Controvèrsies en l'agronomia moderna.* Aula Magna de la Universitat de Vic, 28 d'octubre de 2001.

Conferència de cloenda

David Edgerton, de l'Imperial College, Londres: *De la innovación al uso:*

diez tesis eclécticas sobre la historiografía de la tecnología. Monestir de Sant Pere de Casserres. 29 d'octubre de 2001.

I Escola de Primavera d'Història de la Ciència

Història de la ciència i divulgació científica: els museus

Maó. 17, 18 i 19 de maig de 2001. Organitzat conjuntament amb l'Institut Menorquí d'Estudis.

Acte organitzat amb la Xarxa Temàtica d'Història de la Ciència i de la Tècnica.

Giuseppe Olmi (Universitat de Bolonya): *La història dels museus i del col·leccionisme científic.* Museu de Maó, 17 de maig de 2001.

John Pickstone (Universitat de Manchester): *La història de la ciència i la tècnica i els museus de ciència i tecnologia.*

Jim Bennett (Universitat d'Oxford): *La història de la ciència i la tècnica i els museus de ciència i tecnologia II.* Museu de Maó, 18 de maig de 2001.

Paolo Brenni (Institut i Museu d'Història de la Ciència, Florència): *Patrimoni científic i tècnic, col·leccions i instruments: què fer?*

Taula rodona: La història de la ciència i de la tècnica als nostres museus de ciència i tecnologia: models i possibilitats

Museu de Maó, 19 de maig de 2001.

Conferències

Col·loquis d'Història de la Ciència i de la Tècnica

Els actes organitzats amb la Xarxa Temàtica d'Història de la Ciència i de la Tècnica han estat els següents:

— *Dues tradicions en el càlcul: Newton i Leibniz*

Professor Eberhard Knobloch (Universitat de Berlín): *Leibniz's foundation of infinitesimal geometry.* Institut d'Estudis Catalans, 30 de novembre de 2000.

— *Taula rodona: El context de dos apropaments: Newton i Leibniz*

Participants: E. Knobloch, M. García Doncel, A. Dou, V. Navarro i X. Roqué. Institut d'Estudis Catalans, 1 de desembre de 2000.

— Mònica Rius, Universitat de Barcelona: *L'alquibla de les mesquites al Magrib i a al-Àndalus: buscant el «sud»?* Institut d'Estudis Catalans, 15 de desembre de 2000.

— Christine Blondel, CRHST La Villette. París: *Confiance, réplication et invention dans les pratiques expérimentales. Coulomb et Volta face à l'electricité «imperceptible».* Institut d'Estudis Catalans, 26 de gener de 2001.

— Miguel Angel Granada, Universitat de Barcelona: *La representación del universo y la estructura del sistema planetario entre Copérnico y Giordano Bruno.* Institut d'Estudis Catalans, 16 de febrer de 2001.

— Xosé A. Fraga, Seminario de Estudios Galegos: *La recepción y difusión de la obra de Humboldt en España en el siglo XIX.* Institut d'Estudis Catalans, 23 de febrer de 2001.

— Antonio Lazcano, Universitat Nacional Autònoma de Mèxic: *Los fantasmas y las moléculas: historia reciente del estudio del origen de la vida.* Acte organitzat conjuntament amb la Societat Catalana de Biologia. Facultat de Biologia, Universitat de Barcelona, 16 de març de 2001.

— Maria Paula Diogo, Facultat de Ciències i Tecnologia, Universitat de Lisboa: *Aprender a ser engenheiro: O ensino técnico no Portugal do século XIX.* Amb la col·laboració del Centre de Recerca per a la Història de la Tècnica, ETSEIB, UPC. Escola Tècnica Superior d'Enginyeria Industrial de Barcelona, 29 de març de 2001.

— *Os engenheiros e a Modernizaçao do Portugal Novecentista.* Institut d'Estudis Catalans, 30 de març de 2001.

— Enrique Perdiguero, Universitat Miguel Hernández, Alacant: *Historia de la medicina y antropología de la medicina en el último tercio del siglo XX: confluencias y desencuentros.* Institut d'Estudis Catalans, 27 d'abril de 2001.

— Inés Pellón, Universitat del País Basc (UPV/EHU): *El tren de la modernidad entró por Barcelona: José Ramón de Luanco y la teoría atómica química (1803-1890).* Institut d'Estudis Catalans, 25 de maig de 2001.

Publicacions

L'anomalia tèrmica de la plana de Vic, Eduard Fontserè. Barcelona, 2000. [Edició no venal facsímil de l'original de 1937 amb motiu de la VI Trobada d'Història de la Ciència i de la Tècnica (Vic, octubre de 2000)]

Geoffrey E., Lloyd R., *Explorant la ciència antiga*, Barcelona, 2001. (Col·loquis d'Història de la Ciència i de la Tècnica; 2)

Ictineu: Butlletí de la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica, núm. 14 (tardor 2000) i 15 (primavera 2001).

Societat Catalana d'Ordenació del Territori

Junta Directiva	
President:	Ricard Pié i Ninot
Vicepresident:	Oriol Nello i Colom
Secretari:	Robert Vergés i Fernández
Tresorera:	Àngels Gil-Vernet
Vocals:	Jordi Cañas i Sala
	Margarida Castañer i Vivas
	Francesc Santacana i Portella
Delegat de l'IEC:	Josep M. Muntaner i Pasqual
Nombre de socis:	310

L'activitat principal d'aquest curs s'ha centrat en la organització del seminari de reflexió, que a la vegada ha constituït l'activitat mensual de la Societat.

També s'han celebrat conferències i altres actes relacionats amb el món de l'ordenació territorial en tots els seus vessants.

Seminari de reflexió

Els ensenyaments d'ordenació del territori i urbanisme en les universitats catalanes

Aquest seminari ha tingut com a objectius reflexionar, discutir, comparar i diagnosticar sobre el conjunt de coneixements teòrics, pràctics i metodològics que s'imparteixen en les diferents llicenciatures i facultats catalanes, referent a l'ordenació del territori i l'urbanisme. Amb aquesta finalitat s'han organitzat deu trobades a diferents universitats, on s'ha presentat l'estat de l'art en les diverses llicenciatures i titulacions.

Presentació del Seminari

— *L'ensenyança de l'urbanisme a Europa*, a càrrec de Paolo Ceccarelli, professor de planificació territorial i degà de la Facultat d'Arquitectura de la Universitat de Ferrara, Itàlia. Presentació del seminari, a càrrec de Margarita Castañer, professora de geografia i directora de la Càtedra de Geografia i Pensament Territorial de la Universitat de Girona (UdG). Institut d'Estudis Catalans, 29 de setembre de 2000.

Llicenciatura en ciències ambientals

— *Stategie valutative nello sviluppo sostenibile dil territorio*, a càrrec de

Luigi Fusco Girard, director del Departament de Conservació dels Béns Arquitectònics i Ambientals de la Universitat de Nàpols. Coordinadors: Josepa Bru, catedràtica de Geografia Humana de la UdG, i David Saurí, director del Centre d'Estudis Ambientals de la UAB. Facultat de Lletres de la UdG, 27 d'octubre de 2000.

Llicenciatura en geografia

— *Geografía y ordenación del territorio*, a càrrec de Florencio Zoido, catedràtic d'Anàlisi Geogràfica Regional de la Facultat de Geografia i Història de la Universitat de Sevilla. Coordinadors: Margarita Castañer, professora de geografia i directora de la Càtedra de Geografia i Pensament Territorial de la UdG, i Pilar Riera, professora de geografia de la UAB. Facultat de Filosofia i Lletres de la UAB, 1 de desembre de 2000.

Arquitectura

— *Els ensenyaments actuals a les escoles d'arquitectura*, a càrrec de José Luís Oyón, secretari del Departament d'Urbanisme i Ordenació del Territori de la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC).

— *L'evolució històrica dels ensenyaments d'urbanisme i perspectives de futur*, a càrrec d'Antonio Font, catedràtic d'Urbanisme de l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura del Vallès (ETSAV), UPC. Coordinador: Carles Llop, professor titular del Departament d'Urbanisme i Ordenació del Territori de l'ETSAV, UPC. ETSAV, 19 de gener de 2001.

Llicenciatura en enginyeria

— *Els ensenyaments actuals a les escoles d'enginyeria de camins*, a càrrec de Manuel Herce, cap de la Secció d'Urbanisme del Departament d'Infraestructures del Transport i Territori de l'Escola Tècnica Superior d'Enginyers de Camins de Barcelona, UPC. Coordinadors: Francesc Magrinyà i Robert Vergés, Escola Tècnica Superior d'Enginyers de Camins de Barcelona, UPC.

— *La pràctica de l'ensenyament de l'urbanisme a França. Present i perspectives de futur*, a càrrec de Jean-Marc Offner, professor d'urbanisme de l'Escola Nacional de Ponts i Calçades de París. Escola d'Enginyers de Camins de la UPC, 23 de febrer de 2001.

Llicenciatura en econòmiques

— *L'aportació de l'economia a l'estudi i l'ordenació territorial i a l'anàlisi regional i urbana*. Presentació de la jornada a càrrec de Jordi Suriñach, vicepresident de la Divisió de Ciències Jurídiques, Econòmiques i Socials de la UB.

— *Els estudis regionals, urbans i d'ordenació del territori a les facultats d'econòmiques a Catalunya*, a càrrec d'Esther Vayà, professora de la UB i membre del Grup de Recerca d'Anàlisi Quantitativa Regional.

— *La visió professional. Què ha de saber un recent llicenciat?*, a càrrec de Joan Carles Llovet, llicenciat en economia, i Joaquim Clusa, Barcelona Regional. Lloc: Facultat d'Econòmiques de la UB, 16 de març de 2001.

Llicenciatura en dret

— *Aportacions de l'ensenyament del dret urbanístic i ambiental als no juristes*, a càrrec de Luciano Parejo i Alfonso, de la Universitat Carles III.

— *L'urbanisme i l'ordenació del territori en els ensenyaments jurídics a les universitats catalanes*, a càrrec de Glòria Bardají i Pascual, de la UB.

— *El paper del professional en dret en la planificació territorial i urbanística*, a càrrec de Carles Pareja i Lozano, de la UPF. Presentació del seminari a càrrec de Tomàs Font i Llovet, de la UB. Facultat de Dret de la UB, 4 de maig de 2001.

Llicenciatura en paisatge

— *El paisatgisme com a disciplina. El paisatgisme a Barcelona*, a càrrec de Jordi Bellmunt, sotsdirector de l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona, UPC.

— *El mapa de los estudios de paisajismo en España*, a càrrec d'Angela Souto, arquitecta, representant de l'Associació Espanyola de Paisatgistes (AEP).

— *Italia: consolidación de una disciplina*, a càrrec de Daniella Colafranceschi, arquitecta. Sala d'actes de l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona, 1 de juny de 2001.

Tercers cicles de les universitats i dels instituts

— *Màster d'administració local*, a càrrec de Judith Gifreu. Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona.

— *Màster professional d'estudis territorials i urbanístics*, a càrrec de Josep Bernis. Escola d'Administració Pública de Catalunya, juntament amb la UPC i la UPF.

— *Máster Ciudad: Políticas, Proyectos y Gestión*, a càrrec de Jordi Borja. Les Heures, UB.

— *Màster Projectació Urbanística*, a càrrec de Miquel Corominas. UPC.

Moderador: Josep M. Llop, relator del seminari.

Universitat Pompeu Fabra, edifici França, 29 de juny de 2001.

Conferències

— *Informe sobre la revisió del model d'organització territorial de Catalunya*

El senyor Miquel Roca i Junyent, president de la Comissió d'Experts per a la Revisió del Model Territorial de Catalunya, encarregada pel Departament de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat de Catalunya, va fer la presentació acadèmica i única de *l'Informe sobre la revisió del model d'organit-*

zació territorial de Catalunya, a l'IEC, en un acte organitzat conjuntament per la Societat Catalana de Geografia i la Societat Catalana d'Ordenació del Territori. Sala Prat de la Riba de l'Institut d'Estudis Catalans, 16 de març de 2001.

— Dins de les Jornades Científiques *L'aigua i el medi*, organitzades per l'Institut d'Estudis Catalans, *Balanç dels recursos hídrics a Catalunya*, a càrrec de Robert Vergés, de la UPC, i *Propostes de futur en la reutilització d'aigües a Catalunya*, a càrrec de Joan Compte de Depurbaix. Sala Pere Coromines de l'Institut d'Estudis Catalans, 19 d'abril de 2001.

— *Cal un model d'organització a Catalunya*, a càrrec de Joaquim Clusa, Antoni Bayona, Joan Trullén i Xavier Marcet. Acte organitzat conjuntament amb l'Associació Catalana de Ciència Regional. Sala Pere Coromines de l'Institut d'Estudis Catalans, 21 de maig de 2001.

II Premi Catalunya d'Urbanisme

Premi instituït l'any 1998, de periodicitat biennal, amb l'objectiu de reconèixer i estimular els esforços dels tècnics i de l'administració en la millora de l'urbanisme i de l'ordenació del territori a Catalunya.

El jurat, format pels senyors Ricard Pié, Tomàs Pou, Miquel Domingo, Lluís Cantallops, Pere Caralps, Joan Llort, Francesc Xavier Subias, Robert Vergés i Manuel de Solà, després d'estudiar les quinze candidatures, va acordar d'adjudicar el II Premi Catalunya d'Urbanisme al treball *Pla Especial de Reforma Interior i de Protecció del Centre Històric del Municipi de Montblanc*, d'Emili Donato Folch i d'altres (Ajuntament de Montblanc), perquè es tracta d'un pla urbanístic que compagina el manteniment dels valors formals i estructurals del centre històric de la ciutat de Montblanc, sense minva de l'activitat urbana.

Així mateix, va acordar de concedir dos accèssits: un al treball *Projecte* 22@bcn, del Sector d'Urbanisme de l'Ajuntament de Barcelona, per l'intent de reactivar una important àrea del Poblenou de Barcelona amb l'objectiu de diversificar-ne els usos i aportar un sector competitiu en el context d'un mercat globalitzat, i un altre al treball *Normes subsidiàries de planejament de Torrefeta i Florejacs*, de DOM Arquitectes Associats (Ajuntament de Torrefeta i Florejacs), per l'aportació solvent al tractament dels nuclis de població de l'espai rural i coherent amb l'estructura territorial i paisatgística de l'entorn.

Societat Catalana de Biologia

Junta Directiva	
President:	Pere Puigdomènech i Rosell
Vicepresident 1r:	Jaume Reventós i Puigjaner
Vicepresident 2n:	Oriol Bachs i Valldeneu
Secretària general:	Àurea Navarro i Sabaté
Vicesecretari:	Josep Clotet i Erra
Tresorera:	Montserrat Aguadé i Porres
Vocal 1r, Lexicografia:	Mercè Piqueras i Carrasco
Vocal 2n, Recerca:	Emili Itarte i Fresquet
Vocal 3r, Sessions:	Montserrat Vendrell i Rius
Vocal 4t, Relacions Exteriors:	Cristina Junyent i Rodríguez
Vocal 5è, Publicacions:	Cèlia Marrasé i Peña
Vocal 6è, Estudiants:	Araceli Rosa i de la Cruz
Delegat de l'IEC:	Ricard Guerrero i Moreno
Nombre de socis:	1.422

La Societat Catalana de Biologia (SCB) conté les seccions especialitzades següents:

- Secció de Biofísica
- Secció de Biologia del Desenvolupament
- Secció de Biologia de la Reproducció
- Secció de Biologia Evolutiva
- Secció de Biologia Molecular
- Secció de Biologia Molecular del Càncer
- Secció d'Ecologia
- Secció d'Endocrinologia Experimental
- Secció d'Enzimologia i Regulació Metabòlica
- Secció de Fisiologia Vegetal
- Secció d'Hepatologia Bàsica i Experimental
- Secció d'Immunologia Experimental
- Secció de Microbiologia
- Secció de Neurobiologia Experimental
- Secció d'Estudiants
- Secció de la SCB a Alacant
- Secció de la SCB a les Comarques de Tarragona
- Secció de la SCB a Lleida
- Secció de la SCB a València.

Sessió inaugural del curs 2000-2001

El último reto: comprender la regulación genómica, Miguel Beato, Universitat de Marburg (Alemanya) i Universitat Pompeu Fabra. Sala Prat de la Riba, IEC. Barcelona, 9 de novembre de 2000.

Conferències

— *Molecular evolution of ecologically important traits in* Arabidopsis *and its wild relatives*, Thomas Mitchell-Olds, Institut d'Ecologia Química Max-Planck, Jena (Alemanya). Aula de graus, Facultat de Biologia. Barcelona, 6 d'octubre de 2000.

— *Fisiologia de l'illot pancreàtic trasplantat*. Edouard Montanya, Hospital de Bellvitge. L'Hospitalet de Llobregat. Aula 1, Facultat de Medicina, Campus de Sant Joan, Universitat Miguel Hernández (UMH). Alacant, 6 d'octubre de 2000.

— *Plant biotechnology, a pioneering activity at Gent University*, Marc van Montagu, Universitat de Gant, Gant (Bèlgica). Sala Prat de la Riba, IEC. Barcelona, 16 d'octubre de 2000.

— *Neogènesi de l'illot pancreàtic en la diabetis* mellitus: *efecte del tungstè*. Ramon Gomis, Hospital Clínic Provincial (HCP), Barcelona. Aula 1, Facultat de Medicina, Campus de Sant Joan, UMH. Alacant, 17 d'octubre de 2000.

— *La familia de la insulina como red de señalización en el desarrollo temprano*. Flora de Pablo, Centre d'Investigacions Biològiques (CIB) - Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC), Madrid. Aula 1, Facultat de Medicina, Campus de Sant Joan, UMH. Alacant, 24 d'octubre de 2000.

— *Biologia de fanerògames marines: Una actualització crítica*. Miguel Ángel Mateo, Departament d'Ecologia, Universitat de Barcelona (UB), Barcelona. Aula de graus, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 2 de novembre de 2000.

— *Regulación funcional de las proteínas activadoras de Ras hSos1*. José María Rojas, Centre Nacional de Biologia Fonamental, Institut de Salut Carles III, Madrid. Sala d'actes, Centre d'Investigació i Desenvolupament (CID) - Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC). Barcelona, 3 de novembre de 2000.

— *Reaccions d'histoincompatibilitat en esponges: mirada als orígens de la individualitat humana*. Xavier Fernández, Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, Facultat de Farmàcia, UB. Sala d'actes de l'Institut de Ciències del Mar (ICM). Barcelona, 3 de novembre de 2000.

— *Prolactina en células mesenquimales obtenidas de médula osea*. Predestinación García, Centre de Biologia Molecular (CBM) - Universitat Autònoma de Madrid (UAM), Madrid. Aula 1, Facultat de Medicina, Campus de Sant Joan, UMH. Alacant, 3 de novembre de 2000.

— *Role of mRNA 5' cap structure and eIF4E cap binding protein in eukaryotic translation initiation.* Edward Darzynkiewicz, Departament de Biofísica, Universitat de Varsòvia, Varsòvia (Polònia). Sala d'actes del CID-CSIC. Barcelona, 6 de novembre de 2000.

— *Diversidad de plantas comestibles: una estimativa mundial.* Eduardo H. Rapoport, Laboratori Ecotono, Universitat Nacional del Comahue (Argentina). Saló d'actes, Biblioteca del Campus de Ciències, Universitat de València (UV). Burjassot, 8 de novembre de 2000.

— *Turbulència: mètodes i aplicacions.* Jaume Piera, Departament d'Ecologia, UB, Barcelona. Sala d'actes de l'ICM. Barcelona, 9 de novembre de 2000.

— Phycomyces *y los genes de colores.* Enrique Cerdá, Departament de Genètica, Facultat de Ciències, Universitat de Sevilla, Sevilla. Sala d'actes del CID-CSIC. Barcelona, 9 de novembre de 2001.

— *Models de funcionament integrat de l'illot pancreàtic.* Etelvina Andreu, Institut de Bioenginyeria, UMH, Alacant. Aula 1, Facultat de Medicina. Campus de Sant Joan, UMH. Alacant, 10 de novembre de 2000.

— *Biochronomorphos: un nou programa d'anàlisi d'imatge aplicat a l'estudi d'otòlits.* Antoni Lombarte, ICM, CSIC, Barcelona. Sala d'actes de l'ICM. Barcelona, 10 de novembre de 2000.

— *Diversity, ecology and evolution of bacterial species: lessons from studies of hot spring microbial mats.* David Wards, Universitat Estatal de Montana, Bozeman (Montana, EUA). Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 13 de novembre de 2000.

— *Tall específic del genoma del virus de l'hepatitis C per la ribonucleasa P humana.* Anna Nadal, Hospital de la Vall d'Hebron, Barcelona. Sala d'actes del CID-CSIC. Barcelona, 15 de novembre de 2000.

— *La coberta de gel i neu dels llacs d'alta muntanya: un hàbitat particular.* Marisol Felip, Departament d'Ecologia, UB, Barcelona. Sala d'actes de l'ICM. Barcelona, 16 de novembre de 2000.

— *Acció dels anticossos contra proteïnes del sistema SNARE, sobre la secreció d'acetilcolina i sobre els corrents de membrana.* Jordi Aleu, Laboratori de Neurobiologia Cel·lular i Molecular, Facultat de Medicina, UB, Barcelona. Aula 1, Facultat de Medicina, Campus de Sant Joan, UMH. Alacant, 17 de novembre de 2000.

— *Origen de las especies por simbiogénesis.* Lynn Margulis, Universitat de Massachusetts-Amherst (EUA). Aula Magna, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 20 de novembre de 2000.

— *Trafficking of the wingless signal in the embryonic epidermis of* Drosophila. Jean-Paul Vincent, Institut Na-

cional per a la Recerca Mèdica, Londres (Regne Unit). Sala d'actes del CID-CSIC. Barcelona, 20 de novembre de 2000.

— *Interaccions entre algues i herbívors en el marc d'un espai protegit (illes Medes).* Bernat Hereu, Departament d'Ecologia, UB, Barcelona. Sala d'actes de l'ICM. Barcelona, 23 de novembre de 2000.

— *Estudi de l'ecosistema marí mitjançant el model de simulació numèrica ERSEM (European Regional Seas Ecosystems Model).* Jordi Solé, ICM, CSIC, Barcelona. Sala d'actes de l'ICM. Barcelona, 24 de novembre de 2000.

— *Estructuras de proteínas en las enfermedades de Chagas y en leishmaniosis.* Manuel Soriano, Institut de Química, Universitat Nacional Autònoma de Mèxic (UNAM), Ciutat de Mèxic (Mèxic). Sala d'actes del CID-CSIC. Barcelona, 29 de novembre de 2000.

— *Caracterización molecular de la familia de proteínas HERC relacionadas con el regulador de la condensación de cromosomas RCC1 y las ubiquitina ligasas.* José Luis Rosa, Departament de Ciències Fisiològiques II, Campus de Bellvitge, UB. Sala de reunions del Departament de Ciències Mèdiques Bàsiques (DCMB), Facultat de Medicina, Universitat de Lleida (UdL). Lleida, 29 de novembre de 2000.

— *Efectes ambientals del Pla Hidrològic Nacional.* Narcís Prat, Departament d'Ecologia, UB, Barcelona. Sala d'actes de l'ICM. Barcelona, 30 de novembre de 2000.

— *Tall específic del genoma del virus de l'hepatitis C per la ribonucleasa P humana.* Anna Nadal, Hospital de la Vall d'Hebron, Barcelona. Aula Miquel Servet, Servei de Rehabilitació, HCP. Barcelona, 30 de novembre de 2000.

— *La maquinaria de transcripción génica: nuevos coactivadores para nuevas funciones.* Alberto Ferrús, Institut Ramon y Cajal, CSIC, Madrid. Aula de graus, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 30 de novembre de 2000.

— *Sistema autònom de fotografia submarina (SRS 3000): presentació i aplicacions.* Francesc Sardà, Anna Bozzano, Agustí Julià, Miquel Moll, ICM, CSIC, Barcelona. Sala d'actes de l'ICM. Barcelona, 1 de desembre de 2000.

— *Mecanismos oxidativos en las enfermedades priónicas.* Jesús R. Requena, Instituts Nacionals de la Salut (NIH), Bethesda (EUA). Sala de reunions del DCMB, Facultat de Medicina, UdL. Lleida, 4 de desembre de 2000.

— *Control de la migración celular en el desarrollo del sistema traqueal de* Drosophila. Muriel Boube, Institut de Biologia Molecular de Barcelona (IBMB) - CSIC, Barcelona. Sala d'actes del CID-CSIC. Barcelona, 13 de desembre de 2000.

— *Colonización y diversificación en islas: los coleópteros canarios como modelo.* Carlos Juan, Universitat de les

Illes Balears, Palma de Mallorca. Aula de graus, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 14 de desembre de 2000.

— *Aislamiento y caracterización de la familia de proteínas BAP, un nuevo grupo de defensinas específicamente expresadas en endospermo de maíz.* Antonio Serna, Institut Max-Planck, Colònia (Alemanya). Sala d'actes del CID-CSIC. Barcelona, 14 de desembre de 2000.

— *Factors i taxes de mortalitat de* Pinus uncinata *i* Pinus sylvestris. Oriol Bosch, Departament d'Ecologia, UB. Aula de graus, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 14 de desembre de 2000.

— *Estudios oceanográficos en la Bahía de Manzanillo, Estado de Colima, México (costa del Pacífico).* Alejandro Morales, Universitat de Colima, Manzanillo (Mèxic). Sala d'actes de l'ICM. Barcelona, 15 de desembre de 2000.

— *Respostes enzimàtiques de la respiració vegetal amb implicacions globals.* Miguel A. González Meler, Universitat d'Illinois, Chicago (EUA). Unitat de Fisiologia Vegetal. Facultat de Biologia. Barcelona, 18 de desembre de 2000.

— *Una interacció RNA-proteïna que regula l'expressió gènica en múltiples etapes.* Josep Vilardell, Col·legi de Medicina Albert Einstein, Nova York (EUA). Sala d'actes del CID-CSIC. Barcelona, 3 de gener de 2001.

— *Estudio de la gastrulación en el ratón mediante mutagénesis con ENU,* María Jesús García-García. Institut Sloan-Kettering, Nova York (EUA). Sala d'actes del CID-CSIC. Barcelona, 8 de gener de 2001.

— *Reconeixement molecular de superfícies proteiques.* Ernest Giralt, Departament de Química Orgànica, UB, Barcelona. Seminari M4, Facultat de Medicina, edifici M, Universitat Autònoma de Barcelona (UAB). Bellaterra, 11 de gener de 2001.

— *El gen Hox Abdominal-B de* Drosophila *y la especificación de la genitalia.* Ernesto Sánchez-Herrero, CBM-CSIC, Madrid. Sala d'actes del CID-CSIC. Barcelona, 17 de gener de 2001.

— *Noves dades sobre l'ecologia dels* Sacoglosses, *mol·luscs «cleptòmans».* Joandomènec Ros, Departament d'Ecologia, UB, Barcelona. Aula de graus, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 18 de gener de 2001.

— *Defensa innata en invertebrados: la resistencia de* Tapes *frente a la infección por* Perkinsus. Josep Garcia Valero, Departament de Biologia Cel·lular, UB. Barcelona. Sala d'actes de l'ICM. Barcelona, 19 de gener de 2001.

— *Evidències de vida professional extraacadèmica per a biòlegs. Opcions professionals a la indústria farmacèutica.* Luis Ruiz, Almirall Prodesfarma, SA, Barcelona. Aula Magna, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 24 de gener de 2001. Presentació: Mar Fatjó, Secció d'Estudiants de la SCB.

— *Función de coactivadores de*

receptores nucleares en el cáncer de mama. Jaime Font, Centre d'Investigació del Càncer, Universitat de Salamanca, Salamanca. Sala de juntes del deganat, Facultat de Medicina, UdL. Lleida, 24 de gener de 2001.

— *DRacGAP, un nuevo gen de* Drosophila, *inhibe la señalización de la vía de EGFR/Ras durante el desarrollo del disco imaginal de ala*. Sonsoles Campuzano, CBM-CSIC, Madrid. Aula de graus, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 25 de gener de 2001.

— *Alcalinitat de l'aigua i meteorització química de la roca al llarg de l'Holocè en els Pirineus: implicacions per a la reconstrucció de pautes de precipitació*. Jordi Catalán, Departament d'Ecologia, UB, Barcelona. Aula de graus, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 25 de gener de 2001.

— *Seguiment d'un escull artificial. Primers resultats*. Laura Recasens, ICM, CSIC, Barcelona. Sala d'actes de l'ICM. Barcelona, 26 de gener de 2001.

— *Els gràmuls de secreció com a oscil·ladors intracel·lulars*. Iván Quesada, Institut de Bioenginyeria, UMH, Alacant. Facultat de Medicina, Edifici de Departaments, Aula 2, UMH. Alacant. 26 de gener de 2001.

— *Inducción neural por factores de crecimiento en el embrión de pollo*. Ignacio Santiago Álvarez, Departament de Biologia Cel·lular, Facultat de Ciències. Universitat d'Extremadura. Aula 15, Facultat de Medicina. HCP. Barcelona, 31 de gener de 2001.

— *Control de la adhesión celular y el citoesqueleto en la morfogénesis de* Drosophila. Enrique Martín Blanco, CBM-CSIC, UAM, Cantoblanco, Madrid. Aula de graus, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 1 de febrer de 2001.

— *Dinàmica de nutrients en rius humanitzats: STREAMES*. Francesc Sabater, Departament d'Ecologia, UB. Aula de graus, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 1 de febrer de 2001.

— *Biomasa y estructura de las comunidades fitoplanctónicas en aguas de Canarias*. Kornelius van Lenning, ICM, CSIC, Barcelona. Sala d'actes de l'ICM. Barcelona, 2 de febrer de 2001.

— *Aproximación combinatorial en la búsqueda de nuevas moléculas bioactivas*. Teresa Carbonell, Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, UV, València. Seminari del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, Secció de Ciències, UV. Burjassot, 2 de febrer de 2001.

— *De las moléculas a las especies: la genética en la conservación*. Fernando González, Institut Cavanilles de Biodiversitat i Biologia Evolutiva, UV, València. Aula de graus, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 8 de febrer de 2001.

— *Caracterización y detección del fitoplancton con técnicas de biología molecular*. Laure Guillou, ICM, CSIC,

Barcelona. Sala d'actes de l'ICM. Barcelona, 9 de febrer de 2001.

— *DV patterning of the neural tube in chordates.* Françoise Mazet, Universitat de Reading (Regne Unit). Aula de graus, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 12 de febrer de 2001.

— *Comunicació cel·lular per unions gap en el desenvolupament de* Xenopus *i pollet.* Jordi Domingo, Departament de Biologia Cel·lular, Campus de Bellvitge, UB, Barcelona. Aula de graus, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 14 de febrer de 2001.

— *Estructuras de dominios C2 de PKCs: Interacciones con membranas.* Ignasi Fita, Institut de Biologia Molecular (IBM) - CSIC, Barcelona Aula del Seminari M4, Facultat de Medicina, UAB. Bellaterra, 15 de febrer de 2001.

— *Supervivència i diferenciació cel·lular en el sistema nerviós dels vertebrats.* Rosa Soler, UdL, Lleida. Aula 14, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 15 de febrer de 2001.

— *Les zones de ribera com a filtres de nitrogen. L'efecte del clima i de la càrrega de nutrients.* Andrea Butturini i Sergi Sabater, Departament d'Ecologia, UB, Barcelona. Aula de graus, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 15 de febrer de 2001.

— *Quantes reserves són necessàries per a la persistència d'una metapoblació marina en ambients marins fluctuants?* Jordi Bascompte, Estació Biològica de Doñana, CSIC. Sala d'actes de l'ICM. Barcelona, 16 de febrer de 2001.

— *Papel del inhibidor del ciclo celular p27 en la patología de la arteriosclerosis.* Vicente Andrés García, Institut de Biomedicina, CSIC, València. Sala de reunions del DCMB, Facultat de Medicina, UdL. Lleida, 16 de febrer de 2001.

— *El dominio regulador de carbamil fosfato sintetasas.* Javier Cervera, Institut d'Investigacions Citològiques, València. Seminari del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, Secció de Ciències, UV. Burjassot, 16 de febrer de 2001.

— *Variabilitat interanual en els balanços de radiació, calor i temperatura a l'embassament de Sau.* Joan Armengol, Departament d'Ecologia, UB, Barcelona. Aula de graus, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 22 de febrer de 2001.

— *Anàlisi de sistemes d'expulsió activa i factors de transcripció relacionats amb la resistència a quinolones en* Escherichia coli *mitjançant microxips de DNA.* Jordi Villa, Departament de Microbiologia, Hospital Clínic de Barcelona, Barcelona. Aula Miquel Servet, Hospital Clínic de Barcelona. Barcelona, 22 de febrer de 2001.

— *El gen* trne *codifica a una nova GTPasa, que modifica els anticodons dels RNA de transferència.* Hugo Cabedo, Institut de Neurociències, UMH, Alacant. Facultat de Medicina, Edifici de

Departaments, Aula 2, Campus de Sant Joan, UMH. Alacant, 22 de febrer de 2001.

— *Funció del zooplàncton en les xarxes tròfiques de sistemes tropicals.* Albert Calbet, ICM, CSIC, Barcelona. Sala d'actes de l'ICM. Barcelona, 23 de febrer de 2001.

— *Canvis en l'activitat histona desacetilasa durant l'apoptosi.* Nelo Boix, Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, UV, Burjassot. Seminari del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, UV. Burjassot, 2 de març de 2001.

— *Nutrición y crecimiento en larvas de cefalópodos.* Roger Villanueva, Departament de Recursos Marins Renovables, ICM, CSIC, Barcelona. Sala d'actes de l'ICM. Barcelona, 2 de març de 2001.

— *Evolució de la família dels receptors nuclears. Implicacions en la transició cordats-vertebrats.* Hèctor Escrivà, Escola Normal Superior, Lió (França). Aula de graus, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 8 de març de 2001.

— *El cromosoma Y i la història de les poblacions de la península Ibèrica.* Elena Bosch, Departament de Genètica, Universitat de Leicester (Regne Unit). Aula 101, Facultat de Ciències de la Salut i de la Vida, Universitat Pompeu Fabra (UPF). Barcelona, 9 de març de 2001.

— *El parc de Collserola com a exemple de gestió del medi natural en un entorn metropolità.* Marià Martí, director gerent del Consorci del Parc de Collserola, Barcelona. Sala d'actes de l'ICM. Barcelona, 9 de març de 2001.

— *Filogenias moleculares y evolución de genomas.* Antonio Lazcano, UNAM, Ciutat de Mèxic (Mèxic). Sala d'actes, Biblioteca del Campus de Burjassot, UV. Burjassot, 13 de març de 2001.

— *MERIS (Medium Resolution Image Spectrometer): el sensor europeu per a detectar els colors de l'oceà.* Carolina Gabarró, Departament de Geologia Marina i Oceanografia Física, ICM, CSIC, Barcelona. Sala d'actes de l'ICM. Barcelona. 16 de març de 2001.

— *Los fantasmas y las moléculas: historia reciente del estudio del origen de la vida.* Antonio Lazcano, UNAM, Ciutat de Mèxic (Mèxic). Aula Magna, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 16 de març de 2001. Presentació: Ricard Guerrero, Departament de Microbiologia, UB. Activitat coorganitzada amb la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica.

— *A deep look into eye development and evolution.* Walter Gehring, Centre de Biologia, Universitat de Basilea, Basilea (Suïssa). Aula de graus, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 22 de març de 2001.

— *Population dynamics in marine bacterioplankton.* Jarone Pinhassi, Departament de Biologia Marina, ICM,

CSIC, Barcelona. Sala d'actes de l'ICM. Barcelona, 23 de març de 2001.

— *Regulación del transporte de adenosina por alfa D-gluc.* Luis Sobrevía, Facultat de Biologia, Universitat de Concepció, Concepció (Xile). Aula 1, Facultat de Medicina, Edifici de Departaments, Campus de Sant Joan, UMH. Alacant, 23 de març de 2001.

— *Using NMR to monitor metabolic processes in erythrocytes.* Phillip Kuchel, Departament de Bioquímica, Universitat de Sidney, Sidney (Austràlia). Aula del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, Facultat de Química, UB. Barcelona, 26 de març de 2001. Amb el suport de la Xarxa Temàtica de Control i Optimització de Processos de Producció.

— *Modelling the metabolism and function of the beating heart.* Peter Mulquiney, Departament de Bioquímica, Universitat d'Oxford, Oxford (Regne Unit). Aula del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, Facultat de Química, UB. Barcelona, 26 de març de 2001. Amb el suport de la Xarxa Temàtica de Control i Optimització de Processos de Producció.

— *El biólogo, también en investigación clínica.* Estrella García Álvarez, cap de Projecte Clínic, Almirall Prodesfarma, SA. Barcelona. Aula Magna, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 29 de març de 2001. En col·laboració amb el Gabinet d'Orientació Universitària de la UB.

— *Anàlisi de la variabilitat genètica en poblacions d'organismes marins utilitzant tècniques de biologia molecular.* Xavier Domingo, UPF, Barcelona. Sala d'actes de l'ICM. Barcelona, 30 de març de 2001.

— *Efectes de l'estrès oxidatiu en proteïnes de* Saccharomyces cerevisiae. *Aspectes estructurals i fisiològics.* Elisa Cabiscol, DCMB, Facultat de Medicina, UdL. Lleida. Sala de reunions del DCMB, Facultat de Medicina, UdL. Lleida, 29 de març de 2001.

— *Multiple signaling pathways control processes late in petunia flower development.* David Weiss, Universitat Hebrea de Jerusalem, Jerusalem (Israel). Sala d'actes del CID-CSIC. Barcelona, 2 d'abril de 2001.

— Taula rodona: *Polifenoles y su actividad farmacológica.* Participants: Javier Palazón, Facultat de Farmàcia, UB; Claude Louis Leger, Universitat de Montpeller (França), i Álvaro Urbano, Facultat de Medicina, UB. Sala d'actes de la Reial Acadèmia de Farmàcia de Catalunya. Barcelona, 2 d'abril de 2001.

— *Alteració dels elements de regulació gènica mitjançant les antraciclines.* Josep Portugal, Institut de Biologia Molecular de Barcelona (IBMB) - CSIC. Barcelona. Biblioteca de la Unitat de Fisiologia Mèdica. Facultat de Medicina. UAB. Bellaterra, 3 d'abril de 2001. Seminari conjunt amb el Grup Multidisciplinar per a l'Estudi del Càncer de Mama.

— *Recent progress on statistical alignment methods*. Jotun Hein, Universitat d'Aarhus, Aarhus (Dinamarca). Aula de graus, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 5 d'abril de 2001.

— *Biogeografia de crisòfits*. Sergi Pla, Departament d'Ecologia, UB, Barcelona. Aula de graus, Facultat de Biologia, UB. Barcelona. 5 d'abril de 2001.

— *Geometric morphometrics: image analysis tools applied to ichthyological research*. Corrado Costa, Universitat de Roma, Roma (Itàlia). Sala d'actes de l'ICM. Barcelona, 6 d'abril de 2001.

— *Respiratory metabolism in bean roots and their phosphate deficiency stress*. Anna M. Rychter, Universitat de Varsòvia, Varsòvia (Polònia). Aula de Fisiologia Vegetal. Departament de Biologia Vegetal. UB. Barcelona, 6 d'abril de 2001.

— *Functional genes in biodiversity screening and comparative genetics in* Brassicaceae. Helmi Kuittinen, Universitat d'Oulu, Oulu (Finlàndia). Aula 5, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 6 d'abril de 2001.

— *Revolución genética en el campo médico: análisis de la población islandesa*. Jesús Sainz Maza, de CODE Genetics, Reykjavík (Islàndia). Auditori del Parc Científic de Barcelona. Barcelona, 6 d'abril de 2001.

— *Alteraciones en las células de músculo liso vascular durante la etapa precoz del desarrollo de la hipertensión arterial*. Claudia Castro, UV, Burjassot. Seminari del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, edifici A, UV. Campus de Burjassot. Burjassot, 6 d'abril de 2001.

— *Replicación de viroides con ribozimas de cabeza de martillo: factores del hospedador*. José Antonio Daros, Institut de Biologia Molecular i Cel·lular de Plantes E. Primo Yúfera, València. Sala d'actes del CID-CSIC. Barcelona, 18 d'abril de 2001.

— *Problemes estructurals per a la compactació del DNA en els cromosomes metafàsics*. Joan-Ramon Daban, Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, UAB. Sala 1, Parc Científic de Barcelona. Barcelona, 19 d'abril de 2001.

— *Life in cold water: the ecology of Antarctic marine benthos*. Andrew Clarke, Divisió de Ciències de la Vida Marina, British Antarctic Survey (Regne Unit). Sala d'actes de l'ICM. Barcelona, 20 d'abril de 2001.

— *Mantenerse en forma: paleontología de la división celular*. Miguel Vicente, Centre Nacional de Biotecnologia (CNB) - CSIC. Madrid. Sala de reunions del DCMB, Facultat de Medicina, UdL. Lleida, 20 d'abril de 2001.

— *Reunió de treball de la Secció de Biologia i Indústria*. Sala 1, Parc Científic de Barcelona. Barcelona, 24 d'abril de 2001.

— *De les lleis de Mendel al genoma humà: la revolució genètica. L'inici o la fi?* David Bueno, Departament de Genètica, UB, Barcelona. Aula Magna, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 25 d'abril de 2001. Amb la presentació del llibre *Gens i genoma: el programa de la vida*.

— *Recerca de reactius per al diagnòstic: del laboratori al mercat internacional*. Petraki Munujos, Departament R+D, Biosystems SA, Barcelona. Aula 6, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 26 d'abril de 2001.

— *Efectes de la fragmentació de l'hàbitat sobre la biodiversitat a múltiples escales*. Guillem Chust, Departament d'Ecologia, UB, Barcelona. Aula de graus, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 26 d'abril de 2001.

— *Epidemiologia molecular d'astrovirus a Barcelona*. Susana Guix, Departament de Microbiologia, UB, Barcelona. Sala d'Oftalmologia, HCP. Barcelona, 26 d'abril de 2001.

— *De les lleis de Mendel al genoma huma: la revolució genètica. L'inici o la fi?* David Bueno, Departament de Genètica, UB, Barcelona. Sala d'actes, Biblioteca del Campus de Burjassot, UV. Burjassot, 26 d'abril de 2001. Amb la presentació del llibre *Gens i genoma: el programa de la vida*.

— *El papel de los cnidarios bentónicos en los procesos de transferencia de energía en ecosistemas antárticos*. Covadonga Orejas, Institut Alfred Wegener, Bremerhaven (Alemanya). Sala d'actes de l'ICM. Barcelona, 27 d'abril de 2001.

— *Specification of anterior neural fates in the* ascidian Ciona intestinalis. Patrick Lemaire, IBDM, Marsella (França). Aula de graus, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 31 d'abril de 2001.

— *Món petit i distribucions potencials en xarxes de paraules*. Ramon Ferrer, Grup de Recerca en Sistemes Complexos, Universitat Politècnica de Catalunya (UPC), Barcelona. Aula de graus, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 3 de maig de 2001.

— *Homeostasis de sodio en plantas y hongos*. José Manuel Pardo, Institut de Recursos Naturals i Agrobiologia (IRNA) - CSIC, Sevilla. Sala d'actes del CID-CSIC. Barcelona, 4 de maig de 2001.

— *Tratamiento de datos de oceanografía física*. Mikhail Emelianov, ICM. CSIC, Barcelona. Sala d'actes de l'ICM. Barcelona, 4 de maig de 2001.

— *Efectes de l'estímul de fred en les propietats de membrana de les neurones sensorials del gangli del trigemin* in vitro. Carmen Cavanes, Institut de Neurociències, UMH. Alacant. Aula 1, Facultat de Medicina, Edifici de Departaments, Campus de Sant Joan, UMH. Alacant, 4 de maig de 2001.

— *Papel de los ácidos grasos*

oxigenados en las respuestas de las plantas. José Sánchez-Serrano, CNB-CSIC. Madrid. Sala d'actes del CID-CSIC. Barcelona, 7 de maig de 2001.

— *Els primats del zoològic de Barcelona*, M. Teresa Abelló, conservadora de primats del parc zoològic de Barcelona. Aula 4, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 8 de maig de 2001.

— *Environmental and political fate of MTBE (methyl tertiary butyl ether), a gasoline additive.* Jerry Last, Universitat de Califòrnia-Davis, Califòrnia (EUA). Aula Magna, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 9 de maig de 2001. Presentació: Ricard Guerrero, UB.

— *Hepatitis C. What a chimpanzee taught me.* Stephen M. Feinstone, Centre de Recerca i Avaluació Biològica, Administració d'Aliments i Droga, Bethesda (EUA). Aula Magna, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 9 de maig de 2001.

— *Xarxa de vigilància dels alguers de posidònia: perspectives als tres anys de la seva creació.* Pere Renom, Departament d'Ecologia, UB, Barcelona. Aula de graus, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 10 de maig de 2001.

— *Valor nutritiu de la matèria orgànica sedimentada disponible per a les comunitats bentòniques: una comparació estacional i geogràfica.* Sergi Rossi, ICM, CSIC, Barcelona. Sala d'actes de l'ICM. Barcelona, 11 de maig de 2001.

— *Chips de DNA, una herramienta esencial en el análisis genómico.* Trini Alberola, Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, UV, Burjassot. Seminari del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, edifici A, UV. Campus de Burjassot. Burjassot, 13 de maig de 2001.

— *La interferència entre depredadors: un mecanisme generador d'heterogeneïtat espacial en ecosistemes.* Fede Bartumeus, David Alonso i Jordi Catalan, Departament d'Ecologia, UB, i Grup de Recerca en Sistemes Complexos, UPC, Barcelona. Aula de graus, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 17 de maig de 2001.

— *Estimulación de la función reproductiva en peces: función del neurotransmisor GABA (ácido gamma aminobutírico).* Mercedes Blázquez, ICM, CSIC, Barcelona. Sala d'actes de l'ICM. Barcelona, 18 de maig de 2001.

— *Telómeros y telomerasa de mamíferos: modelos animales para estudiar su papel en el cáncer, en el envejecimiento y en la reparación del DNA.* María Blasco, CNB-CSIC, Madrid. Sala d'actes del CID-CSIC. Barcelona, 18 de maig de 2001.

— *El sensor del calcio calmodulina se une a canales KCNQ mutados en enfermedades humanas.* Álvaro Villarroel, Institut Ramon y Cajal, CSIC, Madrid. Aula 1, Facultat de Medicina, Edifici de Departaments, Campus de Sant Joan, UMH. Alacant, 18 de maig de 2001.

— *Mecanismos y rutas de translocación de patógenos virales y subvirales en la invasión de la planta.* Vicente Pallás, Institut de Biologia Molecular i Cel·lular de Plantes (IBMCP) - CSIC, València. Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, UV, Burjassot. Seminari del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, edifici A, UV. Campus de Burjassot. Burjassot, 18 de maig de 2001.

— *El desenvolupament del negoci (Business Development) a la indústria farmacèutica i biotecnològica.* Carles Domènech, Departament Corporatiu de Llicències, Almirall Prodesfarma, Barcelona. Sala 1, Parc Científic de Barcelona. Barcelona, 24 de maig de 2001. En col·laboració amb el Gabinet d'Orientació Universitària de la UB i amb el suport del Parc Científic de Barcelona.

— *Projecte RIUS*, Núria Morral, coordinadora del Projecte RIUS amb l'Associació Habitats. Aula de graus, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 24 de maig de 2001.

— *Impacte de la pesca de ròssec sobre les comunitats bentòniques i el sediment marí de fons fangosos.* Pilar Sánchez i Albert Palanques, ICM, CSIC, Barcelona. Sala d'actes de l'ICM. Barcelona, 25 de maig de 2001.

— *Heterocromatina telomérica y silenciamiento en* Saccharomyces cerevisiae. Miguel Ángel Vega, Institut de Bioquímica Vegetal i de Fotosíntesi (IBVF) - CSIC, Sevilla. Sala d'actes del CID-CSIC. Barcelona, 30 de maig de 2001.

— *Cultivos marinos: riesgos y remedios.* Felipe Fernández, Departament d'Ecologia, UB, Barcelona. Aula de graus, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 31 de maig de 2001.

— *Circovirus porcino tipo 2: un nuevo virus linfotropo y hepatotropo del cerdo*, Mariano Domingo, Departament d'Histologia i Anatomia Patològica, Facultat de Veterinària, UAB. Sala d'Oftalmologia, HCP. Bellaterra, 31 de maig de 2001.

— *Gene evolution at the transition from invertebrates to vertebrates as illustrated through the* Amphioxus *genes.* Georgia Panopoulou, Institut Max-Planck de Genètica Molecular, Berlín (Alemanya). Aula de graus, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 1 de juny de 2001.

— *Impacte de la pesca i el medi sobre el reclutament del lluç al mediterrani nord-occidental.* Jordi Lleonart, ICM-CSIC, Barcelona. Sala d'actes de l'ICM. Barcelona, 1 de juny de 2001.

— *Regulación de la función del supresor tumoral PTEN mediante fosforilación.* Rafael Pulido, Institut d'Investigacions Citològiques de València, València. Seminari del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, edifici A, UV. Campus de Burjassot. Burjassot, 1 de juny de 2001.

— *Expressió prolongada del transportador de serotonina a l'escorça*

somatosensorial de la rata hipotiroïdea i les seves possibles implicacions en el desenvolupament de les aferències talàmiques. Pere Berbel, Departament d'Histologia, UMH. Alacant. Sala de reunions del DCMB, Facultat de Medicina, UdL. Lleida, 5 de juny de 2001.

— *Regulació de les funcions leucocitàries per receptors inhibidors: El paradigma de les cèl·lules NK*. Miquel López-Botet, Ciències Experimentals i de la Salut (CEXS) - Immunologia. UPF, Barcelona. Sala d'actes del CID-CSIC. Barcelona, 6 de juny de 2001.

— *Making sense of taste: On the trail of a sweet receptor*. Robert F. Margolskee, Institut Mèdic Howard Hughes, Facultat de Medicina Mount Sinai, Nova York (EUA). Sala d'actes del CID-CSIC. Barcelona, 6 de juny de 2001.

— *Evolución dirigida de enzimas hacia formas de elevada resistencia térmica*. Julio Polaina. Institut d'Agroquímica i Tecnologia d'Aliments (IATA) - CSIC. València. Sala de reunions del DCMB. Facultat de Medicina. UdL. Lleida, 7 de juny de 2001.

— *Founding linguagen, bitter-sweet experiences in biotech*. Robert F. Margolskee, Institut Mèdic Howard Hughes, Facultat de Medicina Mount Sinai, Nova York (EUA). Sala 1, Parc Científic de Barcelona. Barcelona, 7 de juny de 2001. Amb el suport del Parc Científic de Barcelona.

— *Cultivos marinos: riesgos y remedios*. Felipe Fernández, Departament d'Ecologia, UB, Barcelona. Aula de graus, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 7 de juny de 2001.

— *Tratamiento de datos de oceanografía física*. Mikhail Emelianov, ICM, CSIC, Barcelona. Sala d'actes de l'ICM. Barcelona, 8 de juny de 2001.

— *Regulació de respostes cel·lulars a l'estrès oxidatiu en* Schizosaccharomyces pombe. Elena Hidalgo, Unitat de Senyalització Cel·lular, UPF, Barcelona. Sala d'actes del CID-CSIC. Barcelona, 13 de juny de 2001.

— *Bacteria and protozoa: Are there lower-size limits for effects of turbulence on plankton?* Magdalena Bayer, Francesc Peters i Oscar Guadayol, ICM, CSIC, Barcelona. Sala d'actes de l'ICM. Barcelona, 15 de juny de 2001.

— *Estudio y modificación de la respuesta al estrés en levaduras vínicas*. Purificación Carrasco, Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, UV, València. Seminari del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, edifici A, UV. Campus de Burjassot, Burjassot, 15 de juny de 2001.

— *Control de la transcripció de TGF-beta per factors NFAT durant l'activació limfocitària i en resposta a immunosupressors*. Josep Aramburu, Departament de Ciències Experimentals i de la Salut, UPF, Barcelona. Sala d'actes del CID-CSIC. Barcelona, 20 de juny de 2001.

— *Tracking animal body plan evolution: phylogenies, characters and deep history reconstruction.* Ronald Jenner, Institut per a la Dinàmica de la Biodiversitat i els Ecosistemes, Amsterdam (Holanda). Aula de graus, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 21 de juny de 2001.

— *Papel de IGF-I y neurotrofinas durante la proliferación y diferenciación de células madre neuronales.* Carlos Vicario, CIB-CSIC, Madrid. Sala de reunions del DCMB, Facultat de Medicina, UdL. Lleida, 21 de juny de 2001.

— *Respostes a l'estrès osmòtic controlades per MAP-cinases en llevat.* Francesc Posas, Unitat de Senyalització Cel·lular, UPF, Barcelona. Sala d'actes del CID-CSIC. Barcelona, 27 de juny de 2001.

— *Aplicació de les nanotecnologies a l'estudi de la mecànica cel·lular.* Daniel Navajas, Unitat de Biofísica i Bioenginyeria, UB, i Institut d'Investigacions Biomèdiques August Pi i Sunyer (IDIBAPS), Barcelona. Aula de graus, Facultat de Medicina, UAB. Bellaterra. 28 de juny de 2001.

— *Del virus i les proteïnes de moviment als pèptids i les proteïnes de membrana.* Marçal Vilar, Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, UV, València. Seminari del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, edifici A, UV. Campus de Burjassot, Burjassot, 29 de juny de 2001.

— *Caracterización de un brote de hepatitis C detectado en una sala de urgencias de un hospital municipal.* Sandra Franco, Departament d'Hepatologia, IDIBAPS, Hospital Clínic de Barcelona, Barcelona. Sala de Rehabilitació, Hospital Clínic de Barcelona. Barcelona, 28 de juny de 2001.

— *Peptide Nucleic Acid (PNA): a new tool for DNA analysis.* Maxim D. Frank-Kamenetskii, Departament d'Enginyeria Biomèdica, Universitat de Boston. Boston (EUA). Sala d'actes del CID-CSIC. Barcelona, 3 de juliol de 2001.

— *Control del cicle cel·lular a* Saccharomyces pombe. Josep Ayté, Unitat de Senyalització Cel·lular, UPF, Barcelona. Sala d'actes del CID-CSIC. Barcelona, 4 de juliol de 2001.

— *Modelización y simulación de la estructura y actividad de receptores acoplados a proteínas G.* Leonardo Pardo, Unitat de Bioestadística, Facultat de Medicina, UAB. Sala 5, Parc Científic de Barcelona. Barcelona, 5 de juliol de 2001.

— *La intel·ligència social en ximpanzés.* Josep Call, Institute Max-Planck d'Antropologia Evolutiva, Leipzig (Alemanya). Aula 101, Facultat de Ciències de la Salut i de la Vida, UPF. Barcelona, 9 de juliol de 2001.

— *El transport de coure en* Arabidopsis thaliana. Vicent Sancenón, Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, UV. Seminari del Departament

de Bioquímica, Secció de Biologia, Campus de Burjassot, UV. Burjassot, 13 de juliol de 2001.

— *Utilització de constants d'acoblament dipolars per a la determinació d'estructures proteiques per RMN (ressonància magnètica nuclear).* Miquel Pons, Departament de Química Orgànica, UB. Aula de graus, Facultat de Medicina, UAB. Bellaterra, 19 de juliol de 2001.

— *Desarrollo y aplicaciones de recubrimientos bioactivos.* José M. Martínez-Duart, Departament. de Física Aplicada, UAM, Madrid. Aula 1, Facultat de Medicina, Edifici de Departaments, Campus de Sant Joan, UMH. Alacant, 19 de juliol de 2001.

— *¿Qué tienen en común para la levadura las vitaminas B_1 y B_6?* José Enrique Pérez, Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, UV. Seminari del Departament de Bioquímica, Secció de Biologia, Campus de Burjassot, UV. Burjassot, 20 de juliol de 2001.

— *Implicació del compartiment endocític a la transducció del senyal.* Carles Enrich, Departament de Biologia Cel·lular i Anatomia Patològica, Facultat de Medicina, UB. Sala de reunions del DCMB, Facultat de Medicina, UdL, Lleida, 24 de juliol de 2001.

Cursos

Curs d'isòtops estables en ecologia i en processos biogeoquímics

Aula de graus, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, del 20 al 24 de novembre de 2000. Organitzat pel Departament d'Ecologia de la UB i la SCB.

Assaigs biològics en investigació de productes naturals

Facultat de Farmàcia, UB. Barcelona, del 22 al 26 de genèr de 2001. Curs teòric i pràctic. Coordinadors: Teresa Altabella i Carles Codina, Facultat de Farmàcia, UB.

XII Curs sobre Avenços en l'Estudi del Metabolisme

Campus de Bellvitge, UB, i Facultat de Física, UB. Barcelona, 1 i 2 de març de 2001. Coordinadors: Ramon Bartrons, Marta Cascante, Emili Itarte i Antoni Zorzano.

11è Curs Avançat d'Ecologia Microbiana

L'Aldea (Baix Ebre), del 9 al 12 de juny de 2001. Professors: Lynn Margulis, Universitat de Massachusetts-Amherst (EUA); Isabel Esteve, UAB; Núria Gaju, UAB; Jacek Wierzchos, UdL, i Carmen Ascaso, CSIC, Madrid. Director del curs: Ricard Guerrero, UB, Barcelona.

Gestió de projectes de recerca i desenvolupament: Curs introductori

Sala 1, Parc Científic de Barcelona. Barcelona, del 9 al 13 de juliol. Coordinador: Luis Ruiz, Parc Científic de Barcelona. Organitzat per la Secció de Biologia i

Indústria de la SCB. Amb el suport del Parc Científic de Barcelona. Barcelona.

Universitat Catalana d'Estiu - X Jornada de Biologia: Veïns invisibles: vida microbiana a les aigües, la seva importància per a la vida a la Terra i com els afecta el canvi global

Liceu Renouvier. Prada de Conflent (Catalunya Nord), del 20 al 24 d'agost de 2001. Coordinadors: Josep M. Gasol i Carles Pedrós-Alió, ICM.

Jornades

Del gen a la planta. Aplicacions en ciències de la salut

Organitzada per la Secció de Fisiologia Vegetal de la SCB. Coordinadora: Teresa Altabella, Facultat de Farmàcia, UB. Aula Magna, Facultat de Farmàcia. Barcelona, 12 i 13 de desembre de 2000.

Sessió científica sobre *El Premi Nobel de Fisiologia o Medicina 2000 concedit a Arvid Carlsson, Paul Greengard i Eric Kandel pels seus descobriments sobre la transducció de senyals en el sistema nerviós*

Hi intervingueren: Francesc Artigas, CSIC; Xavier Forn, UB, i Carles Solsona, UB. Coordinada per la Secció de Neurobiologia Experimental de la SCB. IEC. Barcelona, 11 de desembre de 2000.

Sessió inaugural de la Secció de Biologia i Indústria

Hi intervenen: Pere Puigdomènech, president de la SCB, i Luis Ruiz, coordinador de la Secció de Biologia i Indústria.

Taula rodona *Spin-offs, Start-ups, Biotecs i d'altres: per què Barcelona no és Califòrnia?* Ponents: José Luis Díaz, cap de Recerca Externa, Almirall Prodesfarma SA, Barcelona; Xavier Testar, director del Centre d'Innovació les Cúpules, Fundació Bosch i Gimpera, UB; Senén Vilaró, catedràtic de Biologia Cel·lular i creador de Celltec/UB. Sessió de treball per als interessats a col·laborar en les activitats de la Secció. Amb la col·laboració del Parc Científic de Barcelona. Sala 1, Parc Científic de Barcelona. Barcelona, 20 de febrer de 2001.

Sessió sobre ecologia microbiana: organismes, poblacions i comunitats

Coordinadors: Carles Pedrós-Alió, ICM, CSIC, i Ricard Guerrero, Departament de Microbiologia, UB. ICM, CSIC. Barcelona, 12 de gener de 2001.

Prevenció del càncer en el segle XXI

Organitzat per la Secció de Biologia Molecular del Càncer de la SCB. Coordinadors: Josep M. Argilés, Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, UB, Barcelona, i Josep Portugal, IBMB, CSIC, Barcelona. Aula Magna, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 22 de març de 2001.

Prions, purins i pastures
Sessió conjunta de la Institució Catalana d'Història Natural i la Societat Catalana de Biologia. Aula Magna, Facultat de Biologia. Barcelona, 19 d'abril de 2001.

La qualitat de l'aigua litoral: poblacions de risc
Dins el programa de les Jornades Científiques *L'aigua i el medi*, organitzades per les societats filials: Institució Catalana d'Estudis Agraris, Institució Catalana d'Història Natural, Societat Catalana d'Estudis Jurídics, Societat Catalana d'Ordenació del Territori, Societat Catalana de Biologia, Societat Catalana de Geografia i Societat Catalana de Tecnologia. Sala Pere Coromines, IEC. Barcelona, 24 de maig de 2001.

Jornada d'homenatge a la professora Lynn Margulis
Amb motiu del seu nomenament com a doctora *honoris causa* de la Universitat de València, dins de la celebració del V centenari de la fundació de l'Estudi General. Sala d'actes de la Biblioteca de Ciències, Campus de Burjassot, 7 de juny de 2001.

VII Jornada de Biologia de la Reproducció
Organitzada per la Secció de Biologia de la Reproducció. Coordinadores: M. Gràcia Bozzo i Mercè Durfort. Departament de Biologia Cel·lular, UB, Barcelona. Aula Magna, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 20 de juny de 2001.

I Jornada de Biologia Evolutiva
Organitzada per la Secció de Biologia Evolutiva de la SCB. Coordinador: David Comas, UPF. Sala Prat de la Riba, IEC. Barcelona, 16 de juliol de 2001.

Simposis

III Simposi de Neurobiologia Experimental
Organitzat per la Secció de Neurobiologia Experimental de la SCB. Coordinadors: Jordi Alberch, UB; Joan X. Comella, UdL; Agustina García, UAB; Cristina Suñol, CSIC, i M. Teresa Vilaró, CSIC. Sala Prat de la Riba, IEC. Barcelona, 13 i 14 de desembre de 2000.

Congressos

Setzè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana
Entitat convocant: Fundació Alsina Bofill. Entitats organitzadores: Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i de Balears, Societat Catalana de Biologia, Acció Cultural del País Valencià, Societat Andorrana de Ciències i Universitat de València. Facultat de Biologia, UB. Barcelona, del 28 al 31 d'octubre de 2000.

IX Seminari conjunt de les seccions de Biologia Molecular i Biologia del Desenvolupament
Auditori de l'Escola Universitària Tècni-

ca en Teixits de Punt, UPC. Canet de Mar, 4 i 5 de juny de 2001.

Assemblea General

Celebrada a la Sala Pere Coromines de l'IEC, Barcelona, el 2 de maig de 2001.

Oceanic picoplankton: from ecology to genomics, Daniel Vaulot, Centre Nacional de la Recerca Científica, Roscoff (França).

Publicacions

Treballs de la Societat Catalana de Biologia, núm. 51 (2001): *Comunicar ciència*. [Editora: Cristina Junyent]

Societat Catalana de Comunicació

Junta Directiva	
President:	Josep M. Martí i Martí
Vicepresidenta:	Imma Tubella i Casadevall
Secretari:	Antoni Esteve i Avilés
Tresorer:	Albert Sáez i Casas
Vocals:	Montserrat Bonet i Bagant
	Maria Corominas i Piulats
	Llúcia Oliva de la Esperanza
Delegat de l'IEC:	Josep M. Muntaner i Pasqual
Nombre de socis.	117

Assemblea General ordinària

El dilluns 29 de gener de 2001 es va fer l'Assemblea General ordinària.

L'any 2001 no es van fer eleccions, tal com estableix el calendari aprovat el 23 de febrer de 1999, juntament amb la darrera modificació dels Estatuts, del període de transició en l'elecció de la Junta de Govern, que és el següent:

1999. Elecció de president, secretari i un vocal. (Mandat de 3 anys)

2000. Elecció de vicepresident, tresorer i dos vocals. (Mandat de 4 anys)

2002. Elecció de president, secretari i un vocal. (Mandat de 4 anys)

2004. Elecció de vicepresident, tresorer i dos vocals. (Mandat de 4 anys)

Activitats generals

— Assemblea General ordinària. Institut d'Estudis Catalans, 29 de gener de 2001.

— Sessions científiques: presentació pels investigadors de la seva darrera tesi o dels treballs de recerca.

— III Jornades sobre Recerques Cinematogràfiques.

— Manteniment i ampliació dels continguts de la pàgina web de la Societat (inauguració: 28 d'octubre de 1997; actualització constant).

— Col·laboració en el Màster internacional d'animació audiovisual.

Conferències

— Conferència inaugural: *Jay Rosenblatt i el cinema independent als Estats Units*, a càrrec de Jay Rosenblatt, cineas-

ta independent i professor a la Universitat de Standfort (San Francisco, EUA). Centre Internacional de Premsa del Col·legi de Periodistes de Catalunya. 3 de febrer de 2000.

— Sessions científiques:

• *La recerca sobre la indústria audiovisual dins de l'escenari europeu (1995-2000): principals temàtiques, dificultats i reptes*, a càrrec de Carmina Crusafon. Institut d'Estudis Catalans, 14 de desembre de 2000.

• *Posicionament de Joan Maragall respecte del català en el seu articulisme*, a càrrec de Jaume Comellas. Institut d'Estudis Catalans, 22 de febrer de 2001.

Jornades

— III Jornades sobre Recerques Cinematogràfiques

Museu d'Art Modern de la Diputació de Tarragona. Tarragona 14 i 15 de desembre de 2000.

El Museu d'Art Modern de la Diputació de Tarragona va acollir la tercera edició de les Jornades dedicades al cinema, estructurades en tres sessions de treball i una última de visita artisticocultural per la ciutat, amb l'objectiu d'aprofundir en l'estudi del període comprès entre l'adveniment i la implantació del cinema sonor a Espanya (1929) i l'esclat de la Guerra Civil (1936). El número 3 de *Cinematògraf* en recull les actes.

El programa per al dijous 14 de desembre de 2000 va incloure les intervencions següents:

• Inauguració de les III Jornades, per José Carlos Suárez Fernández, Unitat d'Investigació del Cinema de la URV.

Lectura de treballs. Moderador: Miquel Porter i Moix, catedràtic de la UB.

• «La política cinematogràfica de la Generalitat republicana: el Comitè de Cinema de la Generalitat de Catalunya», a càrrec d'Anna Duran i Padrós, UPF.

• «Cinema i cultura a Catalunya (1929-1936)», a càrrec de Joaquim Romaguera i Ramió, Associació Espanyola d'Historiadors del Cinema.

• «Josep Serra i Massana (1896-1980), pioner del cinema d'animació publicitari i l'entorn de l'animació catalana a l'època de la República», a càrrec de Jordi Artigas i Candela, Associació Internacional del Film d'Animació, ASIFA-CATALUNYA.

• «Els germans Salvans, animadors del cinema a Terrassa», a càrrec de Francesc Espinet i Burunat, UAB.

• «Sebastià Gasch contra el doblatge», a càrrec de Carles Singla i Casellas, UPF.

• «El cinema espanyol estrenat a la ciutat de Girona des de la implantació del cinema sonor fins a l'esclat de la guerra de 1936», a càrrec de Josep Ferrer i Serra, historiador de Girona.

• «Les associacions i el cinema als anys trenta a Torredembarra (del cinema amb soroll a l'enderrocament)», a càrrec de Javier García Puerto, Unitat d'Investigació del Cinema de la URV.

• «El cinema no professional durant la República i la Guerra Civil a les comarques del Camp de Tarragona», a càrrec de Pedro Nogales Cárdenas i de Maria del Pilar Mendoza Egea, Unitat d'Investigació del Cinema de la URV.

• «De la monosala al megaplex: exhibició cinematogràfica i concentració», a càrrec de Carles José i Solsona, Societat Catalana de Comunicació.

• Debat.

• Projecció de l'altre cinema de la Segona República: el cinema amateur, presentada per Anton Giménez.

El programa per al divendres 15 de desembre de 2000 va incloure les intervencions següents:

• Conferència marc «El cinema espanyol republicà», a càrrec de Romà Gubern.

Lectura de treballs. Moderador: Romà Gubern, catedràtic de la UAB.

• «L'entrada del cinema sonor a Espanya: problemàtica d'una readaptació comercial», a càrrec d'Ana Fernández Álvarez, Cinema-Rescat.

• «Las "Misiones pedagógicas" y la utopía cinematográfica de Val del Omar», a càrrec de Gonzalo Sáez de Buruaga, historiador de Madrid. Projecció d'*Estampas 1932: Los pueblos, los humildes. los caminos.*

• «El "Reglamento de Policía de espectáculos públicos" de 1935», a càrrec de Josep Oriol Bassa i Bernadó, Federació Catalana de Cineclubs.

• «El comerç cinematogràfic espanyol (problemàtica de la distribució i de l'exhibició)», a càrrec d'Ana Fernández Álvarez, Cinema-Rescat.

• «Política i mirada documental a *Tierra sin pan* (Buñuel, 1933)», a càrrec de Mercè Ibarz, UPF.

• «Crítica y estética cinematográficas en la época de las vanguardias: la aportación de Guillem Díaz Plaja», a càrrec de Javier Herrera Navarro, Filmoteca Española.

• «Aspectes del cinema a les Balears durant la República», a càrrec de Cristòfol-Miquel Sbert i Barceló, historiador de les Illes Balears.

• «La era de los *talkies* ha sonado: el desembarco del cine sonoro en Bilbao», a càrrec de Txomin Ansola, Associació Espanyola d'Historiadors del Cinema.

• Debat final i conclusions, a càrrec de Joaquim Romaguera i Ramió, director de les III Jornades.

— XI Conferència Anual a Girona. La Societat Catalana de Comunicació clausurà el curs acadèmic amb la Conferència Anual a Girona el dia 9 de juny de 2001, a l'Institut d'Estudis Gironins amb el programa següent:

• Assemblea extraordinària. Únic

punt de l'ordre del dia: aprovació del tancament econòmic del 2000 i pressupost per al 2001.

• Taula rodona: *Xarxes i continguts*. Hi intervingueren: Emili Prado (UAB). Antoni Mercader (UPF), Pere Vila (Televisió de Catalunya), Carles de Alfonso (Consell de l'Audiovisual de Catalunya) i Antoni Esteve (Lavínia). Moderadora: Maria Corominas.

Debat.

• Presentació de comunicacions pels socis i relació de tesis. Introducció: Albert Sáez.

• Informe sobre l'estat de la comunicació, a càrrec de Josep Ramoneda.

• Visita facultativa al Museu del Call.

Activitats en col·laboració amb altres entitats

— IV Col·loqui: *Hemeroteques digitals: Experiències*. En col·laboració amb la Universitat Pompeu Fabra i l'Associació d'Arxivers de Catalunya. UPF, 28 de maig de 2001.

— Clausura del Màster internacional d'animació audiovisual, que s'esdevingué del 15 d'octubre de 2000 al 30 de juny de 2001, amb la projecció dels curts elaborats pels alumnes del curs. IEC, 19 de juliol de 2001.

Publicacions

Treballs de Comunicació, núm. 13-14 (desembre 2000).

Cinematògraf, núm. 3.

Societat Catalana de Filosofia

Junta Directiva	
President:	Dídac Ramírez Sarrió
Vicepresident:	Salvi Turró i Tomàs
Tresorer:	Andreu Grau Arau
Secretari:	Ignasi Roviró i Alemany
Vocals:	Antoni Bosch i Veciana
	Ramon Coletas i Cauvet
	Maria Ramon Cubells i Bartolomé
	Francesc Fortuny Bonet
	Manuel García Carpintero
	Víctor Gómez Pin
	Xavier Ibáñez i Puig
	Carme Merchán Cantos
	Josep Monserrat i Molas
	Mon Páez i Blanch
	Francesc Pereña Blasi
	Josep M. Porta i Fabregat
	Joan Manuel del Pozo
	Antoni Prevosti i Monclús
	Josep M. Romero Baró
	Manel Satué i Sillué
	Mercè Soler Ferrater
Delegat de l'IEC:	Pere Lluís Font
Nombre de socis:	264

Activitats generals

Els dies 5 i 6 d'octubre de 2000, la Societat va participar en l'organització d'una nova edició dels Col·loquis de Vic, que van consistir en tres sessions monogràfiques entorn dels àmbits següents del tema *La política*: *a*) «Els orígens de la política», *b*) «La formació de la tradició política» i *c*) «La política com a exercici».

El dia 6 de novembre de 2000, el senyor Bartomeu Forteza Puyal, professor de la Universitat Ramon Llull, va pronunciar la lliçó inaugural del curs 2000-2001, que duia per títol *Ètica de l'home i ètica del ciutadà. Una lectura filosòfica.*

El dia 25 d'abril es convocà una Assemblea General extraordinària de socis per a l'elecció i proclamació d'un nou Consell Directiu de la Societat Catalana de Filosofia.

Activitats de les seccions

La Societat Catalana de Filosofia ha continuat canalitzant la major part de la seva activitat a través de les seccions, les activitats de les quals es detallen a continuació.

Secció d'Hermenèutica i Platonisme

El treball d'aquesta Secció, constituïda com a laboratori d'investigació platònica, ha anat corroborant, des de 1992, la bondat del principi hermenèutic segons el qual el contingut de l'obra platònica és indestriable de la forma dialogal o, si es vol, el principi segons el qual la dramàtica del diàleg platònic és una dimensió essencial del seu contingut filosòfic. Durant aquest curs les sessions dels dos primers trimestres es dedicaren a l'exposició dels resultats de les recerques més recents del grup d'investigació; el tercer trimestre es dedicà a la preparació del seminari de final de 2001 en col·laboració amb especialistes de l'àmbit internacional.

— Conferència *El* Lisis *de Plató: un exemple de* sunousia *dialogal*, a càrrec d'Antoni Bosch Veciana. 27 de setembre de 2000.

— Conferència *Aristòtil lector del* Menó *platònic*, a càrrec de Jordi Sales i Coderch. 23 de novembre de 2000.

— Conferència *El drama de Sòcrates: el poder demònic de Sòcrates parterot*, a càrrec de Xavier Ibáñez Puig. 14 de desembre de 2000.

— Lectura comentada «Nuclis i eixos de l'ensenyament platònic *I: Diàleg i* sunousia». 18 de gener de 2001.

— Lectura comentada «Nuclis i eixos de l'ensenyament platònic *II: Diàleg i* sunousia». 22 de febrer de 2001.

— Conferència *L'estructura del* Polític *de Plató*, a càrrec de Josep Monserrat Molas. 22 de març de 2001.

— Conferència *El* lógos *de Protàgores en la dialògica del* Teetet», a càrrec de Xavier Ibáñez Puig. 19 d'abril de 2001.

Secció de Filosofia Medieval

El dia 9 d'octubre de 2000, Noeli Dutra Rossatto, professor de la Facultat de Filosofia de la Universitat Federal de Santa Maria (Brasil), va pronunciar la lliçó inaugural del curs, que duia per títol *Epistemologia i història a Joaquim de Fiore.*

Durant aquest curs s'han estudiat les influències del gnosticisme en la filosofia medieval.

— Conferència *Ètica de la voluntat en P. J. Olivi*, a càrrec de Paloma Llorente.

Secció de Filosofia Moderna

— Sessió inaugural amb el seminari «La filosofia moral de Fitchte», a càrrec de Salvi Turró. 27 de setembre de 2000.

— Conferència *La deducció del principi de la moralitat* (Sittenlehre, *cap. I)*, a càrrec de Salvi Turró. 15 de novembre de 2000.

— Conferència *Les condicions formals de la moralitat* (Sittenlehre, *cap. III, 1a secció)*, a càrrec de Francesc Forn. 20 de desembre de 2000.

— Conferència *Les condicions materials de la moralitat* (Sittenlehre, *cap. III, 2a secció*), a càrrec de Manuel Díaz. 17 de gener de 2001.

— Conferència *Lliçons sobre Déu i la immortalitat*, a càrrec de Sira Bayot. 21 de febrer de 2001.

— Conferència *Els articles de Forberg i Fichte sobre filosofia de la religió*, a càrrec de Ramon Coletas. 21 de març de 2001.

— Conferència *L'Apel·lació al públic*, a càrrec de Ramon Coletas. 18 d'abril de 2001.

— Conferència *Observacions, respostes i qüestions*, a càrrec de Lluís Salvador. 16 de maig de 2001.

— Conferència *Ressenya de l'obra* L'Ètica a Fichte *de Marco Ivaldo*, a càrrec de Marta Nebot. 13 de juny de 2001.

Secció d'Estudis Fenomenològics

La Secció continuà la seva activitat regular d'anàlisi i comentari de les *Investigacions lògiques de Husserl.*

El dia 14 de desembre se celebrà un acte commemoratiu amb motiu del centenari del primer volum d'aquesta obra amb les conferències següents:

— Miguel García-Baró, de la Universitat Complutense de Madrid: *La herencia de las investigaciones lógicas.*

— Rudolf Bernet, director de l'Arxiu-Husserl, de Lovaina: *Different Concepts of Logic and their Relation to Subjectivity.*

— Ernst Tugendhat: *Nietzsche y el problema de lo trascendental inmanente 2.* 6 d'abril de 2001.

— Miguel Giusti, de la Universitat Pontifícia del Perú: *Entre la utopía y la nostalgia: en busca de un consenso dialéctico.* 8 de febrer de 2001.

Grup d'Estudis Sartreans

Després d'una sessió introductòria centrada en la problemàtica generada a l'entorn de *Els mots*, dirigida per Ignasi Roviró, el Grup d'Estudis Sartreans ha treballat en diverses obres significatives del teatre filosòfic de Sartre. La primera obra escollida va ser *Les mosques*, presentada per Xavier García-Duran. Posteriorment, el Grup va treballar *A porta*

tancada, dirigint la lectura Carlos Serrate. Joan Vila Parereda va guiar l'estudi de *Les mans brutes* i Antoni Torrents va presentar *Els segrestats d'Altona*.

Secció de Filosofia Pràctica

Aquest curs s'ha dedicat a l'estudi d'un pensador del continent europeu, Max Weber, comentant alguna de les seves obres cabdals, com són *L'ètica protestant i l'esperit del capitalisme* i *La política com a vocació i la ciència com a vocació*.

Publicacions

Anuari de la Societat Catalana de Filosofia, núm. XI (1999).

Societat Catalana de Física

Junta Directiva	
President:	Antoni Giró i Roca
Vicepresidenta:	Núria Ferrer i Anglada
Tresorer:	Ignasi Juvells i Prades
Secretari:	Agustí Poch i Parés
Vocals:	Josep Calderer i Cardona
	Francesc Comellas i Padró
	Francesc Gacia i Escapa
	Josep Llosa i Carrasco
	Xavier Magrans i Fontrodona
	Francesc Pi i Vila
	Roser Pintó i Casulleras
	Antoni Roca i Rosell
	Santiago Suriñach i Cornet
	Ramon Vilaseca i Alavedra
Delegat:	David Jou i Mirabent
Nombre de socis:	390

La Societat Catalana de Física col·labora actualment amb el Laboratori de Física Matemàtica, el Laboratori de Física de les Radiacions i el Laboratori d'Estudis Geofísics Eduard Fontserè.

Activitats

— Organització de les Trobades Científiques de la Mediterrània.

— Concessió del Premi Jordi Porta i Jué.

— Organització de l'Olimpíada de Física: sessions de preparació i realització de la fase catalana i de la fase estatal.

— Organització del cicle de conferències *Física oberta*.

— Participació en la publicació del *Butlletí de les Societats Catalanes de Física, Química, Matemàtiques i Tecnologia*.

— Publicació de la *Revista de Física*.

Trobades

XVI Trobades Científiques de la Mediterrània

L'ensenyament de la física: la transició secundària-universitat

Maó, 4, 5 i 6 de setembre de 2000.

Com en els darrers quinze anys, la ciutat de Maó ha acollit les Trobades Científiques de la Mediterrània que la Societat Catalana de Física organitza amb la col·laboració de l'Institut Menorquí d'Estudis, i que compten amb el suport de les institucions del Principat i de les Illes.

La Societat Catalana de Física té entre els seus membres un gran nombre d'ensenyants, tant de la universitat com dels diferents nivells de secundària. Hi ha, per tant, raons per mostrar una especial sensibilitat envers les ràpides transformacions d'un món com és el de la docència i l'aprenentatge. El ritme dels canvis demana, perquè puguin dur-se a terme, contactes entre els diferents col·lectius afectats, especialment el dels docents.

Amb aquesta finalitat la Societat ja va organitzar ara fa dos anys una jornada de debat entorn dels efectes de la reforma de l'ensenyament secundari, que en aquells moments estava a punt de completar-se. Més recentment, ha donat suport al Congrés Internacional Phyteb, que va tenir lloc a final d'agost de 2000 i va reunir a Barcelona una nombrosa representació internacional de professionals de l'ensenyament de la física.

Les Trobades són una ocasió excel·lent per discutir alguns d'aquests temes, particularitzant-los en un àmbit geogràfic molt concret, el dels territoris de cultura catalana, i per fer-ho en un entorn distès i cordial. Si en aquestes condicions es reuneixen un seguit de professionals qualificats, els resultats poden ser profitosos per al conjunt del món acadèmic. Així ho va apreciar la Junta de la Societat, en triar el tema per a les Trobades. Per no perdre'ns en una temàtica massa extensa, hom va centrar el tema de la convocatòria en un àmbit ben específic, que va donar lloc al títol *L'ensenyament de la física: la transició secundària-universitat*.

Les Trobades es van estructurar en quatre sessions centrades en quatre àmbits: l'ensenyament als centres de secundària, l'ensenyament a la universitat, l'accés a la universitat i l'aprenentatge de la docència, respectivament. Com a cloenda d'aquesta ressenya s'expliciten les conclusions dels debats. Se subratllen alguns aspectes de les reunions, com és que la feina docent compta amb uns col·lectius de professionals amb més entusiasme per la tasca del que sovint molta gent pensa. L'apassionament en els debats que han tingut lloc n'és una prova. D'altra banda, aquesta dedicació a la professió no sempre es troba en justa correspondència amb la disponibilitat de mitjans per treballar. Finalment, constatem que els ensenyants tenen la impressió que els és difícil aconseguir que les seves inquietuds tinguin el ressò que els correspon en la societat i, particular-

ment, en les administracions públiques. Tenim el desig i l'esperança que la publicació dels resultats de les Trobades sigui important en aquest sentit.

Conclusions elaborades en les XVI Trobades Científiques de la Mediterrània:

1. El batxillerat condueix a la universitat, a altres cicles formatius o al món del treball. Per tant, la universitat no ha de marcar de manera exclusiva els objectius del batxillerat sinó que aquest ha de ser en bona mesura autònom.

2. La introducció de l'optativitat en els ensenyaments secundaris, obligatori i postobligatori, pot fer disminuir el nombre d'alumnes de física en el batxillerat, fenomen ja observat en alguns països. En cas extrem, la manca d'alumnes podria conduir a la desaparició d'assignatures en alguns centres.

3. Aquest fet, unit a la poca presència de físics que ensenyen física en els nivells d'educació secundària, dibuixa un panorama inquietant a curt i mitjà termini pel que fa al coneixement d'aquesta ciència en el nostre país, que es podria manifestar en una disminució de la demanda de realitzar estudis superiors de física. S'hauria de començar plantejant com estimular la presència de físics en els nivells de secundària.

4. En el batxillerat hi ha un contingut molt notable de física en les assignatures de mecànica, electrotècnia, electrònica, informàtica i tecnologia, assignades al Departament de Tecnologia. L'existència d'aquests ensenyaments és poc conegut des de la universitat. D'altra banda, els professors d'aquestes matèries no comparteixen departament amb els de física, circumstància que no fa fàcil la coordinació entre assignatures afins.

5. La manca de personal de suport (laborants) és una dificultat important per a la realització d'activitats experimentals en el instituts de batxillerat.

6. La tendència a la disminució dels continguts conceptuals en els programes de física del batxillerat no ha de ser considerada dramàtica si sabem incrementar els aspectes formatius, particularment l'adquisició de les tècniques d'aprenentatge que s'expliciten en els continguts procedimentals i actitudinals. L'increment dels aspectes formatius és un fet en la secundària actual i caldria aprofitar aquest fet en els cicles universitaris.

7. L'activitat en el batxillerat està massa marcada per la preparació de les proves d'accés a la universitat, fet que distorsiona el treball en els centres de secundària.

8. Les Proves d'Aptitud i Accés a la Universitat (PAAU) actuals no són una eina prou eficaç per encaminar l'estudiant cap als estudis que són més adients per a ell, i es confon la seva funció amb la d'un examen de maduresa al final dels estudis secundaris. Tanmateix,

s'utilitzen com a element bàsic per seleccionar quins estudiants poden entrar als diferents centres.

9. Una dificultat afegida a la tasca del professor de batxillerat és haver d'ensenyar a alumnes que provenen d'ESO amb perfils molt diversos i que no sempre són els esperats.

10. La falta de connexió entre la universitat i l'ensenyament secundari es posa de manifest en diversos punts:

a) La poca relació entre les facultats d'especialitat i les facultats i instituts de Ciències de l'Educació. L'especialista en una ciència no sempre té massa preparació per saber com s'ha d'ensenyar i com cal avaluar.

b) La universitat podria tenir un paper molt més actiu en l'elaboració de material pedagògic per a l'ensenyament secundari, particularment equips per a activitat experimental.

c) La universitat podria obrir les seves portes a alumnes de batxillerat que realitzen els projectes de recerca previstos en l'ordenació d'aquests estudis.

11. La reforma en curs planteja problemes de tipus organitzatiu (horaris, diversitat de tasques, etc.), que no fan precisament fàcil el desenvolupament de projectes docents i l'activitat de formació permanent del professorat.

12. La qualitat del treball del professorat d'ensenyament secundari hauria de ser garantida per un sistema d'estímuls.

13. Més comunicació entre organismes i associacions vinculats a les tasques docents n'augmentaria l'eficiència.

14. La investigació sobre objectius i mètodes docents és encara poc coneguda.

15. El professorat universitari té un coneixement molt escàs dels canvis que haurà de fer en els seus ensenyaments com a conseqüència de la reforma dels nivells secundaris. Entre el professorat universitari hi ha hagut desinformació sobre el temps real que els alumnes dels ensenyaments secundaris dediquen a l'aprenentatge de les ciències, i aquest problema sembla particularment greu a Catalunya.

16. En el currículum de la llicenciatura en física hom ha constatat dificultats per incorporar els alumnes tal com arriben de l'ensenyament secundari. La conseqüència més immediata és un alt índex de fracàs acadèmic. Val a dir que aquesta situació és compartida per altres estudis que inclouen la física entre les seves assignatures bàsiques.

17. La demanda de física en diversos plans d'estudi, i en particular els d'enginyeria està molt poc definida i sotmesa a condicionaments específics de cada centre. És difícil elaborar un projecte docent coherent en aquest context.

18. El quadrimestre o semestre zero pensat com a remei a la deficiència de la formació en secundària és un concepte poc clar, que ha rebut interpreta-

cions molt diverses i no desperta gaire entusiasme entre el professorat.

19. Hem constatat que l'assimilació de coneixements en tots els nivells de l'ensenyament és més petit que el que ens podrien fer pensar els índexs d'aprovats registrats. Tanmateix, cal desdramatitzar aquest problema, que sovint es resol en ulteriors cicles formatius o amb la pràctica professional, si s'han adquirit bones tècniques de treball.

Premi per a estudiants

El jurat del Premi Jordi Porta i Jué per a estudiants, constituït per Roser Pinto, Paco Fayos i Amadeu Montoto, un cop analitzats els treballs presentats, acordà per unanimitat concedir el Premi a Jordi Sort Viñas, autor del treball *Enduriment magnètic induït per l'acoblament ferromagnètic-antiferromagnètic en el sistema Co-NiO preparat per la mòlta mecànica* (abril de 2001).

Olimpíada de Física

Del dia 29 de març a l'1 d'abril de 2001 es va celebrar la fase final de la XII Olimpíada Espanyola de Física, fase de la classificació de la XXXII Olimpíada Internacional de Física. Aquesta edició tingué lloc a la ciutat de Tarragona i fou organitzada per la Societat Catalana de Física amb la col·laboració de la Universitat Rovira i Virgili. Com ja és ben conegut, a la fase final es presenten els estudiants seleccionats en cada fase local, la qual és organitzada per cada districte universitari.

A Catalunya, la Societat Catalana de Física, amb la Coordinació de Física de les PAAU, i gràcies al finançament de la Generalitat de Catalunya, va organitzar la fase local catalana. En aquesta edició, les proves de selecció es van celebrar a mitjan mes de febrer a Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona.

Després d'una acurada revisió de les proves realitzades pels estudiants presentats, la comissió catalana va seleccionar, per a la fase final, 20 estudiants com a representants de les universitats catalanes.

Els estudiants seleccionats van rebre de mans del president de la Societat Catalana de Física, en un acte públic celebrat el dia 25 de febrer a la seu de l'IEC, el diploma acreditatiu de la seva selecció i també un petit obsequi consistent en un lot de llibres de física que serviran per a ajudar a complementar-ne la formació en l'ensenyament universitari futur.

Cadascun dels 7 primers classificats per a l'Olimpíada espanyola rebé la quantitat de 60.000 pessetes de mans de les autoritats del Ministeri d'Educació i Cultura el dia del lliurament de premis de la fase final, quantitat que fou de 40.000 pessetes per als 7 classificats següents i 35.000 per a la resta de seleccionats.

En les proves de la fase final de la Olimpíada de Física van competir més

d'un centenar d'estudiants pertanyents a universitats repartides per tot el territori de l'Estat espanyol. Les proves van consistir en la resolució de tres problemes pràctics i d'un problema experimental.

L'acte de cloenda va ser presidit pel senyor Antoni Giró, director general d'Universitats i president de la Societat Catalana de Física, i pel senyor Josep Oliveras, vicerector de la Universitat Rovira i Virgili.

El lliurament de premis va resultar una sessió molt emotiva durant la qual es constatà el paper rellevant de la participació catalana: quart i cinquè lloc de la classificació general (Medalla d'Or i representació d'Espanya en la fase internacional, que es preveu celebrar a Turquia durant el mes de juliol), premis a la millor resolució d'un problema teòric i d'un problema experimental. Val a dir que 6 dels nostres representants han estat felicitats pel DURSI per les seves qualificacions obtingudes en les proves d'accés a la universitat.

Cicle de conferències

Dins del cicle de conferències *Física oberta*, se n'han fet les següents:

— «Entanglement, nonlocality and quantum information», a càrrec de Francesco de Martin, del Departament de Física i l'Institut Nacional per a la Física de la Matèria, Universitat La Sapienza de Roma. Sala Nicolau d'Olwer, Institut d'Estudis Catalans, 23 d'octubre de 2000.

— «Xarxes Small-World», a càrrec de Francesc Comellas Padró, del Departament de Matemàtica Aplicada i Telemàtica, UPC. Sala de graus de la Facultat de Física de la Universitat de Barcelona, 22 de febrer de 2001.

— «Velocitats supralumíniques: de què?», a càrrec de Josep Llosa Carrasco, del Departament de Física Fonamental, UB. Sala de graus de la Facultat de Física de la Universitat de Barcelona, 15 de març de 2001.

— «Interacció radiació-matèria en cristalls fotònics», a càrrec de Jordi Martorell Pena, del Departament de Física i Enginyeria Nuclear, UPC. Sala de graus de la Facultat de Física de la Universitat de Barcelona, 5 d'abril de 2001.

La Societat ha participat en el cicle de conferències *Els Premis Nobel de l'any 2000*. Per parlar del Premi Nobel de Física concedit a Zhores I. Alferov, Herbert Kroemer i Jack S. Kilby, hi intervingué Lluís Prat, de la UPC (14 de desembre de 2000).

Taula rodona *Divulgació científica: reptes del segle XXI, quin és el paper de la divulgació científica a la nostra societat? I quin pot ser el seu futur en el nou segle, tot tenint en compte la dependència cada vegada més gran respecte de les noves tecnologies?* Amb motiu de la presentació del número 20 de la *Revista de Física*, dedicada a l'alta divul-

gació científica en català, que ara compleix deu anys d'existència, la Societat Catalana de Física organitzà una taula rodona en què intervingueren els senyors: Xavier Durán, químic i periodista científic; Antoni Roca, físic, Centre de Recerca per a la Història de la Tècnica, UPC; Xavier Roqué, físic, Centre d'Estudis d'Història de les Ciències, UAB, i Óscar Vilaroya, neuròleg i periodista científic. Museu de la Ciència de la Fundació "la Caixa", 26 d'abril de 2001.

Participació a la Universitat Catalana d'Estiu

La Societat Catalana de Física organitza la programació de l'àrea de ciència i tecnologia de la Universitat Catalana d'Estiu. Enguany el tema ha estat: «Nanociència i nanotecnologies», amb un total de quinze hores lectives (agost de 2001).

— *Les lleis quàntiques de la nanociència. Indeterminació i teletransport*, per Albert Bramon, UAB.

— *Electrònica molecular: descripció de possibles camps d'aplicació*, per Josep Rubio i Solà, UPC.

— *Nanotubs de carbó i nanofibres: aplicacions com a dispositius actuadors i acumuladors d'energia*, per Núria Ferrer, UPC.

***La* Revista de Física**

La Societat Catalana de Física publica dos números cada any de la *Revista de Física*. Aquesta revista d'alta divulgació en física, que fa deu anys que s'edita, té un alt grau d'acceptació entre tots els físics de parla catalana i ha permès una connexió més gran entre la nostra comunitat, així com un coneixement acurat del que fan companys escampats pertot arreu. Un altre aspecte que cal assenyalar és que la continuïtat i la seriositat de la publicació han servit per a donar a conèixer la Societat Catalana de Física a llocs i persones als quals no hauria estat fàcil arribar per uns altres camins.

Durant aquest curs s'han publicat els números 19 i 20 de la *Revista de Física*.

Publicacions

Revista de Física, núm. 19 (segon semestre 2000).

Revista de Física, núm. 20 (primer semestre 2001).

Societat Catalana de Geografia

Junta Directiva	
Presidenta:	Maria Dolors Garcia Ramon
Vicepresident:	Francesc Nadal i Piqué
Tresorera:	Montserrat Cuxart i Tremps
Secretari:	Enric Bertran i González
Vocal primer:	Antonio Luna Garcia
Vocal segon:	Pau Alegre i Nadal
Vocal tercer:	Jesús Burgueño i Rivero
Vocal quart:	Vicenç Biete i Farré
Vocal cinquè:	Joan Tort i Donada
Vocal sisè:	Enric Mendizàbal i Riera
Delegat de l'IEC:	Marc-Aureli Vila i Comaposada († 04.06.2001)
Nombre de socis:	420

Assemblea General ordinària

El 14 de juny de 2001 se celebrà l'Assemblea General ordinària de socis de la Societat Catalana de Geografia (SCG), corresponent al curs 2000-2001. S'hi aprovaren l'acta de l'anterior Assemblea General ordinària, la memòria d'activitats del curs 1999-2000, l'estat de comptes de l'any 2000 i el pressupost del 2001. Abans de procedir a la renovació dels càrrecs de la Junta de Govern que cessaven reglamentàriament, el president, senyor Vicenç Biete, que no es presentava a la reelecció, expressà el seu reconeixement a tots els companys de les juntes de govern que havia presidit, amb un afectuós record per al vocal, senyor Joaquim Cabeza, que tampoc no es presentava a la reelecció. Un cop feta la votació, resultà elegida per unanimitat l'única candidatura presentada i la Junta de Govern restà constituïda de la manera indicada més amunt. En acabat, l'Assemblea ratificà la gestió de la Junta de Govern durant el curs 1999-2000.

Moviment de socis

Durant el curs 2000-2001, hi ha hagut 16 altes i 16 baixes. Després, però, de la revisió de la base de dades feta per l'IEC, el nombre actual de membres de la SCG

és de 420, dels quals 15 són honoraris i 405 són numeraris.

Activitats científiques

Conferències

El curs 2000-2001 començà oficialment el 28 de setembre de 2000, data en què la senyora Jacqueline Bonnamour, catedràtica de Geografia de la Universitat de París - La Sorbonne, pronuncià la conferència inaugural amb el títol *Au soleil et à l'ombre de la Politique Agricole Commune. La France rurale.*

El 22 de novembre de 2000, el senyor Joaquim M. Puigvert, professor d'història contemporània de la Universitat de Girona, parlà d'*Església i territori a la Catalunya contemporània.*

La SCG, en el marc de l'*Eurocongrés 2000 dels espais occitans i catalans*, va organitzar dues conferències:

El 13 de desembre de 2000, el senyor Alain Alcouffe, professor de ciències econòmiques de la Universitat de Tolosa 1, dissertà sobre «Cultura occitana e devolopament economic».

El 24 de gener de 2001, el senyor Jean-Claude Juan, geògraf, cap del Servei d'Economia i Planificació de la Cambra Regional de Comerç i Indústria de Provença-Alps-Costa Blava i Còrsega, parlà de «L'Occitanie, territoire écartelé par les stratégies des grandes métropoles sud-européennes».

El 21 de febrer de 2001, el senyor Rubén C. Lois González, professor de geografia de la Universitat de Santiago de Compostela, tractà el tema *Nuevas realidades territoriales en Galicia.*

El 16 de març de 2001, el senyor Miquel Roca i Junyent, president de la Comissió d'Experts per a la Revisió del Model Territorial de Catalunya, pronuncià una conferència titulada *Informe sobre la revisió del model d'organització territorial de Catalunya.* Aquest acte fou organitzat conjuntament amb la Societat Catalana d'Ordenació del Territori i fou presidit pel president de l'IEC, senyor Manuel Castellet.

El 26 de març de 2001, la senyora Janice Monk, professora de geografia de la Universitat d'Arizona (EUA) i presidenta de l'Associació de Geògrafs Americans, pronuncià una conferència titulada *Teaching the «Other»: linking knowledge, emotion and action in geographic education.*

El 25 d'abril de 2001, el senyor Francesc Relaño, doctor per l'Institut Universitari Europeu de Florència, dissertà sobre *Mapamundis catalans: una tradició cartogràfica desapercebuda.*

El 16 de maig de 2001, la senyora Concepción Camarero, professora de geografia de la Universitat Autònoma de Madrid, tractà sobre *Conflictividad y fiabilidad geográfica y fiscal del Catastro de Ensenada.*

El 13 de juny de 2001, el senyor Jordi Borja i Sebastià, geògraf urbanista,

pronuncià la lliçó científica que serví de cloenda al curs 2000-2001 sobre *Espai públic i fer ciutat*.

Cicles de conferències

El 20 de desembre de 2000 i el 17 de gener de 2001, el senyor Jordi Sabater Pi, etòleg i primatòleg, i professor emèrit de la Universitat de Barcelona, pronuncià dues conferències en el marc del cicle titulat *L'Àfrica subsahariana: l'entorn i els homes*.

El mes de març de 2001 se celebrà un curset seminari, sota el títol *La població del món després del 2000: cap a la globalització de la transició demogràfica*. El dia 7 la senyora Isabel Pujadas, professora de la Universitat de Barcelona, pronuncià una lliçó titulada «La població del món després del 2000: tendències i prospectives», i la senyora Cristina López Villanueva, professora de la Universitat Ramon Llull, pronuncià una conferència amb el títol «Transició demogràfica i societats desenvolupades: les noves dinàmiques demogràfiques i familiars»; el dia 8 la senyora Dolors Sánchez Aguilera, professora de la UB, dissertà sobre «Els països en vies de desenvolupament: els protagonistes del canvi demogràfic del segle XXI», i la senyora Arlinda Garcia Coll, professora de la UB, parlà de «Les migracions internacionals: les tendències del passat i les noves trajectòries».

El mes d'abril de 2001 se celebrà un curset seminari titulat *Turisme rural i desenvolupament local a Catalunya*, dirigit per la senyora Alba Caballé, professora de l'Escola Universitària de Turisme i Hostaleria, de la Universitat Autònoma de Barcelona. El dia 2 la professora Alba Caballé pronuncià una lliçó titulada «L'oferta de turisme rural a la Catalunya del segle XXI. Antecedents, situació actual i reptes de futur», i el dia 4 parlà de «La gestió del turisme rural en l'àmbit provincial: el Programa Barcelona Agroturisme Total». Aquest dia també intervingueren la senyora Marta Pallarès, consultora especialitzada en gestió dels espais rurals, que tractà de «Projectes de dinamització turística a la vall de Tuixén-Lavansa», i la senyora Montserrat Ferrer, del Departament de Promoció Econòmica de l'Ajuntament de la Seu d'Urgell, que parlà de «Propostes turístiques a la Seu d'Urgell».

Les conferències del curs acadèmic 2000-2001 comptaren amb una subvenció de l'IEC i se celebraren totes a la Casa de Convalescència.

Sortides d'estudi

El 31 de març de 2001 es féu una sortida a Manresa i al pla de Bages, coordinada pel senyor Jesús Burgueño, professor de geografia de la Universitat de Lleida. Al matí, hom visità la Seu de Manresa, efectuà un recorregut a l'entorn d'aquesta ciutat, resseguí un tros de la Sèquia i féu cap al parc de l'Agulla, sota el guiatge del senyor Jordi Ludevid, arquitecte i ur-

banista. A la tarda, guiats pel senyor Francesc Mestres, tècnic urbanista de l'Ajuntament de Manresa, els assistents feren un recorregut per diversos barris de la ciutat. Finalment, la SCG va ser rebuda al Saló de Plens de l'Ajuntament, on l'alcalde, senyor Jordi Valls, explicà els projectes i línies d'actuació del consistori que presideix.

Els dies 6 i 7 de juliol de 2001 es realitzà una sortida d'estudi a la vall Fosca (Pallars Jussà), coordinada pels senyors Jesús Burgueño, professor de la Universitat de Lleida, i Luis Urteaga i Francesc Nadal, professors de geografia de la UB. El dia 6 els participants arribaren a la vall Fosca i el dia 7 pujaren amb telefèric fins a l'estany Gento.

Aquest curs, i amb la coordinació del senyor Joan Tort, professor de la UB, s'ha organitzat el *III Cicle de Descobertes Urbanes*, que ha dedicat tres dissabtes a l'estudi de sengles realitats urbanes de Catalunya: la primera, al Prat de Llobregat, el 18 de novembre de 2000, coordinada pels senyors Joan Tort i Joan Fernández, es dedicà a copsar la transformació d'aquest espai deltaic a causa de la concentració d'infraestructures de gran impacte territorial; la segona, a la Garriga, el 10 de març de 2001, organitzada pels senyors Joan Tort i Joan J. Molina, orientada a l'estudi de l'evolució d'una ciutat que combina usos agraris i turístics tradicionals amb modernes funcions industrials i residencials, i la tercera, a Mataró, el 19 de maig de 2001, dirigida pels senyors Joan Tort i Ramon Boter de Palau, es dedicà a l'anàlisi del creixement industrial, comercial i residencial d'una ciutat que, al llarg dels segles, ha exercit com a centre organitzador del Maresme.

Altres actuacions

El 24 d'octubre de 2000, se celebrà la presentació del llibre editat per la SCG *Salvador Llobet i Reverter: La geografia, entre ciència i passió*, del qual és autor el senyor Francesc Roma i Casanovas. En l'acte intervingueren, a més de l'autor, els senyors Enric Lluch i Antonio Gómez Ortiz, professors de la UAB i de la UB, respectivament, i el senyor Jaume Llobet, fill del biografiat.

El 9 de novembre de 2000, se celebrà la presentació del llibre coeditat per Rafael Dalmau i l'Institut Cartogràfic de Catalunya (ICC) *Mapes i cartògrafs a la Catalunya contemporània (1833-1941)*, del qual és autora la senyora M. Carme Montaner i Garcia. En l'acte intervingueren, a més de l'autora, els senyors Jaume Miranda, director de l'ICC; Antoni Roca, president de la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica, i Pau Alegre, professor del Departament de Geografia de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Durant la Setmana Santa d'enguany (del 8 al 16 d'abril) es féu un viatge a Jordània, amb visites a les ruï-

nes de Petra, a la mar Morta, al desert de Wadi-Rum i a les ciutats d'Amman i Damasc. El viatge fou organitzat per ARAC (A la Recerca d'Altres Cultures) i Cultural Travel Association, sota els auspicis de la SCG.

Els dies 19 i 26 d'abril i 3, 10, 17, 24 i 31 de maig de 2001, se celebraren les Jornades Científiques *L'aigua i el medi*, organitzades conjuntament per la Secretaria Científica de l'IEC, la Societat Catalana d'Ordenació del Territori, la Societat Catalana de Tecnologia, la Institució Catalana d'Estudis Agraris, la Societat Catalana d'Estudis Jurídics, la Institució Catalana d'Història Natural, la Societat Catalana de Biologia i la Societat Catalana de Geografia. L'acte corresponent a la SCG, el dia 31 de maig, comptà amb la intervenció del senyor David Saurí, professor de geografia de la UAB, que dissertà sobre «Natura, cultura i geografia del món de les rieres mediterrànies».

Premi Lluís Casassas i Simó per a estudiants

El 24 d'abril de 2001 fou lliurat el VI Premi Lluís Casassas i Simó al senyor Ramon Coll i Vengut pel treball *La denominació d'origen Alella. Un vinyar urbà*. El jurat era format pels senyors Abel Albet, Jesús Burgueño i Antonio Luna, professors de geografia de la UAB, de la UdL i de la UPF, respectivament.

Altres

La SCG s'ha adherit a l'*Eurocongrés 2000 dels espais occitans i catalans* i ha organitzat dos actes, esmentats a l'apartat de conferències d'aquesta memòria, en el marc de les activitats prèvies en aquest esdeveniment.

El senyor Vicenç Biete i Farré fou nomenat interinament per ocupar la vocalia quarta de la Junta de Govern de la SCG.

La SCG, des de març, forma part de la Societat Europea de Geògrafs, organisme que aplega una colla de societats geogràfiques del continent. Actualment, té seu a Brussel·les i és presidida pel professor Henri Nicolaï, de la Societat Reial Belga de Geografia; el secretari és el professor Armando Molinari, de la Societat Geogràfica Italiana (*www.societageografica.it/eugeo/eugeo.html*), a través de la web de la qual es pot obtenir informació d'aquesta Societat de societats geogràfiques.

La SCG ha donat suport a les jornades *Govern i territori: nous elements per al debat sobre l'organització territorial de Catalunya*, celebrada el 28 de juny de 2000 a la seu de l'IEC, i *Revisió del model d'organització territorial de Catalunya*, efectuada el 3 d'abril de 2001, organitzades totes dues per l'Associació de Geògrafs Professionals de Catalunya.

Des de finals de curs, la pàgina web de la SCG (*www.iec.es/scg*) ofereix

les adreces electròniques dels socis que ho han autoritzat, els quals compten ara amb un nou canal d'informació de la SCG.

Obituari

El mes de juliol de 2000 morí el senyor Cristòfor Cardús i Canals, soci fundador i honorari de la SCG. El senyor Cardús mantingué fins el final del seus dies un pregon interès i un gran amor per la SCG, fins al punt que volgué deixar testimoni dels seus records en una entrevista publicada en el número 50 de *Treballs de la Societat Catalana de Geografia*.

El mes de novembre de 2000 morí el senyor Ernest Lluch i Martín, un dels intel·lectuals més compromesos i distingits del nostre temps. Home de personalitat polièdrica, serà recordat per la multiplicitat de facetes de la seva activitat professional, excel·lent economista i historiador, polític amb esperit de servei, articulista documentat i polemista ponderat. La SCG el recordarà, a més, com a geògraf, perquè tot i que formalment no ho fos, no hi ha gaire persones que coneguessin el país com ell. I ens restarà el record de la generositat del professor, que sempre va saber llevar temps a la recerca individual per dedicar-lo a ensenyar i a guiar el treball d'altres.

El mes de març de 2001 traspassà el senyor Albert Barella i Miró, actiu col·laborador de *Treballs de la Societat Catalana de Geografia*, on publicà diversos articles sobre toponímia, fruit del treball i la reflexió a l'entorn de la seva passió per la cartografia antiga de Catalunya.

El mes de juny de 2001 morí el senyor Marc-Aureli Vila i Comaposada, membre de l'Institut d'Estudis Catalans i membre fundador i honorari de la SCG. Marc-Aureli Vila era el darrer supervivent dels vint-i-set signants de l'acta de fundació de la SCG enllà el 1935. Durant els darrers catorze anys ha estat delegat de l'Institut d'Estudis Catalans a la Junta de Govern de la SCG, amb una dedicació generosa que s'ha manifestat amb savis consells i una indefallible predisposició al treball científic. A la SCG li toca de reconèixer el vessant geogràfic de la seva personalitat, que ha donat com a fruit una extensa bibliografia, d'entre la qual destaca *Aportació a la terminologia geogràfica catalana*, perquè és recent, la qual cosa testimonia una dedicació que no es deturà amb l'edat, i perquè fou editada, amb l'aval de l'IEC, per la SCG. Tanmateix, hom no pot oblidar el polític que mantingué una fidelitat insubornable a Catalunya i a uns ideals, però que sabé estimar un altre país, la Veneçuela que l'acollí durant l'exili, on féu de professor de geografia i escriví bona part de la seva obra geogràfica.

Publicacions

Durant aquest curs 2000-2001 han estat editats els números 50 i 51 de *Treballs*

de la Societat Catalana de Geografia, de desembre de 2000 i de juny de 2001, respectivament. El primer és un volum especial de commemoració que comptà amb la participació de membres honoraris de la SCG i inclou diversos articles d'anàlisi històrica de l'entitat, així com el directori de socis, els índexs d'autors i temàtics dels cinquanta primers números de la revista. Aquests volums han estat publicats amb una subvenció de la Diputació de Barcelona i amb el suport de l'IEC.

S'ha reeditat, gràcies a la gentilesa d'Edicions 62, responsable de la primera edició, el llibre *Fires i mercats a Catalunya*, de Lluís Casassas i Simó. La segona edició va precedida d'un assaig bibliogràfic de l'obra geogràfica de Lluís Casassas.

Societat Catalana de Llengua i Literatura

Junta Directiva	
President:	August Bover i Font
Vicepresident:	Josep Massot i Muntaner
Tresorera:	Montserrat Alegre i Urgell
Secretari:	Joan Anton Rabella i Ribas
Vocals:	Josep Paré i Jiménez
	Mila Segarra i Neira
Delegat de l'IEC:	Josep Moran i Ocerinjauregui
Nombre de socis:	324

Renovació de càrrecs de la Junta Directiva

El 16 de novembre de 2000 va tenir lloc l'Assemblea General de la Societat Catalana de Llengua i Literatura amb motiu de la renovació de tres dels càrrecs de la Junta Directiva: president, secretari i un vocal. Per als dos primers càrrecs solament s'havien presentat el president i el secretari vigents fins aquell moment, els senyors August Bover i Joan Anton Rabella, mentre que per al càrrec de vocal hi havia hagut dues candidatures, el senyor Josep Guia i Marín i la senyora Mila Segarra i Neira.

La participació va ser bona, ja que globalment hi va haver 91 vots (un dels quals va ser nul), la majoria rebuts per correu. El resultat fou el següent: el senyor August Bover obtingué 89 vots favorables i 1 en blanc, per la qual cosa va ser reelegit com a president; el senyor Joan A. Rabella obtingué 88 vots favorables i 2 en blanc, i va ser reelegit com a secretari, i, pel que fa al càrrec de vocal, la senyora Mila Segarra va obtenir 69 vots, de manera que va ser reelegida, mentre que el senyor Josep Guia va obtenir 20 vots.

Conferències

— *Homenatge a Josep Anselm Clavé (Cent cinquantè aniversari del naixement del cant coral)*. Castelló de la Plana, 1 de desembre de 2000.

El programa consistí en els actes següents: la inauguració de l'exposició «Clavé al cor», amb la intervenció de Ramon Escolà, president de la Federació de Cors de Clavé; un acte acadèmic, i un acte musical.

La presentació de l'acte acadèmic va anar a càrrec dels senyors August Bover, president de la Societat Catalana de Llengua i Literatura, i Vicent Pitarch, membre de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans. A continuació tingué lloc una taula rodona amb la intervenció dels senyors Lluís Meseguer, de la Universitat Jaume I, que actuà com a moderador; Manuel Jorba, de la Universitat Autònoma de Barcelona («Clavé i la Renaixença»); Manuel Martí, de la Universitat de València («La cultura política republicana i les identitats nacionals»), i Xosé Aviñoa, de la Universitat de Barcelona («Clavé i la música»).

Quant a l'acte musical, van intervenir l'orfeó de la Universitat Jaume I i la coral Vicent Ripollés.

L'acte va comptar amb la col·laboració de la Federació de Cors de Clavé, el Conservatori Superior de Música de Castelló de la Plana, la Universitat Jaume I i l'Ajuntament de Castelló de la Plana.

— Joaquín Gorrotxategi, professor de la Universitat del País Basc (Euskal Herriko Unibertsitate): «Las antiguas lenguas de los Pirineos». Facultat de Filologia, Universitat de Barcelona, 4 d'abril de 2001.

Publicacions

Colón Domènech, Germà: *Les* Regles d'esquivar vocables. *Autoria i entorn lingüístic*. 2001. (Treballs de la Societat Catalana de Llengua i Literatura; 3)

Societat Catalana de Matemàtiques

Junta Directiva	
President:	Sebastià Xambó i Descamps
Vicepresidenta:	Anna Pol i Masjoan
Tresorer:	Xavier Martínez de Albéniz
Secretària:	Anna Rio i Doval
Vocals:	Claudi Aguadé i Bruix
	Marta Berini López-Lara
	Carles Curràs i Bosch
	Antoni Gomà i Nasarre
	Josep Grané i Manlleu
	F. Xavier Massaneda i Clarès
	Agustí Reventós i Tarrida
	Frederic Utzet Civit
	Pelegrí Viader i Canals
Delegat de l'IEC:	Joan Girbau i Badó
Nombre de socis:	1.011

En les reunions de la Junta Directiva de la Societat Catalana de Matemàtiques (SCM) dels dies 18 d'octubre i 19 de desembre de 2000 es renovaren els càrrecs de vicepresident i quatre vocals, i la Junta quedà integrada de la manera indicada més amunt.

Sumari d'activitats

XXXVII Olimpíada Matemàtica: sessions de preparació, publicació i realització de la fase catalana.

Organització de les Proves Cangur 2001 per a alumnes de secundària, en el marc de l'organització europea *Le Kangourou sans Frontières*, i publicació d'un recull de problemes per a ajudar a la preparació de les proves.

Organització d'un curs d'*Introducció a la Matemàtica dels Sistemes Criptogràfics*.

Celebració de la *Quarta Trobada Matemàtica*.

Organització de conferències i taules rodones.

Publicacions.

XXXVII Olimpíada Matemàtica

Els dies 15 i 16 de desembre de 2000 es va celebrar la fase catalana de la XXXVII

Olimpíada Matemàtica, amb un excellent nivell en la participació.

Es van classificar nou representants de Catalunya, que van poder participar en la fase nacional de la XXXVII Olimpíada Matemàtica, celebrada a Múrcia i Cartagena els dies 23 i 24 de març 2001.

L'equip que participà a l'Olimpíada Internacional, que va tenir lloc a Washington del dia 2 al 13 de juliol de 2001, estava format per quatre concursants catalans.

Per tal de millorar la qualitat dels participants catalans en les olimpíades matemàtiques, la SCM edita la publicació *Sessions de preparació per a l'Olimpíada Matemàtica*, amb orientacions teòriques i pràctiques sobre temes diversos, problemes resolts i molts més de plantejats, i, alhora, organitza a Barcelona unes sessions de preparació i dóna suport a unes altres que es fan en diferents llocs de Catalunya, totes coordinades pel professor Josep Grané de la Universitat Politècnica de Catalunya. L'any 2000 les sessions han estat publicades també en suport informàtic (CD-ROM).

Les Proves Cangur

El dia 22 de març de 2001 gairebé 7.000 alumnes van voler sentir el gust de *fer matemàtiques* i es van animar a participar en la sisena edició de les Proves Cangur. Els participants es van reunir per celebrar el Cangur 2001 en 98 centres de Catalunya i del País Valencià.

També per iniciativa de la SCM es va fer amb èxit notable la tercera edició d'aquestes proves a les Illes Balears.

En algunes poblacions es va celebrar una veritable *Festa de les matemàtiques* perquè, amb el suport d'unes quantes institucions i el professorat de secundària, es van organitzar actes lúdics o de matemàtica recreativa.

Per a l'organització es va comptar amb el suport fonamental del professorat responsable en els diversos centres i, des del punt de vista econòmic, amb el suport de l'IEC i del Departament d'Ensenyament, així com de les diverses universitats catalanes i l'empresa Pont Reyes, SA, distribuïdora oficial de Hewlett Packard, que hi va col·laborar per poder oferir uns premis interessants.

L'acte de lliurament de premis va tenir lloc el 10 de maig de 2001 al Centre de Cultura Contemporània de Barcelona i va ser presidit pel senyor Andreu Mas-Colell, conseller d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació.

Durant el curs 1996-1997, un equip de professors i professores van elaborar un recull de problemes agrupats en «pàgines de problemes» per facilitar als centres participants la tasca de prepara-

ció del seu alumnat. Durant els cursos següents aquest recull Cangur s'ha anat actualitzant i ampliant.

En les reunions del professorat col·laborador del Cangur, volem destacar la idea del concurs Relleus 2001, una activitat experimental de caràcter col·lectiu.

Premis

El tribunal qualificador de la fase catalana de la XXXVII Olimpíada Matemàtica, format pels senyors Josep Vaquer, Àngel Calsina i Xavier Rodríguez, va decidir atorgar tres medalles d'or, tres de plata i tres de bronze:

Primers premis: Maria Saumell Mendiola (2n de batxillerat, IES Lluís de Requesens, Molins de Rei)
Francesc Fité Naya (2n de batxillerat, Escola Joan Pelegrí, Barcelona)
Miquel Oliu Barton (2n de batxillerat, Aula Escola Europea, Barcelona)

Segons premis: Martí Prats Soler (2n de batxillerat, IES Montserrat, Barcelona)
Roc Maymó Camps (2n de batxillerat, Institució Cultural del CIC, Barcelona)
Artur Latorre Musoll (2n de batxillerat, IES Guillem de Berguedà, Berga)

Tercers premis: Sergio Millán López (1r de batxillerat, IES Santa Eulàlia, l'Hospitalet de Llobregat)
Joaquim Cevallos Morales (2n de batxillerat, Aula Escola Europea, Barcelona)
Pedro Valero Lanau (2n de batxillerat, Liceu Francès, Barcelona)

Finalment, fem constar els participants més destacats de cada categoria en les Proves Cangur 2001:

Primers premis: Carles Barneda Ciurana (IES La Bisbal, la Bisbal d'Empordà [nivell 1])
Guillem Escolà Vergé (La Salle Bonanova, Barcelona [nivell 1])
Carles Ventura Royo (Sant Pau Apòstol, Tarragona [nivell 1])
Alba Millanes Romero (Solc, Barcelona [nivell 1])
Daniel Rodrigo López (La Salle Montcada, Montcada i Reixac [nivell 2])
Sergio Millán López (IES Santa Eulàlia, l'Hospitalet de Llobregat [nivell 3])
Marçal Garolera Huguet (IES Menéndez y Pelayo, Barcelona [nivell 4])

Segons premis: Adrià Colomé Figueras (IES Alella, Alella [nivell 2])
Plamena Stoyanova Bojrova (IES Antoni de Martí i Franquès, Tarragona [nivell 3])
Martí Prats Soler (IES Montserrat, Barcelona [nivell +])

Tercers premis: Maria dels Àngels Travesa Sucarrats (Escola Pia de Nostra Senyora, Barcelona [nivell 2])
Xavier Pujol Algué (IES Lluís de Peguera, Manresa [nivell 3])
David Ibáñez Alonso (Aula Escola Europea, Barcelona [nivell +])

La Junta de la SCM va acordar distingir amb la insígnia de plata del Cangur als dos alumnes que van obtenir premi en tots els nivells en què van participar: Martí Prats Soler (IES Montserrat, Barcelona) i Josep Planelles Bort (IES Jaume I, Borriana).

Curs

Introducció a la Matemàtica dels Sistemes Criptogràfics

Primera edició: impartit pels professors Anna Rio i Josep González, de la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC). Facultat de Matemàtiques de la UPC, del 4 de novembre al 2 de desembre de 2000.

Segona edició: impartit pels professors Anna Rio, de la UPC, i Jordi Guàrdia, de la UB. Facultat de Matemàtiques de la UPC, del 5 de maig al 2 de juny de 2001.

Quarta Trobada Matemàtica

L'any 1998 es van iniciar una sèrie de Trobades Matemàtiques, enteses com a petits congressos que representaven un lloc de reunió i intercanvi d'idees entre els investigadors dels Països Catalans.

Aquest any es va celebrar la Quarta Trobada Matemàtica el dia 20 d'abril de 2001, a l'Escola Universitària de Vilanova i la Geltrú, amb el programa següent:

— *Commutadors de l'anàlisi i interpolació*, a càrrec de Joan Cerdà (UB).

— *Com comptar esferes mirant un mirall*, a càrrec d'Ignasi Mundet (UAM).

— *Sobre alguns models matemàtics d'evolució biològica*, a càrrec d'Àngel Calsina (UAB i UdG).

— *Control no lineal: sistemes plans, sistemes d'estructura variable*, a càrrec d'Enric Fossas (UPC).

— *Teoría de la decisión, inferencia estadística y teoría de la informació: una visión integrada*, a càrrec de José Miguel Bernardo (UV).

Conferències

— *Gaudí: Art i geometria*, a càrrec de Jordi Bonet Armengol, arquitecte i president de la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi. Sessió inaugural del curs 2000-2001. Institut d'Estudis Catalans, 16 de novembre de 2000.

— Taula rodona: *Art i Matemàtica*, presidida pel senyor Manuel Castellet, president de l'Institut d'Estudis Catalans, amb els següents ponents: Sebastià Xambó, Oriol Pi de Cabanyes, Joan Girbau, David Jou i Salvador Alibau. Institut d'Estudis Catalans, 19 de desembre de 2000.

Els dies 19, 20 i 21 de desembre de 2000, varen estar exposades les obres de la col·lecció «Matemàrtica», de Salvador Alibau, artista plàstic.

Publicacions

Butlletí de la Societat Catalana de Matemàtiques, vol. 15, núm. 2 (desembre 2000).

Butlletí de la Societat Catalana de Matemàtiques, vol. 16, núm. 1 (juliol 2001).

GRANÉ, Josep [cur.]. *Sessions de preparació per a l'Olimpíada Matemàtica (octubre de 2000)*.

Recull de problemes Cangur 2001.

SCM/Notícies, núm. 14 (desembre 2000).

SCM/Notícies, núm. 15 (juny 2001).

Societat Catalana de Musicologia

Junta Directiva	
President:	Romà Escalas i Llimona
Vicepresident:	Joaquim Garrigosa i Massana
Secretari:	Josep M. Gregori i Cifre
Tresorer:	Jordi Rifé i Santaló
Vocals:	Montserrat Albet i Vila
	Xosé Aviñoa Pérez
	Sergi Casademunt i Fiol
	Francesc Crespí
Delegat de l'IEC:	Manuel Mundó i Marcet
Nombre de socis:	39

Activitats i trobades generals

— Convocatòria general dedicada a la memòria del senyor Ramon Aramon i Serra, cofundador i delegat de la Societat Catalana de Musicologia de l'Institut d'Estudis Catalans. 14 de desembre de 2000.

Anteriorment, es varen tractar en l'ordre del dia els punts següents:

1. Informació sobre l'adaptació del règim intern a la nova política d'acolliment de socis.

2. Suggeriments sobre la propera publicació del *Butlletí*.

3. *La personalitat musical del senyor Ramon Aramon*, recordatori a càrrec del senyor Anscari M. Mundó i del pare Gregori Estrada.

— Convocatòria per a la discussió general sobre el document *El patrimoni musical històric a Catalunya*. 15 de febrer de 2001.

— Creació d'una nova línia d'activitats al voltant de la metodologia de la recerca. Visita a les instal·lacions de la Secció de Música de la Biblioteca de Catalunya, dirigida als nostres socis i a futurs socis i investigadors, especialment a estudiants de les universitats. 29 de març de 2001.

Els detalls de la visita varen ser:

1. Acollida per part de la Direcció de la Biblioteca de Catalunya.

2. Visita de les instal·lacions, recursos i fonts de recerca de la Secció de Música, a càrrec de la senyora Joana Crespi, sòcia de la Societat Catalana de Musicologia.

Exposició extraordinària dels fons de la Secció de Música a la Sala Cervantes.

— Presentació del document *El patrimoni musical històric de Catalunya*, redactat per Romà Escalas, Josep Maria Gregori i Jordi Rifé, en la reunió ordinària de la Secció Històrico-Arqueològica. La primera versió oberta va ser llegida amb l'objectiu d'incorporar els suggeriments necessaris per a la redacció definitiva. Document d'estudi i anàlisi del Patrimoni Musical de Catalunya, com a resultat de la situació de buit, estudiada i discutida entre els membres de la Societat Catalana de Musicologia, sempre que es tracten qüestiones de tipus jurídic, legal i conceptual referides a qualsevol tipus d'esdeveniments i testimonis relacionats amb el fet musical, present i passat. 24 de maig de 2001.

Sessions de treball no col·lectives

— Reunions mensuals de la Junta per a la programació i organització de les trobades.

— Reunions de la Comissió de publicacions per a l'elaboració dels criteris de presentació del número 5 del *Butlletí*. En el decurs d'aquest reunions es decidí de substituir el nom de *Butlletí* pel de *Revista Catalana de Musicologia*.

— Trobades de la Comissió organitzadora de les *II Jornades de Musicologia: Recerca i Interpretació* a Montserrat, integrada pels senyors Daniel Codina, Jordi Rifé, Josep M. Gregori, Romà Escalas i Xosé Aviñoa.

— En la trobada de la Junta del dia 19 d'abril de 2001 es decidí de passar el cobrament de les quotes per via bancària, així com la preparació d'una tramesa informativa i una campanya de captació de nous socis.

— La Junta també acordà amb el Servei de Publicacions de l'IEC de distribuir els excedents de les publicacions de la Societat Catalana de Musicologia a les principals biblioteques musicals d'escoles de música i instituts de Catalunya.

Societat Catalana de Pedagogia

Comissió gestora	Josep González-Agàpito (President) Natàlia Garriga Rota Lluís Busquets Dalmau Joan Mallart Navarra Martí Teixidó Planas Conrad Vilanou i Torrano
Delegat de l'IEC:	Joan Triadú i Font
Nombre de socis:	121

El dia 4 d'abril de 2001 es va reunir un grup de socis i sòcies, responent a la crida feta per a reconstituir la Societat Catalana de Pedagogia i organitzar la represa de les activitats. A aquesta reunió assistiren també els senyors Ricard Torrents, vicepresident de la Societat Catalana de Pedagogia, Josep González-Agàpito, secretari de la Secció de Filosofia i Ciències Socials, i Joan Triadú, delegat de l'Institut d'Estudis Catalans. En el decurs de la reunió es decidí nomenar una comissió gestora, tot esperant la convocatòria d'eleccions de la Junta de Govern. Aquesta comissió queda integrada de la manera indicada més amunt.

Conferència

Els escenaris de l'educació i de la pedagogia, a càrrec del senyor Antoni Tort, degà de la Facultat d'Educació de la Universitat de Vic. Institut d'Estudis Catalans, 12 de juny de 2001.

Societat Catalana de Química

Junta Directiva	
Presidenta:	Pilar González i Duarte
Secretari:	Jaume Olivella i Nello
Tresorer:	Xavier Domènech i Antúnez
Publicacions:	Oriol Rossell i Alfonso
Vocals:	Pere Alemany Cahner
	Ricard Boqué i Martí
	Miquel Esteban i Cortada
	Jaume Farràs i Soler
	Josep Font i Cierco
	Montserrat Gómez i Simón
	Jaume Puy i Llorens
	Lídia Rodrigo i Llopis
	Miquel Solà i Puig
	Xavier Solans i Montfort
	Gregori València i Parera
	Antònia M. Vidal i Andreu
Delegat de l'IEC:	Salvador Alegret i Sanromà
Nombre de socis:	516

Conferències

Cicle *Els nous horitzons de la química: els terrenys interdisciplinaris*

Continua el cicle de conferències, iniciat en el curs 1999-2000, dirigit als professionals de la química per donar informació sobre temes que els poden interessar.

Catàlisi amb metalls de transició. Aula Magna de la Facultat de Química, Universitat Rovira i Virgili, 23 d'octubre de 2000.

— «Aplicacions de la catàlisi homogènia amb metalls de transició», a càrrec de Carmen Claver, del Departament de Química Inorgànica de la Universitat Rovira i Virgili.

— «Estratègies per a la recuperació de catalitzadors que contenen metalls de transició», a càrrec de Marcial Moreno-Mañas, del Departament de Química Orgànica de la UAB.

Sensors químics. Sala Pere Coro-

mines, Institut d'Estudis Catalans, 30 de novembre de 2000.

— «Els sensors químics com un exemple de sistema analític integrat», a càrrec de Salvador Alegret, del Departament de Química de la UAB.

— «Els sensors químics basats en microsistemes: un camp multidisciplinari on la química no tan sols apareix en el nom», a càrrec d'Albert Cornet, del Departament d'Electrònica de la UB.

— «Principis i aplicacions dels biosensors en l'anàlisi de compostos d'interès industrial, mediambiental i biomèdic», a càrrec de M. Pilar Marco, del Departament de Química Orgànica Biològica, Institut d'Investigacions Químiques i Ambientals (IIQAB) - Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC).

La química en l'entorn agrari. Escola Tècnica d'Enginyeria Agrària, Universitat de Lleida, 15 de maig de 2001.

— «Residus de plaguicides en aigua», a càrrec de Damià Barceló i Cullerés, del Departament de Química Ambiental de l'Institut d'Investigacions Químiques i Ambientals de Barcelona Josep Pascual Vila.

— «Productes d'interès derivats de lignocel·luloses», a càrrec de Xavier Farriol Roigés, de l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria Química de la Universitat Rovira i Virgili.

— «Additius i nutracèutics en alimentació», a càrrec d'Enric Riera Valls, del Departament de Nutrició i Bromatologia de la UB.

Els nous materials. Institut de Ciència de Materials de Barcelona, Barcelona, 21 de maig de 2001.

— «Materials moleculars metàl·lics (conductivitat i magnetisme)», a càrrec de Jaume Veciana Miró, del Departament de Materials Moleculars i Supramoleculars de l'Institut de Ciència de Materials de Barcelona.

— «Superconductors a alta temperatura», a càrrec de Xavier Obradors Berenguer, del Departament de Materials Magnètics i Superconductors de l'Institut de Ciència de Materials de Barcelona.

— «Cristales líquidos», a càrrec d'Ana Omenat, del Departament de Química Orgànica de l'Institut de Ciència de Materials d'Aragó.

— «Fulerenos», a càrrec de José Luis Bourdelande, del Departament de Química Orgànica de la UAB.

Debats

Es manté la sèrie de debats començats el curs 1995-1996, dirigida als professors de química de nivell de batxillerat.

Desè Debat de Química: *Químic@ i Internet*. Institut d'Estudis Catalans, 21 de novembre de 2000.

Internet pot ajudar als professors en el desenvolupament de la tasca docent, sia per trobar informació complementària en la preparació de les classes

i/o altres activitats, sia per orientar els alumnes.

— «Què és Internet? Els navegadors. Localització de recursos a Internet. Llistes de correus i grups de notícies sobre química», a càrrec de Pere Alemany, UB.

— «Llistes de recursos. Visites a algunes webs», a càrrec d'Ernesto Nicolás, UB.

Onzè Debat de Química. *El treball de recerca*. Institut d'Estudis Catalans, 6 de març de 2001.

Aquest debat està dedicat a la tasca que ha de desenvolupar el professorat en el treball de recerca que, des de la implantació de la LOGSE, ha de fer l'alumnat de segon curs de batxillerat.

— «A la recerca de la recerca al batxillerat», a càrrec de Claudi Mans Teixidó, UB.

— «El treball de recerca a la pràctica. Alguns exemples de treballs de recerca», a càrrec de Lluís Nadal Balandras de l'IES Lluís de Requesens de Molins de Rei.

Exposició

«Tot és química». Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya. Terrassa, novembre de 2000 - juliol de 2001.

L'exposició ha estat organitzada per la Societat Catalana de Química i el Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya, amb el patrocini de diverses empreses químiques i institucions.

La senyora Pilar González, presidenta de la Societat Catalana de Química, ha actuat com a comissària d'aquesta exposició.

L'exposició serà itinerant per diferents ciutats de l'Estat espanyol, i es preveu la inauguració a Madrid l'octubre de 2001.

S'ha elaborat un vídeo que recull les parts mes significatives de l'exposició, que es presentarà públicament a l'inici del curs 2001-2002.

— Inauguració de l'exposició «Tot és química». Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya. Terrassa, 22 de novembre de 2000.

— Cicle de conferències *Tot és química*. L'exposició ha anat acompanyada per un cicle dirigit a un públic ampli a fi de difondre la contribució de la química a la vida quotidiana.

«Una obra d'art: les molècules de cada dia», a càrrec de John Emsley, Universitat de Cambridge, Regne Unit. Institut d'Estudis Catalans, 23 de novembre de 2000.

«Quin futur ens espera als químics?», a càrrec de José Elguero Bertolini, Institut de Química Mèdica, CSIC, Madrid. Institut d'Estudis Catalans, 25 de gener de 2001.

«El desenvolupament i la fabricació de principis actius farmacèutics», a càrrec de Miquel Ribalta, Esteve Químí-

ca. Institut d'Estudis Catalans, 22 de febrer de 2001.

«El món dels elements químics», a càrrec de Peter Atkins, Universitat d'Oxford, Regne Unit. Institut d'Estudis Catalans, 13 de març de 2001.

«Un dia sense química?», a càrrec de Xavier Durán, TV3. Institut d'Estudis Catalans, 29 de març de 2001.

«Fàbrica de molècules: millorar la natura», a càrrec d'Emilio Tijero, ERCROS. Institut d'Estudis Catalans, 26 d'abril de 2001.

«La innovació a la indústria química de polímers», a càrrec de Jesús Nieto, Dow Chemical. Institut d'Estudis Catalans, 24 de maig de 2001.

«Dicotomia entre química i natura», a càrrec de Fabián González, Bayer. Institut d'Estudis Catalans, 21 de juny de 2001.

Memorial Enric Casassas

El dia 3 de maig de 2001 es féu un homenatge a Enric Cassasas i Simó, a l'Institut d'Estudis Catalans, per la seva intensa dedicació a la Societat Catalana de Química.

Amb aquest acte es pretén iniciar una sèrie anual de conferencies que serveixin de punt de trobada i discussió de temes rellevants dins l'àmbit de la química analítica i de les àrees que hi confluexen, amb la creença que aquesta és la millor manera d'agrair al senyor Enric Casassas els seus ensenyaments al llarg de molts anys.

— «Alguns aspectes destacables en l'obra científica del professor Enric Casassas. I. Química en solució; II. Química electroanalítica», a càrrec de Romà Tauler i Miquel Esteban, Universitat de Barcelona.

— «Chemical speciation: a key word for future developments in analytical and environmental chemistry», a càrrec de Jacques Buffle, Universitat de Ginebra.

Presentació

Presentació de la *Revista de la Societat Catalana de Química*. Sala Prat de la Riba, Institut d'Estudis Catalans, 15 de novembre de 2000.

Va presidir l'acte el senyor Manuel Castellet, president de l'IEC, acompanyat del senyor Antoni Oliva, director de la CIRIT, i del senyor David Serrat, director general de Recerca.

Taula periòdica

Aquesta *Taula periòdica dels elements* en quatre llengües: català, euskera, castellà i gallec, està patrocinada conjuntament per la Societat Catalana de Química, la Real Sociedad Bascongada de los Amigos del País i ALCO. Serà presentada al públic a l'inici del curs 2001-2002.

Premis per a estudiants

El premi de la Societat Catalana de Química 2001 fou atorgat al senyor David Robert Campaña pel treball *Semblança*

quàntica en QSAR. Nous desenvolupaments i aplicacions.

Així mateix, es van concedir dos accèssits: un a la senyora Rosa Maria Tribó i Rosal pel treball *Síntesi i caracterització de complexos arens de ruteni(II) amb lligands pirazole-fosfina i pirazole-fosfinit* i un altre al senyor Manuel Miró Lladó pel treball *Desenvolupament de mètodes automàtics d'extracció sòlid-líquid en flux aplicats a la determinació de nitrits en aigües.*

Publicacions

Revista de la Societat Catalana de Química, núm. 1 (2000).

Societat Catalana de Tecnologia

Junta Directiva	
President:	Estanislau Tomàs i Morera
Secretari:	Marc Barracó i Serra
Tresorer:	Oriol Izard i Badia
Vocals:	Josep Arnaldos i Viger
	Ricard Bosch i Tous
	Joaquim Casal i Fàbrega
	Alícia Casals i Gelpí
	Josep M. Fuertes i Armengol
	Jeroni Xampeny i Baró
Delegat de l'IEC:	Enric Freixa i Pedrals
Nombre de socis:	95

Conferències

Míriam Ripoll Ruiz, enginyera industrial de Catalana de Gas: *Viabilitat de processos industrials. Consideracions tècniques i econòmiques*. Departament de Mecànica de Fluids de la Universitat Politècnica de Catalunya, 7 de novembre de 2000. Organitzada conjuntament amb l'Escola Tècnica Superior d'Enginyers Industrials de Barcelona.

Xavier Correig Blanchar, doctor enginyer de telecomunicacions i professor a la Universitat Rovira i Virgili: *L'olfacte electrònic: una tecnologia per al segle XXI*. Institut d'Estudis Catalans, 28 de febrer de 2001.

Paulí Montaner Sangrà, doctor enginyer industrial: *Reflexions tècniques i estratègiques sobre el subministrament elèctric a Catalunya*. Escola Tècnica Superior d'Enginyers Industrials de Barcelona, 20 de març de 2001.

Jornades

Jornada de reciclatge del plàstic. Institut d'Estudis Catalans, 28 de setembre de 2000.

Organitzada conjuntament amb el Centre Català del Plàstic. Hi intervingueren:

— Enric Ibáñez, d'ECOEMBRES: «La llei d'envasos i embalatges: resultats de la seva aplicació».

— Xavier Bosch, de la Junta de Residus: «Gestió de residus plàstics a Catalunya».

— Josep M. Alegre, de l'Asociación Nacional de Recicladores de Plástico: «El mercat dels plàstics reciclats».

— M. Lluïsa Maspoch, del Centre Català del Plàstic: «Projectes de R+D: noves aplicacions de plàstics reciclats».

Qualitat i depuració dins de les Jornades Científiques *L'aigua i el medi*. Institut d'Estudis Catalans, 26 d'abril de 2001.

— Manuel A. Soler, de la Universitat Politècnica de Catalunya: «La qualitat de les aigües a la Unió Europea».

— Joan Garcia i Serrano, de la Universitat Politècnica de Catalunya: «Realització planificada d'aigües residuals urbanes».

Jornada tecnològica. Institut d'Estudis Catalans, 5 de maig de 2001.

Organitzada conjuntament amb l'Associació del Professorat de Tecnologia de Catalunya. Tingué com a objectiu principal la presentació pública d'experiències educatives de l'àrea tecnològica, tant a l'ESO com al batxillerat o als cicles formatius.

Premi per a estudiants

El Premi per a estudiants de la Societat Catalana de Tecnologia 2000 ha estat concedit *ex aequo* als treballs *Desenvolupament de mòduls multixip de tipus D per a aplicacions de potència*, d'Anna Collado Miguens, i *Anàlisi i caracterització d'acobladors direccionals basats en estructures* arrow, d'Andreu Llobera Adan. Així mateix, es concedí un accèssit al treball *Restauració i rehabilitació de la Torre de les Aigües Armstrong de Palafrugell*, d'Elsa Pastor i Ferrer.

Jornades científiques de l'IEC

L'objectiu de les Jornades científiques de l'IEC és proporcionar informació d'elevada qualitat sobre temes d'actualitat i d'ampli interès científic a la comunitat científica del país mitjançant la presència a casa nostra de científics del més alt nivell internacional. Les Jornades són coordinades per un membre de l'IEC i reben el suport tècnic de la Secretaria Científica.

Durant el curs 2000-2001 s'han celebrat les següents Jornades científiques:

A cavall del 2000

A partir d'una idea dels membres de l'Institut, senyors David Jou i Jaume Bertranpetit, conjuntament amb la Fundació Caixa de Sabadell i l'Obra Social i Cultural de Sa Nostra i amb la col·laboració del Centre Unesco de Catalunya, s'han organitzat les jornades *A cavall del 2000* que, utilitzant la imatge dels quatre genets de l'Apocalipsi, han pretès reflexionar sobre el problema de la fam, de les malalties, la mort i la guerra tant des d'un vessant conceptual com des de la visió aplicada. Les conferències es van desenvolupar a Sabadell i a Palma de Mallorca.

El programa de les jornades fou:

— Sessió: Contra la fam

Conferència a càrrec d'Axel Kahn, Bio-Avenir, França: «Le défi alimentaire»

Conferència a càrrec de Jacques Vercueil, FAO, França: «Situación y perspectivas del hambre en el mundo»

— Sessió: Contra la pesta

Conferència a càrrec de Rafael Bengoa, OMS, Suïssa: «Confrontando enfermedades crónicas en la actualidad»

Conferència a càrrec de Luc Montagnier, World Foundation AIDS Research and Prevention, França: «La peste: comprendre»

— Sessió: Contra la mort

Conferència a càrrec d'André Klarsfeld i Frédéric Revah, Institut de Neurobiologie Alfred Fessard, França: «Biologie de la mort: mourir, est-ce bien utile?»

Conferència a càrrec d'Edgar Morin, UNESCO, França: «Anthropologie de la mort»

— Sessió: Contra la guerra

Conferència a càrrec de Federico Mayor Zaragoza, Fundación Ramón Areces: «Gosar dissenyar un món en pau»

Conferència a càrrec de Francisco Laguna Sanquirico, general de brigada d'infanteria: «Los ejércitos, ¿instrumentos de paz?»

Els catalans a la Mediterrània oriental a l'edat mitjana

Aquestes jornades, coordinades per la senyora Maria Teresa Ferrer, membre de la Secció Històrico-Arqueològica, es van celebrar durant els dies 16 i 17 de no-

vembre de 2000. L'objectiu fou estudiar la presència dels catalans a l'Orient cristià, és a dir, a l'Imperi bizantí, Grècia i les illes gregues, d'una banda, i d'estudiar, també, els catalans a l'Orient islàmic, tant les relacions polítiques i diplomàtiques amb el soldanat de Babilònia com les relacions comercials. Un altre bloc d'intervencions tractà aspectes generals a totes dues àrees, com són la incidència dels cors i la pirateria en les relacions polítiques i comercials o la xarxa de consolats de catalans a la Mediterrània oriental. Un darrer bloc es va centrar en l'estudi de la influència oriental en l'art i en la literatura, i també en l'impacte de les espècies en l'alimentació del món occidental.

El programa de les jornades fou:

— Presentació de les Jornades, amb la intervenció del president de la Secció Històrico-Arqueològica, senyor Albert Balcells, i de la coordinadora científica de les Jornades, senyora M. Teresa Ferrer, que parlà d'«Antoni Rubió i Lluch i els estudis sobre els catalans a la Mediterrània oriental»

— Sessió I. Les relacions amb l'Orient cristià

Conferència a càrrec d'Ernest Marcos, Universitat de Barcelona: «Els catalans i l'Imperi bizantí»

Conferència a càrrec de David Jacoby, Universitat Hebrea de Jerusalem: «Les catalans en Grèce»

Conferència a càrrec de Michel Balard, Universitat de la Sorbona: «Les catalans dans l'Outre-mer génois aux XIIIe-XIVe siècles»

Conferència a càrrec de Chryssa A. Maltezou, Universitat d'Atenes: «Attività catalana in Creta Veneziana (XIV sec.)»

Conferència a càrrec de Catherine Otten, Universitat d'Estrasburg: «Chypre, un des centres du commerce catalan en Orient»

Conferència a càrrec d'Anthony Luttrell, exmembre de la Universitat de Malta: «L'isola di Rodi e l'ordine dell'Ospedale di San Giovanni di Gerusalemme»

Conferència a càrrec de Laura Balletto, Universitat de Gènova: «Tra Catalani e Genovesi nel Vicino Oriente nel Quattrocento»

Conferència a càrrec de Daniel Duran, Institució Milà i Fontanals: «Els catalans i mallorquins a la mar Negra i a Tartària»

— Sessió II. Les relacions amb l'Orient islàmic

Conferència a càrrec de Mercè Viladrich, Universitat de Barcelona: «Relacions polítiques i diplomàtiques amb el soldanat de Babilònia»

Conferència a càrrec de Damien Coulon, Universitat d'Estrasburg: «Le commerce avec la Syrie et l'Égypte au XIVe siècle»

— Sessió III. Aspectes generals de la presència catalana a la Mediterrània oriental

Conferència a càrrec de M. Teresa Ferrer, Institut d'Estudis Catalans: «Incidència del cors a les relacions amb l'Orient»

Conferència a càrrec de Joan-F. Cabestany, Institut d'Estudis Catalans: «Els consolats catalans d'ultramar a l'Orient (1264-1549)»

— Sessió IV. Les relacions culturals

Conferència a càrrec de Xavier Barral, Institut d'Estudis Catalans: «Alguns intercanvis artístics entre Catalunya i la Mediterrània oriental en època medieval»

Conferència a càrrec d'Albert Hauf, Institut d'Estudis Catalans: «Història *versus* ficció: Rodes, Grècia i l'Orient en els textos catalans medievals»

Conferència a càrrec d'Antoni Riera, Institut d'Estudis Catalans: «Les espècies orientals a Catalunya a la baixa edat mitjana»

Els premis Nobel de l'any 2000

Aquest cicle de conferències, coordinat des de la Secretaria Científica, va tenir lloc durant la setmana de l'11 al 15 de desembre. Hi van participar les següents societats filials: Societat Catalana de Biologia, Societat Catalana de Llengua i Literatura, Societat Catalana de Química, Societat Catalana de Física i Societat Catalana d'Economia. Aquest cicle, que es va encetar l'any passat amb els Premis Nobel de l'any 1999, té com a objectiu aproximar-nos d'una manera rigorosa i planera, mitjançant unes conferències de científics de casa nostra, a la temàtica dels premis Nobel de cada any. Enguany el cicle de conferències ha presentat el programa següent:

— «Conferència sobre el Premi Nobel de Medicina concedit a Arvid Carlsson, Paul Greengard i Eric Kandel», a càrrec de Francesc Artigas, del CSIC, Xavier Forn i Carles Solsona, de la Universitat de Barcelona. Coordinada per la Societat Catalana de Biologia

— «Conferència sobre el Premi Nobel de Literatura concedit a Gao Xingjian», a càrrec de Dolors Folch, de la Universitat Pompeu Fabra. Coordinada per la Societat Catalana de Llengua i Literatura

— «Conferència sobre el Premi Nobel de Química concedit a Alan J. Heeger, Alan G. MacDiarmid i Hideki Shirakawa», a càrrec de Concepció Rovira, de la Universitat Autònoma de Barcelona. Coordinada per la Societat Catalana de Química

— «Conferència sobre el Premi Nobel de Física concedit a Zhores I. Alferov, Herbert Kroemer i Jack S. Kilby», a càrrec de Lluís Prat, de la Universitat Politècnica de Catalunya. Coordinada per la Societat Catalana de Física

— «Conferència sobre el Premi Nobel d'Economia concedit a James J. Heckman i Daniel L. McFadden», a càrrec de Jaume García, de la Universitat

Pompeu Fabra. Coordinada per la Societat Catalana d'Economia

La publicació amb les ponències presentades va sortir al carrer durant el mes de juny de 2001.

De fronteres i mil·lennis: la Franja, any 2001

Aquestes jornades, que van estar coordinades pel senyor Ramon Sistac, membre de la Secció Filològica de l'Institut, es van celebrar durant els dies 4 i 5 de maig a Lleida i a Fraga. L'objectiu de les jornades fou encetar una reflexió més sobre el paper passat, present i futur de les regions fronteres, tradicionalment enteses com a zones despersonalitzades, reinterpretades ara com un punt d'encontre de diverses cultures.

Les Jornades van tenir el programa següent:

— Lleida. Divendres, 4 de maig de 2001. Sessió I

Conferència a càrrec d'Artur Quintana, Universitat de Heidelberg: «Perspectives del català a la Franja»

Ponència a càrrec de Joan A. Argenter, Institut d'Estudis Catalans: «Visions exògenes: des de Catalunya»

Conferència a càrrec de Mercè Llop, Unitat de Llengües i Modalitats Lingüístiques d'Aragó, Govern d'Aragó: «Visions exògenes: des d'Aragó»

— Sessió II

Conferència a càrrec de Màrio Sasot, investigador de la literatura de la Franja: «La literatura catalana a Aragó»

Ponència a càrrec d'Antoni Bengochea, professor i rapsode: «Al peu del canó»

Ponència a càrrec de Mercè Ibarz, Universitat Pompeu Fabra: «De la frontera»

— Sessió III

Conferència a càrrec de Joan Busqueta, Universitat de Lleida: «L'esclat d'un espai comú: a Lleida, l'Estudi General»

Ponència a càrrec de Joaquim Monclús, Fundació NOESIS: «Dels orígens»

Ponència a càrrec d'Alfred Agustí, Universitat de Lleida: «El paper de l'Església»

— Sessió IV

Conferència a càrrec de Francesc Ricart, Departament d'Ensenyament, Generalitat de Catalunya: «L'eclosió del català a la Franja: una percepció»

Ponència a càrrec de Juli Pallarol, professor i jurista: «La inferioritat jurídica de la llengua catalana»

Ponència a càrrec d'Hèctor Moret, filòleg i poeta: «El moviment associatiu»

— Fraga. Dissabte, 5 de maig de 2001. Sessió V

Conferència a càrrec de Ramon Morell, Universitat de Lleida: «Les relacions econòmiques per sobre de les administratives»

Conferència a càrrec de Salvador Plana, Ajuntament del Torricó: «El progrés del municipalisme»

Taula rodona: «Els ajuntaments davant la situació fronterera»

Aquestes jornades es van celebrar amb la col·laboració de l'Institut d'Estudis Ilerdencs, de l'Institut del Baix Cinca i de la Universitat de Lleida.

L'aigua i el medi

Durant 7 setmanes dels mesos d'abril i maig de 2001, amb una sessió setmanal, han tingut lloc les Jornades sobre *L'aigua i el medi*, amb la participació de la Societat Catalana d'Ordenació del Territori, la Societat Catalana de Tecnologia, la Institució Catalana d'Estudis Agraris, la Societat Catalana d'Estudis Jurídics, la Institució Catalana d'Història Natural, la Societat Catalana de Biologia i la Societat Catalana de Geografia. L'objectiu d'aquestes jornades va ser el d'oferir una visió interdisciplinària de l'aigua i el seu ús, abastant temes com la captació de l'aigua, la depuració, la gestió dels recursos hídrics, la normativa sobre l'aigua, l'aigua i la salut dels ecosistemes, la qualitat de l'aigua i, en particular, la qualitat dels ecosistemes litorals, i l'aigua i la distribució territorial al litoral mediterrani.

El programa de les Jornades va ser el següent:

— Societat Catalana d'Ordenació del Territori: *Recursos i captació.* 19 d'abril de 2001

Conferència a càrrec de Robert Vergés, Universitat Politècnica de Catalunya: «Balanç dels recursos hídrics a Catalunya»

Conferència a càrrec de Joan Comte, Depurbaix: «Propostes de futur en la reutilització d'aigües a Catalunya»

— Societat Catalana de Tecnologia: *Qualitat i depuració.* 26 d'abril de 2001

Conferència a càrrec de Manuel A. Soler, Universitat Politècnica de Catalunya: «La qualitat de les aigües a la Unió Europea»

Conferència a càrrec de Joan García i Serrano, Universitat Politècnica de Catalunya: «Reutilització planificada d'aigües residuals urbanes»

— Institució Catalana d'Estudis Agraris: *Gestió de recursos hídrics.* 3 de maig de 2001

Conferència a càrrec de Francesc Vilaró, Consorci d'Aigües Ter-Llobregat: «Gestió de l'aigua per al seu consum urbà i industrial»

Conferència a càrrec de Jordi Peix, Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca, Generalitat de Catalunya: «Gestió dels regadius»

— Societat Catalana d'Estudis Jurídics. 10 de maig de 2001

Conferència a càrrec de Joan Perdigó, Universitat de Barcelona: «L'aigua: una visió normativa»

— Institució Catalana d'Història Natural. 17 de maig de 2001

Conferència a càrrec de Narcís Prat, Universitat de Barcelona: «L'aigua i la salut dels ecosistemes»

— Societat Catalana de Biologia: *Qualitat de l'aigua litoral: poblacions de risc*. 24 de maig de 2001

Conferència a càrrec de Jordi Camp, Institut de Ciències del Mar, CSIC: «Introducció al medi litoral»

Conferència a càrrec de Francesc Pagès, Institut de Ciències del Mar, CSIC: «Està augmentant la freqüència d'aparició de meduses a les nostres costes?»

Conferència a càrrec d'Esther Garcés, Institut de Ciències del Mar, CSIC: «Problemàtica de les proliferacions de microalgues al litoral català»

Conferència a càrrec de Francisco Lucena, Universitat de Barcelona: «Desenvolupament de models predictius de la qualitat microbiològica de l'aigua litoral»

Conferència a càrrec d'Albert Bosch, Universitat de Barcelona: «Implicacions de la presència de virus entèrics en l'entorn marí»

— Societat Catalana de Geografia. 31 de maig de 2001

Conferència a càrrec de David Saurí, Universitat Autònoma de Barcelona: «Natura, cultura i geografia del món de les rieres mediterrànies»

VIII. Fundacions

Fundació Ferran Sunyer i Balaguer

Ferran Sunyer i Balaguer va néixer a Figueres l'any 1912, i va morir a Barcelona l'any 1967. Des del naixement va estar afectat per una paràlisi total que li va fer impossible qualsevol intent d'assistència a l'escola. La convivència amb els seus cosins des de la infantesa féu que, alhora que ells, progressés culturalment, fins que es desvetllà el seu interès per la física, l'astronomia i les matemàtiques, que el dugué a ser un científic destacat i de rellevant prestigi.

La seva tasca investigadora va ser guardonada amb nombroses distincions: Premi Agell, de l'Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona (1948); Premi Prat de la Riba, de l'Institut d'Estudis Catalans (1949); Premi de l'Academia de Ciencias de Zaragoza (1950); 2 premis «Torres Quevedo» i «Francisco Franco» (1956) del Consell Superior d'Investigacions Científiques; Premi de l'Academia de Ciencias de Madrid (1959), i el Premi Martí d'Ardenya, de l'Institut d'Estudis Catalans (1966).

Els seus treballs van ser publicats amb regularitat a *Collectanea Mathematica*, Revista del Seminari de Barcelona; *Comptes Rendus*, de l'Acadèmia de Ciències de París; la *Revista Matemática Hispano-Americana*, de Madrid; *Memòries de la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona*; *Revista de la Academia de Ciencias*, de Saragossa; *Proceedings of the American Mathematical Society*; *Revista de la Real Academia de Ciencias Exactas, Físicas y Naturales*, de Madrid; *Fundamenta Mathematicae*; *Actes de les Reunions Anuals de Matemàtics espanyols*; *Seminario Matemático García Galdeano*, de Saragossa, i *Ohio University Press*.

Va ser vicepresident de la Societat Catalana de Ciències Físiques, Químiques i Matemàtiques, filial de l'IEC, i membre de la Real Sociedad Matemática Española.

El dia 30 de juny de 1983, les senyores Maria Assumpció Carbona i Balaguer i Maria dels Àngels Carbona i Balaguer, cosines del matemàtic Ferran Sunyer i Balaguer, constituïen la Fundació Ferran Sunyer i Balaguer. Aquesta Fundació, però, esdevingué inoperant a causa de la mort d'alguns patrons, i per això el dia 4 de desembre de 1991 les fundadores van procedir a la modificació i refosa dels Estatuts de la Fundació i designaren un nou patronat, en el qual es donava entrada a l'Institut d'Estudis Catalans.

La Fundació està constituïda per un Patronat: curs 2000-2001

President:	president de l'IEC	Manuel Castellet i Solanas
Vicepresident:	president de la Secció de Ciències i Tecnologia	Manuel Ribas i Piera
Secretari:	secretari general de l'IEC	Carles Miralles i Solà
Tresorer:	president de la Societat Catalana de Matemàtiques	Sebastià Xambó i Descamps
Vocals:	professors de les universitats (Universitat de Barcelona, Universitat Autònoma de Barcelona, Universitat Politècnica de Catalunya)	Jaume Aguadé i Bover Josep Amat i Girbau Joan Girbau i Badó Josep M. Font i Llovet Joan de Solà Morales i Rubió

La finalitat de la Fundació és concedir premis a treballs d'investigació matemàtica, amb el nom de «Premis Ferran Sunyer i Balaguer». El Patronat pot concedir també ajuts de tota mena per a estudis i treballs relacionats amb les ciències matemàtiques.

El Premi s'atorga anualment a una monografia matemàtica de caràcter expositori que presenti els darrers desenvolupaments d'una àrea activa en recerca. El premi es concedeix a proposta d'un jurat internacional format pels professors Hyman Bass (Universitat de Michigan), Warren Dicks (Universitat Autònoma de Barcelona), Antonio Córdoba (Universitat Autònoma de Madrid), Paul Malliavin (Universitat de París VI), Alan Weinstein (Universitat de Califòrnia a Berkeley) i Jaume Aguadé (Universitat Autònoma de Barcelona).

El dia 24 d'abril de 2001 la Fundació Ferran Sunyer i Balaguer va atorgar el Premi Ferran Sunyer i Balaguer corresponent a la novena convocatòria. Els professors Martin Golubitsky, de la Universitat de Houston (EUA) i Ian Stewart, de la Universitat de Warwick (Regne Unit), han estat els guanyadors del Premi Internacional Ferran Sunyer i Balaguer de l'any 2001 per la seva obra *The Symmetry Perspective*. Constitueix una acurada exposició de la influència de la simetria als sistemes dinàmics, en un text molt atractiu i ric en exemples.

En les edicions anteriors han estat guanyadors:

— Alexander Lubotzky (Universitat Hebrea de Jerusalem), *Discrete groups, expanding graphs and invariant measures*

— Klaus Schmidt (Universitat de Warwick), *Dynamical Systems of Algebraic Origin*

— V. Kumar Murty i M. Ram Murty (Universitat de Toronto), *Non-vanishing of L-Functions and Applications*

— A. Böttcher (TU Chmenitz-Zwickau) i Y. I. Karlovich (Acadèmia Ucraïnesa de Ciències), *Carleson Curves, Muckenhoupt Weigths, and Toeplotz Operators*

— Juan J. Morales-Ruiz (Universitat Politècnica de Catalunya), *Differential Galois Theory and Non-integrability of Hamiltonian Systems*

— Patrick Dehornoy (Universitat de Caen), *Braids and Self-Distributivity*

— Juan Pablo Ortega i Tudor Ratiu (Escola Politècnica Federal de Lausana), *Hamiltonian Singular Reduction.*

Aquestes monografies han estat publicades per Birkhäuser Verlag dins la sèrie *Progress in Mathematics.*

L'Arxiu Ferran Sunyer i Balaguer, una vegada catalogat, ha estat cedit a la Biblioteca de Ciències i Enginyeries de la Universitat Autònoma de Barcelona, i la biblioteca es troba al Centre de Recerca Matemàtica.

Fundació Mercè Rodoreda

Mercè Rodoreda i Gurgui va néixer a Barcelona l'any 1909, i va morir a Girona l'any 1983. Escriptora, la seva obra literària ha estat traduïda a més de 25 llengües i ha estat guardonada amb nombroses distincions: Premi Crexells (1937), Flor Natural en els Jocs Florals de Londres (1947), Flor Natural en els Jocs Florals de París (1948), Mestra en Gai Saber en els Jocs Florals de Montevideo (1949), Premi Joan Santamaria (1956), Premi Víctor Català (1957), Premi Sant Jordi (1966), Premi Ramon Llull (1969), Premi d'Honor de les Lletres Catalanes (1980), Premi Crítica Serra d'Or (1980) i Premi Ciutat de Barcelona (1980).

La Fundació Mercè Rodoreda fou constituïda el 25 de març de 1992 per l'Institut d'Estudis Catalans, hereu de la propietat intel·lectual de l'autora, amb la finalitat de tenir cura de l'obra i de gestionar-ne els drets d'autor.

La Fundació està integrada per un Patronat:

President:	president de l'IEC	Manuel Castellet i Solanas
Vicepresident:	vicepresident de l'IEC	Josep Carreras i Barnés
Secretari:	secretari general de l'IEC	Carles Miralles i Solà
Tresorer:	tresorer de l'IEC	Josep Egozcue i Cuixart
Patrons nats:		Margarida Puig i Sala
	presidents de les seccions	Joan A. Argenter i Giralt
		Albert Balcells i Gonzàlez
		Manuel Ribas i Piera
		Màrius Foz i Sala

Patrons electius:

Joan Vilà i Valentí
M. Mercè Boronat i Blanch
Joaquim Molas i Batllori
Jordi Sarsanedas i Vives
Joan Triadú i Font

Les finalitats de la fundació són:

a) concedir premis a treballs d'investigació sobre la narrativa catalana del segle XX, titulats «Premis Mercè Rodoreda»

b) concedir ajuts de tot tipus per a estudis i treballs relacionats amb la narrativa catalana del segle XX i principalment amb l'estudi i la divulgació de l'obra de Mercè Rodoreda

c) constituir una biblioteca que contingui tota l'obra de Mercè Rodoreda i també les seves traduccions, i adquirir tot tipus de material relatiu a l'autora per a la constitució de l'arxiu i biblioteca Mercè Rodoreda

d) custodiar els documents de Mercè Rodoreda que siguin de la titularitat de la Fundació i els altres que li sigui confiats.

Premis i ajuts

La Fundació convoca anualment un premi ofert al millor treball d'investigació sobre l'obra de Mercè Rodoreda o sobre la novel·la i el conte des de la caiguda de Primo de Rivera fins a la fi del franquisme (1930-1975). Els ajuts, en nombre de 4, també s'atorguen anualment. Es concedeixen a proposta de la Comissió Tècnica formada per la senyora M. Mercè Boronat i Blanch i els senyors Joaquim Molas i Batllori, Jordi Sarsanedas i Vives i Joan Triadú i Font.

El dia 24 d'abril de 2001 la Fundació Mercè Rodoreda no va atorgar el Premi anual, però sí que va concedir ajuts per al desenvolupament dels treballs següents:

— Paulí Arenas, *Mercè Rodoreda, narradora lírica*

— Mercè Ibarz, *Estudi sobre la vida i l'exili de Mercè Rodoreda*

— Abraham Mohino, *Edició, ordenació i estudi de la poesia de Mercè Rodoreda*

— Eulàlia Moreta i Tusquets, *Tractament de la burgesia catalana a l'obra de Mercè Rodoreda*

En les edicions anteriors han estat guanyadors:

Premi Mercè Rodoreda

— Maria Isidra Mencos i Pascual, *La crítica frente a la obra de Mercè Rodoreda: bibliografía selecta y comentada*

— Jordi Giramé i Busquets i Óscar Muñoz i Martínez, *Treball de documentació i investigació a l'entorn de l'espectacle «La senyora Florentina i el seu amor Homer»*

— Roser Porta i Espluga, *Mercè Rodoreda humorista. Vol. I: Estils, la teoria literària i les bases de l'univers narratiu (1931-1936), Vol. II: Edició crítica. Delfí Dalmau/Mercè Rodoreda. Estils*

Ajuts

— Carme Arnau i Faidella, *Edició crítica de «La mort i la primavera», Mirall trencat: novel·la intimista i/o gòtica* i *«Incerta glòria» de Joan Sales: la novel·la d'una vida o la complexitat del món interior*

— Núria Callarisa i Ferré, *Organització i classificació de l'arxiu Mercè Rodoreda*

— Neus Carbonell i Camós, *Estudis dels contes de Mercè Rodoreda*

— Marina Cuccu, *Els elements autobiogràfics i socials en l'obra narrativa de Cèlia Suñol*

— Núria Gibert i Bairaguet, *El teatre a l'exili*

— Barbara Luczak, *Els elements fantàstics en l'obra de Mercè Rodoreda* i *L'espai urbà barceloní en la novel·la catalana contemporània*

— Josepa Martínez i Blanch, *Anàlisi dels finals de conte de Mercè Rodoreda*

— Francesc Massip i Bonet i Montserrat Palau i Vergés, *L'obra dramàtica de Mercè Rodoreda*

— Maria Berta Morán Arroyo, *Edició crítica de l'obra «Aloma» de Mercè Rodoreda*

— Elisenda Pifarré i Estrada, *Recerca de les referències de Mercè Rodoreda a la premsa*

— Roser Porta i Espluga, *Edició crítica i estudi de les quatre primeres novel·les de Mercè Rodoreda: «Crim», «Un dia en la vida d'un home», «Sóc una dona honrada?», i «Del què hom no pot fugir»*

— Anna M. Saludes i Amat, *Estudi sobre els articles i col·laboracions a la premsa barcelonina de l'època republicana*

— Llorenç Soldevila i Balart, *Una novel·la són paraules (Introducció a la narrativa de Mercè Rodoreda)*

— Marçal Subirà i Pugibet, *Estudi del poema* «Nabí» *de Josep Carner*

— Marianna Tuccio, *Estudi de la producció narrativa de Mercè Rodoreda publicada a la pàgina dominical del diari* La Publicitat

Publicacions

La mort i la primavera, a cura de Carme Arnau. Edició crítica de l'obra de Mercè Rodoreda. Arxiu Mercè Rodoreda, 1. Barcelona (1997).

Un cafè i altres narracions, a cura de Carme Arnau. Recopilació de contes dispersos de Mercè Rodoreda. Arxiu Mercè Rodoreda, 2. Barcelona (1999).

Memòria i ficció en l'obra de Mercè Rodoreda, a cura de Carme Arnau. Biblioteca Mercè Rodoreda, 2. Barcelona (2000).

De foc i de seda. Àlbum biogràfic de Mercè Rodoreda, a cura de Marta Nadal. Llibre commemoratiu dels 15 anys de la mort de la novel·lista i del norantè aniversari del seu naixement. Barcelona (2001).

IX. Publicacions

Monografies

ALIBÈRT, Loís. *Gramàtica occitana: Segon los parlars lengadocians*. Barcelona: coedició amb l'Institut d'Estudis Occitans, 2000. 530 p. [Facsímil de la segona edició de 1976, deguda a Ramon Chatbèrt]

ARGENTER, Joan A. [ed.]. *Simposi Pompeu Fabra*. Barcelona, 2000. 318 p. (Jornades Científiques; 7) [Amb el suport de la Comissió Interdepartamental de Recerca i Innovació Tecnològica (CIRIT) i de la Direcció General de Promoció Cultural del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i de la Fundació Caixa de Sabadell]

BALCELLS, Albert. *Antoni Rubió i Lluch, historiador i primer president de l'Institut d'Estudis Catalans*. Barcelona, 2001. 42 p.

BARCELÓ I CULLERÉS, Damià. *Contaminació orgànica i efectes estrogènics en les aigües residuals*. Barcelona, 2000. 36 p. [Discurs llegit en la sessió inaugural del curs 2000-2001]

BARRAL I ALTET, Xavier. *Vitralls medievals de Catalunya*. Barcelona: coedició amb Lunwerg Editores, 2000. 271 p. [Fotografies de Ramon Roca i Junyent] [Ajudant de coordinació científica, Meritxell Casadesús]

BECAT I RAJAUT, Joan. *La situació del català a França: Aspectes jurídics i docents i estudis sobre la matèria*. Barcelona, 2000. 76 p. [Comunicació pronunciada per Joan Becat i Rajaut el dia 21 de febrer de 2000]

BOHIGAS I BALAGUER, Pere. *Mirall d'una llarga vida: A Pere Bohigas, centenari*. Barcelona, 2001. 799 p. (Biblioteca Filològica; 41) [Edició a cura d'Antoni M. Badia i Margarit, Germà Colón Domènech i Josep Moran i Ocerinjauregui]

Boí, Burgal, Pedret, Taüll: Imitació o interpretació contemporània de la pintura mural romànica catalana: I Taula rodona. Barcelona, 2000. 91 p.

BOLÒS I CAPDEVILA, Oriol de; FONT I CASTELL, Xavier; VIGO I BONADA, Josep [comp.]. *Atlas corològic de la flora vascular dels Països Catalans: Mapes dels números 2107 al 2425*. Barcelona, 2000. (ORCA: Atlas Corològic; 10)

BONET, Sergi [*et al.*]. *Morfologia espermàtica en porcí/Morfología espermática en porcino/Morphology of boar spermatozoa*. Barcelona, 2000. 242 p. (Arxius de les Seccions de Ciències; 126) [A cura de Mercè Durfort i Coll i Josep Egozcue i Cuixart]

BOQUERAS, Montserrat. *Líquens epífits i fongs liquenícoles del sud de Catalunya: Flora i comunitats*. Barcelona, 2000. 556 p. (Arxius de les Seccions de Ciències; 127)

CAMARASA, Josep M. *Cent anys de passió per la natura: Una història de la Institució Catalana d'Història Natural 1899-1999*. Barcelona, 2000. 183 p. (Memòries de la Institució Catalana d'Història Natural; 14)

CASAS, Creu; BRUGUÉS, Montserrat; CROS, Rosa M. *Flora dels briòfits dels Països Catalans*. Vol. I. *Molses*. Barcelona, 2001. 278 p. [Amb la col·laboració d'Anna Barrón, Iolanda Filella i Elena Ruiz]

CASASSAS I SIMÓ, Lluís. *Fires i mercats a Catalunya*. Barcelona, 2000. 252 p.

CENTRE DE RECERCA MATEMÀTICA. *Conferències 2000*. Barcelona, 2001. 67 p.

— *Memòria d'activitats 2000*. Barcelona, 2001. 36 p.

— *Record of activities 2000*. Barcelona, 2001. 36 p.

COPÈRNIC, Nicolau. *De les revolucions dels orbes celestes*. Barcelona: coedició amb Eumo Editorial i Enciclopèdia Catalana, 2000. 61 p. (Clàssics de la Ciència;[1] 3) [Introducció i notes de Víctor Navarro Brotons i traducció d'Enrique Rodríguez Galdeano i Víctor Navarro Brotons]

COLÓN DOMÈNECH, Germà. *Les* Regles d'esquivar vocables. *Autoria i entorn lingüístic*. Barcelona, 2001. 112 p. (Treballs de la Societat Catalana de Llengua i Literatura; 3)

DURAN, Eulàlia [dir.]. *Repertori de manuscrits catalans (1474-1620)*. Vol. II. 1: *Barcelona: Biblioteca Pública Episcopal i Biblioteca de la Universitat*. Barcelona, 2000. 411 p. (Memòries de la Secció Històrico-Arqueològica; 55) [Compilació a cura d'Eulàlia Miralles i Maria Toldrà]

Enric Casassas i Simó: Sessió en memòria. Barcelona, 2000. 39 p. + 9 il·lustracions [Sessió celebrada a la Sala Prat de la Riba, el dia 6 d'abril de 2000] [Reimpressió de la primera edició]

FAVÀ I AGUD, Xavier. *Diccionari dels noms de ceps i raïms: L'ampelonímia catalana*. Barcelona, 2001. 455 p. (Biblioteca de Dialectologia i Sociolingüística; 8) [Premi Joan Coromines 1999]

FEBRER I CARDONA, Antoni (Maó, 1761-1841). *Diccionari menorquí, espanyol, francès i llatí*. Barcelona, 2001. 431 p. (Biblioteca Filològica; 42) [Edició crítica i estudi introductori a cura de Maria Paredes i presentació de Jordi Carbonell]

FELIU I TORRENT, Francesc. *Catàleg dels manuscrits filològics d'Antoni de Bastero*. Barcelona, 2000. 249 p. (Biblioteca Filològica; 40) [Premi Marià Aguiló 1999]

FONT GARCIA, Joan; VILAR SAÍS, Lluís. *Plantes vasculars del quadrat UTM 31T DG99 Sant Climent Sescebes*. Barcelona, 2000. 76 p. (ORCA: Catàlegs Florístics Locals; 10)

FULLAT I GENÍS, Octavi. *Els valors d'Occident*. Barcelona, 2001. 183 p. (Treballs de la Secció de Filosofia i Ciències Socials; 27)

GRANÉ, Josep [cur.]. *Sessions de preparació per a l'Olimpíada Matemàtica (octubre de 2000)*. Barcelona, 2000. 495 p. + format en CD-ROM.

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. *Diccionari manual de la llengua catalana*. Barcelona, 2000. 1.435 p. [Amb el suport de la Fundació "la Caixa"]

— *Diccionari manual de la llengua catalana*. Barcelona: coedició amb Edicions 62 i Enciclopèdia Catalana, 2001. 1.435 p.

— *Directori de les societats filials*. Barcelona, 2001. 592 p.

— *Els Premis Nobel de l'any 1999. Cicle de conferències*. Barcelona, 2000. 123 p. (Publicacions de la Presidència; 3)

— *Els Premis Nobel de l'any 2000: Cicle de conferències*. Barcelona, 2001. 138 p. (Publicacions de la Presidència; 5)

— *Homenatge als nostres pobles i a la seua gent: Segon cicle de conferències al nord del País Valencià*. Barcelona, 2001. 139 p. (Publicacions de la Presidència; 6)

— *Institut d'Estudis Catalans*. [Vídeo]. Barcelona, 2001.

— *L'aportació cultural i científica de l'Institut d'Estudis Catalans. Simpòsium*. Barcelona, 2001. 178 p.

— *L'Institut d'Estudis Catalans*. Barcelona, 2001. 28 p.

— *LXXI Cartell de premis i de borses d'estudi de l'any 2002*. Barcelona, 2001. 23 p.

— *Memòria: Curs 1999-2000*. Barcelona, 2001. 497 p.

— *Premis de l'Institut d'Estudis Catalans. Sant Jordi 2001*. Barcelona, 2001. 40 p.

— *Restauració de la Casa de Convalescència. Octubre de 2000. Acte inaugural*. Barcelona, 2001. 40 p. (Publicacions de la Presidència; 4)

— *Síntesi memòria. Curs 1999-2000*. 22 p.

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. SECCIÓ FILOLÒGICA. *Jornades de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans a Elx i a la Universitat d'Alacant (16 i 17 d'octubre de 1998)*. Barcelona: coedició amb l'Ajuntament d'Elx, 2000. 130 p.

— *Jornades de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans a Lleida (1 i 2 de juny de 1991)*. 1a reimpr. Barcelona: coedició amb l'Institut d'Estudis Ilerdencs i la Universitat de Lleida, 1992. 70 p.

— *Jornades de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans a Tortosa (4 i 5 de juny de 1999)*. Barcelona: coedició amb l'Ajuntament de Tortosa, 2000. 79 p.

— *Jornades de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans a Menorca (8 i 9 d'octubre de 1993)*. 1a reimpr. Barcelona: coedició amb l'Institut d'Estudis Menorquins, 1994. 80 p.

— *Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana. I: Fonètica*. 2a reimpr. de la 3a ed. Barcelona, 2001. 24 p.

— *Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana. II: Morfologia*. 2a reimp. de la 4a ed. Barcelona, 2001. 47 p.

LLINÀS, Carles. *Ars angelica: La gnoseologia de Ramon Llull*. Barcelona, 2000. 381 p. (Treballs de la Secció de Filosofia i Ciències Socials; 26) [Premi Josep Joaquim Carreras i Artau 1996]

LLORENS, M. del Mar; AQUILUÉ, Xavier. *Ilercavonia-Dertosa i les seves encunyacions monetàries*. Barcelona, 2001. 145 p. (Complements d'Acta Numismàtica; 6)

LLOYD, Geoffrey E. R. *Explorant la ciència antiga*. Barcelona: coedició de la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica i de la Societat Catalana d'Estudis Clàssics, 2001. 31 p. (Col·loquis d'Història de la Ciència i de la Tècnica; 2)

Mapa de vegetació de Catalunya 1: 50 000: Bellver de Cerdanya 216 (35-10). Barcelona: coedició amb l'Institut Cartogràfic de Catalunya, 2000. 81 p. + mapa de vegetació.

Mapa de vegetació de Catalunya 1: 50 000: Benasc 180 (32-9). Barcelona: coedició amb l'Institut Cartogràfic de Catalunya, 2001. 70 p. + mapa de vegetació.

Mapa de vegetació de Catalunya 1: 50 000: Noarre 150 (34-8) i Tírvia 182 (34-9). Barcelona: coedició amb l'Institut Cartogràfic de Catalunya, 2000. 89 p. + mapa de vegetació.

MARÍ, Isidor [ed.]. *Jornades per a la Cooperació en l'Estandardització Lingüística*. Barcelona, 2000. 262 p. (Jornades Científiques; 9)

MARÍN I CORBERA, Martí. *Catalanisme, clientelisme i franquisme. Josep Maria de Porcioles*. Barcelona, 2000. 129 p. (D'ahir per avui; 1)

MARTÍN-CLOSAS, Carles. *Els caròfits del Juràssic superior i el Cretaci inferior de la península Ibèrica / Upper jurassic and lower cretaceous charophytes from the Iberian Peninsula*. Barcelona, 2000. 304 p. (Arxius de les Seccions de Ciències; 125) [Premi Josep R. Bataller 1992]

MERCADER, Lluís; LLORIS, Domènec; RUCABADO, Jaume. *Tots els peixos del mar català. Diagnosis i claus d'identificació*. Barcelona, 2001. 350 p. (Arxius de les Seccions de Ciències; 128) [Premi Artur Bofill i Poch de Zoologia 2000]

MOLL I MARQUÈS, Aina. *Francesc de Borja Moll: Semblança biogràfica*. Barcelona, 2001. 19 p. [Conferència pronunciada davant el Ple per Aina Moll i Marquès el dia 19 de febrer de 2001]

MONTOYA ABAT, Brauli. *Els alacantins catalanoparlants: Una generació interrompuda*. Barcelona, 2000. 200 p. (Biblioteca de Dialectologia i Sociolingüística; 7)

MURPHY, Michael A.; SALVADOR, Amós. *Guia estratigràfica internacional. Versió abreujada*. Barcelona, 2001. 81 p.

NIETO-GALAN, Agustí; ROCA ROSELL, Antoni [coord.]. *La Reial Acadèmia de Ciències i Arts*

de Barcelona als segles XVIII i XIX: Història, ciència i societat. Barcelona: coedició amb la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona, 2000. 384 p.

PERETÓ I MAGRANER, Juli. *Tan bell i sempre esponerós: Realitat i metàfora de l'arbre de la vida*. Barcelona, 2000. 30 p. + 10 figures. [Discurs de recepció de Juli Peretó i Magraner com a membre numerari de la Secció de Ciències Biològiques, llegit el dia 13 de novembre de 2000]

PLADEVALL I FONT, Antoni. *La comtessa de Barcelona, Ermessenda de Carcassona, i la seva contribució als inicis de l'art romànic*. Barcelona, 2000. 21 p. [Lliçó inaugural del curs 2000-2001, a càrrec d'Antoni Pladevall i Font, membre de l'Institut d'Estudis Catalans, pronunciada el dia 25 d'octubre de 2000]

Ramon Aramon i Serra. Sessió en memòria. Barcelona, 2001. 34 p. [Sessió celebrada a la Sala Prat de la Riba, el dia 30 d'octubre de 2000]

Reports de la recerca a Catalunya: Arquitectura i urbanisme. Barcelona, 2000. 48 p. [Report elaborat per Manuel Ribas i Piera, membre numerari de l'Institut d'Estudis Catalans]

Reports de la recerca a Catalunya: Literatura catalana. Barcelona, 2001. 55 p. [Report elaborat per Joaquim Molas, coordinador, i per Enric Sullà, Lola Badia, Eulàlia Duran i Jordi Castellanos]

Reports de la recerca a Catalunya: Veterinària. Barcelona, 2001. 38 p. [Report elaborat per María Teresa Paramio, Lluís Ferrer, Mariano Domingo i Joan Tibau]

ROVIRA, Lluís; SENRA, Pau; JOU, David. *Estudis bibliomètrics sobre la recerca en física a Catalunya*. Barcelona, 2001. 155 p. (Arxius de les Seccions de Ciències; 130)

RUBIÓ I LLUCH, Antoni [ed.]. *Documents per a la història de la cultura catalana medieval*. 2 volums. Barcelona, 2000. 939 p. (Memòries de la Secció Històrico-Arqueològica; 44) [Editat sobre A. Rubió i Lluch per Albert Balcells] [Edició facsímil de l'obra publicada l'any 1908]

SANS I SABRAFEN, Jordi. *L'exercici de la medicina entre la mort inevitable i la recerca de la immortalitat: Fonaments biològics*. Barcelona, 2000. 30 p. [Conferència pronunciada per Jordi Sans i Sabrafen en la sessió extraordinària de la Secció de Ciències Biològiques el dia 28 de novembre de 2000]

SERRA I RAMONEDA, Antoni. *Joan Sardà i Dexeus: Semblança biogràfica*. Barcelona, 2001. 10 p. [Conferència pronunciada davant el Ple per Antoni Serra i Ramoneda el dia 2 d'abril de 2001]

SERRAT I CONGOST, David. *Lluís Solé i Sabarís: Semblança biogràfica*. Barcelona, 2000. 8 p. [Conferència pronunciada davant el Ple per David Serrat i Congost el dia 19 de juny de 2000]

Sobolev, Boris P. *The Rare Earth Trifluorides*. Barcelona, 2000. 520 p. (Arxius de les Seccions de Ciències; 124)

Solé, Carlota; Alarcón, Amado. *Llengua i economia a Catalunya. Anàlisi del procés de negociació de la Llei 1/1998, del 7 de gener, de política lingüística per mitjà de la teoria de conjunts borrosos*. Barcelona, 2001. 215 p. (Treballs de la Secció de Filosofia i Ciències Socials; 28)

Villaronga, Leandre. *Les monedes de plata d'Empòrion, Rhode i les seves imitacions. De principi del segle III aC fins a l'arribada dels romans, el 218 aC*. Barcelona, 2000. 182 p. + 72 làmines. (Complements d'Acta Numismàtica; 5)

Publicacions periòdiques

Acta Numismàtica, núm. 30 (2000).

Anuari de la Societat Catalana de Filosofia, núm. xi (1999).

Arxiu de Textos Catalans Antics, núm. 19 (2000). [Coedició amb la Facultat de Teologia de Catalunya]

Butlletí de la Institució Catalana d'Història Natural, núm. 68 (2000).

Butlletí de la Societat Catalana de Matemàtiques, vol. 15, núm. 2. (desembre 2000).

Butlletí de la Societat Catalana de Matemàtiques, vol. 16, núm. 1 (juliol 2001).

Cinematògraf, núm. 3.

Contributions to Science,[2] vol. 1, núm. 3 (2001).

Dossiers Agraris, núm. 7 (2001): *Sòls contaminats.*

Estudis Romànics, vol. xxiii (2001).

Lambard. Estudis d'Art Medieval, núm. xii (1999-2000).

Miscel·lània Litúrgica Catalana, núm. x (2001).

Quaderns Agraris, núm. 26 (desembre 2000).

Revista Catalana de Sociologia, núm. 12 (juliol 2000).

Revista Catalana de Sociologia, núm. 13 (octubre 2000).

Revista Catalana de Sociologia, núm. 14 (juny 2001).

Revista de Física, núm. 19 (segon semestre 2000): *Ensenyament de la física i transició a la universitat.*

Revista de Física, núm. 20 (primer semestre 2001): *Deu anys!*

Revista de la Societat Catalana de Química, núm. 1 (2000).

SCM/Notícies, núm. 14 (desembre 2000).

SCM/Notícies, núm. 15 (juny 2001).

Tecnologia i Ciència dels Aliments (TECA), núm. 5 (juny 2000).
Treballs de Comunicació, núm. 13-14 (desembre 2000).
Treballs de la Societat Catalana de Biologia, núm. 51 (2001): *Comunicar ciència*.
Treballs de la Societat Catalana de Geografia, núm. 50 (desembre 2000).
Treballs de la Societat Catalana de Geografia, núm. 51 (juny 2001).

Fundació Mercè Rodoreda

ARNAU, Carme. *Memòria i ficció en l'obra de Mercè Rodoreda*. Barcelona, 2000. 124 p. (Biblioteca Mercè Rodoreda; 2).

NADAL, Marta. *De foc i de seda: Àlbum biogràfic de Mercè Rodoreda*. Barcelona: coedició amb Edicions 62, 2001. 230 p.

Patronat de la Vil·la Romana dels Ametllers

MULLOR, Albert López [*et al.*]. *Les excavacions de 1985-1989 i 1992 a la vil·la romana dels Ametllers, Tossa (Selva)*. Barcelona, 2001. 202 p.

Obres vinculades amb l'Institut d'Estudis Catalans

FONTSERÈ, Eduard. *L'anomalia tèrmica de la plana de Vic*. Barcelona: Servei Meteorològic de Catalunya, 2000. 40 p. [Reproducció feta a partir de l'original cedit per la biblioteca de la Reial Acadèmia de les Ciències i Arts de Barcelona]

MARTÍNEZ I HUALDE, Àngel; VICENTE I CASTELLS, Joan. *Els ibers de Puig Castellar*. Barcelona: Centre Excursionista Puigcastellar, 2001. (Col·lecció Fites i Documents; 2)

Notes

1. Aquesta col·lecció, dirigida pel senyor Antoni Malet i Tomàs i duta a terme conjuntament per la Secció de Ciències i Tecnologia i la Secció de Ciències Biològiques, pretén oferir al públic de llengua catalana la publicació de textos clàssics de la ciència moderna i contemporània. Aquest projecte té una triple finalitat:

a) acostar els clàssics de la ciència al lector culte però no necessàriament especialitzat en ciència,

b) proporcionar instruments per a l'ensenyament universitari.

c) ampliar dins el camp de l'alta cultura científica els referents en llengua catalana.

El consell editor està format per la senyora Mercè Durfort i els senyors David Jou, Antoni Malet, Xavier Roqué i Sebastià Xambó.

El dia 20 de juny de 2001 es presentà públicament la col·lecció en un acte celebrat a l'IEC, presidit pel seu president i amb la participació de la consellera d'Ensenyament.

2. Revista bianual, dirigida pel senyor Salvador Reguant i Serra, que recull els aspectes fonamentals de la ciència que es fa als Països Catalans. La revista té diversos apartats, que recullen revisions àmplies i documentades de la tasca feta per equips d'investigadors. També es presenten textos sobre aspectes actuals o concrets al voltant de les especialitats dels científics que treballen sobre temes del nostre país. Temes d'història de la ciència catalana d'interès internacional i informació sobre centres i institucions d'investigació formen, juntament amb les notícies d'actualitat, una part important de la revista. La revista es publica en anglès.

Fins ara han sortit tres números de la revista corresponents al volum primer.

Els editors han estat Salvador Reguant, Salvador Alegret i Ricard Guerrero. El comitè editorial està format per catorze altres membres de l'IEC, experts en les diferents especialitats de la ciència i de l'enginyeria.

Els tres números tenen en conjunt unes quatre-centes pàgines.

En la secció «Research Reviews» s'han publicat quinze articles redactats per cinquanta-nou autors.

En la secció «Focus» s'han publicat cinc articles redactats per sis autors.

En la secció «Forum» s'han publicat nou articles redactats per setze autors.

En la secció «Historical Corner» s'han publicat quatre articles redactats per sis autors.

Els temes tractats pertanyen a les diverses branques de la ciència: matemàtiques, informàtica, física, química, biologia, medicina, geologia i enginyeria.

La revista es publica en paper i en format electrònic. D'aquesta última edició se n'ocupa el CESCA.

La revista en paper s'envia a biblioteques nacionals i universitàries d'arreu del món. A part de les biblioteques de Catalunya i de la resta d'Espanya, també reben la revista cent seixanta-nou biblioteques de quaranta països (setanta d'Europa, quaranta-tres de Llatinoamèrica, trenta-una d'Amèrica del Nord, tres d'Àfrica, onze d'Àsia i onze d'Oceania i el sud-est asiàtic).

En format electrònic ha estat consultada milers de vegades per persones o institucions de cinquanta-un països d'arreu del món (vint-i-tres d'Europa, onze de Llatinoamèrica, dos d'Amèrica del Nord, tres d'Àfrica, deu d'Àsia i dos d'Oceania).

X. Fons d'Art

Durant el curs 2000-2001 han estat incorporades al Fons d'Art, fruit de la donació dels artistes, les obres següents:

— *Inici d'una el·lipse en el caos. Grisos, blaus i vermells*. Salvador Alibau
— *L'òpera de tres rals*. Salvador Alibau
— *Països Catalans (a Jordi Casablancas* in memoriam). Ernest Altés
— *Parc de la Ciutadella*. Josep Amat
— *Cerclatge d'espai*. Tom Carr
— *S'horabaixa mediterrània*. Francesc d'A. Casademont
— *Núvol rosa*. Narcís Comadira
— *Boca 27*. Ferran Garcia Sevilla
— *Presonera d'un somni*. Judit Gaset
— *Els fantasmes de Zurbarán*. Antoni Llena
— *Muses*. Joan Granados Llimona
— *Olivos*. Concha Ibáñez
— *LA MONGIA*. Miquel S. Jassans
— *El mirallet 2*. Teresa Llàcer
— *Branca*. Carme Miquel
— *Dibuix de la corba de nivell 2340 al Pallars Sobirà*. Perejaume
— *Cubs amb serigrafia*. Núria Pié
— *Roques*. Joan Riera Ferrari
— *Avions i barca*. Josep M. Riera i Aragó
— *Mossèn Alcover*. Antoni Riera Nadal
— *Bodegó de pomes*. Ramon Sanvisens
— *El casalot (paisatge de Canyelles)*. Ramon Sanvisens
— *Dona al vent*. Rosa Serra
— *IEC*. Antoni Tàpies
— [Sense títol]. Rafel Tur Costa
— [Sense títol]. Jean-Louis Vila
— *Van i vénen*. Francesc Vila i Rufas, «Cesc»
— [Sense títol]. Guillem Viladot

AQUESTA OBRA S'HA ACABAT D'IMPRIMIR
A L'OBRADOR DE LIMPERGRAF, SL
A BARBERÀ DEL VALLÈS
EL DIA 10 DE DESEMBRE DE 2001

INSTITVT D'ESTVDIS CATALANS
MCMVII